แนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Salika Onsy

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2566

แนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Salika Onsy

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร
สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

แนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Salika Onsy

ดุษฎีนิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร

พิจารณาเห็นชอบโดย อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก .....
(อาจารย์ ดร.กอบลาภ อารีศรีสม)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี อารีศรีสม)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รภัสสรณ์ คงธนจารุอนันต์)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิณนภา หมวกยอด)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร .....
(อาจารย์ ดร.กอบลาภ อารีศรีสม)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว .....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ญาณิน โอภาสพัฒนกิจ)
รองอธิการบดี
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

ชื่อเรื่อง แนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการ
ไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ชื่อผู้เขียน Miss Salika Onsy
ชื่อปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.กอบลาภ อารีศรีสม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของประชาชน 2) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการในปัจจุบันของประชาชน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการของประชาชนในชุมชน และ 4) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 350 ราย และผู้นำชุมชนในท้องถิ่น จำนวน 21 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 30-39 ปี มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมต้นหรือต่ำกว่า ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ส่วนใหญ่ประชาชนมีรายได้ในครัวเรือนต่ำกว่า 5,000 บาท โดยมีถิ่นที่อยู่เดิมก่อนเข้ามาอยู่ในชุมชน คือ เมืองคูณคำและเมืองนากาย นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว และพืชผัก โดยแหล่งน้ำและทรัพยากรป่าไม้ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญกับชุมชน ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ยรวม 3.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นด้วยมาก 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.15) การจัดสรรที่ดิน (ค่าเฉลี่ย 4.06) ด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค (ค่าเฉลี่ย 4.05) ด้านการประสานงาน (ค่าเฉลี่ย 3.98) ด้านการส่งเสริมอาชีพในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.86) ด้านการป้องกันความสงบและความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 3.75) ด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ (ค่าเฉลี่ย 3.71) และด้านการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย (ค่าเฉลี่ย 3.69) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็น

ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล (ค่าเฉลี่ย 2.99)

แนวทางการบริหารจัดการของชุมชนรวมทุกด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 7 ด้าน ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ได้แก่ ระบบการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 3.83) รูปแบบการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.77) ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.75) ด้านทักษะ ความรู้ความสามารถ (ค่าเฉลี่ย 3.74) ด้านกลยุทธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.73) ด้านค่านิยม (ค่าเฉลี่ย 3.70) และด้านบุคลากร (ค่าเฉลี่ย 3.69) ตามลำดับ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 พบว่า ปัญหาในด้านการบริหารจัดการชุมชนมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ความปลอดภัยของชุมชน สุขอนามัย การรักษาอนามัย และการจัดตั้งสถานศึกษา เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ประชาชนต้องการให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการช่วยดูแล นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลโดยพบว่า ไม่มีการคัดแยกขยะ และจัดการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลอย่างถูกสุขลักษณะ และปัญหาด้านอาชีพของประชาชนในชุมชน

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารจัดการ, การตั้งถิ่นฐานใหม่, โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Title GUIDELINES FOR COMMUNITY SUSTAINABLE RESETTLEMENT MANAGEMENT UNDER NAMTHEUN 2 ELECTRICITY KHAMMOUAN IN LAO

Author Miss Salika Onsy

Degree Doctor of Philosophy in Resources Management and Development

Advisory Committee Chairperson Dr. Koblap Areesrisom

ABSTRACT

This study was conducted to investigate: 1) Socio – economic attributes of people in communities under the Tern 2 Hydroelectric Power Project; 2) current management of the people; 3) management guidelines of the people in the communities; and 4) problems encountered and suggestions of the people about the management. A set of questionnaires was used for data collection administered with 350 people and 21 local leaders in the communities. Obtained data were analyzed by using descriptive statistics, One-Way ANOVA and content analysis.

Results of the study revealed that most of the respondents were female, 30 – 39 years old, and lower secondary school graduate and lower. Most of them were agriculturists and their household's monthly income was less them 5,000 baht. The respondent's original places of residence were in Khoonkham and Nakai towns and most of them were Buddhists. Their important cash crops included rice and vegetable and water sources / forest resources were important to their communities. As a whole, the respondents agreed to the management of the communities at a high level ($\bar{x}$ = 3.52). Based on it's details, the following were found at a high level: 1) basic structure management ($\bar{x}$=4.15); 2) land allocation ($\bar{x}$ = 4.06); 3) procurement of water sources for consumption ($\bar{x}$ = 4.05); 4) coordination ($\bar{x}$ = 3.98); 5) career promotion in the communities ($\bar{x}$ = 3.86); 6) peace and safety ($\bar{x}$ = 3.75); 7) tradition,

culture and beliefs ($\bar{x}$ = 3.71); and 8) health care promotion ($\bar{x}$ = 3.69), moderate level ($\bar{x}$ = 2.99).

As a whole, the respondent agreed to the guidelines for the management of the communities in all aspects at a high level ($\bar{x}$ = 3.73). Based on it's the following were found at a high level: 1) performance ($\bar{x}$ = 3.83); 2) management ($\bar{x}$ = 3.77); 3) management structure ($\bar{x}$ = 3.75); 4) skills, knowledge and capability ($\bar{x}$ = 3.74); 5) strategies ($\bar{x}$ = 3.73); 6) values ($\bar{x}$ = 3.70); and 7) personnel ($\bar{x}$ = 3.69), respectively. For problems encountered, basic structure management was found most (community safety, hygiene, health care and school establishment) which the government sector must take care of it. Besides, the following problems were found: no garbage sorting, inappropriate garbage disposal, and careers of people in the communities.

Keywords : management guidelines, resettlement, Tern 2 Hydroelectric Power Project, Laos P.D.R.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.กอบลาภ อารีศรีสม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่คอยให้คำปรึกษา ชี้แนะ สนับสนุนแนวทางในการทำวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี อารีศรีสม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รภัสสรณ์ คงธนจารุอนันต์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิณนภา หมวกยอด อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ตลอดจนคณาจารย์และบุคลากร สาขาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ทุกท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขในการทำดุษฎีนิพนธ์ จนทำให้ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ที่สำคัญยิ่ง ขอขอบคุณ ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความกรุณาอนุเคราะห์ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เหนือสิ่งอื่นใดผู้ศึกษาขอน้อมระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ญาติมิตร เพื่อนร่วมชั้นเรียน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และผู้มีส่วนช่วยสนับสนุนทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจสนับสนุนให้การศึกษานี้สำเร็จตามความมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้

Salika Onsy

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ค

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ช

สารบัญ ..... ซ

สารบัญตาราง ..... ฎ

สารบัญภาพ ..... ฑ

บทที่ 1 บทนำ 1

ความสำคัญของปัญหา 1

คำถามการวิจัย 3

วัตถุประสงค์การวิจัย 3

ขอบเขตการวิจัย 4

ประโยชน์ที่ได้รับ 5

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ 7

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 9

1. แนวคิดของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม 9

2. แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน 16

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 64

4. แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม 76

5. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน 85

6. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน 92

7. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ 104

8. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 109
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 126
10. ภาคสรุป 144
11. กรอบแนวคิดในการวิจัย 146
12. สมมติฐานการวิจัย 147
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 148
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 148
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 151
การตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ 152
การเก็บรวบรวมข้อมูล 154
การวิเคราะห์ข้อมูล 155
บทที่ 4 ผลการวิจัย 158
ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 158
ลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 158
ลักษณะทางเศรษฐกิจ และทางสังคม ของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 161
ตอนที่ 2 การบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 191
ระดับการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 191
การจัดการชุมชนในพื้นที่ราบสูงนากาย ภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 204
การศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 214

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 227
ระดับแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 227
บทสรุปแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนในด้านค่านิยมภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 235
การศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 256
ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 269
ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 269
ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการของชุมชน 271
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 285
สรุปผลการวิจัย 285
ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของประชาชนในชุมชน 285
การบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 286
แนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 287
ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 288
อภิปรายผลการวิจัย 289
ข้อเสนอแนะ 294
ข้อเสนอต่อแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 294
ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป 299

บรรณานุกรม 300
ภาคผนวก 316
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ 317
ภาคผนวก ข ภาพประกอบการวิจัย 328
ประวัติผู้วิจัย 335

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ผลลัพธ์ของกระบวนการโครงการและการตั้งถิ่นฐานใหม่ 57

ตารางที่ 2 การคัดเลือกจากผู้นำชุมชนประเภทต่าง ๆ 148

ตารางที่ 3 แสดงผลการสุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชาชนแยกตามหมู่บ้าน..... 150

ตารางที่ 4 ลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2..... 160

ตารางที่ 5 ลักษณะทางเศรษฐกิจ และทางสังคม ของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้า พลังน้ำเทิน 2..... 163

ตารางที่ 6 ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการของชุมชนโดยรวมของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 192

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 196

ตารางที่ 8 ความแปรปรวนระหว่างเพศต่อการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 215

ตารางที่ 9 ความแปรปรวนระหว่างอายุต่อการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 217

ตารางที่ 10 ความแปรปรวนระหว่างระดับการศึกษาต่อการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 219

ตารางที่ 11 ความแปรปรวนระหว่างอาชีพต่อการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 221

ตารางที่ 12 ความแปรปรวนระหว่างรายได้ต่อการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 223

ตารางที่ 13 ความแปรปรวนระหว่างการนับถือศาสนาต่อการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 225

ตารางที่ 14 ระดับความคิดเห็นแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนโดยรวมของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 227

ตารางที่ 15 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 231

ตารางที่ 16 ความแปรปรวนระหว่างเพศต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 257

ตารางที่ 17 ความแปรปรวนระหว่างอายุต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 259

ตารางที่ 18 ความแปรปรวนระหว่างระดับการศึกษาต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 261

ตารางที่ 19 ความแปรปรวนระหว่างอาชีพต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 263

ตารางที่ 20 ความแปรปรวนระหว่างรายได้ต่อเดือนต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 265

ตารางที่ 21 ความแปรปรวนระหว่างการนับถือศาสนาต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 267

ตารางที่ 22 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรที่ได้รับผลกระทบ 282

ตารางที่ 23 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรที่ได้รับผลกระทบ 296

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 วงจรกระบวนการของโครงการและกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ 55

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย 146

ภาพที่ 3 รูปแบบจำลองแนวคิดสำหรับการดำรงชีวิตที่ยั่งยืนจากโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่..... 191

ภาพที่ 4 รูปแบบจำลองแนวคิดสำหรับแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืน จากโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ 281

ภาพที่ 5 รูปแบบจำลองแนวคิดสำหรับแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ อย่างยั่งยืนจากโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ 295

ภาพที่ 6 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 329

ภาพที่ 7 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว..... 329

ภาพที่ 8 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 330

ภาพที่ 9 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 330

ภาพที่ 10 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 331

ภาพที่ 11 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 331

ภาพที่ 12 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 332

ภาพที่ 13 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 332

ภาพที่ 14 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 333

ภาพที่ 15 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 333

ภาพที่ 16 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 334

ภาพที่ 17 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 334

บทที่ 1
บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นประเทศชั้นนำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วตามทิศทางยุทธศาสตร์ที่พรรคและรัฐบาลกำหนดคือให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมและทันสมัย นอกจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพแล้ว สปป.ลาว ยังมีศักยภาพสูงในการพัฒนาโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดใหญ่ (Government, 2015) ดังนั้น การพัฒนาภาคอุตสาหกรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี ครั้งที่ 8 (ปี พ.ศ. 2559-2563) รัฐบาลจึงได้กำหนดทิศทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ กระจายการผลิตเชิงพาณิชย์และสมัยใหม่เพื่อรองรับการบริโภคในประเทศและการส่งออก กลายเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของการเติบโตทางเศรษฐกิจ ภาคพลังงานเป็นภาคส่วนที่รัฐให้ความสำคัญในการพัฒนาทั้งพลังน้ำและพลังงานความร้อน พลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานจากโรงงานอุตสาหกรรมกลายเป็นภาคการสร้างรายได้ที่ยั่งยืน เพิ่มผลผลิตและแก้ไขปัญหาความยากจนของผู้คน (กระทรวงการวางแผนและการลงทุน, 2559)

การตั้งถิ่นฐานใหม่ของ สปป.ลาวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ถึงปัจจุบันเป็นการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลสำหรับการพัฒนาชนบทและการลดความยากจนและการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาภาครัฐและเอกชน (Syladeth et al., 2016: 25-32) กล่าวว่าปัจจุบันโครงการพัฒนาขนาดใหญ่เช่นโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ การทำเหมืองแร่สร้างรายได้มหาศาลและทำให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ ซึ่งได้จัดหาโครงสร้างพื้นฐาน ไฟฟ้า ให้กับคนในท้องถิ่น ประเทศและภูมิภาคเพื่อได้ใช้ไฟฟ้า อย่างไรก็ตาม โครงการนี้ยังมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม-วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่อ่างเก็บน้ำที่ต้องอพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่ ดังนั้น รัฐบาลจึงมีนโยบายต่าง ๆ เพื่อช่วยในการแก้ปัญหาของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่นได้มีกฎหมายที่ดิน เลขที่ 04/NA ลงวันที่ 21 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2546 กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ฉบับที่ 06/NA ลงวันที่ 24 ธันวาคมปี พ.ศ. 2550 กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (แก้ไข) ฉบับที่ 029/NA ลงวันที่ 18 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2555 กฎหมายว่าด้วยไฟฟ้า (แก้ไข) ครั้งที่ 03/NA ลงวันที่ 20 ธันวาคมปี พ.ศ. 2554 พระราชกฤษฎีกาที่ 192/PM "เรื่องค่าตอบแทนและการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการพัฒนา" ลงวันที่ 7 กรกฎาคม ปี พ.ศ. 2548 พระราชกฤษฎีกาที่ 84/PM "เรื่องค่าตอบแทนและการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการพัฒนา กฎหมายว่าด้วยการ

ตั้งถิ่นฐานใหม่และอาชีพ และแนวทางปฏิบัติสำหรับกระบวนการประเมินผลกระทบทางสังคมและธรรมชาติของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 8030/กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ ลงวันที่ 17 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2556 นโยบายของ สปป.ลาวว่าด้วยการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม (ปี พ.ศ. 2548) และนโยบายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่มุ่งยกระดับประชาชนให้หลุดพ้นจากความยากจน

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จัดเป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุดภายใต้โครงการน้ำเทิน 2 และจะต้องพึ่งพาความช่วยเหลือทางการเงินและทางเทคนิคจากต่างประเทศ รัฐบาล สปป.ลาวและธนาคารโลก (2548-2553) ได้ร่วมมือกันพัฒนาโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 (NT2) ซึ่งเป็นโครงการไฟฟ้าพลังน้ำที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า 995 เมกะวัตต์เพื่อส่งออกไปยังประเทศไทย และ 75 เมกะวัตต์สำหรับใช้ภายในประเทศ ซึ่งเป็นการร่วมทุนระหว่างรัฐบาลลาวกับนักลงทุนต่างชาติ โครงการน้ำเทิน 2 ประกอบด้วยสี่หุ้น รัฐบาลลาวถือหุ้น 25% บริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด (ประเทศไทย) ถือหุ้น 25% บริษัท ไฟฟ้านานาชาติฝรั่งเศสถือหุ้น 35% และการพัฒนาสาธารณะอิตาลี - ไทย บริษัท จำกัด ถือหุ้น 25% (น้ำเทิน 2, 2548) พื้นที่ทั้งหมดของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำน้ำเทิน 2 ครอบคลุมพื้นที่ของสองจังหวัด ได้แก่ บอลิคำไซและคำม่วน เช่นเดียวกับเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำอื่น ๆ โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 ส่งผลกระทบต่อประชากรใน 16 หมู่บ้านใน 9 อำเภอ (คำเกิด นากาย ยมมลาถ มหาไซ เซบังไฟ ท่าแขก หนองบก ไซบูลี และคันทะบูลี) โครงการน้ำเทิน 2 ย้ายและฟื้นฟู 1,200 ครอบครัว หรือ 6,300 คน จาก 16 หมู่บ้าน (น้ำเทิน 2, 2548) ผู้คนที่อาศัยอยู่บนที่ราบสูงนากายได้รับผลกระทบมากกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ เช่น พื้นที่ปลูกข้าวและเพาะปลูก ป่าไม้และประมง จิตวิทยาสำหรับผู้อพยพในการดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบจากกิจกรรมการก่อสร้าง รวมถึงการใช้ทรัพยากรทรัพยากรโรคทางสุขภาพ การค้ามนุษย์ เนื่องจากมีแรงงานเข้ามาจำนวนมากด้วยเหตุผลนี้ รัฐบาลลาวและธนาคารโลกจึงเห็นพ้องต้องกันเกี่ยวกับความจำเป็นและความสำคัญของการตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้ได้รับผลกระทบอย่างละเอียดและเป็นมาตรฐานเป็นคำขอของธนาคารโลกให้ดำเนินการตามนโยบายปฏิบัติการ 4/02 เกี่ยวกับนโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่ของธนาคารโลก ในกรณีที่รัฐบาลได้รับเงินทุนจากธนาคารโลก และในขณะนั้น สปป.ลาวไม่มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการทางสังคม (น้ำเทิน 2, 2548: 2)

ตลอดหลายปีที่ผ่านมาพรรคและหน่วยงานระดับจังหวัดมีความกังวลเกี่ยวกับสวัสดิภาพของประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงและทางอ้อมจากการสร้างเขื่อนภายหลังการตั้งถิ่นฐานใหม่ บริษัทฯ ได้ส่งเสริมวิชาชีพให้เป็นกระบวนการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตลอดจนปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนให้บริการแก่ประชาชนผ่านวิชาชีพโดยให้คำปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดพร้อมทั้งแก้ปัญหาให้ประชาชนได้รับความรู้ที่นำไปประยุกต์ใช้เองได้เพื่อช่วยเหลือตนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในหัวข้อแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืน

ของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อทำความเข้าใจเพิ่มเติมถึงเหตุผลที่การวิจัยในปัจจุบันคือการแสวงหาการประเมินที่ครอบคลุมขององค์กรการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่มีชื่อเสียงสำหรับการพัฒนาการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังพยายามพัฒนาช่องว่างในการพัฒนา ให้คำแนะนำเพื่อลดความเสี่ยงของความยากจนที่อาจเกิดขึ้น และปรับปรุงความเป็นอยู่ของผู้คนจากการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นโครงการพัฒนาที่ยั่งยืนที่นำไปสู่การตั้งถิ่นฐานใหม่ในขณะเดียวกัน เพื่อแก้ไขปัญหาการดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่ใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุงและสร้างความตระหนักในหมู่นักลงทุนหรือผู้พัฒนาโครงการในการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลว่าด้วยการคุ้มครองทางสังคม การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม และการตั้งถิ่นฐานใหม่ฝ่ายนิติบัญญัติในระดับกลางและระดับท้องถิ่นควรมีความสามารถเพียงพอในการเตรียมการจัดการสำหรับการยกระดับโครงการพัฒนาการหามาตรการบรรเทาผลกระทบจากหลายโครงการในพื้นที่เดียวกันตลอดจนการรักษาสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อปรับปรุงชีวิตของผู้ที่ได้รับผลกระทบ

คำถามการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีคำถามในการวิจัย ดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของประชาชน เป็นอย่างไร

2. การบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นอย่างไรบ้าง

3. แนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นอย่างไรบ้าง

4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทางบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

3. เพื่อศึกษาการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

4. เพื่อเสนอแนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเพื่อให้งานวิจัยมีทิศทางที่ชัดเจน โดยจำแนกขอบเขตการวิจัยออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ขอบเขตด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านประชากร และขอบเขตด้านระยะเวลา ซึ่งมีรายระเอียดดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลคือชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งวิจัยถึงแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวใน 3 ประเด็นคือ

2.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2

1) วิเคราะห์เศรษฐกิจสังคมของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2) เกษตรกรรมและปศุสัตว์

3) ป่าไม้ชุมชน

4) การประมงในอ่างเก็บน้ำ

5) อาชีพนอกฟาร์ม

2.2 การบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1) การจัดสรรที่ดิน

2) การจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค

3) การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน

4) การส่งเสริมอาชีพในชุมชน

5) ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ

6) การประสานงาน

7) การป้องกันความสงบ

8) การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย

9) การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล

2.3 แนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1) โครงสร้างการบริหารจัดการ

2) ด้านกลยุทธ์

3) รูปแบบการบริหารจัดการ

4) ระบบการปฏิบัติงาน

5) บุคลากร

6) ทักษะ ความรู้ ความสามารถ

7) ค่านิยม

2.4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขอบเขตด้านเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2565 ถึง เมษายน 2566 ซึ่งรวมถึงการวิจัยเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนาม

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระดับนโยบาย

1.1 ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้เพื่อสร้าง แก้ไขข้อบังคับ นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาเปรียบเทียบกับโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่จากโครงการพัฒนาของรัฐบาลเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและสร้างความตระหนักให้กับนักลงทุนหรือผู้พัฒนาโครงการในการใช้กฎหมายของรัฐบาลว่าด้วยการคุ้มครองทางสังคม การตั้งถิ่นฐานใหม่ และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสังคม

1.3 ข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาเปรียบเทียบกับโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่จากโครงการพัฒนาของรัฐบาลเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและสร้างความตระหนักให้กับนักลงทุนหรือผู้พัฒนาโครงการในการใช้กฎหมายของรัฐบาลว่าด้วยการคุ้มครองทางสังคม การตั้งถิ่นฐานใหม่ และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสังคม

2. ระดับปฏิบัติการ

2.1 การหามาตรการลดผลกระทบสะสมของหลายโครงการในพื้นที่เดียวกัน ตลอดจนการรักษาสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น เนื่องจากการพัฒนาเป็นเป้าหมายทำให้ประชาชนหลุดพ้นจากความยากจน และมีชีวิตที่ดีขึ้น

2.2 เป็นบทเรียนให้ผู้วิจัยสำหรับการวิจัย ณ สถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่หรือพื้นที่ได้รับผลกระทบจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการประเมินผลกระทบทางสังคม การวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ การจัดเตรียมและการตรวจสอบแผนการตั้งถิ่นฐานของโครงการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ใน 3 ประเภท ได้แก่ เขื่อน เหมือง และโครงสร้างพื้นฐานในระดับหนึ่ง

2.3 เพื่อนำผลการศึกษาไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงการพัฒนาเพื่อประโยชน์ของโครงการตั้งถิ่นฐานอื่นที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมที่คล้ายคลึงกันและการจัดการครอบครัวชุมชนเพื่อให้กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นไปอย่างราบรื่น

2.4 เพื่อให้ข้อมูลแก่อาจารย์ที่สอนวิชาที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่สนใจเรียนรู้และเป็นพื้นฐานในการวิจัยต่อไป โดยเฉพาะสถานการณ์การย้ายถิ่นฐานของคนจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ

2.5 ทราบข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะบางประการจากการวิจัยนี้จะให้ข้อมูลแก่ผู้พัฒนาโครงการเพื่อเสริมสร้างการวางแผนและการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่สำหรับโครงการต่อไป

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

แนวทางการจัดการ หมายถึง หน่วยงานจากส่วนราชการและผู้พัฒนาโครงการของส่วนราชการเป็นหน่วยงานธุรการในการย้ายถิ่นฐาน และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัดแขวงคำม่วน บริษัท ไฟฟ้าน้ำเทิน 2 ต้องทำงานร่วมกันบนพื้นฐานของการปรึกษาหารือในการวางแผนและแก้ไขปัญหา เข้าร่วมและรายงานต่อคณะกรรมการการย้ายถิ่นฐานเพื่อขอคำแนะนำหรือข้อตกลง ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นฐาน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การฟื้นฟูอาชีพและชีวิตของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ

การตั้งถิ่นฐานใหม่ หมายถึง กระบวนการย้ายคน ได้รับผลกระทบจากโครงการโรงไฟฟ้าหงสาที่ปล่อยให้พื้นที่ก่อสร้างไปตั้งรกรากอยู่ในพื้นที่ใหม่ สำนักงานซึ่งประกอบด้วยการเวนคืนที่ดิน การชดเชยทรัพย์สิน เช่น บ้าน อาคารและต้นไม้ เป็นต้น จัดหา พัฒนา และก่อสร้างพื้นที่ใหม่ของหมู่บ้านยกยาย ที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำงาน การขนส่งบ้าน บ้าน ทรัพย์สินจากหมู่บ้านเก่าไปยังหมู่บ้านใหม่ การช่วยเหลือล่วงหน้าและการฟื้นฟูสมรรถภาพและการส่งเสริมอาชีพ อีกทางหนึ่งกระบวนการย้ายสถานที่ต้องเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยฝ่ายบริหาร การจัดการผู้พัฒนาโครงการภายใต้การอุปถัมภ์ของหน่วยงานราชการ

ชุมชน หมายถึง ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการน้ำเทิน 2 ได้รับการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ราบสูงนากาย

เขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 หมายถึง โครงการไฟฟ้าพลังน้ำที่ใหญ่ที่สุดของประเทศเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า 995 เมกะวัตต์เพื่อส่งออกไปยังประเทศไทย และ 75 เมกะวัตต์สำหรับใช้ภายในประเทศ ซึ่งเป็นการร่วมทุนระหว่างรัฐบาลลาวกับนักลงทุนต่างชาติ โครงการน้ำเทิน 2 ประกอบด้วยสี่หุ้น รัฐบาลลาวถือหุ้น 25% บริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด (ประเทศไทย) ถือหุ้น 25% บริษัท ไฟฟ้านานาชาติฝรั่งเศสถือหุ้น 35% และการพัฒนาสาธารณะอิตาลี - ไทย บริษัท จำกัด ถือหุ้น 25% แขวงบอลิคำไซและคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เศรษฐกิจสังคมของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 หมายถึง ส่งเสริมและการสนองกิจกรรมทำมาหากินที่หลากหลายเป็นแหล่งรายได้ในกิจกรรมการดำรงชีวิตต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งรายได้ เช่น 1) เกษตรกรรมและปศุสัตว์ 2) ป่าไม้ชุมชน 3) การประมงในอ่างเก็บน้ำและ 4) อาชีพนอกฟาร์ม

การส่งเสริมอาชีพในชุมชน หมายถึง การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการ

บริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ สนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์

การจัดสรรที่ดิน หมายถึง การจำหน่ายที่ดินที่ได้แบ่งเป็นแปลงย่อยรวมกันภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเป็นการดำเนินการเพื่อจำหน่ายในลักษณะที่อยู่อาศัย เพื่อประกอบการพาณิชย์ เพื่อประกอบการอุตสาหกรรม หรือเพื่อเกษตรกรรม

การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย หมายถึง กระบวนการปฏิบัติแก่ประชาชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อให้เกิดสุขภาพกายแข็งแรง เจริญเติบโตปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

การจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค หมายถึง การจัดหาน้ำสะอาดเพื่ออุปโภค และบริโภคภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

บทที่ 2
การตรวจเอกสาร

ในการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการรับผิดชอบต่อสังคม
5. แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน
6. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน
7. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ
8. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. ภาคสรุป
11. กรอบแนวคิดในการวิจัย
12. สมมติฐานการวิจัย

1. แนวคิดของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

1.1 ความหมายการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2550) กล่าวว่า วงจรการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ บางครั้งเป็นภาวะที่มีการเจริญเติบโตเต็มที่ บางครั้งก็เกิดภาวะซบเซา เช่น ภาวะชะงักงันภาวะถดถอย การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในแต่ละครั้งส่งผลให้ธุรกิจที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ล้มละลายเป็นจำนวนมาก เมื่อเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวก็จะเกิดธุรกิจใหม่ ๆ และผู้ประกอบการรายใหม่เกิดขึ้น เป็นวงจรเช่นนี้สลับกันไป ช่วงระยะเวลาของการเจริญเติบโต และซบเซานั้น ไม่มี ใครสามารถกำหนดได้ ว่าจะเป็นช่วงระยะเวลาสั้นหรือช่วงระยะเวลายาวนานเท่าใดเป็นแต่เพียงคาดการณ์ว่าการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีชีวภาพ การแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่มีความผันผวนมาก

ธนวรรธน์ พลวิชัย (2548) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจะเปลี่ยนจากเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมสู่เศรษฐกิจใหม่ ระบบการค้าแบบปกป้องสู่ระบบการค้าเสรี สภาพของตลาดผูกขาดไปเป็นตลาดที่มีการแข่งขัน และระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาตลาดในประเทศไปสู่ตลาดแบบโลกาภิวัตน์

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2528) ได้กล่าวถึงความหมายการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจว่า ระบบเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานทางสังคมที่สำคัญระบบหนึ่ง เนื่องจากมนุษย์ต้องบำบัดความต้องการในด้านความหิวและความกระหาย อันเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ต้องแสวงหาสิ่งของหรือ อาหารบริโภค ความต้องการได้มีการพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงได้สร้างแบบแผนพฤติกรรม ซึ่งได้แก่ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้ผลผลิตที่ได้มานั้นให้ประโยชน์อย่างยุติธรรมแก่สมาชิกในสังคมให้มากที่สุด ดังนั้นหน้าที่ของระบบเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การแจกจ่าย การบริโภค การแลกเปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ทำให้ เห็นถึงระบบการเปลี่ยนแปลงในอดีตระดับชุมชน หมู่บ้านเป็นระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม ทั้งในด้านการผลิต การแลกเปลี่ยน การบริโภคและการแจกจ่าย ก็เพื่อใช้อุปโภคบริโภคพอประทังชีวิตและเพียงพอภายในครอบครัวเท่านั้น ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมผสมใน ลักษณะของเศรษฐกิจแบบเงินสดมากขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ ในทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการถือครองที่ดิน รายได้ อาชีพต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนแรงงาน มีความสำคัญในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ

สมยศ ทุ่งหว้า (2534) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ไว้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงระบบการทำมาหากินที่พอเลี้ยงชีพเป็นการเปลี่ยนแปลงของชุมชนแบบโบราณที่มีรายได้เป็นตัวเงินน้อย ซึ่งรายจ่ายก็มีน้อยเช่นกัน ความจำเป็นในการขวนขวายหางานมาเสริมรายได้จึงมีน้อย

2. การเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้นจากการทำงานเพื่อเพิ่มรายได้ในขณะที่รายจ่ายก็เพิ่มขึ้นด้วย มีการติดต่อกับศูนย์กลางเพื่อเพิ่มความเจริญ มีการค้าขายการผลิตและสอดส่องหาโอกาสในการทำงานเพื่อเพิ่มรายได้ แม้จะมีข้อจำกัดในเรื่องทุนและความรู้ทางวิชาการ

3. มีการบุกเบิกที่ดินแปลงใหม่เพื่อให้เพิ่มรายได้มากขึ้น ชุมชนได้รับบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ คือ ถนน ประปา และไฟฟ้า ทำให้มีการติดต่อกับศูนย์กลางความเจริญได้สะดวกรวดเร็วขึ้น สภาพรายได้ของชุมชนจะอยู่ในระดับสูงขึ้นจากการเพิ่มปริมาณกิจกรรมการปลูกพืชและการรับจ้าง

4. การเปลี่ยนแปลงระบบการผลิต ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ประกอบด้วยระบบชลประทาน ระบบสินเชื่อ รวมทั้งเทคนิคการเกษตรแผนใหม่และการใช้ระบบการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น

เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล (2550) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึงการเปลี่ยนรูปแบบโครงสร้างทางสังคมและพฤติกรรมทางสังคม ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมเช่นการเปลี่ยนจากระบบครอบครัวขยายเป็นระบบครอบครัวเดี่ยว การเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมืองจาก

ระบบเผด็จการเป็นระบบประชาธิปไตย การเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากระบบเกษตรกรรมเป็นระบบอุตสาหกรรม เป็นต้น การเปลี่ยนรูปแบบของพฤติกรรมทางสังคม เช่น การเปลี่ยนพฤติกรรมจากผลิตเพื่อบริโภคเป็นผลิตเพื่อขาย การเปลี่ยนพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรจากแบบบังคับเป็นแบบให้อิสระเสรี การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมอาจรวมถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณของพฤติกรรม เช่น การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอัตราการหย่าร้าง อัตราการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน อัตราการย้ายถิ่นอัตราการใช้เครื่องจักรกลในภาคเกษตรกรรม อัตราการก่ออาชญากรรม เป็นต้น

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2525) ให้ความหมายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงองค์การทางสังคม ได้แก่ ขนาดขององค์การสังคม คือใหญ่ขึ้นหรือเล็กลง ประเภทขององค์การสังคม เช่นจากกลุ่มเพื่อนไปเป็นครอบครัว จากครอบครัวเป็นชุมชน ลักษณะขององค์การสังคม เช่น จากยึดเหนี่ยวกันหลวม ๆ เป็นยึดเหนี่ยวกันหนาแน่น จากแบ่งแยกมาเป็นสมัครสมานสามัคคี สถานภาพและบทบาท เช่น เคยสถานภาพสูงมาเป็นต่ำจากเคยต่ำมาเป็นสูง จากเคยเป็นเพื่อนกันมาเป็นสามีภรรยากัน บทบาทก็พลอยเปลี่ยนไปด้วย

สุริชัย หวันแก้ว (2553) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ของระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและระหว่างส่วนประกอบของสังคมนั้น เช่นความสัมพันธ์ระหว่างชาวชนบท ชาวเมือง เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับกลุ่มบุคคลและในระดับสถาบันทางสังคม

สมบัติ ธำรงธัญวงศ (2550) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะพฤติกรรมสังคม (Social Behavior) หรือการกระทำทางสังคม (Social Action) อันสืบเนื่องมาจากการมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกัน (Social Relations) ในระหว่างช่วงเวลาหนึ่งที่ต่อเนื่องกัน และยังคงลักษณะขององค์การเดิมไว้

ถาปกรณ์ กำเนิดศิริ (2564) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็คือ การเปลี่ยนแปลงในวิถีการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ ซึ่งอาจมองเป็นพัฒนาการที่เป็นเส้นตรง หรืออาจมองเป็นวัฏจักรก็ได้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ ขนาดของประชากร และการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้

วรวุธ สุวรรณฤทธิ์ (2549: 73) กล่าวว่า สังคมและวัฒนธรรมเป็นของคู่กันและไปด้วยกัน ถ้าสังคมเปลี่ยนวัฒนธรรมก็จะเปลี่ยน ถ้าวัฒนธรรมเปลี่ยนสังคมก็เปลี่ยนแปลง และปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงก็เป็นปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การค้นพบ การประดิษฐ์ การขัดแย้ง การแข่งขัน

1.2 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

นิเทศ ตินณะกุล (2546: 14-19) สามารถสรุปได้ว่า มี 5 แนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Evolutionary theories of social change) ซึ่งอธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไปสะสมขึ้นเรื่อย ๆ ตามระยะเวลาโดยมีแนวโน้มเข้าสู่ภาวะซับซ้อนและสามารถปรับตัวในสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น

2. ทฤษฎีความขัดแย้งทางสังคม (Conflict theory) อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่าเป็นผลมาจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างชนชั้นหรือกลุ่มบุคคลในสังคม

3. ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสังคม (Structural-functional theory) อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่าเป็นความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับบุคคล กลุ่มองค์กร สถาบัน ตลอดจนถึงชุมชนใหญ่น้อยต่าง ๆ ที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดการขยายตัวในชุมชนนั้น ๆ

4. ระบบสังคม (Social system) โดยมองการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่าเป็นกระบวนการของวิวัฒนาการที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เปรียบสังคมกับสิ่งมีชีวิตเนื่องจากมีการเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดวงจรของมัน

5. ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม (Social psychological theories) อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล เช่น บุคลิกภาพ ค่านิยม และทัศนคติ จะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ (2545: 38) กล่าวไว้ว่า มี 4 ทฤษฎีอันได้แก่

1. ทฤษฎีการวิวัฒนาการ (Evolutionary theories) ซึ่งสมมุติฐานที่ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปอย่างเชื่องช้า ค่อยเป็นค่อยไป โดยมีการสะสมเพิ่มพูนทีละเล็กละน้อยเป็นไปในทางทิศทางที่เพิ่มความสลับซับซ้อนและมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

2. ทฤษฎีแห่งการสมดุล (Equilibrium theories) มีลักษณะเกี่ยวข้องกับความคิดเรื่องความสมดุล โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะก่อให้เกิดสภาพคงที่ในสังคม

3. ทฤษฎีแห่งการขัดแย้ง (Conflict theories) มีสมมติฐานที่ว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่สิ่งมีชีวิตทุกชนิดจะต้องผ่านพบจุดสำคัญมีแนวโน้มอยู่ที่ความไม่แน่นอนของสิ่งต่าง ๆ

4. ทฤษฎีแห่งการขึ้นและลง (Rise and fall theories) มีสมมติฐานที่ว่าสังคม วัฒนธรรม หรืออารยธรรมต่าง ๆ (Civilization) จะมีทั้งความเสื่อมและความเจริญถึงที่สุดซึ่งสังคมทั้งหลายไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน

1.3 ประเภทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

อุดม เชยกีวงศ์ และคณะ (2548) กล่าวว่า ถ้าจะจำแนกประเภทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามแหล่งที่มาของการเปลี่ยนแปลงจำแนกได้ 2 ประเภท ดังต่อไปนี้ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงจากภายนอกสังคม มีหลายสาเหตุด้วยกัน คือ

1.1 การอพยพเคลื่อนย้ายเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิศาสตร์ จะด้วยเหตุผลของสงคราม การแสวงหาทรัพยากร การประกอบอาชีพหรือการศึกษา ทำให้องค์ประกอบของประชากรเปลี่ยนไป ซึ่งได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา การศึกษา ภาษา เป็นต้น

1.2 การติดต่อระหว่างประเทศ การสื่อสารคมนาคมทำให้คนต่างสังคมติดต่อกันได้สะดวกและรวดเร็ว นำไปสู่การถ่ายทอดหรือการแพร่กระจายวัฒนธรรมจากสังคมที่มีอารยธรรมและวัฒนธรรมสูงกว่า ไปสู่สังคมที่มีอารยธรรมหรือวัฒนธรรมต่ำกว่า

1.3 สงคราม หรือการตกเป็นเมืองขึ้นแก่ต่างชาติ ผู้แพ้สงครามจะถูกบังคับให้เปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ฝ่ายพันธมิตร คือสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส บังคับญี่ปุ่นเปลี่ยนระบบการเมืองใหม่

2. การเปลี่ยนแปลงจากภายในสังคม

2.1 สังคมเปิดโอกาส เป็นสังคมประชาธิปไตยประชาชน ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะสิทธิในการแสดงความคิดเห็น

2.2 การประดิษฐ์คิดค้น ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการประดิษฐ์คิดคน จะนำไปสู่การลบล้างความเชื่อเก่า ๆ บางเรื่องที่เชื่อกันมาอย่างผิด ๆ

2.3 ชนชั้นการปกครอง ใช้อำนาจปกครองไม่เป็นธรรมกดขี่ข่มเหงอย่างไม่เป็นธรรมถ้าใช้อำนาจอย่างไร เหตุผลและละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากขึ้นนาน ๆ ไป อาจถูกต่อต้านจากผู้ถูกปกครองและในที่สุด อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคมนั้นได้

2.4 การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จำนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้านต่าง ๆ ได้

2.5 การเพิ่มขึ้นของประชากร เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ความต้องการด้านต่าง ๆ จะเพิ่มตามเมื่อทรัพยากรไม่หรือได้รับบริการจากสังคมไม่ดีการเรียกร้องก็จะตามมา บางกรณีนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้

2.6 สังคมหรือรัฐปล่อยปละละเลยหรือควบคุมไม่ดีพอ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นในสังคม ได้แก่ เหลื่อมล้ำในด้านอำนาจ อภิสิทธิ์ เกียรติยศ หรือรายได้ จนเกิดความสำนึกระหว่างชนชั้นขึ้น และนำไปสู่การต่อระหว่างชนชั้น

2.7 เกิดการขัดเกลาทางสังคมทำให้วัฒนธรรมย่อยหรือวัฒนธรรมรองแตกต่างจากสังคมใหญ่

2.8 ภัยพิบัติต่าง ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม ฯลฯ ส่วนสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ บางครั้งอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ สังคมประกอบไปด้วยกลุ่มต่าง ๆ

1.4 ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

ปทุมมาศ แดงบุปผา (2535) ได้ให้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลต่อสังคมไทยและวิธีการดำรงชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนการก่อให้เกิดปัญหาแก่คนในสังคม คือ

1. ปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ การพัฒนาที่ผ่านมาจะประสบผลสำเร็จในการขยายตัวของเศรษฐกิจแต่ปรากฏว่าสภาพความยากจนของประชาชนโดยเฉพาะในชนบทกลับทวีความรุนแรงขึ้น ส่วนปัญหาการกระจายรายได้ระหว่างเขตมหานครและส่วนภูมิภาคมีความแตกต่างกันมาก

2. ปัญหาการปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดความแออัดของเมืองและมีสถานการณ์ต่าง ๆ ตามมา เช่น ค่าครองชีพสูงขึ้น ความห่างเหินไม่เข้าใจกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว การรับและการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกโดยไม่มีการจำแนก ส่งผลให้ประชาชนเกิดความเครียด ไม่พอใจในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่และแสวงหาทางออกด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ตามมา

3. ปัญหาการขาดโอกาสและบริการในการดำรงชีวิต การพัฒนาที่ผานมาแม้ว่าจะประสบผลสำเร็จในเชิงปริมาณ คือ การเพิ่มของบริการสังคมต่าง ๆ แต่ในเชิงคุณภาพและประสิทธิภาพโดยเฉพาะการกระจายบริการสังคมยังคงรวมตัวอยู่ที่กรุงเทพมหานครและเขตเมืองใหญ่ มีปัญหาดังนี้

3.1 ด้านสาธารณสุข ในวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้แบบแผนการเจ็บป่วยของประชาชนเปลี่ยนแปลงด้วย เป็นโรคที่เกิดจากการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางสังคมมากขึ้นอย่างรวดเร็ว การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขเป็นแบบลักษณะการตั้งรับทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงบริการ

3.2 ด้านการมีงานทำ พบว่า ผู้ไม่มีงานทำส่วนใหญ่ เป็นผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมักเป็นผู้ที่ยากจน ขาดโอกาสหรือเดือดร้อนทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นแรงงานประเภทไร้ฝีมือ

3.3 ด้านที่อยู่อาศัย ในกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่มีการกระจุกตัวของที่อยูอาศัยบนพื้นที่หลายส่วนเป็นแหล่งชุมชนแออัดเกิดขึ้นจำนวนมาก ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรง คนยากจนที่อพยพเคลื่อนย้ายจากชนบทและมาอาศัยอยูในแหล่งชุมชนแออัดจะถูกไล่ที่กลายเป็นคนเร่ร่อนและเกิดกรณีการบุกรุกที่ดินแหล่งใหม่เพิ่มมากยิ่งขึ้น

สุธี สังข์หิรัญ (2542) ได้กล่าวถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจไว้ว่า ชาวบ้านมีรายได้สูงขึ้น เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงการผลิตจากการทำนาและ/หรือทำประมงไปเป็นการทำไร่ทำนาสวนผสมและการทำงานรับจ้าง ครัวเรือนในชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ยวดยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากความต้องการในการบริโภคมากขึ้น เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค สิ่งอำนวยความสะดวก และมีภาระหนี้สินสูงขึ้น เนื่องจาก

รายได้มีไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในครอบครัว ทำให้เกิดการกู้หนี้ยืมสินไปใช้จ่ายหรือซื้อของใช้แบบเงินผ่อนหรือเครดิต เช่น รถยนต์ เครื่องไฟฟ้า เป็นต้น

ภัทธนันท์ ไชยประภา (2542) ได้กล่าวถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไว้ว่า ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชาวบ้านส่งผลให้ชาวบ้านมีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการผลิต ทำให้ได้ผลผลิตจำนวนมากและมีคุณภาพ เพียงพอกับความต้องการของประชาชนและจากการขยายตลาดภายในหมู่บ้านไปสู่ระหว่างหมู่บ้าน ตำบล ชุมชน ส่งผลให้ผลผลิตจำหน่ายได้มากและหลายชนิดขึ้นด้านรายจ่ายของประชาชนเพิ่มสูงขึ้นและมีการกู้หนี้ยืมสินมากขึ้น รายจ่ายในการผลิตเพิ่มมากขึ้นและเกิดภาระการเป็นหนี้สินจากการที่ทรัพยากรลดน้อยลงไม่เพียงพอกับการผลิตเพื่อขาย มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการผลิตส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้นประชาชนได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น ร้านค้าในหมู่บ้านมีจำนวนเพิ่มขึ้น จำหน่ายสินค้าที่ทันสมัยประชาชนเลือกบริโภคสินค้าได้หลากหลายมากขึ้น มีโอกาสเลือกบริโภคเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้มากขึ้น เกิดระบบราคา เงินตรา การเก็บออมและการกู้หนี้ยืมสินขึ้นในตำบล

พรนิภา อ่อนเกิด (2550) กล่าวว่า ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้แก่

1. จากการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไป มีอาชีพต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย การติดต่อสัมพันธ์กนเปลี่ยนแปลงไป ผู้คนต้องดิ้นรนเพื่อช่วยเหลือตนเอง วิถีชีวิตแบบใหม่อาจทำให้มีปัญหาในการปรับตัวกลายเป็นคนว่างงานและอาจมีปัญหาทางเศรษฐกิจ

2. จากการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ทำให้เกิดการประดิษฐ์เครื่องจักร เครื่องทุ่นแรงต่าง ๆ ที่สามารถนำมาแทนแรงงานคนและสัตว์ เมื่อแรงงานถูกทดแทนด้วยเครื่องจักร อาจก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมได้

3. ผลจากการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานทางสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากระบบเผด็จการไปเป็นประชาธิปไตย ถ้าประชาชนยังยึดมั่นผูกพันอยู่กับระบบเดิมย่อมจะมีการต่อต้านเกิดขึ้นหรือถ้าผู้คนยังไม่พร้อมกัน เช่น ยังไม่เข้าใจระบบนั้น ๆ ดีก็จะมีปัญหาตามมาได้ เช่น การใช้อำนาจผูกขาดทางการเมือง การซื้อคะแนนเสียง เป็นต้น

4. การล้าหลังทางวัฒนธรรม เช่น การมีเครื่องใช้ไฟฟ้าแต่มีการสูญเสียจากการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่เกิดกับชีวิตและทรัพย์สิน มีโรงงานผลิตพลังงานปรมาณู มีโรงงานผลิตยาปราบศัตรูพืช แต่ไม่รู้จักใช้เครื่องจักรอุปกรณ์ หรือใช้อย่างไม่ถูกต้องก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม คือ การหมุนเวียนเปลี่ยนไปที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ในวิถีการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น สภาพภูมิประเทศ

และภูมิอากาศ ขนาดของประชากร และการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ จึงทำให้มนุษย์มีการพัฒนาองค์ความรู้ต่อยอดจากคนรุ่นก่อน สังคมจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงจากความล้าสมัยไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ เปลี่ยนจากสังคมเกษตรไปสู่สังคมอุตสาหกรรม และเปลี่ยนมาสู่สังคมดิจิทัลอย่างในปัจจุบัน การพัฒนาองค์ความรู้ยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดความเชื่อแบบเก่า ไปสู่ความเป็นสังคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากบทสรุปข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำความรู้และข้อมูลที่ได้ศึกษามาปรับใช้กับงานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ของตนเองให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน

2.1 ความหมายของการตั้งถิ่นฐาน

Jones (1964: 9-10) กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ หมายถึง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมอันเน้นถึงที่อยู่อาศัยตลอดจนสิ่งอำนวยความ สะดวกสบายที่มนุษย์สร้างขึ้นมา รวมถึงการศึกษารูปแบบการกระจาย และประเภทของการตั้ง ถิ่นฐาน

Chorley and Haggett (1967: 22-27) กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานของ มนุษย์ คือ มวลรวมอันซับซ้อนซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และมนุษย์กับ สภาพแวดล้อม ส่วนแหล่งตั้งถิ่นฐาน คือ รูปแบบที่มองเห็นชัดเจนจากภูมิประเทศเป็นสิ่งที่ แสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพื้นที่ในอดีตจึงเน้นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่าง สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และทรรศนะต่าง ๆ ที่มนุษย์เข้าครอบครองพื้นที่รวมถึงศึกษารูปแบบ การกระจายของแหล่งตั้งถิ่นฐานสัณฐานของแหล่งตั้งถิ่นฐาน และมักจะวิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับรูปแบบทางกายภาพ

สำนักงานสหประชาชาติ (UN Department of Economic and Social Affairs, 1972) กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ หมายถึง องค์กรซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นจำนวนมากให้ทำหน้าที่อันซับซ้อนภายใต้สภาพแวดล้อมธรรมชาติทั้งองค์ประกอบที่มนุษย์สร้าง ขึ้นและองค์ประกอบธรรมชาติรวมกันเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ที่ต้องใช้เป็นแหล่งดำเนินชีวิต เลี้ยงดูครอบครัว ประกอบอาชีพ ตลอดจนแสวงหาการอยู่ดีกินดีทางด้านกายภาพ จิตใจ และ สติปัญญา

Doxiadis (1976: 60-62) กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ หมายถึง การจัดรูปแบบพื้นที่ของมนุษย์ทั้งนี้เพื่อการอยู่รอดของมนุษย์ และยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ตามลำดับการตั้งถิ่นฐานมนุษย์จึงหมายถึงการพัฒนาของมนุษย์นั้นเอง การที่จะเข้าใจการตั้งถิ่นฐาน ของมนุษย์ได้ต้องอาศัยมิติของเวลาและสถานที่ และเริ่มด้วยจักรภพลงมาถึงสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติบรรยากาศตัวมนุษย์ และการตั้งถิ่นฐานที่มีขนาดตั้งแต่ที่อยู่อาศัยชั่วคราวไปจนถึงที่อยู่ อาศัยกึ่งถาวรและถาวร

ดังนั้นการศึกษาการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ 5 ประการ คือ มนุษย์ สังคม สภาพแวดล้อม ที่อาศัย และโครงสร้างพื้นฐานในลักษณะที่ละเอียดแต่ละอย่าง และในที่สุดจึงผสมผสานเข้าเป็นหนึ่งเดียว

นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล (2528) การตั้งถิ่นฐาน (settlement) หมายถึงการสร้างที่อยู่อาศัยของมนุษย์ โดยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ในการตั้งถิ่นฐานจะมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ คน และพื้นที่ ส่วนประกอบสำคัญรองลงมาคือการติดต่อระหว่างกันและกัน การใช้บริการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในกลุ่มชนนั้น การที่มนุษย์ย้ายเข้าไปในดินแดนใหม่ด้วยเหตุผลไม่ว่าจะเป็นเหตุผลด้านเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา การอพยพอาจจะมีทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

องค์การสหประชาชาติ (อ้างใน จริยาพร รัศมีแพทย์, 2544) การตั้งถิ่นฐานมนุษย์ หมายถึงองค์กรซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นจำนวนมากให้ทำหน้าที่อัน ซับซ้อนภายใต้สภาพแวดล้อมธรรมชาติทั้งองค์ประกอบที่มนุษย์สร้างขึ้น และองค์ประกอบธรรมชาติรวมกันเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ที่ตั้งใช้เป็นแหล่งดำเนินชีวิต เลี้ยงดูครอบครัว ประกอบอาชีพ ตลอดจนแสวงหาการอยู่ดีกินดีทางด้านกายภาพ จิตใจ และสติปัญญา

2.2 ปัจจัยที่สงผลตอการเลือกตั้งถิ่นฐาน

วิลาวัณย์ เอื้องวงศ์กูล (2542: 11) กล่าวถึง การเลือกที่ตั้งถิ่นฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานสรุปได้ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ แหล่งน้ำ ที่ดอน ที่ดินอุดมสมบูรณ์ และแหล่งแร่ เป็นต้น

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญที่มักเกิดคู่กับการตั้งถิ่นฐานของชุมชน และมีอิทธิพลต่อการขยายตัวเป็นเมืองต่อไปในอนาคต ได้แก่ บริเวณที่อยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบบริเวณที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม บริเวณเส้นทางคมนาคมตัดกัน บริเวณจุดเชื่อมของเส้นทางคมนาคม

3. ปัจจัยทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความเชื่อของแต่ละกลุ่มชน ได้แก่ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สถานที่ประวัติศาสตร์ ลักษณะที่เป็นประเพณีนิยมหรือความเชื่อต่าง ๆ

Trewartha (1969: 77-79) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐาน 3 ประการ

1. ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพทางธรรมชาติ (natural factors) ได้แก่ สภาพภูมิประเทศ อากาศ ดิน แร่ธาตุ แหล่งน้ำ เป็นต้น

2. ปัจจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม (cultural factors) ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เจตคติ เป็นต้น

3. ปัจจัยเกี่ยวกับประชากร (demographic factors) ได้แก่ ความแตกต่างของ ประชากรเกี่ยวกับการเกิด การตาย การย้ายถิ่น เป็นต้น

Robinson (1972: 439) ได้อธิบายถึงการเลือกบริเวณที่ตั้งถิ่นฐานของประชากร ในแต่ละบริเวณว่าขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค (water supplies)
2. ดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตร (farming land)
3. ความปลอดภัยจากการรุกราน (defense possibilities)
4. พื้นที่แห้งปาศจากน้ำท่วม (dry land)
5. แหล่งกำบังจากภัยธรรมชาติ (shelter)

2.3 ทฤษฎีการตั้งถิ่นฐาน

ฉัตรชัย พงศ์ประยูร (2536) การตั้งถิ่นฐานมนุษย์นั้นสามารถพิจารณาได้หลายแง่มุมจากนักวิชาการหลายสาขา ไม่ว่าจะเป็นนักภูมิศาสตร์ นักผังเมือง สถาปนิก นักสังคมวิทยา และนักเศรษฐศาสตร์ ซึ่ง นักวิชาการหลายสาขาที่กล่าวถึงนี้อาจมองการตั้งถิ่นฐานมนุษย์จากทรรศนะเดียวกันคือ การตั้ง ถิ่นฐานจัดเป็นระบบเปิดแบบพลวัตที่ประกอบด้วย 1) จำนวนประชากร ซึ่งหมายถึงมนุษย์ที่เข้าไป ครอบครองพื้นที่ตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป โดยมีรูปแบบในการตั้งถิ่นฐานแบบชั่วคราวต่อมาเมื่อจำนวน ประชากรเพิ่มขึ้นรูปแบบการตั้งถิ่นฐานก็จะขยายใหญ่ขึ้นเป็นการตั้งถิ่นฐานที่ถาวรมากขึ้น โดย อาจมาในรูปแบบของหมู่บ้าน เมืองเล็ก หรือกลุ่มหมู่บ้านเป็นต้น 2) รูปแบบ และ 3) องค์ประกอบ ย่อย หมายถึงมนุษย์ในฐานะเป็นบุคคล สังคมคือ ระบบปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ โครงสร้างคือสิ่งก่อสร้างทุกรูปแบบ และโครงข่ายคือ ระบบการคมนาคมติดต่อทุกชนิด ซึ่งพลวัตทั้ง 3 อย่างนี้จะมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ

Sharer (1987: 485-491) ได้แบ่งการศึกษาการตั้งถิ่นฐานออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับเล็กหรือระดับจุลภาค เป็นการวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานในระดับเล็กที่สุด นักโบราณคดีจึงได้พยายามที่จะทำความเข้าใจว่าสังคมในสมัยโบราณนั้นมีการจัดสรรพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมกับกิจกรรมเฉพาะอย่างได้อย่างไร ซึ่งส่วนมากมักนิยมใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติของพื้นที่ประกอบกิจกรรมเพื่อจำแนกความแตกต่างของโบราณวัตถุเพื่อที่จะระบุพื้นที่ทำกิจกรรมที่ชัดเจน ในการวิเคราะห์ระดับจุลภาคนี้ สิ่งที่ถูกนำมาศึกษามากที่สุดคือ ที่อยู่อาศัย ซึ่งนักวิชาการส่วนมากนิยมศึกษาปัจจัยแฝง เช่น ระบบสังคมเพื่อการยังชีพ (ไม่ว่าจะเป็นสังคมแบบที่อยู่อาศัยติดที่หรือแบบอพยพย้ายถิ่นก็ตาม) ภูมิอากาศ วัสดุก่อสร้างที่หาได้ โครงสร้างครอบครัว ความมั่งคั่ง การรวมตัวกันของกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ เช่น การเสริมสร้างความชำนาญ อุดมคติ และความมั่นคง ปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม แต่ปัจจัยตัวอื่น ๆ ก็ต้องมีส่วนสัมพันธ์กันกับระบบสังคมของวัฒนธรรมที่ถูกนำมาศึกษาค้นคว้า เช่น สังคมที่ประชาชน

อยู่รวมกันแบบครอบครัวขยายจะมีโครงสร้างครอบครัวที่ใหญ่กว่าครอบครัวที่เป็นครอบครัวเดี่ยว เป็นต้น

2. ระดับกลาง ในระดับนี้นักโบราณคดีได้พิจารณาถึงการเชื่อมต่อกันของหน่วยจุลภาค แต่ละหน่วย เข้าสู่หน่วยรวมที่ใหญ่กว่า สิ่งเหล่านี้จะทำให้นักโบราณคดีได้ตรวจสอบระบบสังคมสมัยโบราณจากทัศนวิสัยต่าง ๆ ชนชั้นทางสังคมคือตัวอย่างสิ่งที่ถูกนำมาสรุปอยู่บ่อย ๆ ในการวิเคราะห์หลักฐานเรื่องการตั้งถิ่นฐาน เช่น บ้านของคนที่ร่ำรวยจะใช้วัสดุการก่อสร้างที่คงทน และมีขนาดใหญ่กว่าบ้านของคนจน เป็นต้น นอกจากนี้ลักษณะการควบคุมทางสังคมยังมีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน เนื่องจากผู้ที่มีอำนาจมาก ๆ สามารถออกคำสั่งก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น ใน Teotihuacan เม็กซิโก การกำหนดตำแหน่งทิศทางจตุรทิศ ถูกวางแผนและกำกับโครงสร้างโดยผู้ที่มีอำนาจ เป็นต้น

3. ระดับภูมิภาค ในการวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานในระดับนี้ซึ่งเป็นระดับที่กว้างที่สุดนั้น นักโบราณคดีจะพิจารณาถึงการกระจายตัวของแหล่งโบราณคดีที่อยู่ในภูมิภาค ซึ่งมี 2 วิธีที่จะสามารถนำมาศึกษาคือ หาสังคมให้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งเป็นวิธีที่ให้ความสำคัญกับแนวความคิด โดยเชื่อว่าการตั้งถิ่นฐานที่เหมือนกันสามารถสะท้อนจำนวนระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่แตกต่างกันได้ อีกวิธีหนึ่งคือการ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ที่ยืมมาจากสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ภูมิศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากใน การศึกษาระดับภูมิภาค อย่างไรก็ตามในการศึกษาพื้นที่ในระดับกว้างและมีความซับซ้อนก็ได้มีการ เพิ่มการใช้ GIS เข้าไปในการศึกษาด้วย

2.4 ทฤษฎีการจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ

ผู้เขียนหลายคนมองการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจในประเด็นต่าง ๆ กัน คำศัพท์ และแนวคิดของการตั้งถิ่นฐานใหม่ การพลัดถิ่น และการย้ายถิ่นฐานมีการใช้คำต่าง ๆ กัน ตัวอย่างเช่น การพลัดถิ่น และการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยการพัฒนาโดยบังคับ (DFDR) การพลัดถิ่น และการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยการพัฒนา (DIDR) การตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ (IR) และอื่น ๆ นอกจากนี้ การพลัดถิ่นและการตั้งถิ่นฐานใหม่หมายถึงสิ่งต่าง ๆ สำหรับคนต่าง ๆ รวมถึงผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ ผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ถูกบังคับ ผู้แสวงหา (Mohammad, 2016) การตั้งถิ่นฐานใหม่สามารถแบ่งออกเป็นการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจ และการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ ไม่ว่าจะสมัครใจหรือไม่ก็ตาม การดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่มีขั้นตอนการวางแผนร่วมกันหลายด้าน ประการแรก มีการกำหนดจำนวนประชากรที่จะย้าย ประการที่สอง มีการวางแผนการย้ายทางกายภาพ การเคลื่อนย้ายจากพื้นที่ที่อยู่อาศัยเดิมไปยังพื้นที่ใหม่ ประการที่สาม มีการวางแผนการดำเนินการบำรุงรักษาที่จำเป็นในขณะที่ประชาชนสร้างใหม่ ประการสุดท้าย ประการที่สี่ มีการวางแผนโครงการฟื้นฟูหรือจัดตั้งขึ้นใหม่ ดังนั้นจึงมีความคล้ายคลึงกันมาก อย่างไรก็ตาม ตามที่โลกใบเดียวกันระบุว่า มีความแตกต่างที่สำคัญอย่างหนึ่งระหว่างการย้ายถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจและไม่สมัครใจ กล่าวคือ ผู้คนเลือกที่จะตั้งถิ่นฐานใหม่

โดยสมัครใจในขณะที่ผู้คนไม่มีทางเลือกว่าจะตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจหรือไม่ ความแตกต่างนี้ลงลึกไปในมิติทางจิตวิทยาที่มักชื่นชมความพอเพียงมากเกินไป ผู้ที่เลือกที่จะเข้าร่วมในปฏิบัติการโดยสมัครใจได้ตัดสินใจที่จะออกจากพื้นที่บ้านเกิดของตนเอง พวกเขาอาจยังรู้สึกอารมณ์รุนแรงสิ่งที่แนบมากับพื้นที่ แต่พวกเขาเลือกที่จะย้ายไปยังพื้นที่ใหม่ และเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อย่างอิสระ ผู้ย้ายถิ่นฐานโดยไม่สมัครใจไม่มีตัวเลือกนี้ พวกเขาต้องจากไปไม่ว่าจะต้องการหรือไม่ก็ตาม การแตกหักของความผูกพันทางอารมณ์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และ บังคับอาจนำไปสู่ภาวะซึมเศร้า และการบาดเจ็บทางจิตใจ ข้อแตกต่างที่สำคัญอีกประการหนึ่งระหว่างโปรแกรมทั้งสองประเภทคือผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจมักมีอายุน้อยกว่า กระตือรือร้นทางเศรษฐกิจเป็นกลุ่มมากกว่าผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ (Appleby, 1999) การเปรียบเทียบคู่ของโครงการโดยสมัครใจ และไม่สมัครใจแสดงให้เห็นว่าแม้ว่าการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจจะเป็นการดำเนินการที่ยากกว่าการย้ายถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจ แต่ก็ได้รับความสนใจจากผู้วางแผนโครงการน้อยกว่าเสมอในระหว่างการวางแผนแบบเดิม (Eriksen, 1999) ในทำนองเดียวกัน การตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นผลลัพธ์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม และมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับความก้าวหน้า และการพัฒนาทางสังคม การตั้งถิ่นฐานใหม่สามารถแบ่งออกเป็นการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจ และการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ เมื่อเทียบกับการย้ายถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจ การย้ายถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจนั้นซับซ้อนกว่า มันเกี่ยวข้องกับด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม (National Research Centre for Resettlement, 1995)

จากข้อมูลของ Cernea and Risks (1996)ได้เน้นย้ำว่าความยากจนเป็นประเด็นหลักในการพลัดถิ่นของประชากร และการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เกิดจากการพัฒนา ประสบการณ์ในอดีตแสดงให้เห็นว่าบ่อยครั้งที่ความเสี่ยงของความยากจน และการหยุดชะงักทางสังคมกลายเป็นความจริงที่น่ากลัว ผลกระทบที่ร้ายแรงอีกประการหนึ่งคือความตึงเครียดทางการเมือง การย้ายถิ่นฐานโดยรอบความเครียดทางสังคม และวัฒนธรรมและจิตใจที่เกิดขึ้นในผู้ที่ถูกถอนรากถอนโคนแบบถอนรากถอนโคนยังคงอยู่เป็นเวลานาน และกำหนดพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มที่ตามมา ดังนั้น มาตรการทางเศรษฐกิจ เทคนิค การเงิน กฎหมาย และวัฒนธรรมที่กำหนดเป้าหมายจะต้องถูกนำมาใช้เพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงด้านความยากจนในแต่ละโครงการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการพลัดถิ่น สำหรับ Cernea แสดงให้เห็นว่าระหว่างการพลัดถิ่นผู้คนสูญเสีย (ก) ทุนทางธรรมชาติ (ข) ทุน (ทางกายภาพ) ที่มนุษย์สร้างขึ้น (ค) ทุนมนุษย์ และ (ง) ทุนทางสังคม นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าในระหว่างการก่อตั้งใหม่พวกเขาจะต้องได้รับคืน เมืองหลวงเหล่านี้ Cernea ให้แบบจำลองความเสี่ยงด้านความยากจนและการสร้างใหม่ (IRR) เขากล่าวว่ามีความเสี่ยง 8 ประการในการตั้งถิ่นฐานใหม่ เช่น การไร้ที่ดิน การว่างงาน การไร้ที่อยู่อาศัย การถูกทำให้เป็นชายขอบ ความไม่มั่นคงทางอาหาร ความแตกแยกทางสังคม การสูญเสียการเข้าถึงทรัพย์สินส่วนกลาง และการเจ็บป่วย และการตายที่เพิ่มขึ้น ในเวลา

เดียวกัน กลยุทธ์หลักในการฟื้นฟู ได้แก่ เสนอการตั้งถิ่นฐานบนที่ดิน การจ้างงาน การสร้างบ้านใหม่ การอยู่ร่วมกันในสังคม โภชนาการที่เพียงพอ การดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น การฟื้นฟูทรัพย์สินและบริการส่วนกลาง การสร้างเครือข่าย และชุมชนใหม่ นอกจากนี้ Cernea (1999) เสนอว่า ในการจัดการกับการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ เราควรปฏิบัติตามมุมมองของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สี่สาขาที่แตกต่างกัน เช่น มิติทางสังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐกิจ และการเมือง อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่านักวิจัยและนักพัฒนาจำนวนมากจะพิจารณาเฉพาะมิติทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และการวิเคราะห์ทางการเงินสำหรับการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่และการวิจัย ในขณะนี้ การคิดเชิงพัฒนาโดยส่วนรวมนั้นเกี่ยวข้องกับการขยายกรอบความรู้และการกระทำให้กว้างขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการผสมผสานมิติทางสังคม - การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เข้ากับกระบวนทัศน์การพัฒนา ความกังวลทางสังคมแบบเดียวกันนี้ยังเป็นแกนหลักของกระบวนทัศน์การพัฒนาใหม่ที่เสนอ ซึ่งเกิดขึ้นจากความล้มเหลวของแนวคิดในอดีตและการเปลี่ยนแปลงในโลกที่นำไปสู่ความจำเป็นของแนวคิดใหม่ Cernea สรุปว่า เป้าหมายหลักของกระบวนการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจใด ๆ คือเพื่อป้องกันความยากจนและปรับปรุงความเป็นอยู่ของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ ในการทำเช่นนี้ รัฐบาลและหน่วยงานด้านเทคนิคต้องเข้าใจเศรษฐศาสตร์ของการถูกยึดครอง ความยากจน ตลอดจนการฟื้นฟูและวางแผนสำหรับการเติบโตที่ใช้การย้ายถิ่นฐาน นอกจากนี้ Cernea and Mathur (2008) ยังเน้นว่าการพลัดถิ่นของประชากรจำนวนมากโดยโครงการพัฒนานั้นไม่ได้เกิดขึ้นโดยสัมพันธ์กัน มันเกิดขึ้นซ้ำ ๆ แพร่หลายและใหญ่โต กลายเป็นปัญหาระดับโลกไปแล้ว น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นในที่สาธารณะวาระของการพลัดถิ่นของประชากรที่ถูกบังคับซึ่งมีประสบการณ์เป็นพยาธิสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เจ็บปวดเป็นผลมาจากลักษณะสี่ประการ การแพร่หลายทางภูมิศาสตร์ของการพลัดถิ่นโดยถูกบังคับ ขนาดประชากรโดยรวมขนาดใหญ่ ผลกระทบจากความยากจนที่รุนแรง และการประท้วงของรากหญ้าที่ส่งผลถึงความไม่มั่นคงทางการเมือง

ในความเป็นจริง การพลัดถิ่น การย้ายถิ่นฐาน การตั้งถิ่นฐานใหม่มีความเก่าแก่ตามประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ตั้งแต่การหาอาหารในขณะอพยพ การพลัดถิ่นเนื่องจากการล่าอาณานิคมและการประหัตประหาร การแทนที่ที่เกิดจากการพัฒนาเริ่มต้นจาก "ความทันสมัย" ของสังคมหลังอาณานิคมในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง นอกจากนี้ ธนาคารโลกได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2488 เพื่อการบูรณะ และพัฒนา และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2488 ถึง ปี พ.ศ. 2523 ธนาคารโลกไม่ได้ทำการประเมินผลกระทบใด ๆ จากการลงทุนในโครงการ ธนาคารโลกเผชิญเสียงวิพากษ์วิจารณ์มากมายจากภาคประชาสังคม เอ็นจีโอ ต่อการลงทุนในเอเชีย แอฟริกา อเมริกาใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการสร้างเขื่อนในทศวรรษ 2503 และ 2513 ซึ่งเป็น "เหยื่อ" ของการพัฒนา ธนาคารโลกออกแถลงการณ์คู่มือการปฏิบัติงานภายใน (OMS 2.33) ในปี พ.ศ. 2523 ซึ่งกำหนดให้ผู้กู้ต้องประเมินผลกระทบโครงการ และมาตรการบรรเทาผลกระทบ ในปี 2533 ธนาคารโลกได้จัดทำ OD4.30 Involuntary

Resettlement (IR) ซึ่งเป็นก้าวสำคัญในการตั้งถิ่นฐานใหม่ตามที่เราเข้าใจในปัจจุบัน องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลีกเลี่ยง และ/หรือลดผลกระทบ การปรึกษาหารือ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การชดเชยที่เพียงพอสำหรับทรัพย์สินที่สูญหาย บุคคลที่ได้รับผลกระทบต้องเป็นผู้รับผลประโยชน์จากโครงการ และการตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้พลัดถิ่น สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด OD4.30 สำหรับการอนุมัติโครงการและการตัดสินใจลงทุน แนวทางการจัดการเพื่อการตั้งถิ่นฐานใหม่และการตั้งถิ่นฐานใหม่ในฐานะการพัฒนา ต่อมา OD4.30 ได้แก้ไขในปี 2543 เป็น OP4.12 IR โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงการนำไปปฏิบัติ และธนาคารโลกเพิ่งออกกรอบสิ่งแวดล้อมและสังคมใหม่แทนที่ OP4.12 เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2559 จากประสบการณ์การตั้งถิ่นฐานใหม่ของธนาคารโลกที่ผ่านมา David W. Pearce ได้ให้ข้อสรุปเชิงปฏิบัติโดยพิจารณาจากเนื้อหาจำนวนมากที่ตรวจสอบ ข้อสรุปหลักเหล่านี้คือ 1) ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิทยาที่สนับสนุนความไม่เต็มใจที่จะยกระดับปัญหาของการตั้งถิ่นฐานใหม่ 2) ค่าชดเชยที่มากเกินไปและเหมาะสม และ แนวคิดเรื่องการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นโอกาสในการพัฒนา 3) รัฐบาลกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสมและครบถ้วน 4) ขั้นตอนของรัฐบาลและแนวทางปฏิบัติของธนาคารโลกจำเป็นต้องให้ความสำคัญมากขึ้นกับบทบาทของสินทรัพย์ที่ไม่ขายในตลาดในรายได้ "ก่อนการพัฒนา" ของ ผู้พลัดถิ่นและกระบวนการเติบโตของสินทรัพย์ในชุมชนก่อนโครงการ 5) การมุ่งเน้นที่ผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่ควรบดบังความต้องการของชุมชนเจ้าบ้าน และ 6) การพลัดถิ่นของครอบครัวอย่างไม่มีเหตุผลอาจเป็นผลมาจากบริบทนโยบายภายในประเทศที่มีโครงการอยู่ สูตร เพียร์ซยังเน้นย้ำว่าการตั้งถิ่นฐานใหม่ส่งผลกระทบต่อการสูญเสียสิทธิในทรัพย์สินในที่ดินและทรัพยากร ผู้คนจำนวนมากได้รับผลกระทบ และยากจนมากทำให้เกิดข้อโต้แย้งที่หนักแน่นสำหรับความสนใจเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นในเศรษฐศาสตร์ของการตั้งถิ่นฐานใหม่รวมถึงต้นทุนทั้งหมดของการวิเคราะห์ ต้นทุนของการลดให้เหลือน้อยที่สุด การแลกเปลี่ยน การให้น้ำหนักต้นทุน ความสนใจต่อชุมชนโฮสต์ ขอบเขตการลงทุน แหล่งรายได้ที่ไม่ใช่ตลาด การประเมินโดยผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ การชดเชยเงินสด ความสนใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ บริบทของนโยบาย และใครเป็นผู้จ่ายค่าตั้งถิ่นฐานใหม่ (Eriksen, 1999) ยังได้ทบทวนการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการ 18 โครงการของธนาคารโลกที่คัดเลือกจากเอเชีย แอฟริกา และละตินอเมริกา (บราซิล จีน อินเดีย อินโดนีเซีย และกานา) Eriksen พบว่า ในกรณีของการย้ายถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจ ผู้ออกแบบโครงการ และผู้ดำเนินการปฏิบัติต่อกิจกรรมดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นที่เกิดขึ้นเองหรือโดยรัฐบาล-ได้รับความช่วยเหลือในฐานะศูนย์กลางของกิจกรรมของพวกเขาหรือเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการระดับภูมิภาคในระยะยาวเพื่อพัฒนาการเกษตร ในโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจ ค่าใช้จ่ายในการจัดหาน้ำดื่ม โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม บริการส่งเสริมการเกษตร และการก่อสร้างถนนระหว่างฟาร์มและตลาดได้รับการกำหนดเป็นรายการภายในงบประมาณโครงการ การศึกษาสรุปได้ว่าการเปรียบเทียบโครงการที่สมัครใจ และไม่สมัครใจนี้แสดง

ให้เห็นว่า แม้ว่าการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจจะเป็นการดำเนินการที่ยากกว่าการย้ายถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจ แต่ก็ได้รับความสนใจจากผู้วางแผนโครงการน้อยกว่าอย่างต่อเนื่องในระหว่างการวางแผนแบบเดิม การศึกษานี้ยังได้ให้คำแนะนำหลายประการแก่ผู้วางแผนโครงการเกี่ยวกับแง่มุมเชิงโปรแกรม และเกษตรกรรมของโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่

จากประสบการณ์ของจีน Guoqing (2009) ได้ริเริ่มพัฒนาแบบจำลองวิทยาศาสตร์และการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ (RSM) เขาระบุว่าการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจหรือไม่สมัครใจประเภทต่าง ๆ เกิดจากหลายสาเหตุในโลก การตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจที่เกิดจากโครงการพัฒนา เช่น เขื่อน ถนน รถไฟ สนามบิน การก่อสร้างเมือง และโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ และภัยพิบัติ สิ่งแวดล้อม ความขัดแย้งและสงคราม เป็นต้น การย้ายถิ่นฐานหรือการย้ายถิ่นฐานโดยสมัครใจที่เกิดจากเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น แนวคิด แรงจูงใจ และการจำแนกประเภทของการตั้งถิ่นฐานใหม่ เป้าหมาย และขอบเขตของการศึกษาทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่ วัตถุประสงค์และเนื้อหาของการศึกษาทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นการวิเคราะห์ตามการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับระบบวิทยาศาสตร์ของการตั้งถิ่นฐานใหม่ การอภิปรายในหัวข้อสาขาของวิทยาศาสตร์การตั้งถิ่นฐานใหม่ ซึ่งรวมถึงสังคมวิทยาการตั้งถิ่นฐานใหม่ เศรษฐกิจการตั้งถิ่นฐานใหม่ วิทยาศาสตร์การจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ วิทยาศาสตร์ประชากรที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ สถิติการตั้งถิ่นฐานใหม่ นโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมการตั้งถิ่นฐานใหม่ จิตวิทยาการตั้งถิ่นฐานใหม่

การศึกษาการย้ายถิ่นในบริบทลาวจัดทำโดย Phouxay (2010) ซึ่งศึกษารูปแบบ และผลกระทบของการย้ายถิ่นภายในประเทศ และระหว่างประเทศในลาวระหว่างปี พ.ศ. 2528-2548 ทั้งในระดับจุลภาคและระดับจุลภาค การศึกษาของเธอแสดงให้เห็นความสำคัญหลัก 3 ประการ ประการแรก การศึกษามุ่งเน้นไปที่ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมและนโยบายของรัฐบาลที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการย้ายถิ่นในประเทศลาวอย่างไร การศึกษาพบว่าอัตราการย้ายถิ่นระหว่างประเทศลดลงในช่วงก่อนหน้า ซึ่งได้รับอิทธิพลจากรัฐบาลประเภทต่าง ๆ นโยบาย ประการที่สอง การศึกษามุ่งเน้นไปที่พื้นที่อุตสาหกรรมในเมืองในนครหลวงเวียงจันทน์ และสำรวจความเป็นผู้หญิงในปัจจุบันของการย้ายถิ่นฐานในชนบท-เมือง ในช่วงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยเน้นเฉพาะที่ผลกระทบของงานอุตสาหกรรมต่อบทบาททางเพศและสถานะของผู้หญิงในฐานะคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม ผู้หญิงมองว่างานอุตสาหกรรมเป็นงานชั่วคราวเพื่อเก็บเงิน ส่งเงิน และกลับบ้านหรือย้ายไปทำงานอื่นในเวียงจันทน์หรือประเทศไทย ประการที่สาม การศึกษามุ่งเน้นไปที่การสำรวจในสามจังหวัด และจัดการกับการย้ายถิ่นฐานที่ไม่มีเอกสารจากประเทศลาวมายังประเทศไทยและผลที่ตามมา ระดับรายได้ที่แตกต่างกัน เครือข่ายทางสังคมที่มีอยู่ ภาษา และภูมิหลังทางสังคมวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน

เป็นปัจจัยของการอพยพข้ามพรมแดน การศึกษาพบว่าแรงงานข้ามชาติที่มีการติดต่อกับท่านหน้านอกระบบมีความเสี่ยงสูงต่อการค้ามนุษย์และความรุนแรง

จากมุมมองที่แตกต่างกัน และการศึกษาในท้องถิ่นเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ เช่น Cernea and Risks (1996), Cernea (1999) และ Cernea and Mathur (2008) ให้ความสำคัญกับความเสี่ยงในการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ และการสร้างใหม่ เศรษฐศาสตร์การตั้งถิ่นฐานใหม่ และการปฏิรูปการตั้งถิ่นฐานใหม่ผ่านการลงทุน และการแบ่งปันผลประโยชน์ ในทางกลับกัน Eriksen (1999) ได้เน้นย้ำถึงประสบการณ์การตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจในโครงการต่าง ๆ ของธนาคารโลก ผู้เขียนคนอื่น ๆ ให้ความสำคัญกับแง่มุมทางสังคมวิทยาและกวีนิพนธ์เพื่อทำความเข้าใจการตั้งถิ่นฐานใหม่ในมุมมอง นอกจากนี้ Guoqing (2009) ได้มีความคิดริเริ่มที่สนใจในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับวิทยาการการตั้งถิ่นฐานใหม่และการจัดการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยหาโครงการวิจัย และเอกสารเกี่ยวกับการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ตามบริบทของลาวได้ยาก มีเพียง Phouxay (2010) ที่ศึกษารูปแบบการย้ายถิ่นฐานในลาว แต่เธอเน้นที่การย้ายถิ่นฐาน (การตั้งถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจ) จากลาวมาไทยมากกว่า ในทางตรงกันข้าม การศึกษาเฉพาะนี้จะขึ้นอยู่กับการจัดการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่ ซึ่งตรวจสอบขั้นตอน PIM การวิเคราะห์ SWOT และการเปลี่ยนแปลงใหม่ของการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจที่เกิดจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ ปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาว่าเนื่องจากจำนวนโครงการพัฒนาในประเทศลาวมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว โครงการใหญ่ ๆ เหล่านั้นจึงก่อให้เกิดความเสี่ยงและผลกระทบทางลบต่อพื้นที่ชีวภาพ (สิ่งมีชีวิต) พื้นที่ธรณี (สิ่งไม่มีชีวิต) และมนุษย์ (ความเป็นอยู่ที่ดี) ดังนั้นการศึกษาการจัดการเกี่ยวกับการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่จากหมู่บ้านสู่เมืองที่เกิดจากโครงการ NN2 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการเพื่อการเรียนรู้ การสอน การนำไปใช้ และการสนับสนุนวิทยาการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคต

2.5 นโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจของธนาคารโลก

ในตอนแรกธนาคารโลกได้กำหนดแนวทางปฏิบัติ 4.30 ว่าด้วยการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ (OD 4.30 ลงวันที่ 1 มิถุนายนปี พ.ศ. 2533) จากนั้น นโยบายการปฏิบัติงาน (OP) และระเบียบปฏิบัติของธนาคาร (BP) 4.12 ร่วมกันเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจแทนที่ OD 4.30 ในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม ปี พ.ศ. 2545 เดิมที OD 4.30 มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดนโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่ของธนาคารโลก เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามข้อกังวลเหล่านี้ได้อย่างเพียงพอสำหรับการเตรียมการและการดำเนินโครงการ นโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายคุ้มครองสังคมและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ 10 ข้อ สำหรับวัตถุประสงค์โดยรวมของนโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจของธนาคารโลก (OP/BP 4.12) คือ 1) เพื่อหลีกเลี่ยงหรือ

ลดผลกระทบในทางลบ และเพื่อให้เข้าใจและดำเนินกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นโครงการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) ให้โอกาสผู้พลัดถิ่นมีส่วนร่วมในการออกแบบและดำเนินโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ และ 3) เพื่อช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นในความพยายามที่จะปรับปรุงความเป็นอยู่และมาตรฐานการครองชีพของพวกเขา หรืออย่างน้อยก็เพื่อฟื้นฟูสิ่งเหล่านี้ให้กลับคืนสู่ระดับก่อนโครงการ การศึกษาเฉพาะนี้ได้รับการทบทวนเป็นพิเศษเกี่ยวกับนโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่ของธนาคารโลก ซึ่งสามารถสังเคราะห์การตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจเป็นสามกระบวนการ/ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมการ การนำไปใช้ และกระบวนการติดตาม

1. กระบวนการเตรียมการ การวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ประกอบด้วยการคัดกรองล่วงหน้า ขอบเขตของประเด็นสำคัญ การเลือกเครื่องมือในการย้ายถิ่นฐานใหม่ และข้อมูลที่จำเป็นในการเตรียมองค์ประกอบหรือส่วนประกอบย่อยของการตั้งถิ่นฐานใหม่ ขอบเขตและระดับรายละเอียดของเครื่องมือในการตั้งถิ่นฐานใหม่จะแตกต่างกันไปตามขนาดและความซับซ้อนของการตั้งถิ่นฐานใหม่ ในการเตรียมองค์ประกอบการตั้งถิ่นฐานใหม่ ผู้กู้ใช้ความเชี่ยวชาญทางสังคม เทคนิค และกฎหมายที่เหมาะสม ตลอดจนองค์กรชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง ผู้กู้จะแจ้งให้ผู้ที่อาจพลัดถิ่นทราบในระยะแรกเกี่ยวกับลักษณะการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการ และนำมุมมองของพวกเขามาพิจารณาในการออกแบบโครงการ

2. กระบวนการดำเนินการ การดำเนินกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่นั้นเชื่อมโยงกับการดำเนินการตามองค์ประกอบการลงทุนของโครงการเพื่อให้แน่ใจว่าการโยกย้ายหรือการจำกัดการเข้าถึงจะไม่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีมาตรการที่จำเป็นสำหรับการตั้งถิ่นฐานใหม่ นโยบายจะถูกวัดโดย 1) มาตรการเหล่านี้รวมถึงการจัดหาค่าชดเชยและความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการย้ายถิ่นฐาน ก่อนการย้ายถิ่นฐาน และการจัดเตรียมและการจัดหาสถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ หากจำเป็น 2) มาตรการช่วยเหลือผู้พลัดถิ่นได้รับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ ตารางการดำเนินการครอบคลุมกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ทั้งหมดตั้งแต่การเตรียมการไปจนถึงการดำเนินการ รวมถึงวันที่เป้าหมายเพื่อให้บรรลุผลประโยชน์ที่คาดหวังแก่ผู้ย้ายถิ่นฐานและยุติความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ตารางควรระบุว่ากิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่เชื่อมโยงกับการดำเนินโครงการ

3. กระบวนการติดตาม รายละเอียดของชุดค่าชดเชยและมาตรการตั้งถิ่นฐานอื่น ๆ ที่จะช่วยให้ผู้พลัดถิ่นที่มีสิทธิ์แต่ละประเภทบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย นอกเหนือจากความเป็นไปได้ทางเทคนิคและเศรษฐกิจแล้วการตั้งถิ่นฐานใหม่ควรเข้ากันได้กับวัฒนธรรมของผู้พลัดถิ่น และจัดทำขึ้นโดยปรึกษาหารือกับพวกเขา การเตรียมการสำหรับการติดตามกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยหน่วยงานที่ดำเนินการ เสริมด้วยการตรวจสอบที่เป็นอิสระตามที่ธนาคารพิจารณาเห็นสมควร เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นกลาง ตัวบ่งชี้การตรวจสอบประสิทธิภาพเพื่อวัดผลลัพธ์สำหรับ

กิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ การมีส่วนร่วมของผู้พลัดถิ่นในกระบวนการติดตาม การประเมินผลกระทบของการตั้งถิ่นฐานใหม่ในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมหลังจากที่การตั้งถิ่นฐานใหม่และกิจกรรมการพัฒนาที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเสร็จสิ้นลง โดยใช้ผลลัพธ์ของการติดตามการตั้งถิ่นฐานใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการในภายหลัง

จากบทเรียนที่เกิดซ้ำซึ่งได้รับจากประสบการณ์ของโครงการของธนาคารโลกแสดงให้เห็นว่าการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างเป็นระบบมีความสำคัญ การเริ่มต้นก่อนกำหนดมักเป็นกุญแจสำคัญในการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ แผนที่มีประสิทธิภาพควรจัดทำขึ้นเพื่อให้เหมาะกับบริบทของโครงการนั้น ๆ แผนที่มีประสิทธิภาพควรได้รับการนำเสนอ การตอบสนองเชิงบวกจากประชากรที่ได้รับผลกระทบ แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ควรถือเป็นโอกาสในการพัฒนา การดูแลการตั้งถิ่นฐานใหม่ก่อนกำหนดควรระบุความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง การติดตามการย้ายถิ่นฐานอย่างใกล้ชิดควรดำเนินต่อไปจนกว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ในการตั้งถิ่นฐานใหม่

2.6 นโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย

ตามแนวทางปฏิบัติที่ดีสำหรับการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank) ที่ปรับใช้ในปี พ.ศ. 2538 ประสบการณ์ของ ADB บ่งชี้ว่าการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจภายใต้โครงการพัฒนา หากไม่ได้รับการบรรเทา อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงร้ายแรงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผู้คนเผชิญกับความยากจนเมื่อทรัพย์สินหรือแหล่งรายได้ของพวกเขาสูญเสียไป ผู้คนถูกย้ายไปยังสภาพแวดล้อมที่ทักษะการผลิตของพวกเขาอาจนำไปใช้ได้น้อยลง และการแข่งขันเพื่อทรัพยากรที่สูงขึ้น สถาบันชุมชนและเครือข่ายทางสังคมอ่อนแอลง เครือญาติแตกกระจาย และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม อำนาจตามประเพณี และศักยภาพในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจะลดลงหรือสูญหายไป ดังนั้น ADB จึงพยายามหลีกเลี่ยงการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจหากเป็นไปได้ ลดการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจโดยการสำรวจโครงการและทางเลือกในการออกแบบ ปรับปรุงหรืออย่างน้อยก็ฟื้นฟูความเป็นอยู่ของผู้พลัดถิ่นทั้งหมดได้รับการปรับปรุงให้ดีกว่าเมื่อเทียบกับระดับก่อนโครงการและปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพของผู้ยากไร้ที่ได้รับผลกระทบและกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ

ผู้กู้/ลูกค้าจะเตรียมแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ หากโครงการที่เสนอจะมีผลกระทบต่อการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ วัตถุประสงค์ของแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่คือเพื่อให้แน่ใจว่าความเป็นอยู่และมาตรฐานการครองชีพของผู้พลัดถิ่นได้รับการปรับปรุง หรืออย่างน้อยก็กลับคืนสู่ระดับก่อนโครงการ (ทางกายภาพและ/หรือทางเศรษฐกิจ) และมาตรฐานการครองชีพของผู้พลัดถิ่นที่ยากจนและอื่น ๆ กลุ่มเปราะบางได้รับการปรับปรุง ไม่ใช่แค่การฟื้นฟู โดยการจัดหาที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ ความมั่นคงในการถือครองที่ดิน และแหล่งรายได้และการดำรงชีวิตที่มั่นคง แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่จะตอบสนอง

ความต้องการที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ระบุไว้ในข้อกำหนดการป้องกันและระดับของรายละเอียดและความครอบคลุมของแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่

สอดคล้องกับความสำคัญของผลกระทบจากการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่จะขึ้นอยู่กับการประเมินผลกระทบทางสังคมและผ่านการปรึกษาหารืออย่างมีความหมายกับผู้ได้รับผลกระทบ แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่จะรวมถึงมาตรการเพื่อให้แน่ใจว่าผู้พลัดถิ่นได้รับ 1) แจ้งเกี่ยวกับทางเลือกและสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับค่าชดเชย การย้ายถิ่นฐาน และการฟื้นฟูสมรรถภาพ 2) ปรึกษาหารือเกี่ยวกับทางเลือกและทางเลือกในการตั้งถิ่นฐานใหม่ และ 3) ให้ทางเลือกในการตั้งถิ่นฐานใหม่ ในระหว่างการระบุผลกระทบของการตั้งถิ่นฐานใหม่และการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่และการนำไปปฏิบัติ ผู้กู้/ลูกค้าจะให้ความสนใจอย่างเพียงพอต่อข้อกังวลเรื่องเพศ รวมถึงมาตรการเฉพาะที่ตอบสนองความต้องการของหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นผู้หญิง การปรึกษาหารือเรื่องเพศ การเปิดเผยข้อมูล และกลไกการร้องทุกข์ เพื่อให้แน่ใจว่าทั้งชายและหญิงได้รับการชดเชยที่เพียงพอและเหมาะสมสำหรับทรัพย์สินที่สูญหายและความช่วยเหลือในการตั้งถิ่นฐานใหม่หากจำเป็น ตลอดจนความช่วยเหลือในการฟื้นฟูและปรับปรุงรายได้และมาตรฐานการครองชีพของพวกเขา

ผู้กู้/ลูกค้าจะวิเคราะห์และสรุปกฎหมายและข้อบังคับของประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาที่ดิน การจ่ายค่าชดเชย และการย้ายถิ่นฐานของผู้ได้รับผลกระทบในแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ ผู้กู้/ลูกค้าจะติดตามและวัดผลความคืบหน้าของการดำเนินการตามแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ ขอบเขตของกิจกรรมการติดตามจะสอดคล้องกับความเสี่ยงและผลกระทบของโครงการ นอกเหนือจากการบันทึกความคืบหน้าในการจ่ายค่าชดเชยและกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่อื่น ๆ แล้ว ผู้กู้/ลูกค้าจะจัดทำรายงานการติดตามเพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินการตามแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่นั้นให้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ สำหรับโครงการที่มีผลกระทบต่อการย้ายถิ่นฐานโดยไม่สมัครใจอย่างมีนัยสำคัญ ผู้กู้/ลูกค้าจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญภายนอกที่มีคุณสมบัติและมีประสบการณ์หรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อตรวจสอบข้อมูลการตรวจสอบของผู้กู้/ลูกค้า ผู้เชี่ยวชาญภายนอกที่ว่าจ้างโดยผู้กู้/ลูกค้าจะให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการปฏิบัติตาม และหากมีการระบุปัญหาการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจอย่างมีนัยสำคัญ จะมีการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จนกว่าเอกสารการวางแผนดังกล่าวจะได้รับการกำหนด เปิดเผย และอนุมัติ ผู้กู้/ลูกค้าจะไม่ดำเนินการตามองค์ประกอบโครงการเฉพาะที่ระบุถึงผลกระทบของการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ

ผู้กู้/ลูกค้าจะจัดทำรายงานการติดตามผลทุกครึ่งปีที่อธิบายความคืบหน้าของการดำเนินกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่และปัญหาการปฏิบัติตามกฎระเบียบและการดำเนินการแก้ไข รายงานเหล่านี้จะติดตามตัวบ่งชี้การติดตามการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจที่ตกลงในเวลาที่มีการอนุมัติแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างใกล้ชิด ค่าใช้จ่ายของข้อกำหนดการตรวจสอบการตั้งถิ่นฐานใหม่ทั้งภายในและภายนอกจะรวมอยู่ในงบประมาณโครงการ

จากเค้าโครงของแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ ระบุว่า จำเป็นต้องมีแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่สำหรับทุกโครงการที่มีผลกระทบต่อการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ ระดับของรายละเอียดและความครอบคลุมนั้นสอดคล้องกับความสำคัญของผลกระทบและความเสี่ยงในการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ควรครอบคลุมบทสรุปสำหรับผู้บริหาร คำอธิบายโครงการ ขอบเขตของการได้มาซึ่งที่ดินและการตั้งถิ่นฐานใหม่ ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม การเปิดเผยข้อมูล การให้คำปรึกษา และการมีส่วนร่วม กลไกการแก้ไขข้อร้องทุกข์ กรอบกฎหมาย สิทธิ ความช่วยเหลือและผลประโยชน์ การย้ายที่อยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐาน การฟื้นฟูและฟื้นฟูรายได้ งบประมาณการตั้งถิ่นฐานใหม่และแผนการเงิน สถาบัน กำหนดการดำเนินการ การติดตามและการรายงาน

2.7 การเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่จากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ

การศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่จากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำที่สามารถสังเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้ ตามรายงานของ Cultural Survival (2023) ได้เน้นย้ำว่าเขื่อน และการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นการพัฒนาเพื่อสร้างแนวปฏิบัติที่ดี ในกรณีนี้ เขื่อนเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจของเกือบทุกประเทศทั่วโลก ในบางช่วงของการพัฒนา ประเทศส่วนใหญ่ที่มีทรัพยากรน้ำที่สามารถใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้สร้างเขื่อนเพื่อพลังงาน การชลประทาน และน้ำดื่ม เพื่อให้การจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ดีขึ้น การอยู่รอดทางวัฒนธรรมได้จัดเตรียมขั้นตอน 11 ขั้นตอนสำหรับการตั้งถิ่นฐานในอ่างเก็บน้ำที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งรวมถึง

1. จัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญสำหรับการเตรียมโปรแกรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ สร้างระบบสำหรับการเตรียมการ ทบทวน และอนุมัติแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่

2. ดำเนินการสำรวจโดยละเอียด ว่าใครได้รับผลกระทบในลักษณะใด เมื่อใด

3. ระบุผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ ต้องเน้นที่ผลกระทบชั่วคราว และบางส่วนที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้ ความบาปที่มักจะพลาดในการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่

4. หารือเกี่ยวกับทางเลือกในการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เป็นไปได้กับผู้ได้รับผลกระทบ และออกแบบการบรรเทาผลกระทบทุกประเภท ตรวจสอบความเป็นไปได้ทางเทคนิค กฎหมาย การเงิน และเศรษฐกิจของสิทธิ์ในการตั้งถิ่นฐานใหม่

5. ดำเนินการประเมินความเป็นไปได้โดยละเอียดของสถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ การเลือกที่ตั้งถิ่นฐานใหม่

6. ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการออกแบบสถาบันที่แข็งแกร่งเพื่อส่งมอบสิ่งที่คาดหวัง

7. เสียค่าใช้จ่ายกิจกรรม และกิจกรรมในการตั้งถิ่นฐานใหม่ทั้งหมด และจัดหาสิ่งที่อาจเกิดขึ้น

8. กำหนดการก่อสร้างเขื่อนเพื่อดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่

9. สร้างกลไกให้คำปรึกษาแก่ผู้ได้รับผลกระทบตลอดระยะการวางแผนและดำเนินการ

10. สร้างระบบการเยียวยาเรื่องราวร้องทุกข์ (กลไกท้องถิ่น)

11. การดำเนินการ จำเป็นต้องมีการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นการพัฒนา เมื่อวางแผนดำเนินการอย่างขยันขันแข็ง โครงการตั้งถิ่นฐานในอ่างเก็บน้ำสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญสำหรับผู้ได้รับผลกระทบ ช่วยจัดหาทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของพลเมือง เพิ่มการเข้าถึงตลาดใหม่ การรู้หนังสือ และสุขภาพที่ดีขึ้น รายได้ และมาตรฐานการครองชีพที่เพิ่มขึ้นตามที่กำหนดโดยผู้ที่ได้รับผลกระทบเอง เพิ่มการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องมีการออกแบบการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ดีใช้ประโยชน์จากศักยภาพการพัฒนาในพื้นที่โครงการทั่วไป และสร้างโอกาสที่เกิดจากโครงการ กิจกรรมการฟื้นฟูโดยอาศัยการวิเคราะห์อย่างรอบคอบเกี่ยวกับความถนัดของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่และรูปแบบของอุปสงค์และอุปทานของสินค้าและบริการในพื้นที่ได้ช่วยให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบได้รับประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ การตั้งถิ่นฐานในอ่างเก็บน้ำที่ออกแบบอย่างดีสามารถเปิดโอกาสมากมายสำหรับผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่

การตั้งถิ่นฐานใหม่ในต่างประเทศที่ Raschid-Sally et al. (2013) ได้ศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนในการจัดการปัญหาการตั้งถิ่นฐานใหม่ และได้เรียนรู้บทเรียนเพื่อปรับปรุงการจัดการปัญหาการตั้งถิ่นฐานใหม่หรือไม่ กรณีศึกษาเน้นว่าในขณะที่ผลกระทบทางนิเวศวิทยาเป็นประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการสร้างเขื่อนใหม่ ผลกระทบทางสังคม และสุขภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำถามเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่รอบ ๆ เขื่อนเป็นผลกระทบในทันทีที่ผู้ได้รับผลกระทบต้องเผชิญแม้กระทั่งก่อนที่เขื่อนจะสร้างเสร็จ ปัญหาการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นเรื่องละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง การตั้งถิ่นฐานใหม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้คนที่สูญเสียที่ดินและวิถีชีวิต และยิ่งไปกว่านั้นยังอยู่ภายใต้ความเครียดจากการย้ายออกจากที่ดินของบรรพบุรุษ (นี่เป็นเรื่องจริงแม้แต่กับกลุ่มที่ไม่ใช่ชนเผ่า/ชนพื้นเมือง) เผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ทำความคุ้นเคยกับสถานที่ใหม่ บางครั้งแม้แต่การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ (เช่นที่เกิดขึ้นเมื่อกลุ่มย้ายออกไปทั้งโดยสมัครใจหรือไม่สมัครใจไปยังสถานที่ที่ห่างไกลจากสถานที่เดิม) กล่าวโดยย่อคือความคุ้นเคยกับวิถีชีวิตใหม่ ดูเหมือนจะเป็นคำตอบง่าย ๆ ที่ตรงไปตรงมา ผู้คนต้องถูกย้าย ดังนั้นให้การจัดหาสถานที่อื่นและเงินให้เพียงพอเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่อีกครั้ง นี่ไม่ได้คำนึงถึงว่าบางครั้งผู้คนไม่สามารถดำเนินชีวิตตามเดิมที่พวกเขาได้รับการฝึกฝนมาและต้องการการฟื้นฟู ประเด็นปัญหาที่พบบ่อยที่เกิดจากการตั้งถิ่นฐานใหม่และการจัดการค่าชดเชย ได้แก่

1. ขาดการเตรียมการ

2. ขาดการมีส่วนร่วมของผู้ได้รับผลกระทบ

3. ค่าชดเชยไม่เพียงพอ กระบวนการที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอ และขาดความโปร่งใส ผลการศึกษาเสนอคำแนะนำสำหรับการปรับปรุงกระบวนการตั้งถิ่นฐานใหม่ โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษ

ต่อการตั้งถิ่นฐานใหม่ การศึกษาที่สำคัญนี้สรุปเพิ่มเติมว่าแนวคิดของการตั้งถิ่นฐานใหม่สำหรับการเขียนโครงการพัฒนากำลังได้รับความสำคัญ แม้ว่าการปฏิบัติจะมีจำกัด แนวปฏิบัติที่ดีในแง่นี้คือแนวปฏิบัติที่ 1) มุ่งเน้นที่วิธีการทำมาหากินมากกว่าทรัพย์สิน 2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทรัพย์สิน และ 3) ยอมรับการชดเชยที่เป็นธรรม นอกจากนี้ ความสำเร็จในการตั้งถิ่นฐานใหม่ด้วยการพัฒนาเป็นความมุ่งมั่นและความรับผิดชอบขั้นพื้นฐานของรัฐ และกระบวนการจะต้องส่งผลให้เกิดการสร้างสิทธิใหม่ที่จะทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์โดยตรงจากโครงการพัฒนา การตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่จำเป็นต้องส่งผลให้เกิดความยากจนเสมอไป อย่างไรก็ตามหากปราศจากคำแนะนำสุดท้ายนี้ แม้ในประเทศที่มีนโยบายที่ดีที่สุด ศักยภาพของสถาบัน และความมุ่งมั่นทางการเมืองในการดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เหมาะสม ก็ยังมีความสัมพันธ์แบบผกผันระหว่างขนาดของการพลัดถิ่นและขอบเขตของการบรรลุผลสำเร็จของการตั้งถิ่นฐานใหม่

Jackson and Sleigh (2000) ได้ทำการศึกษาที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการย้ายถิ่นฐานใหม่สำหรับเขื่อน Three Gorges ของจีน ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมและความตึงเครียดทางสถาบัน การศึกษานี้ตรวจสอบผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของเขื่อน Three Gorges ต่อผู้คนกว่า 1.3 ล้านคนที่ต้องพลัดถิ่น ในขณะที่จีนกำลังเปลี่ยนไปสู่เศรษฐกิจแบบตลาด การศึกษาพิจารณาการตั้งถิ่นฐานใหม่ในแง่ของโครงสร้างการตัดสินใจ สิทธิในทรัพย์สินและแรงจูงใจในการย้าย และวิธีที่โครงการทำให้ปัญหารุนแรงขึ้นจากการปฏิรูปตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการว่างงานที่เพิ่มขึ้นและสุขภาพของประชาชนที่ทรุดโทรม การศึกษานี้สรุปว่าโครงการกำลังเพิ่มความคาดหวังทางเศรษฐกิจในขณะที่ส่งผลกระทบในทางลบต่อประชากรส่วนใหญ่ และสิ่งนี้อาจก่อให้เกิดความไม่สงบในสังคมอย่างกว้างขวางและการเปลี่ยนแปลงสถาบันทางการเมือง นอกจากนี้ Webber and Wilmsen (2004) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ การผลิตและรายได้จากโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนเสี่ยวล่างตี่ ในประเทศจีน ซึ่งศึกษาศักยภาพของรัฐบาลจีนและโครงสร้างสถาบัน การเกษตรที่ส่งผลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานใหม่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวนาในหมู่บ้านเหอหนานสองแห่ง หมู่บ้านถูกตั้งถิ่นฐานใหม่เนื่องจากการสร้างเขื่อนเสี่ยวล่างตี่บนแม่น้ำฮวงโห การศึกษาพบว่าแม้จะตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน แต่หมู่บ้านดั้งเดิมก็มีระดับรายได้ ความเสมอภาค และรูปแบบการผลิตที่แตกต่างกัน ตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานใหม่ รายได้ในหมู่บ้านที่ยากจนกว่าได้เพิ่มขึ้น แต่ในหมู่บ้านที่ร่ำรวยกว่ากลับลดลง ปัจจุบันชาวบ้านสามารถเข้าถึงที่ดินได้น้อยกว่าเมื่อก่อน (แม้ว่าจะมีการชลประทานมากขึ้น) แต่ปัจจุบันหลายคนทำงานในกิจกรรมการก่อสร้างและการขนส่ง การสร้างเขื่อนและโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน ในทั้งสองหมู่บ้าน เมื่อการก่อสร้างสิ้นสุดลง คาดว่ารายได้จะลดลงยิ่งกว่านั้น Shaojun (2004) ได้สร้างแบบจำลองการมีส่วนร่วมสำหรับการตั้งถิ่นฐานใหม่เนื่องจากการสร้างเขื่อน ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นวิธีการส่งเสริมการพัฒนาสังคมและทำให้โครงการประสบความสำเร็จ แนวทางการมีส่วนร่วมเป็นที่เข้าใจกันอย่างกว้างขวางว่าเป็นการแทรกแซงอย่างแข็งขันและรอบด้าน

ของหน่วยงานพัฒนาในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลต่อการผลิตและการดำรงชีวิตของผู้ย้ายถิ่นฐาน ผู้ย้ายถิ่นฐานที่ไม่สมัครใจเข้าแทรกแซงในกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ตามระบอบประชาธิปไตย การตัดสินวัตถุประสงค์ทั่วไปและแผนของการตั้งถิ่นฐานใหม่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการของการตั้งถิ่นฐานใหม่ และการแบ่งปันผลประโยชน์และผลของการพัฒนาเป็นมาตรการพื้นฐานในการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ขั้นพื้นฐานของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ เน้นว่ารากฐานของงานการตั้งถิ่นฐานใหม่คือการเลือกพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ ในกระบวนการเลือกถิ่นฐาน ไม่เพียงแต่ต้องพิจารณาปัจจัยมนุษย์ เช่น สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ฯลฯ แต่ยังพิจารณาปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ธรณีวิทยา ฯลฯ ในบทความนี้ เกณฑ์หลายเกณฑ์เชิงพื้นที่ แบบจำลองการตัดสินใจได้รับการออกแบบและสร้างขึ้นโดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ มากมายในการสังเคราะห์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าแบบจำลองสามารถเลือกพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เหมาะสมที่สุด และเป็นพื้นฐานการป้องกันสำหรับงานตั้งถิ่นฐานใหม่

ในระดับภูมิภาค มีการศึกษาน้อยและประสบการณ์บางส่วนเกี่ยวกับแนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่และบทเรียนที่ได้รับจากประเทศในลุ่มน้ำโขงตอนล่าง ตัวอย่างเช่น ในประเทศไทย Dash (2009) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการย้ายถิ่นฐานและการตั้งถิ่นฐานใหม่เนื่องจากเขื่อน 2 แห่ง (เขื่อนสิรินทรและปากมูล) และการเคลื่อนไหวคัดค้านโรงงานแร่ทำให้เกิดประเด็นที่คล้ายกันอย่างมากกับที่เห็นเมื่อไม่นานมานี้ เช่น การสูญเสียการดำรงชีวิต ค่าชดเชยที่ไม่เพียงพอและล่าช้า การทุจริตและการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และความแตกแยกทางสังคมของชุมชน นอกนี้ Chinh ได้วิจัยเรื่องการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอุตสาหกรรมไฟฟ้าพลังน้ำของเวียดนาม นโยบายและการประเมินผลกระทบทางสังคม จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันมีโครงการไฟฟ้าพลังน้ำประมาณ 815 โครงการที่ได้รับการอนุมัติ โดยมีกำลังการผลิตติดตั้งรวม 24,324.3 เมกะวัตต์ โครงการเหล่านี้ต้องการพื้นที่ขนาดใหญ่และเป็นผลให้ชุมชนต้องเผชิญกับการย้ายถิ่นฐานและการตั้งถิ่นฐานใหม่ ผู้ย้ายถิ่นฐานกว่า 90% อาศัยอยู่ในพื้นที่ภูเขาและส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อย อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าสิทธิในที่ดินตามจารีตประเพณีของชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์จะไม่ได้รับการพิจารณาภายใต้กฎหมายที่ดินและเอกสารที่เกี่ยวข้อง แถลงการณ์การฟื้นฟูและการตั้งถิ่นฐานใหม่มักจะจัดทำขึ้นหลังจากการลงทุนโครงการได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการประชาชนประจำจังหวัดแล้ว การมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัยมีจำกัดมากหลังจากได้รับอนุมัติโครงการ และไม่มีการพิจารณาการประเมินผลกระทบทางสังคม กรอบกฎหมายสำหรับการตั้งถิ่นฐานใหม่เนื่องจากมีการตรวจสอบโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในเวียดนาม ตามด้วยการวิเคราะห์นโยบายและแนวปฏิบัติในการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชาวเวียดนาม ผลกระทบทางสังคมได้รับการประเมินโดยการตรวจสอบสถิติการตั้งถิ่นฐานใหม่และตัวชี้วัดความสำเร็จ ในขณะที่มีการหารือเกี่ยวกับอุปสรรคในการดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่ ในเมียนมา เช่นเดียวกับประเทศในกลุ่มประเทศ CLMV อื่น ๆ Lizhe (2015) ได้เน้นย้ำถึงการตอบสนองความเสี่ยงของการลงทุนผลิตไฟฟ้า

พลังน้ำว่า ไฟฟ้าพลังน้ำเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมพื้นฐานที่เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับเศรษฐกิจของประเทศและชีวิตของประชาชน อุตสาหกรรมไฟฟ้าพลังน้ำจะเหมาะสมกับ ความต้องการของเศรษฐกิจของประเทศ การพัฒนาสังคม และการพัฒนาที่ก้าวหน้าอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม โรงไฟฟ้าพลังน้ำมีความเสี่ยงด้านการเมือง กฎหมาย ศาสนาและวัฒนธรรม สาธารณะและความรู้ความเข้าใจ ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์กับการพัฒนาในระยะยาว ความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ และสิ่งอำนวยความสะดวก การตอบสนองความเสี่ยงและการฟื้นฟูความเป็นอยู่ของโรงไฟฟ้าพลังน้ำในเมียนมาร์เป็นการตอบสนองที่สำคัญมาก เนื่องจากเมียนมาร์มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์มากมาย ซึ่งประกอบด้วยชาวพม่าส่วนใหญ่และชนกลุ่มน้อย เช่น ฉาน คะฉิ่น เป็นต้น พม่ายังเป็นสังคมหลายเชื้อชาติที่มีวัฒนธรรมพื้นเมืองที่หลากหลาย ประชาชนส่วนใหญ่ 89% นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นประเด็นทางชาติพันธุ์และศาสนาจึงมีความสำคัญและซับซ้อน โดยสรุป ความเสี่ยงอาจมาพร้อมกับการลงทุนในต่างประเทศ เราควรเริ่มสนับสนุนการรับรู้ทางกฎหมายและจิตวิญญาณของสัญญาซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการป้องกันความเสี่ยง ผลประโยชน์ร่วมกันและการตระหนักรู้ทั้งสองฝ่าย ความรับผิดชอบต่อสังคม การปรับปรุงความโปร่งใสเป็นปัจจัยสำคัญที่จะรับประกันความคืบหน้าของโครงการอย่างราบรื่น ในกัมพูชา ซึ่งเกษตรกรรมยังคงเป็นภาคเศรษฐกิจหลัก โดยมีการเติบโตอย่างแข็งแกร่งในสิ่งทอ การก่อสร้าง เครื่องนุ่งห่ม และการท่องเที่ยว ตามคำบอกเล่าของ Mohamman Zaman ผู้สังเคราะห์บทเรียนที่มีประโยชน์มากที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับนโยบายและแนวปฏิบัติในการตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศกัมพูชาตามโครงการ ADB การจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เกิดจากโครงการเป็นแนวคิดใหม่และการตั้งถิ่นฐานใหม่มีผลกระทบเล็กน้อยแต่เป็นปัญหาใหญ่ ในการย้ายถิ่นฐานที่เกิดจากโครงการพัฒนา รัฐบาลมีสิทธิที่จะยึดที่ดินที่เป็นสาธารณประโยชน์โดยให้ความเป็นธรรมและมีการจ่ายค่าชดเชยล่วงหน้าอย่างยุติธรรม ปัญหาการดำเนินการที่เกิดซ้ำของการตั้งถิ่นฐานใหม่ ได้แก่ ความล่าช้าหรือการโต้เถียงบ่อยครั้ง ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดของสถาบัน ความชัดเจนของนโยบายที่อ่อนแอ ความสามารถในการดำเนินการ การกำกับดูและความรับผิดชอบ ค่าชดเชยล่าช้า ไม่เพียงพอ หรือไม่จ่ายเลย ความสับสนเกี่ยวกับสิทธิการใช้ที่ดิน การยึดครองของโครงการและมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยเสียค่าใช้จ่ายของผู้รับประโยชน์จากโครงการ ในทางกลับกัน มีแนวโน้มการตั้งถิ่นฐานในกัมพูชา เช่น การขับไล่ซึ่งรุนแรงขึ้น การบังคับ การใช้กำลังทหาร ข้อพิพาทที่ดินที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับโครงการพัฒนา ผู้ดำเนินการไม่ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและข้อกังวลเกี่ยวกับการรับรู้สิทธิการครอบครอง เป็นไปได้ว่าปัญหาการตั้งถิ่นฐานใหม่ยังคงมีอยู่ เช่น การจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นแนวคิดใหม่ ขาดการมีส่วนร่วมและการปรึกษาหารือจากสาธารณะ ความล่าช้าอย่างมากในการดำเนินโครงการ การชดเชยไม่เพียงพอ ขาดการฟื้นฟูรายได้และการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และศักยภาพของสถาบันที่อ่อนแอในการดำเนินการ ดังนั้น ประเด็นสำคัญสำหรับการปรับปรุงเหล่านี้ควรได้รับการกล่าวถึงสำหรับการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคต เช่น การ

ปรับปรุงนโยบายและกรอบการกำกับดูแล การปรับปรุงระบบการประเมินมูลค่าสินทรัพย์ การเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน การลดความเสี่ยงของครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบที่เปราะบาง การฝึกอบรมและการเสริมสร้างศักยภาพของสถาบัน และการปรับปรุงการฟื้นฟูความเสี่ยงในการวางแผนตั้งถิ่นฐานใหม่ Ly Kesa ได้สังเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำ การเติบโตทางเศรษฐกิจ และความเท่าเทียมกันทางสังคมในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงว่า ลุ่มน้ำโขงตอนล่างมีศักยภาพในการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำทั้งหมดประมาณเกือบ 30,000 เมกะวัตต์ อย่างไรก็ตาม คิดเป็นประมาณ 6-8% ของความต้องการไฟฟ้าโดยประมาณทั้งหมดในลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่างภายในปี 2573 จากความต้องการไฟฟ้าที่สูง รัฐบาลกัมพูชา เวียดนาม และลาวได้พัฒนาศักยภาพไฟฟ้าพลังน้ำเพื่อจำหน่ายในประเทศของตนและส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำนี้ การเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศต่าง ๆ จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ไฟฟ้าพลังน้ำมีผลกระทบทางลบต่อทรัพยากรธรรมชาติและบริการต่าง ๆ ของโรงไฟฟ้า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อชุมชนที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรและบริการเหล่านี้ ในหลายกรณี ผู้คนสูญเสียทรัพย์สิน สัตว์ พืชผล และสมาชิกในครอบครัวอันเป็นผลมาจากน้ำท่วม เขื่อนยังทำให้พวกเขาสูญเสียรายได้จากการจับปลาและเพิ่มการใช้จ่ายเพื่อซื้อเนื้อสัตว์เพื่อบริโภคในประเทศ แม้ว่าจะมีผลกระทบอย่างมากจากเขื่อน แต่การตัดสินใจของรัฐบาลก็มุ่งเน้นไปที่ผลกำไรทางเศรษฐกิจมากกว่าความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม วิธีการตัดสินใจนี้ทำให้สังคมและสิ่งแวดล้อมต้องทนทุกข์ทรมาน ในขณะที่การพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำในแม่น้ำโขงและสาขาย่อยของแม่น้ำโขงกำลังเป็นภัยคุกคามอย่างใหญ่หลวงต่อระบบนิเวศของแม่น้ำ สิ่งมีชีวิตในน้ำ คุณภาพน้ำ ตลอดจนคุกคามการดำรงชีวิตของผู้คนนับล้าน เพื่อลดผลกระทบของเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำต่อชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ควรมีการจัดการที่ดีในการสร้างเขื่อน และการดำเนินงานโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบและภาคประชาสังคมให้มากขึ้น การดำรงชีวิตของราษฎรที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ให้ฟื้นตัวหรือดีขึ้นจากเดิม ทั้งหน่วยงานของรัฐและผู้พัฒนาโครงการไฟฟ้าพลังน้ำควรมีความรับผิดชอบมากขึ้นในการตัดสินใจของพวกเขา

ในระดับประเทศ มีการศึกษาเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เกิดจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำและผลที่ตามมาในบริบทของลาว ตามรายงานของ Zhang (2023) ที่ทำการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องแนวทางปฏิบัติในการตั้งถิ่นฐานใหม่ ประสบการณ์ที่เขื่อนเสี่ยวล่างตี่ ซึ่งเป็นเขื่อนพลังงานไฟฟ้าแม่น้ำเหลือง (แม่น้ำฮวงโห) มณฑลเหอหนาน ประเทศจีนและน้ำเทิน2 การศึกษามุ่งเน้นไปที่ภาพสะท้อนเปรียบเทียบของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำหลักสองโครงการในแง่ของปัจจัยพลวัตในการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ การตั้งถิ่นฐานใหม่เผชิญกับความท้าทายในช่วงต้น การตัดสินใจของชุมชน ประสบการณ์โครงการ ผลตอบรับของชุมชน การออกแบบทางวิศวกรรม กระบวนการตั้งถิ่นฐานใหม่ การเลือกที่ตั้งใหม่และชุมชน ข้อมูลสำคัญต่อการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ ได้แก่โครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ เขื่อนเสี่ยวล่างตี่ในประเทศจีนและโครงการสิ่งแวดล้อมทางสังคมน้ำเทิน 2 (NT2) ในประเทศลาว

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำทั้งสองโครงการเป็นการดำเนินการตั้งถิ่นฐานที่อ่างเก็บน้ำที่ได้รับทุนสนับสนุนจากธนาคารโลก ได้รับการออกแบบให้เป็นการดำเนินงานแบบอิสระเพื่อจัดการกับการตั้งถิ่นฐานใหม่และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของการลงทุนหลัก 2 รายการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเขื่อน โครงการเขื่อนเสี่ยวล่างตี่ เป็นโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่และการฟื้นฟูวิถีชีวิตสำหรับ 185,000 คนภายใต้โครงการเขื่อนอเนกประสงค์เขื่อนเสี่ยวล่างตี่ ขนาด 1836 เมกะวัตต์บนแม่น้ำเหลืองในประเทศจีน ดำเนินการระหว่างปี 2536 ถึง 2547 ด้วยมูลค่า 840 ล้านเหรียญสหรัฐ ในขณะที่โครงการ NT2 รวมถึงโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่และการฟื้นฟูของชนพื้นเมือง 6,200 คน และโครงการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำ NT2 ขนาด 1,070 เมกะวัตต์ในลาว โครงการ เขื่อนเสี่ยวล่างตี่ และ NT2 การตั้งถิ่นฐานใหม่ สำหรับการวางแผนการตั้งถิ่นฐาน นี่เป็นกระบวนการที่เข้มงวดโดยไม่สนใจความจำเป็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนและปัจจัยพลวัตที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานใหม่ และการย้ายถิ่นฐานมากกว่าการพัฒนาที่อยู่อาศัย แนวทางการพัฒนาสำหรับการตั้งถิ่นฐานใหม่นั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยเปิดเผย ครอบคลุม และปรับตัวได้ การศึกษาแนะนำการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ควรเป็นไปตามแนวทางการมีส่วนร่วม บทเรียนจากประสบการณ์การตั้งถิ่นฐานใหม่ในอดีตชี้ให้เห็นถึงการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งสำหรับความล้มเหลวในการตั้งถิ่นฐานใหม่ ประสบการณ์จากทั้งสองโครงการแสดงให้เห็นว่าเพื่อให้โครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ประสบความสำเร็จนำไปปฏิบัติและยั่งยืน การวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ควรเป็นไปตาม แบบมีส่วนร่วม โดยไม่เพียงแต่ให้โอกาสชุมชนในการรับฟังบทบาทในกระบวนการตัดสินใจวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ เพื่อให้มีส่วนร่วม การแบ่งปันข้อมูลเป็นพื้นฐาน ทั้งสองโครงการต่างนำมาตรการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในหมู่บ้านผู้พลัดถิ่นใน เขื่อนเสี่ยวล่างตี่ ทุกครัวเรือนที่ย้ายถิ่นฐานจะได้รับหนังสือประจำบ้านสองเล่ม เล่มหนึ่งบันทึกผลกระทบของสินค้าคงคลังในครัวเรือน และอีกเล่มเกี่ยวกับสิทธิในครัวเรือน การเปิดเผยข้อมูลการตั้งถิ่นฐานใหม่และกิจการโครงการพัฒนาของหมู่บ้านและรายงานความคืบหน้า ในกรณีของ NT2 ในลาว เพื่อช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลและทำให้กระบวนการมีความหมายและมีประสิทธิภาพ โสตทัศนูปกรณ์ถูกนำมาใช้และให้คำปรึกษากับชาวบ้าน รวมทั้งโปสเตอร์ กราฟ รูปภาพและแผนภูมิ มีการจัดเยี่ยมชมพื้นที่หลายครั้งสำหรับชาวบ้านในการเลือกพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ คุณลักษณะหนึ่งของวิธีการแบบมีส่วนร่วมคือการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องกับชุมชนผู้พลัดถิ่น ซึ่งมีการปรึกษาหารือกันซ้ำ ๆ จนกว่าจะได้แนวทางแก้ไขที่น่าพอใจ กระบวนการนี้ตัดขั้นตอนการวางแผนและการออกแบบการตั้งถิ่นฐานใหม่ทั้งหมด แผนปฏิบัติการตั้งถิ่นฐานใหม่ในระยะนี้ได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมเป็นแผนการดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่ในระดับหมู่บ้านที่ครอบคลุม 1) การออกแบบผังหมู่บ้านขั้นสุดท้าย 2) การจัดที่อยู่อาศัยและการย้ายถิ่นฐาน 3) โครงสร้างพื้นฐานและอาคารชุมชน 4) การจัดสรรพื้นที่การเกษตรให้กับครัวเรือน และ 5) กิจกรรมสร้างรายได้อื่น ๆ Phonepraseuth (2012) ยังได้

ดำเนินการศึกษาที่ครอบคลุมหัวข้อจากการตั้งถิ่นฐานใหม่สู่การพัฒนาวิถีชีวิตที่ยั่งยืน ศักยภาพของการตั้งถิ่นฐานใหม่และการเตรียมการฟื้นฟูวิถีชีวิตเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน กรณีของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่บนที่ราบสูงนาคาย โครงการไฟฟ้าพลังน้ำน้ำเทิน 2 ใน สปป.ลาว ผลการศึกษาพบว่าในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา การพลัดถิ่นและการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เกิดจากการพัฒนาอาจเสี่ยงต่อการทำให้ประชากรในท้องถิ่นยากจนลง คุกคามวิถีชีวิตของผู้คน และตัดโอกาสในการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อจัดการกับผลกระทบของการพลัดถิ่นและการตั้งถิ่นฐานใหม่ในชุมชนที่ได้รับผลกระทบ การตั้งถิ่นฐานใหม่ด้วยแนวทางการพัฒนาได้ถูกนำมาใช้มากขึ้นโดยหน่วยงานพัฒนาหลายแห่งที่มุ่งเน้นไปที่นโยบาย แผน และกลยุทธ์ในการบรรเทาผลกระทบ โดยเฉพาะการผนวกแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ากับกิจกรรมการฟื้นฟูวิถีชีวิตได้รับความสนใจมากขึ้นในวาทกรรมเรื่องการตั้งถิ่นฐานใหม่และการพัฒนา การศึกษาสำรวจข้อเรียกร้องที่ว่าความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานใหม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือบรรเทาได้ด้วยการวางแผนอย่างรอบคอบ ซึ่งรวมถึงการริเริ่มการพัฒนาการดำรงชีวิตสำหรับประชากรที่ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษานี้ตรวจสอบศักยภาพของโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่และการฟื้นฟูวิถีชีวิตที่มีอยู่ เพื่อจัดการกับความยั่งยืนในการดำรงชีวิตของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ NT2 ใน สปป.ลาว ผลการวิจัยนี้บ่งชี้ว่าโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่และการฟื้นฟูวิถีชีวิตของนากาย มีศักยภาพในการเสริมสร้างขีดความสามารถในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการเข้าถึงทรัพย์สินและทรัพยากรในการดำรงชีพที่เพิ่มขึ้น ด้วยการตั้งถิ่นฐานใหม่ ผู้ตั้งถิ่นฐานในนากายได้รับการปรับปรุงที่สำคัญในด้านทุนทางกายภาพ เช่น ที่พักพิง การเข้าถึงถนน และโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร การเข้าถึงทุนทางกายภาพที่ได้รับการปรับปรุงภายหลังการย้ายถิ่นฐานได้เพิ่มความสามารถของผู้ตั้งถิ่นฐานในการเข้าถึงทุนมนุษย์ สังคม และทุนทางการเงิน ทุนในการเข้าถึงทรัพยากรเหล่านี้มีความสำคัญต่อการสร้างวิถีชีวิตของผู้ย้ายถิ่นฐาน และยังมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำรงชีพในระยะยาว ผลการศึกษานี้เสนอแนะเพิ่มเติมว่าแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่และการฟื้นฟูวิถีชีวิตของนากาย จะต้องสนับสนุนผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่บนที่ราบสูง นากาย ในการได้รับประสบการณ์ในการดำรงชีวิตในเชิงบวกหลายประการ สิ่งเหล่านี้ขยายออกไปนอกเหนือไปจากเศรษฐกิจหรือกำไรที่เป็นตัวเงินจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นและการเข้าถึงงาน รวมถึงผลประโยชน์ทางสังคมและจิตใจอื่น ๆ เช่น การศึกษาด้านสุขภาพที่ดีขึ้น และความรู้สึกปลอดภัยและความภาคภูมิใจในตนเองที่ดีขึ้น พบว่าความสำเร็จทั้งหมดเป็นพื้นฐานสำหรับผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ในการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในอนาคต สุดท้าย แม้ว่าการค้นพบนี้จะระบุถึงความท้าทายบางอย่างที่ผู้ตั้งถิ่นฐานต้องเผชิญ เช่น พื้นที่เกษตรกรรมและทุ่งเลี้ยงสัตว์ แต่ก็ไม่มีใครถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามสำคัญที่ขัดขวางไม่ให้พวกเขาบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำรงชีพ แต่โครงการ NT2 ได้เน้นย้ำหนึ่งในบทเรียนสำคัญที่ได้เรียนรู้จากโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ซึ่งควรแก่การเน้นย้ำสำหรับการบรรเทาผลกระทบของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเพื่อให้ผู้ตั้งถิ่นฐานมี

ความสมบูรณ์ในกระบวนการทั้งหมดของการพัฒนากลยุทธ์การทำมาหากิน อีกหนึ่งโครงการเสร็จสมบูรณ์โดย Sacklokham et al. (2014) ได้รับค่าชดเชยและการฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ NT2 ใน ลาว แสดงให้เห็นว่ารายได้จากโครงการพัฒนาอเนกประสงค์ของ NT2 ไหลเข้ามาสู่ผู้คนใน สปป.ลาว และส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่ของพวกเขาดีขึ้น เช่น การดูแลและการศึกษาเข้าถึงพื้นที่ยากจนและห่างไกล นี่คือข้อตกลงที่บรรลุระหว่าง รัฐบาล และ World Bank การศึกษาเน้นว่าจำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญสามประการเพื่อให้แน่ใจว่ากิจกรรมการฟื้นฟูความเป็นอยู่มีสัญญาณเกี่ยวกับรายได้ของครอบครัว และยังรับประกันความยั่งยืนของกิจกรรมการปรับปรุงรายได้ใด ๆ ที่จำเป็นต้องดำเนินการในระยะเวลาที่เพียงพอและการเงินต้องให้การสนับสนุนในเวลาเดียวกัน ประการที่สามมีเจ้าหน้าที่เกษตรที่สามารถทำงานใกล้ชิดกับชาวบ้านได้ มีโครงการฟื้นฟูการดำรงชีวิตจะยุติลงหลังจากโอนไปยัง รัฐบาลเนื่องจากไม่ได้เตรียมงบประมาณและเวลาอย่างเพียงพอ ดังนั้นกิจกรรมการฟื้นฟูความเป็นอยู่และการส่งมอบโครงการควรรีบดำเนินการเพราะกิจกรรมเหล่านี้ต้องใช้เวลาและการสนับสนุนทางการเงินที่เพียงพอเพื่อความยั่งยืนในระยะยาว

2.8 นโยบายการปกป้องของธนาคารโลกและธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียในการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำ

ส่วนนี้ตรวจสอบประเด็นสำคัญที่ได้รับการกล่าวถึงในนโยบายการป้องกันของ World Bank และ Asian Development Bank นโยบายได้รับอิทธิพลจากคำแนะนำของ World Commission on Dams ข้อเสนอแนะดังกล่าวได้รับความสนใจจากทุกภาคส่วน รวมทั้งผู้พัฒนาเขื่อนและองค์กรพัฒนาเอกชน เนื่องจากทั้งสองธนาคารเป็นองค์กรพหุภาคีที่สนับสนุนเมกะโปรเจกต์ที่ผ่านมา การพัฒนาจะต้องคำนึงถึงคำแนะนำของ World Commission Dams การทำเช่นนี้จะช่วยให้มั่นใจได้ว่าบทเรียนจากโครงการที่ได้รับทุนก่อนหน้านี้ซึ่งล้มเหลวในประเด็นสำคัญจะได้รับการปรับปรุงสำหรับโครงการต่อไปนี้ทั้งหมด นโยบายหลักในการคุ้มครองของทั้งสองธนาคาร ได้แก่ นโยบายเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ ชนพื้นเมือง และแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อม เหตุผลคือต้องสำรวจก่อนว่าแนวคิดของการได้รับการยอมรับจากสาธารณะเป็นอย่างไรระบุไว้ในขั้นตอนโดยรวมของธนาคาร นี่เป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ธนาคารจำเป็นต้องฝึกฝนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนที่ดีจากสาธารณะสำหรับโครงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากธนาคาร ซึ่งรวมถึงไฟฟ้าพลังน้ำด้วย ประการที่สอง เพื่อระบุว่ามีความสำคัญเชิงกลยุทธ์สามประการอย่างไร 1) การรักษาแม่น้ำและการดำรงชีวิต 2) การตระหนักถึงสิทธิและการแบ่งปันผลประโยชน์ และ 3) การรับรองการปฏิบัติได้รับการยอมรับทั้งในการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ

นโยบายของชนพื้นเมืองและขั้นตอนการประเมินสิ่งแวดล้อมของทั้งสองธนาคาร โครงการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่มักต้องการการโยกย้ายผู้คน รวมถึงชนพื้นเมือง ดังนั้น การตั้งถิ่นฐานโดยไม่

สมัครใจและนโยบายของชนพื้นเมืองจึงมีความจำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโครงการอย่างเพียงพอ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงแม่น้ำในลุ่มน้ำไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ต้นน้ำหรือขนาดที่ตั้งถิ่นฐานใหม่เท่านั้น แต่มีผลกับพื้นที่รับน้ำทั้งหมด รวมทั้งปลายน้ำด้วย ดังนั้น นโยบายของธนาคารจำเป็นต้องครอบคลุมผลกระทบที่หลากหลาย และในขณะเดียวกันก็ต้องแน่ใจว่าโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนจากธนาคารนั้นมีการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

การการมีส่วนร่วมของประชาชน

เพื่อให้แน่ใจว่าโครงการที่ได้รับความช่วยเหลือจาก World Bank และ Asian Development Bank ได้รับการยอมรับจากสาธารณชน ธนาคารจึงกำหนดข้อกำหนดให้รัฐที่ได้รับทุนพิจารณาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในขั้นตอนการพัฒนาโครงการ ข้อกำหนดนี้สะท้อนโดยตรงถึงจุดประสงค์พื้นฐานของการได้รับการยอมรับจากสาธารณชนที่แนะนำโดย World Commission on Dams ธนาคารทั้งสองระบุว่าการมีส่วนร่วมสาธารณะเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักที่ช่วยให้สาธารณชนมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการใช้และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (Asian Development Bank, 2003b) การปรึกษาหารือสาธารณะเป็นข้อบังคับภายใต้นโยบายการป้องกันของ WB และ ADB ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment) ดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าโครงการพัฒนานั้นเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและยั่งยืน (World Bank, 2004) กระบวนการ Environmental Impact Assessment ครอบคลุมการระบุทั้งทรัพยากรธรรมชาติและผลกระทบทางสังคมทั้งทางลบและทางบวกที่เป็นผลมาจากโครงการ โครงการพัฒนาที่ได้รับความช่วยเหลือจำเป็นต้องคำนึงถึงทางเลือกอื่น ๆ ในการออกแบบโครงการ เพื่อลดผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นในขณะที่ผลกระทบด้านบวกจะถูกขยายให้ใหญ่ที่สุด (World Bank, 2004)

คาดว่าจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างเพียงพออย่างน้อย 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกระหว่างการทำ Environmental Impact Assessment ภาคสนาม และอีกครั้งเมื่อจัดทำร่าง EIA ก่อนการประเมินโดยธนาคาร เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนทั้งหมดจะต้องเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของโครงการของผู้ได้รับผลกระทบและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ข้อมูลในภาษาที่เข้าใจได้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ควรมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินโครงการมีห้ากลุ่ม คือ ชุมชนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม รัฐบาลและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาคเอกชนและสถาบันอื่น ๆ (Asian Development Bank, 2003b)

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักคือผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการทั้งทางบวกหรือทางในเชิงลบ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ คือผู้ที่ได้รับผลกระทบทางอ้อม สิ่งเหล่านี้อาจเป็นประชาชนในพื้นที่โดยรอบภาคประชาสังคมในท้องถิ่นและท้องถิ่นในระดับภูมิภาคและระดับชาติองค์กรต่าง ๆ ข้อมูล

จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำเป็นต้องนำมาพิจารณาในระหว่างกระบวนการ EIA การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเสวนาจะนำไปสู่การเข้าใจความคาดหวังของผู้คนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยในการระบุสาเหตุที่เป็นไปได้ของความขัดแย้ง ดังนั้นความเป็นไปได้ที่จะพบความขัดแย้งจึงลดลง นอกจากนี้ยังให้ประโยชน์ในแง่ของการลดต้นทุนที่อาจเกิดขึ้นในโครงการซึ่งอาจเป็นผลจากความล่าช้าเนื่องจากความขัดแย้ง กิจกรรมให้คำปรึกษาสาธารณะมีการเฝ้าติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมและการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง Asian Development Bank (2013) Gellert and Lynch (2003) กล่าวถึงเรื่องนี้ว่าองค์กรพัฒนาเอกชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบส่วนใหญ่มักเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่รวมอยู่ในวงจรการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ในช่วงท้าย ซึ่งทำให้พวกเขาไร้อำนาจ WB ได้กำหนดให้การปรึกษาหารือสาธารณะจำเป็นต้องดำเนินการโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในกระบวนการพัฒนาโครงการ Reed (2008) ชี้ให้เห็นว่าส่วนใหญ่แล้วผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนแรกของกระบวนการพัฒนาโครงการ แต่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินการ โครงการพัฒนาทั้งหมดที่ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารจำเป็นต้องมีส่วนร่วมและปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงชุมชนท้องถิ่นและองค์กรพัฒนาเอกชนตลอดอายุโครงการ (Asian Development Bank, 2012)

นโยบายเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ

นโยบายเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณาสำหรับกระบวนการตั้งถิ่นฐานใหม่สำหรับผู้ที่ต้องย้ายถิ่นฐานเนื่องจากโครงการพัฒนา Gellert and Lynch (2003) กล่าวว่า โครงการเขื่อนขนาดใหญ่มักทำให้เกิดการพลัดถิ่น รวมทั้งการย้ายถิ่นฐานเนื่องจากน้ำท่วม ด้วยเหตุนี้ผู้ได้รับผลกระทบจึงถูกบังคับให้ย้ายเพื่อหลีกทางให้กับโครงการพัฒนาต่าง ๆ เป็นที่ทราบกันว่าการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจสามารถนำไปสู่ผลเสียในระยะยาวสำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงจากการสูญเสียสิ่งแวดล้อมหากไม่มีมาตรการบรรเทาผลกระทบที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นเมื่อมีทางเลือกที่เป็นไปได้ ควรหลีกเลี่ยงการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ อย่างไรก็ตาม WB และ ADB ยังให้พื้นที่สำหรับการย้ายถิ่นฐานโดยไม่สมัครใจให้ได้รับการพิจารณาโดยยอมรับว่าการย้ายถิ่นฐานโดยไม่สมัครใจเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการคาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนเพื่อให้แน่ใจว่าความเป็นอยู่ของพวกเขาดีขึ้น (Asian Development Bank, 2012)

เพื่อให้แน่ใจว่าสิทธิ์ของผู้ที่ได้รับผลกระทบและการดำรงชีวิตของพวกเขาจะยังคงอยู่ ธนาคารระบุว่าผู้อยู่อาศัยที่พลัดถิ่นจำเป็นต้องได้รับการปรึกษาหารือและจัดให้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินการตามโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ (Asian Development Bank, 2012) แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าผู้คนที่ได้รับผลกระทบได้รับการแจ้ง ปรึกษา และเสนอทางเลือกในการพัฒนาอาชีพ แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่ได้รับ

ผลกระทบ รวมถึงกลุ่มชนพื้นเมืองที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการให้คำปรึกษาฟรี ล่วงหน้า และแจ้งล่วงหน้า นโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจได้รับการออกแบบมาเพื่อให้ครอบคลุมทั้งผู้ที่ย้ายถิ่นฐานและผู้ที่ไม่ได้ย้ายถิ่นฐานแต่ยังคงสูญเสียทรัพย์สินหรือการเข้าถึงทรัพย์สินที่ใช้สำหรับการดำรงชีวิต โดยกำหนดให้ค่าทดแทนในรูปที่ดินสำหรับที่ดินเป็นเกณฑ์ไม่เพียงพอ เป็นสิ่งสำคัญมากที่จะต้องแน่ใจว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบจะได้รับทางเลือกในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมเพื่อชดเชยการสูญเสีย (Asian Development Bank, 2003b) ชุมชนที่ได้รับผลกระทบควรได้รับการปรึกษาหารืออย่างมีความหมายในการเตรียมเอกสารการตั้งถิ่นฐานใหม่ และยังจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าผู้พลัดถิ่นมีเพียงพอการสนับสนุนและความช่วยเหลือเพื่อปรับปรุงหรืออย่างน้อยก็ฟื้นฟูความเป็นอยู่ของพวกเขา Reed (2008) กล่าวถึงการเสริมสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมประเด็นในพื้นที่โครงการว่าจะเป็นประโยชน์เมื่อนำความรู้ในท้องถิ่นและวิทยาศาสตร์มาบูรณาการเข้ากับมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ

การมีส่วนร่วมของผู้พลัดถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นในการวางแผนและกระบวนการดำเนินการเพื่อตั้งถิ่นฐานใหม่ กลุ่มคนเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้หญิง เด็ก ชนพื้นเมือง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ระบุว่าอยู่ภายใต้เส้นแบ่งความยากจน ต้องการความสนใจและความช่วยเหลือมากขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่าสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของพวกเขาดีขึ้น (Asian Development Bank, 2012) ผู้ที่จะได้รับผลกระทบจำเป็นต้องได้รับการระบุให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงขั้นตอนการระบุโครงการ เพื่อป้องกันการไหลบ่าเข้ามาของประชากรที่อาจมองหาผลประโยชน์จากโครงการโดยไม่คาดคิด เมื่อย้ายผู้คนเข้าไปในชุมชนที่มีอยู่แล้ว ผู้ที่ถูกย้ายจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดในการปรับตัวทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจให้เข้ากับหมู่บ้านเจ้าบ้านเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบต่อชุมชนโฮสต์ เจ้าของโครงการจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้ได้รับผลกระทบ รวมถึงชนพื้นเมืองและอื่น ๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตั้งถิ่นฐานใหม่ และใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนและการประชุมสาธารณะเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแน่ใจว่าภาษาที่ใช้ในการส่งข้อมูลการตั้งถิ่นฐานใหม่นั้นเป็นที่เข้าใจของผู้ได้รับผลกระทบ (Asian Development Bank, 2003b) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดกับผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยเร็วที่สุด เพื่อรวมข้อกังวลและมุมมองของพวกเขาเข้ากับการวางกรอบแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ นอกจากนี้ ในระยะดำเนินการคาดว่าจะมีการปรึกษาหารือผู้ได้รับผลกระทบอีกครั้งเพื่อติดตามว่าต้องการความช่วยเหลือหรือสนับสนุนในด้านใดบ้าง

การจัดการปัญหาที่พวกเขาหยิบยกขึ้นมา (Asian Development Bank, 2003b) การดำเนินกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับส่วนประกอบอื่น ๆ ของโครงการ เพื่อให้ข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของโครงการจะไม่ทำงานหากไม่ได้ดำเนินการตามมาตรการบรรเทาผลกระทบสำหรับผู้ถูกย้าย

นโยบายเกี่ยวกับชนพื้นเมือง

นโยบายของ WB และ ADB เกี่ยวกับชนพื้นเมืองตระหนักดีว่าประเทศ/ลูกค้าที่กู้ยืมเงินจากธนาคารจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงผลกระทบต่อชนพื้นเมืองอันเป็นผลจากโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุน นโยบายยังตระหนักว่าเมื่อไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงลบได้ จำเป็นต้องให้ค่าชดเชยที่เพียงพอแก่ชนพื้นเมืองที่ได้รับผลกระทบ ผลกระทบต่อชนพื้นเมืองและความกังวลเกี่ยวกับโครงการจำเป็นต้องได้รับการระบุและแก้ไขโดยเร็วที่สุดในกระบวนการพัฒนาโครงการ ในการดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องมีกระบวนการปรึกษาฟรีล่วงหน้าและแจ้งข้อมูลและสิ่งนี้จำเป็นต้องเป็นกระบวนการที่โปร่งใส ปราศจากการบิดเบือนจากภายนอกการแทรกแซงหรือการบีบบังคับ องค์กรของหมู่บ้านจำเป็นต้องได้รับการยอมรับระหว่างกระบวนการปรึกษาหารือ ได้แก่ กลุ่มผู้อาวุโส ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าเผ่า และอื่น ๆ กลุ่มเปราะบาง เช่น สตรีและเยาวชน ทุกฝ่ายที่ได้รับคำปรึกษาด้วยต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลโครงการที่เพียงพอและข้อมูลที่จำเป็นจัดทำในรูปแบบ รูปแบบ และภาษาที่เหมาะสม ธนาคารช่วยโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อชนพื้นเมืองจำเป็นต้องเกิดขึ้นกับชนพื้นเมือง แผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อจัดการกับความกังวลของพวกเขา WB และ ADB ให้ความช่วยเหลือเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องและหุ้นส่วนการพัฒนาในการกำหนดและดำเนินการตามแผน นโยบาย ยุทธศาสตร์ และกิจกรรมเฉพาะอื่น ๆ ของชนเผ่าพื้นเมือง

โครงการที่มุ่งหมายควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมีส่วนร่วม เช่น หน่วยงานรัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาชนพื้นเมืองเมื่อจัดทำและออกแบบแผน แผนจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบโครงการ ระบุว่าการรักษาการมีส่วนร่วมของชนพื้นเมืองในระหว่างการวางแผนโครงการ การดำเนินการ และการประเมินผลมีความสำคัญ บริบททางสังคมและวัฒนธรรมทางศาสนาความเชื่อและการใช้ทรัพยากรเป็นองค์ประกอบหลักที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบแผน มีความเป็นไปได้มากกว่าที่การผสมผสานความรู้ในท้องถิ่นและวิทยาศาสตร์เข้ากับกระบวนการออกแบบนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีกว่าแทนที่จะแนะนำหลักการประเภทใหม่ทั้งหมดเมื่อการจัดทำแผน นโยบายของ WB และ ADB แนะนำว่าหากดังนั้นความสามารถทางสถาบันของรัฐบาลในการจัดการกับชนพื้นเมืองจึงอ่อนแอ นักมานุษยวิทยาและองค์กรพัฒนาเอกชนในท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมโดยเร็วที่สุดเพื่อให้พวกเขาสามารถเล่นได้มีบทบาทสำคัญในการค้นหากลไกที่เหมาะสมในการทำงานกับชนพื้นเมือง ประชาชนที่ได้รับผลกระทบรวมถึงชนพื้นเมืองจำเป็นต้องพึงพอใจกับแผนและมาตรการบรรเทาผลกระทบ รวมทั้งกลไกการแบ่งปันผลประโยชน์และร้องทุกข์ที่จะใช้กับโครงการ นอกจากนี้ WB ได้เน้นย้ำว่าแผนของชนพื้นเมืองมีแนวโน้มที่จะบรรลุผลสำเร็จได้หากผู้ที่ได้รับผลกระทบได้มีส่วนร่วมอย่างมีความหมายในการออกแบบและพัฒนาแผนความเท่าเทียมทางเพศเป็นสิ่งสำคัญ และต้องได้รับการพิจารณาและรวมอยู่ในขั้นตอนการพัฒนาโครงการทั้งหมด รวมถึงขั้นตอนการวางแผนและการจัดการ เนื่องจากโครงการพัฒนา

ไฟฟ้าพลังน้ำมีผลกระทบต่อทุกคนโดยไม่คำนึงถึงเพศ ดังนั้น ทุกคนควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันและสนับสนุนให้มีส่วนร่วมโดยไม่คำนึงถึงเพศ (Asian Development Bank, 2003a) มิติด้านสังคมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จำเป็นต้องพิจารณาในการดำเนินนโยบายปกป้อง แสดงรายการคีย์หลักสี่รายการที่ควรครอบคลุม การลดความยากจน เพศสภาพและการพัฒนา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และกลุ่มเปราะบาง

คุณภาพชีวิตของผู้ย้ายถิ่นฐาน โดยเฉพาะคนจนจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุง โดยเฉพาะมาตรฐานการครองชีพและทักษะทางสังคม คนยากจนและกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ ควรได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมเพื่อปรับปรุงทางเลือกในการสร้างรายได้ บริการด้านสุขภาพ และการศึกษา ชนพื้นเมืองที่มักจะถูกจำกัดในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ รวมทั้งการพัฒนาฝีมือแรงงานและการจ้างงานค่าจ้าง หากที่ดินโยกย้ายไม่พร้อม กลุ่มเปราะบางอื่น ๆ เช่น เด็กจำเป็นต้องได้รับการดูแลเพื่อป้องกันไม่ให้พวกเขาเผชิญกับผลกระทบอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมของพวกเขา (Asian Development Bank, 2003a)

การรับประกันการปฏิบัติตามในการแก้ไข

World Bank และ Asian Development Bank มีสิทธิ์ตรวจสอบแต่ละขั้นตอนการพัฒนาของโครงการที่ได้รับทุนเพื่อให้แน่ใจว่าการพัฒนาโครงการเหล่านั้นสอดคล้องกับนโยบายของธนาคารและความต้องการ ในระหว่างกระบวนการเตรียมโครงการ ธนาคารสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการปรึกษาหารือเพื่อรวบรวมสิ่งที่เป็นข้อกังวลหลักของชุมชนที่ได้รับผลกระทบและคนอื่น ๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างไรและปัญหาเหล่านั้นจะได้รับการแก้ไขอย่างไร (Asian Development Bank, 2012) WB และ ADB สงวนสิทธิ์ในการตรวจสอบการดำเนินโครงการ รวมถึงกระบวนการตั้งถิ่นฐานใหม่ และการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของโครงการที่ได้รับทุน ซึ่งทั้งหมดนี้อยู่ภายใต้ข้อตกลงและข้อกำหนดทางกฎหมาย

การติดตามและประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญและควรดำเนินการโดยนักสังคมศาสตร์ที่มีประสบการณ์มืออาชีพ ประเทศ/ลูกค้าที่กู้ยืมเงินจากธนาคารจะต้องดำเนินการตรวจสอบภายในกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการลดหย่อน การชดเชย การตั้งถิ่นฐานใหม่ และข้อกำหนดการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูความเป็นอยู่ของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ที่ไหนโครงการที่ได้รับทุนคาดว่าจะประกอบด้วยประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมที่ซับซ้อนอาจจ้างผู้เชี่ยวชาญอิสระหรือคณะที่ปรึกษาระหว่างประเทศเพื่อช่วยเหลือและให้คำแนะนำทางเทคนิคแก่โครงการ นโยบายและแนวทางของ WB และ ADB ได้รับการสนับสนุนโดยกระบวนการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย อย่างไรก็ตาม พวกเขาจำเป็นต้องพัฒนาเพิ่มเติมโดยการผสมผสานระหว่างแนวปฏิบัติกระบวนการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ระหว่างประเทศ ส่วนถัดไปจะอธิบายแนวคิดของกระบวนการ

ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยสรุปประโยชน์ของการนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการปรับปรุงการวางแผนโครงการและกระบวนการตัดสินใจ และระบุแนวทางกระบวนการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำเป็นต้องได้รับการออกแบบอย่างดีและนำไปใช้อย่างมีประสิทธิผลเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารและปกครองทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.9 นโยบายกรอบกฎหมายของลาวว่าด้วยการตั้งถิ่นฐานใหม่และการชดเชยในสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว

มีกฎหมาย บทความ นโยบาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องบางประการที่ผู้พัฒนาโครงการต้องนำไปใช้สำหรับการตั้งถิ่นฐานใหม่และการดำเนินการค่าชดเชยที่เกิดจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในลาว ได้แก่ กฎหมายน้ำและทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. 2539) กฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (ปี พ.ศ. 2542) รัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว (ปี พ.ศ. 2546) กฎหมายที่ดิน (ปี พ.ศ. 2546) กฎหมายว่าด้วยการส่งคำร้อง ปี พ.ศ. 2548) กฎหมายป่าไม้ (ปี พ.ศ. 2550) กฤษฎีกาฉบับที่ 192 เรื่อง การชดเชยและการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการพัฒนา (ปี พ.ศ. 2548) และแนวปฏิบัติด้านเทคนิค แนวทางอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง บทความด้านกฎระเบียบต่อไปนี้ได้รับการจัดระเบียบและนำเสนอตามลำดับเวลา

1. กฎหมายน้ำและทรัพยากรน้ำ (ฉบับที่ 02/NA, 11 ตุลาคมปี พ.ศ. 2539) อ้างอิงจากมาตรา 14 ว่าด้วย "สิทธิในการใช้น้ำและทรัพยากรน้ำ" อธิบายว่าบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรมีสิทธิที่จะนำน้ำและทรัพยากรน้ำไปใช้ในครอบครัวหรือในการดำเนินธุรกิจ สิทธิการใช้น้ำและทรัพยากรน้ำมี 3 ระดับ คือ ระดับเล็ก ระดับกลาง และระดับใหญ่ สิทธิการใช้น้ำและทรัพยากรน้ำต้องเป็นไปตามแผนการจัดสรรแหล่งน้ำ ในมาตรา 17 ว่าด้วย “การใช้น้ำขนาดใหญ่” ระบุว่า เป็นการใช้น้ำและแหล่งน้ำเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) การสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดกลางและขนาดใหญ่เพื่อประโยชน์ในการชลประทาน อุปโภค และบริโภค และเพื่อผลิต พลังงานไฟฟ้า 2) ก่อสร้างอาคารหรือติดตั้งโรงเรือน โรงงาน อุปกรณ์หรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ภายในบริเวณแหล่งน้ำหรือใกล้หรือรอบบริเวณแหล่งน้ำ และ 3) การใช้น้ำและทรัพยากรน้ำในปริมาณมากในด้านการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ มาตรา 23 ว่าด้วย "การจัดการกิจกรรมการพัฒนาแหล่งน้ำ" กำหนดให้ภาคและหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับน้ำและทรัพยากรน้ำมีหน้าที่ออกระเบียบเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาแหล่งน้ำ บุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรที่ดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำมีหน้าที่ดูแลรักษาสิ่งที่ตนสร้างขึ้นให้อยู่ในสภาพดีและปลอดภัย บุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรที่ใช้หรือได้รับประโยชน์จากกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำมีหน้าที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและบำรุงรักษาและอนุรักษ์กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำนั้น โดยเฉพาะมาตรา 28 ว่าด้วย "การย้ายถิ่นฐานของประชากร" ที่เน้นย้ำว่าหากจำเป็นต้องย้ายราษฎรออกจากที่ตั้งหรือพื้นที่ของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ เจ้าของโครงการต้องช่วยหาที่อยู่ใหม่ที่เหมาะสม

เพื่อให้ราษฎรอยู่อาศัยและประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตของพวกเขา กองทุนที่จะใช้สำหรับการตั้งถิ่นฐานใหม่หรือความช่วยเหลือหรือเพื่อชดเชยความเสียหายต่อบุคคลดังกล่าวให้รวมอยู่ในทุนโครงการ

2. กฎหมายไฟฟ้า (ฉบับที่ 02 12 เมษายนปี พ.ศ. 2540) อ้างถึงมาตรา 6 ว่าด้วย "การรักษาสิ่งแวดล้อม" ระบุว่า เริ่มตั้งแต่การสำรวจ ข้อตกลง ขนาดของโครงการ ตลอดจนการก่อสร้างและการขยายโรงงานไฟฟ้า กิจการของกิจการไฟฟ้าต้องมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจโดยคำนึงถึงการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ระบบนิเวศน์ และต้องจำกัดผลกระทบต่อสังคมและที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า นอกจากนี้ ข้อ 12 ว่าด้วย “เขตสัมปทานมีขั้นตอนหลายขั้นตอนที่การประกอบกิจการไฟฟ้าจะต้องขอสัมปทานตามขั้นตอนต่อไปนี้ ศึกษา ประเมินผลโครงการ สำรวจเบื้องต้น ยื่นคำขอพิจารณาลงทุน ลงนามบันทึกความเข้าใจ การสำรวจจัดทำร่างการศึกษาความเหมาะสมคำชี้แจงผลกระทบสิ่งแวดล้อมการพิจารณาและอนุมัติสัมปทานและขั้นตอนอื่น ๆ ที่กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ (MEM) จะกำหนดโดยรัฐบาลของ สปป.ลาว จะเข้าร่วม ในสัดส่วนการถือหุ้นเมื่อมีสัมปทานกิจการไฟฟ้า อนึ่ง มาตรา 13 ว่าด้วย "การศึกษาความเป็นไปได้" ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมดังต่อไปนี้ ไฟฟ้าสูงสุด โดยประมาณ ความจุไฟฟ้าโดยประมาณ มูลค่าโครงการ ระยะเวลาโครงการและอายุการใช้งานโดยประมาณของเขื่อนหรือประมาณ อายุและอายุการใช้งานของระบบไฟฟ้าอื่น ๆ บางระบบ ราคาไฟฟ้าโดยประมาณ แผนงาน และระยะดำเนินการการก่อสร้าง การติดตั้ง และวันที่เริ่มจ่ายไฟฟ้า อีกมาตรา 14 ว่าด้วย "การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม" ระบุว่า ควบคู่ไปกับการศึกษาความเป็นไปได้ ผู้ลงทุนจะต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้ 1) การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในแต่ละกรณีพร้อมข้อเสนอวิธีการและมาตรการ เพื่อแก้ไขหรือบรรเทาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศน์ สังคม และที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า 2) การประมาณการความเสียหายและค่าใช้จ่ายในการตั้งถิ่นฐานใหม่ของประชาชนที่จะต้องดำเนินกิจกรรมการผลิตที่อื่นเนื่องจากโครงการไฟฟ้า 3) หมายถึง การจำกัดผลกระทบด้านท้ายน้ำของเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำซึ่งเป็นตัวการสำคัญโดยตรงที่ทำให้น้ำท่วมเพิ่มขึ้นในฤดูฝน โดยการขุดคูระบายน้ำเพื่อผันน้ำหากจำเป็นหรือด้วยวิธีอื่น และ 4) การคำนวณค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูผลกระทบให้รวมเข้ากับต้นทุนโครงการ

3. กฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ 02/ NA 2 เมษายนปี พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2556) มาตรา 3 ว่าด้วย "การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม" ระบุว่าประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมดที่มีส่วนร่วมในการปกป้องสิ่งแวดล้อมและทำ ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ปราศจากมลพิษ และไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ พืช ต่อความสมดุลของระบบนิเวศ มาตรา 8 ว่าด้วย "การประเมินสิ่งแวดล้อม" กล่าวว่าเป็นกระบวนการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการพัฒนาและการดำเนินงาน พร้อมทั้งกำหนดวิธีการและมาตรการในการบรรเทาและลดผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ดังนี้ 1) โครงการ

พัฒนาและการดำเนินงานที่มีหรือจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต้องเสนอรายงานผลการประเมินสิ่งแวดล้อมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน บทความนี้ถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและติดตามการออกใบรับรองการปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อมก่อนเริ่มโครงการ 2) โครงการพัฒนาและการดำเนินงานก่อนวันที่กฎหมายนี้มีผลใช้บังคับซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ให้เสนอมาตรการ วิธีการ และการดำเนินการเพื่อลดความเสียหายดังกล่าวต่อหน่วยงานจัดการและติดตามสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อออกใบรับรองการปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อม และ 3) การประเมินสิ่งแวดล้อมต้องรวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรมวลชน และประชาชนที่น่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาหรือการดำเนินงาน นอกจากนี้ มาตรา 16 ว่าด้วย "การคุ้มครองแหล่งอนุรักษ์วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ" ชี้ว่าบุคคลหรือองค์กรใด ๆ ประกอบกิจการผลิต ธุรกิจ บริการ หรือดำเนินการอื่นใดที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ เช่น แหล่งโบราณคดี ประเพณี ประวัติศาสตร์ ท่องเที่ยว และแหล่งธรรมชาติหรือพื้นที่อนุรักษ์ป่า ให้ปฏิบัติตามระเบียบและมาตรการอย่างเคร่งครัด ออกโดยหน่วยงานภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 29 ว่าด้วย "การฟื้นฟูแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ เสนอว่า โครงสร้างและลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และชาติจะต้องได้รับการอนุรักษ์ ซ่อมแซม และบูรณะเพื่อให้คงสภาพเดิมไว้ อันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชาติ โบราณสถานทัศนียภาพและทัศนียภาพอันงดงามที่ถูกทำลายจากภัยพิบัติจะต้องได้รับการบูรณะและอนุรักษ์ไว้

4. รัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว (ฉบับที่ 25/NA แก้ไขเมื่อ 6 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2546) ตามมาตรา 8 ระบุว่ารัฐดำเนินนโยบายส่งเสริมความสามัคคีและความเสมอภาคระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมด กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมดมีสิทธิที่จะปกป้อง อนุรักษ์ และส่งเสริมขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมอันดีงามของชนเผ่าของตนเองและของชาติ ห้ามการกระทำใด ๆ ที่สร้างความแตกแยกและการเลือกปฏิบัติในกลุ่มชาติพันธุ์ รัฐดำเนินการทุกมาตรการเพื่อพัฒนาและยกระดับระดับเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมดอย่างค่อยเป็นค่อยไป มาตรา17 ยังชี้ให้เห็นว่ารัฐปกป้องสิทธิ์ในทรัพย์สิน (เช่น สิทธิ์ในการครอบครอง การใช้ สิทธิเก็บกินและการจัดการ) และสิทธิ์ในการรับมรดกขององค์กรและบุคคล ที่ดินเป็นมรดกของชาติและรัฐรับรองสิทธิในการใช้ โอน และรับมรดกตามกฎหมาย นอกจากนี้ มาตรา 19 ได้ระบุว่าองค์กรและพลเมืองทุกคนจะต้องปกป้องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ: ผิวดิน ทรัพยากรใต้ดิน ป่าไม้ สัตว์ แหล่งน้ำ และบรรยากาศตามกฎหมาย

5. กฎหมายที่ดิน (No. 04/NA แก้ไขเมื่อ 21 ตุลาคมปี พ.ศ. 2546) มาตรา 3 "กรรมสิทธิ์ที่ดิน" อธิบายว่าที่ดินของ สปป.ลาว อยู่ภายใต้กรรมสิทธิ์ของชุมชนแห่งชาติตามที่กำหนดในมาตรา 17 ของ รัฐธรรมนูญที่รัฐมีหน้าที่ในการบริหารที่ดินแบบรวมศูนย์และสม่ำเสมอทั่วประเทศและจัดสรรที่ดินให้บุคคล ครอบครัว และองค์กรทางเศรษฐกิจใช้ประโยชน์ เช่า หรือสัมปทาน จัดสรรให้หน่วย

ทหาร องค์กรของรัฐ องค์กรทางการเมือง แนวร่วมลาวเพื่อการก่อสร้างแห่งชาติ และองค์กรมวลชน เพื่อใช้และจัดสรรให้คนต่างด้าว คนนอกรีต บุคคลและองค์กรต่างประเทศของบุคคลดังกล่าวเพื่อเช่าหรือให้สัมปทาน นอกจากนี้ มาตรา 5 ว่าด้วย "การคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ถือสิทธิการใช้ที่ดิน" ระบุว่ารัฐปกป้องผลประโยชน์ทางกฎหมายของผู้ถือสิทธิการใช้ที่ดินโดยอนุญาตให้ใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ สันติ สม่ำเสมอ และระยะยาว และโดย รับรองสิทธิคุ้มครองบุคคล สิทธิใช้ สิทธิเก็บกิน สิทธิโอน และสิทธิรับมรดก มาตรา 71 "การชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการขอคืนที่ดิน" เปิดเผยว่าเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้ที่ดินของบุคคลหรือองค์กรใดเพื่อวัตถุประสงค์สาธารณะ รัฐจะต้องขอคืนที่ดินและจ่ายค่าทดแทนที่เหมาะสมแก่บุคคลหรือองค์กรนั้น เพื่อให้มีการชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการเวนคืนที่ดิน ให้สงวนที่ดินไว้ในอัตราร้อยละห้าของพื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้าน อำเภอ เทศบาล จังหวัด หรือเมือง ในระหว่างที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ที่ดินสงวนดังกล่าว อาจปล่อยให้บุคคลหรือองค์กรเช่าเป็นการชั่วคราว

6. กฎหมายคำร้อง (No.07/NA ปี พ.ศ. 2548) ตามข้อ 4 เรื่อง "สิทธิของประชาชนและองค์กร" ระบุว่าพลเมืองหรือองค์กรมีสิทธิยื่นคำร้องต่อองค์กรที่มี สิทธิและหน้าที่ในการคุ้มครองผลประโยชน์ของรัฐและของส่วนรวมหรือสิทธิและประโยชน์อันชอบธรรมของพลเมืองหรือองค์กรดังกล่าวถูกละเมิดหรืออยู่ภายใต้การเรียกร้องที่ขัดแย้งกันโดยบุคคลหรือองค์กรอื่น คนต่างด้าวและองค์กรต่างประเทศมีสิทธิยื่นคำร้องตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนี้ เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในข้อตกลงหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นภาคี

7. กฎหมายป่าไม้ (No.06/NA แก้ไขเมื่อ 24 ธันวาคมปี พ.ศ. 2550) อ้างถึงมาตรา 65 "การพัฒนาพื้นที่ป่าเพื่อการผลิต" เน้นว่ากิจกรรมการปรับปรุงคุณภาพดินและการฟื้นฟูที่ดินในป่าผลิตพื้นที่เพื่อให้ที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์โดยเน้นการปลูกพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมกับสภาพดินและภูมิอากาศเพื่อเพิ่มคุณภาพและปริมาณของไม้และผลิตผลจากป่าไม้ให้เพียงพอกับความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน มาตรา89 ว่าด้วย "การได้มาซึ่งสิทธิในการใช้พื้นที่ป่าธรรมชาติ ป่าปลูก และพื้นที่ป่า" ยังได้ชี้ให้เห็นว่าการได้มาโดยการจัดสรรโดยรัฐ การโอน และการสืบทอด นอกจากนี้ มาตรา 117 ว่าด้วย “การระงับข้อขัดแย้งทางการปกครองเกี่ยวกับป่าไม้และที่ดินป่าไม้” ระบุว่า เช่น การใช้พื้นที่ป่าและที่ดินป่าไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ตรงวัตถุประสงค์ ไม่ชำระค่าบำรุงป่า และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ตามที่ระบุ ในระเบียบและกฎหมายแล้วให้องค์การตรวจสอบป่าไม้และที่ดินป่าไม้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับเดียวกันเพื่อยุติปัญหาดังกล่าว หากป่าไม้และผู้ใช้พื้นที่ป่าไม่พอใจในข้อยุติก็มีสิทธิยื่นคำร้องได้ ไปยังหน่วยบนที่รับผิดชอบขององค์กรยุติคดีเพื่อระงับคดีและจะดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการยื่นคำร้อง

8. กฤษฎีกาว่าด้วยการชดเชยและการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการพัฒนา (ฉบับที่ 192/ PM 7 กรกฎาคมปี พ.ศ. 2548) พระราชกฤษฎีกานี้ได้รับการอนุมัติโดยท่านกรัฐมนตรี (PM) ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคมปี พ.ศ. 2548 พระราชกฤษฎีกาพิเศษนี้กำหนดให้บาง บทความที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานใหม่และการชดเชยโครงการพัฒนาโดยละเอียดอ้างถึง มาตรา 2 "วัตถุประสงค์" ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการได้รับการชดเชยและช่วยเหลือในการปรับปรุงหรือรักษารายได้ก่อนโครงการและมาตรฐานการครองชีพของพวกเขา และไม่เลวร้ายไปกว่าที่พวกเขาจะได้รับหากไม่มีโครงการ นอกจากนี้ มาตรา 6 ว่าด้วย "หลักการชดเชย" ระบุว่า เจ้าของโครงการจะต้องชดเชยผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการสำหรับการสูญเสียสิทธิในการใช้ที่ดินและทรัพย์สินที่สูญเสียไป (โครงสร้าง พืชผล ต้นไม้ และทรัพย์สินถาวรอื่น ๆ) ที่ได้รับผลกระทบทั้งหมดหรือบางส่วนที่ ค่าทดแทน นอกจากนี้ มาตรา 7 ว่าด้วย "ความช่วยเหลือระหว่างการย้ายถิ่นฐานและช่วงเปลี่ยนผ่าน" ระบุว่าผู้ได้รับผลกระทบของโครงการ (PAPS) ที่ถูกพลัดถิ่นหรือได้รับผลกระทบเนื่องจากการสูญเสียรายได้และการดำรงชีวิตจะได้รับความช่วยเหลือดังต่อไปนี้ จนกว่าระดับรายได้และสภาพความเป็นอยู่ของพวกเขาจะสามารถทำได้ มีเสถียรภาพ 1) ค่าเผื่อการขนส่งหรือความช่วยเหลือในประเภทเพื่อถ่ายโอนไปยังที่ตั้งถิ่นฐานใหม่หรือทางเลือกในการย้ายถิ่นฐาน 2) ค่าอาหาร เป็นเงินสดหรือสิ่งของเพื่อชดเชยรายได้ที่สูญเสียไปในช่วงเปลี่ยนผ่าน และ 3) ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาที่เหมาะสมหลังการพลัดถิ่นในช่วงเปลี่ยนผ่าน จนกว่าพวกเขาจะสามารถฟื้นฟูรายได้และมาตรฐานการครองชีพหรือเข้าถึงระดับรายได้ของครัวเรือนตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน บทความ 8 เรื่อง "การฟื้นฟูเศรษฐกิจ" ยังกล่าวถึงด้วยว่า 1) PAP ทั้งหมดที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากโครงการเนื่องจากการสูญเสียสินทรัพย์ที่สร้างรายได้ 20% หรือมากกว่านั้น (การสูญเสียที่ดินเพื่อการเกษตร อุตสาหกรรม หรือพาณิชยกรรม) วิธีทำมาหากิน การจ้างงาน หรือ ธุรกิจและการเข้าถึงทรัพยากรของชุมชนจะได้รับสิทธิ์ในมาตรการฟื้นฟูรายได้ที่ยั่งยืนนอกเหนือไปจากสิทธิในการได้รับค่าชดเชยและค่าเผื่ออื่น ๆ ที่ช่วยให้พวกเขาบรรลุระดับการดำรงชีวิตขั้นต่ำก่อนโครงการ 2) สำหรับผู้พลัดถิ่นที่มีที่ดินทำกินเป็นหลักได้รับผลกระทบเนื่องจากโครงการ กลยุทธ์การตั้งถิ่นฐานใหม่บนที่ดิน หรือในกรณีที่ไม่มีที่ดิน ทางเลือกที่สร้างขึ้นจากโอกาสสำหรับการจ้างงานหรืออาชีพอิสระ 3) สำหรับผู้พลัดถิ่นที่ธุรกิจได้รับผลกระทบจากโครงการนอกเหนือจากค่าชดเชยสำหรับที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และรายได้ที่สูญเสียไปแล้ว จะต้องให้ความช่วยเหลือในการหาสถานที่ทดแทนสำหรับธุรกิจตามความเหมาะสม 4) มาตรการฟื้นฟูเหล่านี้จะเน้นเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ความช่วยเหลือที่เพียงพอ นอกเหนือไปจากค่าชดเชยสำหรับทรัพย์สินที่ได้รับผลกระทบและเงินช่วยเหลืออื่น ๆ จะต้องได้รับการช่วยเหลือเพื่อให้ PAPS ดังกล่าวสามารถบรรลุเป้าหมายรายได้ของครัวเรือนที่ตั้งอยู่เหนือเส้นความยากจนของประเทศ เกี่ยวกับมาตรา 9 ว่าด้วย "การบูรณะและซ่อมแซม" ระบุว่า เจ้าของโครงการจะต้องฟื้นฟูหรือซ่อมแซมสิ่งอำนวยความสะดวกและ

โครงสร้างพื้นฐานของชุมชนที่เสียหายเนื่องจากโครงการ โดยชุมชนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ผลกระทบหรือข้อจำกัดใด ๆ ในการเข้าถึงทรัพยากรที่จัดการโดยชุมชนที่ได้รับผลกระทบในฐานะทรัพย์สินส่วนกลางจะถูกลดทอนลงโดยการเตรียมการเพื่อให้มั่นใจว่าการเข้าถึงทรัพยากรที่ได้รับการปรับปรุงหรือเทียบเท่าอย่างน้อยบนพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง จะต้องให้ความสนใจโดยตรงกับ PAPS หากผลประโยชน์ของพวกเขาได้รับผลกระทบเนื่องจากการสูญเสียการเข้าถึงทรัพยากรทรัพย์สินส่วนกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 10 ว่าด้วย "การพัฒนาพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่" เน้นว่า 1) ทุกคนที่ย้ายไปยังพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แบบกลุ่มจะต้องจัดหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมหรือพื้นที่ที่อยู่อาศัยที่พัฒนาแล้ว ร้านค้าหากธุรกิจได้รับผลกระทบ พื้นที่เกษตรกรรมที่มีขนาดเท่ากัน ที่มีศักยภาพในการผลิตและข้อได้เปรียบด้านสถานที่ดีกว่าหรืออย่างน้อยก็เทียบเท่ากับไซต์เก่า ที่ดินทดแทน บ้าน/แปลงธุรกิจจะต้องอยู่ใกล้ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้กับที่ดินที่เสียไป และ/หรือ PAPS ยอมรับได้ พื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ของกลุ่มจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีน้ำประปา สุขาภิบาล ทางระบายน้ำ มีถนนภายในและทางเข้าออก และไฟฟ้าเข้าถึง เมื่อมีความจำเป็น อาจได้รับความช่วยเหลือรูปแบบอื่นจากเจ้าของโครงการ เช่น สาธารณสุขและการศึกษา 2) ที่ดินทดแทนทั้งหมดสำหรับการเกษตร ที่อยู่อาศัย และธุรกิจจะต้องได้รับการค้ำประกันที่ดินและใบรับรอง และไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ภาษีขาย ค่าธรรมเนียม และค่าธรรมเนียมใด ๆ ต่อ PAPS ณ เวลาที่โอน ให้จัดสรรที่ดินก่อสร้างตามระเบียบและหลักเกณฑ์มาตรฐานการผังเมือง 3) เจ้าของโครงการต้องรับผิดชอบในการพัฒนาพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือบรรเทาผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อพื้นที่โดยรอบ 4) ในกรณีที่จำเป็นต้องย้ายไปยังสถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แบบกลุ่ม เจ้าของโครงการจะต้องบรรเทาผลกระทบด้านลบต่อชุมชนเจ้าบ้านและจะต้องให้ค่าชดเชยที่เหมาะสม (ต่อทรัพย์สินที่เสียหาย) และความช่วยเหลือแก่ชุมชนโฮสต์ที่คล้ายกับผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ

9. นโยบายแห่งชาติด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมและสังคมของภาคไฟฟ้าพลังน้ำใน สปป. ลาว (ฉบับที่ 561/ CPI,2550) ตามนโยบายนี้ให้คำแนะนำทั่วไปว่า ผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการเหล่านั้น (PAPs) จะได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้เลือก ซึ่งทรัพย์สิน การใช้ทรัพยากรและการดำรงชีวิตและ/หรือโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมถูกเปลี่ยนแปลงโดยไม่สมัครใจโดยโครงการ และจะระบุบนพื้นฐานของการศึกษาทางสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และวัฒนธรรม และการประเมินผลกระทบสินทรัพย์และการใช้ทรัพยากรจะรับรู้บนพื้นฐานของสิทธิการใช้งานที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและ/หรือตามจารีตประเพณี ปัญหาการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจทั้งหมดจะได้รับการจัดการตามพระราชกฤษฎีกาการตั้งถิ่นฐานใหม่ ซึ่งรัฐบาลจะประกาศใช้ในเร็ว ๆ นี้ สิทธิของโครงการทั้งหมดที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนในทางเลือกในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนและบริการอย่างน้อยที่สุดในระดับที่เคยได้รับจะได้รับการยอมรับและบรรลุผลสำเร็จผ่านแผนพัฒนาสังคมเพื่อการตั้งถิ่นฐานใหม่ แผนดังกล่าวจะพิจารณาถึงผลกระทบในการกระจายของกิจกรรมการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของกลุ่มเปราะบาง

รวมถึงผู้หญิงและชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ และจะมุ่งมั่นที่จะกำหนดเป้าหมายเพื่อทดแทนหรือชดเชยการสูญเสียทรัพย์สิน การฟื้นฟูวิถีชีวิต และบริการและการพัฒนาชุมชนตลอดช่วงอายุของโครงการโดยมีการติดตามและประเมินผลการวางแผนแบบมีส่วนร่วมและการปรับตัวการจัดการ ในกรณีที่กลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในพื้นที่โครงการ จะมีการจัดทำแผนเฉพาะเพื่อให้บรรลุตามปณิธานของพวกเขาโดยปรึกษาหารือกับชุมชนเหล่านี้

10. แนวปฏิบัติทางเทคนิคเกี่ยวกับการชดเชยและการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการพัฒนา WREA 23 มีนาคมปี พ.ศ. 2553 วัตถุประสงค์เฉพาะของแนวปฏิบัตินี้คือการให้คำแนะนำโดยละเอียดแก่เจ้าของโครงการ ภาคเอกชนและภาครัฐ ตลอดจนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา ประเด็นทางสังคมในโครงการพัฒนาโดยเฉพาะในการวางแผนและดำเนินการตามแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่แผนพัฒนาชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ หากจำเป็น แนวปฏิบัตินี้ยังให้คำแนะนำสำหรับการดำเนินการประเมินทางสังคมในโครงการที่มีผลกระทบทางอ้อมต่อประชากรภายในหรือนอกขอบเขตโครงการ แนวปฏิบัติดังกล่าวได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนที่จำเป็นสำหรับการรวบรวมข้อมูล การสำรวจ และการจัดทำเอกสารต่าง ๆ ตามบทบัญญัติ 192 ว่าด้วยการชดเชยและการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการพัฒนา แนวทางนี้ครอบคลุมทุกขั้นตอนของกระบวนการโครงการตั้งแต่การระบุโครงการไปจนถึงการนำไปปฏิบัติและการประเมินหลังการดำเนินการของกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ในโครงการพัฒนา ใน สปป.ลาว กระบวนการและแนวปฏิบัติในการตั้งถิ่นฐานใหม่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และได้รับการปรับปรุงและเสริมความแข็งแกร่งอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากได้รับประสบการณ์มากขึ้นจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในบริบทนี้ แนวปฏิบัตินี้ถือเป็นเอกสารเคลื่อนไหว สำนักงานทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมหรือ WREA (แทนที่ WREA เป็น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือ MONRE ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553) จะพยายามทุกวิถีทางในการปรับปรุงแนวทางนี้เป็นระยะ ๆ และออกฉบับปรับปรุงเมื่อจำเป็น แนวปฏิบัตินี้จัดทำและออกตามบทบัญญัติของพระราชกฤษฎีกาและระเบียบปฏิบัติที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์และหลักการของการตั้งถิ่นฐานใหม่ สิทธิในการชดเชย เบี้ยเลี้ยงและการฟื้นฟูเศรษฐกิจ การติดตามและประเมินผล

11. แนวปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินสิ่งแวดล้อมของโครงการลงทุน (ฉบับที่ 707/ MONRE, 2556) แนวปฏิบัติดังกล่าวกำหนดขั้นตอน/กระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินสิ่งแวดล้อมของโครงการลงทุน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลและจัดทำรายงานเกี่ยวกับ ริเริ่มการตรวจสอบสิ่งแวดล้อม (IEE) และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) 2) การมีส่วนร่วมในการก่อสร้างและดำเนินโครงการ และ 3) การเข้าร่วมในช่วงติดตามและประเมินผล นอกจากนี้ ประชาชน ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการควรมีส่วนร่วมในการเปิดเผยข้อมูล ปรึกษาหารือ และร่วมตัดสินใจและแก้ไขปัญหาหรือจัดการข้อขัดแย้ง นอกจากนี้ ผู้พัฒนาโครงการมีหน้าที่ 1) สรุปและเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบ

ทั้งด้านบวกและด้านลบของโครงการต่อสาธารณชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หน่วยงานท้องถิ่น และผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ 2) หามาตรการที่เหมาะสมและบรรเทาผลกระทบด้านลบ 3) จัดตั้งศูนย์ข้อมูลและสัมพันธ์ที่ให้ข้อมูลโครงการแก่ประชาชนและผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการมากขึ้น 4) ปรับปรุงความคิดริเริ่มการตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อม (IEE) การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม (ESIA) การพัฒนาสังคม และอื่น ๆ และ 5) จัดทำโครงการอย่างมีส่วนร่วมและเปิดเผยแผนงานผ่านภาคส่วนต่าง ๆ

12. แนวปฏิบัติในการปรึกษาหารือกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของภาครัฐและเอกชน แนวปฏิบัตินี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อให้มั่นใจว่าสิทธิของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาได้รับการชดเชยอย่างเป็นธรรมจากโครงการพัฒนา และ 2) เพื่อป้องกัน หรือบรรเทาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาและตรวจสอบให้แน่ใจว่าโครงการได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสมเพื่อความยั่งยืนตามแนวทางนี้ การปรึกษาหารือหมายถึงการเจรจา การสื่อสารสองทางระหว่างนักพัฒนาและกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนา ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งการตอบสนองของทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ กลุ่มชาติพันธุ์ยังหมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมด (49) ใน สปป.ลาว ตามมติที่ 213/NA ในการประชุมสมัชชาแห่งชาติสมัยสามัญ ครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายนปี พ.ศ. 2551 อย่างไรก็ตาม ในแนวทางนี้ กลุ่มชาติพันธุ์หมายถึง มอญ-เขมร ม้ง -ครอบครัวชาวเมี่ยนและชาวจีน-ทิเบตซึ่งกำหนดไว้ในกลุ่มชาติพันธุ์ในสมุดปกเขียวของ สปป.ลาว ซึ่งพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย LFNC ในปี พ.ศ. 2551 นอกจากนี้ แนวปฏิบัติยังเน้นย้ำว่าผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ (PAPs) รวมถึงบุคคลหรือหน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อม โดยโครงการพัฒนาเนื่องจากการได้มาซึ่งสินทรัพย์ถาวรหรือที่ดินตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงานหรือที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ยังจัดให้มีวิธีการปรึกษาหารือกับกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูล การปรึกษาหารือ การรับฟังสาธารณะ (การประชุมเชิงปฏิบัติการในท้องถิ่น การประชุมเชิงปฏิบัติการทางเทคนิค และการประชุม) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการบังคับใช้กฎหมาย ประการสุดท้าย แนวปฏิบัติมีขั้นตอนการปรึกษาหารือกับกลุ่มชาติพันธุ์ การปรึกษาหารือระหว่างการรวบรวมข้อมูลและจัดทำ IEE หรือการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสังคม การปรึกษาหารือระหว่างการก่อสร้างโครงการและการดำเนินงาน และการให้คำปรึกษาเมื่อโครงการเสร็จสิ้น

13. กฤษฎีกาว่าด้วยการพัฒนาและมาตรฐานความยากจนใน สปป.ลาว (ปี พ.ศ. 2552) ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการพัฒนาและมาตรฐานความยากจนใน สปป.ลาว (ฉบับที่ 285/ PM ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2552 และแก้ไขเป็นไม่มี 201/ GO เมื่อวันที่ 25 เมษายนปี พ.ศ. 2555) ระบุว่า

เกณฑ์การพัฒนาประเทศใน สปป.ลาว พิจารณาจากระดับครอบครัว หมู่บ้าน เมือง และตำบล สรุปได้ดังนี้ ครอบครัวที่พัฒนาแล้วควรเข้าเกณฑ์ 10 ประการ ดังนี้

(1) สมาชิกในครอบครัวทุกคนมีจิตสำนึกทางการเมือง เคารพกฎหมายและแสดงความสมัครสมานสามัคคีภายในระหว่างสมาชิกในครอบครัวและแบ่งปันความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่ดีกับครอบครัวอื่น

(2) ครอบครัวได้รับการรับรองว่าเป็นครอบครัวที่ไม่ยากจนและมีรายได้ที่มั่นคง

(3) ครอบครัวได้รับการรับรองว่าเป็นครอบครัวประกันสังคมที่ดี

(4) ครอบครัวได้รับการรับรองว่าเป็นครอบครัวที่ปราศจากคดีความ

(5) ครอบครัวได้รับการรับรองว่าเป็นครอบครัวปลอดยาเสพติด

(6) ครอบครัวได้รับการรับรองว่าเป็นครอบครัวตามวัฒนธรรม

(7) ครอบครัวได้รับการรับรองเป็นครอบครัวต้นแบบด้านการดูแลสุขภาพ

(8) สมาชิกในครอบครัวทุกคนในวัยเรียนและผู้ใหญ่ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ถึง 45 ปี จบการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษา)

(9) สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความสุขกับการใช้ไฟฟ้า

(10) ส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศให้สมาชิกในครอบครัวและไม่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะ ไม่อนุญาตให้ใช้ความรุนแรงในผู้หญิงและเด็ก

หมู่บ้านที่พัฒนาแล้วควรผ่านเกณฑ์ 19 ข้อต่อไปนี้

1. หมู่บ้านได้รับการรับรองว่าเป็นผู้นำหมู่บ้านที่เข้มแข็ง ซึ่งรวมถึงหน่วยการเมืองที่เข้มแข็ง คณะกรรมการอำนาจหมู่บ้าน และองค์กรทางสังคม เช่น แนวร่วมลาวเพื่อการก่อสร้างแห่งชาติ สหภาพสตรีลาว สหภาพแรงงานลาว และสหภาพเยาวชนปฏิวัติลาว เป็นขบวนการที่แข็งขันในหมู่บ้าน

2. ชาวบ้านทุกคนมีจิตสำนึกทางการเมือง เคารพกฎหมาย แสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในหมู่ชาวบ้าน และแบ่งปันความเป็นปึกแผ่นที่ดีกับหมู่บ้านอื่น ๆ

3. จำนวนครอบครัวที่พัฒนาแล้วมีมากกว่าร้อยละ 85 ของครอบครัวที่พัฒนาแล้วทั้งหมดในหมู่บ้าน

4. หมู่บ้านได้รับการรับรองเป็นหมู่บ้านป้องกันชาติที่ดี

5. หมู่บ้านได้รับการรับรองเป็นหมู่บ้านประกันสังคมที่ดี

6. หมู่บ้านได้รับการรับรองว่าเป็นหมู่บ้านปลอดคดี

7. หมู่บ้านได้รับการรับรองเป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด

8. หมู่บ้านมีกลุ่มการผลิตและหน่วยบริการสินค้า

9. หมู่บ้านมีกองทุนพัฒนาหมู่บ้านของตนเองหรือเข้าถึงบริการไมโครเครดิตใด ๆ

10. หมู่บ้านมีการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านที่ชัดเจนและควรมีกิจกรรมทั้งหมดดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน

11. หมู่บ้านมีการจัดระบบที่อยู่อาศัยและพัฒนาความเป็นอยู่ถาวรของชาวบ้าน

12. หมู่บ้านมีถนนที่ดีสามารถขนส่งไปยังหมู่บ้านโดยรอบและศูนย์กลางของเขต

13. ชาวบ้านมีความสุขกับการใช้ไฟฟ้า

14. หมู่บ้านได้รับการรับรองเป็นหมู่บ้านต้นแบบด้านสุขภาวะ

15. หมู่บ้านสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ

16. หมู่บ้านได้รับการรับรองเป็นหมู่บ้านวัฒนธรรม

17. หมู่บ้านมีที่ทำการของหมู่บ้าน ศาลาประจำหมู่บ้าน และศูนย์ข้อมูลของหมู่บ้านเป็นของตนเอง

18. ชาวบ้านได้รับการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและปราศจากความรุนแรงในหมู่บ้านโดยเฉพาะการใช้ความรุนแรงกับผู้หญิงและเด็ก

19. หมู่บ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะเพียงพอสำหรับกิจกรรมสาธารณะ เช่น สนามกีฬา ลานวัฒนธรรม ห้องกิจกรรม และอื่น ๆ

เมืองควรเป็นไปตามเกณฑ์/มาตรฐาน 12 ประการดังต่อไปนี้

1. เมืองได้รับการรับรองเป็นหมู่บ้านที่พัฒนาแล้ว

2. เมืองมีถนนดีสามารถสัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้านและศูนย์กลางตำบลได้

3. เมืองมีกลุ่มการผลิตและบริการสินค้าร่วมสมัย

4. เมืองมีตลาดถาวรซื้อขายกันเป็นปกติ

5. เมืองอย่างน้อยต้องมีที่ทำการไปรษณีย์หรือศูนย์บริการคมนาคม

6. เมืองมีศูนย์บริการวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมการเกษตรและการป่าไม้

7. เมืองมีหน่วยบริการธนาคารหรือหน่วยบริการไมโครเครดิตประเภทใดประเภทหนึ่ง

8. เมืองมีสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลขนาดเล็ก

9. เมืองมีระบบประปาหรือน้ำสะอาด

10. เมืองที่มีระบบไฟฟ้า

11. เมืองมีโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย

12. เมืองในพื้นที่ภูเขาในชนบทควรมีมากกว่า 1,000 คนในขณะที่เมืองในพื้นที่โรงงานในชนบทควรมีมากกว่า 3,000 คน

จุดประสงค์หลักของการรวบรวมหมู่บ้านเล็ก ๆ เหล่านั้นให้เป็นเมืองคือทำให้กลายเป็นเมืองใหม่แห่งศูนย์กลางทางสังคม วัฒนธรรม การปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา นวัตกรรมและอารยธรรม

เหตุผลเหล่านี้ก็เพื่อให้ชาวบ้านในชนบทมีสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะที่ดีขึ้นและเพื่อความมั่นคงทางสังคม

2.10 ขั้นตอนการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ของลาว

ขั้นตอนการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ของลาวมีกฎหมายและกฤษฎีกาที่มีอยู่หลายมาตราที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้พัฒนาโครงการต้องยื่นคำร้องเพื่อดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่และค่าชดเชยที่เกิดจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในลาว สำหรับโครงการเหล่านั้นได้รับทุนสนับสนุนจากธนาคารโลกและธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย ผู้กู้ต้องปฏิบัติตามนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจของธนาคารใหญ่สองแห่ง อย่างไรก็ตาม สำหรับโครงการของรัฐและเอกชนอื่น ๆ ผู้พัฒนาโครงการจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่พึงประสงค์สองข้อ ได้แก่ พระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 192/PM ว่าด้วยการชดเชยและการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการพัฒนา (ปี พ.ศ. 2548) และแนวปฏิบัติด้านเทคนิคว่าด้วยการชดเชยและการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการพัฒนา (ปี พ.ศ. 2553) สรุปได้เป็นสามขั้นตอนดังนี้

ก) ขั้นตอนสำคัญในกระบวนการโครงการ โครงการพัฒนาทั้งหมดต้องผ่านวงจรกระบวนการโครงการที่กำหนดไว้อย่างดีตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงการนำไปใช้งานและผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งรวมถึง การระบุโครงการ การศึกษาความเป็นไปได้ล่วงหน้า การศึกษาความเป็นไปได้หรือการออกแบบเบื้องต้น การออกแบบทางเทคนิคโดยละเอียด และการนำไปปฏิบัติ ระดับของข้อมูลและรายละเอียดในด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และด้านเทคนิคแตกต่างกันไปตั้งแต่ลักษณะทั่วไปในขั้นตอนการระบุโครงการไปจนถึงรายละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากในขั้นความเป็นไปได้และการออกแบบทางเทคนิค กิจกรรมการวางแผนและการดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่ดำเนินการคู่ขนานกับกิจกรรมทางเทคนิคและวิศวกรรมในโครงการที่ตามวงจรกระบวนการโครงการเดียวกัน คำอธิบายทั่วไปของกิจกรรมเหล่านี้สรุปได้ด้านล่าง

1. การระบุโครงการ ขั้นตอนแรกในการวางแผนโครงการเกี่ยวข้องกับการระบุโครงการ ในขั้นตอนนี้ มีเพียงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับที่ตั้งและขอบเขตของโครงการโดยทั่วไปเท่านั้น น้อยครั้งมากที่เจ้าของโครงการจะอยู่ในฐานะที่จะอธิบายตำแหน่งที่ตั้งหรือขอบเขตทางกายภาพของโครงการในขั้นตอนนี้ เจ้าของโครงการจะต้องรวบรวมข้อมูลพื้นฐานบางประการเกี่ยวกับประเด็นปัญหาและผลกระทบทางสังคมที่อาจเกิดขึ้น และทำการประเมินเบื้องต้นเกี่ยวกับผลประโยชน์และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ โดยทั่วไปกิจกรรมหลักต่อไปนี้จะดำเนินการในระหว่างการระบุโครงการซึ่งรวมถึงการระบุผลกระทบทางสังคมที่มีแนวโน้มและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ทบทวนและกลั่นกรองข้อมูลที่มีอยู่ การกำหนดระดับและปริมาณของข้อมูลที่จำเป็นสำหรับขั้นตอนต่อไปในโครงการ และกำหนดวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวาง

แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ การติดตามและประเมินผล และการจัดทำข้อกำหนดในการอ้างอิง (TORS) ในแง่ของการพิจารณาการตั้งถิ่นฐานใหม่ ภารกิจหลักในขั้นตอนนี้รวมถึงการดำเนินการประเมินทางสังคมเบื้องต้น (ISA) เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประเมินเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อกำหนดในการได้มาซึ่งที่ดินและความจำเป็นในการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA)

2. ความเป็นไปได้ล่วงหน้านี่คือก้าวไปข้างหน้าจากการระบุโครงการและจุดประสงค์หลักของมันคือการปรับแต่งวัตถุประสงค์ของโครงการ ดำเนินการศึกษาทางเทคนิคเฉพาะและการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ และการเตรียมการออกแบบเบื้องต้น ความเป็นไปได้ล่วงหน้าให้บัญชีขอบเขตของโครงการและทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการ ข้อมูลเฉพาะเจาะจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับขอบเขตของโครงการและพื้นที่ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยทั่วไปจะมีให้ในช่วงขั้นตอนก่อนความเป็นไปได้ของโครงการ แม้ว่าข้อมูลเกี่ยวกับขอบเขตโครงการที่ชัดเจนอาจไม่มีให้ในขั้นตอนนี้จากข้อมูลที่มีอยู่ ความเป็นไปได้เบื้องต้นจะกำหนดว่าผลกระทบของการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการที่เสนอนั้นน่าจะมีนัยสำคัญหรือไม่ การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักรวมถึงผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการและมีการสร้างกลุ่มและผู้รับผลประโยชน์ขึ้น และมีการรวบรวมข้อมูลเฉพาะเจาะจงมากขึ้นเกี่ยวกับขนาดและระดับของผลกระทบทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นและลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลและกลุ่มที่ได้รับผลกระทบในโครงการผ่านการสำรวจภาคสนามการสำรวจ และการสัมภาษณ์ประชากรที่เลือกภายในและพื้นที่ติดกับโครงการ เนื่องจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบทางสังคมดำเนินการควบคู่ไปกับการเตรียมการออกแบบเบื้องต้นของโครงการ แบบฝึกหัดยังรวมถึงการประเมินทางเลือกการออกแบบต่าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบเชิงลบและการเลือกตัวเลือกการออกแบบที่เหมาะสม

3. ความเป็นไปได้และการออกแบบรายละเอียดในโครงการ การศึกษาความเป็นไปได้และความเป็นไปได้ล่วงหน้าจะดำเนินการเป็นกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อปรับแต่งด้านเทคนิคในโครงการ เจ้าของโครงการหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายทำการศึกษารายละเอียดโดยผสมผสานองค์ประกอบและแง่มุมทั้งหมดของโครงการ ในระหว่างขั้นตอนการศึกษาความเป็นไปได้ ขอบเขตของโครงการจะได้รับการสรุป แม้ว่าอาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลังจากการศึกษาความเป็นไปได้เสร็จสิ้น หากจำเป็น ในระหว่างขั้นตอนการออกแบบทางเทคนิคโดยละเอียด ด้านเทคนิคในโครงการได้รับการสรุปและเตรียมการสำหรับการออกแบบทางเทคนิคโดยละเอียด ควบคู่ไปกับการศึกษาความเป็นไปได้และการเตรียมการออกแบบทางเทคนิค การศึกษาการประเมินทางสังคม (หากจำเป็น) ให้เสร็จสมบูรณ์เพื่อจัดการกับปัญหาการตั้งถิ่นฐานใหม่และปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ในระหว่างขั้นตอนความเป็นไปได้ของการเตรียมโครงการ การสำรวจสำมะโนประชากรและเศรษฐกิจและสังคมโดยละเอียดจะเสร็จสมบูรณ์และรายการสินทรัพย์ที่ได้รับผลกระทบซึ่งเตรียมไว้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเตรียมการตั้งถิ่นฐานใหม่ เมื่อจำเป็นต้องมีการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลุ่มชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ มี

การปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดขั้นตอนการเตรียมการตั้งถิ่นฐานใหม่ จากการสำรวจโดยละเอียดและการตรวจสอบภาคสนาม เอกสารที่จำเป็น เช่น แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ แผนพัฒนาชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ รายงานการประเมินทางสังคมจะถูกจัดทำและสรุปผล โดยปกติแล้วการอนุมัติโครงการของรัฐบาลจะได้รับการอนุมัติเมื่อเสร็จสิ้นการศึกษาความเป็นไปได้ตามที่มีการเตรียมรายละเอียดการออกแบบทางวิศวกรรมและเอกสารการประมูล

4. การดำเนินการ ขั้นตอนสุดท้ายของวงจรโครงการคือการดำเนินการโครงการ อย่างไรก็ตาม การดำเนินกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่จะได้รับความสำคัญสูงกว่าในระหว่างขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ การจัดหาที่ดิน การจ่ายค่าชดเชย และกิจกรรมการย้ายถิ่นฐานของผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการพลัดถิ่น (PAPs) เสร็จสิ้นก่อนที่จะเริ่มงานโยธาในโครงการ ยกเว้นในโครงการเชิงเส้นบางโครงการที่งานโยธาในบางส่วนของโครงการอาจเริ่มขึ้นแม้ว่าจะมีการดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่ในพื้นที่อื่น ๆ ส่วนยังคงดำเนินต่อไป การดำเนินการที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับการเบิกจ่ายทรัพยากรอย่างทันท่วงที สถาบันและทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพ การปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอของ AP ในกระบวนการโครงการ และการส่งมอบสิทธิ์ตามกำหนดเวลา รวมทั้งการติดตามกิจกรรมที่เพียงพอ

ข) การตั้งถิ่นฐานใหม่ในกระบวนการโครงการ การวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่และกิจกรรมการดำเนินการเป็นส่วนสำคัญของโครงการพัฒนา และดำเนินการคู่ขนานกับกิจกรรมการวางแผนโครงการและการดำเนินงานในวงจรกระบวนการโครงการ ตัวอย่างทั่วไปของขั้นตอนของกระบวนการโครงการและกิจกรรม/ผลลัพธ์ของการตั้งถิ่นฐานใหม่แสดง และสรุปได้ในหัวข้อต่อไปนี้

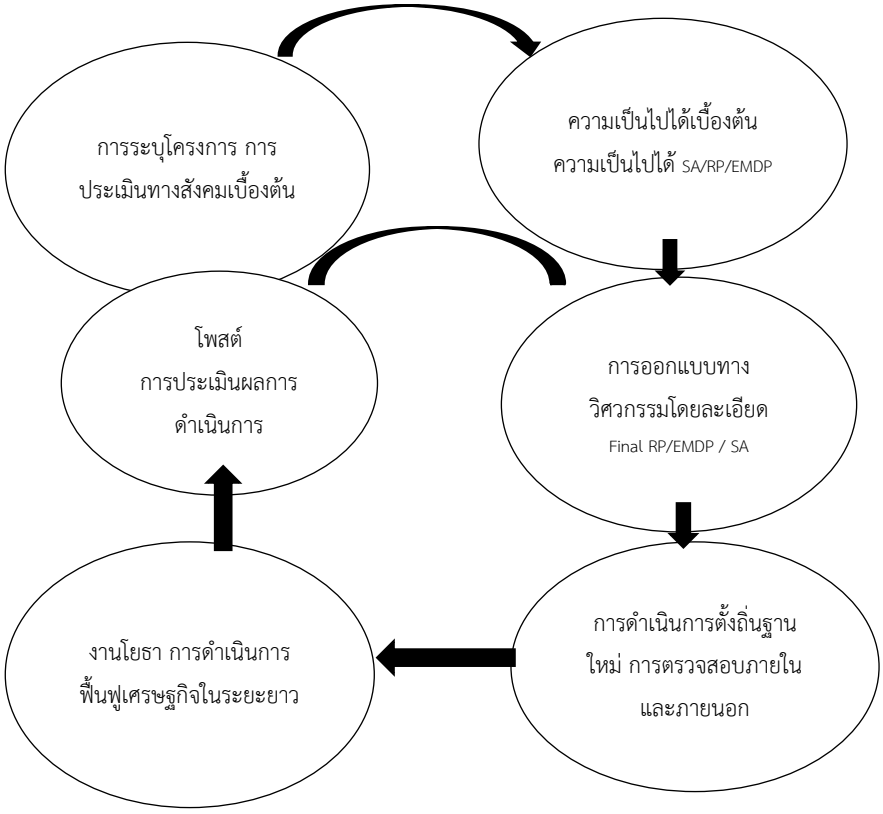

ภาพที่ 1 วงจรกระบวนการของโครงการและกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่
ที่มา: WREA (2010)

1. การประเมินทางสังคมเบื้องต้น การประเมินทางสังคมเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการระบุประเด็นและผลกระทบทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักจะดำเนินการในระหว่างขั้นตอนการระบุโครงการ แบบฝึกหัดยังรวมถึงการคัดกรองข้อมูลที่มีอยู่สำหรับการประเมินประเภท ขนาด และระดับของผลกระทบ (รวมถึงผลกระทบจากการครอบครองที่ดิน) และเพื่อกำหนดความต้องการเอกสารต่าง ๆ ที่อาจจำเป็นสำหรับกระบวนการโครงการ จากผลของแบบฝึกหัดการคัดกรอง การตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับระดับของแบบสำรวจและประเภทของข้อมูลที่จำเป็นสำหรับเอกสารต่าง ๆ และเตรียม TORS ที่จำเป็นสำหรับการศึกษาในภายหลัง

2. การประเมินทางสังคม ตามคำแนะนำของแบบฝึกหัดการคัดกรองและในกรณีที่โครงการอาจส่งผลให้เกิดผลกระทบทางสังคมทางอ้อมต่อประชากรภายในโครงการหรือพื้นที่ข้างเคียง การศึกษาการประเมินทางสังคมโดยละเอียดอาจมีความจำเป็น การศึกษาการประเมินทางสังคม (SA) ดำเนินการในช่วงก่อนความเป็นไปได้ของการเตรียมโครงการ การตรวจสอบโดยละเอียดสำหรับการศึกษาของ SA รวมถึงการระบุประเภทและขนาดของผลกระทบทางสังคม การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการวิเคราะห์สถาบัน การศึกษาช่วยในการกำหนดมาตรการลดผลกระทบที่เหมาะสม

และเครื่องมือที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาสังคมในโครงการ โดยทั่วไปการประเมินทางสังคมจะครอบคลุมประเด็นทางสังคมระดับมหภาคและให้กรอบสำหรับการตรวจสอบโดยละเอียดมากขึ้น และสำหรับการวางแผนและการดำเนินการตามมาตรการลดผลกระทบเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะ

3. รายงานการได้มาซึ่งที่ดินและการชดเชย (LACR) / แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ (RP) แล้วแต่กรณี จัดทำขึ้นในระหว่างขั้นตอนการศึกษาความเป็นไปได้ของการเตรียมโครงการ เอกสารเหล่านี้จัดทำขึ้นจากการสำรวจภาคสนามซึ่งครอบคลุมการสำรวจสำมะโนประชากรที่ได้รับผลกระทบและรายการสินทรัพย์ที่ได้รับผลกระทบโดยละเอียดภายในขอบเขตโครงการ ที่เพียงพอข้อมูลเกี่ยวกับขอบเขตทางกายภาพยังไม่สิ้นสุดในขั้นตอนการศึกษาความเป็นไปได้ (FS) การเตรียมเอกสารเหล่านี้ยังคงมีความจำเป็นในฐานะส่วนหนึ่งของการเตรียมโครงการและการตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากร โดยปกติแล้วจะมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในเกณฑ์การออกแบบระหว่าง FS และการออกแบบรายละเอียด อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในพารามิเตอร์การออกแบบที่ส่งผลต่อขอบเขตโครงการ การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่อาจมีความจำเป็นและข้อมูลที่ระบุในเอกสารเหล่านี้จะได้รับการอัปเดตเพิ่มเติมหลังจากการออกแบบโดยละเอียดพร้อมหรือระหว่างขั้นตอนการนำไปใช้งาน ในกรณีที่การเปลี่ยนแปลงในพารามิเตอร์การออกแบบเพียงเล็กน้อย การเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกันในแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่จะทำขึ้นระหว่างการดำเนินกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขรายงานเหล่านี้

4. แผนพัฒนาชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ (EMDP) ในกรณีที่ ISA ระบุถึงผลกระทบที่สำคัญต่อชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์บางกลุ่ม และได้รับการยืนยันเพิ่มเติมในระหว่างการศึกษา SA รับประกันการเตรียม EMDP แบบสแตนด์อโลน การสำรวจและการสอบสวนที่จำเป็นจะถูกจัดเตรียมในระหว่างการศึกษาความเป็นไปได้ ขั้นตอนการจัดทำโครงการ กิจกรรมการเตรียม EMDP ดำเนินการควบคู่ไปกับกิจกรรมการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ และ EMDP ถูกเตรียมให้เป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมโครงการ

ค) กระบวนการโครงการและผลลัพธ์ของการตั้งถิ่นฐานใหม่ กิจกรรมและผลลัพธ์ของการตั้งถิ่นฐานใหม่เฉพาะที่จำเป็นในขั้นตอนต่าง ๆ ของวงจรกระบวนการโครงการแสดงไว้ในตารางด้านล่าง

ตารางที่ 1 ผลลัพธ์ของกระบวนการโครงการและการตั้งถิ่นฐานใหม่

ขั้นตอนในโครงการทั่วไป	กิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่/ผลผลิต
1. การระบุโครงการ	- ทำการประเมินทางสังคมเบื้องต้น - จัดทำ TOR สำหรับแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ EMDP/SA เป็น (RP)/ จำเป็น
2. ความเป็นไปได้ล่วงหน้า 3. ความเป็นไปได้	- ดำเนินการสำรวจภาคสนาม (สินค้าคงคลัง สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม) เตรียม RP/EMDP/SA ตามความจำเป็น
4. การอนุมัติโครงการ	- RP และเอกสารอื่น ๆ ได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ WREA
5. การออกแบบทางเทคนิคโดยละเอียด	- การปรับปรุง (จบ) ของ RP และเอกสารอื่น ๆ ตามรายละเอียดการออกแบบขอบเขตโครงการเฉพาะในกรณีที่จำเป็น
6. การดำเนินการ	- การจัดเตรียมการดำเนินการสำหรับ RP/SA/EMDP - การติดตามและกำกับดูแล

ที่มา: WREA (2010)

ในโครงการประเภท 'S1' ที่โครงการต้องพลัดถิ่นมากกว่า 200 คน (40-50 ครอบครัว) หรือที่ PAPs ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงในแง่ของการสูญเสียสินทรัพย์การผลิตหรือการสูญเสียรายได้และธุรกิจ 20% ขึ้นไป หรือการสูญเสียรายได้และธุรกิจ แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ (RP) ที่ถูกผูกไว้สำหรับโครงการควรจัดทำขึ้นตามบทบัญญัติของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการชดเชยและการตั้งถิ่นฐานใหม่และระเบียบปฏิบัติ แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ควรจัดทำขึ้นตามยุทธศาสตร์การพัฒนา และชุดค่าชดเชยการย้ายถิ่นฐาน และการฟื้นฟูควรได้รับการออกแบบเพื่อปรับปรุงหรืออย่างน้อยก็ฟื้นฟูฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ควรให้ความสำคัญกับการย้ายถิ่นฐานของผู้คนที่พลัดถิ่นจากพื้นที่เกษตรกรรมไปยังสถานที่ใกล้เคียงกัน การเตรียม RP เป็นหนึ่งในภารกิจหลักของขั้นตอนการศึกษาความเป็นไปได้ของวงจรกระบวนการโครงการ หากไม่ใช่ก่อนหน้านี้ โครงการและกิจกรรมภายใต้ RP มีเป้าหมายเพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อความยากจนในหมู่ผู้ได้รับผลกระทบและให้การสนับสนุนเพื่อปรับปรุงทางเลือกในการดำรงชีวิตและโอกาสในการหารายได้เพื่อสถานะโครงการล่วงหน้า ข้อมูลที่จำเป็นและโครงร่าง RP รายการข้อมูลทั่วไปที่จำเป็นสำหรับการจัดทำรายงานการได้มาซึ่งที่ดินและการชดเชย และ RP และโครงร่างทั่วไปของ RPS จะแสดงตามลำดับการอภิปรายโดยละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเภทของข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการจัดทำ RP ในการทำ

แบบฝึกหัดการเตรียม RP เจ้าของโครงการหรือที่ปรึกษาจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่นำไปสู่การเตรียมที่ยอมรับได้ RP

1. ทบทวนกรอบกฎหมายใน สปป.ลาว

2. ทบทวนการออกแบบรายละเอียดโครงการและผลลัพธ์และข้อเสนอแนะของ ISA

3. อำนวยความสะดวกในการหารือกับเจ้าหน้าที่ปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด/อำเภอที่ได้รับผลกระทบเพื่อตกลงแนวทาง RP หน่วยงานท้องถิ่นจะต้องมีบทบาทอย่างแข็งขันในการวางแผน RP และกระบวนการดำเนินการ

4. จัดทำการสำรวจสำมะโนประชากรของ PAPS ทั้งหมด (ครอบคลุม 100%) สินค้าคงคลังของสินทรัพย์ที่ได้รับผลกระทบ และตัวอย่างการสำรวจทางเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่โครงการและสถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เสนอ หากจำเป็นเพื่อตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้พลัดถิ่น เพื่อสร้าง ข้อมูลพื้นฐานของ PAPS และประชากรโฮสต์ สำหรับโครงการย่อยที่มีขนาดเล็กลงและขึ้นอยู่กับความพร้อมของทรัพยากร การสำรวจสำมะโนประชากร รายการสินทรัพย์ที่ได้รับผลกระทบ และการสำรวจทางเศรษฐกิจและสังคมอาจรวมกันเป็นการดำเนินการภาคสนามเดียว

5. ปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (รวมถึง PAPS) เพื่อรับข้อมูลสำหรับการออกแบบ RP และเพื่อเพิ่มความเป็นเจ้าของ อำนวยความสะดวกในกระบวนการอนุมัติ และทำให้มั่นใจในการนำไปปฏิบัติได้ง่าย

6. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อระบุประเภทต่าง ๆ ของ PAP ขึ้นอยู่กับระดับและขนาดของผลกระทบขององค์ประกอบโครงการ

7. ปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญเพื่อออกแบบชุดค่าชดเชยรวมถึงการชดเชยทรัพย์สินที่ได้รับผลกระทบทุกประเภท มาตรการฟื้นฟูและความช่วยเหลืออื่น ๆ) สำหรับ PAP แต่ละประเภท

8. กำหนดวิธีการประเมินค่าทดแทนผู้ได้รับผลกระทบแต่ละประเภททรัพย์สิน

9. กำหนดกรอบเวลาในการดำเนินการ RP

10. กำหนดวิธีการแก้ไขเรื่องราวร้องทุกข์

11. กำหนดขั้นตอนการตรวจสอบระหว่างและหลังโครงการและระบุหน่วยงานภายนอกที่มีอำนาจสำหรับการตรวจสอบภายนอกและจัดทำ TORS สำหรับสิ่งเดียวกัน

12. จัดทำรายละเอียดประมาณการค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินการ RPs รวมทั้งค่าใช้จ่ายสำหรับค่าใช้จ่ายในการบริหาร

ในกรณีที่โครงการมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบในทางลบต่อครัวเรือนที่อยู่ในความยากจนและกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ควรระบุมาตรการเพิ่มเติมนอกเหนือจากสิทธิการชดเชย

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงสถานะของคนจนเพื่อให้พวกเขาอยู่ในระดับที่ยอมรับได้เหนือเส้นความยากจน

2.11 ความเป็นมาของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ

พื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 ตั้งอยู่บนที่ราบสูงระหว่างสายภูหลวง ซึ่งเป็นเขตแดนระหว่าง สปป.ลาว กับเวียดนามและพื้นที่ลุ่มที่ทอดยาวลงไปถึงแม่น้ำโขงและพรมแดนติดกับประเทศไทย ที่ราบสูงอยู่ในอำเภอนากายของจังหวัดคำม่วน หนึ่งในอำเภอที่ยากจนที่สุดใน สปป.ลาว เดิมพื้นที่ค่อนข้างห่างไกล ใช้เวลาเดินทางเกือบครึ่งวัน ระหว่างเมืองหลวงของอำเภอนากายอุดมสุขและเมืองท่าแขกฤดูแล้ง ในช่วงฤดูฝนที่ราบสูงนากายการเข้าถึงได้ยากมาก ใน 16 หมู่บ้านที่ย้ายถิ่นฐานใหม่ มากกว่าครึ่งไม่มีถนนเข้าและบางแห่งสามารถเข้าถึงได้โดยทางเรือเท่านั้น ครอบครัวส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านที่สร้างจากวัสดุดั้งเดิมที่ทำจากไม้ ไม้ไผ่ และมุงหลังคาด้วยหญ้าแฝก ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึง ไฟฟ้า น้ำสะอาดมีจำกัด และถนนลาดยางก็ใช้ไม่ได้ ประชากรมากกว่า 60% ขาด การเข้าถึงการศึกษาและด้วยระยะทางเฉลี่ยไปยังสถานพยาบาลที่ใกล้ที่สุดคือ 11 กิโลเมตรและเดินเท้า สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนที่อาศัยอยู่ที่ราบสูงนากายในอดีตนั้นยากจนมากและโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ก็เกือบจะ ไม่มี (Nam Theun 2, 2005)

บ้านหนองบัว

บ้านหนองบัวตั้งอยู่ใกล้ใจกลางอำเภอนากายทางเหนือระหว่างหมู่บ้านอุดมสุขและ หมู่บ้านหนองบัว เป็นหมู่บ้านนำร่องที่มีกระบวนการตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในปี พ.ศ. 2546 ในขณะที่กระบวนการตั้งถิ่นฐานใหม่สำหรับ 15 หมู่บ้านที่เหลือเริ่มต้นขึ้นในอีกไม่กี่ปีต่อมาในปี พ.ศ. 2548 และ ปี พ.ศ.2549 หมู่บ้านหนองบัวในจำนวน 16 หมู่บ้านที่ย้ายถิ่นฐานใหม่มีลักษณะเป็นหมู่บ้านที่ค่อนข้างยากจน มีทั้งหมด 56 ครัวเรือน (ประมาณ 280 คน) การดำรงชีพก่อนการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชาวบ้านหนองบัวพึ่งพาอาศัยการทำไร่ข้าวแบบเคลื่อนที่บนที่สูงเป็นหลัก การผลิตข้าวได้เพียงพอสำหรับครอบครัวส่วนใหญ่ประสบภาวะขาดข้าวนานกว่าหกเดือนต่อปี ซึ่งการเก็บอาหารในป่าและตามลำธารและรวบรวมผลิตภัณฑ์ป่าไม่ที่ไม่ใช่ไม้ จึงถือเป็นวิธีการสำคัญในการสนับสนุน ชาวบ้านในการทำมาหากินและกิจกรรมทำมาหากินอื่น ๆ รวมถึงการตกปลาตามแม่น้ำหรือลำธาร การทำสวนและปศุสัตว์ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นพื้นฐานสำหรับการบริโภคเพื่อยังชีพ (NTPC, 2005)

บ้านดอน

บ้านดอนเป็นหมู่บ้านสุดท้ายในภาคใต้บริเวณที่ราบสูงนากาย อยู่หลังหลังหมู่บ้านขอนแก่น พื้นบ้านดอนเป็นที่เลี้ยงปศุสัตว์ขนาดใหญ่โดยเฉพาะควายและโค การตั้งถิ่นฐานใหม่ของคนในหมู่บ้านดอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยมีครอบครัว 127 ครัวเรือนย้ายถิ่นฐาน ในบรรดาหมู่บ้านนากาย 16 แห่งที่อพยพเข้ามาใหม่ บ้านดอนมีลักษณะเป็นหมู่บ้านที่มั่งคั่งและมีครอบครัวมากที่สุดถึง 170 ครัวเรือน

(ผู้อยู่อาศัยประมาณ 1327 คน) ก่อนการตั้งถิ่นฐานใหม่คนในบ้านดอนพึ่งพาการการเพาะปลูกและการเลี้ยงปศุสัตว์ขนาดใหญ่ (ควายและวัว) ในขณะที่ผลผลิตข้าวจากการปลูกบนบกไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัว รายได้ประชาชนได้จากการขายปศุสัตว์ขนาดใหญ่ (ส่วนใหญ่เป็นควายและวัว) อาหารในป่าและตามลำธารยังเป็นช่องทางสำคัญในการสนับสนุนการดำรงชีวิตชุมชนอีกด้วยและกิจกรรมทำมาหากินอื่น ๆ รวมถึงการตกปลาตามแม่น้ำหรือลำธาร ทำนาในพื้นที่เพาะปลูก ทำสวนภายในครัวเรือนของตน การเลี้ยงปศุสัตว์ขนาดเล็กและธุรกิจขนาดย่อมและการเก็บเกี่ยวผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ ซึ่งทั้งหมดนี้มีไว้เพื่อการบริโภคในครัวเรือน (NTPC, 2005)

บ้านสบออน

บ้านสบออนตั้งอยู่ทางตอนใต้ของที่ราบสูงนากาย หมู่บ้านสบออนมีพรมแดนทางใต้ติดกับบ้านดอน บ้านสบออนเป็นศูนย์บริการกลางที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนมากมาย (รวมถึงคลินิกสุขภาพ) บ้านสบออนจัดเป็นหมู่บ้านรายได้ปานกลาง ตอนนี้เป็นหนึ่งในหมู่บ้านที่ใหญ่ที่สุดในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ โดยมีครอบครัวประมาณ 206 ครัวเรือน ซึ่งเพิ่มเป็นสองเท่าของจำนวนทั้งหมด 99 ครอบครัว ในปี พ.ศ. 2548 การดำรงชีวิตช่วงก่อนการตั้งถิ่นฐานใหม่เห็นว่าการเพาะปลูกแบบเลื่อนลอย การเลี้ยงปศุสัตว์ขนาดใหญ่และขนาดเล็ก และ การทำสวนในบ้านเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านสบออน รวบรวมอาหารในป่าและตามลำธารและการเก็บเกี่ยวผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ ที่สำคัญต่อการบริโภคเพื่อการยังชีพ (Nam Theun 2, 2005)

หมู่บ้านสบเหีย

ผู้คนเริ่มถูกย้ายไปที่หมู่บ้านสบเหียในปี พ.ศ. 2548 ด้วยจำนวน 58 ครัวเรือนตั้งอยู่ในตั้งอยู่ในภาคเหนือของที่ราบสูงนากาย บ้านสบเหียเป็นชุมชนชาติพันธุ์ขนาดเล็กในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ที่มีครอบครัวประมาณ 44 ครัวเรือน บ้านสบเหียเป็นหมู่บ้านที่มีรายได้หลักจากการจักสาน การประมงตามแม่น้ำหรือลำธารและการเลี้ยงปศุสัตว์ขนาดเล็ก (เช่น ไก่ เป็ด และสุกร) การทำมาหากินของชาวบ้านสบเหียด้วยการเก็บอาหารในป่าและตามลำธาร และการเก็บเกี่ยวผลิตภัณฑ์จากป่า ที่ไม่ใช่ไม้ก็มีความสำคัญต่อการบริโภคเพื่อการยังชีพด้วย (Nam Theun 2, 2005)

บ้านหนองบัวคำ

บ้านหนองบัวคำเริ่มต้นตั้งถิ่นฐานใหม่ ในปี พ.ศ. 2548 และครัวเรือนจำนวน 50 ครัวเรือนได้รับการตั้งถิ่นฐานใหม่ ปัจจุบันบ้านหนองบัวคำถือเป็นหมู่บ้านที่ค่อนข้างมั่งคั่งในการตั้งถิ่นฐานใหม่ มีครอบครัวประมาณ 70 ครัวเรือน หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของที่ราบสูงนากายใกล้กับอ่างเก็บน้ำเทิน 2 ดังนั้นการตกปลาในอ่างเก็บน้ำเทิน 2 จึงเป็นถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมสร้างรายได้หลักให้กับชาวหนองบัว บ้านหนองบัวคำยังเป็นศูนย์บริการที่มีมากมาย สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนรวมถึงคลินิกสุขภาพสำหรับผู้อพยพ ก่อนการตั้งถิ่นฐานใหม่ชาวบ้านหนองบัวคำพึ่งการทำประมงอย่างมากตามแม่น้ำหรือลำธารและการเพาะปลูกเคลื่อนย้าย นอกจากกิจกรรมดังกล่าวแล้ว การทำฟาร์ม เลี้ยง

ปศุสัตว์ (ทั้งสัตว์ใหญ่และสัตว์เล็ก)และเก็บอณูไม้ ผลิตภัณฑ์จากป่าไม้ การทำสวนในครัวและธุรกิจขนาดเล็กที่เป็นหนึ่งในกิจกรรมการทำมาหากินเพิ่มเติมของคนภายในบ้านหนองบัวคำ (Nam Theun 2, 2005)

2.12 แบบแผนการตั้งถิ่นฐาน

นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล (2528) การตั้งถิ่นฐานแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การตั้งถิ่นฐานแบบชั่วคราว เป็นการตั้งถิ่นฐานช่วงเวลาสั้น ๆ เวลาใดเวลาหนึ่ง และจะเคลื่อนย้ายไปตั้งถิ่นฐานบริเวณอื่นต่อไป ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์กว่าพื้นที่เดิม โดย การตั้งถิ่นฐานที่มีลักษณะไม่แน่นอนนี้มักจะขึ้นอยู่กับสภาพทางธรรมชาติเป็นสำคัญ เช่น ทุ่งหญ้า สัตว์ป่า ป่าไม้ แหล่งน้ำ และความอุดมสมบูรณ์ของดิน เป็นต้น ซึ่งผลจากการตั้งถิ่นฐานแบบ ชั่วคราวนี้ทำให้กลุ่มชนเหล่านี้ไม่สามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มชนขนาดใหญ่ได้ โดยมากจะอาศัยอยู่ รวมกันไม่เกินระดับครอบครัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาหารในบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานนี้มีจำนวน ไม่สามารถเลี้ยงคนได้เป็นจำนวนมากได้ นอกจากนี้การรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ยังเป็นอุปสรรค ในการเคลื่อนย้ายอีกด้วย

2. การตั้งถิ่นฐานแบบกึ่งถาวร (Semipermanent Settlement) เป็นการตั้งถิ่นฐานเพื่ออยู่อาศัยและประกอบอาชีพการเพาะปลูก โดยวิธีการโค่นป่า ถางและเผาป่า เพื่อนำพื้นที่มาใช้ในการเพาะปลูก 2-5 ปี วิธีการเพาะปลูกจะใช้พื้นที่ง่าย ๆ เช่น จอบ เสียม ขุดเป็นหลุมแล้วหยอดเมล็ดพืช ส่วนการเก็บเกี่ยวใช้วิธีง่ายคือ ใช้แรงคนไม่มีการใช้เครื่องจักรช่วย รวมทั้งไม่มีกี่ปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ไม่มีการใส่ปุ๋ยเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน ผลที่ตามมาคือ ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลงอย่างรวดเร็ว ปลูกพืชไม่ได้ผลหรือได้ไม่คุ้มค่าชนกลุ่มนี้ จะอพยพย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยใหม่ โดยหาพื้นที่ใหม่ที่สามารถจะใช้ในการเพาะปลูกต่อไป ซึ่งการ เพาะปลูกลักษณะนี้เรียกว่า การทำไร่เลื่อนลอย (Shifting Cultivation) ตัวอย่างที่สำคัญได้แก่ ชาวเขา เผ่าต่าง ๆ ที่ อาศัยแถบบริเวณที่สูงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3. การตั้งถิ่นฐานแบบถาวร (Sedentary Settlement) เป็นการตั้งถิ่นฐานที่อยู่เป็นหลักแหล่งแน่นอนโอกาสในการเคลื่อนย้ายมีน้อย หรือเกือบไม่มีเลย ซึ่งการตั้งถิ่นฐานแบบนี้ถือว่าเป็นการตั้งถิ่นฐานของประชากรส่วนใหญ่ของโลก โดยมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มในบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติดีเอื้ออำนวยต่อการตั้งถิ่นฐาน นอกจากนี้ยังมีภาษา ศาสนา สังคม ประเพณีและวัฒนธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ฉัตรชัย พงศ์ประยูร (2549: 34) กล่าวว่า การตั้งถิ่นฐานรูปแบบต่าง ๆ ได้แบ่งการตั้งถิ่นฐานออกเป็น 4 แบบดังนี้

1. การตั้งถิ่นฐานแบบกลุ่ม (Clustered Settlement) หรือการตั้งถิ่นฐานแบบกระจุก การตั้งถิ่นฐานแบบนี้จะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางธรรมชาติหรือปัจจัยทางกายภาพ เช่น ที่ราบลุ่มแม่น้ำ

แหล่งแร่ธาตุ หุบเขา บริเวณแยกของถนน บริเวณคุ้งน้ำ และบริเวณที่แม่น้ำบรรจบกัน เป็นต้น ในระยะแรกของการตั้งถิ่นฐาน อาจเริ่มจากบ้านโดดจำนวน 2-5 หลังคาเรือน ในระยะหลังจำนวนคนมากขึ้น กลุ่มบ้านขนาดเล็กขยายขึ้นเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ หมู่บ้านที่สร้างมานานมักมีขนาดใหญ่การตั้งถิ่นฐานแบบกลุ่มนี้จะเป็นการตั้งถิ่นฐานในชนบทที่ประกอบอาชีพการเกษตร โดยพื้นที่การเกษตรจะอยู่บริเวณรอบหมู่บ้าน ส่วนการเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ด ไก่ หมู วัว จะเลี้ยงในบริเวณบ้านหรือบริเวณใกล้ ๆ บ้านบางครั้งเรียกรวม ๆ ว่าหมู่บ้านการเกษตร (Farm Village) การตั้งถิ่นฐานประเภทนี้มักพบในเขตภาคเหนือ และภาคตะวันออกของฝรั่งเศสตอนใต้ของเบลเยี่ยม เดนมาร์ก ตอนใต้ของสวีเดน ตอนใต้ของอิตาลี สหรัฐอเมริกา อินเดีย ปากีสถาน อินโดนีเซีย และบริเวณทั่วไปในเขตที่ราบภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะหมู่บ้านที่คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำผลจากการตั้งถิ่นฐานแบบกลุ่มนี้ถ้าพิจารณาในเชิงเศรษฐกิจแล้วจะก่อให้เกิดผลเสียทางเศรษฐกิจเพราะพื้นที่การเกษตรอยู่ห่างไกลจากบ้านเรือนเกษตรกรทำให้ไม่สะดวก และเสียเวลาในการเดินทางไปกลับระหว่างพื้นที่การเกษตรกับที่อยู่อาศัย พื้นที่การเกษตรอาจไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควรแต่มีผลดีทางสังคมและจิตใจ คือ การได้อยู่รวมกันเป็นกลุ่มให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและอบอุ่น

2. การตั้งถิ่นฐานแบบกระจาย (Dispersed or Scattered Settlement) การตั้งถิ่นฐานแบบกระจายเป็นการตั้งถิ่นฐานที่บ้านเรือน ยุ้ง ฉาง คอกสัตว์ โรงเก็บเครื่องมือต่างของเกษตรกรตั้งอยู่ในพื้นที่การเกษตรของตนเอง หรืออาจเรียกว่าการกระจายในลักษณะโดดเดี่ยว (Isolated Settlement) ความห่างของบ้านเรือนขึ้นอยู่กับขนาดที่ดินแต่ละครอบครัว การตั้งถิ่นฐานแบบนี้จะมีศูนย์กลางร่วมกันเช่น วัด โรงเรียน สถานีอนามัย และตลาด ลักษณะการตั้งถิ่นฐานแบบกระจายนี้จะพบในชนบทของประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ตอนเหนือของสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เนเธอร์แลนด์ ออสเตรเลีย เป็นต้น สำหรับประเทศไทยการตั้งถิ่นฐานแบบประเภทนี้จะปรากฏในบริเวณที่เกษตรกรประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำไร่ เช่น ไร่อ้อย ไร่สับปะรด ไร่มันสำปะหลัง รวมทั้งพวกที่ทำสวนผลไม้โดยกระจายอยู่ไม่ไกลนักในพื้นที่สวนของแต่ละครอบครัว แนวเขตของสวนจะมีคูคลองกั้น การตั้งถิ่นฐานรูปแบบนี้ทำให้ไม่เสียเวลาในการเดินทางไปกลับระหว่างพื้นที่เกษตรกับบ้าน ดังนั้นจึงมีเวลาการดูแลผลผลิตได้อย่างเต็มที่บางบริเวณอาจจะใช้วิธีการทำฟาร์มสวนผสม (Mixed Farming) คือ ใช้ทั้งเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์

3. การตั้งถิ่นฐานแบบสุ่ม (Random Settlement) การตั้งถิ่นฐานแบบสุ่ม เป็นการตั้งถิ่นฐานที่มีลักษณะเป็นกลุ่ม และกระจายแบบโดดเดี่ยวสลับกัน โดยการตั้งถิ่นฐานครั้งแรกจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อมีคนมากขึ้นก็มีการขยายพื้นที่เกษตร ขยายการตั้งถิ่นฐาน และในขณะเดียวกันมีบางบ้านต้องการความเป็นอิสระกับต้องการที่จะไปสร้างที่อยู่อาศัยในพื้นที่ของตนเองเพื่อจะได้ดูแลไร่นาได้เต็มที่ จึงปรากฏว่ามีการตั้งถิ่นฐานกระจายออกไปจากหมู่บ้าน

4. การตั้งถิ่นฐานตามแนวเส้นทางคมนาคม (Linear Settlement) การตั้งถิ่นฐานประเภทนี้จะปรากฏในบริเวณที่ราบเป็นส่วนใหญ่ โดยไม่ค่อยพบในบริเวณที่สูง ลักษณะการตั้งบ้านเรือนจะเป็นแนวยาวตามเส้นทางคมนาคมที่สะดวก โดยอาจจะตั้งอยู่เป็นกลุ่มติดต่อกันในเขตที่เป็นชุมชนการค้าหรือทางแยกของเส้นทางคมนาคม ส่วนบริเวณที่อยู่ไกลออกไปอาจมีการตั้งบ้านเรือนห่างกัน สำหรับพื้นที่เกษตรจะอยู่บริเวณด้านหลังของที่อยู่อาศัย เส้นทางคมนาคมที่ส่งเสริมให้มีการตั้งถิ่นฐาน ได้แก่ แม่น้ำลำคลอง ถนน ตามแนวยาวของหุบเขาแคบ ๆ และบริเวณแนวของน้ำพุเป็นต้น

จิตรายุส์ พฤกษ์ภัทรกุล (2546) กล่าวไว้ว่า รูปแบบของการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในชนบทของไทยมักเป็นเกษตรกรรมประกอบด้วย 4 รูปแบบได้แก่ แบบรูปเรียงยาว (Linear pattern) แบบรูปรวมกลุ่ม (Cluster pattern) แบบรูปโดดเดี่ยว (Isolate pattern) และการตั้งถิ่นฐานแบบเป็นระเบียบ (Uniform settlement) ซึ่งในกรณีพื้นที่ศึกษาลุ่มน้ำแม่พูลและลุ่มน้ำแม่พร่อง พบว่ามีแบบรูปของการตั้งถิ่นฐาน 3 รูปแบบด้วยกันดังนี้

1. แบบรูปเรียงยาว (Linear pattern) ประชากรจะตั้งบ้านเรือนเรียงตัวไปตามริมคลองริมฝั่งแม่น้ำ หรือตามแนวถนน โดยอาศัยเส้นทางน้ำ หรือเส้นทางถนน เพื่อการคมนาคม มีพื้นที่ไร่นาอยู่ห่างออกไปทางด้านหลังบ้านเรือน การจัดเรียงตัวชุมชนลักษณะนี้จึงสะท้อนถึงทางบริการ หรือการติดต่อที่สะดวกเพื่อการค้าแลกเปลี่ยนต่าง ๆ

2. แบบรูปรวมกลุ่ม (Cluster pattern) มักพบปรากฏการณ์นี้มากในเขตชนบททุกภาคของประเทศไทย โดยบ้านเรือนที่ตั้งในลักษณะเช่นนี้จะมีความเด่นทางภูมิศาสตร์เศรษฐกิจหรือวัฒนธรรม มีสถานที่สำคัญ เช่น วัด ตลาด และพื้นที่ไร่นา อยู่ห่างออกไปจากที่อยู่อาศัย แบบรูปนี้อาจจะไม่จำเป็นต้องอยู่ใกล้กับเส้นทางคมนาคมเสมอไป แต่สามารถเดินทางติดต่อกันหรือรวมกลุ่มทำกิจกรรมภายในชุมชนได้อย่างรวดเร็วบ่งบอกถึงปัจจัยความปลอดภัยร่วมกัน

3. แบบรูปโดดเดี่ยว (Isolate pattern) เป็นการตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างโดดเดี่ยวและกระจัดกระจาย โดยแต่ละบ้านจะตั้งอยู่ห่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจนในบริเวณท้องทุ่งนาหรือในป่าการติดต่อกับภายนอกมีน้อย การตั้งถิ่นฐานในรูปแบบโดดเดี่ยวมักเป็นผลมาจากการเลือกพื้นที่เพื่อทำการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์กว่า และจะตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ทำการเกษตร

สรุปได้ว่า การตั้งถิ่นฐาน คือ การสร้างที่อยู่อาศัยของมนุษย์ โดยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่บ้าน และเมือง ทั้งนี้เพื่อการอยู่รอดของมนุษย์ และยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) การตั้งถิ่นฐานแบบชั่วคราว หรือการตั้งถิ่นฐานแบบเคลื่อนย้าย 2) การตั้งถิ่นฐานแบบกึ่งถาวร และ 3) การตั้งถิ่นฐานแบบถาวร ดังนั้นการศึกษาการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ 5 ประการ คือ มนุษย์ สังคม สภาพแวดล้อม ที่อาศัย และโครงสร้างพื้นฐานในลักษณะที่ละเอียดแต่ละอย่างจนผสมผสานเข้าเป็นหนึ่งเดียว จากบทสรุปข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา

เกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาปรับใช้และพัฒนางานวิจัยของตนเองในเรื่องแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว ให้เกิดความสมบูรณ์มากที่สุด

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.1 ความหมายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วิชัย เทียนน้อย (2542) ได้ให้ความหมายทรัพยากรธรรมชาติว่า สรรพสิ่งทั้งหลายที่ธรรมชาติได้สรรค์สร้างไว้ ซึ่งมนุษย์สามารถหยิบฉวยมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพได้ อันได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ ทุ่งหญ้า สัตว์ป่า แร่ธาตุ อากาศ สถานที่นันทนาการและมนุษยชาติ สำหรับโบราณสถานที่นับว่าเป็นสถานที่นันทนาการทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง แต่นับว่าเป็นมรดกตกทอด ต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน จึงทำให้คนทั่วไปมีความรู้สึกว่าสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมาเองตามธรรมชาติ ยิ่งไปกว่านั้นโบราณสถานหรือสิ่งก่อสร้างบางแห่งไม่มีใครทราบอย่างแน่ชัดว่าสร้างขึ้นตั้งแต่ เมื่อใด ใครเป็นผู้สร้าง

สมชาย เดชะพรหมพันธ์ และสุรินทร์ มัจฉาชีพ (2532) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ทรัพยากรธรรมชาติ” ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย เทียนน้อย ว่า ทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีประโยชน์สามารถตอบสนองความ ต้องการของมนุษย์ได้ หรือมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ ทุ่งหญ้า สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน รวมทั้งกำลังงานจากมนุษย์ด้วย

นิวัต เรืองพานิช (2546) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ทรัพยากรธรรมชาติ” ไว้ว่า สิ่งที่ เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีประโยชน์สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ หรือมนุษย์ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เช่น บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ ทุ่งหญ้า สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน รวมทั้งกำลังงานจากมนุษย์ด้วย

เกษม จันทร์แก้ว (2531) ได้อธิบายความหมายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติไว้ ดังนี้

1. ต้องการให้มีทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับมนุษย์ได้ใช้สอยและพึ่งพิงในการดำรงชีวิตทั้งโดยปัจจัยสี่ ความสะดวกสบาย และความปลอดภัยของชีวิต ซึ่งการจัดการที่ถูกต้องในทรัพยากรธรรมชาตินั้น จะต้องส่งผลแบบยั่งยืนตลอดไป

2. การจัดการ มุ่งที่จะให้ทรัพยากรธรรมชาติที่ประกอบกันอยู่ภายในระบบ มีศักยภาพในการให้ผลแบบยั่งยืน มั่นคง มุ่งให้เกิดความเพิ่มพูน (Increment) จากทรัพยากรธรรมชาติหรือสต็อค (Stock) ภายในระบบ ซึ่งความเพิ่มพูนนี้มนุษย์สามารถนำมาใช้ได้อย่างถาวร

3. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แนวทางปฏิบัติในการควบคุมของเสีย มิให้เกิดขึ้นภายในระบบทรัพยากรธรรมชาติ เพราะถ้าเกิดปัญหาจะทำให้สต็อคของทรัพยากรธรรมชาตินั้นมีศักยภาพในการผลิตลดลง สุดท้ายอาจต้องเผชิญการขาดแคลนทรัพยากรในอนาคต

4. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ยึดหลักการของอนุรักษวิทยามาเป็นพื้นฐานการดำเนินการจัดการจึงต้องมีการรักษา สงวน ปรับปรุง ซ่อมแซม และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งที่อยู่ในสภาพที่ดีตามธรรมชาติสภาพที่กำลังมีการใช้และในสภาพที่ทรุดโทรม

5. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีความมุ่งหวังอย่างยิ่งที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์และสิ่งที่เกี่ยวข้องดีขึ้น คุณภาพชีวิตนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ ปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาเศรษฐกิจ สภาพสังคม เชื้อชาติ สภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องที่และความพอใจ แนวทางดำเนินการจัดการเพื่อให้คุณภาพชีวิตที่ดีนั้นจะต้องพิจารณาปัจจัยดังกล่าว ดังนั้นหลักการที่จะนำไปใช้ในการจัดการจึงต้องดูสถานที่หรือบริบทชุมชนเป็นสำคัญ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2535) ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมว่าหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น

3.2 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2536 อ้างใน คณิต สุขรัตน์, 2550) กล่าวถึงหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอยู่ 3 องค์ประกอบ คือ จำนวนประชากร จากการเพิ่มประชากรของไทยอย่างรวดเร็ว ประเด็นที่สำคัญคือ ประชากรส่วนใหญ่ยังต้องดำารงชีพด้วยการเกษตร ความหวังที่รัฐจะสร้างภาคอุตสาหกรรมขึ้นมารองรับประชากรในพื้นที่เพิ่มขึ้นไม่ บรรลุผลอย่างน้อยที่สุดในขณะนี้

ดำารงศักดิ์ ชัยสนิท (2537) ได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ คิดค้นและวิจัย เพื่อหาวิธีการในการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในโลกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อตอบสนองความต้องการ ที่จะก่อให้เกิดความสะดวกสบายและความพึงพอใจแก่มนุษย์ สังคม ชุมชนและประเทศ โดยมีวิธีจัดการดังนี้

1. การหมุนเวียนนำกลับมาใช้และนำกลับไปผลิตใหม่ (Recycle) โดยวิธีการรวบรวมเศษโลหะ กระดาษ พลาสติกและเศษแก้วจากขยะให้แก่โรงงานอุตสาหกรรม นำเอาไปผลิตใหม่ หรือใช้ใหม่ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการทำลายขยะได้อีกด้วยการหมุนเวียนผ่านกระบวนการเทคโนโลยีชั้นสูง ให้เจ้าของอาคารบ้านเรือนทำการแยกขยะ และนำผลิตภัณฑ์เดิมกลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง

2. การลดขยะที่ไม่จำเป็นด้วยการผลิตสินค้าที่มีอายุยืนยาวการสินค้าที่ซ่อมแซม ได้ง่าย

3. การประหยัดพลังงาน ด้วยวิธีการใช้พลังงานอย่างรู้คุณค่าในทุกขั้นตอน พึ่งพาการใช้พลังงานที่ทดแทนใหม่ได้ การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน

4. การใช้พลังงานทดแทน เช่น พลังงานจากแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำ พลังงานความร้อนจากมหาสมุทร พลังงานความร้อนใต้พิภพ และพลังงานจากมวลชีวภาพ

อำนาจ เจริญศิลป์ (2543: 2) กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินการต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถเอื้ออำนวยให้มวลมนุษย์มีใช้ตลอดไป โดยมิขาดแคลนและมีปัญหาใด ๆ

3.3 การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชล บุนนาค (2554) การมีส่วนร่วมกับการจัดการทรัพยากรของชุมชน เป็นแนวคิดสำคัญอีกประการหนึ่งที่มาพร้อม กับแนวปฏิบัติขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยการมีส่วนร่วมครอบคลุมตั้งแต่การเป็นสมาชิกชุมชนและ ปฏิบัติตามกติกาของชุมชน ร่วมลงแรงและสละเวลาในการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม อนุรักษ์ และมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาและการตัดสินใจที่สำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน หากเป็นไปได้ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการเข้าไป กำหนดนโยบายระดับภูมิภาคหรือระดับชาติที่จะส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรของชุมชนด้วย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดนโยบายทำให้เกิดความรู้สึกของการเป็นเจ้าของและกระตุ้นให้เกิด การยอมรับนำมาซึ่งความร่วมมือและปฏิบัติตามกติกามากยิ่งขึ้น

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยชียงใหม่ (2547) การมีส่วนร่วมในบริบทของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมรับประโยชน์/ต้นทุน (Benefit cost sharing model) เป็นรูปแบบที่ประชาชนร่วม สละแรงงานหรือเงินทุนโดยสมัครใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความสัมพันธ์ที่สามารถเชื่อมโยงปัจเจกใน ชุมชนให้มามีกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าให้แก่สังคม หรือที่เรียกว่าทุนทางสังคม การมี ส่วนร่วมในลักษณะนี้จะเกิดในสังคมขนาดเล็ก มีมาตั้งแต่ครั้งโบราณ เช่น ระบบเหมืองฝายทาง ภาคเหนือ การทำอาหารไปถวายพระในช่วงเข้าพรรษา ผู้ตัดสินใจและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นคนกลุ่ม เดียวกัน ทรัพย์สินส่วนรวมที่ใช้ร่วมกันก็เป็นทรัพย์สินที่บริหารจัดการกันภายในชุมชน ผลประโยชน์คือ กุญแจของการมีส่วนร่วม อาจไม่อยู่ในรูปของเงินตราเสมอไป เช่น การช่วยกันดูแลวัดเพื่อทำนุบำรุง ศาสนา ดังนั้น ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมน้อยหากเป็นกิจกรรมที่ประชาชนไม่เห็นประโยชน์ที่ ชัดเจน

2. การเจรจาหรือการชดเชย (negotiation or compensation model) รูปแบบนี้มักเป็นกรณีที่ผู้ตัดสินใจและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ใช่คนในพื้นที่เดียวกัน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีหลายกลุ่ม และอาจมีผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้แต่ละกลุ่มได้รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และสร้างข้อยุติหรือข้อตกลงร่วมกัน ในการบรรลุข้อตกลงอาจจำเป็นต้องมีการชดเชยให้กับ

ผู้มีส่วนเสีย การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้มีหลายระดับ เริ่มตั้งแต่การได้รับข้อมูล การปรึกษาหารือ การร่วมตัดสินใจ

3.4 ปัญหาและสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม

เกษม จันทร์แก้ว (2541: 537-539) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในปัจจุบันนั้นทั้งระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับทวีป และระดับโลก มีความคล้ายคลึงกันมาก นอกจากความรุนแรงของแต่ละปัญหาเท่านั้นที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งปัญหาเหล่านั้นสามารถแบ่งได้เป็น 10 ประเภท ดังนี้

1. การเพิ่มของประชากร
2. การลดลงของพื้นที่ป่าไม้
3. การสูญพันธุ์ของสัตว์ป่า
4. การขาดแคลนน้ำ
5. การเสื่อมโทรมและพังทลายของดิน
6. ผลที่เกิดจากเกษตรกรรม เช่น สารพิษตกค้างในผลผลิต ในดิน และแหล่งน้ำ
7. เมืองและชุมชนที่ไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน จนก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม สลัม ขยะ การจราจร น้ำเสีย อากาศเสีย
8. สาธารณสุข/อนามัย การแพร่กระจายของเชื้อโรคในอากาศทำให้เป็นภัยต่อชีวิต
9. การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม
10. ภาวะโลกร้อน (Greenhouse effects) ที่มีต่อดินฟ้าอากาศ และการผลิตอาหารในอนาคต

ซึ่งสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นอาจเกิดมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน ดังนี้

1. การใช้ทรัพยากรมากเกินความสามารถต่อการปรับตัวของระบบสิ่งแวดล้อม เช่นการทำป่าไม้ การทำประมง ทำเหมือง ฯลฯ
2. การนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อการนำทรัพยากรมาใช้สนองความต้องการของมนุษย์โดยไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือเหมาะสม
3. ช่วงเวลาการใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสม แทนที่จะนำทรัพยากรมาใช้ในช่วงฤดูแล้งกลับนำมาใช้ในช่วงฤดูฝน
4. มีผู้ใช้ทรัพยากรมากเกินไป ทั้งนี้เพราะประชากรมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และปริมาณมาก

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2545) ได้เสนอไว้ว่าสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันนับวันยิ่งทรุดโทรมลงในหลาย ๆ ชุมชนปัญหาสิ่งแวดล้อมที่วิกฤติก่อให้เกิดความเสียหายต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมมีมากมายทั้งในระดับกว้างและระดับแคบ

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมกล่าวถึงสาเหตุหลักของปัญหาสิ่งแวดล้อม 2 ประการคือหนึ่ง การเพิ่มของประชากร เนื่องจากมีความต้องการบริโภคทรัพยากรเพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารที่อยู่อาศัยพลังงาน ฯลฯ สองการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความกาวหน้าทางเทคโนโลยี สรุปคือมนุษย์เป็นตัวการสำคัญที่สุดในการทำลายธรรมชาติและสภาวะสิ่งแวดล้อม โดยมีเทคโนโลยีเป็นตัวเร่งซึ่งจากสาเหตุดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมหลายประการคือทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอเนื่องจากการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ประหยัดเกิดปัญหามลพิษต่าง ๆ เช่นมลพิษในน้ำ ในอากาศและมลพิษทางเสียง เป็นต้น

สุขขี คำนวณศิลป์ (2550) กล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมว่า เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากเกินความสามารถของธรรมชาติจะปรับตัวการใช้เทคโนโลยีไม่เหมาะสมขาดประสิทธิภาพขาดความสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม อัตราการเพิ่มของประชากรรวดเร็วขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่ถูกต้อง และช่วงในการใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสม

ครองชัย หัตถา (อ้างใน สุวิทย์ กังแฮ, 2539: 20-21) ได้เสนอว่า “ปัญหาสิ่งแวดล้อม” สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะ ซึ่งมีเนื้อหาและรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลักษณะแรก คือ ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลมาจากการปล่อยของเสียและสารพิษไปทำลายความบริสุทธิ์ของสิ่งแวดล้อม อันจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อมนุษย์ทั้งในด้านของสุขภาพอนามัยและด้านการสูญเสียสิ่งแวดล้อมที่มีค่าต่อมนุษย์

ลักษณะที่สอง คือ ปัญหาการร่อยหรอและเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติบางชนิดที่ไม่งอกเงยหรือใช้แล้วหมดไป อาทิ ถ่านหิน น้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังมีทรัพยากรบางส่วนที่ใช้แล้วไม่หมดไปหากแต่จะตกอยู่ในสภาวะที่เสื่อมโทรมหรือด้อยคุณภาพ อาทิ ดิน แม่น้ำ และป่าไม้

ลักษณะสุดท้าย คือ ปัญหาการรบกวนสมดุลของระบบธรรมชาติ อาทิการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิศาสตร์ วัฏจักรของน้ำ รวมถึงความร้อนและอุณหภูมิของโลก

3.5 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ดำรง ชัยสนิท และสุนี แสวงกิจ (2537) ได้เสนอว่า “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” เป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งครอบคลุมไปถึงการสงวนรักษาและการหมั่นหาทรัพยากรทดแทน โดยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นสามารถจำแนกออกได้เป็น 4 ด้าน คือ การอนุรักษ์ดิน การอนุรักษ์น้ำการอนุรักษ์ป่าไม้ และการอนุรักษ์พลังงาน

ทวี ทองสว่าง และทัศนีย์ ทองสว่าง (ณัฐวรรธน์ สุนทรวริทธิโชติ, 2556: 14-15) ได้เสนอว่า “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” เป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา ให้คงสภาพไว้ โดยมิให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การสูญเสีย และการทำลาย

นพรัตน์ ช่วงเวฬุวรรณ (2556) ได้เสนอว่า “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” เป็นการรู้จักใช้สิ่งแวดล้อมอย่างรู้คุณค่าและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำรงชีวิต ซึ่งครอบคลุมไปถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมและลดการสูญเสียสิ่งแวดล้อมไปโดยเปล่าประโยชน์

นิวัติ เรืองพานิช (2546) ได้เสนอว่า “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” เป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างชาญฉลาด เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพในการดำรงชีวิตของมนุษย์หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นการสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญกับการป้องกันการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติไปโดยเปล่าประโยชน์

3.6 บทบาทของสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2556) ดังนี้

แผนทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในระดับนโยบาย

สถาบันฯ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม 20 ปี (2540-2559) การจัดทำแผนแม่บทการจัดการลุ่มน้ำภาคกลาง แนวทางการบริหารจัดการของเสียของประเทศไทย การจัดทำแผนแม่บทบริหารจัดการมลพิษทางน้ำ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย เพื่อใช้ประเมินสถานภาพสิ่งแวดล้อมเปรียบเทียบกับผลการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจและสังคม

ทรัพยากรน้ำและการจัดการมลพิษน้ำ

การคืนความชุ่มชื้นให้แก่ดินเพื่อให้ระบบนิเวศป่าฟื้นตัวได้เองโดยการสร้างฝายชะลอน้ำและแหล่งน้ำขนาดเล็ก การลดปนเปื้อนของของเสีย และมลพิษจากชุมชนและอุตสาหกรรมลงสู่แหล่งน้ำ การขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า เป็นเรื่องที่สถาบันฯดำเนินการร่วมกับภาคเอกชน และชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีแหล่งน้ำที่สะอาด ตามการใช้ประโยชน์ในแต่ละประเภท และให้เกิดการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำที่มีอยู่จำกัด ผ่านกระบวนการการศึกษา การรณรงค์ และประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญ

ในปี 2539 สถาบันฯ ได้รับมอบหมายจากกรมควบคุมมลพิษในการจัดทำแผนปฏิบัติการลุ่มน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน และแม่กลอง โดยการเก็บข้อมูลคุณภาพน้ำและแหล่งกำเนิดมลพิษทั้ง 3 ลุ่มน้ำ การประมาณการคุณภาพน้ำในอีก 30 ปีข้างหน้า โดยการใช้ระบบสารสนเทศและแบบจำลองคุณภาพน้ำ Mike 11 เพื่อการศึกษาศักยภาพในการรองรับมลพิษของแม่น้ำทั้ง 3 แห่งและเพื่อเป็นการวางแผนการควบคุมการเติบโตของแหล่งกำเนิดมลพิษ ภายในลุ่มน้ำ และในปี 2548 ได้มีบทบาทสำคัญในการจัดทำแผนแม่บทการจัดการคุณภาพน้ำของประเทศ เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการฟื้นฟู และลดมลพิษลงสู่แหล่งน้ำ ในเวลาต่อมาได้มีโอกาสในการศึกษาวิจัยเชิงลึกในเชิงพื้นที่และได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (ซึ่งเป็นงาน หนึ่งที่เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะของสถาบัน)

ในพื้นที่ที่อยู่ในกลุ่มพื้นที่วิกฤตเพื่อร่วมกันวางมาตรการในการป้องกันและฟื้นฟูแหล่งน้ำสำคัญ เช่น แม่น้ำบางปะกง ทะเลสาบสงขลา การทำงานลักษณะดังกล่าวใช้ความเชี่ยวชาญในสหวิชาเพื่อสร้างแนวร่วมในการทำงาน เช่น หน่วยงานส่วนกลาง หน่วยงานท้องถิ่น โรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มสุกร และชุมชน เพื่อร่วมกันการอนุรักษ์ ลดการปล่อยมลพิษ และร่วมกันในการติดตามคุณภาพน้ำ

ป่าไม้และป่าชายเลน

สถาบันฯ ได้ดำเนินงานการบริหารจัดการป่าไม้ (ป่าบก) อย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนมาตั้งแต่ปี 2538 ทั้งการบริหารจัดการแนวกันชน การพัฒนาอาชีพเสริมของชุมชนเพื่อลดทอนการใช้ทรัพยากรจากป่าการใช้กระบวนกลุ่มเพื่อกำหนดกรอบกติกาของชุมชนในการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ป่า โดยมีพื้นที่ดำเนินงานทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก จนสามารถจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังป่าไทยขึ้นในปี 2542 เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารจัดการป่าของชุมชน

หลังเกิดภัยสึนามิในปลายปี 2547 สถาบันฯ จึงได้ผ่องถ่ายประสบการณ์ที่สั่งสมมาจากการร่วมมือกับชุมชนในการบริหารจัดการป่าข้างต้นสู่การบริหารจัดการพื้นที่ป่าชายเลน ร่วมกับชุมชนชายฝั่งที่ประสบภัยสึนามิในจังหวัด พังงาและระนองมาตั้งแต่ปี 2548 จนถึงปัจจุบัน ภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนอย่างยั่งยืนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จนสามารถฟื้นฟูและเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนได้อย่างเป็นรูปธรรมในระดับหนึ่ง รวมทั้งสามารถสนับสนุนและพัฒนาขีดความสามารถให้ชุมชน ได้เรียนรู้และใช้กระบวนการกลุ่มภายในชุมชน ร่วมจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น การสำรวจทรัพยากรภาคสนาม การจัดเก็บ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้จัดทำแผนดังกล่าวและดำเนินการตามแผนงานนั้น

รวมทั้งร่วมส่งเสริมพัฒนาอาชีพเสริม และกองทุนหมุนเวียนของชุมชนและการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้การบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลน จากการปฏิบัติงานภาคสนามในพื้นที่ป่าชายเลนดังกล่าว ทำให้สถาบันฯ ใช้เป็นฐานต่อยอดผลิตงานวิจัยในเชิงประมวล วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นในการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนซึ่งเป็นการจัดการความรู้ ในลักษณะผ่องถ่ายความรู้เชิงแฝงเร้นของชุมชนท้องถิ่นให้กลายเป็นความรู้เชิงประจักษ์สำหรับสังคมในวงกว้าง และในปี 2552-2553 สถาบันฯ ได้รวบรวมประสบการณ์การดำเนินงานในพื้นที่ และข้อมูลด้านการปรับตัวและลดผลกระทบจากภัยพิบัติของชุนชนชายฝั่งเพื่อใช้เป็นฐาน ข้อมูลดำเนินงานด้านความมั่นคงของระบบนิเวศ และชุมชนชายฝั่งต่อไป

การทำงานทั้งหมดที่ผ่านมาไม่อาจกล่าว ได้ว่าสถาบันฯ เป็นผู้ดำเนินการเพียงองค์กรเดียวแต่เป็นการร่วมมือประสานงานประสานแรง และประสานใจจากทุกภาคส่วน ซึ่งรวมถึงภาคเอกชนที่เห็นความสำคัญของระบบนิเวศ คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ คุณค่าของวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น

จึงได้ร่วมกับสถาบันฯ เพื่อช่วยให้เกิดความเข็มแข็งของชุมชนในพื้นที่ในการอนุรักษ์ และรักษาทรัพยากรซึ่งเป็นการสร้างภูมิต้านทานให้เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ของประเทศ

การจัดการมลพิษทางอากาศ

การบำบัด และกำจัดมลพิษทางอากาศเป็นงานที่ต้องใช้ต้นทุนสูง สถาบันฯจึงมุ่งการทำงานด้านนี้ไปที่การลดมลพิษก่อนที่มลพิษจะเกิด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการจัดการต้นทาง โดยเริ่มจากการเลือกวัตถุดิบในการผลิตที่เหมาะสม ส่งเสริมการใช้สารทดแทนกระบวนการผลิตที่เหมาะสม ลดการรั่วไหลและการสูญเสียในการผลิตการจัดการมลพิษ และการออกแบบสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

นอกจากพารามิเตอร์พื้นฐาน เช่น Sox NOX ฝุ่น Ozone และอื่น ๆ แล้วสถาบันฯ ได้เน้นการทำงานเชิงลึกไปที่สารในกลุ่มสารอินทรีย์ระเหยง่าย (Volatile Organic Compounds, VOCs) ซึ่งบางชนิดอาจก่อให้เกิดโรคมะเร็ง โดยส่งผู้เชี่ยวชาญให้ความช่วยเหลือรายโรงงานในการทำบัญชีสารเคมี วิธีการตรวจการรั่วไหล การควบคุม หากเกิดการรั่วไหล เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันสถาบันฯ ได้มุ่งเน้นการศึกษาไปยัง Non-point sources ของสาร VOCs ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดที่สำคัญเช่นกัน อาทิ ร้านขายสี การใช้สารเคมีในภาคการเกษตร และภาคครัวเรือน เป็นต้น

ปัญหาจากการเผาในที่โล่ง (Open burning) เนื่องจากต้องการเกี่ยวหรือการปลูกใหม่ที่เร็วและสะดวกขึ้น ซึ่งมักจะกระทำในการปลูกข้าว ข้าวโพด น้ำตาล และมันสำปะหลัง การเผาป่าเพื่อให้ได้เห็ดหรือผักหวาน รวมถึงการเผาขยะ ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ การสูญเสีย อุบัติเหตุทางรถยนต์ ทั้งทำให้ทัศนวิสัยของเมืองเสียหายมีผลต่อการท่องเที่ยว และท้ายสุดมีผลต่อสุขภาพของคนในพื้นที่ สถาบันฯ ได้ทำงานร่วมกับกรมควบคุมมลพิษในการจัดระเบียบการเผาของภาคการเกษตรในหลายจังหวัดตามความสามารถรองรับได้ของสภาพอากาศในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการทำการเกษตรด้วยชีววิถี เพื่อลดการเผา ลดหมอกควัน และลดโลกร้อน

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลบัญชีรายการสิ่งแวดล้อม

การจัดทำฐานข้อมูลบัญชีรายการสิ่งแวดล้อม (Life Cycle Inventory) ของผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร อุตสาหกรรม ทรัพยากรน้ำ ไฟฟ้า และวัสดุพื้นฐานต่าง ๆ และการศึกษาผลกระทบของมาตรการสิ่งแวดล้อมในระบบการค้าระหว่างประเทศ การพัฒนาตัวชี้วัดผลประกอบการด้านสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรม ปัจจุบันสถาบันฯ ได้มุ่งพัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลบัญชีรายการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้หลากหลายมากขึ้นพร้อม ๆ กับการพัฒนาแนวทางและวิธีการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

สถาบันฯ ยังได้จัดทำฐานข้อมูลการใช้สารเคมีในประเทศไทย รวมถึงการผลิตการนำเข้า และการส่งออก เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นภาพรวมของการจัดการสารเคมีทั้งหมดในประเทศในช่วงปี 2550-2554 ภายใต้โครงการการพัฒนาการจัดทำทะเบียนปลดปล่อยและการเคลื่อนย้ายสารพิษ

ซึ่งผลการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน จัดการมลพิษของประเทศจากฐานข้อมูลการใช้สารเคมี ทำให้สถาบันฯ สามารถจัดทำขั้นตอน และแนวทางปฏิบัติสำหรับการประกาศให้สาร Tributyl tin (TBT) เป็นวัตถุอันตรายประเภทที่ 3 และการทำฉลากสารเคมีบนผลิตภัณฑ์ที่มีสาร TBT เนื่องจากสารดังกล่าวมีการตรวจพบว่าปนเปื้อน ในน้ำทะเลและแหล่งน้ำบางแห่ง และมีผลต่อหอยแมลงภู่

เมืองน่าอยู่

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชนเมือง ทำให้สถาบันฯ ผลักดันการดำเนินงานด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งองค์กรภายใต้แนวคิด “เมืองน่าอยู่” เพื่อส่งเสริมให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีแนวทางการดำเนินงาน คือ การเสริมสร้างศักยภาพและผลักดันให้ชุมชน และ ภาคประชาสังคมได้มีส่วนร่วมพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนเมือง และส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรปกครองที่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด มีวาระและดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นการปฏิบัติตาม Local Agenda 21 จากเวทีการประชุมสุดยอดของสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาและสิ่งแวดล้อม และสอดรับกับนโยบายกระจายอำนาจการปกครองของประเทศ

ในระยะเริ่มแรก ปี พ.ศ. 2538-2546 สถาบันฯ มีบทบาทในการพัฒนาแผนแม่บท ยุทธศาสตร์ และต้นแบบของการวางแผนและพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองให้กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานระดับนโยบาย พร้อม ๆ กับการปฏิบัติงานภาคสนามในการพัฒนาขีดความสามารถให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร่วมมือกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองในหลายท้องที่ของประเทศ เช่น ภูเก็ต สมุทรปราการ นครศรีธรรมราช รวมทั้งการผลักดันเรื่องการพัฒนาและจัดการพื้นที่สีเขียวในชุมชนเมืองจนในช่วงปี 2546-2547 สถาบันฯ ได้มีบทบาทในการพัฒนาตัวชี้วัดเมืองน่าอยู่ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือเชิงประจักษ์สำหรับการประเมินผลการพัฒนาเมืองน่าอยู่ของ กรุงเทพฯ และเชียงใหม่ และได้ร่วมมือกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสันนิบาตเทศบาล แห่งประเทศไทยจัดทำโครงการเมืองน่าอยู่สำหรับประเทศไทยในปี 2547 และ 2552 โดยได้ร่วมกันกำหนดองค์ประกอบของเมืองน่าอยู่ไว้ 5 ประการ คือ การเรียนรู้และพัฒนาภายในองค์กรเทศบาล การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล การพัฒนาสภาพทางกายภาพของเมือง การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของเมือง การมีสังคมที่น่าอยู่และการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พร้อมกับพัฒนาตัวชี้วัดของแต่ละองค์ประกอบ เพื่อนำไปใช้ประเมินผลงานเทศบาลที่เข้าร่วมโครงการ มีเทศบาลระดับตำบล ระดับเมือง และระดับนครทั่วประเทศที่ดำเนินงานบรรลุเกณฑ์ และตัวชี้วัดได้รับการรับรองเป็นเมืองน่าอยู่ จำนวน 24 แห่งในปี พ.ศ. 2547 และ 53 แห่งในปี พ.ศ. 2552 โดยเทศบาลบางแห่งมีผลงานโดดเด่นจนได้รับการยอมรับเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนให้กับผู้สนใจทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ

การรวมดำเนินงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ทำให้ปัจจุบันสถาบันฯ สามารถต่อยอดงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองเพื่อพัฒนางานเฉพาะเรื่องในเชิงลึก อาทิ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในเมือง และเพื่อจัดการปัญหาที่เป็นประเด็นรากฐานของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน เมือง อาทิ โครงการผังเมืองรวมชุมชน เพื่อกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและการแบ่งพื้นที่เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นต้น

การจัดการสิ่งแวดล้อมในภูมิภาค

การดำเนินงานด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ สถาบันฯ ได้ร่วมกับองค์กรวิจัยของประเทศต่าง ๆ หลายโครงการ และได้ร่วมทีมประเมินงานวิจัยและภาคสนามในหลายประเทศ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการทำงาน การประสานงาน และการควบคุมการทำงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยตัวอย่างงานวิจัยระหว่างประเทศที่สำคัญ เช่น

ปี พ.ศ. 2547-2552 ได้ทำงานร่วมกับองค์กรวิจัยของประเทศต่าง ๆ เช่น ฟิลิปปินส์ อินเดีย อินโดนีเซีย เวียดนามมาเลเซีย ญี่ปุ่น จีน และบังคลาเทศ ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณของ Institute for Global Environmental Strategies (IGES) ในการทำงานวิจัยประเด็นการค้าและสิ่งแวดล้อม ระดับเอเชีย-แปซิฟิค (ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก) โดยศึกษาถึงการรีไซเคิล การส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและเล็ก ระบบข้อมูลพลังงาน การเปิดการค้าเสรี เป็นต้น

ปี พ.ศ. 2551 ทำงานร่วมกับธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) และ The Energy and Resources Institute (TERI) ในเรื่อง Energy and climate change โดยร่วมกับองค์กรวิจัยในประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ จีน และญี่ปุ่น โดยสถาบันรับผิดชอบงานวิจัยใน 5 ประเทศ คือ เวียดนาม ลาว พม่า กัมพูชา และไทย

และปี พ.ศ. 2552 ทำงานร่วมกับ ADB และ TERI ในเรื่อง Technology Transfer เพื่อเตรียมการเจรจาในการประชุมอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFC: COP 15 Negotiation) ณ กรุงโคเปนเฮเก็น ประเทศเดนมาร์ก ร่วมกับองค์กรวิจัยในประเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ จีน และ ญี่ปุ่น

การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

ในปัจจุบันสถาบันฯ ได้ขยายงานด้านการปรับตัวรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศลงสู่ระดับปฏิบัติ และการวิจัยเฉพาะภาคส่วนที่ก่อให้เกิด และที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น การท่องเที่ยว การเกษตร และพลังงาน ภายใต้แนวทางความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคมชุมชน และองค์กรระหว่างประเทศ มีขอบข่ายการดำเนินงานครอบคลุมหลายระดับและกลุ่มเป้าหมาย อาทิ ในระดับพื้นที่ได้ดำเนินโครงการ The Asia-Pacific Forum for Environment and Development

ปฏิบัติการลดภาวะโลกร้อน (ด้านการเกษตร) การเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในการปลูกข้าวโดยใช้หลักการของ System of Rice Intensification (SRI) ในภาคกลางของ ประเทศไทย

การรับมือของเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือ Urban climate resilience มุ่งเน้นเพื่อเสริมสร้างความขีดความสามารถให้กับเมืองในประเทศไทยให้มีความรู้ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของกระบวนการกลายเป็นเมืองกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การลงมือปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการรับมือและสามารถพัฒนายุทธศาสตร์การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้กับเมืองของตน เนื่องจากขณะนี้เมืองขนาดกลางในประเทศไทยกำลังเผชิญกับการพัฒนาและการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ซึ่งกระบวนการดังกล่าว นำไปสู่การใช้ทรัพยากรที่เพิ่มมากขึ้น เช่น ความต้องการใช้พลังงานเพิ่มขึ้น ความต้องการใช้น้ำสูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงการอพยพของประชากรเพื่อเข้ามาทำงานในเมือง ซึ่งเมืองเหล่านี้กำลังเผชิญกับประเด็นปัญหาด้านเมืองสังคมและสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติทางธรรมชาติ นอกจากนี้เมืองส่วนใหญ่ยังมีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยง เช่น พื้นที่ลุ่มต่ำ พื้นที่น้ำหลาก พื้นที่ปากแม่น้ำ หรือพื้นที่ชายฝั่งทะเลการกลายเป็นเมืองที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วโดยขาดการวางแผนในระยะยาว จะทำให้เกิดผลกระทบจากภัยพิบัติที่รุนแรงขึ้น และเพิ่มความเสี่ยงและความเปราะบางมากขึ้นและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก็จะทำให้ผลกระทบความเสี่ยง และความเปราะบางทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

เพื่อช่วยชุมชนเมืองรับมือต่อการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สถาบันฯ ได้ดำเนินการ 1) โครงการเครือข่ายเมืองในเอเชีย เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ Asian Cities Climate Change Resilience Network (ACCCRN) โดยการสนับสนุนจากมูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์ (Rockefeller Foundation) ดำเนินงานใน 10 เมืองนำร่องในเอเชีย โดยเมืองนำร่องในประเทศไทยคือเมืองเชียงราย และหาดใหญ่

2) โครงการเสริมสร้างการรับมือของเมืองกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ The Mekong Building Climate Resilient Asian Cities (M-BRACE) ได้รับการสนับสนุนจากองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐฯ (USAID) และดำเนินงานร่วมกับสถาบัน เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม สำนักงานภูมิภาคเอเชีย Institute for Social and Environmental Transition (ISET) ดำเนินงาน ใน 2 เมืองหลักได้แก่เมืองอุดรธานี และภูเก็ต โดยการเสริมสร้างการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะช่วยส่งเสริมด้านการเรียนรู้ ร่วมกัน การประสานงานและการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องจากหลายภาคส่วน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านความเปราะบางของเมือง

นอกจากนี้ สถาบันฯ ยังมีเครือข่ายกับองค์กรภาคประชาชนในระดับภูมิภาค ซึ่งเน้นความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภายใต้โครงการ “การพัฒนาอย่างยั่งยืนของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง เสริมสร้างศักยภาพขององค์กรภาคประชาสังคมในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” โดยมีการจัดเวทีสานเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้และสื่อสารประเด็นทางด้านนโยบายกับหน่วยงานวางแผนทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระดับภูมิภาคระหว่างประเทศ สมาชิกอันได้แก่ จังหวัดยูนนานประเทศจีน พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา และไทย โดยผลการดำเนินงานที่ได้รับนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติที่ตอบสนองความต้องการ และขีดความสามารถขององค์กรภาคประชาสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น และในระดับภูมิภาค

การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ในการร่วมลดก๊าซเรือนกระจกนั้น ไม่ควรเป็นภารกิจต้น ๆ ของประเทศเพราะประเทศไทยปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แต่ผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะมีผลกระทบอย่างมากต่อภาคเกษตร และเมือง อย่างไรก็ตามเราควรร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งสถาบันฯ ได้มีการทำงานที่เกาะติดกับการเจรจา และท่าทีของประเทศต่าง ๆ ในการร่วมกันลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยได้นำความรู้และเครื่องมือ/เทคนิคต่าง ๆ ที่มีข้อสรุปจากการประชุม เจรจาหรือ ข้อตกลงระหว่างประเทศแต่ละครั้งนำมาขยายผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม ได้ทราบเท่าทันและปรับแนวทางธุรกิจ และการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อธุรกิจและมีผลในการลดก๊าซเรือนกระจกในระดับองค์กร หรือหน่วยงาน อาทิ การดำเนินการร่วมกันในการลดก๊าซเรือนกระจกของแต่ละกลุ่มประเทศ การดำเนินงาน ด้านกลไกการพัฒนาที่สะอาด Clean development mechanism (CDM) การบริหารจัดการ คาร์บอน (Carbon management), Carbon footprint, Carbon offset ฯลฯ รวมถึงการร่วมขับเคลื่อนผ่านผู้บริโภคไปสู่ผู้ผลิตเพื่อร่วมกันลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยอาศัยระบบฉลากลดคาร์บอน (Carbon Reduction Label) เพื่อรับรองสินค้าที่สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกระหว่างกระบวนการผลิตได้ตามเกณฑ์กำหนดถือเป็นเครื่องมือที่เปิดโอกาสให้ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคมีส่วนร่วมลดภาวะโลกร้อน ต่อมาได้พัฒนาการ ไปสู่การการรับรองภาคอาคารและบริการ อาทิ สำนักงานโรงแรม โรงพยาบาล เป็นต้น หรือที่เรียกว่า การรับรองการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสำหรับอาคาร (Carbon Reduction Certification for Building) ในปี พ.ศ. 2556 ได้มีการรับรองอาคาร หรือธุรกิจที่มีการใช้พลังงานทดแทนเพื่อการลดการใช้ไฟฟ้าและเชื้อเพลิง และลดการปล่อย ก๊าซเรือนกระจกจากเชื้อเพลิงฟอสซิลมีผลต่อภาพใหญ่ในการลดการสร้างโรงไฟฟ้าโดยตรง

สรุปได้ว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การจัดการรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้สามารถใช้ได้ยาวนาน ด้วยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบ โดยการ

วางแผน ดำเนินงาน ติดตามประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้ดีขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อมวลมนุษย์และธรรมชาติให้มากที่สุด จากบทสรุปข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำหลักการ และกระบวนการที่ได้ศึกษามาพัฒนางานวิจัยของตนเองในหัวข้อเรื่อง แนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว ให้เกิดแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด

4. แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม

4.1 ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม

Commission of the Europe Communities (2003) นิยามคำว่า CSR หมายถึง แนวคิดที่บริษัทจะบูรณาการความห่วงใยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เข้ากับการดำเนินงานของบริษัทและเข้ากับปฏิสัมพันธ์ที่มีบริบทต่อผู้มีส่วนได้เสียบนพื้นฐานของความสมัครใจ

สถาบันไทยพัฒน์ (2558) ให้ความหมาย “ความรับผิดชอบต่อสังคม” ว่าหมายถึง การดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกขององค์กรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในระดับ ใกล้และไกลด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กรในอันที่จะทำให้ อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (2555) มีการตีความ CSR ว่าเป็นกิจกรรมที่รวมทั้งการคิด การพูด และ การกระทำซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการ และการดำเนินงานขององค์กรที่ดำเนินการในพื้นที่ของสังคม โดยที่สังคมใกล้ซึ่งหมายถึง ลูกค้า คู่ค้า ครอบครัวพนักงาน ชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ ซึ่งรวมถึง สิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศน์ และสังคมไกล หมายถึง ผู้เกี่ยวข้องกับองค์กรโดยอ้อม ได้แก่ คู่แข่งขันทางธุรกิจ ประชาชนทั่วไป เป็นต้น ยังได้ อธิบายถึงความเกี่ยวข้องกับผู้คนในมิติต่าง ๆ ประกอบด้วย ลูกค้า คู่ค้า ชุมชนและสภาพแวดล้อม ประชาสังคม และคู่แข่งขันธุรกิจ

สรกฤต พลเคน (2555) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นแนวคิดความคิดที่ว่า ธุรกิจที่หลากหลายได้รู้ว่าการผสานหรือรวมตัวเป็นหนึ่งเดียวกับสังคม และสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นสิ่งที่องค์กรธุรกิจต้องปฏิบัติ และโดยพื้นฐานสำคัญนั้นจะต้องมีปฏิสัมพันธ์อย่างเต็มใจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย

กุญฎา เปรมปรีดิ์ (2556) ได้กล่าวว่า CSR นั้นไม่ใช่แค่เรื่องของต้นทุน หรือการทำโดยการถูกบังคับ หรือเพื่อการกุศล เพราะว่ากิจกรรม CSR นั้นจะนำมาซึ่งโอกาสและนวัตกรรมในการทำธุรกิจและนำมาซึ่งความได้เปรียบในด้านของการแข่งขัน นอกจากนี้ยังได้แสดงความคิดเห็นถึงสาเหตุที่หลายองค์กรพยายามทำ CSR ที่ยังไม่ประสบความสำเร็จเป็นเพราะว่าองค์กรธุรกิจของตนเองกับ

สังคมนั้นไม่มีความเกี่ยวข้องกัน ทั้งที่จริงและทั้งสองต้องมีความพึ่งพากันอยู่เสมอ นอกจากนี้กิจกรรมที่ทำก็ไม่ควรจะทำเหมือน ๆ กัน แต่ควรทำให้เหมาะสมกับธุรกิจของตน

Maimunah ISMAIL (2009: 1) ได้กล่าวว่าความรับผิดชอบต่อสังคมคือการที่องค์กร หรือบริษัท ได้มีการกำหนดกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจด้วยความเป็นธรรม และเป็นมิตรกับสังคม โดยความรับผิดชอบต่อสังคมมีความเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน เป็นการทำงานร่วมกับท้องถิ่น ชุมชนที่ได้ดำเนินธุรกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดไปจนถึงการให้ความสำคัญกับการดูแลและพัฒนาความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ปาริชาติ หอมเกสร (2556) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นความพยายามขององค์การเพื่อให้บรรลุความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากการบริจาคเพื่อการกุศล (Philanthropy) และการปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง (Legal Compliance)

อนันตชัย ยูรประถม (2550) ได้อธิบายแนวคิดที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ความเข้าใจว่าเพราะเหตุใดองค์กรจึงต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการสร้างกำไรและปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ที่บริษัทจะต้องให้ความสำคัญและระมัดระวังต่อผลกระทบที่ตามมาจากการดำเนินธุรกิจต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งบริษัทจะต้องมีการกำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่สังคมต้องการแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมทางธุรกิจในการนำหลักหลักจริยธรรมและศีลธรรมมาใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบาย กลยุทธ์ การตัดสินใจ รวมทั้งการกำหนดทิศทางในการดำเนินกิจกรรมขององค์กร เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่ากับสังคม หรือแนวคิดประชาองค์กร ที่เป็นการเปรียบเทียบบริษัทในการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม โดยการรับผิดชอบต่อกฎหมาย เศรษฐกิจจริยธรรมและมนุษยธรรม ในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพื่อช่วยให้สังคมเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนควบคู่ไปพร้อมกับการเติบโตของธุรกิจ

Wayne (1995) ให้ความหมายไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นข้อผูกมัดของผู้บริหารในการหาวิธีที่จะรักษาหรือปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่า ผลประโยชน์ขององค์กรอย่างเดียว

จิรัชญา โยธาอภิรักษ์ (2551: 17) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความมุ่งมั่นหรือพันธสัญญาที่ธุรกิจมีอยู่อย่างต่อเนื่องในการประปฏิบัติอย่างมีจริยธรรมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานตลอดจนครอบครัวของเขา และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมในวงกว้าง

บัณฑิตา ทรัพย์กมล (2544: 15) ให้ความหมายไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นเรื่องของจริยธรรม คุณธรรม บทบาทและหน้าที่ รวมถึงนโยบาย กิจกรรม ที่องค์กรภาคธุรกิจจัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือปรับปรุงและส่งเสริมให้สังคมและประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

มนตรี เลิศสกุลเจริญ (2547: 11) ให้ความหมายไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการแสดงออกของพฤติกรรมองค์กรต่อสังคมภายนอก เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรทำให้เกิดการยอมรับจากสังคม การปฏิบัติขององค์กรจะต้องอยู่ในความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจ กฎหมาย จริยธรรม และการใช้ดุลยพินิจขององค์กรที่พึงเห็นสมควร ซึ่งการจัดกิจกรรมหรือการบริการสามารถกระทำได้หลายรูปแบบทั้งทางด้านพัฒนาชุมชน สุขภาพอนามัย การศึกษา สิ่งแวดล้อม สิทธิผู้บริโภค และวัฒนธรรม

สถาบันไทยพัฒน์ (2553) ให้ความหมายไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หรือบรรษัท บริบาล หมายถึง การดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กร ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในระดับใกล้และไกล ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กรในอันที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (2554) ให้ความหมายไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การเอื้อประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายอย่างเหมาะสมโดยไม่ไปเบียดเบียนฝ่ายใด

Carroll (1979) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ นั้นเกี่ยวข้องกับความคาดหวังทางเศรษฐกิจ กฎหมาย จริยธรรม และความระมัดระวังที่สังคมมีต่อองค์กร ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง

Matten and Moon (2004) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจเป็นกลุ่มของแนวคิดที่คาบเกี่ยวกับจริยธรรมทางธุรกิจการช่วยเหลือสาธารณะ การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมความรับผิดชอบอย่างยั่งยืน และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นแนวคิดที่เป็นพลวัตร และสามารถโต้แย้งได้ที่ถูกฝังตรึงอยู่ในแต่ละบริบททางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และสถาบัน

Kotler and Lee (2005) ได้ให้ความหมายของ Corporate Social Responsibility : CSR ความ รับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจนั้น หมายถึง การดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการใส่ใจ และดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อมภายใต้หลักจริยธรรม การกำกับดูแลที่ดี และการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการเพื่อนำไปสู่การดำเนินธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ทั้งนี้การปฏิบัติตามนิยาม CSR ที่สามารถยกระดับตนเองไปสู่ความยั่งยืนได้เป็นผลสำเร็จโดยไม่ผิดศีลธรรมจรรยา ไม่เบียดเบียนทุกฝ่าย ย่อมสร้างสรรค์ความสุขที่แท้จริงให้กับตนเอง ธุรกิจ รวมทั้งสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ยูน เฮียววัน (2555) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ หรือ CSR มิได้หมายความถึง การทำกิจกรรมให้สังคมได้เป็นครั้งเป็นคราวเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมองลึกลงไปถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้วนำมาตรฐาน แรงงานเข้ามาชี้วัด หมายความว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจควรพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้าง และลูกจ้าง เป็นอันดับแรก เช่นนายจ้างมีความรับผิดชอบต่อ ลูกจ้างมากน้อยเพียงใด

คณะกรรมาธิการยุโรป (1999 อ้างใน วิภาดา วีระสัมฤทธิ์, 2553: 17) ได้ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเป็นแนวคิดที่ผสมผสานความใส่ใจต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมไว้ในกระบวนการดำเนินธุรกิจและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้ พื้นฐานการกระทำตามความสมัครใจความมุ่งมั่นหรือพันธะสัญญาที่ธุรกิจมีอยู่อย่างต่อเนื่องในการ ที่จะประพฤติปฏิบัติอย่างมีจริยธรรมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการปรับปรุง คุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานตลอดจนครอบครัวของเขาเหล่านั้น

องค์กรเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (2553 อ้างใน วิภาดา วีระสัมฤทธิ์, 2553: 17) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจว่าความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจหมายถึงแนวทางการจัดการที่มุ่งให้องค์กรธุรกิจผสานการดำเนินธุรกิจกับความห่วงใยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลาย

โสภณ พรโชคชัย (2555) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ หมายถึง หน้าที่ที่องค์กรธุรกิจจะต้องมีต่อสังคมในฐานะ หน่วยงานหนึ่งของสังคมที่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมถึงมี จรรยาบรรณทางธุรกิจและมาตรฐานวิชาชีพที่แน่นอน ส่วนการบำเพ็ญประโยชน์แม้เป็นสำนึกที่ สำคัญของธุรกิจแต่ก็ไม่ใช่ความรับผิดชอบทั้งหมด

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2553) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจว่าการดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในระดับใกล้และไกลด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กร ในอันที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

4.2 ลักษณะสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม

เมื่อพิจารณาความหมายของความรับผิดชอบโดยเฉพาะนิยามของ European Commission (European Communities, 2008) พบลักษณะสำคัญของ CSR ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นเรื่องของการบูรณาการความห่วงใยด้าน สังคมและสิ่งแวดล้อม ที่มาจากการดำเนินธุรกิจขององค์กร CSR จึงไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องของการใจบุญ หรือรักเพื่อนมนุษย์ (philanthropy) เท่านั้น การทำ CSR จึงต้องสนใจว่าองค์กรทำธุรกิจในแต่ละวัน อย่างไร เช่น องค์กรดูแลลูกจ้างอย่างไร ผลิตสินค้าอย่างไร ทำการตลาดอย่างไร เป็นต้น จึงเห็นได้ว่า เรื่องของ CSR นั้น จะสนใจว่าองค์กรทำกำไร (profit) อย่างไรมากกว่าที่จะสนใจองค์กรทำอะไรกับกำไร

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วน เสีย หากต้องการ CSR ที่มีประสิทธิผลองค์กรต้องการสนทนา (dialogue) และความเป็นหุ้นส่วน (partnership) กับผู้มี

ส่วนได้เสียซึ่งอาจเป็นสหภาพแรงงาน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และองค์กรตัวแทนภาคธุรกิจ (เช่น องค์กรนายจ้าง หอการค้า สภาอุตสาหกรรม ฯลฯ)

3. ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นเรื่องของความสมัครใจที่ดำเนินการ มิใช่ เป็นการบังคับโดยกฎหมายตามนิยามแสดงนัยยะให้เห็นว่าเรื่อง CSR เป็นเรื่องที่องค์กรต้องพิจารณาว่า จะสามารถจะทำอะไรได้บ้างด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด (เป็นขั้นต่ำไว้) อย่างไรก็ตามสิ่งนี้จะเป็นปัญหาในการดำเนินการของประเทศที่กำลังพัฒนาที่ลำพังการปฏิบัติให้ได้ตามที่กฎหมายกำหนดเป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ยากแล้ว

จิรัชญา โยธาอภิรักษ์ (2551) ได้เสนอประเด็นที่ว่าทำไมนักธุรกิจต้องรับผิดชอบต่อสังคมและจะรับผิดชอบอย่างไรดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้นเนื่องจากอิทธิพลของธุรกิจมาจากแนวคิดที่ว่าธุรกิจมีอิทธิพลอย่างมากในเรื่องของเศรษฐกิจการว่าจ้างแรงงานการสร้างความเน่าเสียในสิ่งแวดล้อมธุรกิจจะก่อให้เกิดปัญหาหรือป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดได้ในสังคมที่ทุกคนต้องอยู่ร่วมกันและต้องพึ่งพาอาศัยกัน ทั้งนั้นธุรกิจต้องมีความรับผิดชอบในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาแก่สังคมหรือถ้าเกิดปัญหาขึ้นแล้วต้องช่วยแก้ไขปัญหานั้น

2. ธุรกิจจะดำเนินการเป็นระบบเปิดสองทางโดยเปิดรับสิ่งที่เป็นแนวความ ต้องการจากสังคมและเปิดเผยวิธีการดำเนินงานให้สังคมได้รับรู้ข้อเสนอนี้ ทำให้นักธุรกิจมีความปรารถนารับฟังตัวแทนของสังคมในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของสังคม และการปรับปรุงสวัสดิการในสังคมในทางกลับกันสังคมต้องมีความปรารถนาจะรับฟังการรายงานจากธุรกิจว่าได้ทำอะไรไปอันเป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายต้องรายงานต่อกันอย่าง เปิดเผย

3. การบริการผลผลิตหรือกิจกรรมที่จะเป็นผลเสีย และผลดีต่อสังคมต้องมีการคิดคำนวณอย่างถี่ถ้วนในการตัดสินใจจะดำเนินการโดยเน้นว่าการพิจารณาแต่ในแง่ความเป็นไปได้ทางเทคนิคหรือได้กำไรทางเศรษฐกิจยังไม่ใช่ปัจจัยที่เพียงพอในการพิจารณา แต่ต้องคิดถึงสังคมที่ได้รับผลกระทบต่อไปทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

4. ผลเสียต่อสังคมที่เกี่ยวกับแต่ละกิจกรรมผลผลิตหรือบริการจะต้องมีผลถึงผู้บริโภคผลเสียที่เกิดขึ้นจากธุรกิจที่มีต่อสังคมจริง ๆ จะตกอยู่กับผู้บริโภคในต้นทุนที่สูงกว่ามากเกินกว่าที่สังคมจะคาดคิดได้ธุรกิจจำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นนี้ และต้องดำเนินการไม่ให้ผลเสียตกอยู่กับผู้บริโภค

5. สถาบันทางธุรกิจในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมมีความรับผิดชอบในปัญหาของสังคมที่อยู่นอกเหนือจากการดำเนินงานปกติถ้าธุรกิจจัดจ้างผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขปัญหาของสังคมที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับธุรกิจโดยตรงจะเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อการแก้ปัญหาสังคม เหตุผลคือในที่สุดธุรกิจจะได้รับกำไรเพิ่มขึ้นจากการที่ช่วยปรับปรุงสังคมโดยทั่วไปธุรกิจจึงควรมีความรับผิดชอบกับสมาชิกของสังคมทั้งหมด เพื่อปรับปรุงสังคมทั่วไปให้ดีขึ้น

4.3 ประเภทของความรับผิดชอบต่อสังคม

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2553) ประเภทของงาน CSR แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ประกอบด้วย

1. CSR-After-Process เป็นการดำเนินกิจกรรมที่แยกต่างหากจากการดำเนินธุรกิจที่เป็นกระบวนการหลักของกิจการ (รวมความถึงกิจกรรมที่เกิดจากผลต่อเนื่องของกระบวนการดำเนินการธุรกิจ) เช่น การแจกจ่ายสิ่งของบรรเทาสาธารณภัย การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะและการเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบทางมลพิษจากการประกอบการ

2. CSR-In-Process เป็นการดำเนินด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่อยู่ในกระบวนการหลักของกิจกรรมหรือเป็นการทำธุรกิจที่หากำไรอย่างมีความรับผิดชอบ เช่น การป้องกันหรือการจัดมลพิษในกระบวนการผลิต เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อชุมชนการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามข้อกำหนดในฉลากผลิตภัณฑ์ การเปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภคอย่างถูกต้องครบถ้วน การชดเชยความเสียหายให้แก่ลูกค้าที่เกิดจากความผิดพลาดและความบกพร่องของพนักงาน ซึ่งการดำเนินความรับผิดชอบเหล่านี้ ถือเป็นกิจกรรมที่อยู่ในเวลาทำงานปกติของกิจการ

3. CSR-As-Process เป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรให้กับตนเองเป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อมุ่งสร้างประโยชน์ต่อสังคมเป็นด้านหลัก เช่น มูลนิธิ/สมาคมการกุศลที่เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรประชาชนและส่วนราชการ

สุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสินี (2556) ความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นมีแนวทางในการจำแนกประเภทหลายรูปแบบ ซึ่งเมื่อแบ่งตามทฤษฎีแล้ว อาจสามารถแบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ 4 กลุ่มด้วยกัน แต่อาจมีการทับซ้อนกันบ้างในรายละเอียด คือ

1. กลุ่มที่หนึ่ง ทฤษฎีเครื่องมือการบริหาร โดยมองว่าความรับผิดชอบต่อสังคมช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ในระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้บริษัทบรรลุเป้าหมายด้านการเงินได้ทฤษฎีในกลุ่มนี้ประกอบไปด้วย ทฤษฎีมูลค่าของผู้ถือหุ้น ทฤษฎีตัวแทน และความรับผิดชอบต่อสังคมในเชิงกลยุทธ์

2. กลุ่มที่สอง ทฤษฎีการเมือง กล่าวถึงอำนาจหน้าที่และสถานภาพของธุรกิจในบริบททางสังคม โดยมองว่าบริษัทเองก็มีหน้าที่ต่อสังคมเฉกเช่นพลเมืองทั่วไป เช่น ทฤษฎีบรรษัทพลเมือง และทฤษฎีบรรษัทธรรมนูญนิยม

3. กลุ่มที่สาม ทฤษฎีบูรณาการ เป็นการรวมเอาความรับผิดชอบต่อสังคมและการดำเนินกิจการเข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร เน้นการตอบสนองต่อสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

4. กลุ่มที่สี่ ทฤษฎีจริยธรรม โดยให้ความสำคัญกับจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ เช่น การทำการกุศล การดูแลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมไปถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อคำนึงถึงผลประโยชน์ของชนรุ่นหลัง

4.4 ระดับขั้นของความรับผิดชอบต่อสังคม

สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (2551) กำหนดการปฏิบัติตามหลัก CSR ที่นำมาประยุกต์ใช้ควบคู่กับธุรกิจ แบ่งได้เป็น 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 Mandatory Level ข้อกำหนดตามกฎหมาย (Legislation) หมายถึงการที่ธุรกิจมีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายแรงงาน การจ่ายภาษี เป็นต้น

ขั้นที่ 2 Elementary Levels ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Economic Profit)หมายถึง การที่ธุรกิจคำนึงถึงความสามารถในการอยู่รอดและให้ผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้น ซึ่งในขั้นนี้ธุรกิจควรหมั่นตรวจตราว่า กำไรที่ได้นั้นต้องมิใช่กำไรซึ่งเกิดจากการเบียดเบียนสังคม

ขั้นที่ 3 Preemptive Levels จรรยาบรรณทางธุรกิจ (Business Code of Conduct) หมายถึง การที่ธุรกิจสามารถสร้างกำไรแก่ผู้ถือหุ้นได้ในอัตราที่เหมาะสม และผู้ประกอบธุรกิจได้ใส่ใจเพื่อให้ประโยชน์ตอบแทนแก่สังคมมากขึ้น โดยเฉพาะสังคมใกล้ที่อยู่รอบข้างที่มีความคาดหวังว่าจะได้รับการดูแลหรือเอาใจใส่จากผู้ประกอบธุรกิจ

ขั้นที่ 4 Voluntary Levels ความสมัครใจ (Voluntary Action) หมายถึงการดำเนินธุรกิจควบคู่กับการปฏิบัติตามแนวทาง CSR ด้วยความสมัครใจ โดยไม่ได้ถูกเรียกร้องจากสังคมแต่อย่างใด ซึ่งในขั้นนี้ การประกอบธุรกิจจะอยู่บนพื้นฐานของการมุ่งประโยชน์ของสังคมเป็นสำคัญ และการดำเนินการ CSR ในส่วนนี้สมควรได้รับความยกย่องชื่นชมจากสังคมอย่างแท้จริง

4.5 ประโยชน์ของความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR)

สถาบันไทยพัฒน์ มูลนิธิบรูณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2556) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของซีเอสอาร์ไว้ว่าองค์กรธุรกิจคงเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องพิจารณาการดำเนินกิจกรรมทางซีเอสอาร์อย่างเป็นระบบ และเป็นรูปธรรมที่จับต้องวัดผลได้การผนวกซีเอสอาร์เข้ากับกลยุทธ์ทางธุรกิจเพื่อตอบสนองทั้งโจทย์ของสังคม และขององค์กรให้เป็นไปในลักษณะ Win-Win นั้นเป็นแนวโน้มสำคัญที่องค์กรหลายแห่งได้นำไปปฏิบัติใช้และก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจในบทความตอนนี้จะได้กล่าวถึงประโยชน์ทั้งในส่วนรูปธรรมที่จับต้องได้ (Tangible) และในส่วนนามธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible) จากการดำเนินกิจกรรมซีเอสอาร์ต่อองค์กรโดยรวม

1. ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมในแง่ของผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของกิจการราคาหุ้นมีเสถียรภาพและมีส่วนลำมูลค่าหุ้นในอัตราที่สูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยเนื่องจากเป็นที่ต้องการของนักลงทุนปัจจุบันเม็ดเงินลงทุนในธุรกิจที่มีซีเอสอาร์ซึ่งเรียกกันเฉพาะว่า SRI (Social Responsibility Investing) นั้นมีมูลค่าเกิน 2 ล้านล้านเหรียญและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นโอกาสที่องค์กรสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้เพิ่มมากขึ้นซึ่งจะทำให้ต้นทุนทางการเงินมีแนวโน้มที่ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติของตลาดในแง่ของพนักงานเกิดความภาคภูมิใจในการทำงานร่วมกับองค์กรได้รับความสุขจากการปฏิบัติงานในหน้าที่นอกเหนือจากผลตอบแทนในรูปตัวเงินทำให้องค์กรสามารถที่จะรักษาพนักงานที่มีความสามารถไว้และในขณะเดียวกันก็สามารถที่จะชักชวนบุคลากรที่มีคุณภาพ และเป็นที่ต้องการให้เข้ามาทำงานกับองค์กรได้องค์กรสามารถสร้างรายได้ และส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น จากการที่ลูกค้าพิจารณาเลือกซื้อสินค้าและบริการจากองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การส่งเสริมการขายด้วยการบริจาครายได้ส่วนหนึ่งต่อทุก ๆ การซื้อผลิตภัณฑ์ ในแต่ละครั้งให้แก่หน่วยงานหรือมูลนิธิที่ช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ องค์กรยังสามารถที่จะลดรายจ่ายของกิจการจากการดำเนินกิจกรรมซีเอสอาร์ ตัวอย่างเช่น โรงไฟฟ้ารณรงค์ให้ประชาชนประหยัดพลังงาน เพื่อที่จะได้ไม่ต้องลงทุนสร้างโรงไฟฟ้าหรือหาแหล่งพลังงานทดแทนแห่งใหม่ หรือการลดงบประมาณใช้จ่ายด้านโฆษณาในการเปิดตัวสินค้าแปรรูปของบริษัทแห่งหนึ่งที่มีส่วนช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนจากผลผลิตที่ล้นตลาดโดยได้รับการสนับสนุนด้านประชาสัมพันธ์จากหลายภาคส่วนในสังคมเปรียบเทียบกับงบโฆษณาสินค้าที่ไม่มีส่วนประสมของซีเอสอาร์ของบริษัทแห่งเดียวกัน

2. ประโยชน์ที่เป็นนามธรรมองค์กรสามารถได้รับประโยชน์จากการวางตำแหน่งตราผลิตภัณฑ์ (Brand Positioning) ให้อยู่ในใจของลูกค้าเป็นอันดับต้น ๆ ในประเภทสินค้าหรือบริการนั้น ๆ โดยการดำเนินกิจกรรมซีเอสอาร์ร่วมกับการทำตลาดผลิตภัณฑ์เช่นร้านกาแฟที่รับซื้อเมล็ดกาแฟในท้องถิ่นหรือจากไร่กาแฟที่ใช้เกษตรอินทรีย์เป็นต้นสำหรับองค์กรที่มิได้ใช้ตราผลิตภัณฑ์เป็นชื่อขององค์กรหรือเป็นองค์กรที่มีหลายตราผลิตภัณฑ์สามารถดำเนินกิจกรรมซีเอสอาร์ที่เสริมภาพลักษณ์องค์กร (Corporate Image) นอกเหนือจากการวางตำแหน่งตราผลิตภัณฑ์ โดยการสร้างธรรมเนียมปฏิบัติทางธุรกิจที่อำนวยประโยชน์ต่อสังคมโดยสมัครใจมากกว่าเป็นเพียง การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับในอุตสาหกรรมหรือกฎหมายบ้านเมืองในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดหา และดูแลระบบบำบัดของเสียจากโรงงานให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง หรือมากกว่าการมีระบบไว้เพียงเพื่อให้ผ่านการตรวจสอบตามเกณฑ์แต่มิได้เปิดใช้งานเป็นต้นนอกจากนี้องค์กรยังสามารถจัดทำรายงานของกิจการที่เรียกว่า Sustainability Report ซึ่งหน่วยงาน Global Reporting Initiative (GRI) เป็นผู้วางกรอบและแนวทางไว้ เพื่อใช้เผยแพร่กิจกรรมทั้งในมิติเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมขององค์กร โดยในปัจจุบันมีองค์กรธุรกิจที่จัดทำรายงานดังกล่าวนี้แล้วนับพันแห่งทั่วโลก

Little (2002) ได้ทำการศึกษาพบว่าการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) มีผลดีต่อธุรกิจได้ 8 ประการคือ

1. การบริหารความน่าเชื่อถือ ความน่าเชื่อถือของบริษัทถูกกำหนดด้วยความ คาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียในบริษัท (Stakeholders) พบว่าความน่าเชื่อถือมีความเชื่อมโยงกับความสามารถในการประกอบการของบริษัท ซึ่งพบว่าบริษัทที่สามารถจัดการความสัมพันธ์ และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียอย่างเป็นองค์กรรวมได้นั้นจะส่งผลต่อยอดขายได้มากขึ้นถึง 4 เท่า

2. ประโยชน์ในการจัดการความเสี่ยง การจัดการด้านสังคมสิ่งแวดล้อม และธรรมาภิบาลมีความสำคัญมาก ๆ ในการป้องกันปัญหาอันเกิดจากความเสี่ยงที่ควบคุมไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสี่ยงที่เกิดจากการคาดการณ์ของนักลงทุน

3. ประโยชน์ด้านการคัดเลือกและสร้างแรงจูงใจในการทำงานและรักษาพนักงานดี ๆ ให้อยู่กับบริษัทในการเลือกสมัครงานเข้าทำงาน และพนักงานในบริษัทใช้ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทมาเป็นตัวตัดสินในการเลือกหรือเปลี่ยนไปทำงานกับบริษัท

4. ประโยชน์ด้านความสัมพันธ์ของนักลงทุนและการเข้าถึงเงินทุน นักลงทุนทั่วไปตื่นตัว และเห็นประโยชน์ของการลงทุนที่รับผิดชอบต่อสังคม

5. การเรียนรู้และนวัตกรรม บริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสามารถใช้เป้าหมายในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมไปในแนวยั่งยืนได้

6. ความสามารถทางการแข่งขันและจุดยืนในตลาดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรนำไปสู่การตัดสินใจซื้อสินค้า มากกว่าการสร้างตราสินค้า หรือความสำเร็จทางการเงินขององค์กรนั้น

7. ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน คือ การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จด้านการเงินด้วยการลดการใช้วัตถุดิบ ลดการเกิดของเสียในกระบวนการผลิต ซึ่งนำไปสู่การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

8. การยอมรับของสังคมต่อการดำเนินงาน ความคาดหวังหรือทัศนคติของผู้มีส่วนได้เสียต่อการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท มีผลอย่างมากต่อการยอมรับให้บริษัทดำเนินธุรกิจในสังคมได้

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) มีความสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กรเพราะมีความเชื่อมโยงถึงความเข้าใจ ความผูกพัน รวมถึงภาพลักษณ์ชื่อเสียงขององค์กร ที่ถูกถ่ายทอดผ่านในรูปแบบกิจกรรม โครงการ หรือรูปแบบของกระบวนการดำาเนินงานขององค์กร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าองค์กรไม่ได้มุ่งหวังเพื่อผลกำไรขององค์กรเพียงอย่างเดียว แต่ยังมุ่งมั่นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ และเติบโตไปพร้อมกันกับองค์กร องค์กรจึงวิเคราะห์ผลกระทบหรือสิ่งที่ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชนโดยรอบพื้นที่ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างประโยชน์ส่วน

ร่วมอย่างยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว

5. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.1 ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

วชิรวัชร งามละม่อม (2559) การพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีที่ขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้าขณะเดียวกันการพัฒนาอย่างยั่งยืนมิได้หมายถึงการเพิ่มขึ้นปริมาณสินค้าหรือรายได้ของประชาชนเท่านั้น แต่รวมถึงการเพิ่มความพึงพอใจและเพิ่มความสุขของประชาชนด้วย

เกื้อ วงศ์บุญสิน (2538) การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการตามความจำเป็นในปัจจุบันโดยสามารถรองรับความต้องการหรือความจำเป็นที่จะเกิดแก่ชนรุ่นหลัง ๆ ด้วยทั้งนี้มาตรฐานการครองชีพที่เลยขีดความจำเป็นขั้นพื้นฐานต่ำสุดจะ ยั่งยืนต่อเมื่อมาตรฐานการบริโภคในทุกหนทุกแห่งคำนึงถึงความยั่งยืนในระยะยาว (Long-term Sustainability) รวมถึงครอบคลุมมาตรการการรักษามรดกทางทรัพยากรที่จะตกกับคนรุ่นหลังโดยอย่างน้อยให้มาก ๆ พอกับชนรุ่นปัจจุบันที่ได้รับมาและเป็นการพัฒนาที่กระจายประโยชน์ของความก้าวหน้าเศรษฐกิจได้อย่างทั่วถึงตลอดจนเป็นการพัฒนาที่ปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับโลก โดยรวมเพื่อชนรุ่นหลังและเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างแท้จริง

ไพฑูรย์ พงศะบุตร (2544) การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ ในระยะยาวและมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างผู้เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย

คณะกรรมาธิการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2546) การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ รูปแบบการพัฒนาที่คอยตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในปัจจุบันโดยไม่มีข้อผ่อนปรนใด ๆ กับความต้องการที่จำเป็นที่คอยตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในอนาคตด้วย

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ (2549) กล่าวว่าแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวความคิดที่ประนีประนอมระหว่างกลุ่มที่นิยมการพัฒนากับกลุ่มที่นิยมสิ่งแวดล้อม ทั้งโลกที่ร่ำรวยและโลกที่ยากจน ต่างก็มีความพึงพอใจในแนวคิดนี้เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ทำให้การพัฒนาและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ไปด้วยกันได้กล่าวคือ เป็นแนวคิดที่ไม่ได้ปฏิเสธความเจริญก้าวหน้าและมองว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่จำเป็น และสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีการทำลายสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืนยังหมายถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาที่นำเอาทรัพยากรทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติมนุษย์ การเงิน

และทรัพยากรกายภาพ มาจัดการเพื่อก่อให้เกิดความมั่งคั่ง ความอยู่ดีกินดีและความสุขสมบูรณ์ การพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้นอยู่กับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยสรุปแล้วคือการพัฒนาที่อยู่ภายใต้ขีดจำกัดทางนิเวศ

ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ (2543: 2) กล่าวว่า แนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาที่ต้องการการจัดทรัพยากรทั้งธรรมชาติและมนุษย์ รวมทั้งทรัพยากรการเงินและวัสดุทั้งปวงให้เป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดความมั่งคั่งและอยู่ดีกินดี โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสงวนไว้สำหรับคนรุ่นหลัง และการที่จะบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะเกิดการสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมได้นั้นจะต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถมีศักยภาพในการจัดการการพัฒนา

ประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ (2546: 9) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาในลักษณะบูรณาการเป็นองค์รวมที่ตัวแปรทั้งหลายต้องมาประสานกันครบองค์อย่างมีดุลยภาพแม้ว่าจะอยู่ในบริบทที่มีความหลากหลายบนความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจที่ต้องคำนึงถึงการพัฒนาตามขีดความสามารถในการแข่งขันบนพื้นฐานทรัพยากรของตนเอง ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ต้องให้ความสำคัญกับการตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องอย่างสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นความพยายามในการทำให้ดีขึ้นอย่างมั่นคงถาวรบนพื้นฐานของศักยภาพและทรัพยากรที่มีจำกัด โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ให้เกิดความสมดุลทุกมิติ เน้นการพัฒนาบนฐานทรัพยากร จุดแข็ง และศักยภาพของตนเอง รวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและต่อเนื่องตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและยั่งยืนตลอดไป

วสุธร ตันวัฒนกุล (2549) กล่าวถึงลักษณะที่แสดงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนว่าเป็นการผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาที่สนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคและยุติธรรม มีการผสมผสานกิจกรรม เพื่อทำให้สังคมเกิดความผูกพันและอนุรักษ์ไว้ซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม คำนึงถึงการรักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้อย่างสอดคล้องกับชุมชน

Radzicki and Tress (1995) กล่าวถึงนิยามการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการที่ 21 (Local Agenda 21) ไว้ว่าหมายถึง ความสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของคนในยุคปัจจุบันโดยไม่ขัดขวางหรือทำลายความสามารถของคนในยุคต่อ ๆ ไปที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง

กรมการปกครอง (2549) กล่าวถึงนิยามการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้ว่าหมายถึง การพัฒนาในลักษณะองค์รวมครอบคลุมมิติการพัฒนาทั้งด้านระบบนิเวศ ระบบเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชาชนไปพร้อม ๆ กัน ให้มีความสอดคล้องเกื้อหนุนซึ่งกันและกันอย่างสมดุล เป็นวงจร

การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันสืบทอดต่อเนื่องในอนาคตโดยไม่กระทบต่อโอกาสในการพัฒนาของคนรุ่นต่อไป

สุทธิดา ศิริบุญหลง (2554) กล่าวถึงนิยามการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้ว่าหมายถึงการพัฒนาที่รวมความถึง 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคม เพื่อลดการบริโภคหรือการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมลงไปในระดับที่ยังรักษาความสมดุลที่ดีและทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างอย่างที่ผ่านมา

บานชื่น นักการเรียน (2559) กล่าวถึงนิยามการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้ว่าหมายถึงการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระหว่างมิติต่าง ๆ ทั้งทางด้าน 7 เศรษฐกิจ สังคม การเมืองวัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันจะเป็นองค์ประกอบที่จะรวมกันหรือองค์รวมในการทำให้ชีวิตมนุษย์สามารถอยู่ดีมีสุขได้ทั้งสำหรับคนในรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นอนาคต

5.2 องค์ประกอบการพัฒนาที่ยั่งยืน

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2556) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาที่เน้นให้มนุษย์คำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติบนโลก และให้มีการดำเนินการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนทั้งในยุคปัจจุบัน และยุคต่อ ๆ ไปอย่างเท่าเทียมกัน หลักการสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การสร้างสมดุลระหว่าง 3 มิติของการพัฒนา อันได้แก่

1. มิติการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ กระจายรายได้ให้เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะคนที่มีรายได้ต่ำ

2. มิติการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้ มีสมรรถนะและมีผลิตภาพสูงขึ้น ส่งเสริมให้เกิดสังคมที่มีคุณภาพ และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

3. มิติการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่ระบบนิเวศสามารถฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิมได้การปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมในระดับที่ระบบนิเวศสามารถดูดซับและทำลายมลพิษนั้นได้ โดยให้สามารถผลิตมาทดแทนทรัพยากร ประเภทที่ใช้แล้วหมดไปได้

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547: 2-7) ได้แก่

1. เป็นการพัฒนาที่ดำเนินไป โดยคำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสนองความต้องการในปัจจุบันโดยไม่ส่งผลเสียต่อความต้องการในอนาคต

2. เป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงความเป็น “องค์รวม” คือมองว่าการจะทำสิ่งใดต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับสิ่งอื่น ๆ ดังนั้น การพัฒนาแนวนี้จึงยึดหลักความรอบคอบ และค่อยเป็นค่อยไป

3. การพัฒนาอย่างยั่งยืนไม่ได้ระบุว่าต้องปฏิเสธ “ระบบเทคโนโลยี” เพียงแต่ต้องคำนึงว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้นั้น เป็นไปในทางสร้างสรรค์หรือทำลาย

วรัญญู เวียงอำพล (2546: 29-30) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาแบบยั่งยืนต้องเป็นการสร้างสรรค์ให้ชีวิตและสังคมดีขึ้น โดยต้องมีการพัฒนา 4 องค์ประกอบ คือ ธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม สังคม จิตใจ/มนุษย์และเศรษฐกิจ ดังนี้

1. ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ยังคงสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติให้เหมือนเดิมที่สุดไม่ควรให้ธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปมากนัก หรือถ้าจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงต้องชดเชยหรือทดแทนธรรมชาติที่เสียไป มนุษย์ต้องไม่ก่อให้เกิดมลภาวะสู่สิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาล เอกชน และประชาชนจะต้องได้รับความสนใจทั้งในระดับนโยบาย ระดับการวางแผน และระดับปฏิบัติ

2. สังคมคือ ประชาชนมีคุณภาพดีกินดีอยู่ดี สังคมปลอดภัยสงบสุข เป็นสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ยังคงมีวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น

3. จิตใจและมนุษย์ ต้องมีการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้เข้มแข็งและสมบูรณ์อยู่เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องของจิตใจ

4. เศรษฐกิจ ต้องมีการหมุนเวียนของรายได้มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น มีการผลิตที่เหมาะสมกับทรัพยากรและความต้องการของผู้บริโภค โดยที่การผลิตต้องไม่ก่อให้เกิดมลภาวะมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์แบบใหม่ที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วประหยัด และปลอดภัยให้แก่ชุมชนรวมทั้งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร

5.3 เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (2564) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) นั้นมีทั้งหมด 17 เป้าหมาย

เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน

เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการสำหรับทุกคนในทุกวัย

เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย

เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง

เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 7 สร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ที่ยั่งยืนในราคาที่ย่อมเยา

เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม

เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในประเทศและระหว่างประเทศ

เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิต้านทานและยั่งยืน

เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 13 เร่งต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิผลรับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ

เป้าหมายที่ 17 เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.4 หลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

หลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องสอดคล้องกับหลักการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมี 6 ประการ (Thijs De la Court, 1990) ดังนี้

1. หลักการพัฒนาที่เน้นบูรณาการทางสังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ เน้นให้ความสำคัญกับการเติบโตจากภายในของสังคม

2. หลักการด้านนิเวศวิทยา กล่าวคือ การพัฒนาจะสอดคล้องกับการธำรงความหลากหลายและความยั่งยืนของทรัพยากร

3. หลักการด้านเอกภาพ กล่าวคือ การจัดการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างเท่าเทียม

4. หลักการอิสระเสรีกล่าวคือ การพัฒนาจำเป็นต้องก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองการควบคุมทรัพยากรโดยท้องถิ่น ตลอดจนการมีส่วนร่วมโดยประชาชนผู้ด้อยโอกาสและคนชายขอบอย่างไรก็ดีประชาชนต้องสามารถดำเนินการพัฒนาด้วยตนเองจนบรรลุผลสำเร็จ

5. หลักการอหิงสา กล่าวคือ การพัฒนาต้องเป็นความสงบสันติไม่ใช้กำลังหรือใช้ความรุนแรง ตลอดจนไม่ก่อให้เกิดความรุนแรงในรูปสถาบันทางสังคม

6. หลักความผิดพลาดที่ต้องระมัดระวัง กล่าวคือ การพัฒนาอาจดำเนินไปอย่างผิดพลาดได้แต่ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาและทรัพยากรธรรมชาติถ้าหากการพัฒนาทำให้สูญเสียสิ่งแวดล้อม นับว่าขัดแย้งกับหลักการข้อนี้อย่างชัดเจน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2525) การพัฒนาที่ยั่งยืนของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีมีสาระสำคัญในการสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยพิจารณาในประเด็นหลัก ดังนี้

1. “คน” จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน เพราะเมื่อคนมีความเจริญทางปัญญาสามารถจะสร้างความเจริญได้เอง นับได้ว่าเป็นความเข้มแข็งของทั้งคน และของท้องถิ่น ถ้าไม่พัฒนาคนในท้องถิ่นจะทำให้ท้องถิ่นไม่ยั่งยืน

2. หลักการพัฒนา 10 ประการ ประกอบด้วย

2.1 หลักช่วยเหลือตนเอง พึ่งตนเองเป็นการพัฒนา “คน” เพื่อให้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนมากที่สุด จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในตนเอง ซึ่งจะทำให้ชุมชน ท้องถิ่น เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

2.2 หลักการเริ่มจากสภาพที่เป็นอยู่ เป็นการพัฒนาจากสิ่งที่เขามีอยู่แล้วจึงใส่ปัจจัยนำเข้าไป เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป ทำให้ชาวบ้านสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้

2.3 การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เพราะเป็นสิ่งใกล้ตัวทำให้ชาวบ้านเกิดการพึ่งตนเองมากที่สุด และสามารถที่จะวางแผนการใช้ทรัพยากรที่พอดี ทำให้ผลผลิตที่เกิดขึ้นไม่มากหรือน้อยไป การอาศัยทรัพยากรที่ไกลตัวเป็นการใช้เงินมากและอาจเกินความจำเป็นของท้องถิ่น

2.4 การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านในท้องถิ่น เพื่อให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจนเกิดปัญญาสามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้

2.5 วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืนจะต้องดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของไทยที่ดีงาม และผู้นำท้องถิ่นจะต้องเป็นต้นแบบของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่สืบไปเป็น การแก้ไขปัญหาท้องถิ่นล่มสลาย

2 .6 ความมีประสิทธิภาพในการพัฒนาให้ได้ผลต้องจัดทำในรูปของหนึ่งโครงการ มีลักษณะเป็นหนึ่งหน่วยระบบ มีผลผลิตที่คาดหวังมีปัจจัยนำเข้าและกระบวนการทำงานที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นระบบ เมื่อโครงการดำเนินงานไปแล้ว สามารถประเมินผลและประสิทธิภาพได้

2.7 การประสานงาน หน่วยงานของราชการ และเอกชน ต้องมีการประสานความร่วมมือในการทำงาน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนา ถ้าทุกหน่วยงานของราชการ และเอกชนสามารถประสานให้ความร่วมมือกันได้อย่างดีก่อให้เกิดการพัฒนาที่เข้มแข็ง

2.8 การทำงานเชิงรุก เป็นการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาหมู่บ้านอย่างตรงประเด็นในการทำงานเชิงรุกนั้น ชาวบ้านในท้องถิ่นจะเข้าร่วมทำให้เกิดการพัฒนา การเรียนรู้ในการทำงานระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคนในท้องถิ่น

2.9 ความมีคุณธรรมและศิลปะการพัฒนาคน หากมุ่งแต่ความรู้ความสามารถทางด้านเศรษฐกิจอย่างเดียวจะทำให้ความเป็นไทยขาดหายไปจากท้องถิ่นสิ่งสำคัญ คือ คุณธรรมและศิลปะที่แสดงความเป็นท้องถิ่นไทยที่ต้องทำควบคู่กันไป

2.10 การเชื่อมประสานด้านเวลา เป็นการพัฒนาโดยเชื่อมสภาพของท้องถิ่นในปัจจุบันของไทยเข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ที่เหมาะสมกับการพัฒนาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่นำเข้ามาจะต้องไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพความเป็นท้องถิ่นของไทย ต้องเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาคนและส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. วิธีการพัฒนาเป็นการลงมือปฏิบัติไปสู่เป้าหมายของการพัฒนา วิธีการพัฒนาจึงมุ่งที่ตัว “คน” เป็นสำคัญกระบวนการที่นำมาใช้ในการพัฒนา “คน” ได้แก่ วิธีการให้การศึกษา อบรม วิธีการทำงานกับกลุ่มคน วิธีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ นักพัฒนาและผู้ถูกพัฒนาจะต้องร่วมกันตั้งแต่วางแผน และปฏิบัติงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ให้กระบวนการทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และวิธีทำงานกับหน่วยงานเป็นการส่งเสริมให้หน่วยงานเข้ามาช่วยท้องถิ่นในส่วนที่ขาด เพื่อให้ท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง

5.5 กรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วิจิตรบุษบา มารมย์ (2560) กรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ครอบคลุมในหลากหลายมิติโดยสามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ความน่าอยู่ (Livable) มุ่งเน้นพิจารณาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก มีแนวทางการผลักดันเพื่อให้เกิดเมืองสุขภาพดี (Healthy City)

2. การมีประสิทธิภาพเชิงนิเวศเศรษฐกิจ (Eco Efficiency) มุ่งเน้นพิจารณาด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจเป็นหลัก มีแนวทางการผลักดันเพื่อให้เกิดเมืองนิเวศ (Eco City) เมืองคาร์บอนต่ำ (Low Carbon City) เมืองกระชับ (Compact City) และลัทธิชุมชนเมืองยุคใหม่ (New Urbanism)

3. ความเท่าเทียม (Equality) มุ่งเน้นพิจารณาด้านสังคมและเศรษฐกิจเป็นหลักมีแนวทางการผลักดันเพื่อให้เกิดเมืองที่มีความทั่วถึง (Inclusive City)

4. การปกครองเมือง (Urban Governance) มีแนวทางการผลักดันเพื่อให้เกิดเมืองที่มีส่วนร่วมของทุกคน มีความโปร่งใส การประเมินผลและติดตามผล

5. เมืองยั่งยืน (Sustainable City) เมืองที่มีแนวทางการจัดการที่คำนึงถึงทุก ๆ ด้านในกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีที่ขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้าให้ตรงกับความต้องการตามความจำเป็นในปัจจุบันโดยไม่มีผลกระทบในทางลบต่อความต้องการของคนรุ่นต่อไปในอนาคต ซึ่งการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนี้จะต้องอาศัยองค์ประกอบ หลักการ และเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์เรานำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป จากบทสรุปข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อนำข้อมูลในการศึกษามาขยายองค์ความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้เกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาทรัพยากร และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

6. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน

6.1 ความหมายของชุมชน

ปรีชา วงศ์ทิพย์ (2555: 8) กล่าวว่าชุมชน หมายถึง ถิ่นฐานอันเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ที่มีความเกี่ยวพันกับสภาพทางภูมิศาสตร์และระบบความสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งอิงอาศัยความเอื้ออาทรความผูกพันและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นเครื่องมือดำเนินการเพื่อให้มีชีวิตที่ดีร่วมกัน

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง (2556: 7-8) ได้สรุปความหมายของชุมชนออกเป็น 3 แนวทาง ที่มีความแตกต่างกันออกไปตามที่มาและความหมาย คือ

1. ชุมชน หมายถึง การรวมตัวกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันตามบรรทัดฐานทางสังคม มีความผูกพัน มีความเป็นปึกแผ่น และอาจหมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีสายสัมพันธ์กันทั้งในมิติความสัมพันธ์แบบเครือญาติและมิติทางสังคมและวัฒนธรรม

2. ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง เช่น ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความผูกพันทั้งในด้านพื้นที่และความเอื้ออาทรที่มีต่อกัน

3. ชุมชน หมายถึง องค์กรและขบวนการทางสังคมที่มีวัตถุประสงค์แน่ชัดและรวมกันในระยะเวลาที่นานพอสมควร จนเกิดระบบความสัมพันธ์และความผูกพันกันเกิดขึ้น เช่น องค์กรชุมชน องค์กรในท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (2556) ได้กล่าวถึงชุมชนว่า เป็นดินแดนแห่งการรวมตัวทางสังคมที่เป็นการสมัครใจก่อขึ้นเองโดยประชาชน ส่วนใหญ่แล้วสนับสนุนตนเองและอยู่ในกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น ชุมชนประกอบด้วยองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงกลุ่มความสนใจ (ชมรม) กลุ่มวัฒนธรรมและศาสนา สมาคมอนุรักษ์ หรือพัฒนาสังคม/กลุ่ม

Norton (1994: 158) ได้อธิบายคำว่า ชุมชน หรือ Commune ว่าเป็นคำที่มาจากภาษาฝรั่งเศส ซึ่งหมายถึง การอยู่ร่วมกันของประชาชนในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเวลานาน จนทำให้ประชาชนเหล่านี้มีความรักและผูกพันกันจนเป็นหนึ่งเดียว จึงได้พยายามร่วมกันในการจัดระบบการปกครองตัวเองขึ้น เรียกว่า Self-Governing Community อันถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองท้องถิ่นในฝรั่งเศส เยอรมัน และอีกหลายประเทศในทวีปยุโรป

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ได้ให้ความหมายของชุมชนไว้ว่า ชุมชน คือ หมู่ชน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ปราสาท หลักศิลา (2519: 2) กล่าวว่าชุมชน หมายถึง กลุ่มคนพวกหนึ่งซึ่งครอบครองบริเวณที่มีอาณาเขตแน่นอน โดยถือว่าตนมีความผูกพันอยู่กับอาณาบริเวณแห่งนั้นและมีความยึดเหนี่ยวกันเป็นปึกแผ่นมั่นคง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2525: 6) ได้ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง องค์การทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่งและปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้และสามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้

จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2540: 3) กล่าวว่า ชุมชนประกอบไปด้วยระบบความสัมพันธ์ของคน ความเชื่อ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ อาชีพ ระบบการเมือง ระบบการปกครองและโครงสร้างอำนาจ รวมถึงระบบนิเวศวิทยา สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ซึ่งระบบเหล่านี้มีความสัมพันธ์ต่อกันและระหว่างกัน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามีความเชื่อมโยงกันชนิดที่ไม่สามารถแยกจากกันได้

ประเวศ วะสี (2541: 13) ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามที่จะทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ ซึ่งรวมถึงการสื่อสารกัน

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2546) อธิบายว่า คำว่า “Community” มีความหมายในภาษาไทยว่า “ชุมชน” ซึ่งบางครั้งให้เข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับ “การรวมตัวของคน” ถ้าพิจารณาจากภาษาอังกฤษคำว่า “Com” มีความหมายที่ลึกซึ้งโดยหมายถึง “Together” คือ การ (เดินทาง) ร่วมกัน และจะเห็นว่ามีคำที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงอีกหลายคำ เช่น Communal หมายถึง ของชุมชน, เพื่อชุมชน Common หมายถึง ร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วย Commune หมายถึง ความรู้สึกผูกพันใกล้ชิด

สนธยา พลศรี (2547) ได้สรุปความหมายของคำว่า ชุมชนจากความหมายโดยสามัญสำนึก ความหมายโดยรูปศัพท์และความหมายทางวิชาการไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

6.2 ลักษณะของชุมชน

อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540: 9-10) ความเข้มแข็งของชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชนที่มีสภาพรวมกันเป็นปึกแผ่นอย่างแน่นแฟ้นในทางกายภาพ สมาชิกของชุมชนมีศักยภาพ มีการพึ่งพาอาศัยกันและมีความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านอาชีพ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม มีการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของ ชุมชนร่วมกัน ในทางจิตวิญญาณสมาชิกจะมีค่านิยมความเชื่อร่วมกันและมีความผูกพันตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นชุมชนที่มีศักยภาพจะสามารถพึ่งพิงตนเองได้ในระดับสูง ทั้งในด้านทุน แรงงาน ทรัพยากร เพื่อการยังชีพพื้นฐานของครอบครัวตนเอง แม้จะมีการพึ่งพิงจากภายนอกชุมชนก็ยังมีอำนาจในการจัดการ เลือกสรร ตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมสูงใน ด้านต่าง ๆ เป็นชุมชนสามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยความรู้และกลไกภายในชุมชน มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่อาศัยความร่วมมือภายใน ชุมชนเป็นหลัก และเป็นชุมชนที่มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้และภูมิปัญญาของตนเอง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ บริหารจัดการ การปกครอง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี ซึ่งมีผลทำให้ชุมชนมีความรู้ ความสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้

อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอำ (2541: 239) ได้กล่าวถึง ลักษณะของความเข้มแข็งของชุมชนว่าการมีวัฒนธรรมาผสมผสานในการทำกิจกรรมเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้ชุมชนอยู่ร่วมกัน ได้นั้นต้องมีกระบวนการเรียนรู้ มีการรวมกลุ่ม มีผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชน ได้รับการยอมรับนับถือจากภายนอกชุมชนและมีการจัดกิจกรรมอยู่ต่อเนื่อง

สนธยา พลศรี (2547: 22-23) ได้อธิบายลักษณะของชุมชนเอาไว้ ดังนี้

1. การรวมตัวกันของกลุ่มคน (Group of People) กล่าวคือเป็นการรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจนเป็นประชากรหรือพลเมืองของชุมชนที่มีความหลากหลาย ในด้านของกลุ่มคน เช่น โครงสร้างประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ เชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา อาชีพ รวมกระทั่งคนพิการและผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ นอกจากนี้การรวมตัวกันเป็นกลุ่มคนอาจมีความแตกต่างกันออกไปตามระดับความพร้อมหรือลักษณะของกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน เช่น ด้านอาชีพ การเมือง สิ่งแวดล้อม การสร้างนวัตกรรม เป็นต้น ซึ่งเริ่มตั้งแต่การรวมเป็นกลุ่มเล็ก องค์กรชุมชน สถาบัน มูลนิธิ สหกรณ์หรือเรียกชื่อเป็นอย่างอื่นในเครือข่ายสังคมเสมือนจริง

2. มีอาณาเขตบริเวณทางภูมิศาสตร์สำหรับเป็นที่ตั้ง (Area) เป็นขอบเขตของการรวมตัวกัน ซึ่งอาจจะเป็นขอบเขตเชิงนิเวศ เป็นพื้นที่ธรรมชาติตามสภาพภูมิศาสตร์หรือภูมิประเทศของชุมชนนั้น ๆ เช่น พื้นที่ริมฝั่งทะเล พื้นที่เชิงเขา พื้นที่ลุ่มน้ำหรืออาจจะเป็นพื้นที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร บ้านเรือน สถานที่ทำการ เป็นต้น หรืออาจจะเป็นขอบเขตพื้นที่ทางการปกครอง เช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เขตและแม้กระทั่งเขตพื้นที่ลักษณะเฉพาะ เช่น เขตเศรษฐกิจ เขตการพัฒนา เขตอนุรักษ์และการท่องเที่ยว เป็นต้น

3. มีปฏิสัมพันธ์หรือปฏิบัติต่อกัน (Relationship or Interaction) คือการติดต่อสัมพันธ์กันมีความสนใจทางสังคมร่วมกัน มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีความสนิทสนมกัน มีความสัมพันธ์แบบพบปะกันโดยตรง (Face to Face) ซึ่งการที่กลุ่มคนมาอยู่ร่วมกัน มีการใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชนย่อมจะมีการติดต่อสัมพันธ์และมีการปฏิบัติต่อกันหรือการกระทำร่วมกันระหว่างญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้าน ทั้งในระดับครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล เป็น ซึ่งอาจจะเป็นลักษณะโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การติดต่อสื่อสารกัน การร่วมแรงร่วมใจกัน การช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนอกชุมชน จะเป็นไปในลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community)

4. มีความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belongingness) โดยเป็นความรักและความหวงแหนในชุมชน กล่าวคือสมาชิกที่รวมกันในชุมชนมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ และสมาชิกที่มีความหลากหลายนั้นย่อมจำเป็นต้องสร้างพื้นฐานความรัก ความเมตตา เอื้ออาทรต่อกัน สมานฉันท์ สามัคคีต่อกัน เพราะเงื่อนไขดังกล่าวจะทำให้เกิดความผูกพัน ความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อชุมชน ซึ่งจะเป็นส่วนเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมืออย่างมีพลังและชุมชนเข้มแข็งต่อไป

5. มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน (Goal and Target) การรวมตัวของกลุ่มคนในชุมชนจะเป็นการรวมตัวที่ไม่หละหลวมเพียงชั่วครั้งชั่วคราว แต่เป็นการรวมตัวที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ดีงามและปรารถนากระทำให้สำเร็จร่วมกัน ทั้งที่เป็นเป้าหมายส่วนตัวของสมาชิกและเป้าหมายของชุมชนที่จะต้องคำนึงถึงควบคู่กันไปและที่สำคัญจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายหลักของ

ประเทศด้วย เช่น ชุมชนชนบทมีการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นที่เน้นการพัฒนาและถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือชุมชนวิชาการ เป็นการรวมกลุ่มนักวิชาการเพื่อคิด วิเคราะห์ วิพากษ์เรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้นสมาชิกในชุมชนจะต้องสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยการคิด วิเคราะห์สถานการณ์ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การแสวงหาแนวทางแก้ไขหรือทางเลือกใหม่ ๆ และจะได้ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

6. มีจิตสำนึกร่วมกันและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของชุมชน(Public Consciousness) สมาชิกที่รวมตัวกันจะมีความหลากหลายของกลุ่มในชุมชน การกระทำหรือกิจกรรมก็จะมีความหลากหลายตามลักษณะการเกิดขึ้นของกลุ่มเหล่านั้น นอกจากนี้ชุมชนยังมีกิจกรรมที่ทำให้เกิดผลประโยชน์และเพื่อบริการสาธารณะและใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณสุข บริการด้านการศึกษา การแก้ปัญหาจราจร เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สมาชิกมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันหรือการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) จากการเข้าไปมีส่วนร่วมของสมาชิกในการรับรู้ ตัดสินใจและการปฏิบัติร่วมกันด้วยจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง สิ่งเหล่านี้หากสมาชิกรวมตัวกันนานจนนำไปสู่เป้าหมายและทำกิจกรรมบางสิ่งบางอย่างร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

7. มีการจัดระเบียบของชุมชน (Organization) เป็นการจัดระเบียบความเรียบร้อยของชุมชน การควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) การจัดช่วงชั้นทางสังคม (Social Stratification) สถาบันทางสังคม (Social Institution) และวัฒนธรรมของชุมชน (Culture) มีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สมาชิกได้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและวัฒนธรรมที่ได้สร้างไว้ ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

8. มีการติดต่อสื่อสารและมีเครือข่าย (Communication and Network) ในชุมชนสมาชิกจะมีระบบของการติดต่อสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การพบปะพูดคุย การประชุม การใช้สื่อพื้นบ้าน การใช้เทคโนโลยีสื่อสาร ระบบ Internet Social Network เป็นต้น และนอกจากนี้ในชุมชนจะมีระบบเครือข่ายการเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนทั้งที่เป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนและนอกชุมชน โดยเฉพาะเครือข่ายสังคมออนไลน์นั้น การสื่อสารและการมีเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเป็นชุมชน เพราะจะนำไปสู่การแบ่งปัน การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้และกระบวนการจัดการในชุมชนและนอกชุมชนนั้น คือพื้นที่ปฏิบัติการจริงของสังคม

6.3 ประเภทของชุมชน

สนธยา พลศรี (2545: 31-33) มีการแบ่งประเภทชุมชนไว้ตามลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชน มี 2 ประเภท ได้แก่

1. ชุมชนชนบท (Rural Community) เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตชนบท ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรน้อย ผู้อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี มีอาชีพเกษตรกรรม

2. ชุมชนเมือง (Urban Community) เป็นชุมชนที่มีความหนาแน่นของประชากรมาก อาคาร บ้านเรือนหนาแน่น มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมากกว่าสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ อาชีพมีมากมายหลายอาชีพ ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม การค้าขาย และการบริการ สมาชิกมีความเป็นอิสระ หรือปัจเจกบุคคลสูง ทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบตัวใครตัวมัน คือเป็นทางการมากกว่าส่วนตัว สมาชิกมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ และขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่ อยู่ร่วมกันได้เพราะผลประโยชน์ที่แต่ละคนจะได้รับ เป็นต้น

ณรงค์ เส็งประชา (2528: 138) ได้อธิบาย ชุมชนเมืองว่า เกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งที่เจริญก้าวหน้าขึ้น และเสื่อมลงและ ถูกแทนที่โดยผู้คนที่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. การแบ่งแยก (Segregation) เช่น ย่านค้าปลีก ย่านค้าเครื่องเหล็ก

2. การบุกรุก (Invasion) เช่น การบุกรุกของคนร่ำรวยเข้าไปแทนที่คนยากจน การบุกรุกของผู้คนเข้าไปตั้งร้านค้า โรงงานอุตสาหกรรมย่านที่พักอาศัย การรื้อถอนแหล่งเสื่อมโทรมเพื่อใช้เป็นสถานที่ราชการ

3. การกระจายออกจากศูนย์กลางของเมือง (Decentralization) เนื่องจากความ หนาแน่นของประชากรสูง ที่ดินราคาแพง ผู้คนไปอาศัยอยู่ชานเมืองมากกขึ้น

4. การเดินทางเข้าออกประจำ (Routinization) การเคลื่อนย้ายของผู้คนแบบเดินทางไปกลับเป็นประจำ ระหว่างบ้านพักอาศัยกับสถานที่ทำงาน ปัจจุบันมีปริมาณสูงมากขึ้น

6.4 องค์ประกอบของชุมชน

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2524) ได้จำแนกองค์ประกอบของชุมชนไว้ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านมนุษย์ (Human Component) เป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในชุมชน จากวิวัฒนาการของมนุษย์ในอดีตจนถึงปัจจุบัน มนุษย์ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม จะเห็นได้ว่าในทุกชุมชนไม่มีใครถูกทอดทิ้งอยู่คนเดียวโดยไม่มีการไปมาหาสู่กัน การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มมีหลากหลายลักษณะและหลายรูปแบบ เช่น ครอบครัว กลุ่มพ่อค้า กลุ่มองค์กร กลุ่มเครือข่ายที่อยู่ใน

ชุมชน เป็นต้น คือ มีทั้งกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตลอดจนกลุ่มที่เรียกว่า กลุ่มปฐมภูมิ และกลุ่มทุติยภูมิ ความจำเป็นที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม หรือต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือกลุ่มอื่น ก็เนื่องจากกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และคนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มใด ๆ ก็ตาม ย่อมมีความสัมพันธ์ต่อสมาชิกในกลุ่มเดียวกันหรือกับกลุ่มอื่น ๆ อีกเป็นลูกโซ่เกี่ยวพันกันไปสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญขององค์ประกอบด้านมนุษย์

2. องค์ประกอบด้านที่สิ่งมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น (Man - Made Component) สิ่งที่มนุษย์คิดค้นประดิษฐ์ขึ้นมีหลากหลายลักษณะ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมและได้นำไปใช้ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องอำนวยความสะดวก หรือสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย เครื่องทุ่นแรง รถยนต์ วิทยุ โทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม นอกจากสิ่งที่เป็นวัตถุแล้ว มนุษย์ยังสร้างแนวความคิด ปรัชญา ค่านิยม ความเชื่อ ความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งนั้น องค์ประกอบเหล่านี้แตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน ซึ่งมีสภาพและระดับต่างกันการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด และสืบต่อกันไปตลอดเวลา สิ่งทั้งหลายที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมานี้จะมีความสัมพันธ์กันต่อกันในแต่ละชนิดของมันเอง ความสัมพันธ์เหล่านี้คล้าย ๆ กับลูกโซ่ที่ต่อกันเป็นช่วง ๆ อันเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ภายในองค์ประกอบของสิ่งที่มนุษย์คิดค้นขึ้น เช่น สร้างรถยนต์ขึ้นมาก็นำไปวิ่งบนถนนที่สร้างขึ้นมา และอาจจะทำให้เกิดฝุ่นปลิวไปสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านหรือสามารถที่จะขนผลผลิตพวกพืชผัก ผลไม้ไปขายในตลาดได้เร็วขึ้นเป็นต้น

3. องค์ประกอบด้านสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น (Natural Component) สิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมา หมายรวมทุกอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับพืช สัตว์ ทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลาย ซึ่งทุกชุมชนจะมีสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นเป็นส่วนประกอบอยู่ทั้งนั้นสิ่งต่าง ๆ แต่ละชนิดในชุมชนที่ธรรมชาติสร้างขึ้นจะมีความสัมพันธ์ต่อกันเหมือนองค์ประกอบที่กล่าวมาแล้วทั้ง 2 ประเภท เช่น สภาพอากาศที่แห้งแล้งจะทำให้ดินแตกระแหงและไม่มีน้ำเพียงพอสำหรับการเจริญเติบโตของพืชผลทั้งหลายเป็นต้น

6.5 การจัดการความรู้ของชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ชุมชน (โกวิทย์ พวงงาม, 2553: 344) ประกอบด้วย

1. ตัวผู้นำ มีบารมี มีสมาชิกศรัทธาเลื่อมใส เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือเกษตรกร ต้นแบบ

2. กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ / องค์กรชุมชน หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นเสมือนห้องเรียนของชุมชน เพื่อทำการทดลองปฏิบัติให้เห็น เป็นสนามของการถ่ายทอดความรู้จากผู้นำระดับครูไปสู่สมาชิกและผู้สนใจ

3. เวทีประชุม แลกเปลี่ยน สรุปบทเรียน เป็นการจัดพื้นที่หรือเวทีให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูล เสริมการคิด วิเคราะห์ สะท้อนบทเรียนจากการปฏิบัติงาน

4. การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ เช่น โครงการจัดทำแผนแม่บทชุมชน โครงการศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ เป็นต้น

5. ระบบสารสนเทศ เป็นการทำงานด้านเทคโนโลยีสื่อสารได้เข้ามาสนับสนุนด้าน วิชาการและเทคนิคในการในการจัดทำหลักสูตรการสอนเกษตร เป็นต้น

6. เอกสาร การจัดทำเอกสารประกอบ เช่น วารสาร ข่าวสาร จุลสาร ก็เป็นเครื่องมืออีกประเภทหนึ่งที่เครือข่ายชุมชนใช้ในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กับสมาชิก โดยได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนที่เป็นองคกรภาคีพันธมิตรต่าง ๆ

6.6 ความเป็นชุมชน

อริยา เศวตามร์ (2542: 204) กล่าวว่า ความเป็นชุมชนหมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชนและเครือข่ายที่กว้างขวาง โดยมีกิจกรรมที่สร้างชุมชนขึ้นเพื่อสานต่อความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยุติธรรมและเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งอาจไม่มีความหมายที่ตายตัวแต่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง มีการจัดระบบความสัมพันธ์ใหม่ทั้งกับภายในและภายนอกชุมชน ฉะนั้นความเป็นชุมชนจึงมิได้เป็นเพียงหน่วยเดียว หากแต่เป็นสายใยของความสัมพันธ์ที่สานขึ้นจากความสัมพันธ์ต่าง ๆ และมีเครือข่ายของความสัมพันธ์ที่ทับซ้อนกันอยู่ การสร้างใหม่ของความเป็นชุมชนจึงเป็นการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนอันเป็นการตอบโต้ของคนในชุมชนหรือสังคมและเป็นที่ช่วยให้ผู้คนยกระดับความรู้ ความสามารถ การรับรู้และความเข้มแข็งหรือพลังที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันผ่านการสานความสัมพันธ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2544) ได้กล่าวถึงความเป็นชุมชนไว้ว่า เป็นเรื่องของความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ (Identity) ซึ่งมีความเป็นตัวตนอันหลากหลายปรากฏในหลายรูปลักษณ์ที่มีความหมาย เพราะเป็นความพยายามที่จะบอกคนอื่นให้รู้ว่า “ฉันเป็นใคร” ซึ่งเป็นเรื่องของการเชื่อมโยงตัวเองกับคนอื่นในสังคม เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับมิติความสัมพันธ์เชิงอำนาจหรือสิทธิที่หมายถึงได้รับการยอมรับว่าตัวเองมีความชอบธรรม เพราะความเป็นชุมชนวางอยู่บนหลักการเกี่ยวกับอำนาจในการมีส่วนร่วม ดังนั้นหากถูกกีดกันหรือถูกปฏิเสธชุมชนก็จะรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องสิทธิดังกล่าว อย่างไรก็ดีลักษณะที่สำคัญของความเป็นชุมชนอาจจะประกอบไปด้วยปัจจัย 4 ประการ ดังนี้

1. คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ คุณค่าที่เกิดจากความเอื้ออาทร การช่วยเหลือพึ่งพากัน ความซื่อสัตย์ เช่น กรณีของการรวมกลุ่มทำเรื่องออมทรัพย์หรือการให้ความสำคัญจริยธรรมของการยังชีพ เช่น การพึ่งพาตนเองในการผลิต การบริโภคเป็นต้น คุณค่าเหล่านี้เป็นคุณค่าในจารีตวัฒนธรรม และเพณีของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมและต่อมามีความพยายามที่จะเสริมสร้างคุณค่าขึ้นมา เช่น ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของภาคประชาชนที่เป็นการบ่งบอกถึงความพยายามที่จะสร้างคุณค่า

และจริยธรรมใหม่ที่วางอยู่บนพื้นฐานของอุดมการณ์เรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มักแสดงออกผ่านเรื่องสิทธิ เป็นต้น อันเป็นสิ่งที่จะช่วยกำกับกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันในสังคม

2. ทุนทางสังคม ได้แก่ วิธีคิด ระบบความรู้ในการจัดการวิถีของความเป็นชุมชน เช่น การจัดการการใช้ทรัพยากร การจัดระบบความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมชุมชน ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ หรือมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยวิธีคิดเชิงซ้อนและเกี่ยวข้องกับเรื่องระบบความรู้ ภูมิปัญญา อีกทั้งยังต้องอาศัยกฎเกณฑ์มากำกับการใช้ความรู้นั้น ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของจารีต ประเพณี กฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ทางสังคมพร้อมกันนั้นก็ต้องมีองค์กรที่เข้ามาทำหน้าที่จัดการเรื่องนั้น ๆ เช่น การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ การจัดการทุน เป็นต้น

3. สิทธิเกี่ยวกับความชอบธรรม ในความเป็นชุมชนนั้นจำเป็นต้องมีที่ยืนให้กับทุกคน ไม่ว่าจะเป็นคนชั้นกลางในเมือง ผู้ใช้แรงงาน เกษตรกร ชาวประมงหรือแม้แต่ชนกลุ่มน้อยตามภูดอยที่มีความแตกต่างทางศาสนา ความเชื่อและประเพณีวัฒนธรรม การเคลื่อนไหวหรือปรากฏการณ์ของท้องถิ่นที่เกิดขึ้นนั้น ได้สะท้อนให้เห็นว่าพวกเขามีตัวตนอยู่ ชุมชนจึงเป็นเรื่องของการสร้างพื้นที่หรือหน่วยที่เราจะยืนอยู่ในฐานะที่เป็นมนุษย์ในสังคม เพื่อที่จะให้ตนเองรู้สึกว่ามีตัวตนอยู่ไม่ว่าจะเป็นในสลัม ในพื้นที่ระบบนิเวศต่าง ๆ ด้วย ปัจจุบันแนวคิดเรื่อง “สิทธิ” รวมถึง “สิทธิชุมชน” ได้รับความสำคัญมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในแง่ของการปรับเปลี่ยนระบบ กฎเกณฑ์ กระบวนการยุติธรรมเพื่อให้เป็นกลไกรักษาและปกป้องความยุติธรรม ความเสมอภาคของคนในสังคมตามกรอบของรัฐธรรมนูญหรือสิทธิที่เกี่ยวพันกับขบวนการทางสังคมในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นหรือสิทธิในการสื่อสารของประชาชนในฐานะที่จะช่วยเพิ่มอำนาจให้กับประชาชน หรือเพื่อให้ “คนตัวเล็กตัวน้อย” ในสังคมได้มีพื้นที่ในทางสังคมการเมืองเพิ่มขึ้น ซึ่งนั่นก็หมายถึงความเป็นชุมชนแห่งกลุ่มคนเหล่านั้นที่ดำเนินไปภายใต้ระบบความสัมพันธ์ทั้งแนวดิ่งและแนวนอน

4. การเรียนรู้และการปรับตัวของชุมชน การเรียนรู้และการปรับตัวของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากชุมชนไม่มีการเรียนรู้และการปรับตัวชุมชนท้องถิ่นนั้นอาจตั้งอยู่ไม่ได้ ผลที่ตามมาคือการสูญเสียเอกลักษณ์ของชุมชน ดังนั้นการเรียนรู้เพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและการจัดการตนเองเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง จึงเป็นส่วนสำคัญของความเป็นชุมชน

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2549) ระบุว่า ความเป็นชุมชนนั้นเกิดขึ้นจากความรู้สึกร่วมและความผูกพันที่ปัจเจกบุคคลมีต่อสถานที่ การได้ทำกิจกรรม การได้เรียนรู้หรือประสบการณ์ที่มาจากบทเรียนทั้งในด้านความขัดแย้งและการสร้างสรรค์ อันเป็นผลมาจากการที่คนในชุมชน (รวมถึงนอกชุมชน) ได้ร่วมเรียนรู้และต่อสู้ร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและผลจากการเรียนรู้ร่วมกันนั้นทำให้ชุมชนได้ความรู้ ประสบการณ์และสร้างระบบ ระเบียบหรือจารีตขึ้นมาใหม่จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

6.7 การเกิดขึ้นของชุมชน

ชุมชนเป็นวิวัฒนาการในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์หลังจากที่มีการดำรงชีพแบบเร่ร่อน มนุษย์ได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งในระยะเวลาต่อมามนุษย์ก็ได้มีพัฒนาการเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่ง สนธยา พลศรี (2547: 25-27) ได้กล่าวถึงการเกิดขึ้นชุมชนไว้ ดังนี้

1. กระบวนการเกิดของชุมชน

1.1 บุคคลหรือคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกลุ่มกันเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การสมรส การประกอบธุรกิจ การประกอบอาชีพ การศึกษา การทำกิจกรรมทางศาสนา การตั้งบ้านเรือนเพื่ออยู่อาศัย เป็นต้น ในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง การรวมกลุ่มในลักษณะเรียกว่า กลุ่มคน

1.2 กลุ่มคนทั้งหมดหรือจำนวนหนึ่งที่รวมกันอยู่นั้นเกิดความรู้สึกว่าจะต้องทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์บางอย่างร่วมกันจึงเกิดการจัดระเบียบความสัมพันธ์ในรูปแบบของกลุ่มสังคมและองค์กรทางสังคมขึ้น เช่น ครอบครัว บริษัท สมาคมวิชาชีพต่าง ๆ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา เป็นต้น

1.3 กลุ่มสังคมหรือองค์กรทางสังคมที่เกิดขึ้น กำหนดสถานที่ดำเนินกิจกรรมอย่างแน่นอน จึงเกิดการตั้งที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ดำเนินกิจกรรมในลักษณะของละแวกบ้านหรืออื่น ๆ ทำให้ความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันเพิ่มมากขึ้น

1.4 กลุ่มสังคมที่รวมตัวกันในลักษณะของละแวกบ้านขยายตัวเป็นชุมชน ซึ่งอาจเป็นละแวกบ้านที่ใหญ่ขึ้นหรือเกิดละแวกบ้านใหม่ขึ้นก็ได้หลาย ๆ ละแวกบ้านรวมกันเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เช่น หมู่บ้าน ตำบล เป็นต้น

2. สาเหตุการเกิดขึ้นของชุมชน

2.1 ความเป็นสัตว์สังคมของมนุษย์กล่าวคือมนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เพียงลำพัง ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นจึงจะมีชีวิตรอด จึงต้องใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในลักษณะของชุมชนและสังคม

2.2 การตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของมนุษย์กล่าวคือมีคนจำนวนหนึ่งไปรวมกันตั้งถิ่นฐานเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยในอาณาบริเวณหรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ซึ่งไม่มีใครอยู่อาศัยมาก่อนอาจจะเริ่มต้นจากบุคคลเพียงคนเดียวหรือครอบครัวเดียวก่อนแล้วมีคนอื่น ๆ ตามไปภายหลังก็ได้ จึงทำให้เกิดกลุ่มคน กลุ่มสังคม ละแวกบ้านและชุมชนขึ้นตามลำดับ

2.3 การขยายตัวของอุตสาหกรรม กล่าวคือในสังคมหรือชุมชนที่อุตสาหกรรมมีความเจริญก้าวหน้าจะเกิดการขยายตัวของระบบโรงงานอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความแออัด เพราะโดยปกติโรงงานมักตั้งอยู่ในเมือง มีบริเวณที่ทำการไม่กว้างขวางนักต้องย้ายโรงงานออกไปตั้งที่อื่นบนพื้นที่ดินว่างเปล่า คือไม่มีการใช้ประโยชน์มีขนาดใหญ่และราคาไม่แพง เป็นต้น เมื่อตั้งโรงงานขึ้นดำเนินการผู้ประกอบการ คนงาน จึงย้ายมาทำงานในโรงงาน บางคนเข้ามาอยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับ

โรงงานด้วย เพราะมีความสะดวกสบายในการทำงาน เมื่อมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากก็เกิดเป็นชุมชนขึ้น

2.4 การขยายตัวของเมือง เมืองเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วยผู้คนจำนวนมากเป็นศูนย์กลางการค้าและธุรกิจ การบริหาร การบริการและอื่น ๆ ทำให้ผู้คนอพยพเข้าสู่เมืองมากเมืองจึงขยายตัวออกไปยังบริเวณที่เป็นพื้นที่ว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างรวดเร็ว จึงเกิดชุมชนขึ้นมากมาย ดังชุมชนที่ปรากฏอยู่โดยทั่วไปในเมืองขนาดใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่และหาดใหญ่ เป็นต้น

2.5 การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับบ้านและที่ดิน นักธุรกิจบ้านและที่ดินมีส่วนสำคัญในการเกิดชุมชน กล่าวคือ ได้คัดเลือกที่ดินที่เหมาะสมเพื่อจัดทำโครงการสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีกำลังทรัพย์เพียงพอ ซึ่งผู้ซื้อมักชักชวนคนที่รู้จักมักคุ้นไปซื้อด้วย ประกอบกับนักธุรกิจเหล่านี้ได้จัดทำโครงการที่ผู้ซื้อต้องมีกิจกรรมร่วมกันด้วย จึงทำให้เกิดชุมชนได้ง่ายขึ้น

2.6 แนวนโยบายของรัฐ ชุมชนเกิดขึ้นได้จากการกำหนดแนวนโยบายของรัฐ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและความมั่นคง เช่น การจัดสรรที่อยู่อาศัยและที่ทำกินให้แก่ประชาชนในรูปของนิคมสร้างตนเอง การปฏิรูปที่ดิน โครงการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกและภาคใต้โครงการนิคมอุตสาหกรรมในภูมิภาคและจังหวัดต่าง ๆ โครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นต้น ทำให้เกิดชุมชนรูปแบบต่าง ๆ ขึ้น

2.7 การหนีภัยของมนุษย์ทั้งภัยธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ฝนแล้ง น้ำท่วม เป็นต้น และภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สงคราม อาชญากรรม การเมือง เป็นต้น ทำให้มนุษย์ต้องหนีภัยไปหาถิ่นที่อยู่หรือจัดตั้งชุมชนใหม่ที่ปลอดภัยกว่าเดิม

2.8 สภาพทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม บริเวณบางแห่งมีสภาพที่เหมาะสมต่อการเกิดชุมชน เช่น ตั้งอยู่ริมฝั่งน้ำ มีดินดี มีทรัพยากรมาก ภูมิประเทศสวยงาม เป็นต้น จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้มนุษย์เข้าไปประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และขยายตัวเป็นชุมชนขึ้น

2.9 ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้มนุษย์พัฒนาการทางความรู้ความคิด และเครื่องมือต่าง ๆ ช่วยให้มนุษย์ค้นพบดินแดนต่าง ๆ ทั้งในโลกมนุษย์และดวงดาวอื่น ๆ และนำไปสู่การตั้งชุมชนใหม่ขึ้น เช่น การเกิดประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียนิวซีแลนด์ เป็นต้น ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มนุษย์สามารถสร้างชุมชนได้ในทุกสถานที่ ทั้งในบริเวณขั้วโลก ภูเขาสูง ทะเลทราย ใต้ทะเล และในอวกาศ

2.10 การขยายตัวของการคมนาคมสื่อสาร เส้นทางการคมนาคม เช่น รถยนต์รถไฟ เครื่องบิน เรือ ทำให้เกิดสถานีขนส่ง สถานีรถไฟ สนามบิน ท่าเรือและอู่เรือ เป็นต้น ซึ่งมีผลต่อการเกิดของชุมชน เพราะบริเวณเหล่านี้มีผู้คนสัญจรไปมาเป็นจำนวนมากเหมาะแก่การเข้าไปอยู่อาศัย

และดำเนินธุรกิจประเภทต่าง ๆ ส่วนการสื่อสาร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ อินเตอร์เน็ต ทำให้มนุษย์มีการติดต่อสัมพันธ์กันในรูปแบบใหม่ ๆ ทำให้เกิดชุมชนแบบใหม่ ๆ ขึ้น

หลุยส์ เวิร์ธ (อ้างในดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556: 36) กล่าวว่า องค์ประกอบเหล่านั้น คือ

1. องค์ประกอบด้านภูมิศาสตร์ (Topographical) ได้แก่ พื้นที่ น้ำ ดิน อากาศและทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเกิดขึ้นของชุมชน หากบริเวณหรือแหล่งใดมีความอุดมสมบูรณ์หรือมีความเหมาะสมก็จะทำให้มนุษย์สามารถมาตั้งหลักแหล่งที่อยู่อาศัยและทำให้ชุมชนขยายหรือเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้นด้วย

2. องค์ประกอบทางเศรษฐกิจ (Economic) เป็นสภาวะการประกอบอาชีพ การผลิตและการเลี้ยงชีพของมนุษย์ โดยเฉพาะเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมเป็นวิถีทางเศรษฐกิจที่จะนำผลประโยชน์ให้เกิดขึ้น หากได้ผลผลิตดีก็ย่อมทำให้เศรษฐกิจดีไปด้วย ชุมชนก็สามารถเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้

3. องค์ประกอบทางสังคม (Social) ได้แก่ ความสงบสุข ความปลอดภัย การร่วมมือ ร่วมใจกัน ความเฉลียวฉลาดของประชาชน เป็นต้น หากที่ใดปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้วชุมชนก็จะเกิดขึ้นมิได้หรือทำให้ชุมชนดำรงอยู่และพัฒนาได้

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่ากระบวนการเกิดของชุมชนและสาเหตุการเกิดขึ้นของชุมชนมาจากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ

1. มาจากธรรมชาติของมนุษย์เองที่จะต้องดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นชุมชน เป็นสังคม

2. เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันของมนุษย์ที่ได้มีพัฒนาการในทางที่ดีขึ้นอาจจะเนื่องโดยวิทยาการต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้มีการประดิษฐ์คิดค้นขึ้นเองหรือการแลกเปลี่ยนวิทยาการจากแหล่งอื่น

3. เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจนเกิดเป็นระบบเครือข่ายสังคม

สรุปได้ว่า ชุมชน คือ ถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของมนุษย์โดยมีการรวมตัวกลุ่มคนที่นับตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์กันตามบรรทัดฐานทางสังคม และมีวิถีการดำเนินชีวิตคล้ายกัน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันอยู่ภายใต้กฎระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกัน ซึ่งมีการจัดแบ่งประเภทของชุมชนออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ในการแบ่งแตกต่างกันอออกไป เช่น แบ่งตามจำนวนพลเมือง แบ่งตามหน่วยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ แบ่งตามความสัมพันธ์กับหน่วยงานของรัฐ แบ่งตามลักษณะพิเศษของประชาชน แบ่งตามลักษณะด้านนิเวศวิทยา แบ่งตามกิจกรรมทางสังคม แบ่งตามหน่วยการปกครอง และแบ่งตามลักษณะของคนในชุมชน จากบทสรุปข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน เพื่อนำความรู้ที่ได้ศึกษามาปรับใช้กับงานวิจัยของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

7. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ

7.1 ความหมายของการจัดการ

สมยศ นาวีการ (2536: 23) กล่าวว่า กระบวนการจัดการว่าเป็นกิจกรรมของการบริหารที่สำคัญ 4 อย่าง คือ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุม รูปแบบของการบริหารดังกล่าวนี้ ได้รับการพัฒนาขึ้นเมื่อประมาณปลายศตวรรษที่สิบเก้า

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2545: 421) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนตามลำดับ เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด โดยใคร นอกจากจะเป็นการลดความไม่แน่นอนแล้ว ยังทำให้สมาชิกในองค์กรมีความมั่นใจในการทำงานทำให้การทำงานมีประสิทธิผล การจัดลำดับการทำงานที่ดีไม่ควรมีลักษณะตายตัว ต้องยืดหยุ่น ได้ตามสถานการณ์อาจมีการปรับปรุงแก้ไข หรือปรับเปลี่ยนลำดับการทำงานได้เสมอ ส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้นด้วย

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545: 211) ให้ความหมายการจัดการ คือ กระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหาร คือ

1. กระบวนการนำเข้า (INPUT) คือ ทรัพยากรทางการบริหาร (Management resources) อันได้แก่ 4 M’s ประกอบด้วยดังนี้คือ คน (Man) เงิน (Money) วัตถุดิบ (Material) และวิธีการ/จัดการ(Method/Management) ถูกนำเข้าในระบบเพื่อการประมวลผลหรือการบริการที่เติบโตและพัฒนาก้าวหน้าไปพร้อมกับอุตสาหกรรมการผลิต และการบริการที่เติบโตขึ้นไปอย่างรวดเร็วทำให้ทรัพยากรเพียง 4 ประการเริ่มไม่เพียงพอสำหรับเป้าหมาย จึงได้เพิ่มขึ้นอีก 2 M’s เป็น 6 M’sได้แก่ เครื่องจักรกล (Machine) และการตลาด (Market) ในขณะเดียวกันการทำงานที่มองเห็นถึงความสำคัญ หรือคุณค่าของจิตใจของผู้ปฏิบัติงานที่มากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคนงานมากขึ้น จึงเพิ่มขวัญกำลังใจ (Morale) เข้าไปเป็น 7 M’s และเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ระบบการสื่อสารไร้พรหมแดนที่ติดต่อเชื่อมโยงกันเป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั่วโลกทำให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็วใครไม่รู้หรือไม่มีข้อมูลย่อมเสียเปรียบในเชิงธุรกิจจึงได้เพิ่ม ข้อมูลข่าวสาร (Message) เข้าไปในทรัพยากรกระบวนการผลิตรวมเป็น 8 M’s ซึ่งเป็นทรัพยากรเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ ไม่สิ้นสุดตราบเท่าที่ระบบอุตสาหกรรมการผลิตการจัดจำหน่าย และการบริการยังคงพัฒนาและก้าวไปไม่หยุดยั้ง

2. กระบวนการประมวลผล (PROCESS) คือ หน้าที่หรือกิจกรรมขั้นพื้นฐานที่ผู้บริหารต้องกระทำในปัจจุบันมีหน้าที่ 4 ประการ ได้แก่ POLC การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การชี้นำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งมีพัฒนาการของแนวคิดมาตั้งแต่สมัยของฟาโยล์ (Fayol) ปี 1916 ที่เห็นว่าหน้าที่การจัดการ ประกอบด้วย POCCC ได้แก่

การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) ต่อมาในปี 1937 กูลิกและเออร์วิค (Gulick and Urwick) เห็นว่ากระบวนการจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning), การจัดการองค์การ(Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน(Coordinating) การรายงานผล (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ซึ่งนิยมเรียกว่า POCDCORB ครั้งเมื่อเข้าปี 1972 คูนตซ์ (Koontz) มีความคิดเห็นว่าหน้าที่ทางการจัดการ คือ POSDC ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งเป็นแนวคิดของเขาเปลี่ยนแปลงไปชัดเจน โดยในปี 1988 คูนตซ์ และเวียห์ริช (Koontz and Weihrich) เขียนตำราใช้ชื่อว่า Management ร่วมกันและเปลี่ยนหน้าที่ทางการจัดการจากตัว D (Directing) เป็น L (Leading) พัฒนาด้านแนวคิดดังกล่าวยังคงก้าวต่อไปไม่หยุดยั้ง บางทีในยุคหน้าเราอาจเห็นหน้าที่การจัดการที่เหลืออักษรเพียงตัวเดียว หรือสองตัวเท่านั้นก็เป็นได้ ดังนั้นอาจสรุปหน้าที่หรือกิจกรรมขั้นพื้นฐานทางการจัดการได้ว่าเป็น เครื่องมือที่ใช้กระบวนการ (Process) แปรรูปทรัพยากรที่นำเข้าให้เป็นผลผลิตตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายขององค์การต่อไป

3. กระบวนการนำออก (OUTPUT) คือ เป้าหมาย (Goals) หรือ วัตถุประสงค์ (Objectives) ขององค์กร ที่นำออกมาจากกระบวนการแปรรูปในขั้นตอนที่สองเป้าหมายขององค์กรสามารถแบ่งหยาบได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ องค์กรที่มีเป้าหมายที่มุ่งแสวงหากำไร (Profit) และองค์กรมีเป้าหมายไม่มุ่งแสวงหากำไร (Non-profit) หรืออาจแบ่งเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตสินค้ากับองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการ (Services) ก็ได้

ดรัคเกอร์ (2549 อ้างใน สาคร สุขศรีวงศ์, 2550: 50) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง การทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทางการจัดการซึ่งรวมถึงกิจกรรม 4 ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์กร การชี้นำ และการควบคุมองค์กร นอกจากกิจกรรมการจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การตัดสินใจในการบริหารจัดการ การจัดการเชิงกลยุทธ์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การบริหารกลุ่ม และการจัดการในสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ

ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร (2557: 2) อธิบายว่า การจัดการจะต้องประกอบด้วย “คน ตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน” และผู้จัดการหรือผู้บริหาร คือ ผู้ที่ ประสานทรัพยากรต่าง ๆ ไม่จะเป็นคน (Man) เงิน (Money) สิ่งของ (Material) วิธีการจัดการ (Management) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยมุ่งหวังว่าจะเกิดประสิทธิภาพที่สูงสุด

อุทัย เลาหวิเชียร (2551: 112) กล่าวว่า การจัดการ คือ การเปลี่ยนทรัพยากรให้เป็นสิ่งที่มีคุณค่า (values) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในองค์การและผู้รับบริการอื่น ๆ

วิรัช สงวนวงค์วาน (2551: 2) อธิบายว่า การจัดการ หมายถึง สิ่งที่ผู้จัดการหรือ ผู้บริหาร ต้องปฏิบัติเกี่ยวข้องกับการประสานงาน การดูแลงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้อื่นเพื่อให้ งานและกิจกรรมเหล่านั้นสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพที่และประสิทธิผล การประสานงานและ ดูแลงานของผู้อื่นจึงเป็นข้อแตกต่างที่แยกผู้บริหารออกจากผู้ที่มิได้เป็นผู้บริหาร

Rue and Byars (2002: 25) กล่าวไว้ว่า การจัดการ คือ รูปแบบของงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กร ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน และทุน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

Robbins and DeCenzo (2005: 34) อธิบายว่า การจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ด้วยคนและทรัพยากรขององค์การ มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ได้แก่ กระบวนการ (process) ประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) ซึ่งกระบวนการ (process) หมายถึง หน้าที่ต่าง ๆ ด้านการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การโน้มนำองค์การ และการควบคุม

Griffin (2009: 36) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีการจัดการ หมายถึง กรอบแนวคิดความรู้ และการกำหนดแนวทางในการจัดองค์การ รวมทั้งเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

7.2 กระบวนการจัดการ

แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการ (Process of management) เป็นการวิเคราะห์ให้เห็นว่าผู้จัดการมีหน้าที่รับผิดชอบอะไรบ้าง มีงานอะไรจะต้องทำ และควรจะทำอย่างไร ก่อนหลัง นับเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง สำหรับผู้จัดการที่จะยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุเป้าหมาย ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวได้ว่า หัวใจของกระบวนการจัดการ คือ หน้าที่ของการบริหาร (Function of the executive) นั่นเอง (สมคิด บางโม, 2558: 70-71)

อุทัย เลาหวิเชียร (2551: 90) กล่าวว่า “กระบวนการจัดการ” (Management process) มีความหมายเช่นเดียวกับ “กระบวนการบริหาร” (Administrative) หรือบางครั้งอาจเรียกว่า “หน้าที่ของฝ่ายจัดการ” (Managerial function) กระบวนการจัดการ มีความหมาย สำคัญ 2 ประการ คือ

ประการแรก หมายถึง ขั้นตอนของการจัดการจะเริ่มที่การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การเป็นผู้นำหรือการบริหารคน (Leading) และการประเมินผล (Evaluating)

ประการที่สอง หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้จัดการหรือนักบริหาร มีหน้าที่ คือ การ วางแผน การจัดองค์การ การบริหารคน และการประเมินผลเมื่อกล่าวถึง คำว่า การจัดการ นักวิชาการจะหมายถึง กระบวนการจัดการ (Management process) หรืออาจเรียกว่า กิจกรรมการจัดการ (Management activities) ประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดเป้าหมายไว้ล่วงหน้า และวิธีการต่าง ๆ ที่ จะให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด การวางแผนจึงเป็นประโยชน์ที่จะอุดช่องว่างระหว่างสภาพการณ์ ของหน่วยงานที่กำลังเป็นอยู่กับเป้าหมายที่หน่วยงานต้องการจะให้เป็นในอนาคต

2. การจัดองค์การ (Organization) คือ การจัดกิจกรรม คน และหน่วยงาน เพื่อให้ เป้าหมายที่วางไว้ในแผนสามารถบรรลุผลโดยมีประสิทธิภาพที่มากที่สุด หน้าที่หลักของการจัดองค์กร คือ การแบ่งลักษณะของงาน สรรหาคนเพื่อบรรจุในตำแหน่งต่าง ๆ

3. การเป็นผู้นำ (Leading) คือ หน้าที่ของนักบริหารที่จะโน้มน้าวผู้ใต้บังคับบัญชาให้ ปฏิบัติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การนำ หมายถึง การทำหน้าที่ของหัวหน้างาน การจูงใจ และการสื่อข้อความ และดูแลสภาพงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

4. การประเมินผล (Evaluating) หมายถึง การตรวจสอบและการควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในแผน

ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร (2557: 4) อธิบายว่า กระบวนการจัดการ ประกอบด้วยหน้าที่ทางการจัดการ(Managerial function) ดังนี้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling)

วิรัช สงวนวงค์วาน (2551: 3-4) อธิบายว่า หน้าที่ของผู้บริหารมีคำถามว่า ผู้บริหารจะต้องทำอะไรบ้าง (What do manager do?) หรือมีหน้าที่อะไรนั้นมีผู้ให้ความเห็นไว้หลากหลาย ปัจจุบันตำราด้านการจัดการส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าหน้าที่ของผู้บริหาร ประกอบด้วย 4 อย่าง คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organization) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

Gulick and Urwick (1973: 13) เสนอหลักการว่า กระบวนการ จัดการ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 7 ประการหรือเรียกว่า POSDCORB มีรายละเอียด ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไรบ้างและทำอย่างไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง การจัดหน่วยงาน การกำหนดโครงสร้างของหน่วยงาน การแบ่งส่วนงาน การจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ การกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การจัดตัวบุคคลเป็นการบริหารงานด้านบุคลากร ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

4. การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม บังคับบัญชา และการควบคุมการปฏิบัติงาน

5. การประสานงาน (Co-Coordinating) หมายถึง การประสานงาน ประสานกิจการด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานให้เกิดความร่วมมือ เพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานขององค์การให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานว่ามีความก้าวหน้าไปเพียงใด

7. งบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การบริหารงบประมาณ การจัดทำงบประมาณ การควบคุม และการตรวจสอบด้านการเงิน

7.3 ทรัพยากรทางการจัดการ

ทรัพยากรทางการจัดการหรือการบริหารกิจการต่างจำเป็นต้องมีทรัพยากรอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการโดยทั่วไป ถือว่าทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญของการจัดการ มีอยู่ 4 ประการ (สมคิด บางโม, 2558: 31) ได้แก่

1. คน (Man) เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมขององค์กรนั้น ๆ

2. เงิน (Money) ใช้สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

3. วัสดุสิ่งของ (Material) หมายถึง อุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องมือต่าง ๆ รวมทั้งอาคาร สถานที่

4. ความรู้ด้านการจัดการ (Management) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ ปัจจัยในการบริหารทั้ง 4 ประการเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการ เพราะประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลของการจัดการขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และคุณภาพของปัจจัยดังกล่าว การจัดการ ภาคเอกชน ได้กล่าวถึงปัจจัยของการจัดการ ไว้มี 6 M โดยเพิ่มเรื่องการตลาดจำหน่ายสินค้า และ เครื่องจักรสำหรับผลิตสินค้า

ปัจจุบันปัจจัยการจัดการ มีการกล่าวไว้ถึง 8 ประการ หรือ 8 M โดยเพิ่มปัจจัยอีก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านวิธีการทำงานและปัจจัยด้านเวลา ดังนี้

1. คน (Man) เจ้าหน้าผู้ปฏิบัติงาน

2. เงิน (Money) สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

3. วัสดุสิ่งของ (Material) ได้แก่ อุปกรณ์ เครื่องใช้ และอาคารสถานที่

4. ความรู้ด้านการจัดการ (Management) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ

5. ตลาด (Market) เป็นที่สำหรับจำหน่ายสินค้าและบริการ

6. เครื่องจักรกล (Machine) ใช้สำหรับผลิตสินค้าและบริการ

7. วิธีการทำงาน (Method) หมายถึง วิธีหรือขั้นตอนในการทำงาน

8. เวลา (Minute) หมายถึง เวลาในการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า การจัดการ คือ การให้ที่มนุษย์เข้ามามีบทบาทในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กรหือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดขึ้น โดยผ่านการวางแผน การจัดการ

องค์กร การสรรบุคลากร การนำหรือสั่งการ และการควบคุมองค์กรหรือความพยายามให้ดำเนินไปในแนวทางที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล จากบทสรุปข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการ เพื่อนำความรู้ที่ได้ศึกษามาปรับใช้กับงานวิจัยของตนเองให้มีการทำงานที่ดี มีการจัดการงานอย่างเป็นระบบ และบรรลุตามตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

8.1 ประวัติและสถานะปัจจุบัน

ไฟฟ้าพลังน้ำโครงการน้ำเทิน 2 หรือเพียง NT2 เป็นเขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังน้ำในน้ำเทินแม่น้ำลาว โรงงานเริ่มดำเนินการเชิงพาณิชย์ในเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2553 โครงการเปลี่ยนน้ำจากน้ำเทินซึ่งเป็นสาขาของแม่น้ำโขงไปยังแม่น้ำเซบางไฟทำให้สามารถผลิตไฟฟ้าได้ 1,075 เมกะวัตต์จาก 350 เมตร (1,148) ฟุต) ความแตกต่างในระดับความสูงระหว่างอ่างเก็บน้ำและสถานีไฟฟ้า

เป็นโครงการไฟฟ้าพลังน้ำที่ใหญ่ที่สุดในประเทศลาว ส่งออกไฟฟ้ามายังประเทศไทยและจำหน่ายไฟฟ้าในพื้นที่ ลงนามในปี พ.ศ. 2548 โครงการน้ำเทิน 2 เป็นการลงทุนจากต่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดในลาว และเป็นหนึ่งในโครงการ IPP ที่ได้รับเงินทุนระหว่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เขื่อนแห่งนี้ยังถือเป็นการกลับมาของธนาคารโลกในการให้ทุนสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่หลังจากหายไปนานนับทศวรรษ

ตามที่รัฐบาลลาวกล่าวว่า "โครงการเป็นส่วนสำคัญของกรอบการพัฒนาของประเทศและการดำเนินโครงการน่าจะเป็นโอกาสแรกที่แท้จริงสำหรับ (ลาว) ที่จะลดการพึ่งพาความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ" โครงการมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างมีนัยสำคัญและมาตรการที่ครอบคลุมได้รับการออกแบบมาเพื่อลดผลกระทบเหล่านี้ ตามกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับโครงการ มาตรการเหล่านี้อาจกลายเป็นแบบจำลองระดับโลก

โครงการน้ำเทิน 2 ได้รับการระบุในปี พ.ศ. 1980 และได้สัมปทานในโครงการน้ำเทิน 2 ในปี พ.ศ. 2536 ซึ่งอยู่ภายใต้การรณรงค์ต่อต้านเขื่อนมาอย่างยาวนาน โครงการถูกระงับหลังจากวิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชีย ปี พ.ศ. 2540 แต่การเตรียมการกลับมาดำเนินการในปี พ.ศ. 2542 ในเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2545 ได้มีการลงนามในสัญญาสัมปทานระหว่างบริษัทไฟฟ้าน้ำเทิน 2 (NTPC) และรัฐบาลลาว ตามด้วยการลงนามในสัญญาซื้อขายไฟฟ้า (PPA) ในเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2546 ระหว่าง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ) และบริษัทไฟฟ้าของลาว Electricite du Laos (EDL) อีกด้าน การปิดบัญชีทางการเงินสิ้นสุดลงในเดือนมิถุนายนปี พ.ศ. 2548 การผันแม่น้ำเทินเริ่มขึ้นในเดือนมีนาคมปี พ.ศ. 2549 และปิดในเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2551 หลังจากการ

สร้างกำแพงเขื่อนนาไกเสร็จสิ้น การกักเก็บกักเก็บน้ำ นากาย เกิดขึ้นในช่วงฤดูฝนปี พ.ศ. 2551 และอ่างเก็บน้ำใกล้จะถึงระดับอุปทานเต็มแล้วภายในสิ้นปี พ.ศ. 2551 การทดสอบการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำเริ่มขึ้นในกลางปี พ.ศ. 2552 และวันที่ดำเนินการเชิงพาณิชย์ได้สำเร็จในเดือนเมษายนปี พ.ศ. 2553

ตามข้อตกลงสัมปทานโครงการน้ำเทิน2 บริษัทไฟฟ้าน้ำเทิน 2 จะดำเนินโครงการ build-own-operate transfer (BOOT) ซึ่งในที่สุดจะถูกส่งไปยังรัฐบาลเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาสัมปทาน 25 ปี (ปี พ.ศ. 2552-2534) โครงการประกอบด้วยการพัฒนา การก่อสร้าง และ การทำงานของระบบผลิตไฟฟ้าผันแปรข้ามลุ่มน้ำโครงการน้ำเทิน2 ถูกสร้างขึ้นบนน้ำเทิน ซึ่งเป็นสาขาของแม่น้ำโขงที่ไหลในภาคกลางของ สปป.ลาว สามารถเข้าถึงได้จากเวียงจันทน์โดยทางถนนเป็นระยะทางประมาณ 430 กิโลเมตร อ่างเก็บน้ำนากายมีพื้นที่เก็บกักน้ำ 4,013 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาตินากายน้ำเทิน (NNT-NBCA) (อุดม เชยกีวงศ์ และคณะ, 2548) โครงการน้ำเทิน 2 เป็นโครงการผันเปลี่ยนลุ่มน้ำซึ่งมีผลกระทบต่อน้ำเทินและเซบั้งไฟโดยเฉพาะ น้ำเทินมากถึง 93% ถูกลำเลียงผ่านอ่างเก็บน้ำและไหลผ่านโครงสร้างแล้วจึงเข้าไปในอุโมงค์ส่วนหัว จากนั้นน้ำจะหยดลงมาตามแกนแรงดันแนวตั้งประมาณ 350 เมตร ซึ่งถูกตัดผ่านผาหินจากอ่างเก็บน้ำ จากนั้นจะถูกผลักผ่านอุโมงค์แรงดันแนวนอนก่อนเข้าสู่กังหันในโรงไฟฟ้า โรงไฟฟ้าแห่งนี้ตั้งอยู่ที่เชิงเขาสูง ใกล้เมืองยมมลาณน้ำที่ไหลผ่านโรงไฟฟ้าจะไหลออกสู่ช่องหางม้าซึ่งนำไปสู่ บ่อควบคุม คุณสมบัติของโครงการน้ำเทิน2 ประกอบด้วย เขื่อนแรงโน้มถ่วงคอนกรีตสูง 39 เมตร ยาว 436 เมตร พร้อมทางระบายน้ำล้นในตัว อ่างเก็บน้ำ 450 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่เก็บกักน้ำ 3,530 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่รับน้ำ 4,039 ตารางกิโลเมตร ปริมาณน้ำสุทธิเฉลี่ย 348 เมตร โรงไฟฟ้าที่ประกอบด้วยกังหันฟรานซิสขนาด 4 x 250 เมกะวัตต์ (สำหรับการจ่ายพลังงานให้กับ กฟผ.) และกังหัน Pelton ขนาด 2 x 37.5 เมกะวัตต์ (สำหรับการจ่ายพลังงานให้กับ EDL) ซึ่ง น้ำไหลเข้าเซบั้งไฟ สายส่งไฟฟ้ากระแสสลับ 115 kV วงจรเดียวยาว 70 กิโลเมตร ไปยังโครงข่ายภายในประเทศของ สปป.ลาว สายส่งไฟฟ้า 500 kV สองวงจรยาว 130 กิโลเมตร ไปชายแดนไทย (สร้างและได้รับทุนจาก กฟผ) แล้วน้ำก็ไหลลงสู่ลำน้ำที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์ยาว 27 กม ที่ไหล เข้าไปในเซบั้งไฟนี้แล้วไปรวมกับแม่น้ำโขงในที่สุด ประมาณ 150 กม ท้ายน้ำเทิน/น้ำกะดิง คาดว่าจะให้ 12 เปอร์เซ็นต์ของความจุที่ใช้งานอยู่ในลุ่มน้ำโขง ในปี พ.ศ. 2553 และ 7 เปอร์เซ็นต์ในปี พ.ศ. 2568

โครงการพัฒนาอเนกประสงค์น้ำเทิน 2 (NT2) มีขนาดใหญ่และซับซ้อนกว่าโครงการไฟฟ้าพลังน้ำอื่น ๆ ใน สปป.ลาว บริษัทไฟฟ้าน้ำเทิน 2 และรัฐบาลที่ลงนามในข้อตกลงกับภาครัฐและเอกชนผู้ให้กู้และผู้ค้ำประกันเพื่อดำเนินการจัดหาเงินทุนสำหรับโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 คือธนาคารระหว่างประเทศ 27 แห่ง รวมทั้งสถาบันการเงินระหว่างประเทศ (IFI) เช่น กลุ่มธนาคารโลก (WBG) ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) การลงทุนของยุโรป Bank (EIB) และ Agence Française de Développement (AFD) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดหาเงินทุนของโครงการ (WB,2555) ประมาณ

การครั้งแรกที่มีมูลค่าเทียบเท่า 1.45 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (ไม่รวมสิ่งอำนวยความสะดวกด้านพันธบัตร) ในเงินดอลลาร์สหรัฐและเงินบาทได้รับมอบหมายจากพันธมิตรทางการเงินในการระดมทุนฐาน ต้นทุนโครงการ 1.25 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 200 ล้านดอลลาร์สำหรับกรณีฉุกเฉิน โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน2 แสดงถึงความท้าทายด้านการเงินครั้งใหญ่ซึ่งพบผ่านสหกรณ์ ความพยายามเสริมในการดึงทรัพยากรทั้งภาครัฐและเอกชโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน2 ยังคงเป็น การลงทุนจากต่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดใน สปป.ลาว จนถึงปัจจุบัน โครงการน้ำเทิน 2 ได้รับการพัฒนาเป็นโครงการ build-own-operate-transfer (BOOT) จัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายลาวเป็นเจ้าของสถานที่ ผู้ถือหุ้นของ ประกอบด้วย EDF - Electricité de France (35%) เป็นผู้ถือหุ้นโครงการ (EDF International) และ The Lao Holding State Enterprise40 (25%) บริษัท การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) (25%) บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน) (15%) ต้นทุนพื้นฐานทั้งหมดสำหรับ NT2 มูลค่า 1.25 พันล้านดอลลาร์ถูกเบิกจ่ายภายในเดือนตุลาคมปี พ.ศ. 2552 Nam Theun 2 Power Company (NTPC) คาดว่าโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน2 สุดท้ายจะมีค่าใช้จ่ายสูงถึง วันที่ดำเนินการเชิงพาณิชย์ (วันที่ 30 เมษายนปี พ.ศ. 2553) จะเท่ากับ 1.29 พันล้านดอลลาร์ นี่เป็นการเพิ่มขึ้น 40 ล้านดอลลาร์จากต้นทุนพื้นฐาน แต่ต่ำกว่าต้นทุนมาก รวมถึงภาระผูกพัน 1.45 พันล้านดอลลาร์ซึ่งประเมินไว้ก่อนหน้านี้ ประมาณการเหล่านี้ พิสูจน์แล้วว่าเชื่อถือได้ และเงินทุนเพิ่มเติมมาจากงบประมาณฉุกเฉินซึ่ง ได้จัดเตรียมไว้แล้ว การตัดสินใจของธนาคารโลกในการอนุมัติโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน2 นำหน้าด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับขั้นตอนการเตรียมการที่สำคัญของโครงการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาและการประเมินความเสี่ยง โดยคำนึงถึงบทเรียนอันมีค่าจากโครงการที่ผ่านมา กระบวนการปรึกษาหารือที่เข้มข้น ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสังคม ตลอดจนต้นทุนทางเศรษฐกิจของโครงการ ขณะนี้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างติดตามการดำเนินโครงการอย่างใกล้ชิดผ่านโปรแกรมประสานงาน (NTPC, 2005; Porter and Shivakumar, 2010)

คุณสมบัติทางเทคนิค

NT2 ช่วยให้ลาวส่งออกพลังงานไฟฟ้า 995 MW ไปยัง กฟผ โครงการนี้ยังจัดหากำลังการผลิต 75 เมกะวัตต์สำหรับใช้ในประเทศลาว

น้ำเทิน 2 เป็นโรงไฟฟ้าผันน้ำข้ามแอ่งที่ใช้น้ำจากแม่น้ำเทินและปล่อยน้ำลงแม่น้ำเซบางไฟที่ตั้งโครงการอยู่ในจังหวัดคำม่วนและโบลิคำไซในภาคกลางของลาว ห่างจากเวียงจันทน์ไปทางตะวันออกประมาณ 250 กิโลเมตร มันทอดยาวจากที่ราบสูง นากาย ไป เซบั้งไฟลงสู่แม่น้ำโขง

คุณสมบัติหลักของโครงการ ได้แก่

- เขื่อนแรงโน้มถ่วงสูง 39 ม (128 ฟุต)
- อ่างเก็บน้ำ450 กม (170 ตารางไมล์)

- เพลาความดัน อุโมงค์ความดันและโรงไฟฟ้า

- 8,000,000 ม (280,000,000 ลูกบาศ์กฟุต) เทียมควบคุมบ่อและ 27 กม (17 ไมล์) ช่อง ปลายน้ำเทียมที่นำไปสู่เซบั้งไฟแม่น้ำ

- สายส่งไฟฟ้า 500 กิโลวัตต์ สองวงจรยาว 130 กม (81 ไมล์) ไปยังกริดไทย

- สายส่งไฟฟ้า 115 kVวงจรเดียวยาว 70 กม (43 ไมล์) ไปยังกริดในประเทศลาว

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมของโครงการรวมถึงผลกระทบต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ การตั้งถิ่นฐานและอ่างเก็บน้ำตกตะกอน รายละเอียดเพิ่มเติมสามารถพบได้ในการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมและในบทสรุปที่ให้ไว้สำหรับผลกระทบต่าง ๆ

การติดตามและประเมินผล NT2 มีกลไกการติดตามและประเมินผลด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมหลายชั้นซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้

1. คณะผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม (POE) รายงานต่อรัฐบาล ปกติแล้ว POE จะไปลาวอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

2. กลุ่มที่ปรึกษาระหว่างประเทศ (IAG) ที่ปรึกษาธนาคารโลก โดยปกติ IAG จะไปลาวอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

3. หน่วยงานตรวจสอบอิสระรายงานต่อรัฐบาล หน่วยงานตรวจสอบอิสระอยู่ในขั้นตอนการรวบรวมในเดือนธันวาคม 2549

4. วิศวกรผู้ให้กู้

มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมที่ครอบคลุมซึ่งออกแบบมาเพื่อบรรเทาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคที่อาจเกิดขึ้นอาจกลายเป็น "แบบจำลองระดับโลก" ตามกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ให้คำแนะนำในโครงการ

ตามรายงานของ NGO International Rivers มีข้อบกพร่องมากมายในการบรรเทาผลกระทบ ตามที่องค์กรระบุ การจ่ายเงินชดเชยและที่ดินทดแทนสำหรับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการก่อสร้างนั้น "ไม่เพียงพอ ไม่ยุติธรรม หรือไม่มีอยู่จริง" การวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ไม่ดีทำให้เกิดความล่าช้าด้านที่อยู่อาศัยและโครงสร้างพื้นฐาน แผนการฟื้นฟูความเป็นอยู่ของชาวบ้านบนที่ราบสูงนาไกและตามแนวเซบั้งไฟยังไม่สิ้นสุด และงบประมาณสำหรับโปรแกรมดาวน์สตรีมโดยเฉพาะก็ไม่เพียงพอ

8.2 กระบวนการบริหารจัดการย้ายผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2

1. การวางแผนการย้ายถิ่นฐาน

1) วิธีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ได้รับผลกระทบ

การวางแผนโครงการน้ำเทิน 2 เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2539 เมื่อมีการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งแรก และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบการผลิตทางการเกษตร วิถีชีวิต และแบบแผนทางวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงการสำรวจโดยละเอียดและการศึกษาเกี่ยวกับเพศ และชนกลุ่มน้อย ในระหว่างการวางแผน และการหารือ มีแผนพัฒนาสังคมซึ่งได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการจากรัฐบาลลาวเมื่อต้นปี พ.ศ. 2548 ตามบทสรุปของการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และสังคมของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียในปี พ.ศ. 2547 และแผนพัฒนาสังคมของแม่น้ำ โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทพยนต์ 2 ในปี พ.ศ. 2548 ระบุว่าความหนาแน่นของประชากรในเขตที่ราบสูงนากายมีเพียง 7,186 คน โดย 6,300 คนได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการ และเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ดำรงชีวิตแบบพึ่งพาธรรมชาติ และครอบครัวยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนของประเทศ การรวบรวมข้อมูลนี้รวบรวมใน 3 หัวข้อหลัก ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในที่ราบสูงนากาย ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตในพื้นที่นากายและสุขภาพ และการศึกษา การรวบรวมข้อมูลนี้ใช้วิธีการเช่น 1) การสัมภาษณ์ครอบครัวเชิงลึก โดยทีมประเมินผลกระทบที่มีทักษะทางวัฒนธรรม เกษตรกรรม และสังคม เพื่อรับทราบข้อกังวลของครอบครัวเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว และรับรู้ถึงความต้องการที่แตกต่างกันของผู้ ได้รับผลกระทบเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะและนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาสังคมต่อไป 2) หารือกับผู้นำท้องถิ่น หารือกับผู้สูงอายุ และเจ้าหน้าที่ของแต่ละหมู่บ้าน นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับชุมชน เสนอทางเลือกและรับฟังความต้องการของผู้ที่ได้รับผลกระทบ และ 3) การสัมภาษณ์หมอในพิธีต่าง ๆ และการสัมภาษณ์ผู้สังเกตการณ์โดยผู้เชี่ยวชาญทางศาสนา และเป็นที่นับถือของชาวบ้าน เพื่ออภิปรายเกี่ยวกับความเชื่อ วิถีชีวิต และความต้องการหลังการย้ายถิ่นฐาน ข้อมูลพื้นฐานที่รวบรวม ได้แก่ 1) สัญชาติ 2) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชาติพันธุ์ 3) รายได้ของครอบครัว และ 4) กิจกรรมวิชาชีพทุกประเภท ได้แก่ การทำฟาร์ม และเลี้ยงสัตว์ การทำป่าไม้ในหมู่บ้าน การประมง และบริการ

2) รวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลกระทบต่อชุมชน

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น การเก็บข้อมูลทำโดยการสัมภาษณ์ผู้ได้รับผลกระทบ พูดคุยกับผู้รับผิดชอบ และตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเขื่อนผลิตไฟฟ้าน้ำเทิน 2 พบว่ามีประชาชน 6,300 คนจาก 16 หมู่บ้านในที่ราบสูงนากายได้ย้ายจากที่อยู่อาศัยเดิมริมฝั่งแม่น้ำเทินไปยังขอบด้านใต้ของอ่างเก็บน้ำที่สร้างขึ้นใหม่บนที่ราบสูงนากาย คนที่ย้ายคือคนที่มาตั้งถิ่นฐานในนาคาย และมีสิทธิต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในสัญญาสัมปทานโครงการน้ำเทิน 2 นี้ มี 15 หมู่บ้านที่ถูกน้ำท่วมอ่างเก็บน้ำ และจะย้ายไปอยู่หมู่บ้านใหม่ 2 หมู่บ้านถูกน้ำท่วมในส่วนของบ้านและจะย้ายไปที่ใหม่ จำนวนครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากการเก็บกักน้ำเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2541 เป็น พ.ศ. 2546 เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นจากการเกิดและการย้ายถิ่นฐาน การรวบรวมข้อมูลครอบครัว และผู้ที่ได้รับผลกระทบในแต่ละหมู่บ้านบนที่ราบสูงนาไก อิงจากสถิติแห่งชาติปี

พ.ศ. 2541 เปรียบเทียบกับจำนวนจริงและเทียบกับสถิติปี พ.ศ. 2546 สำหรับการเพิ่มขึ้นของพลเมืองที่อพยพไปอยู่ใหม่ อพยพไป ที่อื่น และเพิ่มขึ้นตามธรรมชาติ สรุปได้ว่า มีพลเมืองเพิ่มขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2541 ถึง พ.ศ. 2546 เป็น 8-10% นอกจากนี้ ตามข้อมูลทางสถิติและจากการประชุมหมู่บ้าน ในครอบครัวที่กล่าวถึงข้างต้น มีครอบครัวที่อ่อนแอ ครอบครัวหม้าย ครอบครัวที่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้หญิง ครอบครัวที่มีคนพิการ และ/หรือเป็นหัวหน้าครอบครัว ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุเป็นหัวหน้าครอบครัว (อายุมากกว่า 60 ปี) และครอบครัวเดี่ยวได้รับการดูแลและค่าชดเชยพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล และธนาคารโลก การเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์นี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเดียวกันกับวิธีการเก็บข้อมูลของผู้ที่ได้รับผลกระทบ แต่ทีมรวม ผู้เชี่ยวชาญด้านชาติพันธุ์ ตามแผนพัฒนาชนกลุ่มน้อยของโครงการน้ำเทิน 2 ในปี พ.ศ. 2548 ระบุว่ามีกลุ่มใหญ่ 3 กลุ่ม ได้แก่ มะกอง อาเฮอ และเผ่าบลู เป็นชนเผ่าที่มีวัฒนธรรมถาวรสามารถผลิตข้าวโดยใช้เทคนิคเดียวกับชนเผ่าอื่น ๆ พวกเขานับถือศาสนาพุทธ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับลาวได้ง่าย แต่ก็ยังมีบางคนที่ยังคงรักษาวัฒนธรรม และภาษาของตนเอง ชนเผ่าเวียดเป็นชนเผ่าท้องถิ่นในบริเวณนี้แต่ในช่วงไม่กี่ปีมานี้จำนวนลดลงเนื่องจากมีชนเผ่าอื่นเข้ามาเพิ่มการแข่งขันแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรมของพวกเขามีพื้นฐานมาจากศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับป่า เผ่าสุดท้ายคือเผ่าม้ง ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ริมเขื่อนน้ำเทิน 2 ยังคงพึ่งพาการทำนา พวกเขาเชื่อในศาสนาของตนเอง และพูดภาษาม้ง และภาษาลาว

โดยสรุปแล้วผู้เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงต่าง ๆ สถาบันการเงินระหว่างประเทศได้เห็นความสำคัญในการเก็บข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการน้ำเทิน 2 โดยใช้รูปแบบการเก็บข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การไปสัมภาษณ์ครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบ ประชาชนและพูดคุยกับชาวบ้านภายใต้กระบวนการปรึกษาหารือโดยเปรียบเทียบกับข้อมูลสถิติเพื่อทำความเข้าใจข้อมูลพื้นฐานของผู้ได้รับผลกระทบความต้องการของพวกเขา

3) การรวบรวมกิจกรรมอาชีพ

การรวบรวมข้อมูลกิจกรรมอาชีพ ได้แก่ ข้อมูลระบบการประกอบอาชีพของประชาชนให้อยู่ร่วมกันมาช้านาน เช่น การทำนา ทำสวน ตกปลา เลี้ยงสัตว์ ล่าสัตว์ และเก็บหาของป่าในดงซึ่งล้วนเป็นไปเพื่อการดำรงชีพ เท่านั้น การรวบรวมข้อมูลดังกล่าวได้ดำเนินการปรึกษาหารือและซักถามกับราษฎรโดยตรง เห็นว่า ราษฎรส่วนใหญ่ยึดธรรมชาติเป็นอาชีพหลักและมีอาชีพผสมผสาน กิจกรรมวิชาชีพเหล่านี้ได้หารือกับคณะกรรมการ และหน่วยจัดสรรการย้ายถิ่นฐาน และสรุปได้ว่าโครงการน้ำเทิน 2 จะรวมกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันไว้ด้วย ได้แก่ 1) การทำนาและการเลี้ยงสัตว์ 2) การทำป่าไม้ประจำหมู่บ้าน 3) การประมง และ 4) กิจกรรมการบริการ จากการสัมภาษณ์จริงอาชีพนี้มีความท้าทายมากและยังประสบปัญหาอยู่จนถึงปัจจุบันเพราะราษฎรไม่สามารถมีรายได้ที่มั่นคงและยังคงพึ่งพาหาของป่าเป็นหลัก ปรับสภาพไม้ และทำไร่ลอยน้ำ สาเหตุหลักเนื่องจากที่ดิน

บนที่ราบสูงนากาย ไม่มีคุณภาพเพียงพอสำหรับการเพาะปลูก การเปลี่ยนแปลงของประชากรปลาที่ลดลงจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่ส่งผลต่อปริมาณน้ำ และการขาดการจัดการและจัดสรรการประมง อย่างเป็นระบบ ประชาชน ขาดแคลนเครื่องมือประมงและประมงน้ำลึก ในอดีตที่ผ่านมาหลายครอบครัวยังคงอาศัยการตัดต้นไผ่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และพื้นที่แหล่งน้ำน้ำเทิน 2 การหาของป่านี้ไม่สามารถนิยามเป็นรายได้ประจำได้เพราะเป็นการลักลอบตัดไม้ ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมเดิมที่ปฏิบัติมาช้านานซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต้องใช้เวลา และต้องส่งต่อพฤติกรรมใหม่ในเชิงอนุรักษ์ และปกป้องประชาชนด้วยการให้สิ่งอื่น ๆ ทางเลือกเพื่อให้แน่ใจว่าวิถีชีวิตใหม่จะช่วยให้พวกเขาหาเลี้ยงชีพได้

การเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์

พื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดในที่ราบสูงนะงะอิมีประมาณ 700 เฮกตาร์ ซึ่งคิดเป็น 65% ของนาข้าว 14% ของนาข้าว และพื้นที่เพาะปลูก 21% ในที่ราบสูง การถือครองที่ดินเฉลี่ยต่อครอบครัวอยู่ระหว่าง 0.4-2.4 เฮกตาร์ สำหรับผู้ที่มีที่ดินมากมักไม่ปลูกข้าวทั้งเมล็ด ส่วนใหญ่เกิดจากการขาดแรงงาน ไม่มีกำลังเพียงพอ ดินมีคุณภาพต่ำ น้ำท่วมขัง แห้ง ไม่มีน้ำเพียงพอ ขาดแคลนแรงงานสัตว์ และมูลสัตว์ ซึ่งเป็นสาเหตุของผลผลิตข้าวต่ำ (0.8 ตัน/เฮกตาร์สำหรับนาข้าว และ 1.5-2.0 ตัน/เฮกตาร์สำหรับข้าวเปลือก เขตข้อมูล) นอกจากการทำนาแล้ว คนบนที่ราบสูงนากาย ยังนิยมเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่อีกด้วย แต่ความแตกต่างระหว่างเจ้าของควายยังมีน้อยมาก การเลี้ยงโคก็ต่ำมากมีเพียงหมู่บ้านอุดมสุข และหมู่บ้านหนองบัวคำเท่านั้นที่มีหญ้าสำหรับเลี้ยงโค กระบือ ส่วนใหญ่เลี้ยงไว้ขายยามจำเป็นแทนที่จะขายเป็นรายได้ตามปกติ ในช่วงฤดูแล้ง โค กระบือ หากินในป่า ส่วนใหญ่ไม่ กลับเข้ากรง แต่ช่วงฤดูฝน จะขังสัตว์ในพื้นที่จำกัดให้เข้ากรงตอนกลางคืนในหมู่บ้านเพื่อป้องกัน จากการทำลายพืชผล ไก่พื้นบ้านเกือบทุกครอบครัวเลี้ยงไว้ขายเป็นอาหารในครอบครัวและใช้ในงานฉลองต่าง ๆ มีผู้รายงานพบโรคไก่ระบาดบ่อยครั้ง และไก่หายเกือบทุกครั้ง ประชาชน และผู้เชี่ยวชาญต่างทราบดีอยู่แล้วว่าดินบนโพนไหงไม่มีคุณภาพ เพราะแห้งแล้ง ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก และมีคุณภาพ ประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่ให้ความสนใจกับกิจกรรมนี้

ป่าไม้หมู่บ้าน

ผ่านการปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่าย ธุรกิจวนศาสตร์ชุมชนถือเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในป่าในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ครอบคลุมพื้นที่กว่า 17,000 เฮกตาร์ รวมถึงการจัดการและการตัดต้นไม้ตามธรรมชาติ การปลูกป่าทดแทนในป่าเสื่อมโทรม จำนวนหนึ่งครอบครัว และแบ่งรายได้ให้ทุกฝ่าย ในช่วง 3 ปีแรกเท่านั้น คนมีรายได้ 100 ดอลลาร์ต่อปีจากกิจกรรมนี้ต่อครอบครัว แต่รายได้นี้ไม่ยั่งยืน เพราะช่วงนั้นหมู่บ้านของเรายังไม่มีระบบโควตาการตัดไม้ของสมาคมชาวบ้าน การตัดไม้ของสมาคมชาวบ้านไม่ยั่งยืนและไม่สามารถเป็นบริษัทจำกัดของสมาคมชาวบ้านอย่างที่หวังได้จนถึงปัจจุบันรัฐบาลยังไม่มีแนวทางการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ งานบริหารจัดการยัง

ประสบกับปัญหา ปัญหาขาดผู้เชี่ยวชาญคอยชี้แนะชี้นำประชาชน ประเด็นนี้แสดงให้เห็นว่านอกเหนือจากงานด้านการจัดการแล้ว ระบบโควตาการทำไม้เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้คนหรือสมาคมสามารถวางแผนกิจกรรมการทำไม้เพื่อดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ และสร้างรายได้อย่างเป็นระบบ และมั่นคง

สรุปได้ว่าบริษัทน้ำเทิน 2 ตามข้อตกลงกับภาครัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ให้ความสำคัญ และหาแนวทางเพื่อให้ชาวบ้านสามารถดำเนินกิจกรรมของสมาคมวนศาสตร์หมู่บ้านได้โดยใส่ใจ เก็บข้อมูลรายละเอียดความเชี่ยวชาญของ ประชาชนชื่นชอบกิจกรรมนี้ และได้หารืออย่างใกล้ชิดกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านป่าไม้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ แต่เนื่องจากกิจกรรมของสมาคมวนศาสตร์หมู่บ้านไม่มีผู้เชี่ยวชาญที่คอยกระตุ้นประชาชนให้กระตือรือร้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถเลี้ยงชีพประชาชนได้ ส่วนประชาชนไม่เข้าใจกระบวนการที่แท้จริงของกิจกรรม และไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางการอย่างเป็นระบบทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมนี้ได้

ประมง

การจับปลาในอ่างเก็บน้ำโครงการน้ำเทิน 2 ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน ทำให้จำนวนปลาในอ่างลดลงเมื่อเทียบกับช่วงแรกที่กั้นน้ำ สาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและระดับน้ำในช่วงน้ำท่วมตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงตุลาคม คนในหมู่บ้านที่เคยตั้งถิ่นฐานเดิมสามารถจับปลาในลุ่มน้ำเทินได้ประมาณ 160,000 กิโลกรัม แต่ลดลงเหลือเพียง 20,000 กิโลกรัมเท่านั้น ผลกระทบนี้มีผลโดยตรงต่อรายได้ของพวกเขา พวกเขาไม่สามารถพึ่งพาโรคไขข้อในการเลี้ยงชีพได้

สรุปได้ว่าการรวบรวมข้อมูลกิจกรรมขันหมากได้ดำเนินการเช่นเดียวกับกิจกรรมอื่น ๆ โดยเฉพาะการปรึกษาหารือโดยตรงกับประชาชน ศึกษาความต้องการเพื่อวางแผนได้อย่างถูกต้องตรงตามความต้องการ และสภาพความเป็นจริง การหาปลา ซึ่งเป็น 1 ใน 5 กิจกรรมการทำมาหากินที่ผู้คนคุ้นเคยในการทำมาหากิน และเป็นกิจกรรมการทำมาหากินที่สร้างรายได้ที่ดีให้กับครอบครัว จากการสัมภาษณ์ข้างต้นมีความสอดคล้องกันระหว่างความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ และประชาชนเกี่ยวกับการลดลงของประชากรปลาซึ่งส่งผลต่อรายได้ของประชาชนที่ลดลงตามไปด้วย

แต่งตั้งคณะกรรมการรื้อย้ายโครงการน้ำเทิน 2

คณะกรรมการจัดสรรโครงการน้ำเทิน 2 ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2538 โดยกฤษฎีกาฉบับที่ 12 ของคณะกรรมการแผนงานและความร่วมมือ คณะกรรมการดังกล่าวรับผิดชอบรัฐบาลลาวโดยมีผู้ว่าราชการแขวงคำม่วนเป็นประธานคณะกรรมการ และจัดการจัดสรรและย้ายผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ และรายงานตรงต่อนายรองนายกรัฐมนตรีบอนติ คณะกรรมการจัดสรรการตั้งถิ่นฐานมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ 1) กำหนดแผน และนโยบายเกี่ยวกับงานจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่ภายในโครงการน้ำเทิน 2 2) จัดตั้งหน่วยบริหารและหน่วยจัดการจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่ (Resettlement Management Unit) โดยมีบทบาทและความรับผิดชอบโดยละเอียด 3) กำหนด

สิทธิ และความรับผิดชอบของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่ 4) จัดทำแผนงบประมาณสำหรับงานขนย้ายโดยใช้เงินที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ โดยเฉพาะจากบริษัทน้ำเทิน 2 และธนาคารโลก 5) จัดทำระเบียบต่าง ๆ เพื่อใช้งบประมาณดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ และโปร่งใส 6) แก้ไขข้อพิพาท และใช้กฎระเบียบในการไกล่เกลี่ย การปรึกษาหารือ และความเป็นผู้นำ และ 7) ตรวจสอบกิจกรรมของการจัดสรรการย้ายถิ่นฐานที่ดำเนินการโดยฝ่ายต่าง ๆ คณะกรรมการนี้มีการประชุมปีละ 2 ครั้ง เพื่อทบทวนผลงานในช่วง 6 เดือนแรกของปี และอนุมัติแผนงาน และงบประมาณในช่วง 6 เดือนสุดท้ายของปี

หน่วยจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นผู้จัดการกระบวนการตั้งถิ่นฐานใหม่ทั้งหมด และประสานงานกิจกรรมของงานภาคสนามที่ดำเนินการโดยกลุ่มงานการตั้งถิ่นฐานใหม่ระดับอำเภอ หน่วยจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่มีหน้าที่รับผิดชอบ เช่น 1) การประสานงาน การวางแผน และการดำเนินการตามกระบวนการตั้งถิ่นฐานใหม่ 2) การบริหารงานประจำวันตามนโยบาย และแนวปฏิบัติของสำนักงานจัดสรรพื้นที่ 3) จัดระเบียบและประสานงานการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐ และสื่อบันเทิงในกระบวนการตั้งถิ่นฐานใหม่ โดยเฉพาะ สหภาพสตรี และแนวร่วมประชาชนลาวที่รับผิดชอบประเด็นเรื่องเพศ 4) ประชุมปรึกษาหารือในทุกพื้นที่ที่มีแผนการย้าย 5) บริหารงบจัดสรรการย้ายของทางราชการ และเบิกจ่ายเงินให้กับกลุ่มงานจัดสรรการย้ายระดับอำเภอที่ส่งต่อไปยังหมู่บ้าน และครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบ 6) ให้คำแนะนำ และฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่กลุ่มจัดสรรการย้ายระดับอำเภอ และส่วนราชการต่าง ๆ 7) จัดทำแผนพัฒนาชุมชน และฝึกอบรมทักษะให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ 8) ติดตามความคืบหน้าการดำเนินการตามภาระการจัดสรรย้ายของทางราชการ 9) ประสานงานเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่ทั้งหมด เช่น การสร้างบ้าน บริการ อาชีพเกษตรกรรมและการดำรงชีวิต และ 10) มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขข้อร้องทุกข์หากจำเป็น จากการทบทวนเอกสารโครงการจัดตั้งคณะกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ เห็นว่า มีหลายฝ่ายที่มีบทบาทสำคัญในการวางแผนดำเนินกิจกรรมตามแผน

สรุปได้ว่า คณะกรรมการจัดสรรโครงการน้ำเทิน 2 จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาของนายกรัฐมนตรี และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายอย่างละเอียด และชัดเจน มีการจัดตั้งคณะกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยมีเจ้าหน้าที่ และประชาชนรับผิดชอบในแต่ละตำบลและมีคณะกรรมการพิเศษระดับหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือราษฎรอย่างทันท่วงที

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน

การปรึกษาหารือสาธารณะ และการมีส่วนร่วมมีบทบาทสำคัญในความต่อเนื่องของการวางแผน และการดำเนินการเบื้องต้นสำหรับการทดลองทางสังคม และการย้ายที่ตั้งโครงการน้ำเทิน 2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนี้คือเพื่อให้ได้เนื้อหาของการสื่อสารระหว่างโครงการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้แน่ใจว่า โดยได้รับจุดยืนและความห่วงใยในการร่วมมือออกแบบโครงการและองค์กรเพื่อปรับให้เข้ากับวัตถุประสงค์เพื่อลดหรือขจัดผลเสีย และเพิ่มประโยชน์จากโครงการ โครงการนี้เป็นโครงการที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดทั้งใน และต่างประเทศนำผลการปรึกษาหารือเข้าสู่กระบวนการวางแผนเพื่อนำไปสู่การจัดทำมาตรการบรรเทาผลกระทบ และแผนการชดเชยให้กับประชาชน และชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ

สรุปได้ว่าโครงการควรให้ความสำคัญกับการปรึกษาหารือกับประชาชนที่ได้รับผลกระทบตามที่ระบุไว้ในนโยบายการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และสังคมและหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องผ่านการจัดประชุมในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับภูมิภาค รัฐบาลและบริษัทน้ำเทิน 2 ยังได้เผยแพร่ข้อมูลโครงการบนเว็บไซต์เป็น 2 ภาษา คือ ภาษาลาวและภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของธนาคารโลกและธนาคารเอเชีย และรวมข้อมูลทั้งหมดไว้ในการวางแผนจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่ให้กับ ตอบสนองความต้องการของประชาชน

2. การดำเนินการตามแผนกิจกรรมการย้ายผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2

กำหนดบทบาทของแต่ละฝ่ายในการดำเนินการ จัดสรรโอนภายใต้แผนผังการย้ายโครงการน้ำเทิน 2 และแผนผังที่ดินของโครงการมีผู้รับผิดชอบงานองค์กรเกี่ยวกับการรื้อย้ายของทางราชการและบริษัทซึ่งร่างโดยผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายของบริษัทน้ำเทิน 2 โดยมี ได้รับความยินยอมจากรัฐบาล สปป.ลาว และผู้บริจาคต่าง ๆ ในโครงการ ในปี พ.ศ. 2546 ร่างนโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่แห่งชาติได้รับการร่างขึ้นโดยสำนักงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ในฐานะองค์กรที่รับผิดชอบงานดังกล่าว ซึ่งมีอำนาจในการเผยแพร่ ทบทวน ประเมิน และรับรองแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ ติดตาม และรายงานและจัดให้มี การสนับสนุนด้านเทคนิคแก่องค์กรที่ดำเนินการหน่วยงานท้องถิ่น

1) รับผิดชอบงานขององค์กรในการตั้งถิ่นฐานใหม่ของรัฐบาล

คณะกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดสรรการย้ายเพื่อเป็นตัวแทนของรัฐบาลในการอำนวยความสะดวก บริหารจัดการ จัดสรร และชดเชยให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการ และรายงานตรงต่อรองนายกรัฐมนตรี และสร้างบทบาทที่ชัดเจนของหน่วยจัดการ

จัดสรร อนุญาโตตุลาการ สิทธิและความรับผิดชอบของฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดสรรการย้าย จัดสรรงบประมาณในการย้ายตามทุนสนับสนุนจากบริษัทและธนาคารโลก พัฒนาระบบการใช้จ่ายงบประมาณให้เพียงพอ และโปร่งใส ไกล่เกลี่ย และตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ให้คำปรึกษา ให้ความรู้ คำแนะนำ และติดตามกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ดำเนินการโดยฝ่ายต่าง ๆ นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการการตั้งถิ่นฐานใหม่ยังมีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานใหม่ ชนกลุ่มน้อย วัฒนธรรม และเพศ คณะกรรมการชุดนี้มีการประชุมทุก ๆ 6 เดือน เพื่อสรุปผลการดำเนินการ และจัดสรรงบประมาณ (น้ำเทิน 2, 2548)

หน่วยบริหารการจัดสรรโอนย้าย

ภายใต้คำแนะนำของคณะกรรมการจัดสรรการย้าย และทำงานอย่างใกล้ชิดกับสำนักงานจัดสรรการย้าย หน่วยจัดการจัดสรรการย้ายเป็นผู้จัดการของกระบวนการจัดสรรการย้าย ประสานงานการดำเนินการจัดสรรการย้าย และกระบวนการชดเชยค่าชดเชย จัดการการจัดสรรการย้าย/ค่าตอบแทนทดแทน ตามนโยบาย และคำแนะนำของคณะกรรมการจัดสรรการย้าย บริหารงบฯ จัดสรร/เงินทดแทน แบ่งงบฯ ระดับตำบล ผ่านตำบล ลงไปสู่ระดับหมู่บ้าน และครอบครัว และกำกับดูแลการจัดอบรมสู่ระดับตำบล และหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ หน่วยจัดการจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่ประกอบด้วยผู้มีประสบการณ์จากส่วนกลาง และจากจังหวัดเพื่อประสานงาน และแนะนำกิจกรรมที่สำคัญ รายงานตรงต่อสำนักบริหารหน่วยจัดสรรโอน และคณะกรรมการจัดสรรโอนฯ พนักงานโดยรวมคือ 50/50 ทั้งชายและหญิง หน่วยการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ประกอบด้วยภาคส่วนทางเทคนิคและการบริหารเจ็ดส่วน การก่อสร้าง การพัฒนา และการฝึกอบรม สังคม การประชาสัมพันธ์ และการเผยแพร่ ที่ดิน และการบัญชี การติดตาม และประเมินผล

หน่วยดำเนินการย้าย/จัดสรรทดแทนระดับอำเภอ

หน่วยงานนี้ได้รับการแต่งตั้งในแต่ละอำเภอที่ได้รับผลกระทบ และมีการจัดสรรการย้ายถิ่นฐานเพื่อรับผิดชอบการจัดสรรการย้าย การชดเชยความเสียหาย การพัฒนาในหมู่บ้านของตนเองในด้านปัญหาเพศ ปัญหาชาติพันธุ์ และความยากจน หน่วยนี้สามารถทำงานรองจากภาคเมืองเพื่อทำงานเต็มเวลาในกิจกรรมการย้ายถิ่นฐาน/การย้ายถิ่นฐาน ในช่วงวิกฤต รัฐบาลได้ว่าจ้างบุคคลภายนอกมาบรรจุตามจำนวนที่กำหนดของแต่ละอำเภอ (น้ำเทิน 2, 2548)

สำนักงานจัดสรรของบริษัท น้ำเทิน 2

บริษัทน้ำเทิน 2 ได้จัดตั้งสำนักงานกระจายสินค้าโดยมีสาขาในเวียงจันทน์ ท่าแขก นากาย และคำเกิด สำนักงานจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่มีหกส่วนทางเทคนิค การก่อสร้าง การจัดการทางการเงิน ที่ดินโครงการ การประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูล และกลุ่มชาติพันธุ์ และการติดตาม ความรับผิดชอบของสำนักงานจัดสรรการย้ายของบริษัทน้ำเทิน 2 โดยประสานงานกับคณะกรรมการจัดสรรการย้าย หน่วยจัดการจัดสรรการย้าย สำนักงานจัดสรรพื้นที่ที่รับผิดชอบงาน

สังคมสงเคราะห์ การจัดสรร และค่าตอบแทนที่อยู่ในความรับผิดชอบของบริษัท มีหน้าที่รับผิดชอบได้แก่ จัดหาทรัพยากรบุคคล และงบประมาณที่เหมาะสมเพื่อดำเนินการตามแผนพัฒนาสังคมให้บรรลุเป้าหมายที่ตกลงไว้ ชดเชยหรือทดแทนผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างเต็มที่ เป็นธรรม และทันท่วงที มั่นใจว่าการชดเชยทั้งหมดต้องเชื่อมโยงกับมาตรการทางสังคมของ ผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการหารือช่วยเหลือ และใช้ความรู้ในท้องถิ่นในการพัฒนาอาชีพให้กับราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ การสร้างบ้าน และอาคารต่าง ๆ ในหมู่บ้านจัดสรรใหม่ การสร้างถนนที่ใช้ได้ทุกฤดูกาล การจัดหาน้ำ และไฟฟ้าเพื่อครอบครัวที่ได้รับผลกระทบ (น้ำเทิน 2, 2548)

2) องค์กรในระดับหมู่บ้าน

มีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าหมู่บ้าน รองหัวหน้าหมู่บ้าน ผู้แทนสหภาพสตรี องค์กรเยาวชน และแนวร่วมแห่งชาติลาว คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้ เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของชาวบ้าน ปรึกษาหารือกับชาวบ้านเกี่ยวกับการจัดสรรการย้าย และค่าชดเชยความเสียหาย ประสานงานกับองค์กรมวลชนภายในหมู่บ้านเกี่ยวกับการจัดสรรการย้าย และค่าชดเชยความเสียหาย สร้างการพัฒนา วางแผนสำหรับหมู่บ้านของพวกเขา ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดสรรการย้าย และการชดเชยความเสียหายภายในหมู่บ้านของพวกเขา การจัดการชาวบ้านในการย้าย และพัฒนาอาชีพของพวกเขาและมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม

3) คณะกรรมการไกล่เกลี่ยเรื่องราวร้องทุกข์

เพื่อให้สิทธิและผลประโยชน์ของผู้ได้รับผลกระทบ สิทธิของชาวบ้านได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม แผนพัฒนาสังคมประกอบด้วยกระบวนการยุติธรรม 3 ระดับ ได้แก่ คณะกรรมการไกล่เกลี่ยระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ หัวหน้าหมู่บ้าน คณะกรรมการไกล่เกลี่ยระดับอำเภอ ซึ่งมาจาก District Justice Office Women's Union และthe Lao National Front คณะกรรมการไกล่เกลี่ยระดับจังหวัด หมายถึง ศาลจังหวัด แก้ปัญหา และยังสอดคล้องกับความคิดของ จอห์น เบอร์ตัน ผู้ซึ่ง กล่าวว่าขั้นตอนการแก้ปัญหาต้องใช้เวลาเพราะต้องมีการหารือกับนิติบุคคล และ/หรือผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหา

4) องค์กร และองค์กรอื่น ๆ

สหภาพสตรีเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการวางแผน และดำเนินการตามแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ หน่วยจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ได้จ้างเจ้าหน้าที่จากสหภาพแรงงานสตรีระดับจังหวัดและอำเภอเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ มีหน้าที่จัดและฝึกอบรมในหลายด้าน เช่น การสาธารณสุข การวางแผนครอบครัว การศึกษา และกิจการสตรี เป็นต้น

ที่ปรึกษาและผู้รับเหมาก่อสร้างมีหน้าที่รับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างและการพัฒนาวิชาชีพภายใต้สัญญากับบริษัทน้ำเทิน 2 หรือหน่วยงานจัดการการย้ายถิ่นฐาน การสำรวจทางเทคนิค เช่น การสำรวจทางเศรษฐกิจและสังคม การสำรวจดิน และการสำรวจการก่อสร้างอื่น ๆ ถ่ายทอดความรู้สู่ท้องถิ่นและจัดอบรมอีกด้วย

องค์กรพัฒนาเอกชนส่งเสริมระบบการเกษตร จัดตั้งองค์กรหมู่บ้านเพื่อสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้าน และกิจกรรมด้านการศึกษาและสุขภาพมากมายเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรหมู่บ้าน

3. การดำเนินการตามขั้นตอนการจัดสรร และการย้ายคน

โครงการน้ำเทิน 2 เป็นโครงการที่ซับซ้อนซึ่งได้รับการแก้ไข และจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อลดผลกระทบต่อผู้คน และระบบนิเวศเพื่อให้เป็นไปตามสัญญาสัมปทาน แผนพัฒนาสังคม และแผนการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ และการประเมินสิ่งแวดล้อมได้รับการออกแบบมาเพื่อให้แน่ใจว่าการพัฒนาอย่างมีความรับผิดชอบตามนโยบายของรัฐบาลลาวเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่ และการตั้งถิ่นฐานใหม่ของประชาชน โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 และมาตรฐานสากลสำหรับการตั้งถิ่นฐานใหม่และการคุ้มครองสังคม และสิ่งแวดล้อม (ธนาคารโลก และธนาคารพัฒนาเอเชีย) ตามแผนการตั้งถิ่นฐานที่เขียนไว้ การย้ายถิ่นฐานของผู้ได้รับผลกระทบจากเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำน้ำเทิน 2 ได้เริ่มขึ้นในหลายขั้นตอน ประชาชนได้ย้ายไปยังบ้านชั่วคราว ในขณะที่บ้านถาวรของพวกเขากำลังสร้างเป็นระยะเวลา 1 ปี ในระหว่างนี้ เวลาก็สามารถดูแลและเตรียมสวนได้ บริษัท น้ำเทิน 2 ตามข้อตกลงในสัญญาสัมปทานให้สร้างหมู่บ้านสาธิตขึ้นที่หมู่บ้านหนองบัวบน (ซึ่งรวมทุกเงื่อนไขที่ได้ตกลงกับราษฎรไว้แล้ว) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยวัตถุประสงค์ในครั้งนั้น ทดสอบ สำรวจ ออกแบบและสร้าง ทบทวนความต้องการ ทดสอบการจัดหา ให้ความรู้ และแก้ปัญหาล่วงหน้าเพื่อเตรียมการย้ายหมู่บ้านอื่น ขั้นตอนนี้เป็นไปตามทฤษฎีของ Maiker M. Sein ซึ่งพูดถึงการประเมินความเสี่ยง/ผลกระทบ และการจัดทำแผนเพื่อลดผลกระทบ นอกจากนี้ เขายังกล่าวด้วยว่า ส่วนใหญ่แล้ว การพลัดถิ่นของผู้คนมักเกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาที่มีคนยากจน ดังนั้น การวางแผนจึงมีความจำเป็นเพื่อนำไปสู่การดำเนินการตามแผนโดยละเอียด

ในกรณีโครงการน้ำเทิน 2 ได้นำบทเรียนอันล้ำค่าจากหมู่บ้านสาธิตมาปรับปรุงแผนปฏิบัติการย้ายหมู่บ้านที่ยังไม่ได้ย้าย ได้แก่ 1) การสำรวจภูมิประเทศยังไม่มีรายละเอียด ดังนั้นแผนที่ภูมิประเทศของหมู่บ้านถัดไปจะต้องเปลี่ยนเป็นส่วน 1:2000 โดยมีการชดเชย 5 เมือง 2) ข้อมูลโครงสร้างดินไม่เพียงพอจึงต้องสำรวจหมู่บ้านต่อไปด้วยระบบตาราง 3) นาที่จะจัดนอกสวนไกลจากสวนไม่เป็นที่นิยม และไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการ ที่ดินไร่นาสวนควรอยู่ติดกัน มีระบบชลประทาน และควรรวมอยู่ในโฉนดที่ดินเดียวกัน รวม 0.64 4) ตามแผนเดิมต้องปลูกบ้านคนละ

แปลงแต่ชาวบ้านรับไม่ได้ชอบอยู่แบบเพื่อนซี้ 5) การอยู่ร่วมกันของคนหลายเผ่าในหมู่บ้านเดียวกันไม่ก่อให้เกิดปัญหา และ 6) ปัญหาการวางแผน และการก่อสร้างเกี่ยวกับการชลประทานจำเป็นต้องให้ความสนใจในการสำรวจ ออกแบบ ปรับปรุงเทคนิคการตรวจสอบ และหาบริษัทรับเหมาก่อสร้าง

ผู้คนมีส่วนร่วมในการวางผังหมู่บ้าน การวาดแผนที่ การจัดอาคารหมู่บ้าน ระบบอาชีพใหม่ และคุณภาพชีวิตใหม่ถูกนำมาใช้ในกระบวนการปรึกษาหารือ ผลการปรึกษาหารือแบบมีส่วนร่วมถูกนำมาใช้ในหมู่บ้านสาธิต และขยายไปยังทุกหมู่บ้านในแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่เพื่อให้แน่ใจว่าการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น และการประนีประนอมที่ยอมรับได้ในหมู่ประชาชนที่จะย้ายถิ่นฐาน กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการวางแผนหมู่บ้าน ใช้ระบบ 3 มิติ เพื่อให้มีทางเลือกที่หลากหลายและบูรณาการ ผลลัพธ์ของการวางแผนขึ้นอยู่กับแผนที่ภูมิประเทศในส่วนที่มีข้อมูลทางธรณีวิทยา น้ำ และข้อมูลอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความสามารถทางเทคนิค แผนที่ทางเทคนิคที่ครอบคลุมนี้ถูกหารือเพื่อแสดงความคิดเห็น ปรับปรุง และนำไปใช้ กระบวนการในลักษณะนี้เป็นแนวคิดใหม่ และเป็นทางเลือกที่ชาวบ้านกลุ่มเดิมพิจารณาแล้วนำไปขยายวงกว้างหารือกับหมู่บ้านอื่น ๆ ข้อควรพิจารณาในการวางผังหมู่บ้านใหม่ คือ 1) บ้านต้องตั้งเป็นกลุ่มเป็นหมู่บ้านและต้องแยกออกจากสวน 2) บ้านควรตั้งอยู่ริมถนนต้องมีทางเข้าถึงหลังคาแต่ละหลัง 3) บริการต่าง ๆ (ไฟฟ้า น้ำ ห้องสุขา) ต้องเป็นของแต่ละครัวเรือน 4) บ้านแต่ละหลังควรมีสวนขนาดเล็กติดบ้าน และ 5) สิ่งปลูกสร้างรวมทั้งหมู่บ้านต้องอยู่นอกหมู่บ้านโดยห่างจากหมู่บ้าน

สิทธิการจัดการที่ดินและที่ดินบนที่ราบสูงนาไก เช่น การโอนที่ดินและการจัดการที่ดิน (บ้านที่ดินสวน และสิทธิการจัดการที่ดินส่วนตัวสำหรับครอบครัวที่ไม่ได้ย้ายถิ่นฐาน หมู่บ้านทั้งหมดที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการย้ายมีที่ดินหมู่บ้านร่วมกัน (ที่ดินหมู่บ้านรวม ที่ดินก่อสร้างส่วนกลาง ลานหมู่บ้าน ฯลฯ) ที่ดินของรัฐ (ที่ดินของรัฐ ที่ดินเพื่อการก่อสร้าง เช่น ที่ดินโรงเรียน ที่ดินโรงพยาบาล ที่ดินถนน เป็นต้น) และที่ดินป่าไม้ส่วนกลาง เพื่อเป็นรายได้ของหมู่บ้านที่ตั้งถิ่นฐานใหม่

สรุปได้ว่าโครงการน้ำเทินได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในนโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่น้ำเทิน 2 และนโยบายของธนาคารโลก ได้แก่ การวางแผนรวบรวมผลกระทบ ปรึกษาหารือกับประชาชนที่ได้รับผลกระทบและรายชื่อจำนวนมาก การจัดสรรพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่และระยะเปลี่ยนผ่าน และช่วงท้ายของการประกอบอาชีพในแง่ของการอยู่อาศัยหลังการย้ายถิ่นฐานเพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

4. การกำหนดงบประมาณสำหรับงานขนย้าย

บริษัท และรัฐบาลได้ตกลงที่จะใช้เงิน 16 ล้านดอลลาร์สำหรับการลดผลกระทบ การชดเชย และการตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้ได้รับผลกระทบในช่วงระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานใหม่สำหรับกิจกรรมต่อไปนี้ 1) การมีส่วนร่วม การประสานงาน ความร่วมมือ ความคิดเห็น และคำแนะนำจากผู้ที่ได้รับ

ผลกระทบจากโครงการคือ ที่สำคัญในกระบวนการบรรเทาผลกระทบ การชดเชย และการตั้งถิ่นฐานใหม่และต้องมีความหมายอย่างแท้จริง 2) การสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินการตามกระบวนการบรรเทาผลกระทบ การชดเชย และการตั้งถิ่นฐานใหม่ 3) กิจกรรมทางสังคม และวัฒนธรรมของหมู่บ้านต้องได้รับการคุ้มครอง 4) สายงานองค์กรแบบดั้งเดิม ความเชื่อทางศาสนา และการใช้ทรัพยากรต้องได้รับการยอมรับและเคารพ 5) ต้องใช้วิธีปรึกษาหารือและมีส่วนร่วมที่เหมาะสมโดยใช้ศักยภาพของท้องถิ่นพัฒนาระบบการผลิตให้เหมาะสมกับส่วนแบ่งของราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมซึ่งส่งผลให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ในด้าน การดำรงชีวิต และ 6) การดำเนินการบรรเทาทุกข์ การชดเชย และการตั้งถิ่นฐานใหม่ต้องโปร่งใส เขื่อนไฟฟ้าน้ำเทินเป็นโครงการหนึ่งที่ใช้งบประมาณจำนวนมากในการย้ายงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน

สรุปได้ว่าโครงการน้ำเทิน 2 ใช้งบประมาณไปพอสมควรกับงานด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและสังคม เริ่มตั้งแต่ การรวบรวม และประเมินผลกระทบที่เริ่มต้นก่อนโครงการเกิดเมื่อประมาณ 10 ปีที่แล้ว งบประมาณของโครงการด้านสังคมสงเคราะห์ครอบคลุมงานต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่การวางแผน การแก้ปัญหาเรื่องร้องเรียน กิจกรรมการดำรงชีวิต การฝึกอบรม การสร้างโครงสร้างพื้นฐานสาธารณสุข และอื่น ๆ

5. การจัดสรรเวลาสำหรับงานขนย้าย

เวลาของการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ และการตั้งถิ่นฐานใหม่บนที่ราบนากายนั้นสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเวลาและกิจกรรมของการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ เขื่อนปิดกักเก็บน้ำประมาณเดือนพฤษภาคมปี พ.ศ. 2551 และจากนั้นจะเริ่มผลิตไฟฟ้าเพื่อจำหน่ายอย่างเป็นทางการประมาณเดือนตุลาคมปี พ.ศ. 2552 งานการตั้งถิ่นฐานใหม่ขึ้นอยู่กับวันปิดเขื่อนนากาย หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบบนที่ราบสูงนากาย จะต้องย้ายที่อยู่ก่อนวันปิด ของเขื่อนที่ปิดไปแล้ว 37 เดือนหลังการก่อสร้าง ซึ่งตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ปี พ.ศ. 2548 หมายความว่า เขื่อนนากายปิดในวันที่ 1 พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2551 การจัดการ และการจัดการจัดสรรการย้ายขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการดังต่อไปนี้ น้ำท่วมอ่างเก็บน้ำในช่วง สามปีครึ่งหลังจากปิดการจัดหาเงินทุน และในช่วงห้าปีในการใช้อ่างเก็บน้ำหลังจากปิดการจัดหาเงินทุน มีการวางแผนกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่สำหรับฤดูแล้งเป็นเวลาสองปีติดต่อกัน กลุ่มแรกระหว่างปี พ.ศ. 2548-2549 และกลุ่มที่สองระหว่างปี พ.ศ. 2549-2550 ระยะเวลาที่สำคัญสำหรับกิจกรรมการย้ายถิ่นฐาน

ปี พ.ศ. 2545-2546 การจัดทำแผนแรกของงานย้าย

ปี พ.ศ. 2547 - 2549 จัดทำแผนการจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยละเอียด

ปี พ.ศ. 2545 - 2549 ปรึกษาหารือการขับเคลื่อนผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และสังคมภายในประเทศ ผู้ได้รับผลกระทบไปหารือนอกประเทศ

ปี พ.ศ. 2545-2546 สร้างหมู่บ้านสาธิต และย้ายครอบครัวที่ได้รับผลกระทบบางส่วน

ปี พ.ศ. 2548 - 2549 การย้ายถิ่นฐานของครอบครัวกลุ่มที่ 1

ปลายปี พ.ศ. 2549 ถึงกลางปี 2550 ครอบครัวกลุ่มที่ 2 ย้ายที่อยู่

ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2546 ถึง ปี พ.ศ. 2554 จัดทำแผนสำหรับกิจกรรมการดำรงชีวิตต่าง ๆ เช่น การชลประทาน เกษตรกรรม ป่าไม้ การประมง การก่อสร้าง และงานบริการ

6. การติดตาม และประเมินผล

เพื่อติดตามการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสังคมโดยจะนำระบบติดตามและประเมินผลภายในพื้นที่โครงการมาดำเนินการโดยเน้นที่ผลกระทบขนาดใหญ่ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Donnelly James ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการ คือ กระบวนการในการบริหาร ติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานตามเงื่อนไข และรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องในอนาคต การตรวจสอบติดตามภายในจะดำเนินการร่วมกันโดยสำนักงานย้ายของ บริษัท การไฟฟ้าน้ำเทิน 2 และหน่วยจัดการการย้าย (Resettlement Management Unit) ซึ่งจะติดตาม และติดตาม 1) ความคืบหน้าในการดำเนินการย้ายเมื่อเทียบกับแผนที่วางไว้ 2) การพัฒนา (หรือค่าตอบแทน) 3) อาชีพที่ดำเนินการโดยครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากโครงการและตามมาตรการความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคมที่คำนึงถึงบทบาททางเพศ และ 4) ความยากจนและกลุ่มชาติพันธุ์ ระบบการติดตาม และประเมินผลติดตามสภาพของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นทั้งชายและหญิงจากครอบครัวประเภทต่าง ๆ เพื่อประเมิน การฟื้นฟูอาชีพในพื้นที่ 16 ที่ดินโครงการ

1) ผู้ตรวจสอบภายนอกที่เป็นอิสระ

การติดตาม และประเมินผลจากบุคคลภายนอกจะดำเนินการโดยผู้ตรวจติดตามที่เป็นอิสระจากภายนอก (International External Monitoring) ซึ่งจะเป็นสถาบันอิสระที่เข้ามาเสริมและสนับสนุนงานตรวจติดตามภายใน ผู้สอบบัญชีอิสระภายนอกประกอบด้วยผู้สอบบัญชีระหว่างประเทศ ผู้สอบบัญชีระดับภูมิภาค และผู้สอบบัญชีอาวุโสชาวลาวซึ่งจะประจำการตลอดทั้งปี การตรวจสอบอย่างเป็นอิสระจากภายนอกนี้เป็นคำขอของธนาคารโลกและมีรายละเอียดอยู่ในนโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและสังคมของธนาคารโลก แต่ข้อนี้ไม่ได้ระบุไว้ในรายละเอียดในนโยบายการย้ายถิ่นฐานของ ราษฎรจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำน้ำเทิน 2 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการชดใช้ค่าเสียหายและการย้ายราษฎรออกจากโครงการพัฒนาฯ เลขที่ 192 แต่อย่างใด

สรุปว่าผู้ตรวจสอบภายนอกนี้จำเป็นสำหรับโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีความเสี่ยงสูง เป็นการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวที่ถูกย้ายถิ่นฐานโดยใช้ตัวชี้วัดที่เหมาะสมในด้านระดับแหล่งที่มาของรายได้ ความมั่นคงทางอาหารและการบริโภค สุขภาพ การศึกษา และสภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เปราะบาง แต่ละบทจะได้รับการศึกษาในรายละเอียดโดยรัฐบาล บริษัทน้ำเทิน 2 และสถาบันการเงินระหว่างประเทศเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม

คณะผู้เชี่ยวชาญได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลลาวตามข้อตกลงกับธนาคารโลก ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศ 3 ท่านในเรื่อง 1) สิ่งแวดล้อม 2) ป่าเขตร้อน และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และ 3) สังคมศาสตร์ พวกเขาได้รับมอบหมายให้ประเมินประเด็นสิ่งแวดล้อม และสังคมที่เกี่ยวข้องกับโครงการโดยอิสระต่อรัฐบาลลาว และต้องดำเนินการโดยอิสระจากรัฐบาลลาวและบริษัทไฟฟ้าพลังน้ำน้ำเทิน 2 และต้องปฏิบัติตามแนวทางที่เกี่ยวข้องของธนาคารโลก ภารกิจเฉพาะของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ได้แก่ การให้การศึกษาทบทวนและคำแนะนำในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เกี่ยวข้องกับโครงการ รับรองสิทธิเฉพาะที่กล่าวถึงในข้อตกลงสัมปทานในประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และประกันว่าจะต้องนำนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม บทบาททางเพศ การตั้งถิ่นฐานใหม่ ความยากจนและปัญหาชาติพันธุ์อย่างเต็มที่ รวมรายงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรระบุว่าในความเห็นส่วนตัวของคุณไม่ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เกี่ยวข้องหรือไม่และปฏิบัติตามแนวทางของธนาคารโลกหรือไม่ ในแง่ของการผ่อนคลายหรือแก้ไขผลกระทบที่ไม่คาดคิดจาก โครงการ และเสนอแนวทางแก้ไขกรณีเห็นว่ามีการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกัน การติดตามงานการตั้งถิ่นฐานใหม่ถูกนำมาใช้อย่างเข้มงวดเพื่อให้แน่ใจว่าโปรแกรมที่วางแผนไว้เป็นไปตามที่คาดไว้

โดยสรุปกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม และสังคมมีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลในหลายด้าน โดยเฉพาะการจัดการจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่และกิจกรรมการดำรงชีวิต ผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบเดือนละสองครั้งเพื่อตรวจสอบ เน้นปัญหา และเสนอแนวทางแก้ไข

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม

พรพรรณ สุรนันท์ (2522) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนเขตลาดกระบัง กรณีศึกษากระบวนการและผลของการขยายชุมชนไปสู่ชานเมือง ผลการศึกษาพบว่า เดิมในเขตลาดกระบังจะใช้คลองในการสัญจรไปมาแทนถนนเพราะถนนตัดเข้าไปไม่ถึงผู้ที่ประกอบการค้าจะซื้อสินค้าจากที่อื่น เพื่อนำมาขายโดยการพายเรือขายของในลำคลอง มาดำเนินกิจการโดยการเปิดร้านค้าในบริเวณตลาดที่เริ่มมีการก่อสร้างเมื่อมีถนนเข้ามาในบริเวณศูนย์กลางชุมชนแห่งนี้ ส่วนทางด้านสังคมพบว่า ประชากรที่อยู่ในชุมชนส่วนใหญ่ปัจจุบันนี้ไม่ใช่ชาวลาดกระบังโดยกำเนิด แต่เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมจากชุมชนอื่น ส่วนใหญ่มาจากบริเวณอื่น ๆ ในกรุงเทพมหานครมากที่สุด โดยให้เหตุผลว่า ต้องการเปลี่ยนที่อยู่ใหม่เพื่อหลีกเลี่ยงความแออัดในใจกลางเมือง

วันดี วิศาลโภคะ (2533) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม ที่มีต่อชุมชนชนบทเนื่องมาจากการสร้างทางหลวงชนบทหมายเลข 306-01 (ถนนรัตนาธิเบศร์) ในจังหวัดนนทบุรี พบว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการสร้างทางหลวงชนบทสายนี้ เพราะว่าก่อให้เกิดความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ชุมชนที่อาศัยอยู่ ซึ่งได้แก่ การได้รับความสะดวกจากการเดินทางเพื่อไปติดต่อกับชุมชนอื่น ไม่ว่าจะเป็นด้านเวลาหรือรายจ่ายและสิ่งที่ได้รับประโยชน์อย่างมากในขณะนี้ ได้แก่ แนวโน้มของราคาที่ดินที่สูงขึ้นตลอดเวลาและจากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาของประชาชนใน พื้นที่ที่ถนนตัดผ่านมีลักษณะแบบผสมผสาน เนื่องจากลักษณะของชุมชนดั้งเดิมยังต้องใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภคทางการเกษตร เมื่อชุมชนหนาแน่นขึ้นน้ำเสียจากบ้านพักอาศัยที่มีจำนวนมากขึ้น และไหลลงแม่น้ำลำคลองทำให้น้ำเน่าเสีย ส่วนปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้ จากผลผลิตทางการเกษตร ปัญหาสำคัญคือ ปัจจัยการผลิตและเงื่อนไขของราคาผลผลิต ดังนั้นผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องควรหาแนวทางช่วยเหลือเกษตรกรเพื่อเป็นการรักษาคงไว้ซึ่งอาชีพทางการเกษตร ส่วนปัญหาทาง ด้านสังคมของชุมชน มีการพัฒนาไปสู่ความเจริญอย่างรวดเร็วและต้องการให้บุตรหลานของตนมีเป็นเหมือนสังคมเมือง ซึ่งนับว่าค่านิยมแบบสังคมเมืองได้เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงชีวิตของชุมชนชนบทเป็นอย่างมาก

พิศมัย พึ่งวิกรัย (2538) ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชนบทในภาคกลาง อันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม ศึกษากรณีชุมชนหมู่ที่ 5 ตำบลคานหาม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การที่มีสวนอุตสาหกรรมโรจนะเข้ามาตั้งในพื้นที่ซึ่งแต่เดิมชาวบ้านประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก มีผลให้ราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ชาวนาบางคนจึงขายที่ดินของตนให้แก่สวนอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังมีผลทำให้เกิดความหลากหลายในการประกอบอาชีพ ซึ่งผลทางตรง ได้แก่ การเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนผลทางอ้อม ได้แก่ อาชีพบริการอื่น ๆ ที่

เกิดขึ้นตามมา ซึ่งมีรายได้ดีกว่าการทำนา ดังนั้นอาชีพการทำนาจึงลดลงอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มที่จะหมดไปจากชุมชนในอนาคตอย่างแน่นอน ผลของการศึกษายังพบอีกว่าสังคมอุตสาหากรรม เป็นสังคมใหม่ที่ระบบเศรษฐกิจมีพื้นฐานอยู่บนการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฉะนั้นแรงงานที่มีทักษะ ความรู้ ความชำนาญจะได้รับค่าจ้างและสวัสดิการสูงกว่าแรงงานที่ไร้ฝีมือ ในแง่ของความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดอาชีพใหม่แก่ชุมชน มีกฎเกณฑ์ระเบียบ การทำงานที่แน่นอนของลูกจ้างที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้คนในชุมชนมีเวลาให้กับ ครอบครัวและเวลาว่างที่จะมาจับกลุ่มคุยกับเพื่อนบ้านลดน้อยลง เพราะเมื่อมีเวลาว่างจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม บุคคลเหล่านั้นจะให้เวลากับครอบครัว และการทำงานบ้านก่อนเป็นอันดับแรก ส่วนคนแก่จะมีภาระหน้าที่ในวันทำงานของบิดามารดาโดยช่วยดูแลบุตรหลานแทนบิดามารดาที่ต้องไปทำงานนอกบ้าน

ประดิษฐ์ เทศแก้ว (2543) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชุมชนสองข้างทางหลวงสาย ท่าพระ -โกสุมพิสัย กรณีศึกษาชุมชนบ้านสว่าง ตำบลดอนหัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันของชาวบ้านสว่างเปลี่ยนแปลงจากการผลิตแบบยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อขายมากขึ้น มีการพึ่งพาระบบตลาดและสังคมภายนอก บางครั้งการผลิตเกษตรกรรมลดลงใช้ต้นทุนสูง ราคาไม่แน่นอนจึงทำให้ชาวบ้านหาอาชีพอื่นทดแทนจึงเกิดระบบนายทุนขึ้นทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของบ้านสว่างในปัจจุบันไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง แต่ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติภายในหมู่บ้านลดลง การจ้างงานเข้ามามีบทบาทแทนการช่วยเหลือกันไม่เหมือนในอดีต การรับข่าวสารจากภายนอกมีมากขึ้นเพราะมีถนน ไฟฟ้า และเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาทำให้แต่ละครอบครัวมีเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตประจำวันดีขึ้น ผลทางเศรษฐกิจ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย ด้านวิถีการผลิต รูปแบบการผลิต เทคโนโลยีและการบริโภค มีการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมาลงทุนซื้อเครื่องมือทางการเกษตรและเครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ส่วนการค้าผลไม้ริมทางหลวงนั้นมีการนำผลผลิตจากสวนของชาวบ้านเองซึ่งเป็นผลไม้ตามฤดูกาลและมีบางส่วนไปรับซื้อมาจากตลาดกลาง ผลไม้ในตัวเมืองขอนแก่นนำมาวางทำให้มีรายได้หมุนเวียนใช้จ่ายในครอบครัว ดังนั้นการคมนาคมโดยเฉพาะการสร้างถนนสายท่าพระ-โกสุมพิสัย จึงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชน บ้านสว่างเป็นอย่างยิ่ง

ลักษณ์ เสงี่ยมจิตต์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินนโยบายสร้างทางหลวงพิเศษ (มอเตอร์เวย์) ที่มีต่อชุมชนข้างทาง ศึกษากรณีทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 สายกรุงเทพฯ-ชลบุรีสายใหม่ สรุปผลดังนี้ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ พบว่า นโยบายสร้างทางหลวงพิเศษ (มอเตอร์เวย์) ที่มีต่อชุมชนข้าง ทางส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจ ดังนี้ รายได้จากอาชีพหลักเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่มาจากอาชีพรับจ้าง ทั้งนี้ เนื่องจากการสร้างถนนสายนี้ทำให้หัวหน้าครัวเรือน

เดินทางไป-กลับสะดวกมากขึ้น ประกอบกับวิถีชีวิตที่เป็นแบบเกษตรเปลี่ยนเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับแรงงานมากขึ้นในส่วนของรายได้รวมต่อปีของหัวหน้าครัวเรือนพบว่ารายได้รวมเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากทั้ง ๆ ที่หลังการสร้างทางจะทำให้หัวหน้าครัวเรือน ไม่มีรายได้จากอาชีพรอง แสดงว่าหลังการสร้างถนนทางครัวเรือนตื่นตัวกับการเดินทางสะดวก ทำให้เกิดการจ้างงาน ในด้านรายจ่ายของครัวเรือน พบว่ามีรายจ่ายรวมใกล้เคียงกับรายได้รวม โดยค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรหลานและการบริโภค นอกจากนี้หัวหน้าครัวเรือนยังมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการเดินทางที่สะดวกรวดเร็ว สามารถเดินทางไปซื้อสินค้าในเมืองได้ สะดวก สำหรับการกู้ยืมหนี้สินส่วนใหญ่กู้ยืมจากญาติพี่น้อง หลังการสร้างทางพบว่ามีการเช่าที่ดินเพิ่ม มากขึ้นและมีการขายที่ดินเพิ่มมากขึ้นด้วย ผลกระทบทางสังคม หลังการสร้างทางพบว่าครัวเรือนได้ส่งบุตรหลานศึกษาต่อสูงขึ้น การตั้งบ้านเรือนอยู่ในย่านชุมชน เนื่องจากการเดินทางที่สะดวก รวดเร็ว ทั้งด้านการประกอบอาชีพและการศึกษาของบุตรหลาน ลักษณะของบ้านเรือนเป็นตึกแถวและบ้านจัดสรร มีการย้ายเข้ามากกว่าการย้ายออก ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน เช่น โทรทัศน์ รถจักรยานยนต์ ตู้เย็น รถยนต์ เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีความเป็นอยู่ที่ทันสมัยขึ้น

ปราณี อุทานวรพจน์ (2545) ได้ศึกษาความโน้มเอียงการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคม ของชุมชนตำบลคลองพระอุดม อันเนื่องมาจากโครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณห้าแยกปากเกร็ดและถนนต่อเชื่อม ผลการวิจัย 1) ความโน้มเอียงการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลคลองพระอุดม อันเนื่องมาจากโครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณห้าแยกปากเกร็ดและถนนต่อเชื่อม พบว่า เศรษฐกิจของชาวชุมชนตำบลคลองพระอุดมมีแนวโน้มจะดีขึ้น เนื่องจากส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการเดินทางจะสะดวกปลอดภัยและรวดเร็วขึ้น เพราะไม่ต้องเดินทางข้ามฟากโดยเรือเพียงอย่างเดียว ซึ่งทำให้ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายและสามารถนำผลผลิตทางการเกษตรไปยังตลาดได้อย่างรวดเร็วขึ้น ตลอดจนราคาที่ดินจะสูงขึ้นและเกิดอาชีพใหม่แก่ชาวชุมชนภายหลังจากที่สะพานสร้างเสร็จแล้ว ทางด้านสังคมพบว่า การคมนาคมติดต่อระหว่างกันจะสะดวกสบายส่งผลให้ชุมชนได้รับการบริการ ทางด้านโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มขึ้นและการปรับสภาพความเป็นอยู่จะเปลี่ยนจากชนบทเป็นเมืองบริวารของเมืองใหญ่ 2) วิถีชีวิตก่อนดำเนินการสร้างสะพานและถนนพบว่า สภาพแวดล้อมเดิมของชุมชนนี้มีสภาพ เป็นพื้นที่นาและสวนผลไม้ และมีที่อยู่อาศัยกระจายอยู่ทั่วไปสองฝั่งคลอง ส่วนชายแม่น้ำจะมีการตั้งถิ่น ฐานหนาแน่น การสัญจรภายในเป็นถนนพื้นอ่อน มีวัดเป็นศูนย์รวมกิจกรรม วัฒนธรรมประเพณี ใช้การคมนาคมทางเรือและเดินเท้า เมื่อมีถนนตัดเข้าหมู่บ้านทำให้การเดินทางเข้า-ออกพื้นที่สะดวกยิ่งขึ้น เพิ่มชาวชุมชนส่วนใหญ่ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ต่อมาผลผลิตทางการเกษตรให้ผลตอบแทนไม่มากนัก มีการขายที่ดินบางส่วน เนื่องจากเกิดน้ำท่วมจึงเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ทำงานบริษัทเอกชน โรงงานรับจ้างทั่วไป ค้าขาย แต่ยังคงมีประชาชนที่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรควบคู่ไปด้วย

ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนนี้ส่วนใหญ่สืบทอดมาตั้งแต่พ่อแม่ปู่ย่าตายาย จึงทำให้มีความสนิทสนมกันดี ทุกบ้านและมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันดีในทุกเรื่อง และ 3) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณห้าแยกปากเกร็ดและถนนต่อเชื่อม พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะทำให้การเดินทางสะดวก ปลอดภัย และรวดเร็ว แล้วยังเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาการใช้ที่ดินในกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีศักยภาพสูงขึ้น

วันชัย วัฒนศริ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากการก่อสร้างขยายทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3 (สุขุมวิท) ที่มีต่อประชาชน 2 ข้าง ทาง ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม ที่เกิดจากการก่อสร้างขยายทางหลวง แผ่นดินหมายเลข 3 (สุขุมวิท) ด้านการประกอบอาชีพไม่มีผลกระทบต่อประชาชน แต่ประชาชนเปลี่ยนอาชีพหันไปประกอบอาชีพรับจ้างซึ่งเป็นงานที่หาง่าย สำหรับรายได้พบว่าลดลง ด้านสุขภาพคนในครอบครัวพบว่า มีผลกระทบต่อระบบหายใจเนื่องจากฝุ่นละอองจากการขยายถนน ในเรื่องอุบัติเหตุมีผลกระทบไม่มากนัก เนื่องจากบริษัทผู้รับเหมาก่อสร้างมีระบบป้องกันภัยในการทำป้ายติดสัญญาณไฟ เพื่อให้สะดวกต่อผู้ใช้ถนน ด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า มีผลกระทบด้านฝุ่นละออง การสั่นสะเทือนและเสียง ของเครื่องจักรขณะที่กำลังทำงาน ด้านการจราจร พบว่ามีบ้างเล็กน้อย มาตรการลดผลกระทบมีการใช้ป้ายจราจรเพื่อบอกสัญญาณ มีการทำสะพานลอยเพื่อให้ประชาชนปลอดภัยขณะข้ามถนน มีการสร้างทางเบี่ยง ทางเลี่ยงเพื่อให้ประชาชนที่สัญจรไปมาสะดวกในการเดิน

กมลวรรณ ฉัตรมงคล (2546) ได้ศึกษาถึง ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นของโรงงานทั้งใน และนอกนิคมอมตะนคร ที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนคลองตำหรุ พบว่าผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงานทั้งใน และนอกนิคมอมตะนครมีทั้งด้านบวก และด้านลบ ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ การที่คนในชุมชนต้องสูญเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดินจากการเป็นเจ้าของที่ดินในคลองตำหรุ ต้องเปลี่ยนสภาพมาเป็นแรงงานรับจ้าง ปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในคลองตำหรุ การลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน และปัญหาการบุกรุกคลองสาธารณะของคนในคลองตำหรุอันเป็นผลมาจากการ เกิดโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชนคลองตำหรุ ส่วนผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ การสร้างรายได้ให้กับคนในคลองตำหรุ จากการทำบ้านเช่า ร้านค้าขายอาหาร ตลอดจนกิจการต่าง ๆ จากการอพยพเข้ามาของแรงงานต่างถิ่นที่เข้ามาทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมในคลองตำหรุ

ศรีสุข ผาอินทร์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย กรณีศึกษา บ้านนาบัว ตำบลโคกหินแฮ่ อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ มีการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพเศรษฐกิจ คือการเปลี่ยนแปลงการผลิต การบริโภค การแบ่งสรรค์

การแลกเปลี่ยนเทคนิควิทยาการผลิต และการค้าที่พึ่งพาภายนอกซึ่งเป็นลักษณะของระบบทุนนิยมและบริโภคนิยม ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงกลุ่มสังคม ครอบครัว ชุมชน ชนชั้นและสหจร เช่น จากครอบครัวขยายเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยว และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ศาสนา ภาษา นันทนาการ การศึกษา คมนาคม วิทยาศาสตร์ การเมืองและสาธารณสุข เช่น การรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยแพทย์พื้นบ้านเปลี่ยนเป็นการรักษาด้วยแพทย์แผนปัจจุบัน และปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย ได้แก่ ปัจจัยภายในเช่นปัจจัยด้านนิเวศวิทยา ด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยภายนอก เช่น จากนโยบายของรัฐ และการเมือง

ประภาส ปิ่นตบแต่ง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองในชุมชนชนบทและการปรับตัวของชาวนา ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านได้ปรับตัวโดยการเปิดรับเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่และการพึ่งพิงระบบเศรษฐกิจแบบเงินตราอย่างลึกซึ้งพวกเขาเขาไปเกี่ยวของกับระบบเกษตรเชิงพาณิชย์อย่างเข้มข้นและซับซ้อนคนชนบทจึงกลายเป็นคนพันธุใหม่ที่มีการปรับตัวหลายมิติ พวกเขาจึงไม่ได้ปนแค่กึ่งชาวนา-กึ่งกรรมกรเท่านั้นแต่มีวัฒนธรรมการบริโภคการรับรู้ข่าวสารการเมืองที่ไม่แตกต่างไปจากคนชั้นกลางในเขตเมืองแต่เนื่องจากชาวชนบทครอบครองที่ดินขนาดเล็กต้นทุนการผลิตสูงราคาผลผลิตต่ำและค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่สูงตามวัฒนธรรมการบริโภคแบบสมัยใหม่ส่งผลให้พวกเขาตกอยู่ในสภาพ “จมน้ำ” หรือ“สำลักน้ำ” อันเกิดจากปัญหาของวิกฤตแห่งการยังชีพ” ความผุกร่อนของระบบเครือญาติระบบอุปถัมภ์และสถาบันเดิมคนชนบทได้สร้างความสัมพันธ์แบบใหม่ที่ยึดโยงเข้ากับเครือข่ายทางการเมืองภายนอกทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพื่อเป็นหนทางให้พวกเขาสามารถมีชีวิตรอดได้

ธีรศักดิ์ สุขสันติกมล (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในโลกยุคทันสมัย พบว่าโครงสร้างทางสังคมในโลกยุคทันสมัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ถือเป็นจุดเปลี่ยนของสังคมโลกช่วงหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงในยุคทันสมัยมีหลายประเด็น เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมโดยโครงสร้างสังคมมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงของประชากร การขยายตัวของสังคมเมือง การเกิดขึ้นของสถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่มีความชำนาญเฉพาะด้านมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในเชิงเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการติดต่อสื่อสาร และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้น ความคิดของคนในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงด้วย เช่น การเน้นในเรื่องของกระบวนการใช้เหตุผล การใช้ตรรกะในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น หรือแม้กระทั่งการสร้างวาทกรรมโดยการอ้างเหตุผลเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับตนเองในการดำรงอยู่ภายใต้สภาวการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

พุทธินันทน์ บุญเรือง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของชุมชนชายแดนต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) การเกิดขึ้นของจุดผ่านแดนถาวร

ช่องภูดู่และการตอบสนองของคนท้องถิ่นในอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมเศรษฐกิจของคนในท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมเศรษฐกิจ ต่อชุมชนชายแดน ในฐานะเป็นชุมชนบริเวณพื้นที่และเป็นทางผ่านทำ ให้เกิดผลกระทบในบริเวณกว้างจากกระแสการพัฒนา 3) แนวทางในการแก้ไขปัญหาของส่วนราชการและคนในท้องถิ่นพบว่า หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานเอกชนมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาแบบเชื่อมโยง 4 ด้าน ได้แก่ การเชื่อมโยงทางกายภาพการเชื่อมโยงทรัพยากรมนุษย์การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจการเชื่อมโยงทางการเมือง

จิระศักดิ์ ทนุกิจ และสุนีย์ มัลลิกะมาลย์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโยกย้ายถิ่นฐานประชาชนเพื่อตั้งโครงการโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของการบริหารจัดการโยกย้ายถิ่นฐานประชาชน มีปัจจัยในกระบวนการวางแผนและดำเนินงาน 7 ปัจจัย คือการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโครงการและการมีส่วนร่วม การเวนคืนที่ดินและการชดเชย การพัฒนาพื้นที่โยกย้ายจัดสรร การขนย้ายทรัพย์สินและให้ความช่วยเหลือในระยะข้ามผ่าน การฟื้นฟูอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และระบบการจัดการข้อมูลของผู้โยกย้าย

การพัฒนาการตั้งถิ่นฐานของชุมชน

จริยาพร รัศมีแพทย์ (2544) ได้ศึกษา รูปแบบการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของชุมชนชาวมอญบ้านบางกระดี่ กรุงเทพมหานคร พบว่า ชาวมอญมีการตั้งถิ่นฐานที่เป็นเอกลักษณ์ตามความเชื่อบรรพบุรุษโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางและมีการเกาะกลุ่มกันของบ้านเรือนลีพื้นที่การเกษตรอยู่รอบชุมชน และยังคงเอกลักษณ์ประเพณีและวิถีชีวิตไว้ แต่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นชุมชนมากขึ้น และมีโรงงานอุตสาหกรรมละบ้านจัดสรรเพิ่มขึ้นในพื้นที่ทำให้เอกลักษณ์บางอย่างหายไป

สุรัตน์ วงศ์แผน (2549) ได้ศึกษา พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮ่อมุสลิมกับชาวซิกข์ย่านวัดเกต พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการอพยพทั้งสองกลุ่มจะเป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจทั้งสามช่วงเวลา รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ในช่วงแรกไม่มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานทั้งสองกลุ่ม ในช่วงที่สองและสาม ชาวจีนฮ่อมุสลิมมีการตั้งถิ่นฐานแบบ Colony แต่ชาวซิกข์ไม่มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ทั้งนี้จะเห็นว่ารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮ่อมุสลิมกับชาวซิกข์มีความแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ชุติมา หมื่นสี และคณะ (2558) ได้ศึกษา การตั้งถิ่นฐานมนุษย์บนพื้นที่จำกัดในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่พูล และลุ่มน้ำแม่พร่อง ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า การตั้งถิ่นฐานในอดีตเกิดจากการอพยพของชาวโยนกเชียงแสนมายังที่ราบลุ่มบริเวณ ตำบลฝายหลวง ในระยะเวลาต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ประชากรจึงค่อย ๆ ขยายการตั้งถิ่นฐานเคลื่อนตัวเข้ามายัง

พื้นที่ลุ่มน้ำแม่พูล และแม่พร่อง ในทางทิศใต้จนปัจจุบันพื้นที่ศึกษามีแบบรูปการตั้งถิ่นฐานแบบรูปรวมกลุ่ม (Cluster pattern) แบบรูปเรียงยาว (Linear pattern) และแบบรูปโดดเดี่ยว (Isolate pattern) ซึ่งอยู่ตามพื้นที่ราบและที่ราบเชิงเขา และจากการศึกษา พบว่า พื้นที่ราบที่ระดับความลาดชัน 0-10 องศา จะมีความเหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐานมากที่สุด แต่ปัจจุบันบริเวณนี้ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการตั้งถิ่นฐานมนุษย์และเกษตรกรรมอย่างหนาแน่น ทำให้สามารถคาดการณ์ได้ว่าการตั้งถิ่นฐานในอนาคตจะมีการตั้งถิ่นฐานแบบรูปโดดเดี่ยวบนพื้นที่สูงชันเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่ราบมีอยู่อย่างจำกัด

การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

พงศธร คำใจหนัก (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมของ ชุมชนเมืองลำพูน พบว่า พัฒนาการของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนเมืองลำพูน พบว่า การ จัดการสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนในระยะแรกเกิดจากการริเริ่มแก้ไขปัญหาโดยชุมชนเอง โดยมีภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนไปสู่การที่เทศบาลเปิดโอกาส และเป็นผู้จัดเวทีให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และพัฒนาสู่การรับเอาโครงการด้านสิ่งแวดล้อมมาดำเนินการโดยชุมชนเอง ส่วนปัญหาที่พบในการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การที่แผนงาน/โครงการต่าง ๆ ส่วนใหญ่ถูกกำหนดจากบนลงล่าง ทำให้ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม การดำเนินงานของภาครัฐเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นไปในลักษณะจัดการสิ่งแวดล้อม ผ่านทางระบบราชการ โดยการกำหนดเป็นแผนงานจากส่วนกลาง ส่วนการดำเนินงานของภาคเอกชน พบว่า องค์กรเอกชนจากต่างประเทศ มีบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน ส่วนองค์กรชุมชน มีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการทางสังคม ปฏิบัติแบบเสนอจากส่วนล่างขึ้นมา เพื่อเรียกร้องการสนับสนุนต่อภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมคือ การขาดความรู้ของชุมชน และการขาดความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายของภาครัฐ

ปัญญรัตน์ มณีพรหม (2545) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบและแนวทางในการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000: 1996) ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เพื่อสอบถามความคิดเห็นของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ศึกษาสภาพโครงสร้างองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำระบบ การจัดการสิ่งแวดล้อมและหารูปแบบและแนวทางในการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม พบว่า แนวทางในการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมี 2 แนวทาง คือ การจัดทำเฉพาะบางหน่วยงาน และการจัดทำทั้งมหาวิทยาลัย ซึ่งรูปแบบการจัดองค์กรใช้รูปแบบคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารด้านสิ่งแวดล้อม คณะทำงาน และผู้แทนฝ่ายบริหารสิ่งแวดล้อม

ชีวิน เปสตันยี (2547) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองของเทศบาลจอหอ จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาสภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองปัจจุบันของเทศบาลตำบลจอหอ แนวทางจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง และเพื่อเปรียบเทียบความรู้ซึ่งเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเมืองของประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า ประชาชนเห็นว่ามีสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง โดยรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้าน คือ ปัญหาอากาศเสีย และเสียง อยู่ในระดับปานกลาง และเห็นว่ามีสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองด้านขยะมูลฝอย และด้านน้ำเสีย อยู่ในระดับมาก และประชาชนเห็นว่ามีการแก้ไขปัญหาโดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของเทศบาล นอกจากนี้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเมืองโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และประชาชนมีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมากและ 10 ข้อ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุม ประเมินและบำรุงรักษา โครงการนอกจากนี้ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเมืองโดยรวม และเป็นรายค้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเมืองมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนเห็นว่าเทศบาลตำบลจอหอมีสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง โดยมีการแก้ไขปัญหายังไม่ดี คือ อยู่ในระดับปานกลาง และประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเมืองในระดับปานกลาง อย่างไรก็ดี ประชาชนเห็นด้วยกับแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม อันเป็นแนวทางที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองของเทศบาลตำบลจอหอ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ ยังจะเป็นประโยชน์แก่เทศบาลอื่น ๆ ได้

ภัทรินท์ นาคสุริยะ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อศึกษาสถานการณ์สาเหตุ และผลกระทบปัญหาสิ่งแวดล้อมในหน่วยงาน และแนวทางการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ พบว่า ปัญหาที่ค่อนข้างรุนแรงในหน่วยงานคือ ปัญหาด้านขยะ รองลงมา คือปัญหาด้านจราจร ปัญหาด้านน้ำเสีย ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาการใช้พลังงาน ปัญหาพื้นที่สาธารณะ ปัญหาน้ำเสียจากที่อยู่อาศัยและปัญหาภูมิทัศน์ ตามลำดับ ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากบุคลากรในหน่วยงาน ประชาชนที่มารับบริการในหน่วยงาน และมาจากสถานประกอบการที่ติดกับหน่วยงานเป็นบางส่วน ทำให้เกิดผลกระทบต่อบุคลากรใน หน่วยงานและประชาชนที่มารับบริการในหน่วยงาน แนวทางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมใน หน่วยงานแบบมีส่วนร่วมนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบาย และมาตรการในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการรักษาสิ่งแวดล้อม มาตรฐาน ISO14000 โครงการสถานที่ทำงานน่าอยู่ น่าทำงาน โครงการนำพนักงานและครอบครัวเข้าค่าย

สิ่งแวดล้อม การจัดรณรงค์การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในหน่วยงานร่วมกับประชาชนที่มารับบริการใน หน่วยงาน เป็นต้น

อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน พบว่า จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในปัจจุบันที่ขาดประสิทธิภาพ และรัฐธรรมนูญได้รับรองให้ชุมชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนท้องถิ่นจึงมีบทบาทที่สำคัญในการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่อาศัยและต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในการดำ รงชีพ จึงมีความชอบธรรมที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตน เพื่อให้คงไว้สำ หรับการใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

กฤติน จันทร์สนธิมา และอรทัย อินต๊ะไชยวงค์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชน บ้านคลองห้วยหวาย อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการสำคัญที่อยู่ภายในหลักสิทธิชุมชนตามหลักรัฐธรรมนูญในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือบุคคลในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ การที่ชุมชนจะอยู่รอดได้ต้องอยู่บนฐานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สมดุลและยั่งยืนโดยอยู่บนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกันของสังคม

จริยา มหาเทียร (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ภาครัฐจะต้องออกกฎหมายเพื่อควบคุมการกรำาผิดต่อทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บังคับใช้กฎหมาย ติดตามและประเมินผลเมื่อนำแผนการปฏิบัติงานไปใช้ จะต้องคำนึงถึงพื้นที่สภาพแวดล้อม ก่อนนำนโยบายสู่การปฏิบัติจะต้องวิเคราะห์หาข้อมูลความเสี่ยงและมาตรการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการแบบยั่งยืน บูรณาการเข้ากับลักษณะทางสังคมชุมชน และความเป็นอยู่ของประชาชนที่อยู่พื้นที่ จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อรักษา ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับนโยบายและมาตรการที่ภาครัฐบาลได้กำหนดไว้ให้บรรลุเป้าหมายและประสิทธิภาพส่วนรวม

อัยรวี วีระพันธ์พงศ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรร่วมของชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษาชุมชนคลองลัดมะยม แขวงบางระมาดเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าลักษณะการจัดการทรัพยากรร่วมของชุมชนคลองลัดมะยมจำแนกได้ 2 ด้าน คือ 1) ด้านทรัพยากรน้ำโดยมีการใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตร การคมนาคม ตลาดน้ำ และการท่องเที่ยว และ 2) ด้านทรัพยากรดิน โดยมีการใช้ประโยชน์ในด้านตลาดน้ำและแหล่งการเรียนรู้ ส่วนกระบวนการจัดการทรัพยากรร่วมของชุมชน คือ 1) การออกแบบกติกาในการจัดการทรัพยากร

ร่วมของชุมชน 2) การใช้กติกาในการจัดการทรัพยากรร่วมของชุมชน และ 3) การจัดการและการพัฒนาองค์กรของชุมชน

กนกวรรณ สุวรรณมุข และวิสาขา ภู่จินดา (2563) ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนโครงการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมชายฝั่งและนอกชายฝั่ง พบวา การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมชายฝั่ง และนอกชายฝั่งมีผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน 4.9 และ 3.52 เมื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนระหว่างการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมชายฝั่ง และนอกชายฝั่ง พบว่า ควรจะมีการดำเนินโครงการพลังงานลมชายฝั่งให้เต็มศักยภาพก่อน เนื่องจากมีผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนสูงกว่าการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมนอกชายฝั่ง โดยสังคมจะได้รับประโยชน์จากการใช้ไฟฟ้า การจ้างงานสามารถเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร การพัฒนาเป็นแหล่งทองเที่ยว การสร้างหรือปรับปรุงถนนและสาธารณูปโภคในชุมชน และสามารถสร้างรายได้จากการซื้อขายคาร์บอนเครดิต

ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร

วรทัย ราวินิจ (2549) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลของการใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมในการสร้างภาพลักษณ์ของบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด งานวิจัยนี้เพื่อศึกษาการนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ ของบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด และเพื่อศึกษาประสิทธิผลของการสร้างภาพลักษณ์โดยใช้ แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร โดยใช้แบบวิจัยสำรวจ ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 420 ชุด เพื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรที่ต้องการศึกษาได้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ของบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด อยู่ในระดับต่ำ และมีการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด อยู่ในเกณฑ์ดี การทำโครงการและกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด แบ่งออกได้เป็น 2 มิติ คือ ความรับผิดชอบต่อสังคมภายในองค์กร และความรับผิดชอบต่อสังคมภายนอกองค์กร โดยในการจัดทำโครงการมีขั้นตอนสำคัญ ๆ อยู่ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเลือกประเด็นทางสังคม ขั้นที่ 2 การเลือกกิจกรรม ขั้นที่ 3 การวางแผนการดำเนินงาน ขั้นที่ 4 การกำหนดวิธีการประเมินผล ขั้นที่ 5 การวางแผนการสื่อสาร ซึ่งในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของบริษัท เครือ เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด จะเป็นการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อแบบผสมผสานที่เน้นสื่อที่ให้ความร่วมมือในการเผยแพร่แบบให้เปล่า (Free Media) เป็นหลัก ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ของบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแยกตามตัวแปรแล้ว ประชากรที่มีเพศแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสาร

จากสื่อไม่แตกต่างกัน ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ทั้งอายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ มีการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน ส่วนในด้านของภาพลักษณ์ การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือ บริการของบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด

กุลนัดดา สุวรรณศรี (2551) ได้ศึกษาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าฮอนด้าและแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมมีผลทำให้ผู้บริโภคมีการรับรู้คุณค่าตราสินค้า ด้านความซาบซึ้งถึงคุณค่าตราสินค้า คือการทำให้ลูกค้ามีความพอใจที่เกิดจากการที่ลูกค้าได้รับสินค้าหรือบริการที่เหนือความคาดหมายของเขา มีผลทำให้ลูกค้าซื้อสินค้าของบริษัท ดังนั้นในการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม จะต้องดำเนินการและทำให้ผู้บริโภคได้รับรู้ให้มากที่สุด โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อภาพลักษณ์ที่ดีของสินค้าและองค์กร

สุเมธ กาญจนพันธุ์ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ พบว่า ปัจจุบันองค์กรธุรกิจในประเทศไทยได้มีกลยุทธ์การบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในลักษณะที่เป็นเชิงกลยุทธ์มากขึ้น โดยการใช้การวิเคราะห์ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกองค์กรประกอบการวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมีประสิทธิภาพสูงที่สุด นอกจากนี้องค์กรธุรกิจยังมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบ ต่อสังคมว่าเป็นวิธีการขับเคลื่อนให้องค์กรมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่อย่างไรก็ตามบางองค์กรก็ยังไม่ได้มีการดำเนินงานในด้านที่ครอบคลุมทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติ ด้านสิ่งแวดล้อม โดยจะมุ่งเน้นใน 2 มิติเป็นหลัก คือ มิติด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และองค์กรธุรกิจยังมีความรู้ความเข้าใจไม่ถูกต้องในด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์การดำเนินงานสำหรับแนวโน้มในการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นในอนาคตองค์กรธุรกิจจะให้ ความสำคัญในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานด้านนี้ โดยเฉพาะ มีการมุ่งเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของพนักงาน คู่ค้า มากขึ้น และจะมีการจัดทำรายงาน ผลการดำเนินงานในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจโดยเฉพาะ

วิภาดา วีระสัมฤทธิ์ (2553) ได้ศึกษา ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่มีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าของบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ตัวแปรอิสระได้แก่ ลักษณะประชากรและความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) 5 ด้าน ได้แก่ การกำกับดูแลกิจการที่ดี การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ตัวแปรตาม ได้แก่ ความจงรักภักดีของลูกค้าของ บริษัท แอด

วานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) โดยการใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรในด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า เพราะทำให้ลูกค้าเกิดความไว้วางใจต่อตราสินค้า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรในด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคมีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า เพราะเกิดการยอมรับในสังคมต่อการดำเนินงานแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรในด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม มีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าเพราะการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกดี ๆ ต่อตราสินค้า

วิชัย อ่อนละออ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างความภักดีของลูกค้าผ่านกิจกรรม CSR ของธุรกิจผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของ CSR ด้านเศรษฐศาสตร์ในมิติของราคาที่สมเหตุสมผล (Price Fairness) มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ และความภักดีของลูกค้า ขณะที่มิติของคุณภาพบริการมีความสัมพันธ์เฉพาะกับความพึงพอใจของลูกค้า ขณะที่ CSR อีก 3 ด้าน คือ กฎหมาย จริยธรรม และสาธารณะต่างมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้า นอกจากนั้นพบว่าความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กับความภักดีของลูกค้าด้วย

พักตร์ศุภางค์ ศรีสวัสดิ์ (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติ CSR ของเครือซิเมนต์ไทย โดยพบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคอยู่ในระดับสูง ซึ่งเครือซีเมนต์ไทยได้ร่วมสร้างสรรค์สื่อรายการโทรทัศน์ด้วยแนวคิดเกมเนรมิตให้คนดูได้รับประโยชน์จากสินค้าเครือซีเมนต์ไทยว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพสูงคุ้มค่าในราคาที่เหมาะสม และเครือซีเมนต์ไทยมีหน่วยงานรับข้อร้องเรียน และตอบข้อร้องเรียนให้กับลูกค้าภายใน 24 ชั่วโมง อีกด้าน คือ ด้านการพัฒนาชุมชน และช่วยเหลือสังคมซึ่งอยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยทางเครือซีเมนต์ไทยได้ช่วยเหลือสังคมในการบริจาคสิ่งบรรเทาสาธารณภัยในรูปแบบต่าง ๆ และได้ช่วยเหลือสังคมโดยการสร้างมูลนิธิซิเมนต์ไทยที่สนับสนุนเรื่องการศึกษาต่อมาคือด้านนวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรม จากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งอยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยเครือซีเมนต์ไทยมีนโยบายในการผลิตสินค้านวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น SCG Eco Value และมีนโยบายผลักดันสินค้าทดแทนทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น SCG HELM นวัตกรรมบ้านประหยัดพลังงาน และด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยเครือซีเมนต์ไทยมีนโยบายในการดำเนินธุรกิจที่ส่งเสริมการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเครือซีเมนต์ไทยได้ใช้แนวคิด 4 R คือ Reduce Reuse Recycle Replerush มาใช้ในกระบวนการทำงานอีกด้วย

วรรณชา กาญจนมุสิก (2554) ได้การศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการปฏิบัติ CSR ขององค์กรธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อผู้บริโภค โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำ

กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ขององค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคขององค์กร รองลงมาได้แก่ ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีขององค์กร ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมขององค์กร ด้านการประกอบธุรกิจ ด้วยความเป็นธรรมขององค์กร ตามลำดับ โดยด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคขององค์กร ได้แก่ ผลิตสินค้าและบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมขององค์กร ได้แก่ มีการจัดการรณรงค์เพื่อส่งเสริมการประหยัดพลังงาน ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีขององค์กร ได้แก่ มีจัดระบบการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ค้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรมขององค์กร ได้แก่ มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานของสินค้าหรือบริการ

มนตรี พิริยะกุล และบุญฑวรรณ วิงวอน (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคม ความสามารถองค์กร ความมีชื่อเสียงองค์การและผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดย่อม และศึกษาอิทธิพลของความสามารถองค์กรและความมีชื่อเสียงองค์กรที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม และผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดย่อม โดยเป็นการทำวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งเป็นการวิจัยระดับองค์กรมีธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจ 3 จังหวัด คือ เชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง จากสถานประกอบการจำนวน 331 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานประกอบการให้ความใส่ใจดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกฎหมาย และด้านคุณธรรม สูงกว่าร้านอื่น โดยความรับผิดชอบด้านกฎหมายเป็นสิ่งที่องค์กรดำเนินการมากกว่าด้านอื่น ทั้งหมดรองลงมา คือ ด้านชุมชน ด้านเมตตาธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านดุลยพินิจ โดยทั้ง 4 ด้าน อยู่ในเกณฑ์มากค่อนไปทางมากที่สุด ส่วนความรับผิดชอบต่อสังคม ความสามารถองค์กร ความมีชื่อเสียงองค์การ และผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกปัจจัยเนื่องจากการทำกิจกรรม CSR เพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่ายิ่งมีความคุ้นเคยต่อการทำประโยชน์ต่อผู้อื่นมากเพียงใดก็จะผลักดันให้องค์กรเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นเพิ่มขึ้น และเสริมด้านชื่อเสียงให้แก่องค์กรอีกด้วย

วิสาขา ภู่จินดา (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบและมาตรการทางสิ่งแวดล้อมของกิจการผลิตไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนขนาดเล็กมาก พบว่า การผลิตไฟฟ้าโดยชีวมวลและขยะมีผลกระทบสิ่งแวดล้อมทุกขั้นตอนการผลิตไฟฟ้า โดยมลพิษที่สำคัญ คือ มลพิษทางอากาศซึ่งจะเกิดขึ้นเกือบทุกขั้นตอนของการผลิตไฟฟ้า สำหรับการผลิตไฟฟ้าจากลมและแสงอาทิตย์มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือแทบจะไม่มีเลย มาตรการการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนขนาดเล็กมาก ได้แก่ มาตรการการจัดหาวัตถุดิบ เช่น ควรอยู่ใกล้โรงไฟฟ้า มีปริมาณที่เพียงพอ มีแหล่งสำรองที่แน่นอน มาตรการขนส่ง เช่น ควรมีระบบติดตามและตรวจสอบการขนส่ง มาตรการจัดเก็บวัตถุดิบ เช่น ระยะเวลาและสภาวะการ เก็บวัตถุดิบที่เหมาะสม มาตรการลำ เลียงวัตถุดิบ เช่น การป้องกันการตกหล่นของวัตถุดิบ มาตรการผลิตไฟฟ้า เช่น การเลือกใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ

มีระบบการเผาไหม้ที่สมบูรณ์และมีระบบการบำ บัดมลพิษจากการเผาไหม้ที่เหมาะสม และมาตรการกำจัดของเสีย และการนำของเสียไปใช้ประโยชน์ เช่น มีการนำของเสียไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง

ประทุมทิพย์ ทองเจริญ และโชคชัย สุทธาเวศ (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความยั่งยืนของเมืองและสิ่งแวดล้อมจากมุมมองของนานาประเทศ โดยพบว่าความยั่งยืน(Sustainability) กลายเป็นประเด็นที่นานาประเทศต่างให้ความสำคัญ เพราะถือเป็นสิ่งที่ท้าทายทั้งในประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว การพัฒนาสามารถดำเนินไปควบคู่กับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดีด้วยวิธีการการจัดระบบที่ดีรวมทั้งสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ซึ่งนับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะต้องมีความเชื่อมโยงหรือปฏิสัมพันธ์ต่อกัน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงแนวทางที่จะสามารถสร้างประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อนำไปสู่ความเป็นเมืองยั่งยืนดังนี้ 1) สร้างความตระหนักถึงการเป็นมิตรกับธรรมชาติ 2) วางแผนและจัดการปัญหาเมืองอย่างเป็นระบบ โดยเกิดจากความร่วมมือของคนในเมืองนั้น ๆ 3) กำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อบังคับใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น และ 4) ควบคุมจำนวนของประชากรให้มีปริมาณที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีสถิติจำนวนประชากรติดอันดับต้น ๆ ของโลก เช่น จีนอินเดีย สหรัฐอเมริกา เป็นต้น เพื่อให้เกิดความสมดุล (Equilibrium) ระหว่างทรัพยากรและประชากร

สยาม อรุณศรีมรกต และยงยุทธ วัชรดุล (2559) ได้ศึกษาเรื่อง เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการของสหประชาชาติเพื่อโลกอนาคต กล่าวว่า สหประชาชาติกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาสังคมโลกจากทศวรรษที่ผ่านมา 8 ประเด็น และได้สิ้นสุดลงในปี พ.ศ.2558 และมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับสังคมโลกที่จะนำไปใช้ทศวรรษหน้า 17 ประเด็น คือ 1) การขจัดความยากจนทุกรูปแบบ 2) การขจัดความหิวโหย การบรรลุถึงความมั่นคงทางอาหารและเกษตรกรรมที่ยั่งยืน 3) การมีสุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดี 4) การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียม ทั่วถึงและมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต 5) การบรรลุความเท่าเทียมกัน ระหว่างเพศ การเพิ่มพลังสตรีและเด็กหญิง 6) การเข้าถึงการใช้น้ำสะอาดและสุขาภิบาลที่ดี 7) การเข้าถึงพลังงานที่มั่นคงและ สะอาด 8) การมีงานที่มีคุณค่าเพื่อเพิ่มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ 9) การส่งเสริมอุตสาหกรรม นวัตกรรมและโครงสร้าง พื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 10) การลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ 11) การตั้งถิ่นฐานและชุมชน อย่างยั่งยืน 12) การส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 13) การเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ 14) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน 15) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบนบกและ รักษาระบบนิเวศ 16) การสร้างสังคมสันติสุข ยุติธรรมและมีสถาบันทางสังคมที่มีความเข้มแข็ง 17) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในทุกระดับในการบรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ทั้งนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น United Nation จะต้องกำหนดเกณฑ์และเป้าหมายของดัชนีการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อประเทศต่าง ๆ นำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

นนท์ธวัฒน์ จุติโชติพงศ์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทน้ำตาลมิตรผล จำกัด ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด มีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมความรับผิดต่อสังคมด้วยวิธีการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจในเชิงร่วมกันแก้ไขในด้านของการช่วยเหลือเยียวยาปัญหาทางสังคม ด้วยกระบวนการทางธุรกิจ เพื่อเป็นการยกระดับสุขภาวะของชุมชนและการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในเชิงรุก แบบความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงตอบสนอง มีการกำหนดจุดยืนที่เป็นจิตสำนึกในการดำเนินการแบบได้ใจชุมชน และ โดดเด่นในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมแบบการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมที่อยู่ในกระบวนหลักของกิจการ หรือเป็นการทำธุรกิจที่หากำไรอย่างมีความรับผิดชอบ และได้ให้ความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมทุกฝ่าย มีการดำเนินการตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายอย่างครบถ้วนและสมดุลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และพบว่าการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นส่งผลกระทบทางบวกเป็นส่วนใหญ่ และองค์กรได้รับความสำเร็จจากการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างมาก ซึ่งความสำเร็จในการ ดำเนินกิจกรรมนั้นไม่จำเป็นต้องวัดผลได้ แต่จะทำหน้าที่ชี้นำเป้าหมายสำคัญต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ได้ เพราะการ ที่บริษัทฯ สามารถทำกำไรได้มากมายนั้นไม่สามารถชี้วัดได้ว่าบริษัทฯ จะสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืนต่อไป ในอนาคต แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการปฏิบัติความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่องค์กรตอบสนองต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งสร้างประโยชน์ให้กับคน ชุมชน และสังคม ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ภิศักดิ์ กัลยาณมิตร (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทุนทางสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า แนวทางการพัฒนาของตนเองเป็นเงื่อนไขสำคัญของการดำรงอยู่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ คือ 1) การสร้างบรรทัดฐานแบบพึ่งพาอาศัยกันที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานและกฎเกณฑ์กติกาของความสัมพันธ์แบบเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งพัฒนากระบวนการบังคับทางสังคมและการขัดเกลาทางสังคม 2) การสร้างเครือข่ายที่ทำให้บุคคลมาสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน รวมทั้งปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะและความไว้วางใจกันจนในที่สุดสามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นชุมชนแบบประชาสังคมและเป็นชุมชนที่พัฒนาอย่างยั่งยืน และ 3) การสร้างเงื่อนไขสำคัญของการดำรงอยู่ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยและความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยม คือศักยภาพของชุมชนในการจัดระเบียบทางสังคมใหม่ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์

จุฬาลักษณ์ ไพบูลย์ฟุ้งเฟื่อง (2563) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ กรณีศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า กรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรอบแนวคิดและแนวทาง รวมทั้งกรอบแนวทางในการออกแบบในการสร้างชุมชนที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีความแตกต่างจาก

แนวทางที่เป็นสากล สืบเนื่องมาจากความแตกต่างของปัจจัยด้านเชื้อชาติลักษณะทางกายภาพ สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และพฤติกรรมในการใช้ชีวิต นอกจากนี้การพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุควรต้องมีการขับเคลื่อนอย่างเป็นองค์รวมและเป็นการบูรณาการในทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ให้ตอบสนองการใช้งานของผู้สูงอายุและคนทุกวัย เพื่อสร้างชุมชนที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการใช้งานอย่างมีความสุข นำไปสู่ความเท่าเทียมในคุณค่าของคน

เกษร เกษมชื่นยศ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน บทคัดย่อ การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดการพัฒนาในกระแสรองหรือกระแสทางเลือกที่ทวีความสำคัญขึ้น จนกลายเป็นวาระการพัฒนาระดับโลก ในการประชุมสุดยอดสหประชาชาติสมัยสามัญ ครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2015 ได้รับรองรายงาน เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงโลกของเรา ป ค.ศ. 2030 วาระสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน” พร้อมด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการ สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้รับเอาวาระและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาใชเป็นแนวทางในการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแหงชาติฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติและสุดท้ายตามรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน พบวา ผลการพัฒนาของไทยตามดัชนีความยั่งยืนในป ค.ศ. 2019 ไทยได้ 73 จาก 100 คะแนนเต็ม อยู่ในอันดับที่ 40 จาก 162 ประเทศทั่วโลก และอยู่ในอันดับที่ 1 ของอาเซียน โดยเป้าหมายที่ได้คะแนนดีที่สุดคือ เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน และเป้าหมายที่ได้คะแนนน้อยที่สุด ได้แก เป้าหมายที่ 9 อุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน

การบริหารจัดการองค์กร

กิตติพงษ์ คัชมาตย์ (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่อายตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการของเทศบาลได้จัดทำโครงการตามนโยบายและเทศบัญญัติในด้านต่าง ๆ รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากประชาชน เพื่อหาจุดยืนและแนวทางร่วมกัน พร้อมเสนอแนะให้คณะเทศมนตรีเร่งปรับโครงสร้างและระบบงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักนิติธรรม โดยการตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับใช้ให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน เพื่อให้ประชาชน พร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับ โดยยึดหลักการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล และนำระเบียบของการบริหารงานของเทศบาลมาบังคับใช้ให้เป็นมาตรฐาน เพื่อยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยรณรงค์สมาชิกสภาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐและคณะผู้บริหารท้องถิ่นยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน

นภดล ขันธมาลา (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการตามหลักการบริหารจัดการที่ดี กรณีศึกษาการบริหารส่วนตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่าประชาชนเห็นว่า

แนวทางการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและความโปร่งใส ค่าเฉลี่ยของความเห็นด้วย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70, SD = 0.71) นอกจากนั้น ยังพบว่า ผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและพนักงานส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80, SD = 0.50) ความโปร่งใส มีความพึงพอใจใน ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75, SD = 0.79) และผลการศึกษายังพบอีกว่าประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจ ต่อการบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแฮ้ว ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและความโปร่งใส โดยมีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75, SD = 0.80) จากผล การศึกษาพบว่า การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในรูปแบบของธรรมาภิบาล (Good Governances) มี ความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังนั้น การบริหารที่จะให้ได้ประโยชน์และเป็นธรรมต่อประชาชน องค์การ บริหารส่วนตำบลจะต้องยึดถือหลักธรรมาภิบาลอยู่เสมอ

วิทยา จันทร์แดง และจำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์ (2555) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการนำนโยบายเรื่องการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งไปสู่การปฏิบัติ 2) ศึกษากระบวนการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน 3) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระเบียบวิธีวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 23 คน การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีการดำเนินการในด้านการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน 2) ชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชน การประกอบอาชีพการจัดการทรัพยากรในชุมชน และการพัฒนาองค์กรในชุมชน 3) รูปแบบใหม่ที่ค้นพบ คือ การบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการวิจัยในครั้งนี้นำไปสู่ข้อค้นพบใหม่ คือ 1) การมีส่วนร่วมที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งแบบไตรภาคี ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคีสนับสนุน 2) ระบบสนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระบบความรู้ ระบบข้อมูล ระบบความสัมพันธ์ และมีแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง และ 3) แนวทางในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง คือ แนวทางด้านการฟื้นฟูชุมชน แนวทางด้านการปรับตัวของชุมชน และแนวทางด้านการดำรงอยู่ของชุมชน

สมบูรณ์ ธรรมลงกา (2556) ได้ศึกษารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย พบว่า ในบริบททางด้านสังคมของชุมชนที่เข้มแข็งใน

จังหวัดเชียงราย เป็นสังคมแบบเครือญาติมีโครงสร้างทางสังคมเป็นทั้งแนวราบและแนวตั้ง ทางด้านการเมืองมีการกระจายอำนาจแบ่งการปกครองชุมชนเป็นหมวดหรือคุ้มครองชุมชนต่าง ๆ ทางด้านวัฒนธรรมชุมชน มีวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อและพิธีกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และทางด้านเศรษฐกิจ มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เป็นต้นทุนในการผลิต มีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต การจำหน่ายผลผลิตเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดเชียงราย อาทิ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านผู้นำชุมชน การเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีปัจจัยสำคัญ คือ กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ระบบเครือข่าย ระบบความสัมพันธ์ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานได้ใช้ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มากำหนดรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนกลยุทธ์การนำรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน ได้แก่ กลยุทธ์การบริหารจัดการชุมชน กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชน กลยุทธ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้กลยุทธ์การสร้างเครือข่าย และกลยุทธ์สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด

การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

อรรถพล ยวนขุนทด (2555) ได้วิจัยเรื่องพัฒนาการของชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี และความสำคัญของชุมชนตลาดคลองสวนทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน และเพื่อศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบที่ตามมาจากการเปลี่ยนแปลงของชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปีงานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่าพัฒนาการของชุมชนตลาดคลองสวนนั้น เกิดขึ้นตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เริ่มมีการขุดคลองประเวศบุรีรมย์ ในปี พ.ศ. 2421และสร้างข้อตกลงให้ประชาชนสามารถร่วมบริจาคเพื่อจับจองพื้นที่ในการอยู่อาศัยได้ เมื่อคลองสร้างแล้วเสร็จทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2444 ได้มีการสร้างตลาดขึ้นเป็นห้องแถวชั้นเดียวและถูกปรับปรุงให้เป็นห้องแถวสองชั้นในเวลาต่อมาตลาดแห่งนี้ได้กลายมาเป็นศูนย์กลางการค้าทางน้ำที่มีขนาดใหญ่จำหน่ายสินค้านานาชนิด เช่น ข้าวสาร ผักผลไม้ เครื่องเทศ เป็นต้น เป็นจุดพักสินค้าและจุดนัดพบของคนในพื้นที่และชาวต่างถิ่นที่เข้ามาแวะพักอาศัยกันมากมาย แต่เมื่อเริ่มมีการพัฒนาเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2517 เกิดการสร้างถนนหนทาง ก็ส่งผลให้การคมนาคมทางน้ำซบเซาลง ตลาดที่เคยคึกคักก็เริ่มเงียบเหงาไร้ผู้คน ต่อมาในภายหลังรัฐบาลเริ่มตระหนักถึงปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นกับคนในทุก ๆ ชุมชน และมีกระแสการอนุรักษ์เกิดขึ้น หน่วยงานทางภาครัฐจึงมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ เพื่อ

กระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนชุมชนตลาดคลองสวนจึงได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้กลายมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอย่างที่เห็นในปัจจุบัน โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นได้ส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมกับชุมชนตลาดคลองสวน การเข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานทางภาครัฐช่วยสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชาวชุมชนได้เปิดตลาดค้าขายสินค้ากันอีกครั้งทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีอาชีพที่หลากหลายขึ้นนอกเหนือจากการค้าขาย มีการศึกษาที่สูงขึ้น มีการรับเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าเครื่องปรับอากาศ อุปกรณ์สื่อสาร เป็นต้น ผู้คนในชุมชนได้ติดต่อค้าขายกับชาวต่างถิ่นผ่านตลาดคลองสวน ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ อย่างครึกครื้น ทำให้ชุมชนตลาดคลองสวนแห่งนี้ได้กลับมาคึกคักมีชีวิตชีวาอีกครั้ง

สรัญญา สมนึก (2555) ได้วิจัยเรื่อง พัฒนาการชุมชนริมน้ำ ตลาดบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการการเปลี่ยนแปลง และสาเหตุของปัญหารวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพสภาพแวดล้อม และด้านสังคมของชุมชนริมน้ำ ตลาดบ้านใหม่ อำเภอเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นชุมชนริมน้ำที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแห่งหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา และประเทศไทย โดยผ่านกระบวนการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอแนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนดั้งเดิมอย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัจจุบันการพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็วชุมชนตลาดบ้านใหม่ต้องยอมรับการพัฒนาต่าง ๆ อย่างเต็มตัว ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนลักษณะต่าง ๆ ภายในชุมชนเพื่อรองรับความเจริญ ซึ่งหากไม่มีการวางแผนหรือการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนแล้ว ก็อาจทำให้เกิดการสูญเสียทั้งทางสังคม วัฒนธรรม และคุณค่าของความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชนไปในที่สุด ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนริมน้ำตลาดบ้านใหม่ เป็นชุมชนริมน้ำที่มีความเก่าแก่และตั้ง ถิ่นฐาน ณ ที่ตั้งปัจจุบันมากกว่า 100 ปี โดยเริ่มต้นมาจากการเป็นชุมชนริมน้ำซึ่งยึดเอาแม่น้ำลำ คลองเป็นแหล่งเลี้ยงชีพสำหรับครอบครัว และชุมชน และแม้ว่าในปัจจุบันการสัญจรทางถนน หรือทางบกจะมีบทบาทที่สำคัญแทนที่การสัญจรทางน้ำ ซึ่งทำให้ชุมชนริมน้ำหลายแห่งรวมทั้งชุมชนตลาดบ้านใหม่ต้องประสบภาวะซบเซาลงไป แต่ชุมชนบ้านใหม่ก็ยังคงอนุรักษ์รูปแบบการตั้งถิ่น ฐานของชุมชนซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ และความสวยงามทั้งทางสังคม และทางกายภาพซึ่งรักษาความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมไว้ได้อย่างค่อนข้างสมบูรณ์

10. ภาคสรุป

จากการตรวจเอกสาร ทั้งแนวคิด ทฤษฎีและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีการนำแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แนวคิดเกี่ยวกับการรับผิดชอบต่อสังคม แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ เข้ามาช่วยในการสรุปผลเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ว่า ในการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของมนุษย์ในยุคปัจจุบันจะต้องคำนึงถึงหลาย ๆ ปัจจัยด้วยกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การรับผิดชอบต่อสังคมในสิ่งที่จะเกิดขึ้น และแนวทางในการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนในสังคม เพื่อลดการเกิดปัญหา และเพื่อให้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อยู่ถูกต้องในดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน จากบทสรุปที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่ศึกษาช่วยในการวางแผนการจัดตั้งถิ่นฐานชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นและวิธีการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และเพื่อพัฒนาทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของมนุษย์อย่างยั่งยืน

11. กรอบแนวคิดในการวิจัย

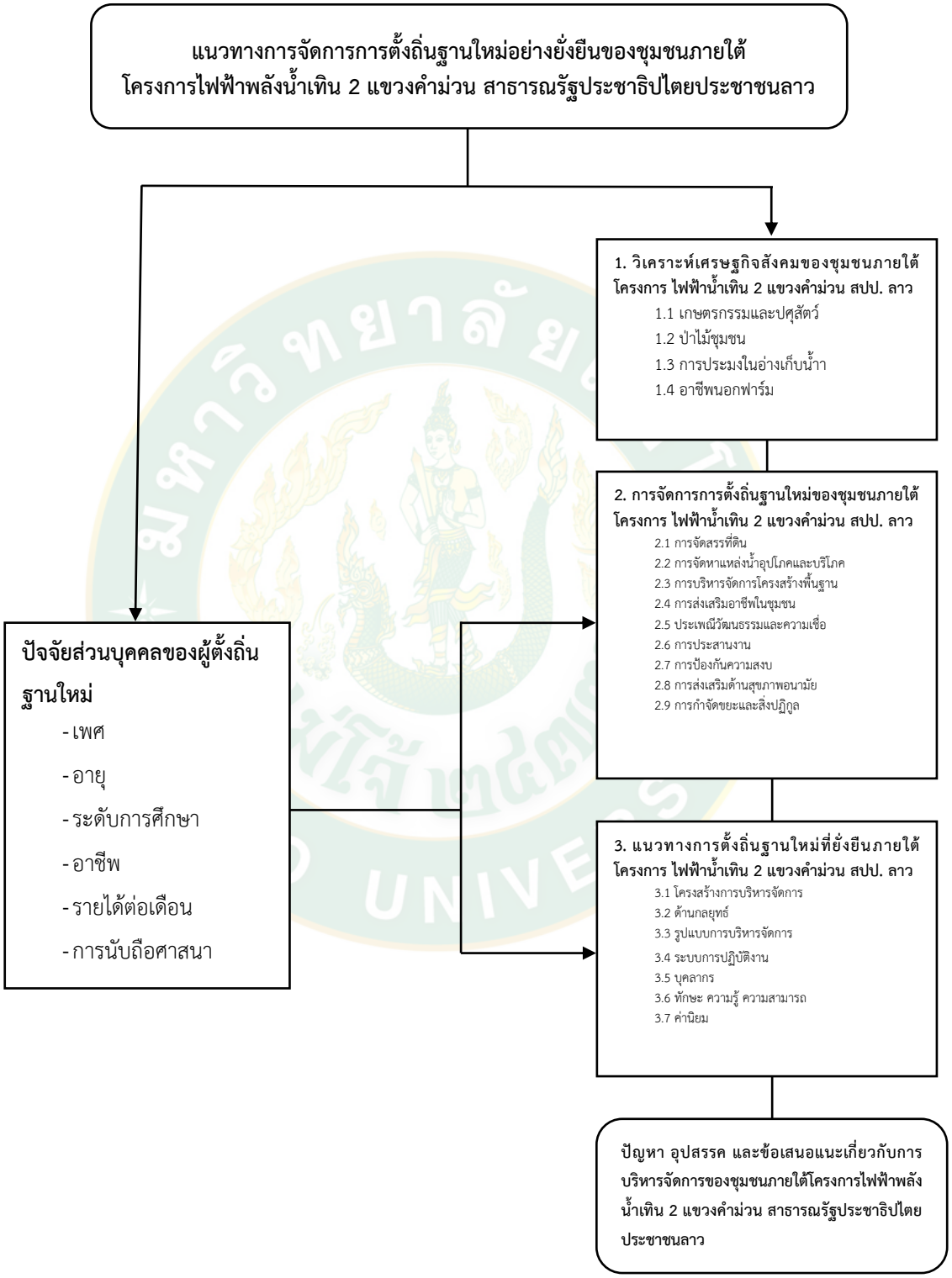

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

12. สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนและแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐ-ประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย แบ่งออกเป็นทั้งหมด 7 ตัวแปร ตัวแปรอิสระ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการนับถือศาสนา ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืน และความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน ภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว อย่างน้อยหนึ่งตัวมีความแตกต่างกัน

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” เป็นการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร (Population)

กลุ่มที่ 1 ประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อ้างอิงจากขนาดของประชากรที่อยู่อาศัยในพื้นที่ประมาณ 2,776 คน ครอบคลุมทั้ง 10 หมู่บ้าน เป็นการเลือกกลุ่มประชากรโดยอาศัยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive random sampling)

กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้จากผู้มีบทบาทการเป็นผู้นำชุมชน จำนวน 21 คน โดยคัดเลือกจากผู้นำชุมชนประเภทต่าง ๆ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 2 การคัดเลือกจากผู้นำชุมชนประเภทต่าง ๆ

ลำดับ	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	จำนวน	วิธีการรวบรวมข้อมูล
1	ผู้บริหารระดับสูงเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่จากศูนย์กลางจากธนาคารโลกและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ถือหุ้น	6 คน	การสัมภาษณ์
2	ผู้บริหารระดับจังหวัดอำเภอนากายเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่	5 คน	การสัมภาษณ์
3	ผู้บริหารระดับชุมชนภายในชุมชน	5 คน	การสัมภาษณ์
4	ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ	4 คน	การสัมภาษณ์
	รวม	**21 คน**	

กลุ่มตัวอย่าง

1. ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% (ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 5) โดยจะทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการคำนวณโดยใช้สูตร Yamane (1970) จากจำนวนประชากรทั้งหมด และเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีความคล้ายคลึงกันทั้งทางด้านข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา การประกอบอาชีพ และใช้ค่าความคลาดเคลื่อนที่สามารถยอมรับได้ไม่เกิน 0.10 (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540)

ดังนี้ $n = \frac{N}{1+Ne^2}$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดของประชากรทั้งหมด

e แทน ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

แทนค่า

$$n = \frac{2,776}{1+2,776(0.05)^2}$$

$$n = \frac{2,776}{7.94}$$

$n = 349.62$ หรือประมาณ 350 ราย

2. การสุ่มเลือกตัวอย่าง (Sampling)

เพื่อสุ่มเลือกประชาชนเป็นตัวแทนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ใช้สูตรการกำหนดสัดส่วนตัวอย่างที่เหมาะสม (Proportional allocation) ของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร เพื่อให้เป็นตัวแทนในการเก็บข้อมูล โดยใช้การหารเทียบบัญญัติไตรยางศ์ ซึ่งมีสูตรคำนวณดังนี้

$$ni = \frac{n \times Ni}{Nc}$$

โดย ni = ตัวแทนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการในแต่ละอำเภอ
n = กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
Ni = จำนวนประชากรทั้งหมดของแต่ละอำเภอ
Nc = จำนวนประชากรทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 2 การเลือกสุ่มตัวอย่างเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากหมายเลขรายชื่อประชาชน ให้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 ราย โดยไม่นำสลากหมายเลขรายชื่อที่จับแล้วใส่กลับคืน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงผลการสุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชาชนแยกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (ราย)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)
1. ขอนแก่น	84	10
2. นากาย	398	50
3. ดอน	322	41
4. ดอนเจริญ	208	26
5. บัวมา	107	14
6. สบคำ	236	30
7. ห้วยมาลัย	286	36
8. อุดมสุข	689	87
9. หนองรวม	189	24
10. โพนสะออน	257	32
รวม	**2,776**	**350**

ดังนั้น **กลุ่มที่ 1** ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาไม่น้อยกว่า 350 ราย ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ผู้บริหารระดับสูงเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่จากศูนย์กลางจากธนาคารโลกและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ถือหุ้นจำนวน 6 คน ผู้บริหารระดับจังหวัด อำเภอนากายเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่จำนวน 5 คน ผู้บริหารระดับชุมชนภายในชุมชนจำนวน 5 คน ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจำนวน 5 คน โดยกำหนดให้ทั้ง 21 คนเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากข้อมูลทั้งหมดในพื้นที่ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายปิด (Close – ended question) และแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open – ended question) แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพเศรษฐกิจ และทางสังคม ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert Scale เป็นมาตรวัดที่ให้เลือกคำตอบ 5 ข้อ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยอาศัยแนวความคิดหลักการจัดการองค์การของแมคคินซี่ (McKinsey 7s Framework) เพื่อศึกษาถึงความเห็นและการกำหนดแนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ ลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert Scale เป็นมาตรวัดที่ให้เลือกคำตอบ 5 ข้อ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

มีเกณฑ์การแปลผลการให้คะแนน ในแบบสัมภาษณ์ลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert Scale เป็นมาตรวัดที่ให้เลือกคำตอบ 5 ระดับ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 และ 3 มีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน	
เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน
เห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

สำหรับการคำนวณอันตรภาคชั้น ทำได้โดยการคำนวณหาความกว้างของอันตรภาคชั้น (วิชิต อู่อ้น, 2550: 114) ดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

แทนค่าได้ดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{5 - 1}{5}$$

$$= 0.8$$

การแปลความหมายระดับความรู้ใช้วิธีนำค่าอันตรภาคชั้นที่คำนวณได้มากำหนดช่วงคะแนนไว้ ดังนี้

ระดับ 5 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับ 4 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก
ระดับ 3 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
ระดับ 2 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
ระดับ 1 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การตรวจสอบแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปทดสอบความตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ ดังนี้

การตรวจสอบความถูกต้อง (Validity)

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมาปรึกษาต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาจำนวน 5 ท่านเพื่อทำการพิจารณาตรวจสอบว่าแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยนั้นเหมาะสม หรือวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาวิจัยหรือไม่ โดยการประเมินความตรงของข้อคำถามตามเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+1 คือ แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด
0 คือ ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด
-1 คือ แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด

เมื่อประเมินความตรงของแบบทดสอบและแบบสอบถามแล้ว ให้นำค่าคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) จากสูตรของ Rovinelli and Hambleton (1977) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดย IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้อง
$\sum R$ = ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากนั้นพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหา สามารถนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างได้ (อารยา องค์เอี่ยม และพงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล, 2561) ซึ่งจากการทดสอบคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนและแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผ่านการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 สามารถนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างได้

การทดสอบความน่าเชื่อถือได้ (Reliability)

โดยนำเครื่องมือ หรือแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปทดสอบกับเจ้าหน้าที่ที่มีลักษณะใกล้เคียง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยจำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือว่ามีลักษณะเชื่อถือได้เพียงใด โดยใช้สูตร

สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ตรวจสอบก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง ตามสูตร Cronbach (1951) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2}\right]$$

โดย α = ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อของแบบสอบถามทั้งฉบับ

ΣS_i^2 = ผลรวมค่าคะแนนแปรปรวนในแต่ละข้อ

S_x^2 = ค่าความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

ในการวิจัยโดยทั่วไปได้กำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นที่ได้นั้นจะต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจึงจะมีความเชื่อมั่นที่น่าเชื่อถือได้ (ไพศาล วรคำ, 2559) สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย หรือกลุ่มตัวอย่าง เวลา และสถานที่อื่น ๆ ที่มีความใกล้เคียงกันได้

โดยผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นข้อบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 53 ข้อ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวม (α) เท่ากับ .724 ส่วนข้อคำถามแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 22 ข้อ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวม (α) เท่ากับ .836 แสดงให้เห็นว่าคำถามทั้ง 2 ประเด็นมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวมเกิน 0.70 ดังนั้นจึงสามารถนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไปได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลด้วยตัวเองทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์จากกลุ่มประชากรตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและอภิปรายเพิ่มเติมประกอบข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)

การลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารจากแหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นตัวบุคคล และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อาทิ เอกสาร สิ่งพิมพ์รวมทั้งการสืบค้นเว็บไซต์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative research)

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เป็นการบรรยายข้อมูลทั่วไปของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อจะอธิบายถึงปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมบางประการ โดยค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน โดยแบ่งเป็น 9 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดสรรที่ดิน 2) การจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค 3) การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน 4) การส่งเสริมอาชีพในชุมชน 5) ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ 6) การประสานงาน 7) การป้องกันความสงบ ความปลอดภัย 8) การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย และ 9) การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล จากนั้นได้นำมาตรวจนับค่าเฉลี่ยเพื่อจัดทำเป็นระดับความคิดเห็นในการบริหารจัดการ เกณฑ์แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) โครงสร้างการบริหารจัดการ 2) ด้านกลยุทธ์ 3) รูปแบบการบริหารจัดการ 4) ระบบการปฏิบัติงาน 5) บุคลากร 6) ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และ 7) ค่านิยม จากนั้นได้นำมาตรวจนับค่าเฉลี่ยเพื่อจัดทำเป็นระดับความคิดเห็นในการบริหารจัดการ เกณฑ์แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่และแนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติในการทดสอบดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากร 3 กลุ่มขึ้นไปที่เป็นอิสระต่อกัน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการนับถือศาสนา โดยทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวกับตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นต่อการการจัดการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว และทดสอบสมมติฐานที่ระดับค่าความเชื่อมั่นที่ 0.05 โดยมีสมมติฐาน ดังนี้

H_0 : ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืน ไม่แตกต่างกันตามตัวแปรอิสระ

H_1 : ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืน แตกต่างกันตามตัวแปรอิสระ

2. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากร 3 กลุ่มขึ้นไปที่เป็นอิสระต่อกัน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการนับถือศาสนา โดยทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวกับตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว และทดสอบสมมติฐานที่ระดับค่าความเชื่อมั่นที่ 0.05 โดยมีสมมติฐาน ดังนี้

H_0 : ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน ไม่แตกต่างกันตามตัวแปรอิสระ

H_1 : ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน แตกต่างกันตามตัวแปรอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมากำหนดเป็นหัวข้อแล้วพิจารณาข้อมูลตามวัตถุประสงค์ และทำความเข้าใจกับความหมายของแต่ละประเด็น จำแนกข้อมูลเป็นหัวข้อและประเด็นต่าง ๆ คือ ข้อมูลทางเศรษฐกิจสังคมของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เกษตรกรรมและปศุสัตว์ ป่าไม้ชุมชน การประมงในอ่างเก็บน้ำ อาชีพนอกฟาร์ม การจัดสรรที่ดิน การจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมอาชีพในชุมชน ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ การประสานงาน การป้องกันความสงบ การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล แนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านสังคม และการพัฒนาด้านกายภาพ

บทที่ 4
ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทางบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ศึกษาการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่และเสนอแนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพในรูปแบบพรรณนาและข้อมูลเชิงปริมาณในรูปแบบตาราง ซึ่งแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2

1. ชุมชนที่อยู่อาศัย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนอุดมสุขมากที่สุด (ร้อยละ 24.9) รองลงมา ชุมชนนากาย ชุมชนดอน ชุมชนห้วยมาลัย (ร้อยละ 14.3, 10.9 และ 10.3) ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

2. เพศ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามกึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 52.3) และเพศชาย (ร้อยละ 47.7) (ตารางที่ 4) แสดงให้เห็นว่า เพศหญิงให้ความสนใจการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มากกว่าเพศชาย

3. อายุ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 30-39 ปี (ร้อยละ 34.6) รองลงมา ช่วงอายุ 40-49 ปี (ร้อยละ 24.3) และชาวงอายุ 20-29 ปี (ร้อยละ 14.3) (ตารางที่ 4) จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างหนึ่งในสามอยู่ในช่วงวัยทำงาน มีความรู้ประสบการณ์และให้ความสำคัญในการได้รับข้อมูลข่าวสารทางเทคโนโลยีได้ดี จึงถือได้ว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเรียนรู้ และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันได้ดี นอกจากนี้ยังมีความคิดที่ทันสมัย รู้ถึงนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลในการช่วยแก้ปัญหาของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ได้มีกฎหมายที่ดิน กฎหมายว่าด้วยการตั้งถิ่นฐานใหม่และอาชีพ เป็นต้น

4. ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาด้านการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมต้นหรือต่ำกว่า ถึงร้อยละ 61.4 รองลงมามีการศึกษาในระดับมัธยมปลายหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (ร้อยละ 32.0) และระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 2.3) (ตารางที่ 4) จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาอย่างน้อยในระดับการศึกษาภาคบังคับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของสายสามัญ ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานที่จำเป็น โดยไม่เก็บค่าเรียน สำหรับประชาชน สปป.ลาว ที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไป ต้องไปเข้าเรียนและเรียนให้จบตามหลักสูตรชั้นประถมศึกษา ซึ่งกำหนดเวลาเรียน 5 ปี จากนั้นระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาถัดจากชั้นประถมศึกษาขึ้นไป ซึ่งมีหน้าที่บริการความรู้ที่จำเป็นเพื่อการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพตามความเหมาะสม ชั้นมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 2 ระดับ คือ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการเรียนการสอนความรู้ทั่วไป และความรู้เทคนิคสังเคราะห์ขั้นพื้นฐาน และมีกำหนดเวลาเรียนช่วงชั้นละ 3 ปี และส่วนหนึ่งที่ได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเนื่องจากเป็นเขตใกล้ตัวเมืองที่สามารถเข้าถึงการศึกษา และครอบครัวให้ความสำคัญทางด้านการศึกษา

ตารางที่ 4 ลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2

(n= 350)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ชุมชนที่อยู่อาศัย		
ขอนแก่น	10	2.9
นากาย	50	14.3
ดอน	38	10.9
ดอนเจริญ	26	7.4
บัวมา	17	4.9
สบคำ	30	8.6
ห้วยมาลัย	36	10.3
อุดมสุข	87	24.9
หนองรวม	24	6.9
โพนสะออน	32	9.1
2. เพศ		
ชาย	167	47.7
หญิง	183	52.3
3. อายุ (ปี)		
ต่ำกว่า 20 ปี	19	5.4
20-29 ปี	50	14.3
30-39 ปี	121	34.6
40-49 ปี	85	24.3
50-59 ปี	47	13.4
60 ปีขึ้นไป	28	8.0
$\bar{x}$ = 39.47 Min-Max = 15-68 S.D. = 1.271		
4. ระดับการศึกษา		
ม.ต้นหรือต่ำกว่า	215	61.4
ม.ปลาย/ปวช.	112	32.0
ปริญญาตรี	8	2.3
ปริญญาโท	1	0.3
อนุปริญญา/ปวส.หรือเทียบเท่า	2	0.6
อื่น ๆ	12	3.4

ลักษณะทางเศรษฐกิจ และทางสังคม ของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2

1. อาชีพ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 56.6) รองลงมา ด้านอื่น ๆ เช่น ค้าขาย (ร้อยละ 23.1) นอกจากนั้นมีธุรกิจส่วนตัว และรับราชการ (ร้อยละ 7.4, 5.1) ตามลำดับ (ตารางที่ 5) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เนื่องจากสภาพพื้นที่และภูมิอากาศของ สปป.ลาว มีความเหมาะสมในการทำเกษตรกรรมอย่างมาก ส่วนใหญ่เกษตรกรจึงนิยมทำอาชีพเกษตรกรรมแบบผสมผสานที่มีการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ควบคู่กันไป หรือการเกษตรแบบครัวเรือนที่ประชาชนทำมาหากินพอเลี้ยงครอบครัว และเนื่องจากภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักการผลิต เพื่อให้มีอาหารเพียงพอเลี้ยงครอบครัว และผลผลิตส่วนที่เกินให้นำมาขายเพื่อเป็นสินค้านำรายได้เข้าในครอบครัว จึงทำให้เกิดการค้าขายแลกเปลี่ยนเพิ่มมากขึ้น

2. รายได้ต่อเดือน

ด้านรายได้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 78.3) รองรองมารายได้อยู่ในช่วง 5,001 – 10,000 บาท (ร้อยละ 16.3) (ตารางที่ 5) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีการปลูกข้าว พืชผักสวนครัวไว้บริโภคภายในครัวเรือน เมื่อมีจำนวนมากถึงนำไปขาย นอกนั้นได้รับรายได้จากสมาชิกในครัวเรือนที่ไปทำงานในเขตเมือง

3. ถิ่นที่อยู่เดิมก่อนเข้ามาอยู่ในชุมชน

ผลการศึกษาถิ่นที่อยู่เดิมก่อนเข้ามาอยู่ในชุมชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในเมืองอื่น ๆ เช่น เมืองคูณคำ (ร้อยละ 57.4) รองลงมา อยู่ในเมืองนากาย (ร้อยละ 41.7) และอยู่ในเมืองยมมะลาด (ร้อยละ 0.9) (ตารางที่ 5) ซึ่งแขวงคำม่วน ตั้งอยู่ตอนกลางค่อนไปทางใต้ของ สปป.ลาว เนื่องจากโครงการ การสร้างเขื่อนน้ำเทิน 2 เป็นโครงการเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำที่ใหญ่ที่สุด ทำให้ประชาชนเกือบ 4,500 คนจะต้องย้ายตั้งถิ่นฐานใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามริมฝั่งเขื่อนไฟจะได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญเนื่องจากน้ำที่ท่วมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และการลดลงของพันธุ์ปลา และประชาชนที่อาศัยอยู่เหนือน้ำตามลำน้ำ น้ำเทิน และตามลำน้ำโขงระหว่างบริเวณที่น้ำกะดิ่งและเขื่อนไฟไหลมาบรรจบกัน อาจได้รับผลกระทบไปด้วย

4. การนับถือศาสนา

ด้านการนับถือศาสนา ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 71.1) รองลงมานับถือผี (ร้อยละ 28.0) และนับถือศาสนาคริสต์ (ร้อยละ 0.9) (ตารางที่ 5) ผลการวิเคราะห์ พบว่าชาวลาวส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ส่วนชนเผ่าต่าง ๆ นับถือศาสนาผี พบในกลุ่มผู้ที่พูดภาษาตระกูลจีน-ทิเบต และขร้า-ไท เช่น ชาวไทดำ ไทแดง

5. พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

ผลการศึกษาพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ พบว่า ส่วนใหญ่คือข้าว (ร้อยละ 57.1) รองลงมาพืชผัก ร้อยละ 31.4 นอกจากนี้ยังมีพืชอื่น ๆ เช่น มันสำปะหลัง ยางพารา เป็นต้น (ร้อยละ 7.1, 4.3) ตามลำดับ (ตารางที่ 5) จากผลการวิเคราะห์พบว่า ผลผลิตทางการเกษตรส่งออกที่สำคัญของลาว ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง กาแฟ ไม้ และยางพารา โดยข้าวสามารถเพาะปลูกได้ดีในภาคกลาง โดยเฉพาะนครหลวงเวียงจันทน์และสะหวันนะเขต เนื่องจากอยู่ในพื้นราบลุ่ม ส่วนข้าวโพดถือได้ว่ามีการเพาะปลูกเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศและทำรายได้ให้แก่ประเทศลาวเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีบริษัทซีพี เข้าไปลงทุนเพาะปลูกข้าวโพดใน สปป.ลาว ทำให้เกษตรกรนิยมปลูกมากขึ้น เนื่องจากมีการรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน

6. ทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ แหล่งน้ำ (ร้อยละ 52.3) รองลงมา ป่าไม้ (ร้อยละ 47.4) (ตารางที่ 5) ผลการวิเคราะห์พบว่า สปป.ลาว ถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มาก โดยเฉพาะป่าไม้ที่เป็นต้นกำเนิดแหล่งน้ำ เช่น ป่าสงวนแห่งชาตินากาย ที่เป็นแหล่งน้ำมายังเขื่อนน้ำเทิน 2

7. ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์กรในชุมชน หรือผู้นำชุมชนในท้องถิ่น (ร้อยละ 95.4) และเกี่ยวข้องกับการทำงานในด้านผู้นำชุมชนในท้องถิ่น (ร้อยละ 4.6) ซึ่งดำรงตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน รองผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น (ตารางที่ 5) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลไม่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคมอื่น ๆ นอกเหนือจากตำแหน่งภายในหมู่บ้าน และพบว่ามีส่วนน้อยที่เป็นผู้นำชุมชนในท้องถิ่น เนื่องจากบริบททางสังคม และการกระจายอำนาจการปกครองของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชุมชนขนาดเล็ก

ตารางที่ 5 ลักษณะทางเศรษฐกิจ และทางสังคม ของประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2

(n=350)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อาชีพ		
รับราชการ	18	5.1
พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รัฐ	7	2.0
ลูกจ้างเอกชน/องค์อิสระ	2	0.6
เกษตรกร	198	56.6
รับจ้างทั่วไป	6	1.7
นักศึกษา	12	3.4
ธุรกิจส่วนตัว	26	7.4
อื่น ๆ	81	23.1
2. รายได้ต่อเดือน (บาท)		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	274	78.3
5,001 – 10,000 บาท	57	16.3
10,001 – 15,000 บาท	5	1.4
15,001 – 20,000 บาท	5	1.4
20,001 – 25,000 บาท	5	1.4
มากกว่า 25,000 บาท	4	1.1
$\bar{x}$ = 2,499.89 **Min-Max= 2,000-28,000** **S.D.= .862**		
3. ถิ่นที่อยู่เดิมก่อนข้ามาอยู่ในชุมชน		
ยมมะลาด	3	0.9
นากาย	146	41.7
อื่น ๆ	201	57.4
4. การนับถือศาสนา		
พุทธ	249	71.1
คริสต์	3	0.9
นับถือผี	98	28.0

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n=350)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. พืชเศรษฐกิจ		
ข้าว	200	57.1
ข้าวโพด	15	4.3
พืชผัก	110	31.4
อื่น ๆ	25	7.1
6. ทรัพยากรธรรมชาติ		
ป่าไม้	166	47.4
แหล่งน้ำ	183	52.3
อื่น ๆ	1	0.3
7. ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น		
ใช่	16	4.6
ไม่ใช่	334	95.4

8. ระบบชลประทาน

มีระบบชลประทานของครอบครัวและชุมชน 315 แห่งในเมือง ได้แก่ ระบบชลประทานขนาดเล็ก 28 แห่ง ระบบแบบท่อ 1 ตัว น้ำไหลเข้าเอง 58 ตัว เครื่องสูบน้ำจากบ่อน้ำ 195 เครื่อง เครื่องสูบน้ำจากน้ำบาดาน 26 เครื่อง ปั๊มสูบน้ำจากเรือแพ 6 เครื่อง เครื่องสูบน้ำจากเรือแพ 1 เครื่อง สามารถทดน้ำพื้นที่เพาะปลูกได้ ทั้งนาปีและนปัง พืชผัก 1.1 04.77 เฮกตาร์ (บทสรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี (ปี พ.ศ. 2559-2563) ของอำเภอนากาย)

9. อุตสาหกรรมการผลิตและการค้า

ในเมืองมีธุรกิจทั้งหมด 156 แห่งที่มีมูลค่าการซื้อขายรวม 5,828,855,000 กีบ รวมทั้งภาคอุตสาหกรรม 12 แห่ง มูลค่าจดทะเบียน 633,640,000 กีบ หน่วยการค้า 80 แห่ง มูลค่าจดทะเบียน 2,436,400,000 กีบ หน่วยบริการ 64 แห่ง มูลค่าจดทะเบียน 2,758,815,000 กีบ โรงงานแปรรูปไม้ 1 แห่ง (บริษัทพัฒนาป่าไม้หมู่บ้าน) โรงงานอิฐดินและเสา 2 แห่ง สถานีบริการน้ำมัน 4 แห่ง โรงน้ำแข็ง 5 แห่ง โรงสีข้าว 1 แห่ง เฟอร์นิเจอร์ 1 แห่งโรงงานสีย้อมธรรมชาติมี 2 กลุ่มเช่น กลุ่มนาตานที่มีทุนประกอบการรวม 6 ล้านกีบ และกลุ่มหนองร่วม (บ้านสบเฮย, น้ำเนียน) ที่มีทุน

ประกอบการรวม 2 ล้านกีบ (บทสรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี (ปี พ.ศ. 2559-2563) ของอำเภอนากาย)

10. การท่องเที่ยว

ทั่วทั้งเมืองมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ 15 แห่ง สถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น 5 แห่ง เกสต์เฮ้าส์ 7 แห่ง โรงแรม 165 ห้องนอน 1 แห่ง ร้านอาหาร 5 แห่ง และผับ 9 แห่ง สถานบันเทิง 3 แห่ง ซึ่งสามารถสร้างรายได้มากมายมีนักท่องเที่ยวรวม 10,555 คน/ปี เป็นหญิง 3,870 คน เป็นชาวต่างชาติ 2,095 คน หญิง 972 คน นอกจากนั้นยังได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณปากถ้ำกองลอและร่องรอยประวัติศาสตร์เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาตินากายน้ำเทิน 2 และพื้นที่เชื่อมต่อของอุทยานแห่งชาติภูหินปูนเพื่อรักษาแหล่งน้ำหลักสำหรับเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำน้ำเทิน 2 ที่เป็นศักยภาพในการพัฒนาอำเภอนาคายและพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า (บทสรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี (ปี พ.ศ. 2559-2563) ของอำเภอนากาย)

11. การฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ให้กับผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่

การพัฒนาอาชีพนากายของโครงการน้ำเทิน 2 บนที่ราบสูงนากายได้รับผลกระทบจากอ่างเก็บน้ำประมาณ 450 กม การสร้างอ่างเก็บน้ำนี้นำไปสู่การตั้งถิ่นฐานของประมาณ 6,300 คนหรือประมาณ 1,200 ครัวเรือนครอบครัวอาศัยอยู่ใน 16 หมู่บ้านบนนาคาอิ ที่ราบสูงเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการน้ำเทิน 2 และข้อตกลงสัมปทานที่ทำขึ้นระหว่างรัฐบาล สปป. ลาวกับ บริษัทไฟฟ้าน้ำเทิน 2 โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางสังคมของโครงการ นอกเหนือจากการชดเชย ยังมีการพัฒนาโครงการฟื้นฟูอาชีพ การช่วยเหลือชุมชนที่ย้ายถิ่นฐานใหม่ให้เข้าถึงโอกาสการดำรงชีวิตที่หลากหลายและเพื่อ บรรลุระดับรายได้ที่ยอมรับได้ (NT2 CA, 2548) ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่ารายได้ การดำรงชีวิตและการฟื้นฟูสังคมให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบและลูกหลานจะดีขึ้นอย่างมากจากโครงการนี้

วัตถุประสงค์ในการตั้งถิ่นฐานใหม่ในข้อตกลงสัมปทาน

(a) ตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้ได้รับผลกระทบโครงการทั้งหมดได้รับสิทธิ์ตามข้อตกลงสัมปทาน

(b) ตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่มีความสามารถในการหารายได้เพิ่มขึ้นและบรรลุ เป้าหมายรายได้ของครัวเรือน โดยได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอจากฝ่ายต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่

(c) ปรับปรุงการดำรงชีวิตของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างมีนัยสำคัญบนพื้นฐานที่ยั่งยืน

(d) ฟื้นฟูการดำรงชีวิตของผู้ได้รับผลกระทบที่คาดการณ์ไว้ (นอกเหนือจากผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ได้รับการคุ้มครอง ตามวรรค (c) บนพื้นฐานที่ยั่งยืน

(e) ให้ผู้ได้รับผลกระทบโครงการมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา วางแผน และออกแบบกระบวนการตั้งถิ่นฐานและพื้นที่การผลิตใหม่

(f) ใช้มาตรการพิเศษตามที่กำหนดต่อชนกลุ่มน้อยและบุคคลที่อ่อนแอในการดูแลความต้องการของพวกเขาและส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและปรับปรุงเศรษฐกิจและสังคมของพวกเขา

(g) จัดให้มีการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ตาม มาตรฐานที่กำหนดไว้เพื่อให้ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้แก่ประชากรในท้องถิ่นและประชากรรอบพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่

(h) จัดหาที่ดินทดแทนให้กับผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดโดยมีค่าชดเชยเป็นเงินสดเท่านั้นได้รับการพิจารณาสำหรับผู้ที่มีแผนย้ายออกจากอำเภอเป็นการถาวร

(i) ดำเนินการตามแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่และฟื้นฟูตามแผนพัฒนาเฉพาะ

(j) ปฏิบัติตามนโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่ของน้ำเทิน 2

การพัฒนาความเป็นอยู่ของโครงการน้ำเทิน 2 เป็นขั้นตอนที่สามของการตั้งถิ่นฐานใหม่สามครั้งในระยะที่สามหลังการปรึกษาหารือและการวางแผน และการโยกย้ายทางกายภาพ (Nam Theun 2, 2010) การปรึกษาหารือโดยละเอียดและการขยายชุมชนช่วยกำหนดที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ การออกแบบบ้านใหม่ ผังหมู่บ้าน และโอกาสในการดำรงชีวิต โปรแกรมการตั้งถิ่นฐานใหม่และการฟื้นฟูอาชีพได้รับการออกแบบโดยคำนึงถึง พิจารณาทรัพยากรธรรมชาติที่มีให้ผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ทักษะ ประเพณีและรูปแบบการดำรงชีวิตก่อนหน้า โปรแกรมเหล่านี้นำมาใช้แนวทางบูรณาการที่มีองค์ประกอบสี่ประการซึ่งมักถูกอ้างถึงเป็น 4 เสาหลักของโครงการหาเลี้ยงชีพ (1) เกษตรกรรมและปศุสัตว์ (2) ป่าไม้ชุมชน (3) การประมงในอ่างเก็บน้ำ และ (4) อาชีพนอกฟาร์ม ในขณะที่องค์ประกอบการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญของโครงการ ส่งเสริมให้ครัวเรือนตัดสินใจทำมาหากินผสมผสานกันตามความสนใจ ทักษะ ประสบการณ์ และ ความพร้อมของแรงงานภายในครอบครัว (Asian Development Bank, 2010) แผนฟื้นฟูการดำรงชีวิตการตั้งถิ่นฐานใหม่ได้รับการพัฒนาภายใต้ แผนการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้ช่วยให้ชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานไปสู่ระดับมีชีวิตที่ดีขึ้นขึ้นไปอีกผ่านกลยุทธ์การทำมาหากินในสภาพแวดล้อมใหม่ดังต่อไปนี้

เสาหลักที่ 1 เกษตรกรรมและปศุสัตว์

ข้าวมีบทบาทสำคัญในวัฒนธรรมลาวเพราะคิดเป็น 65% ของทั้งหมดของประเทศ พื้นที่เพาะปลูก 1.6 ล้านเฮกตาร์ ครัวเรือนส่วนใหญ่บนที่ราบสูงนากายทำการเพาะปลูกข้าวก่อนที่จะย้ายถิ่นฐาน การผลิตขึ้นอยู่กับการหมุนเวียนซึ่งเกิดขึ้น ทุกเจ็ดปี ครัวเรือนที่มีฐานะดีมีเพียงไม่กี่ครัวเรือนส่วนใหญ่ในนากายใต้ นากายเหนือ สามารถปลูกข้าวได้ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 0.8 ตัน/เฮกแตร์

สำหรับที่ดอน และ 1.5 ถึง 2.0 ตัน/เฮกตาร์สำหรับนาที่ปลูกในฤดูฝน และขนาดที่ดินของครอบครัวแปรผันจาก 0.4 เฮกตาร์ ถึง 2.4 เฮกตาร์ โดยทั่วไปการถือครองขนาดใหญ่จะได้รับการปลูกฝังที่เข้มข้นน้อยกว่า เนื่องจากส่วนใหญ่ขาด แรงงานที่มีอยู่และ/หรือร่างพลังงาน (ควายและ/หรือรถไถเดินตาม) (NTPC, 2005) ไม่มีที่ดินเพียงพอสำหรับปลูก แต่จำเป็นต้องมีการตั้งถิ่นฐานใหม่ แต่ยังรวมถึงน้ำท่วมขนาดใหญ่ พื้นที่ของที่ดินที่ครัวเรือนและชุมชนใช้ ในขณะที่ทุกครัวเรือนได้รับ ด้วยที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นส่วนหนึ่งของแพ็คเกจการชดเชย ที่ดินที่มีอยู่ มีจำนวนน้อยกว่ามากที่ใช้ก่อนหน้านี้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการเกษตรหมุนเวียน ครอบครัวที่ย้ายถิ่นฐานได้รับเพียง 0.66 ไร่ / ครอบครัวที่มีถนนและการเข้าถึงการชลประทาน ขนาดนี้ถูกกำหนดไว้สำหรับทุกครอบครัวและไม่ได้นำขนาดหรือจำนวนสมาชิกในครอบครัวไปมาพิจารณา ปัจจุบันมีโฉนดที่ดิน 0.66 ไร่และการวางแผนการใช้ที่ดินแบบมีส่วนร่วม ได้จัดตั้งขึ้นและอยู่ในขั้นตอนการพัฒนาทุกหมู่บ้าน จุดมุ่งหมายของกระบวนการนี้คือเพื่อ แบ่งเขตแดนและระบุที่ดินที่เป็นไปได้สำหรับครัวเรือนรวมถึงที่ดินสำหรับส่วนที่สองรุ่นของครอบครัวอพยพ นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาสิทธิการใช้ที่ดินของชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานสำหรับการพัฒนาฟาร์มในอนาคตของพวกเขา ครัวเรือนที่มีกิจกรรมนอกฟาร์มสร้างรายได้ ตั้งแต่การตัดและขายไม้พะยูงรวมถึงการประมงใน 60 เปอร์เซ็นต์ของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ ครัวเรือนได้เคลียร์แปลงเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจและมีเปอร์เซ็นต์การตัดสินใจสูงเพื่อปลูกข้าวฝน (Mcdowell, 2010) นอกจากนี้ สำนักงานตั้งถิ่นฐานใหม่ (RO) ของบริษัทน้ำเทิน2 ยังรับผิดชอบในการดูแลเรือนเพาะชำโดยเกษตรกร 10 คนสามารถผลิตกล้าไม้ต่าง ๆ ได้กว่า 40,000 ต้น ประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ของครัวเรือนที่ย้ายถิ่นฐานได้ปลูกต้นกล้าบนพื้นที่ 0.66 เฮกตาร์ ในวันที่ 6 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2556 (Mcdowell, 2013a) แม้ว่าที่ราบสูงนากายจะมีคุณภาพดินค่อนข้างต่ำแต่แปลงสาธิตก็มีให้ผลผลิตมากกว่า 3 ตัน/เฮกตาร์ ระบบการเกษตรที่พิสูจน์แล้วว่าเหมาะสมที่สุดสำหรับ สภาพบนที่ราบสูงนั้นขึ้นอยู่กับการหมุนเวียนของพืชผลด้วยพืชตระกูลถั่วชนิดหนึ่งที่เรียกว่า "สไตโล" นอกจากนี้ ระบบยังใช้ปุ๋ยคอกและพันธุ์พืชที่ได้รับการปรับปรุง เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลผลิตสูง เนื่องจากต้องต่อสู้กับปัจจัยสำคัญ การปรับตัวทางสังคมและสภาพการทำนาใหม่ ดังนั้น ผลผลิตเฉลี่ยต่อปีของ วันที่ได้รับประมาณ 1.2 ตัน/เฮกตาร์ อย่างไรก็ตาม หมู่บ้านบางแห่งทางตอนใต้ของที่ราบสูงรายงานว่าการเก็บเกี่ยวประสบความสำเร็จเป็นพิเศษ ตัวอย่าง ชาวนาบ้านขอนแก่นที่ทำงานเกี่ยวกับดินที่อุดมสมบูรณ์น้อยที่สุดใน พื้นที่ได้รับผลผลิตข้าวเฉลี่ย 2.4 ตัน/เฮกตาร์ในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเกิดขึ้นจริงสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนการตั้งถิ่นฐานอย่างมีนัยสำคัญ อัตราผลตอบแทนโดยรวมลดลงเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2552 แต่โดยเฉลี่ยยังคงใกล้เคียงกับระดับที่เกษตรกรอพยพไปก่อนหน้านี้ ข้อมูลปี พ.ศ. 2553 ระบุว่าเกษตรกรที่ย้ายถิ่นฐานหลายคนปลูกผักและพืชผลอื่น ๆ ในสวนรอบ ๆ บ้านของพวกเขา นอกจากนี้ชาวบ้านก็เริ่มใช้ที่ดินที่มีอยู่แล้วใน “พื้นที่ลาดชัน” พื้นที่ที่ระดับน้ำในอ่างเก็บน้ำลดลงในฤดูแล้งเพื่อปลูกข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ผัก มันสำปะหลัง ข้าวโพดและเพื่อใช้เลี้ยงสัตว์ ดังนั้นจึงต้องมีการวาง

แผนการใช้ที่ดินเพื่อช่วยให้ชาวบ้านเข้าใจอย่างถ่องแท้ พื้นที่ใดที่พวกเขาสามารถใช้ได้และในแต่ละปีที่พวกเขามีแนวโน้มที่จะได้รับ (World Bank, 2010) ความท้าทายอีกประการหนึ่งคือการจัดการปศุสัตว์อย่างยั่งยืน โดยปกติครัวเรือนเก็บวัวควายไว้เป็นคลังสมบัติและประกันตลอดจนเป็นแหล่งของรายได้เงินสด ครัวเรือนที่ย้ายถิ่นฐานประมาณ 31% เป็นเจ้าของโคในช่วงต้นปี พ.ศ. 2553 โดยมีค่าเฉลี่ยของสัตว์มากกว่า 4 ตัวต่อครัวเรือน ซึ่งใกล้เคียงกับตัวเลขในปี พ.ศ. 2541 ข้อเท็จจริงที่ชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานสามารถลงทุนในปศุสัตว์ได้ควรเห็นเป็นข้อบ่งชี้ ก้าวหน้าด้วยกลยุทธ์การทำมาหากิน นอกจากนี้ โครงการพยายามส่งเสริมให้ครัวเรือนเลี้ยงสัตว์ขนาดเล็กเช่น สุกร ไก่ และเป็ด ที่เหมาะสมกับสภาวะที่ต้องการ โครงการได้แจกจ่ายพันธุ์ปศุสัตว์ที่เหมาะสมขนาดเล็กให้กับชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานและประชาชนได้กระตือรือร้นที่จะใช้ประโยชน์จากโอกาสนี้ มากกว่า 50% ของการตั้งถิ่นฐานใหม่ ปัจจุบันครัวเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก และ 15% เลี้ยงสุกร ถ้าทำมาหากินเจริญก้าวหน้าต่อไปและจำเป็นสำหรับชุมชนที่จะคงไว้ซึ่งการควบคุมดูแลจำนวนโคพวกเขาจะต้องค้นหาสถานที่ที่สัตว์สามารถอย่างปลอดภัย เล็มหญ้าและส่งเสริมการพัฒนาลานปศุสัตว์และการปลูกหญ้าในครอบครัว การเปลี่ยนจากการเลี้ยงโคและปศุสัตว์ขนาดเล็กควรเป็น สนับสนุนและต้องรักษาสมดุลระหว่างข้อกำหนดของเกษตรกรรายย่อยและความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากฝูงสัตว์เชิงพาณิชย์ขนาดใหญ่ มี 40% ของครัวเรือนที่เป็นเจ้าของควายในปี พ.ศ. 2541 และ เฉลี่ยครัวเรือนละ 3.6 โคเป็นปศุสัตว์ใหญ่ที่เลี้ยงบนที่ราบสูง (NTPC, 2005) ตัวเลขจากปี พ.ศ. 2553 พบว่ามีวัวควายบนที่ราบสูงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ขับเคลื่อนด้วยความสำเร็จในการเลี้ยงโคใหม่ 66 ตัวและการซื้อโคจากภายนอกที่ราบสูงนากาย (World Bank, 2010) การวิจัยและการทดสอบได้ดำเนินการในการปลูกพืชอาหารสัตว์และพืชผลอื่น ๆ ในพื้นที่ลาดชัน อย่างไรก็ตามระดับน้ำในพื้นที่ลาดชันจะแตกต่างกันตามธรรมชาติในแต่ละหมู่บ้านดังนั้นได้มีการทดสอบเทคนิคการผลิตพืชผลและสัตว์ที่ปรับให้เข้ากับแต่ละหมู่บ้าน เงื่อนไขต้องดำเนินต่อไปเนื่องจากแพ็คเกจทางเทคนิคหนึ่งชุดสำหรับทั้งพื้นที่ไม่ดูเหมือนจะใช้ไม่ในทุกพื้นที่ อย่างไรก็ตามโครงการได้ส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคแก่กิจกรรมปศุสัตว์และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสำหรับครัวเรือนที่ย้ายถิ่นฐานใหม่

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนบนที่ราบสูงนากายเกี่ยวกับโครงการเกษตรกรรมและปศุสัตว์ ปี พ.ศ.2566 กล่าวว่า โดยสังเกตว่าแม้จะมีโครงการฟื้นฟูความเป็นอยู่จำนวนมาก แต่ก็ไม่มีโครงการใดที่ประสบความสำเร็จไม่ค่อยดีนัก เช่นการจะเลี้ยงสุกรชาวบ้านต้องเดินทางไปซื้ออาหารสุกรในเมืองท่าแขกเพราะในนากายไม่มี เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถดำรงอาชีพเลี้ยงสุกรได้ โครงการ NT2 ให้การสนับสนุนด้านเทคนิคสำหรับการปรับปรุงแนวทางการทำนาและโครงการสนับสนุนบางส่วนในการซื้อเครื่องจักรทำนา โครงการ NT2 ได้ช่วยเหลือเกษตรกรในการจัดตั้งกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวใน 2 หมู่บ้าน และสร้างศูนย์เรียนรู้ชาวนาชุมชนเพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ได้แบ่งปันความรู้และทักษะแก่ผู้สนใจรวมถึงเกษตรกรในชุมชน กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหมู่บ้านมีรายได้จากการ

จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กับชาวนาไม่เพียงแต่ในอำเภอหนองบกเท่านั้นแต่ยังรวมถึงอำเภอและจังหวัดต่าง ๆ ด้วย

จากการให้สัมภาษณ์ของ Mr. Chong Pei Gats อดีตกรรมการบริษัทน้ำเทิน 2 ซึ่งปัจจุบันเกษียณอายุราชการแล้วได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 ปี พ.ศ.2566 กล่าวว่า “เนื่องจากการปลูกข้าว (โดยเฉพาะการปลูกข้าวเปลือก) เป็นหนึ่งในโครงการที่มีความสำคัญลำดับต้น ๆ จึงเป็นการช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นโดยการใส่ปุ๋ยลงไปในดิน สิ่งสำคัญรองลงมา (เพราะบางหมู่บ้านแทบไม่มีที่ดินทำกิน) คือช่วยหาโอกาสทางการตลาดให้สินค้าเกษตร-ป่าไม้ คนส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงการเพาะปลูกเป็นลำดับความสำคัญหลักของพวกเขาแม้ว่าจะไม่ได้ขัดขวางการปลูกมันฝรั่งต่อไป (ซึ่งแม้ว่าจะมีการปลูกน้อยลงในปีที่แล้ว แต่เกษตรกรจำนวนมากยังคงปลูกอยู่) แต่ที่ปรึกษาด้านเทคนิคของโครงการ ตระหนักดีว่าการปลูกมันฝรั่งจะทำให้คุณภาพของดินลดลงและยังมีความเสี่ยงในด้านการตลาดอีกมาก ความท้าทายคือการหาทางลดความเสี่ยงเหล่านี้หรือพูดคุยกับเกษตรกรโดยชี้เหตุผลให้เกษตรกรเข้าใจและเปลี่ยนไปใช้ที่ดินในรูปแบบอื่น”

นอกจากนี้ นางแก้ว สุริยะเดช ซึ่งประจำหน่วยจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ท่าแขกได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายนปี พ.ศ. 2566 เกี่ยวกับกิจกรรมการทำนาและเลี้ยงสัตว์ว่า "เราให้ความสนใจเป็นพิเศษกับการเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามรายงานของเกษตรกร ซึ่งตัวเลขดังกล่าวเกินขีดความสามารถที่คำนวณได้จากวิธีการเลี้ยงแบบปล่อย และความจำเป็นในการจัดการกับปัญหาการขาดแคลนอาหารอย่างรุนแรงในหลายปี ภัยแล้งหรือโรคระบาด คนทุกครอบครัวทำนาแต่เพียงเพื่อเลี้ยงชีพไม่เคยคิดที่จะเปลี่ยนเป็นเศรษฐกิจครอบครัวเพราะขาดศักยภาพและไม่เคยทำมาก่อน”

จากการให้สัมภาษณ์ของท่านโพธิ์สี อาดีหัวหน้าหมู่บ้านถลัน แขวงอุดมสุข แขวงคำม่วน เมื่อวันที่ 15 เมษายนปี พ.ศ. 2566 เขากล่าวว่า “สาเหตุหนึ่งที่ไม่มีวิธีแก้ปัญหาฟาร์มปศุสัตว์ขนาดใหญ่อาจเป็นเพราะปศุสัตว์จำนวนมาก (อย่างน้อย 1,000 ตัว) ถูกปล่อยให้กินหญ้าในพื้นที่คุ้มครองซึ่งสร้างความเสียหายอย่างมาก และหน่วยงานจัดการต้นน้ำต้องการนำออกจากพื้นที่ของตน เนื่องจากพื้นที่สงวนนี้การเลี้ยงสัตว์ใหญ่ ๆ ทำได้ยากมาก บางครอบครัวมีสัตว์จำนวนมากแต่เนื่องจากไม่มีที่ดินจึงไม่สามารถเลี้ยงได้ ส่วนการเพาะปลูกก็ปลูกตามความต้องการของครอบครัวพอกินทุกวันแต่ไม่สามารถปลูกเป็นสินค้าส่งตลาดได้เนื่องจากขาดแคลนหลายประการ เช่น ขาดแรงงาน พื้นที่เพาะปลูกจำกัด ไม่มีตลาดและคุณภาพดินไม่ดี คนในครอบครัวจำนวนมากเสนอให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องช่วยส่งเสริมการทำฟาร์มสมัยใหม่โดยให้การสนับสนุนด้านเทคนิคในการปลูกผักและพืชจำนวนมากและเสนอช่วยเหลือผู้คนในการหาตลาด

ท่าน สีบุนเรือง พันดานุวงศ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคม ธนาคารโลก ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายนปี พ.ศ. 2566 เกี่ยวกับประเด็นที่ว่า “เราอาศัยแผนการทำงานของโครงการปศุสัตว์

การเกษตร และการประมงในที่ราบสูงนากาย และพบว่าต้องแก้ปัญหา ปรับปรุงปริมาณอาหารสัตว์และแปลงที่ดินบางส่วนให้เป็นทุ่งเลี้ยงสัตว์ ระดมเกษตรกรมาบริหารฝูงเป็นธุรกิจสร้างรายได้แทนที่จะเก็บไว้เป็นที่สะสมทรัพย์ต่อไป แต่ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำให้จำนวนปศุสัตว์และที่ดินกลับมาสมดุลอีกครั้ง โดยไม่เปลี่ยนแปลงการจัดการการใช้ที่ดินและปศุสัตว์มากนัก”

ท่าน พลิม ดาละวงษ์ อดีตพนักงานอาวุโสโครงการน้ำเทิน 2 ซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับงานการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการ ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการดำรงชีวิตของผู้พลัดถิ่นไว้ดังนี้ “การทำนาหมายความว่าคนได้ทำงานอย่างขยันขันแข็งในการเพาะปลูกแล้ว เมื่อย้ายไปยังหมู่บ้านที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ ประชาชนมีความกระตือรือร้น ความสำเร็จยังคงเป็นสิ่งที่ท้าทายและไม่สามารถสร้างรายได้จากหลายสาเหตุ เช่น พื้นที่จำกัด สภาพดินและคุณภาพของดินไม่สะดวก การปลูกไม่สวยงาม ระบบชลประทานไม่เป็นไปตามแผน

จากการสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมเกี่ยวกับโครงการเกษตรกรรม ปี พ.ศ. 2556 ว่า ผู้เข้าร่วมแบ่งปันประเด็นที่คล้ายกันเกี่ยวกับความยากลำบากในการปลูกผักอินทรีย์ในชุมชนของเขา กิจกรรมนี้ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งรายได้เสริมของครอบครัวในการดำรงชีพ อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยบางอย่างจำกัดความสำเร็จของกิจกรรมนี้ ซึ่งรวมถึงน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง ไม่มีตลาดที่แน่นอนสำหรับผักของพวกเขาเพราะผักไม่เป็นที่นิยมในตลาดท้องถิ่น และไม่มีรถที่จะนำผลผลิตไปยังอำเภออื่น เกษตรกรได้รับการสนับสนุนด้านเทคนิคและวัสดุเช่นแผ่นพลาสติก แต่ผู้เข้าร่วมโครงการปลูกผักหยุดลงหลังจากได้ส่งมอบโครงการให้กับท้องถิ่นในปี 2556 โครงการนี้มีประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่โครงการถูกจำกัดจากการขาดแคลนวัสดุเนื่องจากไม่มีแผ่นพลาสติกจำหน่ายในตลาดท้องถิ่นของอำเภอซึ่งทำให้ผู้ปลูกหาซื้อวัสดุไกลและมีราคาแพง

เสาหลักที่ 2 ป่าไม้ชุมชน

ก่อนการตั้งถิ่นฐานใหม่ทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ (NTFPs) มีบทบาทสำคัญในการดำรงชีพของครัวเรือน เป็นแหล่งรายได้เงินสดตามฤดูกาลที่สำคัญในบางหมู่บ้านและเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญโดยรวมโดยเฉพาะ ในช่วงที่ผลผลิตทางการเกษตรต่ำ ซึ่งครัวเรือนส่วนใหญ่มีระดับข้าวไม่เพียงพอในครอบครัวที่ยากจน ผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ มักเป็นแหล่งรายได้ทางการเงินเพียงแหล่งเดียว ในปี พ.ศ. 2540 ชาวบ้านสามารถระบุผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ ได้ 306 สายพันธุ์ ซึ่งรวมถึงอาหาร 223 ชนิดและผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อาหาร 67 รายการ เรซิน ปลา กบ หน่อหวายกินได้ กระวาน และสัตว์ป่า ถือว่าสำคัญที่สุดผลิตภัณฑ์จากป่าโดย 14% ของชาวบ้านเลือกใช้ดามาร์เรซิน และ 12% ต่อการตั้งชื่อ หน่อหวายและกระวาน Damar resin เป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่ามากที่สุดและมูลค่าเพิ่มขึ้นเกือบสามเท่า ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มขึ้นอย่างมากในการเก็บเกี่ยวจาก 17 ตันในปี พ.ศ. 2539 ถึง 80 ตันในปี พ.ศ. 2540 (NTPC, 2005) ภายหลังการตั้งถิ่น

ฐาน ชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานยังคงรวบรวมผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ สำหรับอาหาร และการขาย โดยหลายคนอธิบายว่าความอุดมสมบูรณ์ของพวกเขา “สมเหตุสมผล” ความพร้อมใช้งานและความสะดวกในการเข้าถึงปลา ซึ่งเดิมเคยรวบรวมไว้ในบ่อและลำธารเล็ก ๆ และ จึงถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามที่สำคัญจำนวนครัวเรือนลดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ และระยะทางที่พวกเขาต้องเดินทางเพื่อค้นหาก่อนอพยพชาวบ้านหลายคน เข้าถึงเขตอนุรักษ์ชีวแห่งชาติ นากาย-น้ำเทินได้ง่ายขึ้น ระหว่างปี พ.ศ. 2549 ถึง ปี พ.ศ. 2552 ประชาชนใช้ป่าไม้เก็บฟืน สมุนไพร เห็ด แต่ตัวเลข การเก็บน้ำผึ้ง หวาย และผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ลดลง เปอร์เซ็นต์ของ ครัวเรือนที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากป่าไม้ลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 สำหรับผลิตภัณฑ์ทั้งหมด ยกเว้นเรซิน ซึ่งยังคงเป็นผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ ที่วางขายในตลาดมากที่สุดผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ อื่น ๆ จากพื้นที่ป่าเป็นประจำ ได้แก่ หน่อไม้ กระวาน หน่อหวาย และผลไม้อื่น ๆ และผัก อย่างไรก็ตามจำนวนสัตว์ป่าที่จับได้ ได้ลดลงซึ่งเป็นการพัฒนาที่น่ายินดีเมื่อพิจารณาจากการล่าสัตว์และการขายสัตว์ป่า เป็นสิ่งผิดกฎหมายใน สปป.ลาว การเปลี่ยนแปลงในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้เป็นหนึ่งในผลที่ตามมาของโครงการและความพยายามในการปลูกผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ ที่เลือกในประเทศกำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งรวมถึงหน่อไม้ เปลือกบง ยอดหวายและเถาวัลย์ ความริเริ่มนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและส่งเสริมการรวบรวมผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้อย่างยั่งยืนเพื่อให้ทรัพยากรป่าไม้ ได้รับการคุ้มครองมากขึ้น นอกจากการปลูกผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ ในประเทศแล้วยังมีการจัดตั้งสมาคมป่าไม้หมู่บ้าน ในปี พ.ศ. 2546 สมาคมได้รับสัมปทาน 23,000 เฮกตาร์ การจัดการป่าไม้เป็นระยะเวลาเจ็ดสิบปี (World Bank, 2010) แต่ละครอบครัวตั้งถิ่นฐานใหม่ได้มีตัวแทนในสมาคมและเพื่อให้ทุกคนได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันทางการเงินจากการไม่ตัดไม้ใด ๆ พวกเขามีส่วนร่วมทางกายภาพในกระบวนการนี้ สมาคมป่าไม้หมู่บ้านจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีนัยสำคัญทางรายได้ให้กับชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อครอบครัวที่อ่อนแอ วัตถุประสงค์หลักของสมาคมป่าไม้หมู่บ้านคือเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของสมาชิกและเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนที่ย้ายถิ่นฐานใหม่ ซึ่งรวมถึงเงินปันผลที่เป็นเงินสดและการเข้าถึงโอกาสในการสร้างรายได้จากกิจกรรมการทำป่าไม้ แผนการจัดการสมาคมป่าไม้หมู่บ้าน รวมถึงกิจกรรมเช่น การเก็บเกี่ยวการแปรรูปและการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้อย่างยั่งยืน การเก็บเกี่ยว การแปรรูป และการตลาดของ ผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้อย่างยั่งยืน การพัฒนาพื้นที่ปลูกป่า เกษตรป่าไม้และการพัฒนาทุ่งเลี้ยงสัตว์ การท่องเที่ยวกลางแจ้งและสันทนาการ ในช่วงห้าปีแรก สมาคมมุ่งกิจกรรมเชิงพาณิชย์โดยการจัดหาไม้ให้แก่ โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน2 เพื่อสร้างบ้าน ในปี พ.ศ. 2552 แต่ละครอบครัวได้รับเงินปันผลครั้งแรกประมาณ1 ล้านกีบ (120 เหรียญสหรัฐ) และอันดับสองของ 150 เหรียญสหรัฐในปี พ.ศ. 2553 (รวม 200,000 เหรียญสหรัฐ) เงินปันผลจึงช่วยเพิ่มรายได้โดยรวมของครอบครัวที่ย้ายถิ่นฐานใหม่ เพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนมากขึ้น แผนดังกล่าวมีไว้เพื่อให้

สมาคมป่าไม้หมู่บ้าน มีความพอเพียงทางการเงินภายในปี พ.ศ. 2557 เพื่อให้บรรลุสิ่งนี้ การเปลี่ยนผ่านไปสู่องค์กรธุรกิจที่เติบโตเต็มที่และทำงานได้ซึ่ง สมาคมป่าไม้หมู่บ้าน จะต้องดำเนินการต่อไป การสนับสนุนทางเทคนิค การฝึกอบรมภาคปฏิบัติตลอดจนความช่วยเหลือของ รัฐบาลผ่านนโยบายและกฎหมายที่จะอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของสมาคม (World Bank, 2010) อันที่จริงการทำป่าไม้ได้สร้างรายได้ให้กับทุกครัวเรือนจาก การขายไม้และ ผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ที่รวบรวมจากป่าสงวนมากมายและรายได้เพิ่มได้ถูกสร้างขึ้นสำหรับชาวบ้านที่ถูกตั้งถิ่นฐานใหม่ เนื่องจากภาคส่วนได้แยกออกเป็นการทำป่าไม้เพื่อการเกษตรและกิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มเช่นการผลิตเฟอร์นิเจอร์ ที่สำคัญมีความยั่งยืนในระยะยาวด้วยการปลูกป่าอย่างกว้างขวางและ เร่งการงอกใหม่ในขณะที่กำลังเก็บเกี่ยวต้นไม้ที่มีอยู่ ในเวลาเดียวกันสมาคมป่าไม้หมู่บ้านเผชิญกับแรงกดดันอย่างต่อเนื่องซึ่งรวมถึงภัยคุกคามต่อทรัพยากรเช่นสิ่งผิดกฎหมาย การเก็บเกี่ยวไม้บนที่ดินของตนซึ่งจะช่วยลดปริมาณไม้ที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ตามธรรมชาติ การขายและรายได้ที่สามารถหาได้จากเงินปันผลสำหรับชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐาน อย่างมีประสิทธิภาพ การปกป้องทรัพยากรป่าไม้และการเสริมสร้างขีดความสามารถของ สมาคมป่าไม้หมู่บ้าน ยังคงเป็นลำดับความสำคัญหลัก สำหรับโครงการ เนื่องจากเงินปันผลของสมาคมป่าไม้หมู่บ้านเป็นกระแสรายได้ที่สำคัญในระยะยาวสำหรับครัวเรือนที่ย้ายถิ่นฐาน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางที่มีแรงงานจำกัด คณะผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมระหว่างประเทศมีความเห็นในการประเมินสังคมและสิ่งแวดล้อมโครงการน้ำเทิน2ว่า ชาวบ้านในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานยังมีการลักลอบตัดไม้และขายไม้พะยูงจากป่าของหมู่บ้านเนื่องจากได้รับผลประโยชน์ทางการเงินมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเงินปันผลที่พวกเขาได้รับจากสมาคมป่าไม้หมู่บ้าน ชาวบ้านไม่รู้ป่าเป็นตัวของตัวเอง เนื่องจากการได้รับสิทธิความเป็นเจ้าของยังไม้เต็มที่จากเจ้าหน้าที่และสิทธิ์ในการดำเนินกิจกรรม อีกทั้งไม่มีการแปรรูปไม้หรือการผลิตเฟอร์นิเจอร์ ไม่ได้พัฒนาฝีมือให้ชาวบ้านแล้วโรงงานเครื่องเรือนไม้ก็ไม่ได้จัดตั้งขึ้นสำหรับสมาคมป่าไม้หมู่บ้าน (Mcdowell, 2010) ชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานได้เงินปันผลแล้วสามรายรวมเป็นเงิน 551,000 เหรียญสหรัฐฯ หรือ เฉลี่ย 460 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อครัวเรือนแต่ละครัวเรือนที่ย้ายถิ่นฐานโดยมีสมาชิกห้าคน จ่ายเงินปันผลครั้งที่สี่ กำลังพิจารณา ตามแผนปฏิบัติการตั้งถิ่นฐานใหม่ ผลตอบแทนประจำปีเป็นเงินปันผลสำหรับชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานถูกคำนวณที่ 240,000 เหรียญสหรัฐและเป็นหนึ่งในสองหลักองค์ประกอบของรายได้จากการดำรงชีวิตใหม่ นอกจากนี้จำนวนสำหรับชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานที่คาดว่าจะปฏิบัติการจัดการป่าไม้โควตาการเก็บเกี่ยวที่แท้จริงคือ 6,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปีสำหรับทุกคนในหมู่บ้านตั้งถิ่นฐานใหม่ (Mcdowell, 2010)

จากกสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่แผนกเกษตรกรรมและป่าไม้แห่งจังหวัดคำม่วน ปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่าพื้นที่ป่า 20,800 เฮกตาร์จะต้องได้รับการจัดการโดยแนวทางการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อรักษาแหล่งรายได้สำหรับชาวบ้านที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ โดยคาดว่าผู้ได้รับผลกระทบ ครัวเรือนจะได้รับ

ประโยชน์จากโครงการป่าหมู่บ้านประมาณ 300 เหรียญสหรัฐต่อปี รายได้นี้จะอยู่ในรูปของเงินปันผล ปีละ 100 เหรียญสหรัฐจากการตัดไม้ในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ และ 200 เหรียญสหรัฐจ่ายเป็นค่าจ้างให้กับผู้ที่ทำงานเป็นแรงงานป่าไม้

จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการป่าชุมชนหมู่บ้านอุดมสุข ปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า ผมได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการปรึกษาปัญหาหมู่บ้านกับโครงการ NT2 เรื่องป่าชุมชน เจ้าหน้าที่ NTPC และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้จัดการประชุมชุมชนเพื่อหารือเกี่ยวกับการปกป้องป่าชุมชน ดังนั้นฉันจึงชี้ให้เห็นว่าเป็นเรื่องยากสำหรับฉัน (หนึ่งในสมาชิกหน่วยป่าไม้หมู่บ้าน) ที่จะสนับสนุนให้ชาวบ้านทุกคน มีส่วนร่วมในหมู่บ้านกิจกรรมของหน่วยป่าไม้เพราะในหมู่บ้านของเรามีชาวบ้านอยู่สองกลุ่มหลัก ประการแรก มีชาวบ้านที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ NT2 เช่น เงินปันผลประจำปี กลุ่มที่สองคือผู้ที่ไม่ได้รับสิทธิ์ ฉันจึงถามเจ้าหน้าที่ NTPC และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องเราควรทำอย่างไรแม้เจ้าหน้าที่จากธนาคารโลกจะบอกว่าพวกเขาไม่สามารถทำอะไรได้ เราแค่ต้องทำตามที่ระบุไว้ในสัญญาสัมปทาน

จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการป่าชุมชนหมู่บ้านหนองบัว ปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า ปัญหาหนึ่งคือไม่มีข้อมูลล่าสุดที่เชื่อถือได้ซึ่งบ่งชี้ถึงทรัพยากรป่าไม้ที่เหลืออยู่เพื่อรักษาการทำงานของโครงการป่าไม้หมู่บ้าน จึงมีข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการโครงการป่าหมู่บ้านและคณะกรรมการป่าหมู่บ้าน รวมถึงการระบุทรัพยากรไม้ที่เหลืออยู่ การพิจารณาทางเลือกในการจัดการป่าชุมชน และการหาผู้จัดการโครงการป่าหมู่บ้านที่มีทักษะสูงโดยมีแรงจูงใจในการปรับปรุงประสิทธิภาพของโครงการป่าไม้หมู่บ้าน

จากการให้สัมภาษณ์ของนางสาวเข็มเพ็ง พลเอกเสนา อดีตรองประธานฝ่ายแผนและความร่วมมือที่ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2566 กล่าวว่า “ความตั้งใจแรกเริ่มของรัฐบาลในการก่อตั้งสมาคมป่าไม้นี้คือต้องการให้ชาวบ้านที่อพยพเข้ามามีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยว ขนส่งไม้ของสมาคมป่าไม้และทำกิจกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าของไม้ เช่น การทำเฟอร์นิเจอร์และขายให้กับบริษัทในประเทศก่อน มีการเจรจากับโรงเลื่อยไม้เพื่อขอซื้อไม้ที่สมาคมป่าไม้จำหน่ายและมีแผนส่งออกไปยังประเทศเวียดนามด้วย การส่งเสริมการปลูกป่ายังเป็นวิธีที่ดีในการผลักดันให้ชาวบ้านปกป้องและดูแลป่าไปพร้อม ๆ กัน

Mr. Chong Pei Katz หัวหน้าบริษัทน้ำเทิน 2 ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากการไฟฟ้าฝรั่งเศส ซึ่งปัจจุบันเกษียณแล้ว ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2566 ว่า “ในรายงานของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมในปี 2555 ระบุว่าชาวบ้านที่ตั้งถิ่นฐานใหม่จำนวนมากเคยเป็นพนักงานของรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการตัดไม้และแปรรูปไม้ ซึ่งพวกเขากล่าวว่ามีความสามารถในการตัดและขนส่งไม้ โควตาไม้ของสมาคมวนศาสตร์หมู่บ้านชั่วระยะเวลาหนึ่ง กิจกรรมทั้ง 2 อย่างนี้ดำเนินการโดยบริษัทเวียดนามซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดปกติ ดังนั้น

คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญจึงเสนอให้ตั้งบริษัทลาว ซึ่งจริง ๆ แล้วบริษัทดังกล่าวเป็น จัดตั้งขึ้นแต่ต่อมาได้ปิดตัวลงเพราะสมาคมไม่สามารถจัดหาไม้ได้"

ท่านพลิม ดาละวงศ์ อดีตพนักงานอาวุโสโครงการน้ำเทิน 2 ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นฐานของผู้คนหลายพันคนในโครงการนี้ “ครั้งนี้เป็นครั้งแรกในลาวที่มีการวางแผนอาชีพด้านป่าไม้ให้กับคนในพื้นที่ป่าผืนใหญ่เพื่อเป็นอาชีพและสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ความท้าทายคือคนไม่มีความสามารถในการทำธุรกิจไม้ขนาดใหญ่ เช่น โรงเลื่อยไม้ ตัดไม้ขาย ทำเฟอร์นิเจอร์ ปลูกป่าทดแทน จัดการและปกป้องป่าอย่างยั่งยืน ทำปศุสัตว์ เก็บหาของป่า และอื่น ๆ ภาครัฐและผู้เกี่ยวข้องได้พยายามส่งเสริมกิจกรรมนี้และได้ศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมหลายทาง แต่ถึงกระนั้น กิจกรรมนี้ก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ เพราะขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบของรัฐ

นอกจากนี้ ท่านโพธิ์สี อาดีหัวหน้าหมู่บ้านทาลัง แขวงคำม่วน เกี่ยวกับป่าของชาวบ้านกล่าวเมื่อวันที่ 15 เมษายนปี พ.ศ. 2566 จากการให้สัมภาษณ์ของนางสาวเข็มเพ็ง พลเอกเสนา อดีตรองประธานฝ่ายแผนและความร่วมมือที่ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า “ความตั้งใจแรกเริ่มของรัฐบาลในการก่อตั้งสมาคมป่าไม้นี้คือต้องการให้ชาวบ้านที่อพยพเข้ามามีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยว ขนส่งไม้ของสมาคมป่าไม้และทำกิจกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าของไม้ เช่น การทำเฟอร์นิเจอร์และขายให้กับบริษัทในประเทศก่อน มีการเจรจากับโรงเลื่อยไม้เพื่อขอซื้อไม้ที่สมาคมป่าไม้จำหน่ายและมีแผนส่งออกไปยังประเทศเวียดนามด้วย การส่งเสริมการปลูกป่ายังเป็นวิธีที่ดีในการผลักดันให้ชาวบ้านปกป้องและดูแลป่าไปพร้อม ๆ กัน

Mr. Chong Pei Katz หัวหน้าบริษัทน้ำเทิน 2 ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากการไฟฟ้าฝรั่งเศสซึ่งปัจจุบันเกษียณแล้ว ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า “ในรายงานของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมในปี พ.ศ. 2555 ระบุว่าชาวบ้านที่ตั้งถิ่นฐานใหม่จำนวนมากเคยเป็นพนักงานของรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการตัดไม้และแปรรูปไม้ ซึ่งพวกเขากล่าวว่ามีความสามารถในการตัดและขนส่งไม้ โควตาไม้ของสมาคมวนศาสตร์หมู่บ้านชั่วระยะเวลาหนึ่ง กิจกรรมทั้ง 2 อย่างนี้ดำเนินการโดยบริษัทเวียดนามซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดปกติ ดังนั้น คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญจึงเสนอให้ตั้งบริษัทลาว ซึ่งจริง ๆ แล้วบริษัทดังกล่าวเป็น จัดตั้งขึ้นแต่ต่อมาได้ปิดตัวลงเพราะสมาคมไม่สามารถจัดหาไม้ได้"

ท่านพลิม ดาละวงศ์ อดีตพนักงานอาวุโสโครงการน้ำเทิน 2 ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นฐานของผู้คนหลายพันคนในโครงการนี้ “ครั้งนี้เป็นครั้งแรกในลาวที่มีการวางแผนอาชีพด้านป่าไม้ให้กับคนในพื้นที่ป่าผืนใหญ่เพื่อเป็นอาชีพและสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ความท้าทายคือคนไม่มีความสามารถในการทำธุรกิจไม้ขนาดใหญ่ เช่น โรงเลื่อยไม้ ตัดไม้ขาย ทำเฟอร์นิเจอร์ ปลูกป่าทดแทน จัดการและปกป้องป่าอย่างยั่งยืน ทำปศุสัตว์ เก็บหาของป่า และอื่น ๆ ภาครัฐและผู้เกี่ยวข้องได้

พยายามส่งเสริมกิจกรรมนี้และได้ศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมหลายทาง แต่ถึงกระนั้น กิจกรรมนี้ก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ เพราะขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบของรัฐ”

นอกจากนี้ ท่านโพธิ์สี อาดี หัวหน้าหมู่บ้านถลัน แขวงคำม่วน เกี่ยวกับป่าของชาวบ้าน กล่าวเมื่อวันที่ 15 เมษายน จากการให้สัมภาษณ์ของนางสาวเข็มเพ็ง พลเอกเสนา อดีตรองประธานฝ่ายแผนและความร่วมมือที่ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า “ความตั้งใจแรกเริ่มของรัฐบาลในการก่อตั้งสมาคมป่าไม้นี้คือต้องการให้ชาวบ้านที่อพยพเข้ามามีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยว ขนส่งไม้ของสมาคมป่าไม้และทำกิจกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าของไม้ เช่น การทำเฟอร์นิเจอร์และขายให้กับบริษัทในประเทศก่อน มีการเจรจากับโรงเลื่อยไม้เพื่อขอซื้อไม้ที่สมาคมป่าไม้จำหน่ายและมีแผนส่งออกไปยังประเทศเวียดนามด้วย การส่งเสริมการปลูกป่ายังเป็นวิธีที่ดีในการผลักดันให้ชาวบ้านปกป้องและดูแลป่าไปพร้อม ๆ กัน

Mr. Chong Pei Katz หัวหน้าบริษัทน้ำเทิน 2 ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากการไฟฟ้าฝรั่งเศสซึ่งปัจจุบันเกษียณแล้ว ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2566 ว่า “ในรายงานของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมในปี พ.ศ. 2555 ระบุว่าชาวบ้านที่ตั้งถิ่นฐานใหม่จำนวนมากเคยเป็นพนักงานของรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการตัดไม้และแปรรูปไม้ ซึ่งพวกเขากล่าวว่ามีความสามารถในการตัดและขนส่งไม้ โควตาไม้ของสมาคมวนศาสตร์หมู่บ้านชั่วระยะเวลาหนึ่ง กิจกรรมทั้ง 2 อย่างนี้ดำเนินการโดยบริษัทเวียดนามซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดปกติ ดังนั้น คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญจึงเสนอให้ตั้งบริษัทลาว ซึ่งจริง ๆ แล้วบริษัทดังกล่าวเป็น จัดตั้งขึ้นแต่ต่อมาได้ปิดตัวลงเพราะสมาคมไม่สามารถจัดหาไม้ได้"

ท่านพลิม ดาละวงศ์ อดีตพนักงานอาวุโสโครงการน้ำเทิน 2 ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นฐานของผู้คนหลายพันคนในโครงการนี้ “ครั้งนี้เป็นครั้งแรกในลาวที่มีการวางแผนอาชีพด้านป่าไม้ให้กับคนในพื้นที่ป่าผืนใหญ่เพื่อเป็นอาชีพและสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ความท้าทายคือคนไม่มีความสามารถในการทำธุรกิจไม้ขนาดใหญ่ เช่น โรงเลื่อยไม้ ตัดไม้ขาย ทำเฟอร์นิเจอร์ ปลูกป่าทดแทน จัดการและปกป้องป่าอย่างยั่งยืน ทำปศุสัตว์ เก็บหาของป่า และอื่น ๆ ภาครัฐและผู้เกี่ยวข้องได้พยายามส่งเสริมกิจกรรมนี้และได้ศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมหลายทาง แต่ถึงกระนั้น กิจกรรมนี้ก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ เพราะขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบของรัฐ"

นอกจากนี้ ท่านโพธิ์สี อาดี หัวหน้าหมู่บ้านทาลัง แขวงคำม่วน เกี่ยวกับป่าของชาวบ้าน กล่าวเมื่อวันที่ 15 เมษายนปี พ.ศ. 2566 “...แต่มีของป่าหลายชนิดในที่ราบสูงนาไก ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ ไม้ไผ่ ไผ่ และกระวาน รายได้ประจำของพวกเขาส่วนใหญ่มาจากการขายผลิตผลจากป่า ส่วนสมาคมป่าไม้ก็ช่วยเพิ่มรายได้เพราะราษฎรได้รับสิทธิดูแลรักษาป่าสามารถตัดส่งขายโรงงานและโรงเลื่อยไม้ได้ แต่สุดท้าย กิจกรรมนี้ก็เงียบเพราะขาดหน่วยงานที่เชี่ยวชาญ ที่สามารถจัดการได้อย่างเป็นระบบ ด้วยเหตุนี้ โรงเลื่อยจึงถูกปิดในภายหลัง แม้ว่าหน่วยที่เกี่ยวข้องจะประชุมกับชาวบ้านและ

ชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนี้แก่ราษฎรแล้วก็ตาม แต่หากไม่มีนโยบายการวางแผนและโควตาที่ราษฎรสามารถปลูกและตัดจำหน่ายได้อย่างละเอียด กิจกรรมนี้ก็ไม่สามารถดำเนินการและคงอยู่ได้"

สรุปได้ว่าบริษัทน้ำเทิน 2 ตามข้อตกลงกับภาครัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ให้ความสำคัญและหาแนวทางเพื่อให้ชาวบ้านสามารถดำเนินกิจกรรมของสมาคมวนศาสตร์หมู่บ้านได้ โดยใส่ใจ เก็บข้อมูลรายละเอียดความเชี่ยวชาญของ ประชาชนชื่นชอบกิจกรรมนี้และได้หารืออย่างใกล้ชิดกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านป่าไม้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ แต่เนื่องจากกิจกรรมของสมาคมวนศาสตร์หมู่บ้านไม่มีผู้เชี่ยวชาญที่คอยกระตุ้นประชาชนให้กระตือรือร้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถเลี้ยงชีพประชาชนได้ ส่วนประชาชนไม่เข้าใจกระบวนการที่แท้จริงของกิจกรรมและไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางการอย่างเป็นระบบทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมนี้ได้

เสาหลักที่ 3 ประมงในอ่างเก็บน้ำ

ปลาที่จับได้ทั้งหมดเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและการขาย ในปี พ.ศ. 2541 สร้างรายได้ 4% ของรายได้เงินสดทั้งหมด (NTPC, 2005) ปลาที่จับได้จำนวนมากได้ขายในตลาดหมู่บ้านหรือที่แผงขายของริมถนน ปลาส่วนใหญ่จับได้โดยใช้อวนลากหรืออวนปลาน้ำลึก เหยื่อและตะขอก็ใช้ในระดับที่น้อยกว่า เด็กและผู้หญิงไปตกปลาและสัตว์น้ำตามตลิ่งและแอ่งน้ำสำหรับกบ แมลงน้ำ และปลาตัวเล็ก ๆ ที่เป็นอาหารอาหารของครอบครัว โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 เสร็จสิ้นการตกปลาจึงเกิดขึ้นในอ่างเก็บน้ำซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักของผู้ย้ายถิ่นฐาน ในสัมปทานโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 ข้อตกลงระบุไว้อย่างชัดเจนว่าชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานเป็นผู้รับประโยชน์หลักจาก ปลาในอ่างเก็บน้ำ คนเหล่านี้มีสิทธิจับปลาในอ่างเก็บน้ำได้สิบปี นับแต่วันที่เริ่มดำเนินการเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ทางโครงการยังจัดเรือให้แต่ละครอบครัว อุปกรณ์ตกปลา ตู้เย็น โรงงานน้ำแข็งขนาดเล็กและการฝึกอบรมการแปรรูปปลา (เพื่อเพิ่มมูลค่าและเพื่อการอนุรักษ์) ครัวเรือนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ยังสามารถตกปลาได้ทุกที่นอกเขตอนุรักษ์ ทั้งหมดนี้ทำให้ครัวเรือนที่ย้ายถิ่นฐานมีโอกาสพิเศษในการพัฒนา การดำรงชีพจากการตกปลาในอ่างเก็บน้ำ ในฤดูจับปลาสูงสุดของปี พ.ศ. 2552 แต่ละครัวเรือนสามารถนำมาได้ 11 กก ต่อวัน และในมกราคมปี พ.ศ. 2553 จำนวนการจับปลาทั้งหมดถึง 140 ตัน จากจำนวนเงินทั้งหมดจากการขายปลาที่จับได้ในเดือนสิงหาคม 2553 มีการขายประมาณ 72% ในเชิงพาณิชย์ อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่ของครัวเรือนยังใช้การประมงเพื่อเพิ่มการบริโภคในครัวเรือนและบางส่วนมีส่วนร่วมการแปรรูปเช่นการตากปลา ในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2552 ได้มีการแปรรูป 5% ของการจับปลา โดยสินค้าหลักได้แก่ ปลาแดก (ปลาร้า) และปลาแห้ง (World Bank, 2010) ได้มีการจัดตั้งกลุ่มประมงหมู่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการของกลุ่มประมงบ้านเพื่อทำงานร่วมกับสมาคมประมงอ่างเก็บน้ำและเจ้าหน้าที่นากาย นอกเหนือจากการส่งเสริมการจัดการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนข้อตกลงนี้มีเป้าหมายที่ เสริมพลังชุมชนท้องถิ่นโดยบริษัทไฟฟ้าน้ำเทิน 2 และอำนวยความ

สะดวกจากสถาบันภายนอก เช่น ศูนย์วิจัยทรัพยากรสัตว์น้ำและโครงการประมงของคณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง ปัจจุบันการจัดการร่วมด้านการประมงได้ดำเนินการและผ่านกระบวนการการวางแผนการใช้ที่ดินกลุ่มประมงหมู่บ้านได้ตกลงกันในขอบเขตที่แบ่งความรับผิดชอบในการจัดการประมงระหว่างหมู่บ้าน นอกจากนี้ความพยายามเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการประมงร่วมกับสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความสามารถในการสร้างกลุ่มประมงหมู่บ้าน สมาคมประมงและสำนักเลขาธิการการจัดการอ่างเก็บน้ำ นอกจากนี้ความท้าทายด้านการจัดการหลักคือการได้รับสิทธิพิเศษในการทำประมงเชิงพาณิชย์สำหรับผู้อพยพ เนื่องจากแหล่งปลาที่อุดมสมบูรณ์กำลังดึงดูดบุคคลภายนอกไปยังอ่างเก็บน้ำ การซื้อขายปลาถูกควบคุมโดยกลุ่มประมงหมู่บ้านที่จุดลงจอดเรือ (จุดขาย) ซึ่งเป็นที่ที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการ อย่างไรก็ตามการบังคับใช้กฎเกี่ยวกับการประมงผิดกฎหมาย (ผู้ที่ไม่ได้รับการตั้งถิ่นฐานใหม่ ในเชิงพาณิชย์) กำลังดำเนินการผ่านการลาดตระเวนทางเรือในอ่างเก็บน้ำ (World Bank, 2010) แนวโน้มปลาที่จับได้ลดลงจากสูง 160,000 กก ในเดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2551 ถึงน้อยกว่า 20,000 กก ในเดือนพฤศจิกายน / ธันวาคม 2554 (Mcdowell, 2011) ชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานก็ได้รับโอกาสใหม่ในการทำประมงในอ่างเก็บน้ำกลายเป็นกิจกรรมหลักและแหล่งรายได้ของคนส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่อาจดำเนินต่อไปอย่างไม่มีกำหนด คำแนะนำของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมสังคมให้บริษัทไฟฟ้าน้ำเทิน 2 ควรขยายระยะเวลาสิบปีในการทำประมงในอ่างเก็บน้ำควรปิดให้บุคคลภายนอกปิดต่อไปอีกสิบปี สถานภาพการประมงและการประมงในอ่างเก็บน้ำยังคงไหลบ่าอยู่อย่างมากและไม่ทราบว่าต้องใช้เวลานานแค่ไหนในการประมงจะทรงตัว หากบุคคลภายนอกได้รับอนุญาตให้เข้ามาพวกเขาจะน่าจะนำระบอบการประมงที่แตกต่างกันและมีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่งจะทำให้การประมงในปัจจุบันไม่มั่นคง ปัจจุบันระบอบประมงเพื่อรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเพื่อสร้างความยั่งยืนในระยะยาว การจัดการประมงในอ่างเก็บน้ำ นอกจากนี้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมสังคมในครั้งที่ 20 ได้หารือถึงความจำเป็นในการขยายเวลาสิบปีกับรองท่านกรัฐมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัดคำม่วน และอำเภอนากาย ซึ่งทุกคนสนับสนุนการขยายเวลาดังกล่าว อันที่จริงการประมงในอ่างเก็บน้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญของการดำรงชีวิตของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ ประชาชนจึงควรดำรงไว้เพื่อประโยชน์ของตนไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของคนนอก อย่างไรก็ตามความจริงก็คือคนนอกกำลังจับปลาในอ่างเก็บน้ำเพิ่มมากขึ้น ตัวเลขรายงานล่าสุดของ บริษัทไฟฟ้าน้ำเทิน 2เกี่ยวกับการประมงระบุว่า “... การลงจอดเรือประมงที่ผิดกฎหมายในพื้นที่ได้แพร่ขยายใกล้บริเวณเขื่อน โดยมีรายงานการจับจำนวน 800 กกต่อวัน” รายงานยังหมายถึงการละเมิดที่เพิ่มขึ้นในที่อื่น ๆ ในอ่างเก็บน้ำและการใช้พื้นที่อนุรักษ์พิเศษบริเวณปากแม่น้ำต้นน้ำในเขตอนุรักษ์ โดยองค์การบริหารและคุ้มครองต้นน้ำ รัฐบาลตกลงที่จะขยายการควบคุมการประมงในอ่างเก็บน้ำของประชาชนที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่สิบปี (Mcdowell, 2013b)

จากการสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมจัดการประมงในอ่างเก็บน้ำ ปี พ.ศ. 2556 กล่าวว่า ประชาชนที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่กำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับโครงการนี้มีบุคคลภายนอกไปหาปลาที่อ่างเก็บน้ำที่ได้รับอนุญาตให้ทำการประมงพาณิชย์ในอ่างเก็บน้ำนากาย ชาวประมงพื้นบ้านและหน่วยงานภาครัฐมีการแบ่งหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำนากาย ภายใต้แนวทางการจัดการร่วมนี้ หน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจะทำงานอย่างใกล้ชิดกับชุมชนประมง และให้คำแนะนำทางเทคนิคและสนับสนุนในการจัดทำกฎระเบียบและข้อบังคับสำหรับการจัดการอ่างเก็บน้ำและการประมงในแม่น้ำ เช่น การระบุเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา คณะกรรมการประมงหมู่บ้านมีส่วนร่วมในโครงการติดตามผลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกับบริษัทผลิตไฟฟ้าเพื่อให้แน่ใจว่าที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำได้รับการปกป้องและคงไว้ซึ่งการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน มีการบังคับใช้กฎระเบียบข้อบังคับร่วมกันภายในชุมชนประมงแต่ยังมีเรือประมงที่ผิดกฎหมายในพื้นที่ได้แพร่ขยายใกล้บริเวณเขื่อน

จากการสัมภาษณ์ประชาชนที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านขอนแก่น ปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า ในอดีตชาวบ้านที่ไม่ได้รับการย้ายจะไม่ได้รับอนุญาตให้ทำประมงในอ่างเก็บน้ำเพราะเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ย้ายถิ่นฐานเท่านั้น โชคดีที่หลังจากการเจรจาหลายครั้งชาวบ้านเจ้าภาพได้รับอนุญาตให้ตกปลาในอ่างเก็บน้ำนากาย ชาวบ้านที่เป็นเจ้าภาพยังคงถูกกีดกันจากผลประโยชน์อื่น ๆ ของโครงการ NT2 ผู้เข้าร่วมระบุว่าแม้จะมีการระบุเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาในแต่ละหมู่บ้าน แต่ก็มีบางกรณีที่ชาวประมงพื้นบ้านจับปลาในเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาของหมู่บ้าน

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าหมู่บ้านหนองบัว ปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า ชาวประมงที่มีทักษะไม่เพียงพอ ดังนั้นพวกเขาจึงจับปลาเพื่อบริโภคในครอบครัวเท่านั้นแทนที่จะเป็นประมงพาณิชย์ ราคาปลาขึ้นลงตามชนิดปลาและฤดูกาล ราคาปลาจะถูกลงอย่างมากเมื่อสามารถจับปลาได้จำนวนมาก ในขณะที่ราคาปลาที่สูงขึ้นสามารถรับรู้ได้ในช่วงเวลาที่พวกเขาจับปลาได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น บริษัทไฟฟ้ารับทราบว่าราคาปลาตลาดใน สปป.ลาว อยู่ 1 เหรียญสหรัฐต่อกิโลกรัม ด้วยความไม่แน่นอนของราคาปลาและเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับปลาที่จับได้ บริษัทผลิตไฟฟ้าจึงสนับสนุนให้ชาวประมงทำผลิตภัณฑ์ปลาแห้ง และพวกเขายังจัดหาโรงเก็บปลาแห้งที่เก็บปลาแห้งอย่างง่าย ปลาแห้งคาดว่าจะเป็นรายได้ทางหนึ่งของครอบครัว

จากการให้สัมภาษณ์ของ ท่านสุคตา วิจิตร อดีตผู้อำนวยการกรมสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมที่เกษียณอายุราชการ ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 14 15 เมษายน ปี พ.ศ. 2564 ว่า “ในช่วงแรกของการเก็บกักน้ำในอ่างนี้ ประชากรปลา เพิ่มขึ้นมาก คนสามารถจับปลาได้มากขายสร้างรายได้ดี บางครอบครัวขายปลาสด บางครอบครัวทำปลาแห้งและแล่ปลาขาย หลายครัวเรือนเปิดร้านขายปลาริมทางไปหมู่บ้านถลาง แต่ในช่วงสองปีที่ผ่านมาประชากรปลาลดลงมากจนส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชาชนที่เคยพึ่งพารายได้ประเภทนี้ เพื่อติดตาการเติบโตของ

ประชากรปลานี้ต่อไป ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นความสำคัญของงานติดตามประชากรปลาและจำเป็นต้องทำต่อเนื่องบ่อยครั้งเพื่อให้สามารถประเมินผลได้ตั้งแต่ช่วงอพยพ เนื่องจากปลาเป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญของชุมชนในที่ราบสูงนากาอิ ปลาถูกจับเพื่อเป็นอาหารของครอบครัวและขาย คำนวณเป็นรายได้ทางอ้อม 6% และรายได้เงินสด 4%”

ท่านพลิม ดาละวงศ์ อดีตพนักงานอาวุโสโครงการน้ำเทิน 2 ซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นฐานของประชาชนหลายพันคนในโครงการนี้ “เป็นงานที่ดีกว่าเพื่อนในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว คนเริ่มชินกับอาชีพนี้แล้ว ช่วงกักใหม่ประชากรปลาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและจับได้เป็นจำนวนมากข้อจำกัดในด้านนี้คือจำนวนครอบครัวที่หาปลาได้ในแอ่งน้ำขนาดใหญ่และลึก เกิดปัญหาการจัดการอนุรักษ์ที่ไม่สามารถขยายพันธุ์ได้ การทำประมงด้วยวิธีผิดกฎหมายและในเขตอนุรักษ์”

นอกจากนี้ ท่านโพธิ์สี อาดี หัวหน้าหมู่บ้านถลัน แขวงคำม่วน เกี่ยวกับป่าของชาวบ้านกล่าวเมื่อวันที่ 15 เมษายน ปี พ.ศ. 2564 “ในช่วงแรกของโครงการกิจกรรมนี้สร้างรายได้ให้กับประชาชนเป็นจำนวนมาก นอกจากขายปลาสด ๆ แล้ว ประชาชนยังขายปลาแห้ง ปลาตาก พ่อค้าแม่ค้ามารับซื้อไปขายต่อ แต่ระยะหนึ่งประชากรปลาลดลงตามปริมาณน้ำในแอ่งน้ำในหมู่บ้านถลาง บางคนจึงเริ่มหากิจกรรมใหม่ เช่น กลับไปหาของป่าในดง ได้แจ้งสถานการณ์ตามความเป็นจริงแก่ผู้รับผิดชอบโดยได้จัดหาเรือสำหรับใช้ในการทำการประมงน้ำลึกที่สามารถช่วยเหลือราษฎรได้ แต่เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชากรปลาที่ลดลงทำให้ราษฎรไม่ สามารถรับรายได้จากกิจกรรมนี้มากเช่นเดิม" นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมบทสัมภาษณ์ชาวบ้านดอน และหมู่บ้านอุดมสุข แขวงคำม่วน เกี่ยวกับสถานการณ์การประมง ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการหารือเมื่อวันที่ 15 เมษายน15 เมษายน 2564 มีดังนี้

ปลาทุกชนิดที่คนจับได้คือปลาหนังและปลาหอกที่หาได้ทั่วไป ผู้ชายออกไปตกปลาในตอนเช้าและเย็นก่อนไปที่ทุ่งนาและหลังจากกลับมา ปลาทั้งหมดถูกจับได้โดยการตกปลาในน้ำตื้นหรือด้วยอวนในน้ำลึก หัวผักกาดและหัวบีทยังใช้ แต่ไม่เป็นที่นิยมมาก เด็กและสตรีหาปลาริมฝั่งกับกบ ปูแสมและปลาเล็กปลาน้อยเพื่อเสริมอาหารให้ครอบครัว บุคลากรของเราเกือบทั้งหมดมีประสบการณ์ในด้านนี้และเชื่อว่าจะสามารถสร้างรายได้ให้กับเราได้ดีกว่ากิจกรรมอื่น ๆ มีพ่อค้านำรถใหญ่มารับซื้อปลาจำนวนมากไปขายในเวียงจันทน์ แต่เนื่องจากสภาวะที่เปลี่ยนแปลงไป ประชากรปลาจึงลดลงมากในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา และประชาชนสูญเสียรายได้จากการจับปลา

สรุปได้ว่าการรวบรวมข้อมูลกิจกรรมขันหมากได้ดำเนินการเช่นเดียวกับกิจกรรมอื่น ๆ โดยเฉพาะการปรึกษาหารือโดยตรงกับประชาชน ศึกษาความต้องการเพื่อวางแผนได้อย่างถูกต้องตรงตามความต้องการและสภาพความเป็นจริง การหาปลา ซึ่งเป็น 1 ใน 5 กิจกรรมการทำมาหากินที่ผู้คนคุ้นเคยในการทำมาหากินและเป็นกิจกรรมการทำมาหากินที่สร้างรายได้ที่ดีให้กับครอบครัว จากการ

สัมภาษณ์ข้างต้นมีความสอดคล้องกันระหว่างความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่และประชาชนเกี่ยวกับการลดลงของประชากรปลาซึ่งส่งผลต่อรายได้ของประชาชนที่ลดลงตามไปด้วย

เสาหลักที่ 4 รายได้นอกฟาร์ม

มีเพียงไม่กี่ครัวเรือนที่เข้าถึงรายได้นอกภาคเกษตรก่อนโครงการ อย่างไรก็ตามหลังมีโครงการเขื่อนน้ำเทิน 2 ได้จัดโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนตามถนนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่มีโอกาสมากขึ้นในการเข้าถึงตลาดและการจ้างงาน ทุกวันนี้ครอบครัวที่ย้ายถิ่นฐานจำนวนมากมีธุรกิจที่หลากหลายเพื่อสร้างรายได้รวมถึง ร้านค้า เกสต์เฮาส์ และร้านอาหาร บางคนทำงานกับบริษัทไฟฟ้าน้ำเทิน 2 สมาคมประมงหมู่บ้านในการแปรรูปปลาและการบริการอื่น ๆ สิ่งทอ งานแกะสลักไม้ และงานหัตถกรรมอื่น ๆ ที่เป็นแหล่งรายได้นอกฟาร์ม อย่างไรก็ตามขณะนี้มีกลุ่มงานหัตถกรรมสิ่งทอเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น ในขณะที่การแกะสลักไม้ดูเหมือนว่าจะมีในทางปฏิบัติ หายไปทั้ง ๆ ที่มีการจัดอบรมโดยสมาคมป่าไม้หมู่บ้าน ข้อมูลโดยรวมเปิดเผยว่าครัวเรือนร้อยละที่ค่อนข้างน้อยได้รับรายได้จากการทำธุรกิจในครัวเรือน จำนวนสูงสุดที่บันทึกไว้คือ 14% ของกลุ่มตัวอย่าง ในปี พ.ศ. 2551 แม้ว่าจะไม่รวมครัวเรือนที่เพิ่มมูลค่าให้กับการทำมาหากินทางการเกษตรหรือการประมงโดยการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อขาย ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ปี พ.ศ. 2550 ในระหว่างขั้นตอนการก่อสร้าง 48% ของครัวเรือนรายงานรายได้จากการจ้างงาน อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2552 หลังจากก่อสร้างแล้วเสร็จเพียง 14% ของครัวเรือนได้รับการจ้างงาน อย่างไรก็ตามสิ่งนี้แสดงถึงการเข้าถึงรายได้ค่าจ้างที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2541 ประมาณ 8% ของครัวเรือนได้รับรายได้ค่าจ้างจากบริษัทไฟฟ้าน้ำเทิน 2 ให้การสนับสนุนด้านเทคนิคและการเงินแก่สมาชิกของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่เพื่อพัฒนาวิถีชีวิตนอกภาคเกษตร ทีมพัฒนาชุมชนช่วยกลุ่มต่าง ๆ ในการระบุลำดับความสำคัญของการทำมาหากินนอกฟาร์มและจัดให้มีการฝึกอบรมทักษะและเงินทุนเริ่มต้นเพื่อเริ่มต้นธุรกิจ ในส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม ทีมงานได้จัดทัศนศึกษาสำหรับผู้นำครัวเรือนเพื่อเยี่ยมชมส่วนอื่น ๆ ของประเทศและประเทศไทย เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับโมเดลธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ ความคิดริเริ่มที่วางแผนไว้จะช่วยให้ผู้ย้ายถิ่นฐานสามารถเข้าถึงสินเชื่อได้ ทำให้พวกเขาเริ่มต้นขึ้นก่อนแล้วจึงขยายธุรกิจนอกฟาร์มในระยะยาว (Sacklokham et al., 2014)

จากการสัมภาษณ์ประชาชนที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านหนองบัวคำ ปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า ในการส่งเสริมกิจกรรมนอกภาคการเกษตร เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้ชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานมีทางเลือกอื่นในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว บริษัทไฟฟ้าได้สนับสนุนด้านเทคนิคและการเงินให้ผู้ได้รับผลกระทบ (แม้แต่ผู้พิการ) จะได้รับประโยชน์จากโครงการโรงไฟฟ้าผ่านการดำเนินธุรกิจครอบครัวขนาดเล็ก เช่น ร้านซ่อมมอเตอร์ไซค์และร้านก๋วยเตี๋ยว ตัวอย่างเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบประสบความสำเร็จในการปรับตัวเข้ากับพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ แต่ผู้เข้าร่วม

ส่วนมากเป็นผู้ใหญ่ส่วนวัยหนุ่มสาวไม่สนใจที่จะเข้าร่วม งานทางเลือก เช่น โครงการอบรมซ่อมรถมอเตอร์ไซค์ แต่มีเพียงชาวบ้านที่ไม่มีสิทธิ์เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูความเป็นอยู่เท่านั้นที่แสดงความสนใจเข้าร่วมโครงการมาก

จากการสัมภาษณ์ประชาชนที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านห้วยมาลัยปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่าการเข้าร่วมอบรมช่างซ่อมรถจักรยานยนต์หรือช่างไม้เพียง 3 เดือน ยังไม่เพียงพอที่จะพัฒนาฝีมือสำหรับเปิดร้านของตนเองในภายหลัง และเนื่องจาก (ผู้ที่เข้าร่วมอบรม) มีเงินไม่พอตั้งร้านด้วย

จากการสรุปสัมภาษณ์บุคคลที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่ได้มีมุมมองที่คล้ายคลึงกัน ปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า โครงการทางเลือกบางโครงการได้รับการส่งเสริมให้กับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ แต่ก็ไม่มีโครงการใดที่เป็นที่ต้องการของชาวบ้านส่วนใหญ่ การมีโรงงานสักแห่งที่พวกเขาสามารถทำงานได้อย่างถาวรจะช่วยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นที่ยอมรับว่างานฝีมือและการทอผ้าพื้นเมืองถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของทางเลือกในการฟื้นฟูการดำรงชีวิต แม้ว่าทางเลือกเหล่านี้จะไม่ถือเป็นแหล่งรายได้หลักก็ตาม โครงการกิจกรรมหัตถกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโอกาสในการสร้างรายได้และรักษามรดกทางวัฒนธรรมการทอผ้าให้คงอยู่ในประเทศ อย่างไรก็ตาม เป็นทางเลือกที่ต้องการมากที่สุดสำหรับผู้หญิงในชุมชนที่ได้รับผลกระทบ นอกเหนือจากการทำนาและเลี้ยงสัตว์ซึ่งเป็นรายได้หลัก ผู้เข้าร่วมหญิงระบุว่าหัตถกรรมและการทอผ้ากิจกรรมต่าง ๆ ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากไม่มีตลาดที่แน่นอนสำหรับผลิตภัณฑ์ของตน และไม่มีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กิจกรรมดำเนินต่อไป

จากการสัมภาษณ์บุคคลที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เคยทอผ้าอำเภอนากาย ปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า ได้มีการฝึกอบรมเช่น การผลิตผ้าซิ่นไหมลาวและหากเราทำได้คือโครงการจะช่วยเราในเรื่องของการหาตลาด อย่างไรก็ตามในคนในชุมชนของเราเน้นการทำนามากกว่า เราจึงมีเวลาไม่มากนักเรื่องแบบนี้ พยายามทำสิ่งเล็ก ๆ ทอพรมทำมือเป็นเวลาหนึ่งเดือน แต่เราผลิตได้น้อยไม่เพียงพอที่จะนำไปขายในตลาดก็เลยมีแต่ทำนาที่เราพึ่งพาได้และการสนับสนุนไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นโครงการนี้จึงสิ้นสุดลง

12. ประชากร

อำเภอนากายมีประชากรทั้งหมด 11,641 คน หญิง 6,053 คน มี 10 หมู่บ้านมี 2,552 หลังคาเรือน 2,682 ครอบครัว รวม 5 ชนเผ่า ได้แก่ เผ่าลาว เผ่ามะกอง แชก กรี และไต เป็นเมืองที่ตั้งอยู่บนที่ราบสูง ความสูง 500-600 เมตร เมื่อเทียบกับระดับน้ำทะเล แบ่งพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ออกเป็น 3 เขต คือ ที่ราบ ที่ราบสูง และเขตภูเขา มี 6 พื้นที่ใหญ่ มีอาณาเขตติดต่อโดยมีรายละเอียดดังนี้

ทิศตะวันออกติดชายแดนเวียดนามยาว 90 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอหินบูนและคูณคำ ยาว 48 กิโลเมตร

ทิศเหนือติดกับอำเภอคำเกิดแขวงคในแขวงบอลิคำไซ ความยาว 47 กิโลเมตร

ทิศใต้ ติดกับอำเภอยมมราชและตำบลบัวละพา ยาว 74 กิโลเมตร

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลักที่ประชาชนนับถือประมาณร้อยละ 77.9 ส่วนร้อยและสภาพความเป็นอยู่ในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการน้ำเทิน 2 ซึ่งได้รับการจัดสรรที่อยู่อาศัยถาวร การจ้างงานประจำ สร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับประชาชน เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า ประปา บ้านพักถาวร โรงเรียน สถานีอนามัย ตลาด ระบบชลประทาน แบ่งที่ดินฝังศพและจัดตั้งทีมพัฒนาหมู่บ้านหมู่บ้านละ 100% แล้วเสร็จ โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐและการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 บริษัทเพื่อพัฒนาชีวิตของประชาชน (บทสรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี (ปี พ.ศ. 2559-2563) ของอำเภอนากาย)

13. เรือน

สภาพที่อยู่อาศัยได้รับการปรับปรุงอย่างมาก ครัวเรือนที่ย้ายถิ่นฐานแต่ละครัวเรือนได้รับที่ดินขนาด 600 ม (20 x 30 ม) เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยซึ่งมีถนนเข้าออกตลอดทั้งปีและบ้านไม้หลังใหม่ที่มีหลังคาสังกะสี ขนาดและการออกแบบของบ้านแตกต่างกันไปตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (3, 6 หรือ 9 คน) ค่าเฉลี่ยคือ 8,000 ดอลลาร์ ครัวเรือนที่มีสมาชิกและครอบครัวมากกว่า 7 คนจะได้รับที่อยู่อาศัยที่สองหลัง ในขณะที่บ้านได้รับการออกแบบโดยปรึกษาหารือกับชุมชน คนส่วนใหญ่ (86%) ได้ปรับปรุงบ้านของพวกเขาในระหว่างการสำรวจในปี 2013 การลงทุนของครัวเรือนเพื่อปรับปรุงแตกต่างจากการตั้งถิ่นฐานใหม่ซึ่งเฉลี่ย 6.9 ล้านกีบหรือเกือบเท่ากับ 900 ดอลลาร์ ชาวบ้านมีความสุขมากกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพใหม่ของพวกเขา บ้านใหม่ทั้งหมดทำด้วยไม้ หลังคาสังกะสี พื้นไม้ ก่อนการตั้งถิ่นฐานใหม่ ที่อยู่อาศัยของผู้คนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ประกอบด้วยผนังไม้ซุง (66%) หลังคาหญ้าและหนึ่งในสี่มีพื้นไม้ซุง ขนาดเรือนโดยเฉลี่ยใหญ่กว่าหนึ่งเท่า ในขณะที่ในปี พ.ศ. 2549 มีเพียง 13% ของครัวเรือนยากจนเท่านั้นที่ตัดสินว่าบ้านของพวกเขาอยู่ในสภาพ "ดี" แต่ 93% คิดแบบเดียวกันเกี่ยวกับเรือนของพวกเขาหลังจากตั้งถิ่นฐานใหม่ (บทสรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี (ปี พ.ศ. 2559-2563) ของอำเภอนากาย)

14. การศึกษา

การศึกษาก่อนวัยเรียน มีโรงเรียนอนุบาล 16 แห่งในเมืองเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2553 โรงเรียนอนุบาลเพิ่มขึ้น 1 แห่ง ครูอนุบาล 36 คน หญิง 36 คน นักเรียนอนุบาล 426 คน เด็กหญิง

201 คน อัตราการเข้าเรียนชั้นอนุบาลลดลง 67 คน เท่ากับ 15.72 % อัตราการเข้าเรียน 3-5 ปี ครอบคลุม 23.8% และ 28.8%

ประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา 55 แห่งเทียบกับปี 2553 โรงเรียนประถมศึกษาเพิ่มอีก 4 แห่ง ครูประถมศึกษา 159 คน หญิง 80 คน อัตราการเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาเพิ่มขึ้น 207 คน เท่ากับ 4.7% อัตราการเข้าเรียนบรรลุ 81.8%

มัธยมต้นและมัธยมปลาย มัธยมต้น 11 แห่ง เพิ่มขึ้น 4 แห่งเมื่อเทียบกับปี 2553 มัธยมปลาย 1 แห่ง เพิ่มขึ้น 2 แห่งเมื่อเทียบกับปี 2553 ครูมัธยมต้นและมัธยมปลาย 87 คน หญิง 47 คน เทียบกับปี 2553 เพิ่มขึ้น 54 คน หญิง 30 คน เท่ากับ 17.82% อัตราการลงทะเบียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด1174 คน หญิง 572 คน เพิ่มขึ้น 613 คน หญิง 297 คน เท่ากับ 52.21% เพิ่มขึ้น 84 คน หญิง 32 คน อัตราการลงทะเบียนของนักเรียนมัธยมปลายสูงถึง 15.8% เมื่อเทียบกับ 2553 เพิ่มขึ้น 2.6%

การขจัดการไม่รู้หนังสือ ประกาศให้อำเภอนากายเป็นเขตการศึกษาประถมศึกษาโดยสมบูรณ์เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2556 ส่งเสริมนักเรียนด้อยโอกาส 477 คน หญิง 249 คน นักเรียน 865 คนจากโครงการพัฒนาการศึกษาลาว EDF จัดการเรียนการสอนเคลื่อนที่ นักเรียน 139 คน หญิง 44 คน คิดเป็น 1.39%

ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำน้ำเทิน 2 มีโรงเรียน 36 แห่ง โรงเรียนอนุบาล 16 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 16 แห่ง และโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำน้ำเทิน 2 มีครูอนุบาล 29 คน หญิง 25 คน ครูประถม 61 คน หญิง 41 คน ครูมัธยมปลาย 44 คน หญิง 34 คน รวมจำนวนนักเรียนประถมศึกษา 4,068 คน หญิง 1,936 คน ม.ปลาย 2,346 คน หญิง 1,150 คน นักเรียนอนุบาล 617 คน หญิง 330 คน (บทสรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี (ปี พ.ศ. 2559-2563) ของอำเภอนากาย)

15. สาธารณสุข

มีโรงพยาบาล 1 แห่ง สถานีอนามัย 11 แห่งในเมือง และมีแพทย์ประจำตามหมู่บ้านห่างไกล สถานีอนามัย มีตู้ยาประจำบ้าน มี อสม ประจำหมู่บ้านให้บริการ มีหมู่บ้านต้นแบบสาธารณสุข 23 หมู่บ้าน มีน้ำลิน 17 แห่ง มีน้ำบาดาน 334 แห่ง มีบ่อน้ำพร้อมถังคอนกรีต 89 แห่ง มีส้วม 3,340 ครัวเรือน โรงเรียนมีส้วม 32 แห่ง โรงเรียนมีน้ำสะอาด 29 แห่ง อัตราการใช้ห้องน้ำในโรงเรียนเท่า 63% และอัตราการใช้น้ำสะอาดของโรงเรียนเท่า 29% (บทสรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี (ปี พ.ศ. 2559-2563) ของอำเภอนากาย)

16. โยธาธิการและขนส่ง

อำเภอนากายมีถนนที่สามารถใช้ได้สองฤดูกาล 14 หมู่บ้านคิดเป็น 45.16% มี 4 หมู่บ้านใช้ได้ฤดูกาลเดียวและ 13 หมู่บ้านไม่มีถนนเข้าถึง (ใช้ทางน้ำและรถไถ) ก่อสร้างถนนลาดยาง 19.75 กิโลเมตร ซ่อมถนนดินแดง 181.96 กิโลเมตร สร้างสะพานไม้ 1 แห่ง ถนนคอนกรีต 2.53 กิโลเมตร โครงการที่แล้วเสร็จ เช่น ก่อสร้างถนนลาดยาง ถนน การก่อสร้างสะพานและการซ่อมแซมถนน 18 โครงการ มูลค่า 59.057.780.0 00 กีบ คิดเป็น 66.66% และกำลังดำเนินการโครงการ 4 โครงการ มูลค่า 73.678.000.000 กีบ คิดเป็น 14.81% ของโครงการทั้งหมดที่ดำเนินการแล้วคือ 81% จำนวน 27 โครงการตามแผนงาน 20/10/2557

มีสมาคมรถโดยสาร 1 สมาคม รถยนต์นั่ง 32 คัน ขนส่งผู้โดยสารได้ 3,985 คนต่อปี รถบริการทางบก 2,789 คัน (รถ 4 ล้อ 350 คัน รถจักรยานยนต์ 2,390 คัน รถขนส่ง 17 คัน รถไถเดินตาม 419 คัน สอบใบขับขี่ 3 คน สอบ 233 คน เข้าร่วม 21 9 คน สมาคมเรือโดยสารปรับปรุงแล้ว 1 ลำ รวม 5 ลำ บรรทุกผู้โดยสารได้ 1,538 คน/ปี บรรทุกสินค้า 57,025 ตัน/ปี เรือหางยาว 1,561 ลำ เรือบก 1,221 ลำ เรือเร็ว 15 ลำ 13 เรือเร็วเพื่อให้บริการโครงการ องค์กร และการจัดการลุ่มน้ำ (บทสรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี (ปี พ.ศ. 2559-2563) ของอำเภอนากาย)

17. บทเรียนที่ได้รับจากการฟื้นฟูอาชีพสำหรับผู้ได้รับผลกระทบ

ชาวพื้นเมืองมากกว่า 6,300 คนที่อาศัยอยู่บนที่ราบสูงนากายได้รับผลกระทบซึ่งประชาชนที่ได้รับผลกระทบส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรเพื่อการยังชีพที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในการดำรงชีวิต ดังนั้นโครงการได้ดำเนินการหลายโครงการเพื่อบรรเทาและชดเชยผลกระทบด้านลบที่เกิดจากโครงการเช่นการตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้คนที่อาศัยอยู่บนที่ราบสูงนากาย

การจ่ายเงินชดเชยสำหรับทรัพย์สินที่สูญเสียและการพัฒนาความเป็นอยู่ของพวกเขาในระดับโครงการ ระดับชาติและระดับนานาชาติ ในโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ให้แก่ครัวเรือนที่ย้ายถิ่นฐานใหม่และบริการสาธารณะอื่น ๆ เช่น สร้างบ้านถาวร เส้นทาง มีไฟฟ้า น้ำสะอาด การศึกษาและปรับปรุงสุขาภิบาล อย่างไรก็ตามผลกระทบทางเศรษฐกิจของชุมชนและความยั่งยืนของการดำรงชีวิตที่เป็นแหล่งรายได้หลักของชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานจะมาจากการเกษตร การเลี้ยงปศุสัตว์ ป่าไม้ การประมงและกิจกรรมอื่น ๆ อย่างไรก็ตามการพัฒนาความเป็นอยู่ของครัวเรือนที่ย้ายถิ่นฐานยังคงเป็นความท้าทายที่ยิ่งใหญ่สำหรับโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 สำหรับคนรุ่นแรกและรุ่นที่สองของครอบครัว อพยพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นกรณีที่ทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินมีจำกัดมากขึ้นเนื่องจากการเติบโตของประชากรในท้องถิ่นและการสิ้นสุดสิทธิการประมงในอ่างเก็บน้ำ ดังนั้นเมื่อส่งมอบโครงการไปแล้วจะยังมีงานอีกมากให้รัฐบาลดำเนินการต่อไปเพื่อสนับสนุนและติดตามผู้ได้รับผลกระทบ ซึ่ง

รัฐบาลสามารถจัดสรรงบประมาณประจำปีรวมทั้งมองหาความช่วยเหลือจากนานาชาติเพื่อช่วยผู้ได้รับผลกระทบในการปรับปรุงการดำรงชีวิตผู้ได้รับผลกระทบเพราะรายได้ของชุมชนและสิทธิเกี่ยวกับป่าไม้เชิงพาณิชย์จากทางการยังไม่ได้เต็มที่ ชาวบ้านยังไม่ได้รับการอบรมเรื่องการแปรรูปไม้ที่เพิ่มมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ไม้ของตน

การประมงชาวบ้านยังต้องการอุปกรณ์ตกปลาและประสบการณ์ตกปลาในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ดังนั้นชาวบ้านจึงต้องใช้เวลาในการปรับตัวมากขึ้น จำนวนปลาในอ่างเก็บน้ำลดลงจึงจำเป็นต้องจัดให้มีระบบติดตามและจัดการประมงที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นการประมงอย่างยั่งยืน สำหรับผู้ได้รับผลกระทบ โดยสรุปมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการที่จำเป็นต้องมีเพื่อตรวจสอบให้แน่ใจว่ากิจกรรมการฟื้นฟูการดำรงชีพมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อรายได้ของครอบครัวและยังรับรองความยั่งยืนของการปรับปรุงรายได้ ซึ่งกิจกรรมแรกจะต้องดำเนินการในช่วงเวลาที่เหมาะสมและเพียงพอ ประการที่สองการสนับสนุนทางการเงินจะต้องได้รับในเวลาเดียวกัน ประการที่สามมีความจำเป็นสำหรับเจ้าหน้าที่เกษตรที่มีคุณสมบัติสามารถทำงานใกล้ชิดกับชาวบ้านได้ ดังนั้นกิจกรรมและโครงการฟื้นฟูอาชีพ ไม่ควรส่งมอบโดยเร็วเพราะกิจกรรมเหล่านี้ต้องใช้เวลาและการสนับสนุนทางการเงินที่เพียงพอเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว

18. แนวทางและกลยุทธ์ในการฟื้นฟูอาชีพสำหรับผู้ได้รับผลกระทบสำหรับการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคต

กล่าวอย่างกว้าง ๆ ก็คล้าย ๆ กับโครงการพัฒนาอื่น ๆ โครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ต้องการทรัพยากรที่เหมาะสมและยังเกี่ยวข้องกับทุนที่มีอิทธิพลมากมาย เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ มนุษย์สังคม กายภาพ และการเงิน สิ่งเหล่านี้ได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญด้านการตั้งถิ่นฐานใหม่หลายคน เช่น (Cernea and Risks, 1996) ซึ่งเน้นย้ำว่าระหว่างการย้ายถิ่นฐาน ผู้คนสูญเสียทุนทางธรรมชาติ ทุนที่มนุษย์สร้างขึ้น (กายภาพ) ทุนมนุษย์ และทุนทางสังคม การตั้งถิ่นฐานใหม่ยังก่อให้เกิดความเสี่ยง 8 ประการ เช่น การไร้ที่ดิน การว่างงาน การไร้ที่อยู่อาศัย การถูกทำให้เป็นชายขอบ ความไม่มั่นคงทางอาหาร การแตกตัวทางสังคม การสูญเสียการเข้าถึงทรัพย์สินส่วนกลาง และการเจ็บป่วย และการตายที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น สิ่งนี้เรียกว่าแบบจำลองความเสี่ยงด้านความยากจน และการสร้างใหม่ของ Cernea ดังนั้นในช่วงการฟื้นฟูหรือการฟื้นฟูพวกเขาต้องคืนทุนเหล่านี้และป้องกันความเสี่ยงเหล่านั้น แม้ว่า Scudder และ Colson จะสร้างแบบจำลองความพยายามแรกสุดในการสร้างแบบจำลองการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจ ซึ่งต่อมาได้รับการปรับปรุงให้รวมแบบจำลองของ Cernea มีแนวโน้มว่าการพัฒนาระหว่างประเทศ (DFID) ที่ได้นำแนวทางการดำรงชีวิตมาใช้ วัตถุประสงค์ของแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืนของ DFID คือการเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานในการลดความยากจนเป็นแกนหลักและมุมมองแบบองค์รวมในการจัดทำโปรแกรมกิจกรรมสนับสนุน

เพื่อให้แน่ใจว่าสิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับประเด็นหรือพื้นที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงสำหรับการปรับปรุงการดำรงชีวิตของผู้คน เป็นไปได้ว่าแนวทางนี้ยังได้รับการเคารพต่อทุนทางธรรมชาติ มนุษย์ การเงิน กายภาพ และสังคมสำหรับการพัฒนาการดำรงชีวิต ตามยุทธศาสตร์การลดความยากจนของคนยากจนของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียได้สำรวจคำถามเกี่ยวกับสินทรัพย์อย่างละเอียด แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนจัดกลุ่มที่จำเป็นออกเป็นสินทรัพย์ห้าประเภทหรือประเภทของทุนดังนี้

1. ทุนทางธรรมชาติประกอบด้วยทรัพยากรที่หลากหลาย ตั้งแต่สินค้าสาธารณะที่จับต้องไม่ได้ เช่น บรรยากาศและความหลากหลายทางชีวภาพ ไปจนถึงทรัพย์สินที่แบ่งแยกได้ซึ่งใช้โดยตรงสำหรับการผลิต

2. ทุนมนุษย์ หมายถึง ทักษะ ความรู้ และสุขภาพที่ดีที่ทำให้คนสามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้ การลงทุนด้านทุนมนุษย์ที่สำคัญที่สุดสองประการอยู่ในการศึกษาและสุขภาพ

3. ทุนทางกายภาพ ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐาน และบริการขั้นพื้นฐานที่ช่วยให้ผู้คนพ้นจากความยากจน โครงสร้างพื้นฐาน และบริการที่จำเป็น ได้แก่ การเข้าถึงถนน และการขนส่งที่ราคาไม่แพง ที่พัก/ที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ น้ำประปา และสุขาภิบาลที่ดื่มได้ พลังงานราคาไม่แพง และการสื่อสาร

4. ทุนทางสังคม ประกอบด้วยทรัพยากรทางสังคมที่ผู้คนสามารถดึงมาใช้ได้ ทรัพยากรทางสังคมเหล่านี้ได้รับการพัฒนาผ่านเครือข่ายและความเชื่อมโยง การเป็นสมาชิกของกลุ่ม และองค์กร และความสัมพันธ์ของความไว้วางใจ การแลกเปลี่ยนซึ่งกัน และกัน และการแลกเปลี่ยนที่อำนวยความสะดวกในความร่วมมือ และสามารถจัดหาเครือข่ายความปลอดภัยในหมู่คนยากจน

5. ทุนทางการเงิน หมายถึง ทรัพยากรทางการเงินที่ผู้คนสามารถเข้าถึงได้ มีแหล่งที่มาของเงินทุนหลักสองแหล่ง หุ้นที่มีอยู่ (เช่น เงินออมหรือเครดิต) และเงินไหลเข้าปกติ (ประเภทที่พบมากที่สุด ข้างเคียงจากรายได้ค่าจ้างคือเงินบำนาญและเงินโอนอื่น ๆ จากรัฐ และเงินส่งกลับ)

ด้านทุนทางธรรมชาติ

1. พื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคตควรได้รับการพิจารณาให้ใหญ่ขึ้นและราคาที่ดินที่ต่ำกว่าสำหรับทั้งที่อยู่อาศัย และพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งสามารถมีที่ราบหรือพื้นที่ทางตอนใต้มากกว่า เช่น แขวงสะหวันนะเขต และจำปาศักดิ์ เป็นไปได้ว่าที่ราบเหล่านี้ควรมีระบบชลประทานที่เหมาะสมสำหรับนาข้าวในที่ลุ่ม และกิจกรรมการเกษตรอื่น ๆ

2. เนื่องจากพื้นที่เกษตรกรรมมีจำกัดและอาจไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพของชาวบ้านในชนบทบางแห่งอีกต่อไป ดังนั้น แนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคตจึงต้องระมัดระวังในการพิจารณาพื้นที่เกษตรกรรมที่เหมาะสม

3. หากไม่มีพื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและผู้พัฒนาโครงการอาจเลือกโหมดการชดเชยพื้นที่เกษตรกรรมเป็นเงินสดแทนที่จะเป็นโหมดการชดเชยพื้นที่เกษตรกรรมสำหรับพื้นที่เกษตรกรรม

4. ในเรื่องการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงให้มีสภาพที่ดีขึ้นในหมู่ PAP เหล่านั้น แนวทางนี้น่าจะเป็นแนวทางที่ดีสำหรับโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ หากวิศวกร และนักพัฒนาน้ำเหล่านั้นสามารถดำเนินการเชื่อนร่วมกับระบบการพัฒนาชลประทานที่สามารถให้น้ำเพียงพอสำหรับการทำนาปี และนาแล้ง นาข้าว กิจกรรมในไร่ และกิจกรรมพัฒนาอาชีพอื่น ๆ ของชุมชนปลายน้ำ

ด้านทุนมนุษย์

1. โครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคตจะพยายามลดจำนวนประชากรที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ให้น้อยที่สุดให้เล็กที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งสามารถช่วยประหยัดทรัพยากรได้มากขึ้นทั้งต้นทุนโครงการและ รายจ่าย

2. มุมมองเรื่องเพศจะต้องนำมาพิจารณาในระหว่างกระบวนการวางแผน ดำเนินการและติดตาม สิ่งนี้ยังเป็นที่ต้องการของหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาจำนวนมาก เช่น WB ADB และอื่น ๆ อย่างน้อยผู้หญิงมากกว่าร้อยละ 20-30 ควรเข้าร่วมหรือ/และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ การชดเชย และการฟื้นฟูสมรรถภาพใด ๆ โครงการพัฒนา

3. กองทุนพิเศษที่เพิ่มขึ้นมีความสำคัญมากขึ้นในฐานะสิทธิสำหรับการรักษาพยาบาล การศึกษาอย่างเป็นทางการ และการฝึกอบรมทักษะในหมู่ครอบครัวที่ย้ายถิ่นฐาน ผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ และคนรุ่นใหม่ในระยะยาวเพื่อไปสู่กลยุทธ์ที่ยั่งยืน

4. ด้วยประสบการณ์การพัฒนาที่เร็วขึ้น หลายภาคส่วนจะยังคงจัดการกับเพิ่มจำนวนผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่จากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งทั้งภายใน ผู้อพยพ และผู้อพยพ ดังนั้นมันอาจจะดีกว่าถ้ามีการควบคุมที่เพียงพอคนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นความคิดริเริ่มในสถานที่ สิ่งนี้อาจช่วยป้องกันการย้ายถิ่นที่ผิดกฎหมาย และแรงงานอพยพในระยะยาว

5. ในสังคมเกษตรกรรม เช่น ประเทศลาว ซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่อย่างต่อเนื่องพื้นที่ชนบท แนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคตจะต้องได้รับการส่งเสริมจากชนบทสู่ชนบท หรือ/และจากโหมดการตั้งถิ่นฐานในเมืองสู่ชนบทมากกว่าชนบทสู่เมืองหรือ/ และในเมืองสู่แนวทางการตั้งถิ่นฐานในเมือง

6. เนื่องจากประเทศหนึ่งได้เปลี่ยนธรรมชาติของลาวจากประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเลเป็นประเทศที่เชื่อมต่อกับทางบก เมื่อเร็ว ๆ นี้ประเทศกำลังเปิด และเข้าสู่แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ภายใต้เขตเศรษฐกิจพิเศษ และเฉพาะเจาะจงเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งหลายภาคส่วนจะประสบกับปัญหาแรงงานข้ามชาติ และผู้อพยพทั้งภายใน และภายนอกประเทศ ดังนั้น การเรียนรู้

การสอน และการฝึกฝนวิทยาการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่จะมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตของลาว

ด้านทุนทางสังคม

1. แนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคตควรคำนึงถึงสมาชิกในครัวเรือนจำนวนน้อยแทนที่จะเป็นจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวนมาก นี่เป็นวิธีที่ดีในการลดค่าใช้จ่ายในการตั้งถิ่นฐานใหม่ ความรับผิดชอบ และปัญหาระหว่างผู้พัฒนาโครงการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเช่นกัน

2. แนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคตควรพิจารณาบ้านคอนกรีตหรือคอนกรีตผสมและบ้านไม้มากกว่าบ้านไม้เนื้อแข็ง ปัจจุบันไม้เนื้อแข็งมีราคาสูงกว่าวัสดุก่อสร้างชนิดอื่นและหาไม้เนื้อแข็งได้ยากในเขตเมือง ซึ่งสามารถช่วยประหยัดต้นทุนโครงการได้มากขึ้น แต่อาจสูญเสียบ้านแบบเดิมไปตามลำดับ

3. ป้องกันการว่างงานของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาผู้พัฒนาโครงการ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสถานที่ทำงานภายในวงจรโครงการมากกว่าภายนอกสถานที่ทำงาน หากสถานที่ทำงานจำกัดโดยตัวโครงการเอง บริษัทใหญ่หรือโรงงานจะอยู่ใกล้ ๆ สถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่สามารถหางานประจำ และรายได้ที่สร้างรายได้อย่างง่ายดาย วิธีนี้สามารถเป็นกลไกที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันปัญหาการย้ายถิ่นฐานของผู้ย้ายถิ่นฐานและคนรุ่นใหม่ในระยะยาว

4. ขจัดความยากจนในกลุ่มผู้ยากไร้ และกลุ่มเปราะบาง ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้สิ้นซาก ควรเข้าใจความยากจน ในแง่นี้ ความยากจนไม่ได้เป็นเพียงมิติทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงมิติทางสังคม วัฒนธรรม และธรรมชาติด้วย ในทางปฏิบัติจริง คำว่าความยากจนควรได้รับการส่งเสริมการขจัด มากกว่า การลดลง เนื่องจาก การลดความยากจน นั้นขึ้นอยู่กับการแสดงเชิงปริมาณในรูปของความถี่ ร้อยละ ฯลฯ แต่ การขจัดความยากจน นั้นเกี่ยวกับเชิงคุณภาพมากกว่า ความก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงที่ใกล้เคียงกับแนวคิดสร้างสรรค์ของความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนทั้งด้านร่างกาย จิตวิญญาณ และปัญญา

5. แนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคตควรเลือกงานถาวรมากกว่างานชั่วคราว และเปลี่ยนจากงานในฟาร์มเป็นงานนอกภาคเกษตรอย่างกระฉับกระเฉงในระยะยาว

ด้านทุนทางการเงิน

1. กลยุทธ์ นโยบาย และแนวปฏิบัติในการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคตจำเป็นต้องมีกลไกที่ชัดเจนการแบ่งปันผลประโยชน์มากกว่าการเติบโตของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศโดยทั่วไป

2. ในวงจรโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ ไม่ควรพิจารณาเฉพาะการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกลไกการสร้างรายได้ที่แท้จริงและการแบ่งปัน

ผลประโยชน์ด้วย ควรวางไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น พลเมืองและผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ทุกคนจะได้รับประโยชน์ที่แท้จริงจากการเติบโตของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและความก้าวหน้าในการพัฒนา

3. แนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคต และกลยุทธ์การฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่จะต้องปฏิบัติต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีมากกว่าการเติบโตของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในทำนองเดียวกัน กลยุทธ์การตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคตควรส่งเสริมรายได้ระยะยาวมากกว่าการสร้างรายได้ระยะสั้นอย่างยั่งยืน

ด้านทุนทางกายภาพ

1. ในรูปแบบปัจจุบันสำหรับการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เกิดจากโครงการเหมืองแร่ เหมืองแร่มีศักยภาพในการสร้างงานมากกว่าภาคไฟฟ้าพลังน้ำ หากเงื่อนไขบางประการเป็นที่พึงพอใจ เช่น การลงทุนขนาดใหญ่ของคนงานในท้องถิ่น องค์ประกอบต่าง ๆ ของการพัฒนามนุษย์ และโครงสร้างพื้นฐาน งานที่เหมาะสม การส่งเสริมความมั่นคง การแบ่งปันผลประโยชน์ และอื่น ๆ

2. ในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำผู้พัฒนาโครงการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถพิจารณาต่อไปนี้สำหรับแนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคต และกลยุทธ์การฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ สิ่งเหล่านี้ถูกใช้อย่างแข็งขันในการส่งเสริมอุตสาหกรรมหรือธุรกิจขนาดเล็กในชนบท และปลายน้ำ เพื่อสนับสนุนแรงงานในท้องถิ่นมากกว่าแรงงานภายนอก หรือส่งเสริมจากโรงไฟฟ้าพลังน้ำระดับจุลภาคไปสู่ระดับมหภาค มีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์จากการแบ่งปันผลประโยชน์มากกว่าการสนับสนุนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ แนวทางปฏิบัติที่ทันสมัยจากการพัฒนาการดำรงชีวิต มากกว่าการสร้างใหม่ทางกายภาพ และวิธีการตั้งถิ่นฐานใหม่นี้ยังชอบจากการย้ายถิ่นฐานบางส่วนไปสู่การตั้งถิ่นฐานใหม่ นอกจากนี้ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาสถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เหมาะสมซึ่งอยู่ใกล้โรงงานหรือบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งผู้ย้ายถิ่นฐาน/คนงานสามารถเข้าถึงงาน และสร้างรายได้ได้ง่าย

3. ปัจจุบัน เขตเศรษฐกิจพิเศษกำลังดำเนินการเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ในประเทศลาว ดังนั้นการย้ายถิ่นฐานและการชดเชยที่เกิดจากเขตเศรษฐกิจพิเศษจะกลายเป็นกลยุทธ์และประเด็นสำคัญในบริบทการพัฒนานี้ เนื่องจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีความเสี่ยง และผลกระทบที่แตกต่างกันจากโครงการเหมืองแร่ ไฟฟ้าพลังน้ำ การพัฒนาเมือง ชนบท และโครงการพัฒนาอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตั้งถิ่นฐานที่เหมาะสมและกลยุทธ์การจ่ายผลตอบแทนให้ผู้ได้รับผลกระทบภายใต้ เขตเศรษฐกิจพิเศษอาจมุ่งเน้นไปที่การแบ่งปันผลประโยชน์มากกว่าการชดเชยเงินสด การส่งเสริมแรงงานในท้องถิ่นมากกว่าแรงงานอพยพ การปฏิบัติตั้งแต่การย้ายถิ่นฐานบางส่วนไปจนถึงการตั้งถิ่นฐานใหม่ และการส่งเสริมจากพนักงานโครงการเป็นเจ้าของโครงการควรได้รับการส่งเสริมในระยะยาว ซึ่งนำไปสู่**แนวทางและกลยุทธ์ในการยกระดับความเป็นอยู่ของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่** ดังนี้

คำว่า พัฒนา อาจเขียนได้หลายคำเช่น เติบโต ก้าวหน้า ความสุข ความเจริญ การเปลี่ยนแปลงใหม่ การปรับปรุง และการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม ความหมายนี้การตั้งถิ่นฐาน

ใหม่ในฐานะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการดำรงชีวิตได้ดำเนินการในลักษณะองค์รวม วิธีการนี้ปฏิบัติต่อกระบวนการทั้งหมดของหลายภาคส่วน เช่น สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสังคม ซึ่งควรจะเติบโตไปพร้อมกัน บางคนอาจกล่าวว่าการพัฒนาสังคมคือการสนับสนุนการพัฒนาโดยรวมเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนและเพื่อให้พวกเขามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา บางคนอาจชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทางสังคมนั้นเชื่อมโยงกับสภาพความเป็นอยู่และความพยายามที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของทุกคน ไม่ใช่แค่สำหรับอียูที่เลือกเท่านั้น ดังนั้นการพัฒนาอาจถูกกำหนดและใช้ในบริบทที่แตกต่างกันไปตามความเป็นจริงและสถานการณ์ในแต่ละมุมมองส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม กิจกรรมและผลลัพธ์การพัฒนาทั้งหมดควรตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและสามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนได้ในระยะยาว ควรสั่งสมการพัฒนาในหลายด้าน เช่น ด้านสัญลักษณ์ สังคม วัฒนธรรม ระบบนิเวศและการเมือง ตามที่คาดไว้สิ่งสำคัญที่สุดคือคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา กระบวนทัศน์การพัฒนาที่ดีไม่ควรสร้างผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อคน สัตว์และทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาสังคมที่แท้จริงไม่สามารถนำมาสู่สังคมได้หากผู้คนไม่ปลอดภัย นอกจากนี้ ความปลอดภัย สวัสดิภาพ และความสุขของทุกคนเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาสังคมและเป็นแนวทางใหม่ สำหรับมุมมองการพัฒนาสังคมที่ผู้คนอยากเห็นไปตลอดชีวิต ผู้คนเชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติและโลก การเคารพตนเอง ซึ่งกันและกัน ธรรมชาติ และการรู้จักใช้ประหยัด และปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างความยั่งยืนให้กับมนุษย์หรือความเป็นอยู่ที่ดี นักวางแผน และนักปฏิบัติหลายคนควรมีความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับความสัมพันธ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติงานควรจัดการเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมทรงกลมของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์สร้างปัญหาทางสังคม และธรรมชาติที่เรากำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับมุมมองทางสังคมศาสตร์ เช่น สังคมวิทยา จิตวิทยา มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐกิจ งานสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการ การตั้งถิ่นฐานใหม่ และกิจการอื่น ๆ ของมนุษย์ อาจช่วยให้เราเข้าใจความเป็นจริงของมนุษย์มากขึ้น สู่ความเป็นมนุษย์ที่ยั่งยืน

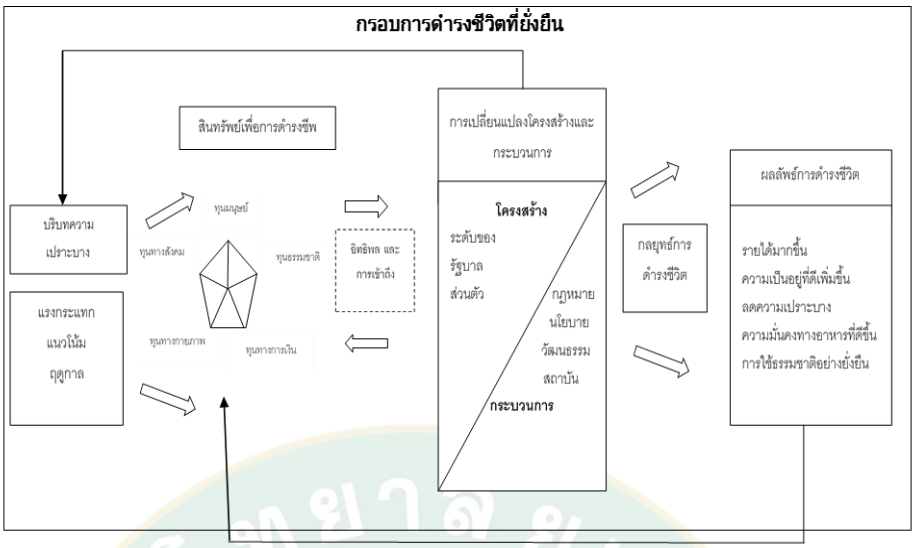

ภาพที่ 3 รูปแบบจำลองแนวคิดสำหรับการดำรงชีวิตที่ยั่งยืนจากโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ระดับการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการของชุมชนรวมทุกด้าน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.52 เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.15) การจัดสรรที่ดิน (ค่าเฉลี่ย 4.06) ด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค (ค่าเฉลี่ย 4.05) ด้านการประสานงาน (ค่าเฉลี่ย 3.98) ด้านการส่งเสริมอาชีพในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.86) ด้านการป้องกันความสงบและความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 3.75) ด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ (ค่าเฉลี่ย 3.71) ด้านการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย (ค่าเฉลี่ย 3.69) และด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล (ค่าเฉลี่ย 2.99) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการของชุมชนโดยรวมของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(n=350)

การบริหารจัดการ/รายด้าน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การจัดสรรที่ดิน	4.06	.482	มาก
2. ด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค	4.05	.743	มาก
3. ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน	4.15	.619	มาก
4. ด้านการส่งเสริมอาชีพในชุมชน	3.86	.591	มาก
5. ด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ	3.71	.735	มาก
6. ด้านการประสานงาน	3.98	.644	มาก
7. ด้านการป้องกันความสงบและความปลอดภัย	3.75	.557	มาก
8. ด้านการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย	3.69	.565	มาก
9. ด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล	2.99	.814	ปานกลาง
รวม	**3.52**	**.523**	**มาก**

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ผลการศึกษาการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการจัดสรรที่ดิน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดสรรที่ดิน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านการจัดสรรที่ดิน รวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 4.06 (S.D. = .481) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุดในการจัดสรรที่ดินตามลักษณะการใช้ประโยชน์ในที่ดินของชุมชน เช่น พื้นที่การเกษตร พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่สาธารณูปโภค พื้นที่ว่างและปลูกสร้างเพื่อทำกิจกรรม ฯลฯ (ค่าเฉลี่ย 4.10) รองลงมาได้แก่ จัดสรรที่ดินตามพื้นที่ถือครองเดิมของชุมชนและผู้ได้รับผลกระทบ (ค่าเฉลี่ย 4.08) และด้านจัดสรรที่ดินตามสภาพพื้นที่และเขตการปกครองของชุมชนเดิม (ค่าเฉลี่ย 4.05) ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

2. ด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค รวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 4.04 (S.D. = .743) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากในการที่ชุมชนควรมีแหล่งน้ำบาดาล (ค่าเฉลี่ย 4.18) รองลงมาได้แก่ ชุมชนมีแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 4.03) และชุมชนมีแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และกิจกรรมอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.01) ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

3. ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน รวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 4.15 (S.D. = .619) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ชุมชนมีทางเข้า-ออกที่สะดวกและปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.27) รองลงมาชุมชนมีสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล (ค่าเฉลี่ย 4.23) และชุมชนมีการจัดตั้งสถานศึกษา โรงเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.21) เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมาก ได้แก่ ชุมชนมีเส้นทางจราจรที่สะดวกสบายและปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.09) ชุมชนมีโทรศัพท์สาธารณะเพียงพอต่อความต้องการใช้งานของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 4.09) รองลงมา ชุมชนมีไฟฟ้าส่องสว่างทั่วชุมชนและเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 4.07) และชุมชนมีการตั้งการประปาประจำชุมชน เพื่อเป็นแหล่งน้ำในการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 4.03) ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

4. ด้านการส่งเสริมอาชีพในชุมชน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการส่งเสริมอาชีพในชุมชนพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านการส่งเสริมอาชีพในชุมชนรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.86 (S.D. = .591) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ สำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและส่งเสริมอาชีพของประชาชนในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.91) ส่งเสริม สนับสนุนการรวมกลุ่ม และจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพแปรรูป การผลิตทางการเกษตร กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.91) รองลงมามีการฝึกอาชีพ ฝึกอบรมตามความต้องการของประชาชน กลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อส่งเสริมอาชีพและสร้างโอกาสให้เกิดการทำงานสร้างรายได้แก่ประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.89) และสนับสนุนกิจกรรม เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงปัจจัยในการประกอบอาชีพ ทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.83) ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

5. ด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ รวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.71 (S.D. = .735) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการบำรุงรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เพื่ออนุรักษ์ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.73) รองลงมา มีการเชื่อมโยงวิถีชีวิตชุมชนกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.72) และสนับสนุน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น เช่น การจัดงานประเพณี การจัดงานสืบสานวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.72) ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

6. ด้านการประสานงาน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการประสานงานพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านการประสานงานรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.98 (S.D. = .644) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ การจัดประชุมชี้แจงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษาหารือข้อสรุปร่วมกันในปัญหาและการพัฒนาชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.01) รองลงมา การประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านหอกระจายข่าวชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.99) และชุมชนมีการจัดตั้งผู้นำชุมชนเพื่อเป็นสื่อกลางในการตัดสินข้อตกลงร่วมกันของประชาชนในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.97) ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

7. ด้านการป้องกันความสงบและความปลอดภัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการป้องกันความสงบและความปลอดภัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านการป้องกันความสงบและความปลอดภัยรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.75 (S.D. = .557) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ชุมชนมีการรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชนชน (ค่าเฉลี่ย 3.78) รองลงมา เสริมสร้างประสิทธิภาพในการรักษาความสงบปลอดภัยแก่ชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.76) และชุมชนมีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ค่าเฉลี่ย 3.75) ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

8. ด้านการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัยรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม

3.69 (S.D. = .565) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมให้เลือกซื้อและบริโภค อาหาร ที่สะอาดมีคุณค่า และปลอดสารปนเปื้อน (ค่าเฉลี่ย 3.73) ส่งเสริมให้ประชาชนออกกำลังกาย (ค่าเฉลี่ย 3.73) รองลงมา ส่งเสริมให้ลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อลดปัญหาสุขภาพที่เกิดจาก บุหรี่ สุรา สารเสพติดและการพนันในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.71) และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน เช่น จัดสิ่งแวดล้อมในบ้านให้น่าอยู่ จัดตั้งชมรมหรือจัดตั้งกิจกรรมรณรงค์สิ่งแวดล้อมในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.71) ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

9. ด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการส่งเสริมด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม 2.99 (S.D. = .814) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะในครัวเรือน การคัดแยกขยะเปียก ขยะอันตราย และขยะแห้ง (ค่าเฉลี่ย 3.11) รองลงมา การสร้างความรับผิดชอบและจิตสำนึกของคนในชุมชน เช่น คัดแยกขยะ หรือทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง (ค่าเฉลี่ย 3.08) มีการจัดการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลอย่างถูกสุขลักษณะ (ค่าเฉลี่ย 3.08) และมีการจัดการกำจัดขยะอันตรายอย่างถูกสุขลักษณะ (ค่าเฉลี่ย 2.89) การให้ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่ การนำมาแก้ไขหรือซ่อมแซมใช้ใหม่ การนำมาแปรรูปตามประเภทของขยะ และหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก (ค่าเฉลี่ย 2.89) ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(n= 350)

การบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ด้านการจัดสรรที่ดิน						**4.06**	**.481**	**มาก**
1. จัดสรรที่ดินตามสภาพพื้นที่และเขตการปกครองของชุมชนเดิม	50 (14.3)	269 (76.9)	28 (8.0)	3 (0.9)	-	4.05	.506	มาก
2. จัดสรรที่ดินที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับประชาชนหรือผู้ได้รับผลกระทบ	50 (14.3)	273 (78.0)	23 (6.6)	3 (0.9)	1 (0.3)	4.05	.516	มาก
3. จัดสรรที่ดินตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของโครงการ	60 (17.1)	251 (71.7)	35 (10.0)	4 (1.1)	-	4.05	.562	มาก
4. จัดสรรที่ดินตามลักษณะการใช้ประโยชน์ในที่ดินของชุมชน เช่น พื้นที่การเกษตร พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่สาธารณูปโภค พื้นที่ว่างและปลูกสร้างเพื่อทำกิจกรรม ฯลฯ	77 (22.0)	236 (67.4)	33 (9.4)	3 (0.9)	1 (0.3)	4.10	.604	มาก
5.จัดสรรที่ดินตามพื้นที่ถือครองเดิมของชุมชนและผู้ได้รับผลกระทบ	72 (0.6)	237 (67.7)	37 (10.6)	4 (1.1)	-	4.08	.593	มาก
2. การจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค						**4.04**	**.743**	**มาก**
1. ชุมชนมีแหล่งน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคและบริโภค	85 (24.3)	207 (59.1)	40 (11.4)	14 (4.0)	4 (1.1)	4.01	.788	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n= 350)

การบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
2. ชุมชนมีแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และกิจกรรมอื่น ๆ	8	213	35	14	5	4.01	.792	มาก
	(23.7)	(60.9)	(10.0)	(4.0)	(1.4)			
3. ชุมชนมีแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน	86	214	32	11	7	4.03	.802	มาก
	(24.6)	(61.1)	(9.1)	(3.1)	(2.0)			
4. ชุมชนมีแหล่งน้ำบาดาล	91	216	27	11	5	4.08	.766	มาก
	(26.0)	(61.7)	(7.7)	(3.1)	(1.4)			
3. การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน						**4.15**	**.619**	**มาก**
1. ชุมชนมีเส้นทางจราจรที่สะดวกสบายและปลอดภัย	81	225	40	4	-	4.09	.619	มาก
	(23.1)	(64.3)	(11.4)	(1.1)				
2. ชุมชนมีไฟฟ้าส่องสว่างทั่วชุมชนและเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมในครัวเรือน	85	218	38	4	5	4.07	.723	มาก
	(24.3)	(62.3)	(10.9)	(1.1)	(1.4)			
3. ชุมชนมีการตั้งการประปาประจำชุมชน เพื่อเป็นแหล่งน้ำในการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน	91	202	40	10	7	4.03	.818	มาก
	(26.0)	(57.7)	(11.4)	(2.9)	(2.0)			
4. ชุมชนมีโทรศัพท์สาธารณะเพียงพอต่อความต้องการใช้งานของประชาชน	107	108	53	9	1	4.09	.761	มาก
	(30.6)	(51.4)	(15.1)	(2.6)	(0.3)			
5. ชุมชนมีทางเข้า-ออกที่สะดวกและปลอดภัย	130	186	31	3	-	4.27	.652	มากที่สุด
	(37.1)	(53.1)	(8.9)	(0.9)				

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n= 350)

การบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
6. ชุมชนมีรางระบายน้ำเพื่อป้องกันภัยพิบัติ	128 (36.6)	175 (50.0)	34 (9.7)	10 (2.9)	3 (0.9)	4.19	.788	มาก
7. ชุมชนมีสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล	163 (46.6)	133 (38.0)	32 (9.1)	14 (4.0)	8 (2.3)	4.23	.935	มากที่สุด
8. ชุมชนมีการจัดตั้งสถานศึกษา โรงเรียน	155 (44.3)	137 (39.1)	34 (9.7)	24 (6.9)	-	4.21	.879	มากที่สุด
4. การส่งเสริมอาชีพในชุมชน						**3.86**	**.591**	**มาก**
1. สำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและส่งเสริมอาชีพของประชาชนในชุมชน	44 (12.6)	241 (68.9)	54 (15.4)	11 (3.1)	-	3.91	.631	มาก
2. การฝึกอาชีพ ฝึกอบรมตามความต้องการของประชาชน กลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อส่งเสริมอาชีพและสร้างโอกาสให้เกิดการทำงานสร้างรายได้แก่ประชาชน	49 (14.0)	228 (65.1)	60 (17.1)	13 (3.7)	-	3.89	.671	มาก
3. ส่งเสริม สนับสนุนการรวมกลุ่ม และจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพแปรรูป การผลิตทางการเกษตร กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรม	53 (15.1)	229 (65.4)	54 (15.4)	13 (3.7)	1 (0.3)	3.91	.688	มาก
4. สนับสนุนกิจกรรม เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงปัจจัยในการประกอบอาชีพทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน	31 (8.9)	242 (69.1)	63 (18.0)	13 (3.7)	1 (0.3)	3.83	.643	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n= 350)

การบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
5. ส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ เทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพของประชาชน	22 (6.3)	244 (69.7)	65 (18.6)	14 (4.0)	5 (1.4)	3.75	.691	มาก
6. กำหนดพื้นที่ผ่อนผัน เพื่อให้ประชาชนมีสถานที่จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ เช่น ตลาดชุมชน แผงจำหน่าย	55 (15.7)	204 (58.3)	73 (20.9)	18 (5.1)	-	3.85	.741	มาก
7. การจัดทำแผนการส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาของโครงการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	39 (11.1)	228 (65.1)	63 (18.0)	20 (5.7)	-	3.82	.699	มาก
8. มีการติดตามและประเมินผลแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพในชุมชนและปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปสู่ความต้องการของประชาชนในทุกระดับ	43 (12.3)	220 (62.9)	7 (19.1)	20 (5.7)	-	3.82	.715	มาก
5. ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ						**3.71**	**.735**	**มาก**
1. การจัดองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อของคนในชุมชน	35 (10.0)	210 (60.1)	72 (20.6)	32 (9.1)	1 (0.3)	3.70	.781	มาก
2. มีการเชื่อมโยงวิถีชีวิตชุมชนกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	34 (9.7)	217 (62.0)	66 (18.9)	32 (9.1)	1 (0.3)	3.72	.774	มาก
3. สนับสนุน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น เช่น การจัดงานประเพณี การจัดงานสืบสานวัฒนธรรม	32 (9.1)	225 (64.3)	61 (17.4)	27 (7.7)	5 (1.4)	3.72	.791	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n= 350)

การบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4. สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการบำรุงรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เพื่ออนุรักษ์ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้	30 (8.6)	226 (64.6)	64 (18.3)	28 (8.0)	2 (0.6)	3.73	.753	มาก
5. ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อให้ศิลปะพื้นบ้านได้มีโอกาสถ่ายทอดความงดงามของศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่นไปยังประชาชนและเยาวชน เพื่อการศึกษาเรียนรู้และสืบทอดต่อไปยังอนุชนรุ่นหลัง	32 (9.1)	216 (61.7)	69 (19.7)	32 (9.1)	1 (0.3)	3.70	.770	มาก
6. สนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาศักยภาพผู้นำศาสนา การศึกษาวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสืบทอดให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ตลอดไป	23 (6.6)	220 (62.9)	72 (20.6)	30 (8.6)	5 (1.4)	3.65	.787	มาก
7. ส่งเสริม สนับสนุนพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาจิตใจประชาชน	31 (8.9)	227 (64.9)	58 (16.6)	29 (8.3)	5 (1.4)	3.71	.797	มาก
6. การประสานงาน						**3.98**	**.644**	**มาก**
1. ชุมชนมีการจัดตั้งผู้นำชุมชนเพื่อเป็นสื่อกลางในการตัดสินข้อตกลงร่วมกันของประชาชนในชุมชน	66 (18.9)	212 (60.6)	66 (18.9)	6 (1.7)	-	3.97	.668	มาก
2. การจัดประชุมชี้แจงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษาหารือข้อสรุปร่วมกันในปัญหาและการพัฒนาชุมชน	76 (21.7)	207 (59.1)	61 (17.4)	6 (1.7)	-	4.01	.679	มาก
3. การประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านหอกระจายข่าวชุมชน	72 (20.6)	211 (60.3)	58 (16.6)	9 (2.6)	-	3.99	.690	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n= 350)

การบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
7. การป้องกันความสงบและความปลอดภัย						**3.75**	**.557**	**มาก**
1. ชุมชนมีการรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชนชน	26 (7.4)	236 (67.4)	75 (21.4)	12 (3.4)	1 (0.3)	3.78	.637	มาก
2. ชุมชนมีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	17 (4.9)	242 (69.1)	78 (22.3)	12 (3.4)	1 (0.3)	3.75	.610	มาก
3. เสริมสร้างประสิทธิภาพในการรักษาความสงบปลอดภัยแก่ชุมชน	21 (6.0)	239 (68.3)	77 (22.0)	12 (3.4)	1 (0.3)	3.76	.623	มาก
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม อบายมุขและสิ่งเสพติด	21 (6.0)	229 (65.4)	82 (23.4)	16 (4.6)	2 (0.6)	3.72	.671	มาก
5. กระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันความสงบ	10 (2.9)	253 (72.3)	70 (20.0)	15 (4.3)	2 (0.6)	3.73	.614	มาก
8. การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย						**3.69**	**.565**	**มาก**
1. ส่งเสริมให้ประชาชนรวมกันจัดกิจกรรมด้านสุขภาพในรูปของชมรมด้านสุขภาพ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มประชาคม ชมรมสร้างสุขภาพ เป็นต้น	20 (5.7)	206 (58.9)	108 (30.9	16 (4.6)	-	3.66	.657	มาก
2. ส่งเสริมให้ประชาชนออกกำลังกาย	17 (4.9)	243 (69.4)	69 (19.7)	21 (6.0)	-	3.73	.644	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n= 350)

การบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
3. ส่งเสริมให้เลือกซื้อและบริโภค อาหาร ที่สะอาดมีคุณค่า และปลอดสารปนเปื้อน	23 (6.6)	229 (65.4)	79 (22.6)	19 (5.4)	-	3.73	.662	มาก
4. ส่งเสริมให้ประชาชนให้สร้างอนามัย สิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อความสะอาดปลอดภัยของที่อยู่อาศัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อสุขภาพ	18 (5.1)	225 (64.3)	88 (25.1)	19 (5.4)	-	3.69	.653	มาก
5. ส่งเสริมให้ลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อลดปัญหาสุขภาพที่เกิดจาก บุหรี่ สุรา สารเสพติดและการพนันในชุมชน	25 (7.1)	221 (63.1)	83 (23.7)	21 (6.0)	-	3.71	.684	มาก
6. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน เช่น จัดสิ่งแวดล้อมในบ้านให้น่าอยู่ จัดตั้งชมรมหรือจัดตั้งกิจกรรมรณรงค์สิ่งแวดล้อมในชุมชน	15 (4.3)	236 (67.4)	83 (23.7)	16 (4.6)	-	3.71	.618	มาก
9. การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล						**2.99**	**.814**	**ปานกลาง**
1. การให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะในครัวเรือน การคัดแยกขยะเปียก ขยะอันตราย และขยะแห้ง	11 (3.1)	127 (36.3)	111 (31.7)	93 (26.6)	8 (2.3)	3.11	.914	ปานกลาง
2. การสร้างความรับผิดชอบและจิตสำนึกของคนในชุมชน เช่น คัดแยกขยะหรือทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง	9 (2.6)	130 (37.1)	100 (28.6)	103 (29.4)	8 (2.3)	3.08	.925	ปานกลาง
3. มีการจัดการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลอย่างถูกสุขลักษณะ	14 (4.0)	122 (34.9)	102 (29.1)	102 (29.1)	10 (2.9)	3.08	.954	ปานกลาง
4. มีการจัดการกำจัดขยะอันตรายอย่างถูกสุขลักษณะ	14 (4.0)	78 (22.3)	121 (34.6)	130 (37.1)	7 (2.0)	2.89	.908	ปานกลาง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n= 350)

การบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
5. การอำนวยความสะดวกของจุดหรือหลุมทิ้งขยะ และสิ่งปฏิกูลที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คนในชุมชนและภายนอกชุมชน	4 (1.1)	91 (26.0)	120 (34.3)	128 (36.6)	7 (2.0)	2.88	.859	ปานกลาง
6. มีการจัดตั้งธนาคารขยะ	10 (2.9)	73 (20.9)	131 (37.4)	127 (36.3)	9 (2.6)	2.85	.877	ปานกลาง
7. การให้ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่ การนำมาแก้ไขหรือซ่อมแซมใช้ใหม่ การนำมาแปรรูปตามประเภทของยะ และหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก	5 (1.4)	87 (24.9)	129 (36.9)	122 (34.9)	7 (2.0)	2.89	.851	ปานกลาง
8. การจัดตั้งศูนย์คัดแยกขยะและสิ่งปฏิกูลในชุมชน	3 (0.9)	88 (25.1)	128 (36.6)	120 (34.3)	11 (3.1)	2.86	.859	ปานกลาง
รวมทุกด้าน						**3.52**	**.523**	**มาก**

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

การจัดการชุมชนในพื้นที่ราบสูงนากาย ภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผลการศึกษาการจัดการชุมชนบริเวณที่ราบสูงนากาย ได้แก่ การจัดสรรที่ดิน การจัดการแหล่งน้ำและการอุปโภคบริโภค การจัดการโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมอาชีพชุมชน การจัดการวัฒนธรรมและ ความเชื่อ การประสานงานโครงการ การรักษาความสงบ การส่งเสริมสุขภาพ และการกำจัดของเสีย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การจัดสรรที่ดิน

การจัดสรรที่ดินมีความเหมาะสม และ มีข้อตกลงร่วมกันของคณะกรรมการส่วนกลาง จังหวัด และอำเภอ โดยมีการออกแบบรายละเอียดที่ดินก่อสร้าง ที่ดินเกษตรกรรม ที่ดินสวน ที่ดินสาธารณประโยชน์ วัด สุสาน ฯลฯ มีการจัดสรรโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่นที่ทำการหมู่บ้าน สถานีอนามัย โรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้บริษัทพัฒนาโครงการได้บุกเบิกพื้นที่พร้อมจัดหาอุปกรณ์และรั้วให้กับราษฎร เพื่อจัดสรรที่ดินทำกินให้กับราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการน้ำเทิน 2 ครอบครัว ๆ ละ 0.6 เฮกตาร์ พร้อมจัดสรรที่อยู่อาศัยและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์ ท่านพูลทักษ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ที่กล่าวว่า “การจัดสรรที่ดิน เป็นการจัดสรรที่มีความเหมาะสมและมีข้อตกลงร่วมกันของคณะกรรมการส่วนกลาง จังหวัด และอำเภอ”

อนึ่ง หลายท่านกล่าวว่าการจัดสรรที่ดินเป็นงานจัดสรรที่ดินในเขตนากาย ซึ่งแบ่งชัดเจนเป็นที่ดินสำหรับก่อสร้าง ที่ดินสวน ที่ดินสาธารณประโยชน์ ได้แก่ วัด สุสาน ฯลฯ เช่น ท่านเทพ ท่านนคร วงศาล รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคชะนะ (อดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่ปฏิบัติงานในโครงการ) คุณลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 คุณมณีวรรณ ไชยมณี เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิค กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และราษฎรในหมู่บ้านอีกจำนวนหนึ่ง เช่น ท่านโสธา ท่านบุญมี สีสะวัน เป็นต้น

ในเวลาเดียวกันมีบางคนกล่าวว่า พื้นที่การผลิต 0.6 เฮกตาร์ได้รับการจัดสรรให้กับราษฎร บริษัท พัฒนาโครงการเป็นผู้บุกเบิกพื้นที่รวมถึงการจัดหาอุปกรณ์และรั้วและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับประชาชน คนในหมู่บ้าน

จากการสัมภาษณ์ ท่านคำสุข ทานุวงศ์ พนักงานสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอำเภอนากาย และท่านบุญมา พุฒ สภาประชาชน หมู่บ้านนากายมีความเห็นคล้ายคลึงกันซึ่งนักศึกษาสรุปได้ดังนี้

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน คือ สะดวกใช้ที่ดินกว้างขวางโดยเฉพาะพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งกินพื้นที่กว้าง ทำนา ทำไร่ ปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารหมุนเวียนตามฤดูกาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้พ่อแม่มีกินมีใช้อย่างสบาย ๆ ส่วนที่ดินก่อสร้างก็สามารถสร้างและพัฒนาได้อย่างกว้างขวาง เพราะมีที่ว่างอยู่มาก ดังนั้น การขยายเครือข่ายครอบครัวภายในหมู่บ้านจึงไม่มีปัญหาแต่อย่างใด เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในการก่อสร้าง นอกจากนี้ ยังมีผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางกว่าและเป็นพื้นที่ของราษฎรที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติมาทำกินอีกแห่งเพราะเป็นแหล่งอาหาร ให้คุณหรืออาจกล่าวได้ว่าพื้นป่าเป็นแหล่งตอบสนองความต้องการของคนในหมู่บ้าน โดยเฉพาะคนในหมู่บ้านเมื่อนำต้นไม้มาสร้างที่อยู่อาศัยใช้เป็นยารักษาโรคเช่นใช้ พื้นที่ป่าและพันธุ์ไม้เป็นยารักษาโรคต่าง ๆ (สัมภาษณ์วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2566)

จากการสัมภาษณ์ท่านแก้ว ลุนโทสะ อายุ 54 ปี กำนันบ้านพร้อมลูกบ้านอีก 2 คน เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของหมู่บ้านนากายให้ความเห็นทำนองเดียวกันว่า “จากความสะดวกสบายเหล่านั้นทำให้หมู่บ้านคยาประสบปัญหา เช่น ทางเข้าหมู่บ้านลำบากมาก ภายในหมู่บ้านมีแต่คนเดิน ถ้าเดินทางโดยรถยนต์ต้องไปหมู่บ้านข้างเคียงก่อน เป็นถนนเพราะถนนขณะนั้นไม่สะดวกสบาย ในอดีตหมู่บ้านนาคายมีการใช้ที่ดินรูปแบบต่าง ๆ กัน ตามวัฒนธรรมดั้งเดิมตั้งแต่บรรพบุรุษ เช่น ใช้ที่ดินตามบรรพบุรุษที่ได้มาแล้วและตกทอดสู่รุ่นลูกหลาน (สัมภาษณ์วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2566)

จากการสัมภาษณ์ ท่านทองคำ องค์กรชาวหนุ่มบ้านดอนถึงปัญหาการจัดสรรพื้นที่หมู่บ้านว่า “ทางโครงการได้จัดสรรที่ดินให้ประชาชนได้ใช้อย่างสะดวกสบายและอำนวยความสะดวกในทุก ๆ ด้าน ทั้งที่ดินสำหรับก่อสร้าง ที่ดินทำกิน รั้วสวน ฯลฯ สะดวกขึ้นกว่าเมื่อก่อนในพื้นที่หมู่บ้านเดิมแต่ก็ยังมีปัญหาในบางส่วน เช่นพื้นที่ตลาดยังไม่แล้วเสร็จ ค้าขายลำบาก อีกทั้งยังมีปัญหาเรื่องที่ดินทำกินที่ยังเป็นพื้นที่เจ้าของเก่าซึ่งโครงการยังไม่สามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ หมู่บ้านนาคายของเราหลังจากย้ายก็ได้รับค่าชดเชยตามนั้นมาแต่แรกอัตราการเพาะกล้าและอัตราที่ทำกินก็เป็นไปตามอัตราและการส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรเลี้ยงสัตว์ให้ประชาชนสามารถเลี้ยงได้ทั้งหมดครอบครัวและค่าทดแทนเป็นเงินจำนวนหนึ่งสำหรับที่ดินที่ราษฎรใช้มาแต่เดิมและวัตถุอื่น ๆ (สัมภาษณ์วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2566)

ท่านคำสุข ทานุวงศ์ อายุ 33 ปี พนักงานสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สัมภาษณ์ว่า “ปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนาคาย นั้น เป็นเพราะชาวบ้านรู้ว่ามีแต่สิ่งที่ต้องการและไม่มีข้อตกลงกับโครงการจึงเกิดการเคลียร์กันมากมายไม่ว่าจะเป็นปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น การเคลียร์พื้นที่ ได้รับอนุญาตแล้ว" (สัมภาษณ์วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2566)

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าการใช้ที่ดินแต่ละประเภทของคนในหมู่บ้านบริเวณหมู่บ้านเดิมมีความ สะดวกสบายในการอยู่อาศัยสามารถใช้ที่ดินได้ทุกประเภทตามใจชอบโดยไม่มีการบังคับ

กฎระเบียบเพราะวิถีชีวิตส่วนใหญ่ยังคงกลมกลืนกับธรรมชาติ พื้นที่รอบหมู่บ้านนาคายส่วนใหญ่ยังคงเป็นดินธรรมชาติเพราะยังไม่ได้รับการแผ้วถางเพื่อทำกิจกรรมทางสังคมของมนุษย์ แต่ผู้คนกลับใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตและพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเพื่อความอยู่รอดและอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติของผืนดินและผืนน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตให้มีกินมีใช้ ขายและใช้ตลอดทั้งปี การจัดสรรที่ดินของผู้ทำโครงการให้กับชุมชนเป็นไปอย่างมีระบบและมีระเบียบชัดเจนในการแบ่งพื้นที่เพื่อให้ใช้พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดสรรที่ดินเพื่อการเกษตร ที่ดินอาคาร ที่ดินสาธารณประโยชน์ ที่ดินสำหรับโครงสร้างพื้นฐาน ที่ดินเพื่อการเกษตรและอื่น ๆ

2. การจัดการแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค

ผลการศึกษาการจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคพบว่า โครงการได้จัดหาน้ำจากน้ำลิน เจาะน้ำบาดานเพื่อการอุปโภคและบริโภคแก่ราษฎรได้มีการจัดสรรอย่างละเอียดโดยกำหนดและคำนวณให้เพียงพอสำหรับ ความต้องการของผู้ใช้ในหมู่บ้านโดยเฉลี่ยน้ำบาดาน 1 บ่อ ใช้ได้ 4-5 ครอบครัว หรือมากกว่านั้น ขึ้นอยู่กับที่ตั้งของบ้านที่จะใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภค และยังอาศัยน้ำผิวดินและน้ำในอ่างเพื่อให้ ประชาชนมีน้ำใช้อย่างสะดวกสบาย ซึ่งได้แสดงให้เห็นในการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องดังนี้

ท่านลาตี ดวงทิคนันทสันต์ ภาพวันและคุณบุญมี สีสะหวัน ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคไปในแนวทางเดียวกัน คือ บริษัทพัฒนาโครงการได้จัดสรรน้ำบาดาลสะอาดให้ชาวบ้านเฉลี่ย 4-5 ครอบครัวต่อบ่อ หรือมากกว่านั้นขึ้นอยู่กับที่ตั้งของบ้านสำหรับ น้ำดื่มและสาธารณูปโภคอื่น ๆ รวมทั้งน้ำผิวดินและน้ำในอ่างในพื้นที่โครงการ ท่านพูลทักษ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้ากรมตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า โครงการดังกล่าวได้จัดหาน้ำให้แต่ละครอบครัวและได้จัดหาน้ำเพิ่มเติมให้กับราษฎร บางพื้นที่ ด้านท่านเทพนคร วงศ์สมุทร รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคชะนะ (อดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยปฏิบัติงานในโครงการ) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอุปโภคบริโภคว่า มีการจัดสรรรายละเอียดโดย การกำหนดและคำนวณให้เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ในหมู่บ้าน

นอกจากนี้ ท่านคำไผ่ ยังให้ความเห็นอีกว่า การจัดการแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภคเป็นโครงการที่จัดหาน้ำให้ครอบครัวและหลายครอบครัวได้รับน้ำใช้ ท่าน เศรษถา กล่าวว่า โครงการให้ความสำคัญกับการจัดหาน้ำสะอาด เช่น บ่อบาดาล เพื่อให้ ได้มีน้ำใช้อย่างสะดวก และนางมณีวรรณ ไชยมณี โครงการจัดสรรน้ำบาดาลสะอาดสำหรับดื่มและใช้ประโยชน์อื่น ๆ ทั้งน้ำผิวดินและน้ำในอ่าง

โดยสรุปในการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค บริษัทพัฒนา โครงการหรือโครงการน้ำเทิน 2 ได้จัดหาน้ำสะอาดให้ประชาชนได้ใช้ เช่น การขุดเจาะน้ำบาดาลเป็นหลักและในขณะเดียวกัน พื้นที่ได้จัดหาน้ำจากลิน บ่อน้ำ และน้ำผิวดิน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้ใช้อย่างทั่วถึง

3. การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน

ผลการศึกษาการจัดการโครงสร้างพื้นฐานพบว่า โครงการจัดให้มีไฟฟ้า จัดทำแผนที่ ถนน สร้างถนนไปยังแต่ละหมู่บ้าน มีสถานีอนามัย ที่ทำการหมู่บ้าน โรงเรียน โรงงาน ตลาด คิวรถ และสโมสรหมู่บ้าน

ซึ่งแสดงออกในคำสัมภาษณ์เป็นเสียงเดียวกันของผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ท่าน ภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ ท่านเทพนคร วงศ์สมัย ท่านละติ ท่านบุญมี สีสะวัน ท่านคำไผ่ ท่านดวงใจ นันทสันต์ นางสาวประภาวรรณ ท่านเศรษถา และคุณมณีวรรณ ชัยมณี ที่ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5/4/2566 ว่า ผู้จัดทำโครงการได้สร้างโรงเรียนสำหรับแต่ละหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบ สร้างสถานีอนามัยสำหรับแต่ละหมู่บ้าน สร้างถนนทางเข้าแต่ละหมู่บ้าน ตลาดและที่ทำการหมู่บ้าน สร้างโรงเรียน ตลาด คิวรถ และมีรายละเอียดการจัดสรร ไฟฟ้า ประปา โรงงาน สโมสรหมู่บ้าน เป็นต้น

โดยสรุป การบริหารโครงสร้างพื้นฐานเป็นหน้าที่ของโครงการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการตลอดจนประชาชนในพื้นที่ได้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สถานีอนามัย โรงเรียน ระบบไฟฟ้า ตลาดแลกเปลี่ยนสินค้า คิวรถ สโมสร และที่ทำการหมู่บ้าน เพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างสะดวกสบาย

4. การส่งเสริมอาชีพในชุมชน

ผลการศึกษาการส่งเสริมอาชีพในชุมชน พบว่า มีการจัดสรรให้ราษฎรตามข้อเสนอของราษฎรโดยแบ่งเป็นแต่ละกลุ่มอาชีพและมีสวนสาธิตในการดำเนินการอาชีพต้นแบบให้แก่ ประชาชน และนำประชาชนไปปฏิบัติ ซึ่งมีแผนงานรายละเอียดในการส่งเสริมอาชีพและฟื้นฟูความเป็นอยู่ด้วยความช่วยเหลือทางวิชาการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตร การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชและการจัดตั้งโครงการ หรือสมาคมโรงเลื่อยไม้ประจำหมู่บ้านที่ให้เงินช่วยเหลือแก่ราษฎรทุกปี ซึ่งรวมการส่งเสริมใน 8 อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ ตกปลา ค้าขาย ใช้แรงงาน ทำไร่ หาของป่า เพื่อเป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ซึ่งแสดงไว้ในการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังนี้

ในการให้สัมภาษณ์ของท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ปี พ.ศ. 2566 มีความเห็นว่าการส่งเสริมอาชีพในชุมชนเป็นการจัดสรรอาชีพให้กับประชาชนตามข้อเสนอของประชาชนโดย

แบ่งเป็นแต่ละกลุ่มอาชีพและมีสวนสาธิตการนำอาชีพต้นแบบให้กับราษฎรและนำราษฎรไปปฏิบัติในทำนองเดียวกัน ท่านเทพนคร วงศ์สมุทร รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคชะนะ (อดีต นักวิชาการ ที่เคยดำเนินโครงการฯ) กล่าวว่า ในการส่งเสริมอาชีพในชุมชนนั้น โครงการมี แผนรายละเอียดการส่งเสริมอาชีพและฟื้นฟูความเป็นอยู่ซึ่งเห็นได้จากโครงการความช่วยเหลือทางวิชาการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตร การใช้ปุ๋ย สารเคมี การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืช เป็นต้น นอกจากนี้ ท่านลาตี ท่านบุญมี สีสะหวัน ท่านคำไผ่ ท่านดวงใจ นันทสันต์ นางประภาวันและนางมณีวรรณ ไชยมณี ก็มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่าในการส่งเสริมอาชีพในชุมชนนั้นพื้นที่โครงการส่งเสริม 5 อาชีพให้กับชุมชน เช่น ทำนา เลี้ยงสัตว์ และประมง ป่าหมู่บ้านและบริการการท่องเที่ยวเป็นหลัก ตลอดจนส่งเสริมการค้า แรงงาน การทำไร่ ทำนา การประมง ฯลฯ เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่

ท่าน สีบุนเรือง เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมของธนาคารโลกให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายนปี พ.ศ.2566 เกี่ยวกับประเด็นที่ว่า "เราอาศัยแผนงานของโครงการปศุสัตว์ การเกษตร และการประมงในที่ราบสูงนากาย และเห็นว่าต้องแก้ปัญหา ปรับปรุงปริมาณอาหารสัตว์ และแปลงที่ดินบางส่วนให้เป็นทุ่งเลี้ยงสัตว์สำหรับสัตว์ ระดมเกษตรกรมาบริหารฝูงเป็นธุรกิจสร้างรายได้แทนที่จะเก็บไว้เป็นที่สะสมทรัพย์ต่อไป แต่ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำให้จำนวนปศุสัตว์และที่ดินกลับมาสมดุลอีกครั้ง โดยไม่เปลี่ยนแปลงการจัดการการใช้ที่ดินและปศุสัตว์มากนัก”

ท่านพลิม ดาละวงศ์ อดีตพนักงานอาวุโสโครงการน้ำเทิน 2 ซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับงานการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการฯ “การทำนาหมายความว่าคนได้ทำงานอย่างขยันขันแข็งในการเพาะปลูกแล้ว เมื่อย้ายไปยังหมู่บ้านที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ ประชาชนมีความกระตือรือร้น ความสำเร็จยังคงเป็นสิ่งที่ท้าทายและไม่สามารถสร้างรายได้จากหลายสาเหตุ เช่น พื้นที่จำกัด สภาพดินและคุณภาพของดินไม่สะดวก การปลูกไม่สวยงาม ระบบชลประทานไม่เป็นไปตามแผน”

กล่าวโดยสรุปในการส่งเสริมอาชีพ บริษัทพัฒนาโครงการน้ำเทิน 2 ได้ให้ความสนใจในการส่งเสริมโดยมีแผนการฟื้นฟูความเป็นอยู่อย่างละเอียดโดยช่วยเหลือด้านเทคนิคการเกษตร การใช้ปุ๋ย การใช้สารเคมี และการจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชต่าง ๆ ตลอดจนจัดตั้งสมาคมโรงเลื่อยไม้ประจำหมู่บ้าน และ ให้เงินแก่ราษฎรในการลงทุนในแต่ละปีพร้อมทั้งส่งเสริมอาชีพแก่ราษฎร เช่น การปศุสัตว์ การประมง การบริการ การท่องเที่ยวเพื่อให้ราษฎรมีงานทำและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

5. วัฒนธรรมและความเชื่อ

ผลการศึกษาวัฒนธรรมและความเชื่อพบว่า โครงการฯ ได้ส่งเสริมวัฒนธรรมโดยเฉพาะพระพุทธศาสนาโดยการสร้างวัดและระดมคนไม่ให้เชื่อเรื่องผี เพราะคนในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่เป็นชาวมากองและนับถือผี นอกจากนี้ยังมี ชนเผ่าอาเฮอที่นับถือศาสนาพุทธ ผี และศาสนาคริสต์

ซึ่งแสดงออกจากคำสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในหมู่บ้านสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5 เมษายนปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

สัมภาษณ์คุณ ประภาวัน คนในหมู่บ้านให้ความเห็นว่า คนในหมู่บ้านมีหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่รวมกันแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็จะมีขนบธรรมเนียมและความเชื่อที่แตกต่างกันไป

นอกจากนี้ หลาย ๆ ท่านลงความเห็นไปในทางเดียวกันว่า คนย้ายถิ่นฐานส่วนใหญ่เป็นหมอผี ผีฟ้า และส่วนใหญ่นับถือผี เช่น ท่านลาตี ท่านบุญมี สีสะหวัน ท่านคำไผ่ ท่านศรัทธา และนางมณีวรรณ ไชยมณี

ด้านท่านดวงใจ นันดาสัน หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมและความเชื่อว่า มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายกลุ่มที่ย้ายเข้ามาในแต่ละหมู่ บ้าน กลุ่มชาติพันธุ์อาเฮอนับถือศาสนาพุทธ ผี และศาสนาคริสต์

พร้อมกันนี้ ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้ากรมตรวจทั่วไปและสิ่งแวดล้อมของโครงการลงทุน กรมตรวจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวง ทส. ได้ให้ความเห็นโดยรวมว่า โครงการฯ มีการส่งเสริม วัฒนธรรมความเป็นชาติชาวพุทธด้วยการสร้างวัดและระดมคนไม่ให้เชื่อเรื่องผีมากเกินไป

โดยสรุปแล้วประชาชนในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ในเมืองนากาย ส่วนใหญ่เป็นชนเผ่ามะกอง อาเฮอ และเผ่าบลู ซึ่งส่วนใหญ่เชื่อเรื่องผี แต่โครงการฯ ได้สนับสนุนให้ราษฎรเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธที่เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้นโดยสร้างวัดและระดมประชาชน อย่าไปเชื่อเรื่องภูติผีมากนัก

6. การประสานงานโครงการ

ผลการศึกษาการประสานงานโครงการของผู้เกี่ยวข้องพบว่า โครงการฯ มีการประสานงานอย่างดีกับคณะกรรมการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างสม่ำเสมอโดยมีการประชุมทุกสัปดาห์และรายงานสถานการณ์ในแต่ละหมู่บ้าน ขณะเดียวกัน มีสำนักงานอยู่ที่ แต่ละระดับตั้งแต่ส่วนกลาง จังหวัด อำเภอ และโครงการได้ร่วมกับภาคประชาชนในการทำงานร่วมกันวางแผนการทำงานรายสัปดาห์-เดือน ให้ข้อมูลต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาที่พบจากการติดตามร่วมกันโดยแต่งตั้งคณะกรรมการพิเศษของภาครัฐ คณะกรรมการกลาง คณะกรรมส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการจัดการถิ่นฐานใหม่ และยังมีหน่วยงานอิสระทำหน้าที่ติดตามและตรวจสอบการดำเนินการซึ่งแสดงไว้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเมื่อวันที่ 5 เมษายนปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กล่าวถึงการประสานงานของโครงการว่า มีการประสานงานกับ คณะกรรมการจัดการ

การตั้งถิ่นฐานใหม่โดยมีการประชุมประจำสัปดาห์และรายงานสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละหมู่บ้าน ด้านท่านดวงใจ นันทาสัน หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและการเหมืองแร่ แสดงความคิดเห็นว่า โครงการได้ดำเนินการตามแผนโดยแต่งตั้งคณะรัฐบาลเฉพาะกิจ คณะกรรมการกลาง ส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการจัดการถิ่นฐานใหม่ และยังมีหน่วยงานอิสระเพื่อติดตามและตรวจสอบการดำเนินการ

นอกจากนี้ ท่านเทพนคร วงศ์สมุทร รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคดี อดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยทำงานในโครงการ กล่าวถึงการประสานงานของโครงการว่า โครงการมีการประสานงานที่ดี มีสำนักงานตัวแทนในแต่ละระดับ ตั้งแต่ส่วนกลาง ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ โครงการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการทำงานร่วมกัน วางแผนงาน รายสัปดาห์-เดือน ให้ข้อมูลต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาที่พบ จากการติดตามร่วมกัน

ขณะเดียวกันก็มีความคิดเห็นที่ไปในทิศทางเดียวกันว่า พื้นที่ตั้งถิ่นฐานมีขั้นตอนการประสานงานที่ชัดเจนร่วมกับหน่วยงานทั้งจังหวัด อำเภอ และกองเพื่อประชุมและทำงานร่วมกันจนสำเร็จ เช่น ท่านประภาวัน ท่านเศรษถา และนางมณีวรรณ ไชยมณี

บทสัมภาษณ์ของนางสาวเข็มเพ็ง พลเสนา อดีตรองประธานฝ่ายแผนและความร่วมมือให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2566 เธอกล่าวว่า “หน่วยจัดการด้านการจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่และสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสหภาพสตรีและแนวร่วมแห่งชาติลาว ซึ่งรับผิดชอบประเด็นเรื่องเพศ มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนแผนการจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่ โดยให้ความสำคัญกับผู้หญิงและผู้ที่เปราะบางเพื่อให้พวกเขา สามารถใช้สิทธิได้ รัฐบาลได้สร้างและเสริมสร้างกำลังประจำถิ่นให้มีความเข้มแข็งพอที่จะรับผิดชอบในการจัดสรรโยกย้ายให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้โดยให้ความสำคัญกับประชาชนทุกหมู่เหล่าอย่างเท่าเทียมกัน”

จากการให้สัมภาษณ์ของท่านสุคต วิจิตร อดีตผู้อำนวยการกรมสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสำนักสิ่งแวดล้อมที่เกษียณอายุราชการ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2564 กล่าวว่า “...ตั้งแต่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ตามรายละเอียดในสัญญาสัมปทาน ก็ให้ความสนใจเข้าร่วมในกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ทั้งหมด ทั้งการจัดทำแผนนโยบาย การจัดทำแผนพัฒนาสังคม การจัดตั้งและนำหน่วยจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ ในระดับชาติและระดับภูมิภาค หน้าที่ของคณะกรรมการและหน่วยจัดสรรถิ่นฐานมีความสำคัญมากเพราะใกล้ชิดกับประชาชนจริง แก้ไขปัญหา ที่เกิดกับประชาชน รู้จริง เข้าใจชาวบ้าน”

นอกจากนี้ น.ส.เกตุลา สุริยะเดช ซึ่งประจำหน่วยจัดการการย้ายถิ่นฐานท่าแขกได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2566 เกี่ยวกับคณะกรรมการขนย้ายฯ ว่า “หน่วยจัดการจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่ได้ดำเนินกิจกรรมตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในสัญญาสัมปทานที่ลงนามเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2548 เจ้าหน้าที่ของเราได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ได้แก่

กระทรวงแผนและการลงทุนให้เป็นหัวหน้าด้านการตั้งถิ่นฐานใหม่ การจัดสรร นอกจากนี้ ยังมีหน่วยดำเนินการระดับอำเภอเพื่อช่วยดำเนินกิจกรรมในภาคสนามด้วย”

สรุปได้ว่า คณะกรรมการจัดสรรโครงการน้ำเทิน 2 จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาของท่านกรัฐมนตรีและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายอย่างละเอียดและชัดเจน มีการจัดตั้งคณะกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยมีเจ้าหน้าที่และประชาชนรับผิดชอบในแต่ละตำบลและมีคณะกรรมการพิเศษระดับหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือราษฎรอย่างทันท่วงที การประสานงานระหว่างโครงการผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นไปอย่างมีระบบ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิเศษของทางราชการ คณะกรรมการส่วนกลาง คณะกรรมการส่วนท้องถิ่นคณะกรรมการจัดการถิ่นฐานใหม่ และยังมีหน่วยงานอิสระทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบการดำเนินการและประสานงานเป็นขั้นเป็นตอนตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ตามลำดับ เพื่อวางแผนงานรายสัปดาห์-รายเดือน ให้ข้อมูลต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาที่พบจากการติดตามร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

7. การป้องกันความสงบ

ผลการศึกษาด้านการป้องกันความสงบ พบว่า โครงการได้มีการป้องกันความสงบในระดับอำเภอและจังหวัด โดยจัดให้มี หน่วยพิทักษ์ความสงบบริเวณน้ำเทิน 2 โดยเฉพาะพื้นที่เสี่ยงสูงในเขตพื้นที่ ลงพื้นที่ตรวจสอบพื้นที่โครงการจริง นอกจากนี้ ยังมีสายตรวจและยามประจำพื้นที่ในแต่ละหมู่บ้าน โดยเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นเกี่ยวกับการรักษาความสงบว่า โครงการได้ลาดตระเวนและป้องกันพื้นที่แต่ละแห่งของ ฝ่ายบริหารหมู่บ้าน

นอกจากนี้ ท่านดวง นันทสันต์ หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและการเหมืองแร่ คุณ ประภาวัน คนในหมู่บ้าน และคุณมณีวรรณ ไชยมณี กรมสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นว่าไปในทิศทางเดียวกันว่า ทุกหมู่บ้านมีหน่วยงานป้องกันความสงบ (ปกส) หน่วยงานป้องกันชาต (ปกช) และองค์กรมวลชน กำมะบาน สตรี เยาวชน และในโครงการมี รปพประจำ 24 ชม

นอกจากนี้ นางแก้วอุลา สุริยะเดช ซึ่งประจำหน่วยบริหารจัดการการย้ายท่าแขกได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2566 เกี่ยวกับระยะเวลาจัดสรรการย้ายถิ่นฐานว่า

“การย้ายจริงเริ่มจากหมู่บ้านแรกในปี พ.ศ. 2547 และในปี พ.ศ. 2549 กลุ่มแรกมี 9 หมู่บ้านที่ย้ายไปยังศูนย์พักพิงชั่วคราวด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัย เพื่อปกป้องชาวบ้านจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากน้ำที่ไหลออกนอกหมู่บ้านจากการปิดกั้นแหล่งกักเก็บน้ำ หมู่บ้านหมู่ที่ 2

ได้ย้ายออกไปในช่วงฤดูแล้งปี พ.ศ. 2550/2551 จำนวน 16 หมู่บ้านได้ย้ายไปยังบ้านใหม่ภายในเดือนพฤษภาคม 2551

โดยสรุปแล้วในด้านการรักษาความสงบนั้นทางโครงการก็มีการจัดระเบียบเป็นอย่างดีโดยทางโครงการได้ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในบริเวณโครงการ จุดเสี่ยงสูงของโครงการและบริเวณภายในหมู่บ้านรวมถึง ร่วมกับหน่วยงานป้องกันความสงบ (ปกส) หน่วยงานป้องกันชาติ (ปกช) และองค์กรมวลชน กำมะบาน สตรี เยาวชน และในเพื่อให้หมู่บ้านปลอดภัยและสงบสุข

8. การส่งเสริมสุขภาพ

ผลการศึกษาด้านการส่งเสริมสุขภาพพบว่า โครงการฯ มีแผนงานด้านสุขภาพโดยละเอียด ได้แก่ แผนงานรักษาความสะอาดในหมู่บ้านที่ตั้งถิ่นฐาน เช่น โครงการตรวจสุขภาพ โครงการส่งเสริมการทิ้งขยะให้เป็นระเบียบเรียบร้อย การคัดแยกขยะ การจัดให้มี ถุงพลาสติกสำหรับทิ้งและแยกขยะ ฯลฯ พร้อมกันนี้ได้จัดตั้งสถานีอนามัยประจำหมู่บ้านและติดตามสุขภาพของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้โครงการได้ส่งเสริมและจัดสรรห้องสุขาให้บ้านละหลังพร้อมแนะนำวิธีการใช้อย่างละเอียด และส่งเสริมการรับประทานอาหารปรุงสุกโดยนำราษฎรในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานทำอาหารรับประทานเอง ส่งเสริมการรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ และมีการตรวจสุขภาพประชาชนทั้งก่อนและหลังการจัดสรรถิ่นฐาน ซึ่งแสดงออกในคำสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลดังนี้

ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แสดงความคิดเห็นว่า ในด้านการส่งเสริมสุขภาพ โครงการฯ ได้สร้างศูนย์สุขภาพประจำหมู่บ้าน และตรวจสุขภาพประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ด้านท่านเทพนคร วงศ์สามะ รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคชะนะ อดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยทำงานในโครงการฯ กล่าวถึงการส่งเสริมสุขภาพว่า โครงการฯ มีแผนงานด้านสุขภาพอย่างละเอียด รวมถึงโครงการรักษาความสะอาดในหมู่บ้านผู้อพยพ เช่น โครงการตรวจสุขภาพ โครงการส่งเสริมการทิ้งขยะให้เป็นระเบียบ การคัดแยกประเภทขยะ การจัดหาถุงพลาสติกเพื่อทิ้งและคัดแยกขยะ เป็นต้น

นอกจากนี้ คุณลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 และคุณบุนมี สีสะหวัน ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า โครงการฯ จัดให้บ้านแต่ละหลังมีห้องน้ำ พร้อมแนะนำวิธีการใช้งานอย่างละเอียด และยังส่งเสริมการรับประทานอาหารปรุงสุกโดยแนะนำให้ราษฎรในพื้นที่อพยพทำอาหารรับประทานเอง และท่านคำไผ่ ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า โครงการฯ มีการจัดห้องสุขาในแต่ละบ้านพร้อมแนะนำวิธีการใช้โดยละเอียด อีกทั้ง ส่งเสริมการรับประทานอาหารปรุงสุกโดยแนะนำให้ราษฎรในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานทำอาหารกินเอง อาหาร

ขณะเดียวกันก็มีหลายคนให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่าจัดให้ประชาชนมีห้องน้ำทุกหลังคาเรือนและแนะนำวิธีการใช้แก่ประชาชนส่งเสริมการรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่และมีการตรวจสุขภาพผู้ได้รับผลกระทบ ประชาชนทั้งก่อนและหลังการย้าย และมีสถานีอนามัยในแต่ละหมู่บ้าน สอนวิธีการใช้สุขาภิบาลแนะนำวิธีการสุขาภิบาล เช่น ท่านดวงใจ นันทสัน หัวหน้ากรมสังคมชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ นาง ประภาวัน คนในหมู่บ้าน และนางมณีวรรณ ไชยมณี กรมสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

โดยสรุปโครงการได้ส่งเสริมสุขอนามัยให้กับผู้ได้รับผลกระทบอย่างเป็นระบบ โดยจัดให้มีห้องน้ำทุกครัวเรือน การตรวจสุขภาพก่อนและหลังการย้าย และการตรวจสุขภาพแก่ประชาชนทั่วไปเป็นประจำ มีสถานีอนามัยประจำหมู่บ้าน การจัดการขยะโดยการคัดแยกขยะ และถุงขยะให้เพียงพอตลอดจนส่งเสริมการรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ และอาหารปรุงสำเร็จเพื่อสุขภาพที่ดีของประชาชนในหมู่บ้าน

9. การกำจัดของเสีย

ผลการศึกษาการกำจัดขยะพบว่า โครงการมีแผนการจัดการขยะอย่างละเอียดในหมู่บ้านที่ตั้งถิ่นฐาน ซึ่งกำหนดไว้ในภาระผูกพันด้านสิ่งแวดล้อมของโครงการ โครงการจัดการขยะในหมู่บ้านถิ่นฐาน มีกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนทิ้งขยะอย่างเป็นระเบียบและแจกถุงพลาสติกให้กับประชาชนผ่านการตรวจตราโดยหน่วย ทช. ทั้งนี้ควรดำเนินกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่อง และโครงการควรออกแบบสถานที่กำจัดขยะรายหมู่บ้านโดยละเอียด พร้อมกันนี้โครงการได้จัดสรรสนามทิ้งขยะของเมืองและแนะนำให้ประชาชนทิ้งขยะให้ถูกประเภทและแนะนำให้ประชาชนรู้จักหลักการคัดแยกขยะและนำกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ซึ่งแสดงให้เห็นในสัมภาษณ์ต่อไปนี้

ท่านเทพนคร วงศัลย์ รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคชะนะ อดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยทำงานในโครงการ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำจัดขยะว่า โครงการมีแผนการจัดการขยะอย่างละเอียดในหมู่บ้านที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ ซึ่งกำหนดไว้ในโครงการ ข้อผูกพันด้านสิ่งแวดล้อม โครงการจัดการขยะในหมู่บ้านถิ่นฐานประกอบด้วยกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนทิ้งขยะอย่างเป็นระเบียบโดยแจกถุงพลาสติกให้กับประชาชนผ่านหน่วยติดตามของสำนักงานบริหารจัดการภัยพิบัติแห่งชาติ ทั้งนี้ควรดำเนินกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่องและโครงการควรออกแบบสถานที่กำจัดขยะรายหมู่บ้านโดยละเอียด

นอกจากนี้ ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการกำจัดขยะว่า โครงการฯ ได้สร้างกิจกรรมของหมู่บ้านในการเก็บกวาดก่อนนำไปทิ้งยังจุดเดิมที่โครงการฯ กำหนด และคุณลาติแสดงความคิดเห็นว่า โครงการฯ ได้จัดสรรพื้นที่ทิ้งขยะของเมืองและแนะนำให้ประชาชนทิ้งขยะให้ถูกประเภท

ขณะเดียวกัน หลายท่านมีความเห็นตรงกันว่าผู้พัฒนาโครงการได้จัดสรรพื้นที่ทิ้งขยะให้หมู่บ้านละ 1 แห่ง จัดสรรพื้นที่ทิ้งขยะและของเสียอื่น ๆ พร้อมทั้งแนะนำวิธีการแยกขยะให้กับประชาชน เช่น ประภาวัน และนางมณีวรรณ ไชยมณี

โดยสรุปโครงการได้ให้ความสำคัญกับการกำจัดขยะอย่างเป็นระบบ โดยมีสถานที่กำจัดขยะ จุดรวบรวมขยะภายในหมู่บ้าน และถุงขยะที่แยกประเภทของขยะอย่างชัดเจน และส่งเสริมให้ประชาชนแยกขยะและทิ้งอย่างถูกวิธี เช่น ขยะมูลฝอย ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ การรีไซเคิลขยะ เป็นต้น

การศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิเคราะเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่และแนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว โดยใช้ค่าสถิติ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) รายละเอียดของการทดสอบในแต่ละเงื่อนไขมีดังนี้

1. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามเพศของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่

H_0: คิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามเพศของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่แตกต่างกัน

H_1: คิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามเพศของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามเพศของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ความแปรปรวนระหว่างเพศต่อการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การบริหารจัดการในปัจจุบัน	ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
การจัดสรรที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	.163	2	.081	.016	.984
	ภายในกลุ่ม	1778.354	347	5.125		
	รวม	1778.517	349			
ด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค	ระหว่างกลุ่ม	1.456	2	6.728	.576	.560
	ภายในกลุ่ม	4044.384	347	10.684		
	รวม	4017.840	349			
การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่ม	49.144	2	24.572	.883	.415
	ภายในกลุ่ม	9657.714	347	27.832		
	รวม	9706.857	349			
การส่งเสริมอาชีพในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	22.177	2	11.088	.513	.599
	ภายในกลุ่ม	7502.440	347	21.621		
	รวม	7524.617	349			
ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ	ระหว่างกลุ่ม	57.673	2	28.836	1.176	.310
	ภายในกลุ่ม	8507.541	347	24.517		
	รวม	8565.214	349			
การประสานงาน	ระหว่างกลุ่ม	4.137	2	2.068	.575	.563
	ภายในกลุ่ม	1248.380	347	3.598		
	รวม	1252.517	349			
การป้องกันความสงบ ความปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	7.389	2	3.694	.491	.613
	ภายในกลุ่ม	2612.429	347	7.529		
	รวม	2619.817	349			
การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	13.456	2	6.728	.576	.563
	ภายในกลุ่ม	4054.384	347	11.684		
	รวม	4067.840	349			
การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล	ระหว่างกลุ่ม	52.609	2	26.305	.586	.557
	ภายในกลุ่ม	15576.480	347	44.889		
	รวม	15629.089	349			

หมายเหตุ *p ≤ 0.05, **p ≤ 0.01, ***p ≤ 0.001

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามอายุของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่

H_0: คิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามอายุของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่แตกต่างกัน

H_1: คิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามอายุของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามอายุของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ใน 8 ด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และในการส่งเสริมอาชีพในชุมชนแตกต่างกัน ($p = 0.004$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ความแปรปรวนระหว่างอายุต่อการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การบริหารจัดการในปัจจุบัน	ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
การจัดสรรที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	16.031	5	3.206	.626	.680
	ภายในกลุ่ม	1762.486	344	5.124		
	รวม	1778.517	349			
ด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค	ระหว่างกลุ่ม	56.195	5	10.400	1.044	.166
	ภายในกลุ่ม	2500.322	344	7.344		
	รวม	2611.817	349			
การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่ม	233.612	5	46.722	1.697	.135
	ภายในกลุ่ม	9473.245	344	27.539		
	รวม	9706.857	349			
การส่งเสริมอาชีพในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	366.738	5	73.348	3.525	.004
	ภายในกลุ่ม	7157.879	344	20.808		
	รวม	7524.617	349			
ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ	ระหว่างกลุ่ม	256.004	5	51.201	2.120	.063
	ภายในกลุ่ม	8309.210	344	24.155		
	รวม	8565.214	349			
การประสานงาน	ระหว่างกลุ่ม	10.437	5	2.087	.578	.717
	ภายในกลุ่ม	1242.080	344	3.611		
	รวม	1252.517	349			
การป้องกันความสงบ ความปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	57.495	5	11.499	1.544	.176
	ภายในกลุ่ม	2562.322	344	7.449		
	รวม	2619.817	349			
การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	84.901	5	16.980	1.467	.200
	ภายในกลุ่ม	3982.939	344	11.578		
	รวม	4067.840	349			
การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล	ระหว่างกลุ่ม	246.168	5	49.234	1.101	.360
	ภายในกลุ่ม	15382.921	344	44.718		
	รวม	15629.089	349			

หมายเหตุ *p ≤ 0.05, **p ≤ 0.01, ***p ≤ 0.001

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่

H_0: คิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่แตกต่างกัน

H_1: คิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ใน 9 ด้านพบว่าแตกต่างกัน ($p \leq 0.001$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 และในรายละเอียดแต่ละด้านเห็นว่าความคิดเห็นว่าการส่งเสริมอาชีพในชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 ความแปรปรวนระหว่างระดับการศึกษาต่อการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การบริหารจัดการในปัจจุบัน	ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
การจัดสรรที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	119.674	5	23.935	4.963	.000
	ภายในกลุ่ม	1658.843	344	4.822		
	รวม	1778.517	349			
ด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค	ระหว่างกลุ่ม	511.266	5	101.250	4.367	.001
	ภายในกลุ่ม	8054.000	344	22.412		
	รวม	8555.214	349			
การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่ม	584.808	5	116.962	4.411	.001
	ภายในกลุ่ม	9122.050	344	26.518		
	รวม	9706.857	349			
การส่งเสริมอาชีพในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	512.298	5	102.460	5.026	.000
	ภายในกลุ่ม	7012.319	344	20.385		
	รวม	7524.617	349			
ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ	ระหว่างกลุ่ม	511.266	5	102.253	4.367	.001
	ภายในกลุ่ม	8053.949	344	23.413		
	รวม	8565.214	349			
การประสานงาน	ระหว่างกลุ่ม	75.911	5	15.182	4.439	.001
	ภายในกลุ่ม	1176.607	344	3.420		
	รวม	1252.517	349			
การป้องกันความสงบ ความปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	207.011	5	41.402	5.903	.000
	ภายในกลุ่ม	2412.806	344	7.014		
	รวม	2619.817	349			
การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	279.938	5	55.988	5.085	.000
	ภายในกลุ่ม	3787.902	344	11.011		
	รวม	4067.840	349			
การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล	ระหว่างกลุ่ม	539.047	5	107.809	2.458	.033
	ภายในกลุ่ม	15090.042	344	43.866		
	รวม	15629.089	349			

หมายเหตุ *p ≤ 0.05, **p ≤ 0.01, ***p ≤ 0.001

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามอาชีพของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่

H_0: คิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามอาชีพของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่แตกต่างกัน

H_1: คิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามอาชีพของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามอาชีพของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ใน 9 ด้านพบว่าแตกต่างกัน ($p \leq 0.05$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 และ 0.05 ในรายละเอียดแต่ละ (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 ความแปรปรวนระหว่างอาชีพต่อการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การบริหารจัดการในปัจจุบัน	ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
การจัดสรรที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	178.602	5	35.720	7.680	.000
	ภายในกลุ่ม	1599.915	344	4.651		
	รวม	1778.517	349			
ด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค	ระหว่างกลุ่ม	111.741	5	21.944	6.136	.000
	ภายในกลุ่ม	1138.771	344	3.007		
	รวม	1252.517	349			
การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่ม	708.767	5	141.753	5.419	.000
	ภายในกลุ่ม	8998.090	344	26.157		
	รวม	9706.857	349			
การส่งเสริมอาชีพในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	902.619	5	180.524	9.378	.000
	ภายในกลุ่ม	6621.998	344	19.250		
	รวม	7524.617	349			
ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ	ระหว่างกลุ่ม	838.045	5	167.609	7.462	.000
	ภายในกลุ่ม	7727.170	344	22.463		
	รวม	8565.214	349			
การประสานงาน	ระหว่างกลุ่ม	114.739	5	22.948	6.938	.000
	ภายในกลุ่ม	1137.778	344	3.307		
	รวม	1252.517	349			
การป้องกันความสงบ ความปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	244.098	5	48.820	7.069	.000
	ภายในกลุ่ม	2375.719	344	6.906		
	รวม	2619.817	349			
การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	500.919	5	100.184	9.662	.000
	ภายในกลุ่ม	3566.921	344	10.369		
	รวม	4067.840	349			
การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล	ระหว่างกลุ่ม	2184.244	5	436.849	11.177	.000
	ภายในกลุ่ม	13444.845	344	39.084		
	รวม	15629.089	349			

หมายเหตุ *p ≤ 0.05, **p ≤ 0.01, ***p ≤ 0.001

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามรายได้ของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่

H_0: คิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามรายได้ของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่แตกต่างกัน

H_1: คิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามรายได้ของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามรายได้ของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ใน 9 ด้านพบว่าแตกต่างกัน ($p \leq 0.001$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 เห็นได้ว่าความคิดเห็นของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ยังต้องการการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ จัดสรรที่ดิน แหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมอาชีพในชุมชน ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ การประสานงาน การป้องกันความสงบและความปลอดภัย การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัยและการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล ในรายละเอียดแต่ละ (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ความแปรปรวนระหว่างรายได้ต่อการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การบริหารจัดการในปัจจุบัน	ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
โครงสร้างการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	85.752	5	17.150	8.337	.000
	ภายในกลุ่ม	707.623	344	2.057		
	รวม	793.374	349			
ด้านกลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม	78.711	5	15.742	6.057	.000
	ภายในกลุ่ม	894.078	344	2.599		
	รวม	972.789	349			
รูปแบบการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	119.212	5	23.842	10.208	.000
	ภายในกลุ่ม	803.476	344	2.336		
	รวม	922.689	349			
ระบบการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	117.045	5	23.409	7.428	.000
	ภายในกลุ่ม	1084.143	344	3.152		
	รวม	1201.189	349			
บุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	78.457	5	15.691	6.549	.000
	ภายในกลุ่ม	824.160	344	2.396		
	รวม	902.617	349			
ทักษะ ความรู้ ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	106.022	5	21.204	11.567	.000
	ภายในกลุ่ม	630.595	344	1.833		
	รวม	736.617	349			
ค่านิยม	ระหว่างกลุ่ม	84.317	5	16.863	8.234	.000
	ภายในกลุ่ม	704.540	344	2.048		
	รวม	788.857	349			

หมายเหตุ *p ≤ 0.05, **p ≤ 0.01, ***p ≤ 0.001

6. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามการนับถือศาสนาของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่

H_0: คิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามการนับถือศาสนาของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่แตกต่างกัน

H_1: คิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามการนับถือศาสนาของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามการนับถือศาสนาของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และในรายละเอียดแต่ละด้าน เห็นว่า ความคิดเห็นทั้ง 9 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ความแปรปรวนระหว่างการนับถือศาสนาต่อการบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การบริหารจัดการในปัจจุบัน	ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
การจัดสรรที่ดิน	ระหว่างกลุ่ม	65.835	3	21.945	4.433	.064
	ภายในกลุ่ม	1712.682	346	4.950		
	รวม	1778.517	349			
ด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค	ระหว่างกลุ่ม	50.796	3	18.599	1.600	.160
	ภายในกลุ่ม	4008.000	346	10.587		
	รวม	4066.140	349			
การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่ม	170.270	3	56.757	2.059	.105
	ภายในกลุ่ม	9536.587	346	27.562		
	รวม	9706.857	349			
การส่งเสริมอาชีพในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	74.233	3	24.744	1.149	.329
	ภายในกลุ่ม	7450.384	346	21.533		
	รวม	7524.617	349			
ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ	ระหว่างกลุ่ม	97.796	3	32.599	1.332	.264
	ภายในกลุ่ม	8467.418	346	24.472		
	รวม	8565.214	349			
การประสานงาน	ระหว่างกลุ่ม	24.198	3	8.066	2.272	.080
	ภายในกลุ่ม	1228.319	346	3.550		
	รวม	1252.517	349			
การป้องกันความสงบ ความปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	54.574	3	18.191	2.454	.063
	ภายในกลุ่ม	2565.243	346	7.414		
	รวม	2619.817	349			
การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	58.796	3	19.599	1.691	.169
	ภายในกลุ่ม	4009.044	346	11.587		
	รวม	4067.840	349			
การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล	ระหว่างกลุ่ม	458.903	3	152.968	3.489	.066
	ภายในกลุ่ม	15170.186	346	43.844		
	รวม	15629.089	349			

หมายเหตุ *p ≤ 0.05, **p ≤ 0.01, ***p ≤ 0.001

สรุปการทดสอบสมมุติฐานการศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่าการจำแนกตามเพศของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามอายุพบว่าใน 8 ด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$) และเห็นว่าความคิดเห็นต่อการส่งเสริมอาชีพในชุมชนแตกต่างกัน ($p = 0.004$) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามระดับการศึกษาในทุกด้านพบว่าแตกต่างกัน ($p \leq 0.001$) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามอาชีพในทุกด้านแตกต่างกัน ($p \leq 0.05$) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามรายได้ของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ทุกด้านแตกต่างกัน ($p \leq 0.000$) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามการนับถือศาสนาในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$)

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ระดับแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนรวมทุกด้าน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.73 (S.D. = .433) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ระบบการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 3.83) รูปแบบการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.77) ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.75) ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ (ค่าเฉลี่ย 3.74) ด้านกลยุทธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.73) ด้านค่านิยม (ค่าเฉลี่ย 3.70) และด้านบุคลากร (ค่าเฉลี่ย 3.69) ตามลำดับ (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ระดับความคิดเห็นแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนโดยรวมของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(n=350)

การบริหารจัดการ/รายด้าน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ	3.75	.534	มาก
2. ด้านกลยุทธ์	3.73	.559	มาก
3. รูปแบบการบริหารจัดการ	3.77	.555	มาก
4. ระบบการปฏิบัติงาน	3.83	.487	มาก
5. ด้านบุคลากร	3.69	.513	มาก
6. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ	3.74	.525	มาก
7. ด้านค่านิยม	3.70	.504	มาก
รวม	**3.73**	**.433**	**มาก**

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนโดยรวมของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านโครงสร้างการบริหารจัดการรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.75 (S.D. = .534) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีความหยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.78) รองลงมา การกำหนดอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจนของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.75) และรูปแบบการจัดแบ่งฝ่ายงานในโครงการไฟฟ้า พลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.72) ตามลำดับ (ตารางที่ 15)

2. ด้านกลยุทธ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกลยุทธ์พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านกลยุทธ์รวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.73 (S.D. = .559) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ การวางแผนงานโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว สามารถกำหนดทิศทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.75) รองลงมา การทบทวนแผนงานโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว อย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสภาพของชุมชน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.73) และโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว วิเคราะห์สภาพของชุมชนทั้งภายในและภายนอกเพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อน (ค่าเฉลี่ย 3.71) ตามลำดับ (ตารางที่ 15)

3. รูปแบบการบริหารจัดการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการบริหารจัดการพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านรูปแบบการบริหารจัดการรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.77 (S.D. = .555) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีรูปแบบวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานในการบริหารจัดการชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.80) รองลงมา โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.75) และโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2

แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีมาตราการลดผลกระทบของการบริหารจัดการชุมชน ตลอดจนนรักษาสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.75) ตามลำดับ (ตารางที่ 15)

4. ระบบการปฏิบัติงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระบบการปฏิบัติงานพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านระบบการปฏิบัติงานรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.84 (S.D. = .487) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการตรวจสอบแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.86) รองลงมา โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการประเมินแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.85 และโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ การจัดเตรียมและการตรวจสอบแผนการตั้งถิ่นฐานของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.83) และโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการจัดเตรียมการตั้งถิ่นฐานใหม่ ของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.83) ตามลำดับ (ตารางที่ 15)

5. ด้านบุคลากร

ผลการวิเคราะห์ด้านบุคลากรพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านระบบการปฏิบัติงานรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.69 (S.D. = .514) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานในการบริหารจัดการชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.69) และโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเป็นประโยชน์ต่อโครงการในการบริหารจัดการชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.69) และโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการพัฒนาบุคลากร เพื่อสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามกฎหมายในการบริหารจัดการชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.68) ตามลำดับ (ตารางที่ 9)

6. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ

ผลการวิเคราะห์ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.74 (S.D. = .525) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถด้านการบริหารจัดการในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาวของบุคลากร ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.75) รองลงมา ทักษะด้านการบริหารจัดการในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาวของบุคลากร ส่งผลต่อแนว

ทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.73) และความรู้ด้านการบริหารจัดการในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาวของบุคลากร ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.73) ตามลำดับ (ตารางที่ 15)

7. ด้านค่านิยม

ผลการวิเคราะห์ด้านค่านิยมพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านค่านิยมรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.71 (S.D. = .504) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าเกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว สร้างการยอมรับร่วมกับประชาชน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.73) รองลงมา โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว ส่งเสริมการพัฒนาประชาชนให้มีชีวิตที่ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.72) และโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว สร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกันกับประชาชน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.69) ตามลำดับ (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(n= 350)

แนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. โครงสร้างการบริหารจัดการ						**3.75**	**.534**	**มาก**
1. รูปแบบการจัดแบ่งฝ่ายงานในโครงการไฟฟ้า พลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	16 (4.6)	225 (64.3)	105 (30.0)	4 (1.1)	-	3.72	.562	มาก
2. การกำหนดอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจนของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	12 (3.4)	241 (68.9)	93 (26.6)	4 (1.1)	-	3.75	.531	มาก
3. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีความหยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	20 (5.7)	240 (68.6)	83 (23.7)	7 (2.0)	-	3.78	.572	มาก
2. ด้านกลยุทธ์						**3.73**	**.559**	**มาก**
1. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว วิเคราะห์สภาพของชุมชนทั้งภายในและภายนอกเพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อน	25 (7.1)	203 (58.0)	119 (34.0)	3 (0.9)	-	3.71	.604	มาก
2. การทบทวนแผนงานโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว อย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสภาพของชุมชน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	24 (6.9)	215 (61.4)	105 (30.0)	6 (1.7)	-	3.73	.606	มาก
3. การวางแผนงานโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว สามารถกำหนดทิศทางการบริหารจัดการของชุมชน	23 (6.6)	220 (62.9)	102 (29.1)	5 (1.4)	-	3.75	.592	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n= 350)

แนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
3. รูปแบบการบริหารจัดการ						**3.77**	**.555**	**มาก**
1. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีรูปแบบวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานในการบริหารจัดการชุมชน	32 (9.1)	222 (63.4)	91 (26.0)	5 (1.4)	-	3.80	.609	มาก
2. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการชุมชน	32 (9.1)	228 (65.1)	92 (26.3)	9 (2.6)	-	3.75	.602	มาก
3. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีมาตราการลดผลกระทบของการบริหารจัดการชุมชน ตลอดจนนรักษาสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น	22 (6.3)	225 (64.3)	95 (27.1)	8 (2.3)	-	3.75	.602	มาก
4. ระบบการปฏิบัติงาน						**3.84**	**.487**	**มาก**
1. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ การจัดเตรียมและการตรวจสอบแผนการตั้งถิ่นฐานของชุมชน	24 (6.9)	241 (68.9)	85 (24.3)	-	-	3.83	.531	มาก
2. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการจัดเตรียมการตั้งถิ่นฐานใหม่ ของชุมชน	25 (7.1)	241 (68.9)	84 (24.0)	-	-	3.83	.533	มาก
3. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการตรวจสอบแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชุมชน	23 (6.6)	256 (73.1)	71 (20.3)	-	-	3.86	.500	มาก
4. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการประเมินแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชุมชน	28 (8.0)	240 (68.6)	82 (23.4)	-	-	3.85	.540	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n= 350)

แนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
5. ด้านบุคลากร						**3.69**	**.514**	**มาก**
1. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานในการบริหารจัดการชุมชน	24 (6.9)	241 (68.9)	85 (24.3)	-	-	3.69	.635	มาก
2. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการพัฒนาบุคลากร เพื่อสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามกฎหมายในการบริหารจัดการชุมชน	25 (7.1)	241 (68.9)	84 (24.0)	-	-	3.68	.638	มาก
3. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเป็นประโยชน์ต่อโครงการในการบริหารจัดการชุมชน	23 (6.6)	256 (73.1)	71 (20.3)	-	-	3.69	.537	มาก
6. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ						**3.74**	**.525**	**มาก**
1. ทักษะด้านการบริหารจัดการในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาวของบุคลากร ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	18 (5.1)	225 (64.3)	103 (29.4)	4 (1.1)	-	3.73	.567	มาก
2. ความรู้ด้านการบริหารจัดการในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาวของบุคลากร ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	10 (2.9)	240 (68.6)	97 (27.7)	3 (0.9)	-	3.73	.520	มาก
3. ความสามารถด้านการบริหารจัดการในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาวของบุคลากร ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	20 (5.7)	226 (64.6)	102 (29.1)	2 (0.6)	-	3.75	.559	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n= 350)

แนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
7. ด้านค่านิยม						**3.71**	**.504**	**มาก**
1. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว สร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกันกับประชาชน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	15 (4.3)	213 (60.9)	121 (34.6)	1 (0.3)	-	3.69	.553	มาก
2. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว สร้างการยอมรับร่วมกับประชาชน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	16 (4.6)	225 (64.3)	107 (30.6)	2 (0.6)	-	3.73	.549	มาก
3. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว ส่งเสริมการพัฒนาประชาชนให้มีชีวิตที่ดีขึ้น	12 (3.4)	233 (66.6)	101 (28.9)	4 (1.1)	-	3.72	.541	มาก
รวม						**3.73**	**.433**	**มาก**

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

บทสรุปแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนในด้านค่านิยมภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1. โครงสร้างการบริหาร

โครงสร้างการบริหารจัดการเป็นการศึกษารูปแบบ การจัดการชุมชนและการกำหนดหน้าที่ของโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 สู่การจัดการชุมชนโดยมีรายละเอียดผลการวิจัย ดังนี้

รูปแบบการจัดการชุมชน

ผลการศึกษารูปแบบการบริหารชุมชน พบว่า รูปแบบการบริหารชุมชนเป็นไปตามกฎหมาย มีแผนงาน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามท้องถิ่นแต่ละระดับ ระดับหมู่บ้าน มีคณะกรรมการหมู่บ้าน แนวโฮมบ้าน มีองค์กรมวลชน หน่วยงานป้องกันความสงบ (ปกส) หน่วยงานป้องกันชาต (ปกช) คอยให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ขณะเดียวกันก็ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการบริหารงานของ โครงการโดยมี คณะกรรมการกลาง คณะกรรมการจัดการการย้ายถิ่น คณะกรรมการดำเนินการอำเภอ คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน คณะกรรมการจัดการการย้ายถิ่นฐาน หน่วยงานอิสระเพื่อติดตามและตรวจสอบการดำเนินการด้วย ซึ่งได้แสดงไว้ในคำสัมภาษณ์ของผู้เกี่ยวข้องที่ได้ให้ข้อมูลไว้ดังนี้

ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กล่าวถึงรูปแบบการจัดการชุมชนว่า “ประกอบมีการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ติดตามสถานการณ์ของประชาชนและให้ผู้นำหมู่บ้านให้คำแนะนำแก่ประชาชน” ด้านท่านเทพนครวงศัลย์ รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคชะนะ อดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยทำงานในโครงการฯ ให้ความเห็นว่า “ภายใต้การนำและการติดตามของหน่วยตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการในแต่ละหมู่บ้านที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ มีการกำหนดโครงสร้างอย่างละเอียดรวมถึงบทบาทของแต่ละส่วนรวมอยู่ในหน่วยงานหรือคณะกรรมการที่รับผิดชอบ”

นอกจากนี้ ท่านลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 ระบุรายละเอียดเพิ่มเติมว่า “รูปแบบการจัดการชุมชนเป็นไปตามที่ระบุในสัญญาสัมปทาน ภาคผนวก หมวดที่ 4 ในระดับท้องถิ่น ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานใหม่ คณะกรรมการจังหวัด คณะกรรมการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ คณะกรรมการหน่วยปฏิบัติการเขต คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน และเมื่อการดำเนินงานของคณะกรรมการดังกล่าวได้รับเงินจากบริษัทโครงการ” ด้านท่านบุนมี สีสะหวัน ชาวบ้าน และนางมณีวรรณ ไชยมณี นักวิชาการสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นว่า “การดำเนินการเป็นไปตามกรอบที่กำหนดไว้ในสัญญาสัมปทานภาคผนวก ส่วนที่ 4 ในระดับท้องถิ่น มีหน่วย Resettlement Committee Resettlement Management Unit District Working Group

Village Development Committee และ คณะกรรมการทางสังคมของผู้เชี่ยวชาญอิสระเพื่อติดตามและตรวจสอบการนำไปใช้”

นอกจากนี้ ท่านดวงใจ นันทสันต์ หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและการเหมืองแร่ และนาง ประภาวัน คนในหมู่บ้านมีความเห็นไปในทางเดียวกัน คือ “มีการวางแผนรูปแบบการบริหารชุมชน มีการแบ่งหน่วยงานรับผิดชอบตามกฎหมายและการปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับหมู่บ้าน มีคณะกรรมการหมู่บ้าน มีองค์กรมวลชน มี สภาประชาชนแห่งชาติ สภาประชาชนแห่งชาติ”

โดยสรุปโครงสร้างการบริหารมีรูปแบบการจัดการประชุมที่ชัดเจนตามกฎหมายและการแบ่งหน่วยงานรับผิดชอบตามแต่ละระดับการปกครองตั้งแต่ส่วนกลางจนถึงระดับท้องถิ่น ได้แก่ มีคณะกรรมการจัดสรรการย้ายที่ส่วนกลาง มั่นคง อำเภอ และระดับหมู่บ้านที่ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนและยังมี หน่วยงานอิสระคอยติดตามตรวจสอบการดำเนินการให้มีความโปร่งใสเป็นระเบียบมากขึ้น

กำหนดหน้าที่ของโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 เพื่อบริหารจัดการชุมชน

ผลการศึกษาการกำหนดบทบาทของโครงการโรงไฟฟ้าน้ำเทิน 2 ต่อการบริหารจัดการชุมชน พบว่า โครงการได้กำหนดบทบาทของผู้รับผิดชอบไว้อย่างละเอียด คือ เจ้าของโครงการมีหน้าที่จัดหางบประมาณในการ การบริหารและการจัดการชุมชน การจัดการและส่งเสริมอาชีพของราษฎรโดยให้ราษฎรมีการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอและมั่นคงในอาชีพ ที่ราษฎรดำเนินการตลอดจนมีรายได้สามารถเลี้ยงตนเองได้ ซึ่งภาระหน้าที่ของโครงการฯ ในการจัดการชุมชนได้กำหนดไว้ในรายละเอียดในโครงการการตั้งถิ่นฐานใหม่ และการฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการและภาคผนวกของสัญญาสัมปทานข้อผูกพันด้านสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันก็มีสำนักงาน RO ตั้งถิ่นฐานใหม่ มีผู้เชี่ยวชาญในแต่ละหน่วยงานของสำนักงานและผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขางานเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านให้อยู่บ้าน ซึ่งแสดงออกในบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุน กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แสดงความคิดเห็นว่า “หน้าที่ของเจ้าของโครงการคือการจัดการวิชาชีพ การส่งเสริมราษฎรเพื่อให้ราษฎรมีการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอและมีความมั่นคงในอาชีพที่ราษฎรดำเนินการอยู่ ตลอดจนมีรายได้ที่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้” ท่านเทพนคร วงษ์สมัย รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคชะนะ นักวิชาการที่เคยทำงานในโครงการให้ความเห็นว่า “ภาระหน้าที่ของโครงการในการบริหารการจัดการชุมชนได้กำหนดไว้โดยละเอียดในแผนการตั้งถิ่นฐานและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการและภาคผนวก สัญญาสัมปทานข้อผูกพันด้านสิ่งแวดล้อม”

นอกจากนี้ ท่านดวงใจ นันทสันต์ หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและการเหมืองแร่ นาง ประภาวัน คนในหมู่บ้าน คุณมณีวรรณ ไชยมณี นักวิชาการสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า “บริษัทน้ำเทิน 2 ไม่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ภากรัฐเป็นผู้ดูแล เนื่องจากการบริหารชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของภาครัฐและน้ำเทิน 2 เป็นผู้ให้งบประมาณ”

พร้อมกันนี้ ท่านลาติ พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 กล่าวถึงการมอบอำนาจโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 ให้กับฝ่ายบริหารชุมชนว่า “โครงการฯ กำหนดให้มีการย้ายที่ทำการ RO มีผู้เชี่ยวชาญแต่ละหน่วยงานของสำนักงานและผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขางานมาช่วยชาวบ้านถึงที่บ้าน”

โดยสรุปบทบาทของโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 ต่อการบริหารชุมชน คือ บทบาทของภาคีที่มีหน้าที่จัดหางบประมาณในการบริหารและจัดการชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยส่งเสริมให้มีอาชีพที่มั่นคง ฝ่ายบริหารชุมชนเป็นฝ่ายรัฐรวมทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

2. ด้านกลยุทธ์

ในด้านกลยุทธ์ได้ศึกษาการวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชน การทบทวนแผน พัฒนาชุมชน และการกำหนดแนวทางการบริหารโดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิเคราะห์สภาพชุมชน

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชน พบว่า ภายหลังการจัดสรรย้ายประชาชนไปอยู่พื้นที่ใหม่ หน่วยงานที่รับผิดชอบได้จัดสรรชุมชนตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ในสัญญาสัมปทานและภาคผนวก และมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะมีการรับรองจาก ของรัฐบาลเมื่อปลายปี พ.ศ. 2560 โดยมีหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในแต่ละงานในการปฏิบัติตามแผนการขนย้ายที่กำหนดไว้ในสัญญาสัมปทานเพื่อรวบรวมสภาพของราษฎรเช่น ค่าครองชีพ การจัดเก็บรายได้ การเติบโตของครอบครัว และการลงทุนของประชาชนในแต่ละหมู่บ้านในแต่ละช่วงของทุกปี ซึ่งแสดงให้เห็นในบทสัมภาษณ์ดังนี้

คุณประภาวัน ประชาชนในหมู่บ้านแสดงความคิดเห็นในการวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชนว่า “หน่วยงานที่รับผิดชอบได้จัดสรรชุมชนตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ในสัญญาสัมปทานและภาคผนวก โดยมีหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในแต่ละงาน” และท่านลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 ยังได้แสดงความคิดเห็นว่า “การวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชนมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในแต่ละงานซึ่งได้ร่วมกันปฏิบัติตามแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่กำหนดไว้ในสัญญาสัมปทานผ่านการติดตามรวบรวมข้อมูลบน สถานการณ์จริงของชุมชนในแต่ละช่วงเวลาของการดำเนินงาน”

นอกจากนี้ ท่านดวงใจ นันทาสัน หัวหน้ากรมสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ กล่าวว่า “ภายหลังการโอนจัดสรรหน่วยงานรัฐภาคีและหน่วยงานอิสระที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลเมื่อปลายปี 2560”

พร้อมกันนี้ ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพชุมชนโดยรวม “สภาพความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น ค่าครองชีพ การจัดเก็บรายได้ การเติบโตของครอบครัว และการลงทุนของประชาชนในแต่ละหมู่บ้านในแต่ละช่วงของทุกปี”

โดยสรุปการวิเคราะห์สภาพชุมชนเป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการโดยมีภาครัฐและโครงการร่วมเป็นผู้รวบรวมสภาพของประชาชน เช่น รายได้ ค่าครองชีพ การเติบโตของครอบครัว และการลงทุนของประชาชนแต่ละหมู่บ้าน ในแต่ละช่วงของทุกปีเพื่อให้เห็นถึงสภาพที่แท้จริงของชุมชนที่กำลังเกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา

การทบทวนแผนพัฒนาชุมชน

ผลการทบทวนแผนพัฒนาชุมชนพบว่า โครงการฯ จะประเมินแผนพัฒนาชุมชนทุกแห่งเพื่อปรับให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง ซึ่งระหว่าง การฟื้นฟูชีวิตประชาชนได้ดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ใน สัญญาสัมปทาน และภาคผนวก โครงการได้ทบทวนรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการและจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2551 จำนวน 6,300 คน ความต่อเนื่องของโครงการ NT2 ที่ให้โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ สุขภาพ และ ผลประโยชน์ด้านการศึกษาของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่บนที่ราบสูงและการฟื้นฟูรายได้ของประชาชน การตั้งถิ่นฐานที่ยืนยันและเป้าหมายรายได้ซึ่งแสดงไว้ในการสัมภาษณ์ดังนี้

ท่านนางเข็มแพง พลเสนา อดีตรองประธานฝ่ายแผนและความร่วมมือ และท่านสุคตา วิจิตร พนักงานเกษียณอายุราชการและอดีตลูกจ้างสำนักงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ให้สัมภาษณ์ ระหว่างวันที่ 14-18 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2566 ว่า “ระหว่างการพัฒนาโครงการน้ำเทิน 2 สปป.ลาว ยังไม่มีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องแต่มีแนวทางทั่วไปที่จะปรึกษากับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ แนวทางของธนาคารโลกที่มีรายละเอียดในแต่ละประเด็น เห็นว่าการดำเนินการตามแผนจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นไปตามแผน เจ้าของโครงการก็รับตามนั้น แต่ต่อมารัฐได้ออกระเบียบราชการเฉพาะในเรื่องนี้ เนื่องจากนโยบายที่ถูกนำมาใช้ส่วนใหญ่มาจากนโยบายของธนาคารโลกจึงมีความคล้ายคลึงกันและไม่มีช่องว่างสำหรับการดำเนินการตามแผน”

นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมบทสัมภาษณ์ของ ท่าน Mark Tin และ ท่าน สีบูนเรือง บันดานุวงศ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมของธนาคารโลก และ Mr. Chong Pi Ae Katz อดีตผู้บริหารบริษัท

Nam Theun 2 ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานการไฟฟ้าแห่งฝรั่งเศส ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบสัมภาษณ์ ณ วันที่ 18 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2566 มีดังนี้ “ในขณะที่โครงการน้ำเทิน 2 กำลังดำเนินอยู่ รัฐบาลลาวยังไม่มีนโยบายในการจัดสรรการย้าย ด้วยเหตุนี้ ธนาคารโลกจึงได้เสนอแนะและขอให้รัฐบาลออกนโยบายเฉพาะเกี่ยวกับการจัดสรรและการย้ายถิ่นฐาน ประชาชนโครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 ตามมาตรฐานของธนาคารโลกเพื่อให้ผู้ได้รับผลกระทบได้รับสิทธิการชดเชย นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการเลือกพื้นที่และบทบาทของฝ่ายต่าง ๆ บทความนี้เป็นมาตรฐานการคุ้มครองทางสังคมที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสถาบันการเงินระหว่างประเทศ”

ท่าน ภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นว่า “จะมีการประเมินแผนพัฒนาชุมชนในทุกแห่งเพื่อ ปรับให้เข้ากับสถานการณ์จริง และคุณประภาวัน คนในหมู่บ้านก็ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า การทบทวนแผนพัฒนาชุมชนอยู่ระหว่างการฟื้นฟูชีวิตของประชาชนและดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ในสัญญาสัมปทานและภาคผนวก”

นอกจากนี้ ท่าน บุนมี สีสะหวัน ประชาชนในหมู่บ้านได้ให้ข้อมูลโดยละเอียดเกี่ยวกับการทบทวนแผนพัฒนาชุมชน “การย้ายถิ่นฐานของผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ 6,300 คนเสร็จสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2551 โครงการ NT2 ยังคงให้โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญด้านสุขภาพ และสวัสดิการด้านการศึกษาแก่ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานบนที่ราบสูง ทั้งนี้ การฟื้นฟูรายได้ของผู้ตั้งถิ่นฐานได้รับการยืนยันและบรรลุเป้าหมายรายได้ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสังคม ตาข่ายนิรภัย (1.2% หรือ 15 ครัวเรือนที่เปราะบาง) หรือโครงการพิเศษ (1.8% หรือ 28 ครัวเรือนยากจน) งานยังคงสนับสนุนความยั่งยืนของการอยู่อาศัยในที่ราบสูงเพื่อตอบสนองต่อคณะกรรมการทางสังคมของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขยายระยะเวลาการดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่จนถึงสิ้นปี 2560 โดยคำนึงถึงความยั่งยืนเป็นหลัก การประชุมร่วมของกระทรวงพลังงานและเหมืองแร่กับบริษัทผลิตไฟฟ้าน้ำเทิน 2 (NTPC) โดยมีองค์กรระหว่างประเทศ สถาบันการเงิน และรัฐบาลระดับต่าง ๆ ของ สปป.ลาว เข้าร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการที่ครอบคลุมเพื่อ ดำเนินการย้ายถิ่นฐานตามระยะเวลาการปิดและอื่น ๆ สำหรับที่ราบสูงนากาย แผนนี้ครอบคลุมเสาหลักทั้งสี่ของการดำรงชีพที่ระบุไว้ในข้อตกลงสัมปทาน (การเกษตร/ปศุสัตว์ ป่าไม้ การประมง และรายได้นอกฟาร์ม) ตลอดจนข้อกังวลเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับครัวเรือนยากจน/เปราะบาง ชนกลุ่มน้อย และเพศ”

พร้อมกันนี้ท่านดวงใจ นันทสัน หัวหน้ากรมสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและการเหมืองแร่ กล่าวว่า “การกำหนดแนวทางขึ้นอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม”

โดยสรุป การทบทวนแผนพัฒนาชุมชนเป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญาสัมปทานและภาคผนวกโดยทบทวนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงความยั่งยืนตั้งแต่เริ่มย้ายถิ่นฐานจนถึงการฟื้นฟูชุมชน ชีวิตของผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ

การกำหนดแนวทางในการบริหาร

ผลการศึกษาการกำหนดแนวทางการบริหาร พบว่า โยธาธิการและเจ้าของโครงการจะมีการวางแผนร่วมกันโดยมีการประชุมหารือทุกปี เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ ส่วนที่สอง คือ แผนพัฒนาระยะกลาง ซึ่งจะเริ่มหลังจากปิดแผนปฏิบัติการจัดสรรการย้ายถิ่นฐานและดำเนินไปจนถึงปี พ.ศ. 2578 (สิ้นสุดอายุสัมปทาน NT2) นอกจากนี้แนวทางการกำหนด ขึ้นอยู่กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พร้อมกันนี้ได้กำหนดแนวทางการบริหารตามการปกครองระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ตามกฎหมาย และมีหน่วยงานพิเศษที่คอยให้คำแนะนำประชาชน แสดงออกในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลดังนี้

ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นว่า “การบริหารราชการแผ่นดินและเจ้าของโครงการจะมีส่วนร่วม วางแผนพร้อมประชุมหารือทุกปีเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ ในทำนองเดียวกัน คุณประภาวัน ประชาชนในหมู่บ้านยังบอกอีกว่าการกำหนดทิศทางการปกครองนั้นกำหนดโดยการปกครองระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ตามกฎหมาย และยังมีหน่วยงานพิเศษที่คอยให้คำแนะนำประชาชน”

ด้านท่าน ดวงใจ นันทศร หัวหน้ากรมสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ กล่าวว่า “ความเห็นเกี่ยวกับคำนิยามแนวปฏิบัติในการบริหารงานว่า แนวทางการบริหารขึ้นอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม”

นอกจากนี้ ท่านบุนมี สีสะหวัน ราษฎรในหมู่บ้านได้ให้ความเห็นโดยละเอียดว่า “การกำหนดแนวทางการบริหาร ส่วนที่สอง คือ แผนพัฒนาระยะกลาง ซึ่งจะเริ่มหลังจากปิด RIP และดำเนินการต่อไป จนถึงปี พ.ศ. 2035 (สิ้นสุดระยะเวลาสัมปทาน NT2) รวมถึงความคิดริเริ่มเพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในระยะยาวสำหรับชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ระยะกลาง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยและได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนพัฒนาน้ำเทิน 2 จำนวน 750,000 ดอลลาร์ต่อปีจาก NTPC (มาตรการสมัครใจที่อยู่นอกเหนือข้อตกลงสัมปทาน) MTDP ประกอบด้วยโครงการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และประมงที่ราบสูงนากาย (NP-LAF) ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจาก AFD GoL และ NTPC โครงการ NP-LAF ให้การสนับสนุนการพัฒนาการเกษตร

การเลี้ยงสัตว์ และการประมง และจะสนับสนุนรัฐบาลระดับอำเภอและจังหวัด ตลอดจนพัฒนาโครงการที่นำไปสู่การสร้างรายได้อย่างยั่งยืนผ่านการเกษตรและการประมง”

โดยสรุปแนวทางการบริหาร คือ โครงการมีการประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เพื่อการบริหารที่ดีและตอบสนองความต้องการของชุมชน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กฎระเบียบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม กฎหมายและมุ่งเน้นการสร้างรายได้อย่างยั่งยืนด้วยการเกษตรและการประมง

3. รูปแบบการบริหารการจัดการ

ในการศึกษารูปแบบการจัดการได้ศึกษารายละเอียดของรูปแบบ วัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการจัดการชุมชนและมาตรการลดผลกระทบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและสังคม ดังนี้

รูปแบบ

ผลการศึกษารูปแบบการจัดการ พบว่า มีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ได้แก่ คณะกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ระดับจังหวัด คณะกรรมการจัดการถิ่นฐานใหม่ คณะกรรมการดำเนินงานอำเภอและคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านจะมีหัวหน้าคณะกรรมการรับผิดชอบในแต่ละงานและแต่ละส่วนสวนจะเป็นคณะกรรมการในการตัดสินใจในแต่ละงานตามกฎหมายของราชการส่วนท้องถิ่นและข้อกำหนดที่กำหนดไว้ ในขณะเดียวกันยังรวมถึงการบริหารงานของ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนและบริหารจัดการ เห็นได้จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังนี้

ท่าน มณีวรรณ ไชยมณี ฝ่ายวิชาการ กระทรวงสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม และคุณดวงใจ นันดาสัน หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการที่คล้ายคลึงกัน คือ “รูปแบบเป็นไปตาม กฎหมายขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่นและข้อกำหนดที่กำหนดไว้โดยทั่วไปจะยึดรูปแบบการปกครองของหมู่บ้าน ตำบล และจังหวัดเป็นหลัก” ด้านท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นว่า “รูปแบบการบริหารจัดการ คือ ให้มีหัวหน้าคณะกรรมการใน รับผิดชอบแต่ละงานและแต่ละส่วนสวนเป็นกรรมการตัดสินในแต่ละงาน”

ในทำนองเดียวกัน ท่านลาติ พนักงานของโครงการน้ำเทิน 2 ยังได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการ “ใช้การประสานงานวันต่อวันเป็นครั้งคราวในการศึกษาโครงการ จัดทำแผนปฏิบัติการเป็นระยะระหว่าง ผู้เชี่ยวชาญภาคสนาม และ หน่วยจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ คณะกรรมการดำเนินการอำเภอ และคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านรวมถึงผู้เชี่ยวชาญภาคสนามเป็นผู้นำชาวบ้านในการดำเนินการ” ในขณะเดียว คุณประภาวัน ประชาชนในหมู่บ้านได้แสดงความ

คิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการว่า “มีคณะกรรมการประสานงานจากส่วนกลางสู่ระดับท้องถิ่น คณะกรรมการย้ายถิ่นฐานจังหวัด คณะกรรมการจัดการการย้ายถิ่นฐาน คณะกรรมการดำเนินการอำเภอ และคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน”

โดยสรุปมีการจัดรูปแบบการบริหารโดยมีภาคประชาชนเป็นผู้ช่วยรับผิดชอบ ได้แก่ หน่วยงานในแต่ละระดับ เช่น หมู่บ้าน ตำบล จังหวัด เป็นหลัก เพื่อร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ เพื่อประสาน ไกล่เกลี่ย ชี้ขาด และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ระหว่างชุมชนกับโครงการ เช่น คณะกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ประจำจังหวัด คณะกรรมการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ คณะกรรมการดำเนินการอำเภอ และคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน

วัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการจัดการชุมชน

ผลการศึกษาวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการจัดการชุมชนพบว่า มีแนวโฮมบ้าน มีท่านหัวหน้าเผ่า กำนัน เป็นแกนนำ นำพาลูกหลานตัดสินใจในทุกกิจกรรม รวมทั้งคัดเลือกหมู่บ้าน ที่ตั้ง การจัดสรรบ้านของแต่ละครอบครัว การจัดสรรอาชีพ และอื่น ๆ เห็นได้จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังนี้

ท่านลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 กล่าวถึงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการจัดการชุมชน คือ “หัวหน้าเผ่า หัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ชี้นำลูกหลานในการตัดสินใจในทุกกิจกรรม รวมถึงการเลือกที่ตั้งหมู่บ้าน การจัดสรรบ้านของแต่ละครอบครัว การจัดสรรอาชีพ ฯลฯ และท่านศรัทธาคนในหมู่บ้านก็ให้ความเห็นเหมือนกันว่า แนวโฮมบ้าน เป็นผู้นำองค์กรหมู่บ้าน นำพาลูกหลานในการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้ง การเลือกที่ตั้งหมู่บ้าน การจัดสรรบ้านให้แต่ละครอบครัว การจัดสรรอาชีพ ฯลฯ”

นอกจากนี้ ท่านประภาวัน ประชาชนในหมู่บ้านยังให้ความเห็นถึงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการจัดการชุมชน คือ “ก่อนสร้างบ้านใหม่มีกำนันเป็นผู้นำและเลือกบ้านใหม่ให้กับประชาชน”

โดยสรุปแล้ว วัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการบริหารชุมชน คือ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นความเชื่อของคนในหมู่บ้านเอง โดยมีผู้เฒ่า ผู้แก่เป็นผู้นำลุกหลาน ในการตัดสินใจในทุกกิจกรรม ทั้งการเลือก ที่ตั้งหมู่บ้าน การจัดสรรบ้านของแต่ละครอบครัว การจัดสรรอาชีพ และอื่น ๆ

มาตรการลดผลกระทบจากการบริหารด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม

ผลการศึกษามาตรการลดผลกระทบด้านจากการจัดการสิ่งแวดล้อมและสังคม พบว่าโครงการมีการกำหนดรายละเอียดไว้ในแผนการจัดการเกี่ยวกับการตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม รวมถึงภาคผนวกของสัญญาสัมปทานข้อผูกพันด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของโครงการโดยมีการปรึกษาร่วมกันทุกครั้งในกรณีที่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมโดย มีข้อตกลงร่วมกันก่อนดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ในขณะเดียวกันก็เป็นไปตามมาตรการของธนาคารโลก 14 ประการ ก่อนการก่อสร้างและหลังการก่อสร้าง ซึ่งแสดงในบทสัมภาษณ์ดังนี้

ท่าน ภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ได้ให้ความเห็นว่า “จะมีการหารือร่วมกันทุกครั้งที่มีประเด็นหรือปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม มีข้อตกลงร่วมกันก่อนดำเนินงาน เพื่อจะทำให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด” ด้านท่าน เศรษถา ประชาชนในหมู่บ้านก็แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยมีหน่วยงานพิเศษทั้งบริษัทและภาครัฐและเอกชนคอยประสานติดตาม”

พร้อมกันนี้ ท่านเทพนคร วงศ์สมุทร รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคชะนะ อดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยทำงานในโครงการได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับมาตรการลดผลกระทบจากการจัดการสิ่งแวดล้อมและสังคมว่า “ทางโครงการได้กำหนดรายละเอียด ในแผนการจัดการเกี่ยวกับการตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมรวมถึงภาคผนวกของสัญญาสัมปทานเกี่ยวกับข้อผูกพันด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของโครงการที่มีการหารือร่วมกันทุกครั้ง”

นอกจากนี้ยังมีหลายความเห็นไปในทางเดียวกันว่ามาตรการลดผลกระทบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและสังคมนั้น ทั้งบริษัทและรัฐบาลได้ดำเนินการร่วมกันเพื่อติดตามและปฏิบัติตามมาตรการของธนาคารโลกทั้งก่อนการก่อสร้างและหลังการก่อสร้าง ตลอดจนการประเมินมาตรการลดผลกระทบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและสังคมตามหลักการ 14 ประการของธนาคารโลก เช่น ท่านลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 ท่านดวง นันทสันต์ หัวหน้าหน่วยงาน ด้านสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ท่านนางประภาวัน ประชาชนในหมู่บ้านและ ท่านนางมณีวรรณ ไชยมณี วิชาการ กรมสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

โดยสรุป ทางโครงการได้เอามาตรการลดผลกระทบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและสังคมเข้ามาใช้เพื่อติดตามตรวจสอบ พร้อมทั้งประสานงานทั้งภาครัฐ เอกชน และโครงการ ในการประเมินผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งก่อนและหลังดำเนินโครงการตามมาตรการตามหลักการ 14 ประการของธนาคารโลก

4. การดำเนินการจัดสรรโยกย้าย

ในทางปฏิบัติการจัดสรรถิ่นฐาน ได้มีการศึกษาเป็นกระบวนการนับตั้งแต่การวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ การเตรียมพื้นที่ และการตรวจสอบแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การวางแผนการย้ายถิ่นฐาน

ผลการศึกษาการวางแผนการย้ายถิ่นฐานใหม่พบว่า ในสัญญาสัมปทานกำหนดแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นพื้นฐานในการดำเนินงานและก่อนการตั้งถิ่นฐานต้องปรึกษาราษฎรกับองค์การบริหารหมู่บ้าน ผู้นำหมู่บ้าน เพื่อความเป็นเอกภาพ ก่อนการตั้งถิ่นฐานใหม่ทุกครั้ง จะมีการกำหนด

ล่วงหน้า 1 ปี หรือ 6 เดือน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ เห็นได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังนี้

ท่านเทพนคร วงศัลย์ รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคชะนะ ซึ่งเป็นอดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยทำงานในโครงการ ได้ให้ความเห็นว่า “แผนการย้ายได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับคณะกรรมการบริหารงานโดยมีแกนนำของจังหวัดเป็นประธาน และเลขานุการที่ปฏิบัติงานในแต่ละระดับ พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละส่วนอย่างละเอียด” ขณะที่ท่าน ภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ได้ให้ความเห็นว่า “ก่อนการตั้งถิ่นฐานของประชาชนต้องมีการหารือกับ อบต และประชาชนเพื่อความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันก่อนการย้ายราษฎรโดยกำหนดระยะเวลา 1 ปีหรือ 6 เดือนแล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่พร้อมกันนี้ ท่านดวงใจ นันทสันต์ หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม” กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ และท่านนาง ประภาวัน ประชาชนในหมู่บ้านก็มีความเห็นเช่นกันว่า “การวางแผนย้าย คือโครงการที่มีการสำรวจพื้นที่หมู่บ้านก่อนทำการผลิต หลังสำรวจ การก่อสร้างก็เป็นไปตามแผนที่วางไว้ มีการศึกษาวางแผนและติดตามตามที่กำหนดไว้ในสัญญาสัมปทาน” นอกจากนี้ คุณลาติ พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการย้ายว่า “ในสัญญาสัมปทานได้กำหนดแผนการจัดสรรการย้ายเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน” และคุณเศรทถา ได้ให้ความเห็นว่า “แผนการจัดสรรการย้ายในสัญญาสัมปทานได้กำหนดแผนการจัดสรรการย้ายซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน”

นอกจากนี้ ท่านนางแก้วอุลา สุริยะเดช พนักงานประจำหน่วยจัดการถิ่นฐานใหม่ ตำบลท่าแขก ได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายน ปี พ.ศ. 2564 เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลราษฎรในพื้นที่โครงการฯ ว่า “นอกจากกระบวนการปรึกษาหารือกับผู้ที่ได้รับผลกระทบแล้ว ทีมเก็บข้อมูลยังได้ตรวจสอบกับสำนักงานสถิติด้วยว่า ครอบครัวที่ลงทะเบียนในสถิติปี 1998 (บวกกับจำนวนที่เพิ่มจากครอบครัวตามวันเกิด) มีสิทธิ์ที่จะรวมอยู่ในโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ ในที่ราบสูงนากาย และเปรียบเทียบข้อมูลกับสถิติย้อนหลังในปี พ.ศ. 2546 วิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การเก็บข้อมูลโดยปรึกษาหารือกับราษฎรในพื้นที่โครงการ จากนั้น เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบและประเมินข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจสังคม สภาพการเจริญเติบโตของพลเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สำหรับหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ”

จากการให้สัมภาษณ์ของท่านสุคตา วิจิตร อดีตผู้อำนวยการกรมสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมที่เกษียณอายุราชการให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2566 เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบและกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกล่าวว่า “การเก็บข้อมูลโครงการน้ำเทิน 2 ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยใช้วิธีการเดินตรวจพื้นที่โครงการจริง พูดคุยปรึกษาโดยตรงกับผู้ได้รับผลกระทบ คุยกับหน่วยงาน กระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์สถิติแห่งชาติ

กระทรวงวัฒนธรรมและอื่น ๆ ข้อมูลที่รวบรวมประกอบด้วย จำนวนประชากรก่อนโครงการ จำนวนครอบครัวที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการและระดับของผลกระทบต่อแต่ละครอบครัว ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่จะมีโครงการ ความพิเศษของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์และวิถีชีวิตของพวกเขา”

Mr. Chong Pi Ae Katz อดีตหัวหน้าบริษัทน้ำเทิน 2 ซึ่งเป็นพนักงานเกษียณอายุซึ่งถูกสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2564 กล่าวว่า “โครงการฯ ให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลประชาชน กลุ่มชาติพันธุ์ และประชาชนที่ได้รับผลกระทบ เพราะตามนโยบายของรัฐบาลและสถาบันการเงินระหว่างประเทศ โดยเฉพาะธนาคารโลก จะต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้ บริษัทร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการเก็บข้อมูลโดยละเอียดโดยการสัมภาษณ์ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในหัวข้อ จำนวนครอบครัวที่ได้รับผลกระทบ จำนวนครอบครัวที่เปราะบาง เช่น ครอบครัวหย่าร้าง ครอบครัวหม้าย ครอบครัวพิการ ครอบครัวผู้สูงอายุ และสุดท้ายข้อมูลเกี่ยวกับชาติพันธุ์ต่าง ๆ กลุ่มที่อาศัยอยู่บนที่ราบสูงนากาย

นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมบทสัมภาษณ์ชาวบ้านท่าลัง หมู่บ้านหนองบัว และหมู่บ้านดอน ในเขตอุดมสุข แขวงคำม่วน เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลพลเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์ เมื่อวันที่ 15 เมษายนปี พ.ศ. 2564 ดังนี้ ทีมงานบริษัทและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาหมู่บ้านหลายครั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เพื่อสอบถามสมาชิกในครอบครัว จำนวนคนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านและหมู่บ้านรอบ ๆ เขาถามถึงจำนวนคนพื้นเมืองและคนที่ย้ายเข้ามา อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกลุ่มชาติพันธุ์เขาก็แบ่งเราเป็นกลุ่มเพื่อถามเจาะลึกเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน

โดยสรุปแล้วผู้เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงต่าง ๆ สถาบันการเงินระหว่างประเทศได้เห็นความสำคัญในการเก็บข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการน้ำเทิน 2 โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ไปสัมภาษณ์ครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบและพูดคุย กับชาวบ้านภายใต้กระบวนการปรึกษาหารือโดยเปรียบเทียบกับข้อมูลสถิติเพื่อทำความเข้าใจข้อมูลพื้นฐานของผู้ได้รับผลกระทบความต้องการ การวางแผนการย้ายเป็นกระบวนการแรกในการดำเนินการจัดสรรและย้ายราษฎรออกจากพื้นที่โครงการพัฒนาที่ระบุไว้ในสัญญาสัมปทานโดยมีการสำรวจพื้นที่หมู่บ้านซึ่งทำก่อนการย้าย ในเวลาเดียวกัน จะต้องมีการหารือกับ อบต ผู้นำหมู่บ้าน และประชาชนให้เกิดความสามัคคีก่อนที่จะมีการโยกย้ายราษฎร

การเตรียมพื้นที่

ผลการศึกษาการเตรียมพื้นที่ พบว่า หลังจากวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่แล้ว โครงการฯ ได้ทำการสำรวจพื้นที่ตั้งถิ่นฐานและนำเจ้าหน้าที่หมู่บ้านตลอดจนราษฎรไปยังพื้นที่ที่จะย้ายโดยมีข้อตกลงเป็นเอกฉันท์ว่าเป็นที่ที่เหมาะสมแล้ว การเตรียมการก่อสร้างพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ ได้แก่ การเตรียมพื้นที่สำหรับสร้างบ้าน โครงสร้างพื้นฐาน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล สถานีอนามัย เป็นต้น

พร้อมกับการเคลียร์วัตถุระเบิดในที่นั้น และมอบให้แต่ละครอบครัวที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าไปก่อสร้างและ สถานที่ทำการผลิตโดยรับค่าจ้างแรงงานจากบริษัท โดยมีคณะกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ประจำจังหวัด คณะกรรมการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ คณะกรรมการดำเนินการอำเภอ และคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านคอยติดตามสนับสนุน ซึ่งแสดงในบทสัมภาษณ์ดังนี้

ท่าน ภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทส. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมพื้นที่ว่า “มีการสำรวจพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ และเจ้าหน้าที่หมู่บ้านและประชาชนได้ลงพื้นที่เพื่อย้าย โดยตกลงเป็นเอกฉันท์ว่าจะมีการเตรียมการก่อสร้างพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่” ขณะเดียวกันท่านเทพนคร วงศัลย์ รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคชะนะ อดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยทำงานในโครงการฯ ได้ให้ความเห็นว่า “ก่อนก่อสร้างโครงการได้มีการเคลียร์และเตรียมพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ รวมทั้ง การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ก่อนเริ่มการตั้งถิ่นฐานใหม่ของประชาชน และท่านดวงใจ นันทสันต์ หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม” กระทรวงพลังงานและการเหมืองแร่ พร้อมด้วย ท่านนาง ประภาวัน ก็มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า “เตรียมพื้นที่จัดสรร ได้แก่ ก่อสร้างบ้าน สิ่งก่อสร้างอื่น ๆ พื้นที่ผลิต รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล สถานีอนามัย เป็นต้น”

นอกจากนี้ ท่านลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 ท่านเศรษฐา และท่านบุญมี สีสะหวันราษฎรในหมู่บ้านยังได้แสดงความคิดเห็นว่า “การเตรียมพื้นที่ดำเนินการในรูปแบบประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน”

นอกจากนี้ ท่านลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 ท่านเศรษฐา และท่านบุนมี สีสะหวันชาวบ้านในหมู่บ้าน ได้แสดงความคิดเห็นเป็นเสียงเดียวกันว่า “การเตรียมพื้นที่ได้ดำเนินการไปตามการประชาสัมพันธ์ ในหมู่บ้านและในครอบครัว โดยหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้เลือกที่อยู่อาศัย บริษัทเป็นผู้ช่วยเก็บกู้วัตถุระเบิด แล้วมอบให้แต่ละครอบคัวเข้าเคลียร์พื้นที่ก่อสร้างและผลิตโดยรับแรงงานจากบริษัท โดยมีคณะกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ประจำจังหวัด คณะกรรมการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ คณะกรรมการดำเนินการอำเภอ และคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นผู้สนับสนุน”

โดยทั่วไปการเตรียมพื้นที่ตั้งถิ่นฐานเป็นการสำรวจพื้นที่ที่สามารถย้ายได้ โดยคำนึงถึงการสร้างสาธารณูปการ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล สถานศึกษา สถานีอนามัย บ้านเรือนประชาชน และแหล่งผลิตของประชาชน ซึ่งมีการประชาสัมพันธ์แบบหมู่บ้านและมอบให้แต่ละครอบครัวที่ได้รับคัดเลือกเข้าก่อสร้างและผลิตโดยได้รับค่าจ้างแรงงานจากบริษัท โดยมีคณะกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ประจำจังหวัด คณะกรรมการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ คณะกรรมการดำเนินการอำเภอ และคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน

ตรวจสอบแผนจัดสรรการย้ายที่อยู่

ผลการตรวจสอบแผนการย้ายที่อยู่ใหม่พบว่า แผนการตั้งถิ่นฐานจะได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการส่วนกลาง ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ แล้วจึงดำเนินงาน โดยแต่ละแผน ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะหารือกันทุก 3 เดือนโดยการประชุม การตั้งถิ่นฐานใหม่ตามความรับผิดชอบของแต่ละส่วน ตั้งแต่ส่วนกลางจนถึงระดับท้องถิ่น โดยจะมี คณะกรรมการตรวจสอบภายนอก เป็นคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งแสดงในคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมกล่าวว่า “แผนการตั้งถิ่นฐานใหม่จากคณะกรรมการส่วนกลาง จังหวัด และอำเภอ แล้วจึงดำเนินการ ด้าน ท่านเทพนคร วงศ์สมัย รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินลัคกี้ อดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยทำงานในโครงการ” และท่านบุนมี สีสะหวัน ชาวบ้านในหมู่บ้าน ก็แสดงความคิดเห็นในทำนองเดียวกันว่า “การพิจารณาทบทวนและการอนุมัติแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่รวมถึงแผนการฟื้นฟูวิถีชีวิตได้รับการทบทวนและอนุมัติโดยคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในระดับส่วนกลางและระดับท้องถิ่น อนึ่ง ท่านลาติ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า มีคณะกรรมการตรวจสอบภายนอกเป็นคณะกรรมการตรวจสอบ”

นอกจากนี้ ท่านดวง นันทสันต์ หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ และท่านนาง ประภาวัน ประชาชนในหมู่บ้านก็ลงความเห็นไปในทางเดียวกันว่า “การตรวจแผนเป็นไปตามสัญญาสัมปทานในภาคผนวกของสัญญาสัมปทานด้านสิ่งแวดล้อม-สังคม” ขณะเดียวกัน นาง มณีวรรณ ไชยมณี วิชาการ กรมสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แสดงความเห็นว่า “มีการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม และมีการสำรวจพื้นที่ ซึ่งหลังจากสำรวจแล้ว จะดำเนินการก่อสร้างตามแผน”

โครงการน้ำเทิน 2 เป็นโครงการที่มีผู้เห็นต่างจากหลายฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ เพื่อจัดทำแผนตั้งถิ่นฐานใหม่ตามนโยบายของรัฐบาลลาวและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้โดยเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ประชาชน ทั้งนี้ จากการให้สัมภาษณ์ของท่านนางเข็มเพ็ง พลเสนา อดีตรองประธานฝ่ายวางแผนและความร่วมมือ ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 18 ปี พ.ศ. 2566 "คณะกรรมการซึ่งแยกจากรัฐบาลและบริษัทน้ำเทิน 2 มีหน้าที่หลักในการจัดทำแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ซึ่งทำได้ดีตามนโยบายของรัฐบาลลาว ธนาคารโลก และธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย นอกจากนี้ บริษัทไฟฟ้าน้ำเทิน 2 ยังได้ย้ายสำนักงานเพื่อจัดการและจัดระเบียบความรับผิดชอบของบริษัทในด้านการทำงานนี้ รัฐบาลและบริษัทน้ำเทิน 2 ร่วมกันรับผิดชอบในการวางแผนและดำเนินการตามแผนสังคมสงเคราะห์และสำนักงานจัดสรรการย้ายที่จัดตั้งขึ้นโดยบริษัทเทิน 2 เพื่อทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับคณะกรรมการขนย้ายและหน่วยงานจัดการการย้ายถิ่นฐานซึ่งรับผิดชอบงานทั้งหมด และปฏิบัติตามภาระผูกพันของบริษัทเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์และการ

จัดสรรการย้ายถิ่นฐาน หน่วยงานนี้ทำงานอย่างใกล้ชิดกับประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อให้งานขนย้ายเสร็จสิ้นตามแผน”

จากการให้สัมภาษณ์ของ ท่านสุคตา วิจิตร อดีตผู้อำนวยการกรมสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมที่เกษียณอายุราชการ ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า “ที่สำนักงานจัดสรรการย้ายถิ่นฐานและผู้เกี่ยวข้องได้ดำเนินการชดเชยผู้ได้รับผลกระทบทั้งหมดอย่างทันท่วงทีและเพียงพอตามนโยบายการย้ายถิ่นฐานของโครงการน้ำเทิน 2 โดยยึดหลักปฏิบัติโดยหาที่อยู่ใหม่ให้หรือจ่ายค่าย้ายเอง รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการลดผลกระทบทางสังคมของโครงการต่อผู้ได้รับผลกระทบทั้งหมด ตลอดจนให้คำปรึกษาอย่างเหมาะสม มีส่วนร่วม และใช้ความรู้ในท้องถิ่นในการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของผู้พลัดถิ่น”

นอกจากนี้ ท่านนางเกวลี สุริยะเดช ซึ่งประจำหน่วยจัดการการย้ายถิ่นฐานท่าแขกได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2566 เกี่ยวกับบทบาทของสำนักงานส่งเสริมการตั้งถิ่นฐานใหม่ว่า “หน่วยงานของเขามีหน้าที่ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการสร้างบ้านให้กับผู้ได้รับผลกระทบและสร้างสำนักงานในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ ทางเข้าที่เหมาะสม (หากเป็นไปได้) สร้างระบบน้ำและไฟฟ้าสำหรับบ้านผู้พลัดถิ่นทุกหลัง นอกจากนี้ ภายใต้สัญญาสัมปทานโครงการ สำนักงานจัดสรรการย้ายถิ่นฐานจะต้องติดตามและดูแลให้มีการปฏิบัติตามภาระผูกพันของบริษัทน้ำเทิน 2 ได้ดำเนินการแล้ว"

นอกจากนี้ยังมีบทสรุปจากการสัมภาษณ์ชาว บ้านดอน และหมู่บ้านห้วยมไล แขวงคำม่วน เกี่ยวกับสถานการณ์การประมง ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการหารือเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2564 มีดังต่อไปนี้ “เจ้าหน้าที่ของสำนักงานตั้งถิ่นฐานใหม่มาเยี่ยมเราตลอดเวลาเพื่ออธิบายแต่ละขั้นตอนของการย้ายถิ่นฐานและอธิบายให้เราทราบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่เราไม่ได้รับ เขายังสอนวิธีเก็บข้าวของในบ้านใหม่และบอกวิธีรักษาบ้านใหม่ให้สะอาด เขายังพูดคุยเกี่ยวกับกิจกรรมทางวิชาชีพต่าง ๆ เราจำได้ว่าสำนักงานของเขาได้จัดการประชุมที่บ้านหลายครั้งและเป็นประจำเพื่ออธิบายผลกระทบของโครงการและอื่น ๆ ”

สรุปได้ว่า โครงสร้างองค์กรของโครงการน้ำเทิน 2 มีบุคคลจากฝ่ายภาครัฐและบริษัทต่าง ๆ คอยตรวจสอบและชี้แนะแนวทางการย้ายถิ่นฐาน กิจกรรมการดำรงชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ฯลฯ อีกทั้งเป็นขอบเขตของโครงการที่จะต้องสร้าง ความเข้มแข็งทางด้านเทคนิคของจังหวัด อำเภอ และหมู่บ้าน การตรวจสอบแผนจัดสรรการย้ายจะกำหนดตามสัญญาสัมปทานเบื้องต้น เกี่ยวกับข้อผูกพันด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม และผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบแผนจัดสรรการย้าย ได้แก่ คณะกรรมการจากส่วนกลางถึงส่วนท้องถิ่นในแต่ละระดับ ได้แก่ ระดับหมู่บ้าน ระดับอำเภอและระดับจังหวัด และมีคณะกรรมการตรวจสอบภายนอกเป็นคณะกรรมการตรวจสอบ

5. ด้านบุคลากร

บุคลากรพัฒนาชุมชน

ผลการศึกษาบุคลากรพัฒนาชุมชน พบว่า โครงการได้จัดหาบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นชาวลาวและชาวต่างประเทศ ในงานพัฒนาชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ด้านเทคนิค และการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ ในขณะเดียวกัน รัฐบาลได้รวมเจ้าหน้าที่จากสำนักงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมาจากคณะกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ประจำจังหวัด คณะกรรมการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ คณะกรรมการดำเนินการอำเภอ และคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน อีกทั้งบุคลากรได้ทำงานร่วมกันโดยอาศัยประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญและสภาพสนามจริงในการนำไปใช้งาน โดยบริษัทฯ เป็นผู้ให้งบประมาณ ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์นี้ว่า

ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แสดงความคิดเห็นว่า “สำหรับโครงการน้ำเทิน 2 เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับ การตั้งถิ่นฐานใหม่ในพื้นที่นั้น ๆ บุคลากรพัฒนาชุมชนจะเป็นผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศและชาวลาวที่ทำงานร่วมกันโดยอาศัยประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญและข้อมูลสภาพพื้นที่ในการดำเนินการ” ด้านท่านเทพนคร วงศัลย์ รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคชะนะ ซึ่งเป็นอดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยทำงานในโครงการฯ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “โครงการได้จัดเตรียมบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญในงานพัฒนาชุมชนหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น เป็นการให้ความรู้ด้านเทคนิคและการจัดหาวัสดุต่าง ๆ”

นอกจากนี้ ท่านลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 และคุณเศรทถา ประชาชนในพื้นที่ ให้ความเห็นเกี่ยวกับบุคลากรพัฒนาชุมชนว่า “ฝ่ายบริษัทได้จ้างผู้เชี่ยวชาญทั้งชาวลาวและชาวต่างประเทศ ฝ่ายรัฐบาล รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่นคณะกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ประจำจังหวัด คณะกรรมการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ คณะกรรมการดำเนินการอำเภอ และคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน”

พร้อมนี้ ท่านดวงใจ นันทสัน หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและการเหมืองแร่ ท่าน นาง ประภาวัน ชาวบ้าน และคุณมณีวรรณ ไชยมณี สำนักสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า “บุคลากรพัฒนาชุมชนประกอบมีส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน โดยบริษัทเป็นผู้ให้งบประมาณ”

กล่าวโดยสรุป บุคลากรพัฒนาชุมชน คือ องค์กรและโครงการภาครัฐที่จัดขึ้นตั้งแต่ส่วนกลางจนถึงระดับท้องถิ่น ได้แก่ บุคลากรระดับหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด

6. การพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและถูกกฎหมาย

ผลการศึกษาการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพและตามกฎหมาย พบว่า บุคลากรมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงและได้นำบทเรียนจากต่างประเทศมาดำเนินโครงการตามหลักการที่ได้รับการรับรองในเมืองก่อน ซึ่งรวมถึงการพัฒนาบุคลากรในแต่ละหน่วยงาน เช่น ฝ่ายบริษัทได้ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณภาพแล้ว ฝ่ายรัฐบาล ได้รวมพนักงานที่เกี่ยวข้องกับสายงานเฉพาะทางแต่ละสายงาน แต่ทั้งนี้เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความเชี่ยวชาญที่มากขึ้นทางโครงการฯ จึงได้มี การฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมพร้อมทั้งมีมุมมองด้านการศึกษาแลกเปลี่ยนบทเรียนและได้ฝึกทำการทดลอง ซึ่งได้แสดงไว้ในคำให้สัมภาษณ์ของผู้เกี่ยวข้องดังนี้

ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แสดงความคิดเห็นว่า “การพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาชุมชนได้เรียนรู้จาก งานตัวจริงและข้อมูลอ้างอิงจากต่างประเทศในการดำเนินงานตัวจริง ตามหลักการที่ได้รับการอนุมัติในเมืองก่อน”

พร้อมกันนี้ คุณลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 ยังแสดงความเห็นว่า “ฝั่งบริษัทจ้างผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณภาพแล้ว ฝั่งรัฐบาลก็รวมพนักงานที่เกี่ยวข้องกับสายงานเฉพาะด้าน แต่เพื่อความเป็นเอกภาพ และความชำนาญมากขึ้น จึงได้มีการฝึกอบรม แบบมีส่วนร่วม มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนบทเรียน มีการฝึกปฏิบัติและการทดลอง”

นอกจากนี้ ท่านดวงใจ นันทสันต์ หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ท่านนาง ประภาวัน และคุณมณีวรรณ ไชยมณี นักวิชาการสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ต่างลงความเห็นเป็นเสียงเดียวกันว่า “การพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามกฎหมาย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามแผนงาน การดำเนินการและตามกฎหมาย”

โดยสรุปแล้วการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพและถูกกฎหมายนั้นมีประสิทธิภาพและถูกกฎหมายและเป็นไปตามแผนที่วางไว้เดิม ขณะเดียวกันแต่ละส่วนก็มุ่งพัฒนาบุคลากรของตนเอง โดยจัดอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนบทเรียนและฝึกปฏิบัติโดยใช้ประสบการณ์และบทเรียนในสถานการณ์จริงและบทเรียนจากต่างประเทศเป็นข้อมูลอ้างอิง

7. ทักษะ ความรู้ และความสามารถในการพัฒนาชุมชน

ผลการศึกษาด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถในการพัฒนาชุมชน พบว่า การปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบและความเข้าใจในการพัฒนาชุมชนมีความรู้เพียงพอในการนำไปปฏิบัติงานจริงในภาคสนามโดยเน้นทฤษฎีเพื่อให้สำเร็จ ขณะเดียวกัน โครงการน้ำเทิน 2 ได้มีรายละเอียดชัดเจน เกิด

ความชำนาญ มีโมเดลจริง มีแผนงาน และมีการอบรมกลุ่มผู้เกี่ยวข้องให้เกิดความรู้ความเข้าใจ การดำเนินโครงการให้แล้วเสร็จตามระดับที่คาดหวังและมีประสิทธิภาพ เห็นได้จากบทสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังนี้

คุณลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะ ความรู้ และความสามารถในการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวม “บุคลากร การวางแผนโครงการ ความเป็นจริงโครงการน้ำเทิน 2 ได้มีรายละเอียดและชัดเจนทำให้เกิดความเชี่ยวชาญและเป็นแบบอย่างที่แท้จริง ด้านท่านเทพนคร วงศัลย์ รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคชะนะ อดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยทำงานในโครงการฯ ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า บุคลากรที่โครงการจัดหาให้มีความรู้และมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ทำงานจริง”

พร้อมกันนี้ ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นว่า “การทำงานของผู้รับผิดชอบและความเข้าใจ ของการพัฒนาชุมชนให้มีความสามารถเพียงพอในการปฏิบัติงานในสายงานโดยเน้นทฤษฎีบูรณาการสู่ความสำเร็จ”

อนึ่ง ท่านศรัทธา ประชาชนในหมู่บ้านให้ความเห็นว่า “ภาพรวม บุคลากร การวางผังรายการ สถานการณ์ จริง โครงการน้ำเทิน 2 มีความละเอียด ชัดเจน และได้สร้างความชำนาญและเป็นต้นแบบจริง และได้จัด อบรมกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในการดำเนินโครงการให้สำเร็จลุล่วงตามระดับที่คาดหวังและมีประสิทธิภาพ”

ด้านท่านดวงใจ นันทสัน หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและการเหมืองแร่ และประชาชนในหมู่บ้านมีความเห็นตรงกันว่า “การพัฒนาชุมชนเป็นไปตามการปกครองของหมู่บ้าน ตำบล และจังหวัดภายใต้หลักนิติธรรม”

โดยสรุปในด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถในการพัฒนาชุมชน โครงการน้ำเทิน 2 ทำได้ค่อนข้างดี มีรายละเอียด ชัดเจน และสร้างต้นแบบความชำนาญในการลงปฏิบัติงานจริงในภาคสนามผ่านการฝึกอบรมเป็นหมู่คณะ ของผู้เกี่ยวข้องให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในการดำเนินโครงการให้สำเร็จลุล่วงตามระดับที่คาดหวังและมีประสิทธิภาพ

8. ค่านิยม

ผลการศึกษาการสร้างค่านิยม พบว่า โครงการสร้างมาตรฐานและค่านิยมร่วมกับประชาชน ส่งผลให้ การบริหารจัดการของชุมชน ประชาชน ยอมรับการบริหารโครงการและโครงการดีขึ้น เจ้าหน้าที่ หรือผู้เชี่ยวชาญที่ ผ่านการทำงานในโครงการน้ำเทิน 2 จะเป็นผู้เชี่ยวชาญที่โครงการอื่นยอมรับ ส่วนพนักงานราชการก็มีความชำนาญในการประสานงานกับโครงการต่าง ๆ ประชาชนมี

ชีวิตที่ดีขึ้นจริง ๆ แต่ก็ยังมีประชาชนบางส่วนที่ไม่พอใจ ยังคงยึดรูปแบบการใช้ชีวิตแบบเดิม ๆ แต่ทางโครงการก็ให้บริการตามสัญญาที่กล่าวไว้เบื้องต้น ซึ่งแสดงในบทสัมภาษณ์ของผู้เกี่ยวข้องดังนี้

ท่านลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 และคุณเศรทถา ชาวบ้านในพื้นที่ มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า “ค่านิยม คือ การที่พนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านโครงการน้ำเทิน 2 กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการยอมรับจากโครงการอื่น ๆ ส่วนพนักงานราชการก็มีความชำนาญในการประสานงานกับโครงการต่าง ๆ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจริง ๆ ”

พร้อมกันนี้ ท่านเศรษฐา ประชาชนในหมู่บ้าน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับค่านิยมว่า “โครงการฯ ได้สร้างมาตรฐานและค่านิยมร่วมกับราษฎรจนทำให้เกิดการบริหารชุมชน ราษฎรยอมรับ การบริหารโครงการคือ ในส่วนของค่านิยมนั้นแสดงว่าพนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านงานจากโครงการน้ำเทิน 2 กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญที่โครงการอื่น ๆ ยอมรับ พนักงานราชการก็มีความรู้และสามารถประสานงานกับโครงการอื่น ๆ ได้ และประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจริง ๆ และเป็นที่นิยมในการจัดสรรย้ายถิ่น”

นอกจากนี้ ท่านดวงใจ นันทสันต์ หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและการเหมืองแร่ ท่านนางประภาวัน ประชาชนในหมู่บ้าน และคุณมณีวรรณ ไชยมณี ลงความเห็นในแนวทางเดียวกันว่า “การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเห็นชอบจากรัฐบาล แต่ก็ยังมีประชาชนบางส่วนไม่พอใจและยึดติดกับวิถีชีวิตแบบเดิม ๆ แต่ทางโครงการมีบริการตามสัญญา”

โดยสรุปแล้วโครงการได้สร้างมาตรฐานและค่านิยมร่วมกับประชาชน ส่งผลให้มีการบริหารจัดการชุมชนโดยประชาชนยอมรับแนวทางการบริหารโครงการ ส่วนพนักงาน หรือผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านโครงการน้ำเทิน 2 กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้รับการยอมรับจากโครงการอื่น ๆ ส่วนพนักงานราชการมีความรู้ความสามารถในการประสานงานกับโครงการต่าง ๆ ได้ดี ประชาชนมีชีวิตที่ดีขึ้นจริง ๆ และนิยมโอนจัดสรรกันมาก แต่ก็ยังมีประชาชนบางส่วนที่ไม่พอใจและยังยึดติดกับรูปแบบการใช้ชีวิตแบบเดิม ๆ แต่ทางโครงการก็ให้บริการตามสัญญาที่ได้กำหนดไว้

9. ผู้ตรวจสอบภายนอกที่เป็นอิสระ

การติดตามและประเมินผลจากบุคคลภายนอกจะดำเนินการโดยผู้ตรวจติดตามที่เป็นอิสระจากภายนอก (International External Monitoring) ซึ่งจะเป็นสถาบันอิสระที่เข้ามาเสริมและสนับสนุนงานตรวจติดตามภายใน ผู้สอบบัญชีอิสระภายนอกประกอบด้วยผู้สอบบัญชีระหว่างประเทศ ผู้สอบบัญชีระดับภูมิภาค และผู้สอบบัญชีอาวุโสชาวลาวซึ่งจะประจำการตลอดทั้งปี การตรวจสอบอย่างเป็นอิสระจากภายนอกนี้เป็นคำขอของธนาคารโลกและมีรายละเอียดอยู่ในนโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและสังคมของธนาคารโลก แต่ข้อนี้ไม่ได้ระบุไว้ในรายละเอียดในนโยบายการย้ายถิ่นฐานของ ราษฎรจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำน้ำเทิน 2 และ

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการชดใช้ค่าเสียหายและการย้ายราษฎรออกจากโครงการพัฒนาฯ เลขที่ 192 แต่อย่างใด

จากการให้สัมภาษณ์ของ นายสุคตา วิจิตร อดีตผู้อำนวยการสำนักสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ที่เกษียณอายุราชการ ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 มิถุนายนปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า “ผู้ตรวจสอบภายนอกที่เป็นอิสระอาศัยข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม สุขภาพ และการประมงเป็นพื้นฐานสำหรับการติดตามระยะเวลาการดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่ พวกเขาจะรับผิดชอบในการตรวจสอบและรายงานเกี่ยวกับ การปฏิบัติตามข้อผูกพันในการตั้งถิ่นฐานใหม่และวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสังคมตามข้อตกลงสัมปทาน (CA) การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวพลัดถิ่นโดยใช้ตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับระดับและแหล่งที่มาของรายได้ ความมั่นคงทางอาหารและการบริโภค สุขภาพ การศึกษา และสภาพของกลุ่มเปราะบาง”

Mr. Chong Pi Ae Katz อดีตหัวหน้าบริษัทน้ำเทิน 2 ซึ่งเป็นพนักงานเกษียณอายุ ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2566 ว่า

“ผู้ตรวจสอบภายนอกที่เป็นอิสระจะต้องเข้ามาตรวจสอบความคืบหน้าของครอบครัวผู้พลัดถิ่นในการฟื้นฟูตนเองสู่ระดับรายได้ที่กำหนดไว้ “การบรรลุวัตถุประสงค์ของการตั้งถิ่นฐานใหม่และข้อกำหนดในการตั้งถิ่นฐานใหม่ และการปฏิบัติตามมาตรการทั้งหมดเพื่อให้มั่นใจถึงการย้ายถิ่นฐาน บทบาททางเพศ ปัญหาชาติพันธุ์ และความยากจน”

ท่าน ผาลิม ดาละวงศ์ อดีตพนักงานอาวุโสโครงการน้ำเทิน 2 ซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับการขนย้ายคนในโครงการนี้ ได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้ “ผู้ตรวจสอบภายนอกที่เป็นอิสระนี้ทำหน้าที่ตามข้อตกลงสัมปทาน การทบทวนนี้พิจารณาจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน กิจกรรมการดำรงชีวิต รายได้จากกิจกรรมเหล่านี้ การเข้าถึงสุขภาพและการศึกษา หลังจากตรวจแล้วก็มีสรุปกิจกรรมต่าง ๆ และเสนอแนวทางแก้ไขในแต่ละปัญหา”

ท่าน Mark Tin ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมของธนาคารโลกให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายน ปี พ.ศ. 2566 เกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าวว่า “คณะทำงานติดตามอิสระนี้มีหน้าที่ตรวจสอบโครงการน้ำเทินตั้งแต่เริ่มดำเนินกิจการจนถึงปัจจุบัน เพื่อวัดว่า การออกแบบโครงการและสภาพจริงเป็นอย่างไร มาตรฐาน ค่าตอบแทนเป็นไปตามนโยบายที่วางไว้หรือไม่ กำหนดว่าได้จัดให้มีกิจกรรมวิชาชีพของประชาชนตามความเป็นจริงและยั่งยืนหรือไม่ รายงานทั้งหมดของพวกเขาจะได้รับการอ่านโดยละเอียด และปัญหาหรือข้อเสนอแนะใด ๆ จะได้รับการจัดการและนำไปใช้อย่างละเอียดโดยทีมของเรา"

สรุปว่าผู้ตรวจสอบภายนอกนี้จำเป็นสำหรับโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีความเสี่ยงสูง เป็นการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว

ที่ถูกย้ายถิ่นฐานโดยใช้ตัวชี้วัดที่เหมาะสมในด้านระดับแหล่งที่มาของรายได้ ความมั่นคงทางอาหาร และการบริโภค สุขภาพ การศึกษา และสภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เปราะบาง แต่ละบทจะได้รับการศึกษาในรายละเอียดโดยรัฐบาล บริษัทน้ำเทิน 2 และสถาบันการเงินระหว่างประเทศเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

10. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

คณะผู้เชี่ยวชาญได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลลาวตามข้อตกลงกับธนาคารโลก ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศ 3 ท่านในเรื่อง 1) สิ่งแวดล้อม 2) ป่าเขตร้อนและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และ 3) สังคมศาสตร์ พวกเขาได้รับมอบหมายให้ประเมินอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เกี่ยวข้องกับโครงการต่อรัฐบาลลาว และต้องดำเนินการโดยอิสระจากรัฐบาลลาวและบริษัทไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 และต้องเป็นไปตามแนวทางที่เกี่ยวข้องของธนาคารโลก ภารกิจเฉพาะของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ได้แก่ การให้การศึกษาทบทวนและคำแนะนำในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เกี่ยวข้องกับโครงการ รับรองสิทธิเฉพาะที่กล่าวถึงในข้อตกลงสัมปทานในประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และประกันว่าจะต้องนำนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม บทบาททางเพศ การตั้งถิ่นฐานใหม่ ความยากจนและปัญหาชาติพันธุ์อย่างเต็มที่ รวมรายงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรระบุว่าในความเห็นส่วนตัวของคุณไม่ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เกี่ยวข้องหรือไม่และปฏิบัติตามแนวทางของธนาคารโลกหรือไม่ ในแง่ของการผ่อนคลายหรือแก้ไขผลกระทบที่ไม่คาดคิดจาก โครงการ และเสนอแนวทางแก้ไขกรณีเห็นว่ามีการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกัน การติดตามงานการตั้งถิ่นฐานใหม่ถูกนำมาใช้อย่างเข้มงวดเพื่อให้แน่ใจว่าโปรแกรมที่วางแผนไว้เป็นไปตามที่คาดไว้ จากการให้สัมภาษณ์ของ ท่านนางเข็มเพ็ง พลเสนา อดีตรองประธานฝ่ายวางแผนและความร่วมมือ ซึ่งรับผิดชอบด้านความร่วมมือระหว่างประเทศและในฐานะผู้มีส่วนร่วมในรัฐบาลเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า “เนื่องจากโครงการนี้เป็นโครงการพัฒนาที่ใหญ่ที่สุดในหมู่บ้านของเรา และการที่ธนาคารโลกกลับมาพัฒนาเขื่อน ทั้งสองฝ่ายจึงให้ความสำคัญในการติดตามตรวจสอบกับทีมผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลลาวตามข้อตกลง กับธนาคารโลกรวมถึงผู้ตรวจสอบภายนอกที่เป็นอิสระซึ่งได้รับการว่าจ้างจากธนาคารโลก นอกจากนี้รัฐบาลของเราได้เพิ่มกำลังของอำเภอเพื่อติดตามงาน”

นอกจากนี้ ยังมีบทสรุปของบทสัมภาษณ์ ท่าน Mark Tin และ ท่านสีบูนเรือง บันดานุวงศ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมของธนาคารโลก ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายนปี พ.ศ. 2564 เกี่ยวกับการเฝ้าติดตามว่า “มีการติดตามการดำเนินงานตามแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างใกล้ชิดโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาลลาว คณะกรรมการติดตามอิสระจาก

ภายนอกที่เฝ้าติดตามโครงการนี้ตั้งแต่เตรียมการและติดตามอย่างต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ ติดตามผลจากการที่ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังพัฒนาความรู้ของราษฎรในเขตจัดสรรที่ดินมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้น”

นายชอง ปิเอกาศ อดีตกรรมการ บริษัท น้ำเทิน 2 ซึ่งเป็นพนักงานเกษียณอายุ ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2564 ว่า “การติดตามและประเมินผลมีความสำคัญในระหว่างขั้นตอนการตั้งถิ่นฐานใหม่และหลังจากนั้น แม้ว่าบริษัทจะมีระบบติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ แต่บริษัทก็ให้ความสำคัญกับกิจกรรมเหล่านี้อย่างเคร่งครัด คณะผู้เชี่ยวชาญหลักของโครงการภายใต้ข้อตกลงสัมปทาน ได้แก่ คณะผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม คณะผู้เชี่ยวชาญด้านความปลอดภัย และหน่วยงานตรวจสอบอิสระที่มีหน้าที่ตรวจสอบกิจกรรมภายใต้ข้อตกลงสัมปทาน มีหน่วยตรวจสอบของธนาคารโลกด้วย...รัฐบาลเองก็มีหน่วยตรวจสอบเป็นของตนเอง"

นอกจากนี้ ท่าน แก้วอุลา สุริยะเดช ซึ่งประจำหน่วยจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ท่าแขกได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายน ปี พ.ศ. 2564 เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผล โดยเธอกล่าวว่า “หน่วยรับตรวจจากทั้งในและต่างประเทศเข้ามาตรวจตามกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ (จนได้รับ) หน่วยจัดสรรงานอยู่ร่วมกับประชาชนเพื่อติดตามกิจกรรมประจำวันอย่างใกล้ชิดและเข้าใจดีว่ามีปัญหาอะไรเพื่อจะได้ให้คำแนะนำได้ทันท่วงที นอกจากการติดตามกิจกรรมด้านอาชีพแล้ว ยังมีหน่วยติดตามด้านการศึกษา การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ซึ่งดำเนินการมาจนถึงปี พ.ศ. 2555 อีกทั้งยังมีการสร้างอาสาสมัคร เช่น ประชาชนด้วยกันเอง”

โดยสรุป กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมมีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลในหลายด้าน โดยเฉพาะการจัดการจัดสรรการตั้งถิ่นฐานใหม่และกิจกรรมการดำรงชีวิต ผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบเดือนละสองครั้งเพื่อตรวจสอบ เน้นปัญหา และเสนอแนวทางแก้ไข

การศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิเคราะเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้ค่าสถิติ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) มีรายละเอียดของการทดสอบในแต่ละเงื่อนไขมีดังนี้

1. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามเพศของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่

H_0: คิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามเพศของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่แตกต่างกัน

H_1: คิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามเพศของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจำแนกตามเพศของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และในรายละเอียดแต่ละด้าน เห็นว่า ความคิดเห็นทั้ง 7 ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ กลยุทธ์รู ปแบบการบริหารจัดการ ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร ทักษะ ความรู้ความสามารถ ค่านิยมไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ความแปรปรวนระหว่างเพศต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แนวทางการบริหารจัดการ	ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
โครงสร้างการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	2.536	2	1.268	.556	.574
	ภายในกลุ่ม	790.838	347	2.279		
	รวม	793.374	349			
ด้านกลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม	1.609	2	.805	.287	.750
	ภายในกลุ่ม	971.180	347	2.799		
	รวม	972.789	349			
รูปแบบการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	6.415	2	3.207	1.215	.298
	ภายในกลุ่ม	916.274	347	2.641		
	รวม	922.689	349			
ระบบการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	11.362	2	5.681	1.657	.192
	ภายในกลุ่ม	1189.827	347	3.429		
	รวม	1201.189	349			
บุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	1.857	2	.929	.358	.700
	ภายในกลุ่ม	900.760	347	2.596		
	รวม	902.617	349			
ทักษะ ความรู้ ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	.671	2	.335	.158	.854
	ภายในกลุ่ม	735.947	347	2.121		
	รวม	736.617	349			
ค่านิยม	ระหว่างกลุ่ม	.549	2	.274	.121	.886
	ภายในกลุ่ม	788.308	347	2.272		
	รวม	788.857	349			

หมายเหตุ *p ≤ 0.05, **p ≤ 0.01, ***p ≤ 0.001

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามอายุของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่

H_0: คิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามอายุของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่แตกต่างกัน

H_1: คิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามอายุของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจำแนกตามอายุของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และในรายละเอียดแต่ละด้าน เห็นว่า ความคิดเห็นทั้ง 8 ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ กลยุทธ์รู ปแบบการบริหารจัดการ ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร ทักษะ ความรู้ความสามารถ ค่านิยมไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในด้านบุคลากรเห็นว่าความคิดเห็นผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน ($p = 0.002$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 ความแปรปรวนระหว่างอายุต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แนวทางการบริหารจัดการ	ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
โครงสร้างการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	7.054	5	1.411	.617	.687
	ภายในกลุ่ม	786.320	344	2.286		
	รวม	793.374	349			
ด้านกลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม	21.184	5	4.237	1.532	.179
	ภายในกลุ่ม	951.604	344	2.766		
	รวม	972.789	349			
รูปแบบการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	24.918	5	4.984	1.910	.092
	ภายในกลุ่ม	897.771	344	2.610		
	รวม	922.689	349			
ระบบการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	12.393	5	2.479	.717	.611
	ภายในกลุ่ม	1188.795	344	3.456		
	รวม	1201.189	349			
บุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	48.003	5	9.601	3.864	.002
	ภายในกลุ่ม	854.614	344	2.484		
	รวม	902.617	349			
ทักษะ ความรู้ ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	16.628	5	3.326	1.589	.163
	ภายในกลุ่ม	719.989	344	2.093		
	รวม	736.617	349			
ค่านิยม	ระหว่างกลุ่ม	27.233	5	5.447	2.460	.063
	ภายในกลุ่ม	761.625	344	2.214		
	รวม	788.857	349			

หมายเหตุ *p ≤ 0.05, **p ≤ 0.01, ***p ≤ 0.001

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่

H_0: คิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่แตกต่างกัน

H_1: คิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และในรายละเอียดแต่ละด้าน เห็นว่า ความคิดเห็นด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ กลยุทธ์รู ปแบบการบริหารจัดการ ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร ทักษะ ความรู้ความสามารถ ค่านิยมไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 ความแปรปรวนระหว่างระดับการศึกษาต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แนวทางการบริหารจัดการ	ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
โครงสร้างการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	20.219	5	4.044	1.799	.112
	ภายในกลุ่ม	773.156	344	2.248		
	รวม	793.374	349			
ด้านกลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม	11.696	5	2.339	.837	.524
	ภายในกลุ่ม	961.093	344	2.794		
	รวม	972.789	349			
รูปแบบการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	35.491	5	7.098	2.752	.069
	ภายในกลุ่ม	887.197	344	2.579		
	รวม	922.689	349			
ระบบการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	28.019	5	5.604	1.643	.148
	ภายในกลุ่ม	1173.169	344	3.410		
	รวม	1201.189	349			
บุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	18.552	5	3.710	1.444	.208
	ภายในกลุ่ม	884.065	344	2.570		
	รวม	902.617	349			
ทักษะ ความรู้ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	11.905	5	2.381	1.130	.344
	ภายในกลุ่ม	724.712	344	2.107		
	รวม	736.617	349			
ค่านิยม	ระหว่างกลุ่ม	22.554	5	4.511	2.025	.075
	ภายในกลุ่ม	766.303	344	2.228		
	รวม	788.857	349			

หมายเหตุ *p ≤ 0.05, **p ≤ 0.01, ***p ≤ 0.001

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามอาชีพของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่

H_0: คิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามอาชีพของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่แตกต่างกัน

H_1: คิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามอาชีพของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจำแนกตามอาชีพของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ในด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ กลยุทธ์รูปแบบการบริหารจัดการ ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ค่านิยมการบริหารจัดการ รูปแบบการบริหารจัดการ ความรู้ความสามารถ ทักษะ ค่านิยม ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p \geq 0.05$) ส่วนในด้านโครงสร้างกลยุทธ์ กลยุทธ์ ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร เห็นว่าความคิดเห็นผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p \leq 0.05$) (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ความแปรปรวนระหว่างอาชีพต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แนวทางการบริหารจัดการ	ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
โครงสร้างการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	26.713	7	3.816	1.702	.107
	ภายในกลุ่ม	766.661	342	2.242		
	รวม	793.374	349			
ด้านกลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม	21.955	7	3.136	1.128	.345
	ภายในกลุ่ม	950.834	342	2.780		
	รวม	972.789	349			
รูปแบบการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	81.040	7	11.577	4.704	.000
	ภายในกลุ่ม	841.649	342	2.461		
	รวม	922.689	349			
ระบบการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	40.763	7	5.823	1.716	.104
	ภายในกลุ่ม	1160.426	342	3.393		
	รวม	1201.189	349			
บุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	34.418	7	4.917	1.937	.063
	ภายในกลุ่ม	868.199	342	2.539		
	รวม	902.617	349			
ทักษะ ความรู้ ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	43.015	7	6.145	3.030	.004
	ภายในกลุ่ม	693.602	342	2.028		
	รวม	736.617	349			
ค่านิยม	ระหว่างกลุ่ม	41.221	7	5.889	2.694	.010
	ภายในกลุ่ม	747.636	342	2.186		
	รวม	788.857	349			

หมายเหตุ *p ≤ 0.05, **p ≤ 0.01, ***p ≤ 0.001

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่

H_0: คิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่แตกต่างกัน

H_1: คิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจำแนกตามรายได้ต่อเดือนของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่โดยรวมแตกต่างกัน ($p \leq 0.001$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 และในรายละเอียดแต่ละด้าน เห็นว่า ความคิดเห็นทั้ง 7 ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ กลยุทธ์รู ปแบบการบริหารจัดการ ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร ทักษะ ความรู้ความสามารถ ค่านิยมไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 ความแปรปรวนระหว่างรายได้ต่อเดือนต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แนวทางการบริหารจัดการ	ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
โครงสร้างการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	85.752	5	17.150	8.337	.000
	ภายในกลุ่ม	707.623	344	2.057		
	รวม	793.374	349			
ด้านกลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม	78.711	5	15.742	6.057	.000
	ภายในกลุ่ม	894.078	344	2.599		
	รวม	972.789	349			
รูปแบบการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	119.212	5	23.842	10.208	.000
	ภายในกลุ่ม	803.476	344	2.336		
	รวม	922.689	349			
ระบบการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	117.045	5	23.409	7.428	.000
	ภายในกลุ่ม	1084.143	344	3.152		
	รวม	1201.189	349			
บุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	78.457	5	15.691	6.549	.000
	ภายในกลุ่ม	824.160	344	2.396		
	รวม	902.617	349			
ทักษะ ความรู้ ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	106.022	5	21.204	11.567	.000
	ภายในกลุ่ม	630.595	344	1.833		
	รวม	736.617	349			
ค่านิยม	ระหว่างกลุ่ม	84.317	5	16.863	8.234	.000
	ภายในกลุ่ม	704.540	344	2.048		
	รวม	788.857	349			

หมายเหตุ *p ≤ 0.05, **p ≤ 0.01, ***p ≤ 0.001

6. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามการนับถือศาสนาของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่

H_0: คิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามการนับถือศาสนาของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไม่แตกต่างกัน

H_1: คิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว จำแนกตามการนับถือศาสนาของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจำแนกตามการนับถือศาสนาของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ในด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ รูปแบบการบริหารจัดการ ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p \leq 0.05$) ส่วนในด้าน กลยุทธ์ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ค่านิยม เห็นว่าความคิดเห็นผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p \geq 0.05$) (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ความแปรปรวนระหว่างการนับถือศาสนาต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แนวทางการบริหารจัดการ	ความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
โครงสร้างการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	34.159	3	11.386	5.189	.002
	ภายในกลุ่ม	759.215	346	2.194		
	รวม	793.374	349			
ด้านกลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม	11.778	3	3.926	1.413	.239
	ภายในกลุ่ม	961.011	346	2.777		
	รวม	972.789	349			
รูปแบบการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	27.614	3	9.205	3.558	.015
	ภายในกลุ่ม	895.074	346	2.587		
	รวม	922.689	349			
ระบบการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	31.245	3	10.415	3.080	.028
	ภายในกลุ่ม	1169.944	346	3.381		
	รวม	1201.189	349			
บุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	24.238	3	8.079	3.182	.024
	ภายในกลุ่ม	878.379	346	2.539		
	รวม	902.617	349			
ทักษะ ความรู้ ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	7.137	3	2.379	1.128	.338
	ภายในกลุ่ม	729.481	346	2.108		
	รวม	736.617	349			
ค่านิยม	ระหว่างกลุ่ม	12.035	3	4.012	1.787	.149
	ภายในกลุ่ม	776.822	346	2.245		
	รวม	788.857	349			

หมายเหตุ *p ≤ 0.05, **p ≤ 0.01, ***p ≤ 0.001

สรุปการทดสอบสมมุติฐานการศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามเพศในทุกด้านไม่แตกต่างกัน (p≥0.05) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามอายุในทุกด้านไม่แตกต่างกัน (p≥0.05) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามระดับการศึกษาในทุกด้านไม่แตกต่างกัน (p≥0.05) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามอาชีพไม่แตกต่างกัน (p≥0.05) มีแต่ด้าน โครงสร้างกลยุทธ์ กลยุทธ์ ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร เห็นว่าความคิดเห็นผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน (p≤0.05) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามรายได้ต่อเดือนในทุกด้านแตกต่างกัน (p≤0.001) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามการนับถือศาสนาในด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ รูปแบบการบริหารจัดการ ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (p≤0.05) ส่วนในด้านกลยุทธ์ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ค่านิยม แตกต่างกัน (p≥0.05)

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ในด้านปัญหาการบริหารจัดการชุมชน พบว่าประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ในชุมชนไม่สามารถเข้าถึงบริการในการบริหารโครงสร้างพื้นฐานได้อย่างทั่วถึง ได้แก่ สุขอนามัย การรักษาอนามัย เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ผู้ย้ายถิ่นฐานใหม่ต้องการให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการช่วยดูแล นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล โดยพบว่า ไม่มีการคัดแยกขยะ และจัดการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลอย่างถูกสุขลักษณะ และปัญหาด้านอาชีพของประชาชนในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม การเข้ามาส่งเสริมเพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพแปรรูป การผลิตทางการเกษตร กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรม ยังมีน้อย เนื่องจากเกษตรกรต้องการความมั่นคงเมื่อเกิดการย้ายถิ่นที่อยู่ใหม่ นอกจากนี้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ถือได้ว่าเป็นปัญหาที่ผู้ย้ายถิ่นฐานใหม่มีความกังวลเพิ่มขึ้น ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม รวมถึงการสำรวจมาตรฐานในการดำรงชีวิต

ปัญหาการบริหารชุมชนทพบว่า ปัญหาในการบริหารมีน้อยเพราะมีคณะกรรมการรับผิดชอบมีการกำหนด บทบาทผู้รับผิดชอบและการบริหารชุมชนมีส่วนร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในโครงการ แต่ก่อยังมีสิ่งที่เป็นปัญหา เช่น ในการดำเนินการบางครั้งไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ เนื่องด้วยความต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ชุมชนยังล้าหลังในด้านความรู้และขาดโอกาสในการเข้าถึงวัสดุ และรับการการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วไม่ทัน เห็นได้จากบทสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ท่านเทพนคร วงศัลย์ รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินลัคกี้ อดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยทำงานในโครงการ ให้ความเห็นว่า ปัญหามีน้อย เพราะมีการกำหนดคณะกรรมการรับผิดชอบ มีการกำหนดบทบาทของผู้รับผิดชอบไว้ในรายละเอียดและการบริหารชุมชนมีส่วนร่วมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

พร้อมนี้ ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรม ทส. ตรวจรับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวง ทส. กล่าวถึงปัญหาการบริหารชุมชนว่า การดำเนินการ ไม่เป็นไปตามแผนเพราะความต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

นอกจากนี้ ท่านละติ ลูกจ้างโครงการน้ำเทิน 2 และท่านศรัทธา ราษฎรในหมู่บ้านยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า จากชุมชนที่ล้าหลังในด้านความรู้และด้อยโอกาสในการเข้าถึงวัสดุ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างรวดเร็วจนเหตุการณ์หลายอย่างยังไม่เกิดขึ้น

โดยสรุปแล้วปัญหาในการบริหารงานมีน้อยเนื่องจากมีการกำหนดคณะกรรมการรับผิดชอบกำหนดบทบาท ผู้รับผิดชอบ และการบริหารชุมชนมีส่วนร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ปัญหาสำคัญคือการดำเนินการบางครั้งไม่เป็นไปตามแผนเพราะความต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ชุมชนยังล้าหลังด้านความรู้ ขาดการเข้าถึงสื่อ กิจกรรมต่าง ๆ จึงไม่เกิดขึ้น

ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคในการบริหารชุมชน พบว่า ความร่วมมือของประชาชนไม่ดีเท่าที่ควร บางครั้ง มีอุปสรรคในการสื่อสารและประสานงานระหว่างผู้เกี่ยวข้องเนื่องจากการใช้ภาษาท้องถิ่นระดับ ความรู้เรื่องชุมชนยังน้อย บางคนยังไม่เข้าใจแนวทางการพัฒนาของพรรคและรัฐ บางคนยังมีความคิดแบบเก่าและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ไม่ได้ คุณภาพของที่ดินในการผลิตก็ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังนี้

ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นว่า อุปสรรคในการบริหารชุมชน คือ ความต้องการของประชาชนไม่ เป็นไปตามแผนที่วางไว้และความร่วมมือของประชาชนยังไม่ดีเท่าที่ควร

พร้อมกันนี้ ท่านดวงใจ นันทสันต์ หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ ท่านเศรษฐา ประชาชนในหมู่บ้าน ท่านนาง มณีวรรณ ไชยมณี เจ้าหน้าที่ด้านเทคนิคของกรมสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และคุณลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่ายังมีคนไม่เข้าใจแนวทางการพัฒนาของพรรคและรัฐ

นอกจากนี้ ท่านเทพนคร วงศ์สมุทร รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคดี อดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยทำงานในโครงการ กล่าวถึงอุปสรรคของการบริหารชุมชนว่า

บางครั้งอาจเป็นเรื่องการสื่อสาร การใช้ภาษาท้องถิ่น และการประสานงานระหว่างกันผู้เกี่ยวข้อง ท่านนางประภาวัน ประชาชนในหมู่บ้านให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า บางคนยังมีความคิดแบบเก่า ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ไม่ได้ คุณภาพของดินสำหรับการผลิตไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

สรุปได้ว่าการบริหารชุมชนยังมีอุปสรรคทั้งด้านการสื่อสารและการประสานงานเนื่องจากการใช้ภาษาท้องถิ่นของผู้รับผิดชอบโครงการยังไม่คล่อง การตอบสนองความต้องการของประชาชนยังไม่ตรงความต้องการของชุมชนเพราะระดับความรู้ของชุมชนยังน้อย บางคนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาของพรรคและรัฐ บางคนยังมีความคิดเก่า ๆ และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ไม่ได้

ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการของชุมชน

สรุปผลการสัมภาษณ์ในการบริหารจัดการของชุมชนกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเขื่อนไฟฟ้าน้ำเทิน 2 ดังนี้

ข้อเสนอต่อรัฐบาล

หน่วยงานรัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ มีการให้ความช่วยเหลืออย่างทันท่วงที เช่น ในด้านการปฏิบัติงาน ควรมีการตรวจสอบ วางแผน และจัดทำกฎหมายที่มีอยู่หรือเพิ่มเติมเพื่อรองรับการบริหารการตั้งถิ่นฐานใหม่ มีการดูแลการเข้าถึงระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคของชุมชนอย่างทั่วถึง เช่น การบริโภค อาหาร ที่สะอาดมีคุณค่าและปลอดสารปนเปื้อน มีพื้นที่ออกกำลังกาย เป็นต้น ในด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล ภาครัฐ นักวิชาการและภาคประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะในครัวเรือน การคัดแยกขยะเปียก ขยะอันตราย และขยะแห้ง การให้ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะ เป็นต้น ด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่มีข้อเสนอแนะให้รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการบำรุงรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เพื่ออนุรักษ์ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ และสนับสนุน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น เช่น การจัดงานประเพณี การจัดงานสืบสานวัฒนธรรม เพื่อให้เด็กรุ่นหลังรู้จักต่อไป

ท่านภูมิสิทธิ์ พิทยาภรณ์ รองหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทั่วไปและโครงการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม กรมตรวจสอบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นต่อข้อเสนอแนะในการจัดการชุมชนว่า “ต้องมีแผนงานโดยละเอียดและ เผยแพร่เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจที่ดี ก่อนนำไปปฏิบัติและถ้าเป็นไปได้ให้มีการทัศนะศึกษาตัวจริงจะได้ทำกิจกรรมได้ ด้านท่านเทพนคร วงศัลย์ รองผู้อำนวยการสถาบันการเงินโชคชะนะ อดีตเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เคยทำงานในโครงการฯ แสดงความเห็นว่า งานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนทั้งหมดต้องมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ การมีส่วนร่วมหรือแสดงความคิดเห็นจะต้องมีคนคอยชี้แนะสนับสนุนให้มีผู้แสดงความคิดเห็นเพื่อให้ทราบความต้องการ นอกจากนี้ ต้องมั่นใจว่ามีการติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอโดยผู้เกี่ยวข้องหลังการดำเนินการดังกล่าว”

นอกจากนี้ คุณลาตี พนักงานโครงการน้ำเทิน 2 ให้ความเห็นว่า “งานส่งเสริมวิชาการแก่ชุมชนควรเริ่มต้นจากจุดเดิมและมุ่งสู่การพัฒนาและยั่งยืนและไม่ควรห่างไกลจากจุดเดิมมากเกินไป ด้านท่านดวงใจ นันทสัน หัวหน้าฝ่ายสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงานและเหมืองแร่ และท่านนาง ประภาวัน ยังเสนอแนวทางการจัดการชุมชนในแนวทางเดียวกัน คือ ให้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมให้มีการดำเนินการระดับหมู่บ้านเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และรายได้ของราษฎรช่วยส่งเสริมให้ราษฎรสร้างอาชีพให้มีรายได้เพิ่มขึ้น”

พร้อมกันนี้ท่านเศรษฐา ประชาชนในหมู่บ้านได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการชุมชนว่า “งานด้านการส่งเสริมเทคโนโลยีนั้นชุมชนควรเริ่มต้นจากพื้นฐานเพื่อก้าวสู่การพัฒนาและยั่งยืนและไม่ควรห่างไกลจาก ประเพณีเก่า”

การติดตามและประเมินผลจากบุคคลภายนอกจะดำเนินการโดยผู้ตรวจติดตามที่เป็นอิสระจากภายนอก (International External Monitoring) ซึ่งจะเป็นสถาบันอิสระที่เข้ามาเสริมและสนับสนุนงานตรวจติดตามภายใน ผู้สอบบัญชีอิสระภายนอกประกอบด้วยผู้สอบบัญชีระหว่างประเทศ ผู้สอบบัญชีระดับภูมิภาค และผู้สอบบัญชีอาวุโสชาวลาวซึ่งจะประจำการตลอดทั้งปี การตรวจสอบอย่างเป็นอิสระจากภายนอกนี้เป็นคำขอของธนาคารโลกและมีรายละเอียดอยู่ในนโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและสังคมของธนาคารโลก แต่ข้อนี้ไม่ได้ระบุไว้ในรายละเอียดในนโยบายการย้ายถิ่นฐานของ ราษฎรจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำน้ำเทิน 2 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการชดใช้ค่าเสียหายและการย้ายราษฎรออกจากโครงการพัฒนาฯ เลขที่ 192 แต่อย่างใด

จากการให้สัมภาษณ์ของ นายสุคตา วิจิตร อดีตผู้อำนวยการสำนักสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ที่เกษียณอายุราชการ ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 มิถุนายนปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า “ผู้ตรวจสอบภายนอกที่เป็นอิสระอาศัยข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม สุขภาพ และการประมงเป็นพื้นฐานสำหรับการติดตามระยะเวลาการดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่ พวกเขาจะรับผิดชอบในการตรวจสอบและรายงานเกี่ยวกับ การปฏิบัติตามข้อผูกพันในการตั้งถิ่นฐานใหม่และวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสังคมตามข้อตกลงสัมปทาน (CA) การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวพลัดถิ่นโดยใช้ตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับระดับและแหล่งที่มาของรายได้ ความมั่นคงทางอาหารและการบริโภค สุขภาพ การศึกษา และสภาพของกลุ่มเปราะบาง

ท่านชองปิเอ กาศ อดีตกรรมการ บริษัท น้ำเทิน 2 ซึ่งเป็นพนักงานเกษียณอายุ ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2566 ว่า “ผู้ตรวจสอบภายนอกที่เป็นอิสระจะต้องเข้ามาตรวจสอบความคืบหน้าของครอบครัวผู้พลัดถิ่นในการฟื้นฟูตนเองสู่ระดับรายได้ที่กำหนดไว้ การบรรลุวัตถุประสงค์ของการตั้งถิ่นฐานใหม่และข้อกำหนดในการตั้งถิ่นฐานใหม่ และการปฏิบัติตามมาตรการทั้งหมดเพื่อให้มั่นใจถึงการย้ายถิ่นฐาน บทบาททางเพศ ปัญหาชาติพันธุ์ และความยากจน”

ท่าน ผาลิม ดาละวงศ์ อดีตพนักงานอาวุโสโครงการน้ำเทิน 2 ซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับการขนย้ายคนในโครงการนี้ ได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้ “ผู้ตรวจสอบภายนอกที่เป็นอิสระนี้ทำหน้าที่ตามข้อตกลงสัมปทาน การทบทวนนี้พิจารณาจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน กิจกรรมการดำรงชีวิต รายได้จากกิจกรรมเหล่านี้ การเข้าถึงสุขภาพและการศึกษา หลังจากตรวจแล้วก็มีสรุปกิจกรรมต่าง ๆ และเสนอแนวทางแก้ไขในแต่ละปัญหา”

ท่าน Mark Tin ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมของธนาคารโลกให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายนปี พ.ศ. 2566 เกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าวว่า “คณะทำงานติดตามอิสระนี้มีหน้าที่ตรวจสอบโครงการน้ำ

เทินตั้งแต่เริ่มดำเนินกิจการจนถึงปัจจุบัน เพื่อวัดว่า การออกแบบโครงการและสภาพจริงเป็นอย่างไร มาตรฐาน ค่าตอบแทนเป็นไปตามนโยบายที่วางไว้หรือไม่ กำหนดว่าได้จัดให้มีกิจกรรมวิชาชีพของประชาชนตามความเป็นจริงและยั่งยืนหรือไม่ รายงานทั้งหมดของพวกเขาจะได้รับการอ่านโดยละเอียด และปัญหาหรือข้อเสนอแนะใด ๆ จะได้รับการจัดการและนำไปใช้อย่างละเอียดโดยทีมของเรา”

จากการให้สัมภาษณ์ของ ท่านนางเข็มเพ็ง พลเสนา อดีตรองประธานฝ่ายวางแผนและความร่วมมือ ซึ่งรับผิดชอบด้านความร่วมมือระหว่างประเทศและในฐานะผู้มีส่วนร่วมในรัฐบาลเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2566 กล่าวว่า “เนื่องจากโครงการนี้เป็นโครงการพัฒนาที่ใหญ่ที่สุดในหมู่บ้านของเรา และการที่ธนาคารโลกกลับมาพัฒนาเขื่อน ทั้งสองฝ่ายจึงให้ความสำคัญในการติดตามตรวจสอบกับทีมผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลลาวตามข้อตกลง กับธนาคารโลกรวมถึงผู้ตรวจสอบภายนอกที่เป็นอิสระซึ่งได้รับการว่าจ้างจากธนาคารโลก นอกจากนี้รัฐบาลของเราได้เพิ่มกำลังของอำเภอเพื่อติดตามงาน”

นอกจากนี้ ยังมีบทสรุปของบทสัมภาษณ์ ท่าน Mark Tin และ ท่านสีบูนเรือง บันดานุวงศ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมของธนาคารโลก ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายนปี พ.ศ. 2564 เกี่ยวกับการเฝ้าติดตามว่า “มีการติดตามการดำเนินงานตามแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างใกล้ชิดโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาลลาว คณะกรรมการติดตามอิสระจากภายนอกที่เฝ้าติดตามโครงการนี้ตั้งแต่เตรียมการและติดตามอย่างต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ ติดตามผลจากการที่ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังพัฒนาความรู้ของราษฎรในเขตจัดสรรที่ดินมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้น”

นายชอง ปิเอกาศ อดีตกรรมการ บริษัท น้ำเทิน 2 ซึ่งเป็นพนักงานเกษียณอายุ ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคมปี พ.ศ. 2564 ว่า “การติดตามและประเมินผลมีความสำคัญในระหว่างขั้นตอนการตั้งถิ่นฐานใหม่และหลังจากนั้น แม้ว่าบริษัทจะมีระบบติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ แต่บริษัทก็ให้ความสำคัญกับกิจกรรมเหล่านี้อย่างเคร่งครัด คณะผู้เชี่ยวชาญหลักของโครงการภายใต้ข้อตกลงสัมปทาน ได้แก่ คณะผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม คณะผู้เชี่ยวชาญด้านความปลอดภัย และหน่วยงานตรวจสอบอิสระที่มีหน้าที่ตรวจสอบกิจกรรมภายใต้ข้อตกลงสัมปทาน มีหน่วยตรวจสอบของธนาคารโลกด้วย...รัฐบาลเองก็มีหน่วยตรวจสอบเป็นของตนเอง”

นอกจากนี้ ท่าน แก้วอุลา สุริยะเดช ซึ่งประจำหน่วยจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ ต.ท่าแขก ได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายนปี พ.ศ. 2564 เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผล โดยเธอกล่าวว่า “หน่วยรับตรวจจากทั้งในและต่างประเทศเข้ามาตรวจตามกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ (จนได้รับ) หน่วยจัดสรรงานอยู่ร่วมกับประชาชนเพื่อติดตามกิจกรรมประจำวันอย่างใกล้ชิดและเข้าใจดีว่ามีปัญหาอะไรเพื่อจะได้ให้คำแนะนำได้ทันท่วงที นอกจากการติดตามกิจกรรมด้านอาชีพแล้ว ยังมีหน่วย

ติดตามด้านการศึกษา การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ซึ่งดำเนินการมาจนถึงปี พ.ศ. 2555 อีกทั้งยังมีการสร้างอาสาสมัคร เช่น ประชาชนด้วยกันเอง”

สรุปว่าผู้ตรวจสอบภายนอกนี้จำเป็นสำหรับโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีความเสี่ยงสูง เป็นการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวที่ถูกย้ายถิ่นฐานโดยใช้ตัวชี้วัดที่เหมาะสมในด้านระดับแหล่งที่มาของรายได้ ความมั่นคงทางอาหารและการบริโภค สุขภาพ การศึกษาและสภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เปราะบาง ซึ่งรัฐบาล บริษัทน้ำเทิน 2 และสถาบันการเงินระหว่างประเทศเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอต่อผู้นำท้องถิ่น

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่นในการบริหารจัดการของชุมชนดังนี้

1. มอบความรับผิดชอบเพิ่มเติมให้กับการบริหารเมืองเพื่อเสริมสร้างระบบการเมืองจากการยกระดับระดับรากหญ้า และเพื่อเพิ่มพูนทักษะและขีดความสามารถในการเป็นผู้นำของพวกเขา

2. ภาวะผู้นำและทักษะการจัดการเกี่ยวกับการบริหารเมืองของผู้นำเมืองยังมีจำกัดทั้งความรู้ ทักษะ ความสามารถ และความเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมการงานและบริหารจัดการหมู่บ้านหรือเมืองใหญ่ไปสู่การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน จึงมีการจัดอบรมแลกเปลี่ยนและเสริมสร้างภาวะผู้นำและผู้บริหารอย่างเป็นทางการทักษะของพวกเขาก็เป็นส่วนสำคัญเช่นกัน

3. เจ้าหน้าที่บ้านเมือง องค์กรทางสังคม และผู้นำท้องถิ่นควรส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อำนวยความสะดวกในการแก้ไขข้อจำกัดด้านความสัมพันธ์ และเสริมศักยภาพของผู้ย้ายถิ่นฐาน โดยเฉพาะเยาวชนรุ่นใหม่ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและชีวิตให้มีความปลอดภัย ยั่งยืนและมีความเป็นอยู่ที่ดีเพื่อให้บรรลุถึงสถานะดังกล่าว ในขั้นตอนการก่อตัวของคนหนุ่มสาว ควรให้การสนับสนุนและความสนใจเป็นพิเศษแก่พวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคลิกภาพที่ผันผวน ซึ่งได้รับอิทธิพลได้ง่ายจากคนรอบข้างและสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่อาจเป็นอันตรายต่ออนาคตของพวกเขาแก่

ข้อเสนอต่อครอบครัวที่ตั้งรกรากและผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่

สรุปผลการสัมภาษณ์ครอบครัวที่ตั้งรกรากและผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ในการบริหารจัดการของชุมชนดังนี้

1. ครอบครัวที่ย้ายถิ่นฐานควรแนะนำและสอนค่านิยมทางศีลธรรมและอาชีพแก่ลูก ๆ ของพวกเขา ซึ่งจะนำทางพวกเขาจากระบบการดำรงชีวิตแบบไร่นาไปสู่ระบบการวางตลาด สิ่งนี้จำเป็นต้องหาการศึกษาที่สูงขึ้นและงานประจำเมื่อพวกเขาโตขึ้น นอกจากนี้ พวกเขาควรสร้างคุณ

ค่าที่เพิ่มสูงขึ้นเพื่อช่วยให้พวกเขาเอาชนะปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ที่พยายามดึงดูดสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมและชีวิตส่วนตัวของพวกเขา

2. ครอบครัวที่ย้ายถิ่นฐานและผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ควรเรียนรู้วิธีเอาชนะจุดอ่อนและภัยคุกคามที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีข้อจำกัดหลายประการสำหรับการเปลี่ยนจากกิจกรรมเกษตรกรรมไปสู่กิจกรรมการทำมาหากินในตลาด พวกเขาสามารถเรียนรู้จุดแข็งและโอกาสจากผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จในการฟื้นฟูและพัฒนากิจกรรมการดำรงชีวิต จึงควรเคารพรักและใช้พื้นที่การเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แม้ว่าพื้นที่การเกษตรจะได้รับน้อยกว่าหนึ่งเฮกตาร์ แต่ก็ควรใช้ตามวัตถุประสงค์หรือความต้องการที่แท้จริง

3. เพื่อให้บรรลุถึงความเป็นอยู่ที่ดีและขจัดความยากจนผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่แต่ละคนควรเป็นคนที่กระตือรือร้น ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน คำสี่คำเหล่านี้คือคำสำคัญที่พรรคและรัฐบาลแห่ง สปป. ลาว กำลังส่งเสริมและส่งเสริมพลเมืองลาวทุกคนภายใต้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแนวใหม่ ซึ่งตั้งอยู่บนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและยั่งยืน สิ่งนี้จะทำให้เมืองใหม่และผู้คนที่ตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นเมืองที่มีส่วนร่วม ปลอดภัย ยืดหยุ่น และยั่งยืนในระยะยาว

บทเรียนที่ได้รับจากการบริหารจัดการของชุมชนของโครงการ NT2

บทเรียนที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่จากการบริหารจัดการของชุมชนของโครงการ NT2 ดังนี้

- โครงการ NT2 ได้มีแนวปฏิบัติที่ดีในการวางแผน ดำเนินการ และติดตาม การพิจารณาการคัดกรองและการประเมินที่ชัดเจน โดยลดการพลัดถิ่น การสำรวจสำมะโนประชากร การกำหนดสิทธิ์และไม่ล่าช้าในเรื่องค่าชดเชย การตั้งถิ่นฐานใหม่และงานโยธา

- แนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ดีควรชัดเจนเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตการฟื้นฟูการฟื้นฟูการปกครองท้องถิ่นที่อยู่อาศัยและที่ดินก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะอื่น ๆ

- การจัดการทั้งหมดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่จากหมู่บ้านสู่เมืองที่เกิดจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ ผลลัพธ์ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีเนื่องจากผู้รับรับผลกระทบในการตั้งถิ่นฐานใหม่จากการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจไปสู่การตั้งถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจ เปลี่ยนความเสี่ยงเป็นโอกาสผ่านการตั้งถิ่นฐานใหม่ ผู้ได้รับผลกระทบได้แบ่งปันผลประโยชน์จากการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำแทนที่จะยากจนเพิ่มความยั่งยืนทางสังคมและมิตรภาพทางสังคมของการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำ

- ผู้ดำเนินการเขื่อนในอนาคตตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจสามารถเรียนรู้จากแนวทางการชดเชยและการลดผลกระทบจากโครงการ NT2 ได้รับการโหวตให้เป็นโครงการไฟฟ้าพลังน้ำยอดนิยมประจำปี 2554 จากการสำรวจความคิดเห็นของนิตยสาร Global Energy อย่างไรก็ตาม

ตลอดกรณีศึกษาแนวทางปฏิบัติที่ดีของ NT2 เราได้เน้นย้ำถึงแนวทางปฏิบัติที่ไม่ประสบความสำเร็จที่ควรหลีกเลี่ยงในบางกิจกรรม

- โครงการ NT2 ใน สปป.ลาว อยู่ภายใต้แนวคิดการออกแบบหลายประเภท เช่น เขื่อนกักเก็บน้ำ ทางไหลของแม่น้ำ ทางระบายน้ำข้ามลุ่มน้ำ โดยทั่วไปอาจกล่าวได้ว่าการสร้างเขื่อนก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมมากมาย เช่น การพลัดถิ่นของประชากร การเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำ และน้ำท่วม ผลกระทบในพื้นที่ต้นน้ำหรืออ่างเก็บน้ำได้รับการศึกษาอย่างดี โดยเน้นที่โครงการชดเชยและบรรเทาผลกระทบซึ่งโครงการไฟฟ้า NT2 เนื่องจากมีหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบ 16 หมู่บ้านในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ การจัดทำ CA ได้กำหนดการชดเชย การตั้งถิ่นฐานใหม่ การฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ การส่งมอบ และงบประมาณ เพื่อให้มั่นใจถึงประสิทธิผลของมาตรการบรรเทาผลกระทบด้านลบของโครงการ มีการปฏิบัติที่ไม่น่าพึงพอใจผ่านมาเกี่ยวข้องกับประเภทการชดเชยและโครงการฟื้นฟูความเป็นอยู่ เวลา งบประมาณและบุคลากรไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนโครงการฟื้นฟูความเป็นอยู่ กิจกรรมทางเศรษฐกิจมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่เพื่อลดผลกระทบและสร้างวิถีชีวิตที่ยั่งยืนสำหรับประชากรที่ได้รับผลกระทบ การวิจัยและการเยี่ยมชมภาคสนามของเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ NT2 ระบุว่าชาวบ้านที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ยังคงประสบปัญหาจำนวนที่ดินไม่เพียงพอและเทคนิคการเกษตรเพื่อผลิตอาหารให้เพียงพอสำหรับพวกเขา ซึ่งโครงการไฟฟ้าต้องศึกษาความพร้อมในด้านนี้และคุณภาพของที่ดินทำกินในพื้นที่อยู่อาศัยใหม่อย่างรอบคอบ ชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อไปเพราะการทำนาเป็นอาชีพหลักก่อนการย้ายถิ่นฐานดังนั้นพวกเขาจะฝึกฝนเทคนิคการเกษตรเหล่านี้ต่อไป

- โครงการ NT2 ได้วางแผนล่วงหน้าถึงวิธีการที่เป็นไปได้ในการปรับปรุงการดำรงชีวิตของผู้ที่ได้รับผลกระทบต่อไปหลังจากโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ในปัจจุบันเสร็จสิ้นหรือหลังจากการส่งมอบโครงการให้หน่วยงานท้องถิ่นสามารถดำเนินการช่วยเหลือผู้ตั้งถิ่นฐานต่อไปได้หลังจากการส่งมอบ แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจยังไม่ชัดเจนในขั้นตอนนี้ รัฐบาลต้องได้จัดสรรงบประมาณและเจ้าหน้าที่ รวมทั้งขอความช่วยเหลือจากนานาชาติ เพื่อสนับสนุนและติดตามประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการต่อไป การกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเหล่านั้นและพัฒนาแผนเพื่อบูรณาการและประสานงานกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ การดำเนินโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคตควรเกี่ยวข้องกับการจัดการจัดโครงสร้างและการทำงานสำหรับหรือ/และผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ คณะกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ โครงการนักพัฒนา ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ การติดตามของโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคตควรเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ เปรียบเทียบและแก้ไขประสิทธิภาพการทำงานของการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านการตั้งถิ่นฐานใหม่เข้าถึงข้อกำหนดระดับชาติและระดับนานาชาติอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับนโยบายปกป้องที่กำหนดขึ้นโดยรัฐบาลและสถาบันการเงิน

เพื่อการพัฒนา (DFIs) เช่น WB และ ADB ผู้ปฏิบัติงานด้านการตั้งถิ่นฐานใหม่ควรเพิ่มจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติเหมาะสมหรือเจ้าหน้าที่ด้านเทคนิคที่เชี่ยวชาญด้าน EIA, SIA, EMP, SDP, RM และสาขาวินัยอื่น ๆ นี่อาจเป็นกลไกที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันจุดอ่อนและการคุกคาม และนำจุดแข็งและโอกาสมาสู่ผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ ชุมชนท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด และประเทศอย่างยั่งยืน

- สร้างกลไกการแบ่งปันผลประโยชน์ของโครงการพัฒนาผ่านผลประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม นี่จะเป็นการย้ายถิ่นฐานที่ประสบความสำเร็จเนื่องจากการพัฒนาเป็นความมุ่งมั่นและความรับผิดชอบขั้นพื้นฐานของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกับผู้พัฒนาโครงการ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยขจัดความยากจนในครอบครัวยากจนที่ยังคงอยู่ภายใต้เส้นความยากจนตามการพัฒนาประเทศและมาตรฐานความยากจน

- คณะกรรมการการตั้งถิ่นฐานใหม่และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการเสริมสร้างศักยภาพระดับชาติเกี่ยวกับ ESIA RM สำหรับหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น/เจ้าหน้าที่ของ MONRE MOPI MEM GIA และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้สำรวจและออกแบบรายใหญ่ของ ESIA EMP SDP RP และ EMDP เป็นชาวต่างชาติ/บุคคลภายนอก ดังนั้นการส่งเสริมความรู้ทักษะ และประสบการณ์ใหม่แก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและ/หรือนักออกแบบจึงเป็นข้อเสนอแนะที่สำคัญที่สุดและง่ายต่อการจัดการกับความเสี่ยงและผลกระทบด้านลบที่เกิดจากโครงการพัฒนา เนื่องจากนักออกแบบท้องถิ่นรู้จักวัฒนธรรมประเพณีเป็นอย่างดี

สรุปแล้วส่วนนี้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เกิดจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำของโครงการNT2 ในประเทศลาว การตั้งถิ่นฐานใหม่น้ำเทิน2ดำเนินการระหว่าง ปี พ.ศ. 2548-2553 โครงการ NT2 มีประสบการณ์ในการตั้งถิ่นฐานใหม่จากหมู่บ้าน ครัวเรือน/ ครอบครัวที่ได้รับผลกระทบตั้งถิ่นฐานใหม่ 16 หมู่บ้าน 1,300 ครัวเรือน 6,200 คนและสิ่งนี้ได้รับการบันทึกเป็นกรณีแรกสำหรับการจัดการกับการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจที่เกิดจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในบริบทของลาว สำหรับการกำหนดเป้าหมายการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ของ NT2 ได้รับการฝึกฝนจากหมู่บ้านหนึ่งไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่ง ตามที่ทราบกันดีว่าทั้งโครงการ NT2 ผู้ได้รับผลกระทบจากชุมชนห่างไกลไปยังชุมชนพื้นที่ราบสูงใหม่หรือพื้นที่ดอน (โพน) นอกจากนี้โครงการ NT2 ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากธนาคารโลกและDFIS อื่น ๆ โครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ได้รับการปฏิบัติตามข้อกำหนดและคำแนะนำในระดับสากลและระดับประเทศ เช่น ปฏิบัติตามนโยบายการปกป้องสิ่งแวดล้อมและสังคมและคำแนะนำของ WB อย่างเคร่งครัด นั่นคือเหตุผลที่ผู้เชี่ยวชาญและบุคคลภายนอกจำนวนมากพิจารณาว่าโครงการ NT2 เป็นที่รู้จักในฐานะแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสากลได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานระดับชาติ ในเวลานั้นและไม่กี่ปีต่อมา พระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 192 และแนวทางทางเทคนิค ยังใช้สำหรับการชดเชยและการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการ NT2 การเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่ของโครงการได้รับการเน้นย้ำการตั้ง

ถิ่นฐานใหม่ของเราประกอบด้วยการบริหารท้องถิ่น ที่อยู่อาศัยและที่ดินก่อสร้าง สาธารณูปโภค และกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ดังต่อไปนี้ การฟื้นฟูการปกครองท้องถิ่นตามที่ระบุไว้ได้รับการอนุมัติอย่างริเริ่ม

กฎระเบียบหลักรวมถึงพระราชกฤษฎีกา 192 ว่าด้วยการชดเชย และการตั้งถิ่นฐานใหม่ (2548) มีขึ้นในระหว่างการดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่ NT2 และแนวทางทางเทคนิคเกี่ยวกับการชดเชย และการตั้งถิ่นฐานใหม่ (2553) ได้รับการปรับปรุงในระหว่างการดำเนินการตั้งถิ่นฐานใหม่ทำให้มีการจัดตั้งอย่างเข้มแข็งจากการบริหารส่วนกลาง และท้องถิ่น เช่น NCREM SC PREC DRC VRC และ REMMU นอกจากนี้ การบริหารหมู่บ้านของโครงการ NT2 ถูกสร้างขึ้นใหม่ ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารหมู่บ้าน/เมือง องค์กรทางสังคม เช่น LYRU LWU LTU และLFNC และเครือข่ายครอบครัวที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ตามที่คาดไว้ การสนับสนุนสำหรับการบริหารท้องถิ่นยังจัดหาโดยนักพัฒนาโครงการที่มีความสามารถดีกว่า ในขณะเดียวกัน การฝึกอบรม และการเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารงานระหว่างเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นได้ดำเนินการในหลากหลายหัวข้อการสร้างที่อยู่อาศัยและที่ดินก่อสร้างใหม่ตามที่คำนวณ ครอบครัวที่ย้ายถิ่นฐานจากโครงการมีบ้านและที่ดินก่อสร้างที่ดีขึ้น ครอบครัวโครงการ NT2 ที่ย้ายถิ่นฐานใหม่แต่ละครอบครัวได้รับพื้นที่ 600 ตร.ม. (20x30 เมตร) และบางครอบครัวอาจมีขนาดใหญ่ขึ้นเล็กน้อย ดังนั้นบ้านและที่ดินก่อสร้างในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ทั้งหมดจึงได้รับการออกแบบและสร้างใหม่ในลักษณะที่คล้ายกัน มีขนาดแตกต่างกันตามบ้านเก่าและจำนวนครอบครัวที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ การบูรณะสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะที่จำเป็นทั้งหมดถูกสร้างขึ้นใหม่ที่สถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ ซึ่งรวมถึงสำนักงานที่ดีขึ้นและสะดวกสบาย ห้องโถง ถนน โรงเรียน สถานีขนส่ง โรงพยาบาลขนาดเล็ก วัด ตลาด สถานีไฟฟ้า น้ำประปา และอื่น ๆ สิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านั้นใช้สำหรับเครือข่ายสังคม และการสื่อสารระหว่างผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่

การฟื้นฟูกิจกรรมการดำรงชีวิตเป็นการฟื้นฟูกิจกรรมการดำรงชีวิตใหม่ของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ผ่านการชดเชยทรัพย์สินที่สูญเสียไปจำนวนมาก การให้บริการทางสังคมขั้นพื้นฐาน การจัดตั้งคณะทำงานด้านอาชีพ จัดหาพื้นที่เกษตรกรรมจำนวน 0.6 เฮกตาร์ เท่ากัน กิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มรายได้เฉลี่ยต่อหัว ลดจำนวนครอบครัวที่ยากจน/เปราะบางและปรับปรุงการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้ทัศนคติ และทักษะใหม่สำหรับการเปลี่ยนจากระบบการดำรงชีวิตในไร่นาไปสู่การวางแนวการดำรงชีวิตในตลาด

การเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่ด้วยโครงการ NT2 ได้รับการเน้นย้ำว่า การบริหารท้องถิ่นที่ดินที่อยู่อาศัยและการก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะที่จำเป็นได้รับการสร้างขึ้นใหม่ในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่โดยมีเงื่อนไขที่ดีขึ้นและสะดวกสบายมากขึ้น ดีเพียงพอตามสภาพปัจจุบันของประเทศ อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนและภัยคุกคามหลายประการเกี่ยวกับกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ได้เผชิญในสถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ เช่น การจำกัดพื้นที่เกษตรกรรม แหล่งอาหารไม่พร้อม ไม่

คุ้นเคยในการจัดการกับทิศทางของตลาด งานและรายได้ที่ไม่แน่นอน การขาดทรัพยากรธรรมชาติ และ เป็นต้น ข้อจำกัดเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากการศึกษาในอดีต เช่น Silinthone (2556) และนักวิจัยคนอื่น ๆ ซึ่งรวมความท้าทายเหล่านี้ไว้แล้วในการฟื้นฟูวิถีชีวิตของการตั้งถิ่นฐานใหม่ NT2 ไม่นาน บทเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่ตามแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่จากโครงการ การตั้งถิ่นฐานใหม่นั้นเกี่ยวกับการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจและสังคม และการดำรงชีวิตในระยะยาว นี่ไม่ใช่แค่การย้ายผู้ได้รับผลกระทบจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งและสร้างใหม่สำหรับการบริหารใหม่ที่อยู่อาศัย และที่ดินก่อสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ และอื่น ๆ มีสองกรณีเพียงส่งเสริมนักวางแผน และผู้ปฏิบัติงานว่า การเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่นั้นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคล สังคม การศึกษา และทักษะมากกว่าการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ

ข้อเสนอต่อแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากผลการศึกษาเฉพาะนี้ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การจัดการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่จากหมู่บ้านสู่เมืองที่เกิดจากโครงการ NT2 ผู้วิจัยได้สร้างความรู้ใหม่ที่สามารถใช้สำหรับการเรียนรู้การสอนและการฝึกปฏิบัติโครงการการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคต ความรู้ใหม่เกี่ยวข้องกับวิทยาการจัดการอย่างเช่นการวางแผน การดำเนินการและติดตาม ขั้นตอนการวางแผนของโครงการในการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ได้มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเหล่านั้นและพัฒนาแผนเพื่อบูรณาการและประสานงานกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ ในขณะที่ขั้นตอนการดำเนินการ การจัดการในการตั้งถิ่นฐานใหม่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างผู้พัฒนาโครงการ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายการตั้งถิ่นฐานใหม่ ในขั้นตอนการติดตามขั้นสุดท้ายของโครงการที่ติดตามผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ เปรียบเทียบและแก้ไขผลการปฏิบัติงานของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ นอกจากนี้ยังได้รับความรู้ใหม่การจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ในมุมมองตามบริบทของท้องถิ่น การตั้งถิ่นฐานใหม่ในแนวคิดนี้ไม่ได้เป็นเพียงโครงการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบและการสร้างที่อยู่อาศัยและที่ดินก่อสร้างใหม่ สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะและการสร้างใหม่ทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมและการฟื้นฟูเศรษฐกิจในแนวทางแบบองค์รวมไปสู่แนวทางที่ยั่งยืนในการทำงานที่ท้าทายนี้ผู้พัฒนาโครงการและผู้ปฏิบัติงานเหล่านั้นต้องจัดเตรียมหรือจัดให้มีองค์ประกอบการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่จำเป็นทั้งหมดก่อนที่จะย้ายครอบครัวที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไปยังสถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ สิ่งนี้กำหนดให้ผู้วางแผนทั้งหมด ผู้ดำเนินการ ผู้ตรวจสอบและผู้ปฏิบัติงานต้องเข้าใจการวางแผนที่ชัดเจน ดำเนินการและติดตามการตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้ได้รับผลกระทบ ความรู้ใหม่สุดท้ายได้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงนั้นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคลตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงที่ทำขึ้นไปจนถึงการ

เปลี่ยนแปลงภายนอกและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพโดยอาศัยทุนมนุษย์ การศึกษาและการเปลี่ยนแปลงทักษะ วัสดุ โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพแบบใหม่และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถสร้างแบบจำลองแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนแนวปฏิบัติที่ดีในการวางแผน ดำเนินการ และติดตาม ควรพิจารณาการคัดกรองและการประเมินที่ชัดเจนได้ดังนี้

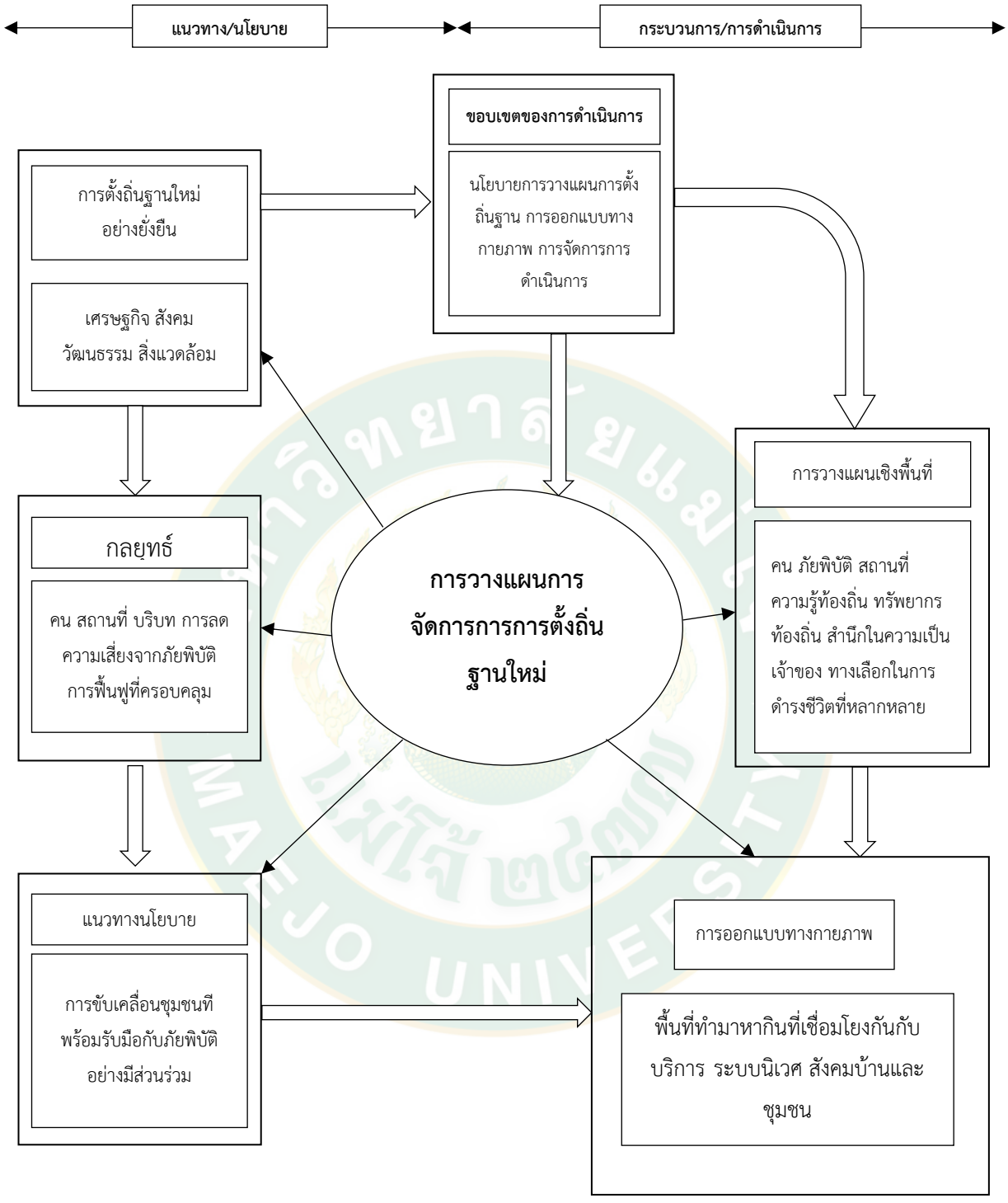

ภาพที่ 4 รูปแบบจำลองแนวคิดสำหรับแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนจากโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่

จากบทเรียนที่ได้รับและการทบทวนเอกสารกรณีศึกษาได้มีขอเสนอคำแนะนำรูปแบบจำลองแนวคิดข้อเสนอสำหรับแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนจากโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่เช่น การจัดการทั้งหมดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่จากหมู่บ้านสู่เมืองที่เกิดจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำใน สปป.ลาว ผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ของแนวปฏิบัติที่ดีควรได้รับผลกระทบน้อยที่สุดจากการตั้งถิ่นฐานใหม่ จากการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจไปสู่การตั้งถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจ เปลี่ยนความเสี่ยงเป็นโอกาสผ่านการตั้งถิ่นฐานใหม่ ผู้ได้รับผลกระทบแบ่งปันผลประโยชน์จากการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำแทนที่จะยากจน เพิ่มความยั่งยืนทางสังคมและมิตรภาพทางสังคมของการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำที่ทำให้เกิดผลดีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ได้รับผลกระทบ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรที่ได้รับผลกระทบ ดังนี้

ตารางที่ 22 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรที่ได้รับผลกระทบ

ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ	**ขีดความสามารถ ความสามารถ และเสรีภาพของผู้คนในการบรรลุเป้าหมาย**
- ทรัพย์สินทางทรัพยากรธรรมชาติ (รายบุคคล/ส่วนรวม) ป่าไม้ แหล่งน้ำ พื้นที่เพาะปลูก และทุ่งหญ้า ฯลฯ - แนวโน้มการใช้ที่ดิน และทรัพยากร การตัดไม้ทำลายป่า ความเสื่อมโทรมของที่ดิน การเก็งกำไรที่ดิน และการจับปลามากเกินไป - บริการระบบนิเวศ พืชผล ปศุสัตว์ ปลา อาหารป่า ไม้ น้ำจืด ยาแผนโบราณ ความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรพันธุกรรม ฯลฯ - การจัดการครอบครองที่ดินและทรัพย์สินส่วนกลาง - ความต้องการใช้ที่ดินที่แข่งขันกัน และการยึดครองสิ่งแวดล้อม	- สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน สุขภาพ (รวมถึงสุขภาพจิต) และโภชนาการ - ความสามารถในการทำงาน - จุดแข็ง และความเปราะบางของครัวเรือน (เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ) - การศึกษา และทักษะ - การแบ่งแยกทางเพศ และการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิง - ความทะเยอทะยาน ความกลัว ความคาดหวัง และความวิตกกังวล - สันทนาการ

ตารางที่ 22 (ต่อ)

สภาพแวดล้อม	**ชุมชน/การสนับสนุนทางสังคม และบริบททางการเมือง**
- ตัวชี้วัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมสำหรับอากาศ น้ำ และดิน - ปัจจัยที่ก่อความรำคาญ เสียง ฝุ่น แรงสั่นสะเทือน การระเบิด แสงแฟลร์ และแสงการจราจร เป็นต้น - ภูมิทัศน์สวยงามเป็นธรรมชาติ - คุณสมบัติ และ สิ่งที่แนบมากับสถานที่ - การพิจารณาสภาพอากาศ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	- เครือข่ายสังคม จารีต เศรษฐกิจ และการเมือง สถาบัน และกระบวนการ ธรรมาภิบาล และคอรัปชั่น - ความสามัคคีของชุมชน การอพยพเข้า และการอพยพออก - กลุ่มผู้ผลิต และธุรกิจ - หน่วยงานรัฐบาล กฎหมาย และสิทธิมนุษยชน - ความปลอดภัย อันตราย ความปลอดภัย และอาชญากรรม - สื่อ วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต - การรับรู้ของชุมชนเกี่ยวกับโครงการ ความขัดแย้ง และปัญหามรดก
โครงสร้างที่อยู่อาศัยและธุรกิจ	**วัฒนธรรม และศาสนา**
- บ้านและที่ดินสำหรับครอบครัว - แนวโน้มราคาอสังหาริมทรัพย์ - อาคารฟาร์ม ธุรกิจ และอาคารให้เช่า - ที่อยู่อาศัยแบบไม่เป็นทางการ	- โครงสร้างและศาลเจ้าทางวัฒนธรรม และศาสนา - ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ ค่านิยม และข้อห้าม - โบราณสถาน มีตัวตน และไม่มีตัวตน - มรดกทางวัฒนธรรม - พิธี เทศกาล ภาษา ดนตรี - การเต้นรำ ศิลปะ และประวัติศาสตร์ปากเปล่า - คนพื้นเมือง

ตารางที่ 22 (ต่อ)

โครงสร้างพื้นฐานและบริการ	ทรัพย์สินและกิจกรรมเพื่อการดำรงชีพ
-สาธารณูปโภค น้ำ พลังงาน สุขอนามัย ฯลฯ -บริการสาธารณะ และสังคม สุขภาพ การศึกษา ถนน การระบายน้ำ การเก็บขยะ ตลาด การตรวจรักษา การสื่อสาร บริการส่งเสริมการเกษตร การสนับสนุนองค์กร สิ่งอำนวยความสะดวกทางสังคม และนันทนาการ -คุณภาพของบริการและการจัดหาเงินทุนและการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง	-การออม สินเชื่อ และการเข้าถึงสินเชื่อ -ร้านขายอาหาร เมล็ดพันธุ์ เครื่องมือ และของใช้ในครัวเรือน -การดำรงชีวิตโดยอิงค่าจ้าง การจ้างงานทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ และสภาพแรงงาน -กิจกรรมการดำรงชีวิตบนบกและทางน้ำ การปลูกพืช การปลูกพืชร่วมกัน ปศุสัตว์ การตกปลา การล่าสัตว์ และการรวบรวม และการทำเหมืองขนาดเล็กที่ถูกกฎหมาย -กิจกรรมการหาเลี้ยงชีพตามองค์กร การขายสินค้าและบริการ การเช่าอสังหาริมทรัพย์และการท่องเที่ยว -กิจกรรมที่ผิดกฎหมาย การทุจริต ยาเสพติด การทำเหมืองที่ผิดกฎหมาย การตกปลา งานบริการทางเพศ การโจรกรรม/อาชญากรรม การลักลอบนำเข้าและการรุกล้ำ -การสนับสนุนด้านการดำรงชีวิตอื่น ๆ การแลกเปลี่ยนงานที่ไม่ได้รับค่าจ้าง การแบ่งปันแรงงาน ผู้ดูแล ค่าตอบแทนโครงการ การส่งเงินกลับ เงินบำนาญ สินสอด และของขวัญ

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางบุคคล เศรษฐกิจและสังคม 2) เพื่อศึกษาการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชุมชน และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ยั่งยืนภายใต้โครงการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายปิด (Close – ended question) และแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open – ended question) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากนั้นคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive random sampling) จากนั้นใช้สูตรของ Yamane (1970) ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 350 ราย และดำเนินเก็บข้อมูลประชาชนในชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน ตามสัดส่วนรายหมู่บ้าน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากหมายเลขรายชื่อประชาชน ให้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเชิงสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย สถิติพรรณนา ใช้บรรยายลักษณะข้อมูล เช่น การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น ผู้วิจัยสามารถสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของประชาชนในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนอุดมสุข (ร้อยละ 24.9) ไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์กรในชุมชน หรือผู้นำชุมชนในท้องถิ่น (ร้อยละ 95.4) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วง 30-39 ปี (ร้อยละ 34.6) มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมต้นหรือต่ำกว่า ส่วนมากมีอาชีพเกษตรกรรม รายได้รวมของครัวเรือนต่ำกว่า 5,000 บาท โดยมีถิ่นที่อยู่เดิมก่อนเข้ามาอยู่ในชุมชน ในเมืองคูณคำและเมืองนากาย นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ รองลงมานับถือผี พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่

ข้าว รองลงมาพืชผัก แหล่งน้ำถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญกับชุมชน รองลงมาแก่ทรัพยากรป่าไม้

การบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2

เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ยรวม 3.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นด้วยมาก 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.15) การจัดสรรที่ดิน (ค่าเฉลี่ย 4.06) ด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค (ค่าเฉลี่ย 4.05) ด้านการประสานงาน (ค่าเฉลี่ย 3.98) ด้านการส่งเสริมอาชีพในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.86) ด้านการป้องกันความสงบและความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 3.75) ด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ (ค่าเฉลี่ย 3.71) และด้านการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย (ค่าเฉลี่ย 3.69) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล (ค่าเฉลี่ย 2.99)

จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน พบว่า ในด้านการจัดสรรที่ดิน เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุดในการจัดสรรที่ดินตามลักษณะการใช้ประโยชน์ในที่ดินของชุมชน เช่น พื้นที่การเกษตร พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่สาธารณูปโภค พื้นที่ว่างและปลูกสร้างเพื่อทำกิจกรรม ฯลฯ (ค่าเฉลี่ย 4.10) ด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค พบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุดในการที่ชุมชนควรมีแหล่งน้ำบาดาล (ค่าเฉลี่ย 4.18) ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า เกษตรกรต้องการให้ชุมชนมีทางเข้า-ออกที่สะดวกและปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.27) ด้านการส่งเสริมอาชีพในชุมชน พบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด คือ สำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและส่งเสริมอาชีพของประชาชนในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.91) รองลงมาควรมีการส่งเสริม สนับสนุนการรวมกลุ่ม และจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพแปรรูป การผลิตทางการเกษตร กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.91) ด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ พบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด คือการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการบำรุงรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เพื่ออนุรักษ์ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.73) ด้านการประสานงาน พบว่า การจัดประชุมชี้แจงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษาหารือข้อสรุปร่วมกันในปัญหาและการพัฒนาชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.01) ด้านการป้องกันความสงบและความปลอดภัย พบว่า ชุมชนมีการรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชนชน (ค่าเฉลี่ย 3.78) ด้านการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย พบว่า เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด ในการส่งเสริมให้เลือกซื้อและบริโภค อาหาร ที่สะอาดมีคุณค่า และปลอดสารปนเปื้อน (ค่าเฉลี่ย 3.73) และด้านการกำจัดขยะ

และสิ่งปฏิกูล พบว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะในครัวเรือน การคัดแยกขยะเปียก ขยะอันตราย และขยะแห้ง (ค่าเฉลี่ย 3.11)

ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่าการจำแนกตามเพศของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามอายุพบว่าใน 8 ด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$) และเห็นว่าความคิดเห็นต่อการส่งเสริมอาชีพในชุมชนแตกต่างกัน ($p = 0.004$) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามระดับการศึกษาในทุกด้านพบว่าแตกต่างกัน ($p \leq 0.001$) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามอาชีพในทุกด้านแตกต่างกัน ($p \leq 0.05$) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามรายได้ของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ทุกด้านแตกต่างกัน ($p \leq 0.000$) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามการนับถือศาสนาในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$)

แนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2

ข้อมูลแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนรวมทุกด้าน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 7 ด้าน เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ได้แก่ ระบบการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 3.83) รูปแบบการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.77) ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.75) ด้านทักษะความรู้ ความสามารถ (ค่าเฉลี่ย 3.74) ด้านกลยุทธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.73) ด้านค่านิยม (ค่าเฉลี่ย 3.70) และด้านบุคลากร (ค่าเฉลี่ย 3.69)

จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากที่สุด คือ มีความหยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.78) ด้านกลยุทธ์ พบว่า มีการวางแผนงานโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว สามารถกำหนดทิศทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.75) ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ พบว่า มีรูปแบบวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานในการบริหารจัดการชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.80) ด้านระบบการปฏิบัติงานพบว่า มีการตรวจสอบแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.86) ด้านบุคลากร เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมาก ซึ่งมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานในการบริหารจัดการชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.69) ด้านทักษะ ความรู้ความสามารถ พบว่า ความสามารถด้านการบริหารจัดการในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาวของบุคลากร ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.75) และด้านค่านิยม พบว่า โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว สร้างการยอมรับร่วมกับประชาชน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.73)

ผลการทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามเพศในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามอายุในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามระดับ

การศึกษาในทุกด้านไม่แตกต่างกัน (p≥0.05) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามอาชีพไม่แตกต่างกัน (p≥0.05) มีแต่ด้าน โครงสร้างกลยุทธ์ กลยุทธ์ ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร เห็นว่าความคิดเห็นผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่แตกต่างกัน (p≤0.05) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามรายได้ต่อเดือนในทุกด้านแตกต่างกัน (p≤0.001) การทดสอบสมมุติฐานจำแนกตามการนับถือศาสนาในด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ รูปแบบการบริหารจัดการ ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (p≤0.05) ส่วนในด้านกลยุทธ์ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ค่านิยม แตกต่างกัน (p≥0.05)

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2

เกษตรกรภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว พบว่าปัญหาในด้านการบริหารจัดการชุมชนมากที่สุด ได้แก่ด้านการบริหารโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ความปลอดภัยของชุมชน สุขอนามัย การรักษาอนามัย การจัดตั้งสถานศึกษา เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่เกษตรกรต้องการให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการช่วยดูแล นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล โดยพบว่า ไม่มีการคัดแยกขยะ และจัดการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลอย่างถูกสุขลักษณะ และปัญหาด้านอาชีพของประชาชนในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม การเข้ามาส่งเสริมเพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพแปรรูป การผลิตทางการเกษตร กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรม ยังมีน้อย เนื่องจากเกษตรกรต้องการความมั่นคงเมื่อเกิดการย้ายถิ่นที่อยู่ใหม่ นอกจากนี้ปัญหาด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ โดยโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 ตั้งอยู่ตอนกลางของประเทศลาว พื้นที่ที่เป็นชุมทางของกลุ่มชาติพันธุ์อันหลากหลาย รวมถึงกองกำลังและฐานที่มั่นทางประวัติศาสตร์ เช่น อาณาจักรและเขตปกครองของกลุ่มชาติพันธุ์ไต สยาม เวียดนาม จาม ขแมร์ และลาว และมีความหลากหลายของรูปแบบทางวัฒนธรรม ไล่เรียงมาตั้งแต่นักล่าเก็บของป่าไปจนถึงชาวเมืองที่มีความละเอียดซับซ้อน ปัจจุบันมีกลุ่มชาติพันธุ์สามกลุ่มหลัก ๆ ที่มีภาษาเฉพาะของตนอาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 ซึ่งอาจไม่มีโครงการอื่นใดในภาคพื้นเอเชียอีกแล้วที่มีระดับของการผสมผสานทางความหลากหลายในเชิงประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ แต่โครงการก็ดำเนินไปโดยปราศจากความเข้าใจที่ถ่องแท้เกี่ยวกับภูมิหลังดังกล่าว ผลที่ตามมาก็คือโครงการไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายในการทำให้ชีวิตของชนพื้นเมืองผู้ได้รับผลกระทบเหล่านี้ดีขึ้นอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 ในด้านการบริหารโครงสร้างพื้นฐาน ภาครัฐควรมีบทบาทในการช่วยเหลือเกษตรกรที่อยู่ในชุมชน ในด้านการปฏิบัติงาน ควรมีการตรวจสอบ วางแผน และจัดทำกฎหมายที่มีอยู่หรือเพิ่มเติมเพื่อรองรับการบริหารการตั้งถิ่นฐานใหม่ นอกจากนี้ควรมีการจัดเตรียมและการตรวจสอบแผนการตั้งถิ่นฐานของชุมชน มี

การกำหนดตัวชี้วัดในการติดตามและรูปแบบวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานในการบริหารจัดการชุมชน รวมถึงการเข้าถึงระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคของชุมชน เช่น การบริโภคอาหาร ที่สะอาดมีคุณค่า และปลอดสารปนเปื้อน มีพื้นที่ออกกำลังกาย ชุมชนมีการส่งเสริมให้ลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อลดปัญหาสุขภาพที่เกิดจาก บุหรี่ สุรา สารเสพติดและการพนันในชุมชน ในด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล ควรให้ภาครัฐ นักวิชาการและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะในครัวเรือน การคัดแยกขยะเปียก ขยะอันตราย และขยะแห้ง การให้ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่ การนำมาแก้ไขหรือซ่อมแซมใช้ใหม่ การนำมาแปรรูปตามประเภทของขยะ และหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก เป็นต้น ด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ เกษตรกรมีข้อเสนอแนะให้รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการบำรุงรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เพื่ออนุรักษ์ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ และสนับสนุน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น เช่น การจัดงานประเพณี การจัดงานสืบสานวัฒนธรรม เพื่อให้เด็กรุ่นหลังรู้จักต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเสนอประเด็นสำคัญคือ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 และ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 ดังนี้

1. การบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีระดับความคิดเห็นในการบริหารจัดการ ทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดสรรที่ดิน 2) การจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค 3) การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน 4) การส่งเสริมอาชีพในชุมชน 5) ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ 6) การประสานงาน 7) การป้องกันความสงบ ความปลอดภัย 8) การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย และ 9) การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล พบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญด้านการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานมากที่สุด โดยพบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในชุมชนมากที่สุด รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการป้องกันภัยพิบัติ นอกจากนี้ยังมีด้านสุขภาพอนามัย การรักษาพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คำสิง สายพูวง (2562) ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน กรณีศึกษาเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่าเกษตรกรสนับสนุนแนวทางการ

พัฒนาชุมชนที่ให้คนเป็นศูนย์กลางและมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการด้วยตนเอง มีการบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณและบุคลากร และเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้น่าอยู่ รองลงมาพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในด้านการจัดสรรที่ดินโดยแบ่งตามลักษณะการใช้ประโยชน์ในที่ดินชุมชนและจัดสรรตามพื้นที่ถือครองเดิมของชุมชนและผู้ได้รับผลกระทบ เนื่องจากการจัดสรรที่ดินควรจัดสรรให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของชุมชน ได้แก่ การจัดสรรที่ดินสำหรับการสร้างที่อยู่อาศัย การจัดสรรที่ดินในชุมชนเกี่ยวกับป่าไม้เพื่อการอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบ การจัดสรรที่ดินในชุมชนเกี่ยวกับการเกษตร เช่น เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชในฤดูแล้ง และป่าสำหรับเก็บของป่า เป็นต้น นอกจากนี้ในด้านการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค โดยพบว่าน้ำบาดาล ถูกใช้เป็นแหล่งน้ำสำรองที่สำคัญของประเทศ มีการนำมาใช้อย่างกว้างขวางเพื่อรองรับการขยายตัวของประชากร เศรษฐกิจ และสังคม มีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะในพื้นที่ทุรกันดารที่ขาดแคลนน้ำ นอกจากนี้ควรมีแหล่งน้ำสำหรับการทำเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และกิจกรรมอื่น ๆ ในการจัดระบบการใช้น้ำที่ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ประโยชน์จากน้ำและการบริหารจัดการใช้ที่น้ำที่เหมาะสมกับภูมิประเทศ สภาพแวดล้อมและความต้องการของชุมชน จึงถือได้ว่ามีส่วนช่วยให้เกิดการแก้ปัญหาได้ดีที่สุด

ในด้านการส่งเสริมอาชีพในชุมชน พบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญในการสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและส่งเสริมอาชีพของประชาชนในชุมชนเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนการรวมกลุ่ม และจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพแปรรูป การผลิตทางการเกษตร กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรม เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร สามารถพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ เทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพของประชาชน จากการศึกษาของจิระศักดิ์ ทนุกิจ และสุนีย์ มัลลิกะมาลย์ (2562) เรื่องรูปแบบการบริหารจัดการโยกย้ายถิ่นฐานประชาชนเพื่อตั้งโครงการโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ พบว่า การฟื้นฟูอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่เป็นงานที่ยากมาก เนื่องจากเป็นการเริ่มต้นชีวิตความเป็นอยู่ในสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมที่ไม่คุ้นเคยอยู่ในภาวะความวิตกกังวลและไม่แน่ใจว่าชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวจะเหมือนเดิมหรือเท่ากับระยะก่อนมีโครงการเกิดขึ้นหรือลดลงกว่าเดิม และต้องใช้ระยะเวลานานเพียงใดที่จะฟื้นฟูชีวิตความเป็นอยู่ให้กลับมามีสภาพเหมือนเดิมหรือดีขึ้น

ด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ โดยพบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการบำรุงรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เพื่ออนุรักษ์ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ นอกจากนี้ควรมีการจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น เช่น การจัดงานประเพณี การจัดงานสืบสานวัฒนธรรม ซึ่งมีมาอย่างยาวนาน เช่น การเลี้ยงผี

การบวชป่า เป็นต้น และจากการศึกษาของคำสิง สายพูวง (2562) พบว่าการย้ายที่อยู่ในด้านวัฒนธรรมส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตดั้งเดิมของชุมชนการสร้างเสริมบรรยากาศที่อยู่อาศัยที่คุ้นเคยมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนการสร้างเอกลักษณ์ประจำชุมชนเพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวของชุมชนด้านวัฒนธรรม ประเพณีการอนุรักษ์ เครื่องนุ่งห่ม อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ของชุมชนเอาไว้ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ของชุมชนเพื่อรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี

ด้านการประสานงาน โดยพบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับการจัดประชุมชี้แจงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษาหารือข้อสรุปร่วมกันในปัญหาและการพัฒนาชุมชน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานระหว่างชุมชนกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อประสานงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนกับผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบทั่วถึง รู้ถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือบทบาท หน้าที่ในการดำเนินงานของชุมชนกับผู้เกี่ยวข้องในการประสานการส่งเสริมปรับปรุงสมรรถนะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจากนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชาวบ้านรับรู้ และมีการจัดตั้งผู้นำชุมชนเพื่อเป็นสื่อกลางในการตัดสินข้อตกลงร่วมกันของประชาชนในชุมชน

ด้านการป้องกันความสงบและความปลอดภัย โดยพบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญชุมชนมีการรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชนชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สัณหกฤษณ์ บุญช่วย (2562) เรื่องการป้องกันอาชญากรรมและการสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชุมชน ภารกิจที่ท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย พบว่าาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความตระหนักถึงภารกิจในด้านการป้องกันอาชญากรรม และการสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชุมชนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้การสนับสนุนงบประมาณในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้เพียงพอกับการป้องกันปัญหาอาชญากรรม การรักษาความสงบเรียบร้อย การรณรงค์ป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยจัดให้มีระบบเฝ้าระวัง ติดตาม ป้องกันและเตือนสาธารณภัยเพื่อการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย อีกทั้งพัฒนาศักยภาพระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยส่งเสริมสนับสนุนให้อาสาสมัครเข้ามาเป็นเครือข่ายในการระงับ ป้องกันบรรเทาสาธารณภัย และการเกิดอุบัติเหตุ (อปพร.) และส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาศักยภาพ หน่วยกู้ชีพกู้ภัย และศูนย์รับส่งผู้ป่วยฉุกเฉิน

ในด้านการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัยโดยพบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เลือกซื้อและบริโภค อาหาร ที่สะอาดมีคุณค่า และปลอดสารปนเปื้อน และส่งเสริมให้ประชาชนออกกำลังกาย นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมการตรวจสุขภาพประจำปีของชุมชน เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงและไข้มาเลเรีย เป็นต้น การให้บริการด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึงทุกครัวเรือนเด็กในชุมชน การได้รับวัคซีนอย่างทั่วถึงทุกครัวเรือนการให้บริการของผู้สูงอายุได้รับการยกเว้นค่ารักษา

การส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และการคลอดบุตรอย่างถูกต้อง การสร้างสถานที่รักษาในชุมชนอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน เช่น การให้บริการตั้งแต่การรักษา ยารักษา และบุคลากรที่มารักษา เป็นต้น และส่งเสริมความรู้ด้วยการแพทย์ที่เน้นการดูแลสุขภาพของตนเอง เช่น การอยู่ การกินและยาสมุนไพร

ด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลโดยพบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะในครัวเรือน การคัดแยกขยะเปียก ขยะอันตราย และขยะแห้ง การสร้างความรับผิดชอบและจิตสำนึกของคนในชุมชน เช่น คัดแยกขยะ หรือทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง และมีการจัดการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลอย่างถูกสุขลักษณะ สอดคล้องกับการศึกษาของ บังอร ฉางทรัพย์ และคณะ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมการรักษาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยในชุมชนแออัด กรณีศึกษา ชุมชนคลองเตย กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการรักษาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การรับรู้ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความคาดหวังในความสามารถตนเอง และความตั้งใจในการปฏิบัติ และ 2) แนวทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยในชุมชนแออัด ได้แก่ โครงการทำบ้านให้อบอุ่นน่าอยู่ โครงการปลูกต้นไม้บริเวณสนามเด็กเล่น โครงการร่วมมือร่วมใจกันทำ โครงการสอนลูกรักษาความสะอาด โครงการทำหมันสัตว์ โครงการขยะในบ้านขยายผลในชุมชน โครงการป้องกันอัคคีภัยในชุมชน โครงการพัฒนาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยในชุมชน โครงการเขียวสะอาดขยะแลกต้นไม้ โครงการเสียงตามสายรักษ์สิ่งแวดล้อม โครงการขยะแลกของใช้ โครงการกำจัดยุงลายง่ายกว่าที่คิด

2. แนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการ ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) โครงสร้างการบริหารจัดการ 2) ด้านกลยุทธ์ 3) รูปแบบการบริหารจัดการ 4) ระบบการปฏิบัติงาน 5) บุคลากร 6) ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และ 7) ค่านิยม พบว่า เกษตรให้ความสำคัญกับระบบการปฏิบัติงานมากที่สุด โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการตรวจสอบแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชุมชน รองลงมาด้านรูปแบบการบริหาร พบว่า มีรูปแบบวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานในการบริหารจัดการชุมชน สอดคล้องกับจิระศักดิ์ ทนุกิจ และสุนีย์ มัลลิกะมาลย์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโยกย้ายถิ่นฐานประชาชนเพื่อตั้งโครงการโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของการบริหารจัดการโยกย้ายถิ่นฐานประชาชน มีปัจจัยในกระบวนการวางแผนและดำเนินงาน 7 ปัจจัย คือการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโครงการและการมีส่วนร่วม การเวนคืนที่ดินและการชดเชย การพัฒนาพื้นที่โยกย้ายจัดสรร การขนย้ายทรัพย์สินและให้ความช่วยเหลือใน

ระยะข้ามผ่าน การฟื้นฟูอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และระบบการจัดการข้อมูลของผู้โยกย้าย

ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ พบว่า โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีความหยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน มีการกำหนดอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน ลาว ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน และรูปแบบการจัดแบ่งฝ่ายงานในโครงการส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ พบว่า เกษตรกรให้ค่าเฉลี่ยด้านความคิดเห็นมากในด้านความสามารถด้านการบริหารจัดการ รองลงมาด้านทักษะ และด้านความรู้ การพัฒนาความรู้และทักษะของผู้นำเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะจะทำให้ผู้นำชุมชนมีโลกทัศน์ใหม่ต่องานพัฒนา การพัฒนาความรู้ ทักษะของผู้นำจึงเป็นสิ่งจะต้องนำมาพิจารณาควบคู่ไปกับการทำงานพัฒนาชุมชน มาประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชุมชน ผู้นำโดยส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีความสนใจใฝ่รู้ ศึกษาและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จะศึกษาด้วยตนเอง วิธีการศึกษาด้วยตนเองนั้น อาจเป็นการสังเกตสิ่งที่ตนเองพบเห็น แล้วจดจำมาทดลองปฏิบัติ หรือผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลต่าง ๆ จัดกลุ่มพูดคุยสนทนา หลังจากผ่านการไปศึกษาดูงานภายนอกลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนสถานการณ์ของชุมชนของตน (จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระถนัด วฑฺฒโน, 2561)

ด้านค่านิยม พบว่า โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว สร้างการยอมรับร่วมกับประชาชน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน รองลงมามีการส่งเสริมการพัฒนาประชาชนให้มีชีวิตที่ดีขึ้น และสร้างบรรทัดฐาน ค่านิยมร่วมกันกับประชาชน สอดคล้องกับการศึกษาของ รจนา บุญลพ และกาญจนา ภัทราวิวัฒน์ (2563) ศึกษาเรื่อง บทบาทของค่านิยมร่วมและวิสัยทัศน์ร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่าค่านิยมร่วมและวิสัยทัศน์ร่วมเป็นองค์ประกอบเริ่มต้นของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพราะว่าหากสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีค่านิยมร่วมและวิสัยทัศน์ร่วมที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกันแล้ว สมาชิกจะรู้สึกถึงความรับผิดชอบร่วมกันที่จะดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ แนวทางปฏิบัติในการสร้างค่านิยมร่วมและวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อนำไปสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือสมาชิกในชุมชนต้องมีการแลกเปลี่ยนมุมมอง วิสัยทัศน์ และประสบการณ์ร่วมกันเพื่อนนำไปสู่การมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และใช้วิสัยทัศน์เป็นตัวกำหนดนโยบายและโครงการต่าง ๆ ที่จะจัดทำโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ในด้านบุคลากร พบว่า โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานในการบริหารจัดการชุมชน มีเพื่อเป็นประโยชน์ต่อโครงการในการบริหาร

จัดการชุมชน มีการพัฒนาบุคลากร และสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามกฎหมายในการบริหารจัดการชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอต่อแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากผลการศึกษาเฉพาะนี้ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การจัดการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่จากหมู่บ้านสู่เมืองที่เกิดจากโครงการ NT2 ผู้วิจัยได้สร้างความรู้ใหม่ที่สามารถใช้สำหรับการเรียนรู้ การสอนและการฝึกปฏิบัติโครงการการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ในอนาคต ความรู้ใหม่เกี่ยวข้องกับวิทยาการจัดการอย่างเช่นการวางแผน การดำเนินการและติดตาม ขั้นตอนการวางแผนของโครงการในการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ได้มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเหล่านั้นและพัฒนาแผนเพื่อบูรณาการและประสานงานกิจกรรมการตั้งถิ่นฐานใหม่ ในขณะที่ขั้นตอนการดำเนินการ การจัดการในการตั้งถิ่นฐานใหม่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างผู้พัฒนาโครงการ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายการตั้งถิ่นฐานใหม่ ในขั้นตอนการติดตามขั้นสุดท้ายของโครงการที่ติดตามผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ เปรียบเทียบและแก้ไขผลการปฏิบัติงานของผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่ นอกจากนี้ยังได้รับความรู้ใหม่การจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่ในมุมมองตามบริบทของท้องถิ่น การตั้งถิ่นฐานใหม่ในแนวคิดนี้ไม่ได้เป็นเพียงโครงการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบและการสร้างที่อยู่อาศัยและที่ดินก่อสร้างใหม่ สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะและการสร้างใหม่ทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมและการฟื้นฟูเศรษฐกิจในแนวทางแบบองค์รวมไปสู่แนวทางที่ยั่งยืนในการทำงานที่ท้าทายนี้ผู้พัฒนาโครงการและผู้ปฏิบัติงานเหล่านั้นต้องจัดเตรียมหรือจัดให้มีองค์ประกอบการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่จำเป็นทั้งหมดก่อนที่จะย้ายครอบครัวที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ไปยังสถานที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ สิ่งนี้กำหนดให้ผู้วางแผนทั้งหมด ผู้ดำเนินการ ผู้ตรวจสอบและผู้ปฏิบัติงานต้องเข้าใจการวางแผนที่ชัดเจน ดำเนินการและติดตามการตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้ได้รับผลกระทบ ความรู้ใหม่สุดท้ายได้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงนั้นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคลตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงที่ทำขึ้นไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงภายนอกและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพโดยอาศัยทุนมนุษย์ การศึกษาและการเปลี่ยนแปลงทักษะ วัสดุ โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพแบบใหม่และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถสร้างแบบจำลองแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่

อย่างยั่งยืนแนวปฏิบัติที่ดีในการวางแผน ดำเนินการ และติดตาม ควรพิจารณาการคัดกรองและการประเมินที่ชัดเจนได้ดังนี้

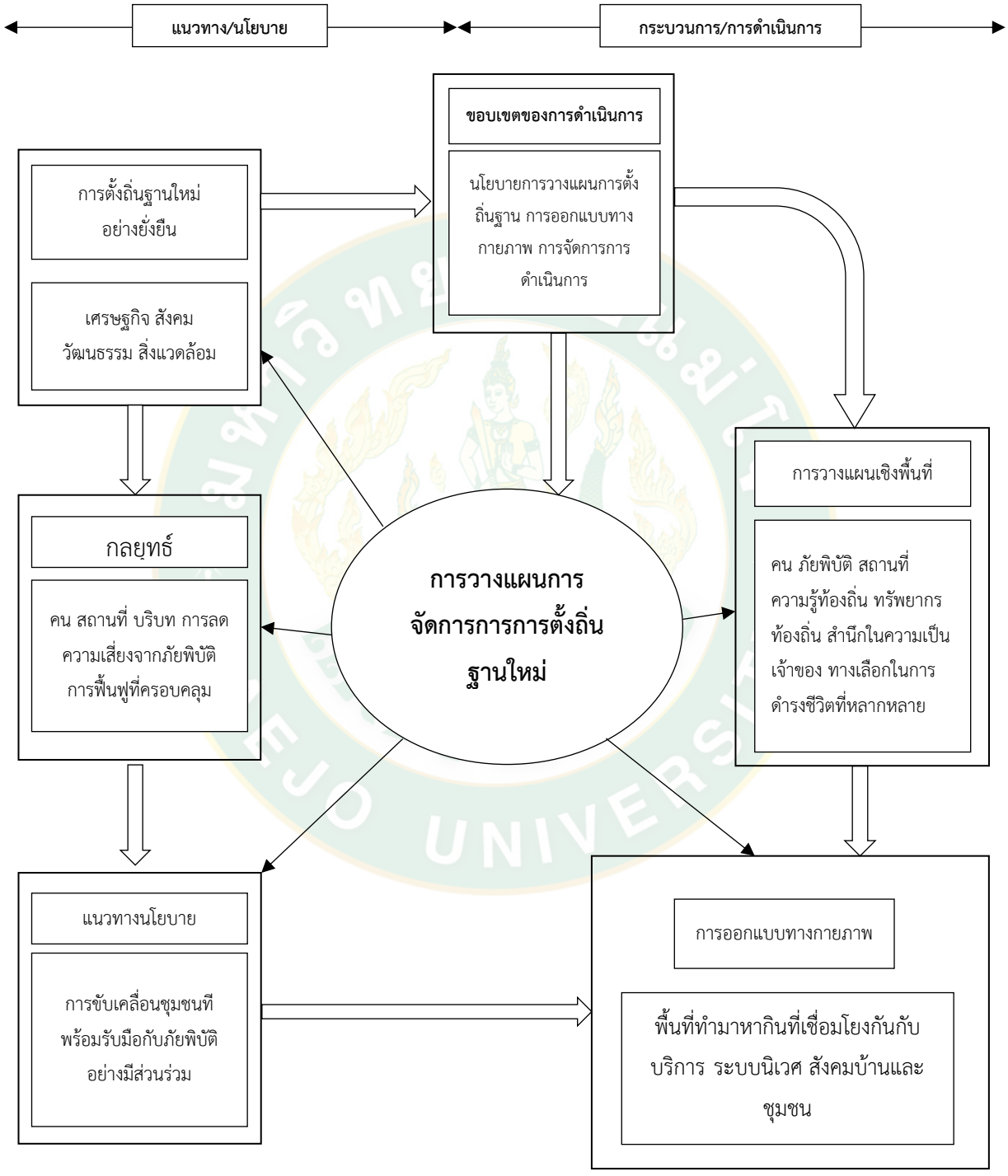

ภาพที่ 5 รูปแบบจำลองแนวคิดสำหรับแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนจากโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่

จากบทเรียนที่ได้รับและการทบทวนเอกสารกรณีศึกษาได้มีขอเสนอคำแนะนำรูปแบบจำลองแนวคิดข้อเสนอสำหรับแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนจากโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่เช่น การจัดการทั้งหมดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานใหม่จากหมู่บ้านสู่เมืองที่เกิดจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำใน สปป.ลาว ผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ของแนวปฏิบัติที่ดีควรได้รับผลกระทบน้อยที่สุดจากการตั้งถิ่นฐานใหม่ จากการตั้งถิ่นฐานใหม่โดยไม่สมัครใจไปสู่การตั้งถิ่นฐานใหม่โดยสมัครใจ เปลี่ยนความเสี่ยงเป็นโอกาสผ่านการตั้งถิ่นฐานใหม่ ผู้ได้รับผลกระทบแบ่งปันผลประโยชน์จากการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำแทนที่จะยากจน เพิ่มความยั่งยืนทางสังคมและมิตรภาพทางสังคมของการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำที่ทำให้เกิดผลดีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ได้รับผลกระทบ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรที่ได้รับผลกระทบ ดังนี้

ตารางที่ 23 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรที่ได้รับผลกระทบ

ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ	**ขีดความสามารถ ความสามารถ และเสรีภาพของผู้คนในการบรรลุเป้าหมาย**
- ทรัพย์สินทางทรัพยากรธรรมชาติ (รายบุคคล/ส่วนรวม) ป่าไม้ แหล่งน้ำ พื้นที่เพาะปลูก และทุ่งหญ้า ฯลฯ - แนวโน้มการใช้ที่ดิน และทรัพยากร การตัดไม้ทำลายป่า ความเสื่อมโทรมของที่ดิน การเก็งกำไรที่ดิน และการจับปลามากเกินไป - บริการระบบนิเวศ พืชผล ปศุสัตว์ ปลา อาหารป่า ไม้ น้ำจืด ยาแผนโบราณ ความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรพันธุกรรม ฯลฯ - การจัดการครอบครองที่ดินและทรัพย์สินส่วนกลาง - ความต้องการใช้ที่ดินที่แข่งขันกัน และการยึดครองสิ่งแวดล้อม	- สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน สุขภาพ (รวมถึงสุขภาพจิต) และโภชนาการ - ความสามารถในการทำงาน - จุดแข็ง และความเปราะบางของครัวเรือน (เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ) - การศึกษา และทักษะ - การแบ่งแยกทางเพศ และการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิง - ความทะเยอทะยาน ความกลัว ความคาดหวัง และความวิตกกังวล - สันทนาการ

ตารางที่ 23 (ต่อ)

สภาพแวดล้อม	**ชุมชน/การสนับสนุนทางสังคม และบริบททางการเมือง**
- ตัวชี้วัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมสำหรับอากาศ น้ำ และดิน - ปัจจัยที่ก่อความรำคาญ เสียง ฝุ่น แรงสั่นสะเทือน การระเบิด แสงแฟลร์ และแสง การจราจร เป็นต้น - ภูมิทัศน์สวยงามเป็นธรรมชาติ - คุณสมบัติ และ สิ่งที่แนบมากับสถานที่ - การพิจารณาสภาพอากาศ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	- เครือข่ายสังคม จารีต เศรษฐกิจ และการเมือง สถาบัน และกระบวนการ ธรรมาภิบาล และคอรัปชั่น - ความสามัคคีของชุมชน การอพยพเข้า และการอพยพออก - กลุ่มผู้ผลิต และธุรกิจ - หน่วยงานรัฐบาล กฎหมาย และสิทธิมนุษยชน - ความปลอดภัย อันตราย ความปลอดภัย และอาชญากรรม - สื่อ วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต - การรับรู้ของชุมชนเกี่ยวกับโครงการ ความขัดแย้ง และปัญหามรดก
โครงสร้างที่อยู่อาศัยและธุรกิจ	**วัฒนธรรม และศาสนา**
- บ้านและที่ดินสำหรับครอบครัว - แนวโน้มราคาอสังหาริมทรัพย์ - อาคารฟาร์ม ธุรกิจ และอาคารให้เช่า - ที่อยู่อาศัยแบบไม่เป็นทางการ	- โครงสร้างและศาลเจ้าทางวัฒนธรรม และศาสนา - ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ ค่านิยม และข้อห้าม - โบราณสถาน มีตัวตน และไม่มีตัวตน - มรดกทางวัฒนธรรม - พิธี เทศกาล ภาษา ดนตรี - การเต้นรำ ศิลปะ และประวัติศาสตร์ปากเปล่า - คนพื้นเมือง

ตารางที่ 23 (ต่อ)

โครงสร้างพื้นฐานและบริการ	ทรัพย์สินและกิจกรรมเพื่อการดำรงชีพ
-สาธารณูปโภค น้ำ พลังงาน สุขอนามัย ฯลฯ -บริการสาธารณะ และสังคม สุขภาพ การศึกษา ถนน การระบายน้ำ การเก็บขยะ ตลาด การตรวจรักษา การสื่อสาร บริการส่งเสริมการเกษตร การสนับสนุนองค์กร สิ่งอำนวยความสะดวกทางสังคม และนันทนาการ -คุณภาพของบริการและการจัดหาเงินทุนและการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง	-การออม สินเชื่อ และการเข้าถึงสินเชื่อ -ร้านขายอาหาร เมล็ดพันธุ์ เครื่องมือ และของใช้ในครัวเรือน -การดำรงชีวิตโดยอิงค่าจ้าง การจ้างงานทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ และสภาพแรงงาน -กิจกรรมการดำรงชีวิตบนบกและทางน้ำ การปลูกพืช การปลูกพืชร่วมกัน ปศุสัตว์ การตกปลา การล่าสัตว์ และการรวบรวม และการทำเหมืองขนาดเล็กที่ถูกกฎหมาย -กิจกรรมการหาเลี้ยงชีพตามองค์กร การขายสินค้าและบริการ การเช่าอสังหาริมทรัพย์และการท่องเที่ยว -กิจกรรมที่ผิดกฎหมาย การทุจริต ยาเสพติด การทำเหมืองที่ผิดกฎหมาย การตกปลา งานบริการทางเพศ การโจรกรรม/อาชญากรรม การลักลอบนำเข้าและการรุกล้ำ -การสนับสนุนด้านการดำรงชีวิตอื่น ๆ การแลกเปลี่ยนงานที่ไม่ได้รับค่าจ้าง การแบ่งปันแรงงาน ผู้ดูแล ค่าตอบแทนโครงการ การส่งเงินกลับ เงินบำนาญ สินสอด และของขวัญ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจของผู้ย้ายถิ่นฐานใหม่ภายหลังการย้ายถิ่นฐาน

2. ควรมีการเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนภายหลังการย้ายถิ่นฐาน

3. ควรมีการศึกษาความรู้ ความเข้าใจของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบภายหลังการย้ายถิ่นฐาน

4. การศึกษาในอนาคตอาจพิจารณาในเชิงลึกมากขึ้นเกี่ยวกับประวัติของรูปแบบการตั้งถิ่นฐานใหม่และผลลัพธ์/ผลกระทบในลาว เพื่อให้เข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้นถึงความหมายที่อยู่เบื้องหลังแนวปฏิบัติของนโยบายและการดำเนินการตั้งถิ่นฐานใน สปป.ลาว

5. การศึกษาในอนาคตโดยใช้แนวทางเชิงคุณภาพควรทำในลักษณะเดียวกันปรากฏการณ์เพื่อสำรวจประสบการณ์ชีวิตของผู้ตั้งถิ่นฐานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนา อื่น ๆ ในเชิงลึกเพิ่มเติม

6. กระบวนการเรียนรู้ การสอน และการปฏิบัติในอนาคตเกี่ยวกับนโยบายการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและสังคม รวมถึง ESIA EMP SD PRP EMDP และการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นควรรวมอยู่ในการศึกษาอย่างเป็นทางการของสถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ดังนั้นเมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาแล้ว พวกเขาอาจนำไปใช้ในอาชีพการงานและชีวิตส่วนตัวได้โดยอัตโนมัติ

บรรณานุกรม

กนกวรรณ สุวรรณมุข และวิสาขา ภู่จินดา. 2563. ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนโครงการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมชายฝั่ง และนอกชายฝั่ง. **วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์**, 10(2), 360-370.

กมลวรรณ ฉัตรมงคล. 2546. **ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกต่อชุมชนประมงกรณีศึกษาชุมชนคลองตำหรุ จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยบูรพา.

กรมการปกครอง. 2549. **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเมืองพัทยา 5 ปี พ.ศ. 2545 – 2549**. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2545. **การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดอกเบี้ย.

กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2550. **วงจรการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.cpd.go.th/depart/vicha/som40 (25 เมษายน 2565).

กระทรวงการวางแผนและการลงทุน. 2559. **การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ปี**. นครหลวงเวียงจันทน์: กระทรวงการวางแผนและการลงทุน.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2556. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กฤติน จันทร์สนธิมา และอรทัย อินต๊ะไชยวงค์. 2559. การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน : ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชน บ้านคลองห้วยหวายอำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์. **สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน**, 9(1), 58-79.

กิตติพงษ์ คัชมาตย์. 2550. **การบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่อายตามหลักธรรมาภิบาลเทศบาลตำบลแม่อาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กุญฎา เปรมปรีดิ์. 2556. **กลยุทธ์การมีส่วนร่วมและกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษา บริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กุลนัดดา สุวรรณศรี. 2551. **ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าฮอนด้าและแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เกษม จันทร์แก้ว. 2531. **แนวคิดพื้นฐานทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ใน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร.

_____. 2541. **เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เกษร เกษมชื่นยศ. 2563. การพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. **วารสารจันทรเกษมสาร**, 26(1), 16-30.

เกื้อ วงศ์บุญสิน. 2538. **ประชากรกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โกวิทย์ พวงงาม. 2553. **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์จำกัด.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2547. **2 ปีแห่งการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

คณะกรรมาธิการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2546. **โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

คณิต สุขรัตน์. 2550. **ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาโครงการป่าชุมชนบ้านห้วยหินดำ ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกริก.

คำสิง สายพูวง. 2562. **ข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิผลของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษาเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

จริยา มหาเทียร. 2559. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ**, 3(2), 129-141.

จริยาพร รัศมีแพทย์. 2544. **รูปแบบการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของชุมชนชาวมอญ บ้านบางกระดี่ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระถนัด วฑฺฒโน. 2561. ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**, 6(พิเศษ), 527-538.

จิตติ มงคลชัยอรัญญา. 2540. **การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิตรายุส์ พฤกษ์ภัทรกุล. 2546. **การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ชุมชนโดยรอบอุทยานแห่งชาติลานสาง จังหวัดตาก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิระศักดิ์ ทนุกิจ และสุนีย์ มัลลิกะมาลย์. 2562. รูปแบบการบริหารจัดการโยกย้ายถิ่นฐานประชาชนเพื่อตั้งโครงการโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่. **วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์**, 21(2), 31-40.

จิรัชญา โยธาอภิรักษ์. 2551. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และผลของภาพลักษณ์ต่อทัศนคติที่มีต่อตราสินค้า ปตท**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

จุฬาลักษณ์ ไพบูลย์ฟุ้งเฟื่อง. 2563. **แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. 2536. **การตั้งถิ่นฐานมนุษย์ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2549. **แนวความคิดใหม่ทางภูมิศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้.

เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล. 2550. **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร. 2557. **หลักการจัดการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์.

ชล บุนนาค. 2554. **แนวคิดว่าด้วยการจัดการทรัพยากรร่วม : ประสบการณ์จากต่างประเทศและแนวคิดใน ประเทศไทย ชุดหนังสือการสำรวจองค์ความรู้เพื่อการปฏิรูปประเทศไทย**. นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูป.

ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. 2543. **การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชีวิน เปสตันยี. 2547. **แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองของเทศบาลตำบลจอหอจังหวัดนครราชสีมา**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชุติมา หมื่นสี, อลงกรณ์ อินทรักษา และอรอนงค์ ผิวนิล. 2558. การตั้งถิ่นฐานมนุษย์บนพื้นที่จำกัดในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่พูลและลุ่มน้ำแม่พร่อง ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, 18(18), 40-50.

ณรงค์ เส็งประชา. 2528. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร.

ณัฐวรรธน์ สุนทรวริทธิโชติ. 2556. **งานวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามบัณฑิต : กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน.** พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ดำรง ชัยสนิท และสุนี แสวงกิจ. 2537. **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: วังอักษร.

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. 2556. **ชุมชน**. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.

ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท. 2537. **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: พิศิษฐ์การพิมพ์.

ถาปกรณ์ กำเนิดศิริ. 2564. **การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/34860 (25 เมษายน 2565).

ธนวรรธน์ พลวิชัย. 2548. **ทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา www.disaster.go.th/html/academy/news/academy_news/admin1_2/admin153.p

pt (25 เมษายน 2565).

ธีรศักดิ์ สุขสันติกมล. 2559. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในโลกยุคทันสมัย. **วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์**, 18(1), 81-90.

นนท์ธวัฒน์ จุติโชติพงศ์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. 2557. ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทน้ำตาลมิตรผล จำกัด. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 7(3), 1142-1158.

นพรัตน์ ช่วงเวฬุวรรณ. 2556. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยบูรพา.

นภดล ขันธมาลา. 2550. **การดำเนินการตามหลักการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษาการบริหารส่วนตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง**. ลำปาง: ม.ป.พ.

นำพวัลย์ กิจรักษ์กุล. 2528. **ภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

น้ำเทิน 2. 2548. **เขื่อนน้ำเทิน 2**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://sawadee.wiki/wiki/Nam_Theun_2_Dam (28 มกราคม 2565).

นิเทศ ตินณะกุล. 2546. **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: แอ็คทีฟ พริ้นท์.

นิวัต เรืองพานิช. 2546. **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิวัติ เรืองพานิช. 2546. **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บังอร ฉางทรัพย์, พรรณี บุญประกอบ, มนัส บุญประกอบ และอังศินันท์ อินทรกำแหง. 2551. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมการรักษาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยในชุมชนแออัด : กรณีศึกษาชุมชนคลองเตย กรุงเทพมหานคร. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**, 14(1), 166-182.

บัณฑิตา ทรัพย์กมล. 2544. **ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรภาคธุรกิจ : กรณีศึกษาเฉพาะกรณีโรงงานอุตสาหกรรมเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บานชื่น นักการเรียน. 2559. การพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development. **ว.สิรินธรปริทรรศน์**, 17(2), 64-69.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2540. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: เจริญผล.

ปทุมมาศ แดงบุปผา. 2535. **รายงานเรื่องกลุ่มประชากรที่เป็นภาระทางสังคมของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประดิษฐ์ เทศแก้ว. 2543. **การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชนสองข้างทางหลวงสายท่าพระ-กสุมพิสัย กรณีศึกษาชุมชนบ้านสว่าง ตำบลดอนหัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประทุมทิพย์ ทองเจริญ และโชคชัย สุทธาเวศ. 2556. เมืองยั่งยืน : ความเป็นเมืองและสิ่งแวดล้อมในมุมมองของนานาชาติ. **สงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษย์**, 19(3), 259-268.

ประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์. 2546. การพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องอยู่บนฐานทรัพยากรของตนเอง. **วารสารเศรษฐกิจและสังคม**, 40(2), 9-13.

ประภาส ปิ่นตบแต่ง. 2558. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองในชุมชนชนบทและการปรับตัวของชาวนา. **วารสารพัฒนาสังคม**, 17(1), 29-63.

ประเวศ วะสี. 2541. **ประชาคมตำบล**. กรุงเทพฯ: มติชน.

ปราณี อุทานวรพจน์. 2545. **ความโน้มเอียงการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลคลองพระอุดมอันเนื่องมาจากโครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณห้าแยกปากเกร็ดและถนนเชื่อมต่อ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ปราสาท หลักศิลา. 2519. **ชุมนุมชน**. กรุงเทพฯ: สภาวิจัยแห่งชาติ.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. 2549. **วิถีใหม่แห่งการพัฒนา : วิธีวิทยาศึกษาสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรีชา วงศ์ทิพย์. 2555. **การพัฒนาชุมชนประยุกต์ : แนวคิดการบูรณาการ**. กรุงเทพฯ: สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.

ปัญญรัตน์ มณีพรหม. 2545. **รูปแบบและแนวทางในการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาสงขลานครินทร์.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2546. ก**ระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

_____. 2549. **กระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ของชุมชน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปาริชาติ หอมเกสร. 2556. **ทฤษฎีพื้นฐานและสถานภาพการสื่อสารความรับผิดชอบต่อสังคมในวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ของประเทศไทย (2541-2555)**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ. 2545. **การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พงศธร คำใจหนัก. 2545. **การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองลำพูน**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พรนิภา อ่อนเกิด. 2550. **การขยายตัวของเมืองต่อวิถีชีวิตชุมชนตำบลท่าทราย เขตเทศบาลนครนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรพรรณ สุรนันท์. 2522. **การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนลาดกระบัง : ศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงและผลของการขยายชุมชนไปสู่ชานเมืองกรุงเทพฯ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พักตร์ศุภางค์ ศรีสวัสดิ์. 2554. **ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) กับภาพลักษณ์องค์กรของเครือซิเมนต์ไทย (SCG) ในมุมมองผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. 2553. **ตั้งไข่ให้ CSR**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา www.pipatory.blogspot.com/2012/05/csr_10.html (1 กรกฎาคม 2565).

พิศมัย พึ่งวิกรัย. 2538. **การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชนบทในภาคกลางอันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พุทธินันทน์ บุญเรือง. 2560. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของชุมชนชายแดนต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) : การเกิดขึ้นของจุดผ่านแดนถาวรช่องภูดู่และการตอบสนองของคนท้องถิ่นในอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์. **วารสารวิชาการแพรวา กาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์**, 4(1), 1-21.

ไพฑูรย์ พงศะบุตร. 2544. **พจนานุกรมฉบับที่ 27**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2524. **การบริหารงานพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ไพศาล วรคำ. 2559. **การวิจัยทางการศึกษา (Education Research)**. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

ภัทธนันท์ ไชยประภา. 2542. **การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในตำบลเกาะนางคำ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ตั้งแต่มีการสร้างสะพานเชื่อมเกาะ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ภัทรินท์ นาคสุริยะ. 2547. **การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภิศักดิ์ กัลยาณมิตร. 2559. การพัฒนาทุนทางสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. **วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, 11(3), 305-317.

มนตรี พิริยะกุล และบุญฑวรรณ วิงวอน. 2555. **งานวิจัยเรื่องอิทธิพลเชิงโครงสร้างของความสามารถขององค์กร และชื่อเสียงองค์กรที่มีผลการดำเนินงานและการทำกิจกรรม**

ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

มนตรี เลิศสกุลเจริญ. 2547. **แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. 2556. **20 ปี TEL กับทศวรรษข้างหน้า ทิศทางการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสู่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน**. นนทบุรี: มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย.

ยูน เฮียววัน. 2555. **CSR กับแรงงานสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ตามหลักมาตรฐานสากล กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาแรงงาน.

รจนา บุญลพ และกาญจนา ภัทราวิวัฒน์. 2563. บทบาทของค่านิยมร่วมและวิสัยทัศน์ร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน. **วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 26(1), 3-15.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์.

ลักษณ์ เสงี่ยมจิตต์. 2543. **ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินนโยบายสร้างทางหลวงพิเศษ (มอเตอร์เวย์) ที่มีต่อชุมชนข้างทาง : กรณีศึกษาทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 สายกรุงเทพฯ-ชลบุรีสายใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยบูรพา.

วชิรวัชร งามละม่อม. 2559. ประเทศไทยกับแนวทางการพัฒนาในประชาคมอาเซียน. **การประชุมทางวิชาการครั้งที่ 54 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วรทัย ราวินิจ. 2549. **ประสิทธิผลของการใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมในการสร้างภาพลักษณ์ของ บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรณชา กาญจนมุสิก. 2554. **การทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วรวุธ สุวรรณฤทธิ์. 2549. **วิถีไทย**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์.

วรัญญู เวียงอำพล. 2546. **การจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วสุธร ตันวัฒนกุล. 2549. **การพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development)**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา www.ph.buu.ac.th/pdf/vasutorn/develop_old.pdf (14 พฤษภาคม 2565).

วันชัย วัฒนศริ. 2545. **ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมจากการก่อสร้างขยายทาง**

หลวงแผ่นดิน หมายเลข 3 (สุขุมวิท). วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยบูรพา.

วันดี วิศาลโภคะ. 2533. **ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมที่มีต่อชุมชนชนบท เนื่องมาจากการสร้างทางหลวงชนบทหมายเลข 306 - 0 (ถนนรัตนาธิเบศร์) จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิกิพีเดีย. ม.ป.ป. **น้ำเทิน 2 เขื่อน**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://hmong.in.th/wiki/Nam_Theun_II_Hydropower_Project

วิจิตรบุษบา มารมย์. 2560. **การประเมินองค์ความรู้ด้านเมืองยั่งยืนในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

วิชัย เทียนน้อย. 2542. **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชัย อ่อนละออ. 2553. **การสร้างความภักดีในลูกค้าผ่านทางความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิชิต อู่อ้น. 2550. **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยา จันทร์แดง และจำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์. 2555. **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

วิภาดา วีระสัมฤทธิ์. 2553. **ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่มีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิรัช สงวนวงค์วาน. 2551. **การจัดการและพฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพฯ: เพียสันเอ็ดดูเคชั่นอินโดไชน่า.

วิลาวัณย์ เอื้องวงศ์กูล. 2542. **ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของเมืองกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาเมืองเรณูนคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิสาขา ภู่จินดา. 2555. ผลกระทบและมาตรการทางสิ่งแวดล้อมของกิจการผลิตไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนขนาดเล็กมาก. **วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**, 22(1), 118-130.

ศรีสุข ผาอินทร์. 2557. **การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย : กรณีศึกษาบ้านนาบัว ตำบลโคกหินแฮ่ อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ, สุดา สุวรรณาภิรมย์, ชวลิต ประชาวานนท์ และสมศักดิ์ วานิชยาภรณ์. 2545. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. 2564. **ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ SDGs**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.sdgmove.com/aboutsdgs/ (13 พฤษภาคม 2565).

สถาบันไทยพัฒน์. 2553. **ซีเอสอาร์คืออะไร**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://thaicsr.blogspot.com (1 กรกฎาคม 2565).

_____. 2558. **ซีเอสอาร์กับข้อตกลงโลก 10 ประการ**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://thaicsr.blogspot.com (1 กรกฎาคม 2565).

สถาบันไทยพัฒน์ มูลนิธิบรูณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2556. **ซีเอสอาร์มีประโยชน์อย่างไร**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.thaicsr.com (1 กรกฎาคม 2565).

สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. 2551. **บทนำ CSR**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.csri.or.th (12 พฤษภาคม 2565).

_____. 2554. **บทนำ CSR**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.csri.or.th/ (1 กรกฎาคม 2565).

_____. 2555. **ซีเอสอาร์คืออะไร**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://csr-faq.blogspot.com /2006/ 11/csr-cg.html (12 พฤษภาคม 2565).

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยชียงใหม่. 2547. **รายงานหลักโครงการจัดทำรูปแบบกลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการัดทำนโยบาย แผน มาตรการ หลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม.

สนธยา พลศรี. 2545. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร.

_____. 2547. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร.

สมคิด บางโม. 2558. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: บริษัทจูน พับลิชิ่ง จำกัด.

สมชาย เดชะพรหมพันธ์ และสุรินทร์ มัจฉาชีพ. 2532. **ทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์**. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.

สมบัติ ธำรงธัญวงศ. 2550. **การเปลี่ยนแปลงทางสังคม : สาเหตุความสำคัญ และผลกระทบ**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://gspa.nida.ac.th/nida/journal/MPPM-Issue-s.htm (25 เมษายน 2565).

สมบูรณ์ ธรรมลงกา. 2556. รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 15(2), 58-66.

สมยศ ทุ่งหว้า. 2534. **สังคมชนบทกับการพัฒนาชนบท**. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สมยศ นาวีการ. 2536. **การบริหาร**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2528. **สังคมวิทยาชนบท**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สยาม อรุณศรีมรกต และยงยุทธ วัชรดุล. 2559. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการของสหประชาชาติเพื่อโลกอนาคต. **วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย**, 11(3), 1-7.

สรกฤต พลเคน. 2555. **ทัศนะของสมาชิกต่อบทบาทของสหภาพแรงงานในการส่งเสริมกิจกรรมด้าน CSR**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สร้อยตระกูล อรรถมานะ. 2545. **พฤติกรรมองค์การ : ทฤษฎีและการประยุกต์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สรัญญา สมนึก. 2555. **พัฒนาการชุมชนริมน้ำ ตลาดบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาลัยบูรพา.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2525. **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สัณหกฤษณ์ บุญช่วย. 2562. การป้องกันอาชญากรรมและการสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชุมชน: ภารกิจที่ท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. **วารสารสังคมศาสตร์วิจัย**, 10(1), 338-353.

สาคร สุขศรีวงศ์. 2550. **การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จี พี ไซเบอร์พรินท์.

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ. 2556. **สัจธรรมแห่งแนวพระราชดำริ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ.

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2535. **พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535**. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.

สุขขี คำนวณศิลป์. 2550. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอุทยาน แห่งชาติใต้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

สุทธิดา ศิริบุญหลง. 2554. **การพัฒนาแบบยั่งยืน : กระบวนการกระทำทางเศรษฐกิจสังคม (Metabolism) และการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติเชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสินี. 2556. **ความรับผิดชอบของธุรกิจต่อสังคม**. กรุงเทพฯ: แปลน พริ้นท์ติ้ง.

สุธี สังข์หิรัญ. 2542. **การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของชาวบ้านในชุมชนคูขุด ตำบลคูขุด อำเภอสทิ้งพระ จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุเมธ กาญจนพันธุ์. 2551. **กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรัตน์ วงศ์แผน. 2549. **พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮ่อมุสลิมกับชาวชิกข์ย่านวัดเกต**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุริชัย หวันแก้ว. 2553. **สังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ กังแฮ. 2539. **สภาพการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

โสภณ พรโชคชัย. 2555. **CSR ที่แท้**. กรุงเทพฯ: ส.วิรัช การพิมพ์.

อนันตชัย ยูรประถม. 2550. **ตนแนวคิดและทฤษฎีของ CSR**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.edfthai.org/csr/detail.asp?sid=2 (12 พฤษภาคม 2565).

อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอำ. 2541. **การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อรรถพล ยวนขุนทด. 2555. **พัฒนาการของชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อริยา เศวตามร์. 2542. **นักพัฒนากับบทบาทในการสร้างความหมายใหม่ของชุมชน ในเศรษฐศาสตร์การเมือง เอ็นจีโอ 2000**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. 2560. การจัดการทรัพยากรร่วมของชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษาชุมชนคลองลัดมะยม แขวงบางระมาดเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. **วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์**, 4(2), 210-229.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. 2544. **มิติชุมชน : วิธีคิดท้องถิ่นว่าด้วยสิทธิ อำนาจและการจัดการทรัพยากร**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อารยา องค์เอี่ยม และพงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล. 2561. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย. **วารสารวิสัญญีสาร**, 44(1), 36-42.

อำนาจ เจริญศิลป์. 2543. **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

อุดม เชยกีวงศ์, วิมล จิโรธพันธุ์ และประชิด สกุณะพัฒน์. 2548. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.

อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. 2558. ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน. **วารสารนักบริหาร**, 35(1), 104-113.

อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์. 2540. **ระบบการศึกษากับชุมชน : กรอบความคิดและข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อุทัย เลาหวิเชียร. 2551. **รัฐประศาสนศาสตร์ : ลักษณะวิชาและมิติต่าง ๆ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

เสมาธรรม.

Appleby, G. 1999. **"World Bank Experience ad Guidelines on Involuntary Resettlement" Proceeding of International Seminar on Resettlement and Rehabilitation**. Hohai: Hohai University Press.

Asian Development Bank. 2003a. **Operations manual bank policies: Involuntary resettlement**. Manila: The Philippines.

_____. 2003b. **Technical assistance to the Lao People's Democratic Republic for preparing the greater Mekong subregion: Nam Theun 2 hydropower development project (TAR:LAO 37734)**. Manila: The Philippines.

_____. 2010. **Nam Theun 2 resettlement: taking stock at the halfway point (pp.1-40)**. Vientiane: World Bank.

_____. 2012. **Involuntary resettlement safeguards: A planning and implementation good practice sourcebook-draftworking document**. Manila: The Philippines.

_____. 2013. **Indigenous people's safeguards: A planning and implementation good practice sourcebook draft working document**. Manila: The Philippine.

Carroll, A. B. 1979. three-dimensional conceptual model of corporate performance. **The Academy of Management Review**, 4(4), 497-505.

Cernea, M. M. 1999. **Economic of Involuntary Resettlement**. Washington D.C.: World Bank Republication.

Cernea, M. M & Mathur, H. M. 2008. **Can Compensation Prevent Impoverishment**. UK: Oxford University Press.

Cernea, M. M. & Risks, E. M. 1996. **Department of Environment**. Washington D.C.: World Bank.

Chorley, R. J. & Haggett, P. 1967. **Models in Geography**. New York: Methuen.

Commission of the Europe Communities. 2003. **Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee**. N.P.: n.p.

Cronbach, L.J. 1951. Coefficient alpha and the internal structure of tests. **Psychometrika**, 16(3), 297-334.

Cultural Survival. 2023. **A Case for Building Good Practice**. [Online]. Available

http://www.culturalsurvival.org/publications/cultural-survival-quarterly/brazil/dams-an d-resettlement-development-case-building-good (29 May 2023).

Dash, S. 2009. Displacement and Resettlement Management in Thailand. **Economic and Political Weekly**, 44(47), 23-26.

Doxiadis, C. 1976. Action for Human Settlements.

Eriksen, J. 1999. **Comparing the Economic Planning for Voluntary and Involuntary Resettlement**. Washington D.C.: World Bank.

European Communities. 2008. **European Competitiveness Report 2008**. France: European Commission Enterprise and Industry.

Gellert, P. & Lynch, B. D. 2003. Mega-projects as displacements. **International Social Science Journal**, 55(1), 15-25.

Government. 2015. **National growth and poverty eradication strategy (NGPES) Laos, deputy prime minister of foreign affairs, chairman of the roundtable and process steering committee**. N.P.: n.p.

Griffin, R. W. 2009. **Management (7th ed.)**. Boston: Houghton Mifflin.

Gulick, L. & Urwick, L. 1973. **The Science of Administration**. New York: Columbia University.

Guoqing, S. 2009. Discussion on Resettlement Science. **Journal of Advances in Water Resources and Hydraulic Engineering**, 1456-1462.

Jackson, S. & Sleigh, A. 2000. **Resettlement for Chino's Three Gorges Dam: Socio-Economic Impact and Institutional Tensions**. [Online]. Available www.elsevier.com/locate/postcomstud. (29 May 2023).

Jones, E. 1964. **Human Geography: An Introduction to Man and His World**. New York: Frederick A. Praeger.

Kotler, P. & Lee, N. 2005. **Corporate social responsibility. Doing the most good for your company and your cause**. NJ: John Wiley & Sons.

Little, G. H. 2002. **Economic effects of the substances policy**. NP: Wiesbaden.

Lizhe, J. 2015. **Risk Response of Hydropower Investment in Developing Countries**. [Online]. Available https://www.hydropower.org/sites/default/files/publications-docs/Jiang-Lizhe-CPI-Yunn an-international-Power-Investment-Co-investment-

World-Hydropower-Congress.pdf (23 May 2023).

Maimunah ISMAIL. 2009. Corporate Social Responsibility and Its role in community development: an international perspective. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research**, 2(9), 199-209.

Matten, D. & Moon, J. 2004. Corporate social responsibility education in Europe. **Journal of Business Ethics**, 54(4), 323–337.

Mcdowell, D. 2010. **Seventeen Report of the International Environmental and Social Panel of Experts (22 November 2010)**. Washington D.C.: The World Bank.

_____. 2011. **Report 18 A and 18 B of the international environmental and social panel of experts (12 February and 15 July 2011)**. Washington D.C.: The World Bank.

_____. 2013a. **Reports 21 (a) and 21 (b) of the International Environmental and Social Panel of Experts (March 12 and August 30, 2013)**. Washington D.C.: The World bank.

_____. 2013b. **Twentieth Report of the International Environmental and Social Panel of Experts (February 2, 2013)**. Washington D.C.: The World bank.

Mohammad, Z. 2016. **Understanding Displacement and Resettlement: Causes, Types and Scale**. Hohai: Hohai University.

Nam Theun 2. 2005. **NT2 concession agreement**. Vientiane: NT2 Project.

_____. 2010. **Environment & Social: Respecting the rights of villagers**. [Online]. Available http://www.namtheun2.com/index.php/environment main/social/success-stories/154-respecting-the-right (23 May 2023).

National Research Centre for Resettlement. 1995. **Resettlement and Rehabilitation**. Hohai: Hohai University Press.

Norton. A. 1994. **International Handbook of Local and Regional Government**. Birmingham: Elger.

NTPC. 2005. **Nam Theun 2 Hydroelectric Project: Social Development Plan**. [Online]. Available http://www.Nam Theun 2.com/reports/social-development-plan-volume-1.html (30 June 2023).

Phonepraseuth, V. 2012. **From Resettlement to Sustainable Livelihood**

Development: The Potential of Resettlement and Livelihood Restoration Arrangement to Archive Livelihood Sustainability: A Case of Resettled Communities on the Nakai Plateau Nam Theun2 Hydropower Project in Lao PD. New Zealand: Massey University.

Phouxay, K. 2010. **Patterns of Migration and Socio-Economic Change in Lao PDR, Department of Social and Economic Geography**. Sweden: Umea University.

Porter, I. C. & Shivakumar, J. 2010. **Doing a Dam Better: The Lao People's Democratic Republic and the Story of Nam Theun 2**. Washington DC: The World Bank.

Radzicki, M. J. & Tress, W. S. 1995. A System Dynamics Approach to Sustainable Cities. **System Dynamics**, 1(1), 191-195.

Raschid-Sally, L., Akoto-Danso, E. K., Kalitsi, E. A. K., Ofori, B. D. & Twum-Korangteng, R. 2013. The resettlement experience of Ghana analyzed via case studies of the Akosombo and Kpong dams. **Biological Conservation**, 141(10).

Reed, M. S. 2008. Stakeholder participation for environmental management: A literature review. **Biological Conservation**, 141(10), 2008.

Robbins, S. P. & DeCenzo. 2005. **Management.** 6th ed. New York: Prentice-Hill.

Robinson, H. 1972. **Geography for Business Studies**. London: Macdonald & Evar LTD.

Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. 1977. On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. **Dutch Journal of Educational Research**, 2(2), 49-60.

Rue, L. W. & Byars, L. L. 2002. **Human resource management**. Irwin: McGraw Hill.

Sacklokham, S., Kouangpalath, P. & Kousonsavath, C. 2014. **Case study: Compensation and livelihood restauration at Nam Theun 2 hydropower project**. [Online]. Available https://orbi.ulg.ac.be/bitstream/2268/197257/1/3.%20Case%20Study_Compensation%20and%20Livelihood%20Restauration%20at%20Nam%20Theun%202%20Hydrop ower%20Project.pdf/ (23 May 2023).

Shaojun, C. 2004. **Participation Models for Resettlement Due to Dom Construction**. Nanjing: Engineering Village.

Sharer, R. J. & Ashmore, W. 1987. **Archaeology Discovering Our Past**.

Sun, Y.,Shi, G. & Liu, Z. 2023. **Selection of Resettlement Relocation Region based on Multi-Criteria Spatial Decision Model**. Nanjing: AIMSEC.

Syladeth, S., Guoqing, S. & Yu, Q. 2016. **Resettlement implementation management caused by hydropower development: A case study of Nam Ngum2 hydropower project in Laos**. N.P.: n.p.

Thijs De la Court. 1990. **Beyond Brundtland: Green Development in the 1990s**. New York: New Horizons Press.

Trewartha, G. T. 1969. **A Geography of Population : World Pattern**. New York: John Wiley & Sons Inc.

UN Department of Economic and Social Affairs. 1972. **Human Settlements: The Environmental Challenge**. Paris: A Compendium of UN Papers for the Stockholm Conference on the Human Settlement.

Wayne M. R. 1995. **Management**. New Jersey: Prentice Hall. N.P.: n.p.

Webber, M. & Wilmsen, B. 2004. Involuntary Resettlement, Production and Income: Evidence from Xiaolangdi, PRC. **World Development**, 32(4), 673-690.

World Bank. 2004. **Involuntary Resettlement Source Book: Planning and Implementation in World Bank, Developmental Project**. Washington DC: World Bank.

_____. 2010. **Lao PDR Development Report 2010. Natural Resource Management for Sustainable Development: Hydropower and Mining Vientiane, Lao PDR**. Bern: University of Bern.

WREA. 2010. **About NT2 retrieved August 2010**. [Online]. Available http://www.namtheun2.com/index.php?otion=comcontent&view =article&id=48&Itemid=53 (23 May 2023).

Yamane, T. 1970. **Statistic : an Introductory Analysis**. New York: Harper & Row.

Zhang, C. 2023. **Resettlement Practices: Experiences at Xiaolangdi in China and Nam Theun2 in Laos**. [Online]. Available http://www.renewableenergyworld.com/rea/news/article/2010/04/resettlement-pract ices-experiences-at-xiaolangdi-and-nam-theun-ii (23 May 2023).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้
โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว

<u>คำชี้แจง</u> แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง แนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยข้อมูลที่ได้จะนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาแนวทางการจัดการการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว

<u>คำแนะนำ</u> สำหรับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 สถานภาพเศรษฐกิจ และทางสังคม ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. ท่านเป็นบุคคลประเภทใด

☐ ประชาชนในชุมชน ระบุ...

☐ ขอนแก่น ☐ นากาย ☐ ดอน ☐ ดอนเจริญ
☐ บัวมา ☐ สบคำ ☐ ห้วยมาลัย ☐ อุดมสุข
☐ หนองรวม ☐ โพนสะออน

☐ ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น ระบุตำแหน่ง.....

2. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

3. อายุ

☐ ต่ำกว่า 20 ปี ☐ 20-29 ปี ☐ 30-39 ปี
☐ 40-49 ปี ☐ 50-59 ปี ☐ 60 ปีขึ้นไป

4. ระดับการศึกษา

☐ ม.ต้นหรือต่ำกว่า ☐ ม.ปลาย/ปวช. ☐ อนุปริญญา/ปวส./เทียบเท่า
☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาเอก

5. อาชีพ

☐ รับราชการ ☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รัฐ ☐ ลูกจ้างเอกชน/องค์อิสระ
☐ เกษตรกร ☐ รับจ้างทั่วไป ☐ นักศึกษา
☐ ธุกิจส่วนตัว ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

6. รายได้ต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท ☐ 15,001 – 20,000 บาท
☐ 5,001 – 10,000 บาท ☐ 20,001 – 25,000 บาท
☐ 10,001 – 15,000 บาท ☐ มากกว่า 25,000 บาท

7. ถิ่นที่อยู่เดิมก่อนข้ามาอยู่ในชุมชน

☐ ท่าแขก ☐ มะหาไซ ☐ หนองบก ☐ หินบูน ☐ ยมมะลาด
☐ บัวละพา ☐ นากาย ☐ เซบั้งไฟ ☐ ไซบัวทอง

8. การนับถือศาสนา

☐ พุทธ ☐ คริสต์ ☐ อิสลาม ☐ นับถือผี

9. พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ข้าว ☐ ข้าวโพด ☐ ยาสูบ ☐ พืชผัก ระบุ
☐ อื่น ๆ ระบุ.....

10. ทรัพยากรธรรมชาติ

☐ ป่าไม้ ระบุประเภท.....
☐ แหล่งน้ำ ระบุประเภท.....
☐ เหมืองแร่ ระบุประเภท.....
☐ อื่น ๆ ระบุประเภท.....

11. เกษตรกรรมและปศุสัตว์มีอะไรบ้าง?

12. ป่าไม้ชุมชนมีอะไรบ้าง?

13.การประมงในอ่างเก็บน้ำมีอะไรบ้าง?

14. อาชีพนอกฟาร์มมีอะไรบ้าง?

15.ระบบชลประทานมีอะไรบ้าง?

16. อุตสาหกรรมการผลิตและการค้ามีอะไรบ้าง?

17. การท่องเที่ยวมีอะไรบ้าง?

18. การฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ให้กับผู้ตั้งถิ่นฐานใหม่เป็นอย่างไรบ้าง?

19. ประชากรมีอะไรบ้าง?

20. เรือนมีอะไรบ้าง?

21. การศึกษามีอะไรบ้าง?

22. โยธาธิการและขนส่งมีอะไรบ้าง?

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการในปัจจุบันของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ลงในช่อง ☐ หน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การจัดสรรที่ดิน					
1.1 จัดสรรที่ดินตามสภาพพื้นที่และเขตการปกครองของชุมชนเดิม					
1.2 จัดสรรที่ดินที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับประชาชนหรือผู้ได้รับผลกระทบ					
1.3 จัดสรรที่ดินตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของโครงการ					
1.4 จัดสรรที่ดินตามลักษณะการใช้ประโยชน์ในที่ดินของชุมชน เช่น พื้นที่การเกษตร พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่สาธารณูปโภค พื้นที่ว่างและปลูกสร้างเพื่อทำกิจกรรม ฯลฯ					
1.5 จัดสรรที่ดินตามพื้นที่ถือครองเดิมของชุมชนและผู้ได้รับผลกระทบ					
2. การจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค					
2.1 ชุมชนมีแหล่งน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคและบริโภค					
2.2 ชุมชนมีแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และกิจกรรมอื่น ๆ					
2.3 ชุมชนมีแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน					

การบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.4 ชุมชนมีแหล่งน้ำบาดาล					
3. การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน					
3.1 ชุมชนมีเส้นทางจราจรที่สะดวกสบายและปลอดภัย					
3.2 ชุมชนมีไฟฟ้าส่องสว่างทั่วชุมชนและเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมในครัวเรือน					
3.3 ชุมชนมีการตั้งการประปาประจำชุมชน เพื่อเป็นแหล่งน้ำในการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน					
3.4 ชุมชนมีโทรศัพท์สาธารณะเพียงพอต่อความมต้องการใช้งานของประชาชน					
3.5 ชุมชนมีทางเข้า-ออกที่สะดวกและปลอดภัย					
3.6 ชุมชนมีรางระบายน้ำเพื่อป้องกันภัยภิบัติ					
3.7 ชุมชนมีสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการักษาพยาบาล					
3.8 ชุมชนมีการจัดตั้งสถานศึกษา โรงเรียน					
4. การส่งเสริมอาชีพในชุมชน					
4.1 สำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและส่งเสริมอาชีพของประชาชนในชุมชน					
4.2 การฝึกอาชีพ ฝึกอบรมตามความต้องการของประชาชน กลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อส่งเสริมอาชีพและสร้างโอกาสให้เกิดการทำงานสร้างรายได้แก่ประชาชน					
4.3 ส่งเสริม สนับสนุนการรวบกลุ่ม และจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพแปรรูป การผลิตทางการเกษตร กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว และหัตถกรรม					
4.4 สนับสนุนกิจกรรม เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงปัจจัยในการประกอบอาชีพ ทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน					
4.5 ส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ เทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพของประชาชน					
4.6 กำหนดพื้นที่ผ่อนผัน เพื่อให้ประชาชนมีสถานที่จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ เช่น ตลาดชุมชน แผงจำหน่าย					

การบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.7 การจัดทำแผนการส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาของโครงการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง					
4.8 มีการติดตามและประเมินผลแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพในชุมชนและปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปสู่ความต้องการของประชาชนในทุกระดับ					
5. ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ					
5.1 การจัดองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อของคนในชุมชน					
5.2 มีการเชื่อมโยงวิถีชีวิตชุมชนกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
5.3 สนับสนุน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น เช่น การจัดงานประเพณี การจัดงานสืบสานวัฒนธรรม					
5.4 สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการบำรุงรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เพื่ออนุรักษ์ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้					
5.5 ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อให้ศิลปะพื้นบ้านได้มีโอกาสถ่ายทอดความงดงามของศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่นไปยังประชาชนและเยาวชน เพื่อการศึกษาเรียนรู้และสืบทอดต่อไปยังอนุชนรุ่นหลัง					
5.6 สนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาศักยภาพผู้นำศาสนา การศึกษาวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสืบทอดให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ตลอดไป					
5.7 ส่งเสริม สนับสนุนพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาจิตใจประชาชน					
6. การประสานงาน					
6.1 ชุมชนมีการจัดตั้งผู้นำชุมชนเพื่อเป็นสื่อกลางในการตัดสินข้อตกลงร่วมกันของประชาชนในชุมชน					
6.2 การจัดประชุมชี้แจงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษาหารือ					

การบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ข้อสรุปร่วมกันในปัญหาและการพัฒนาชุมชน					
6.3 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านหอกระจายข่าวชุมชน					
7. การป้องกันความสงบ ความปลอดภัย					
7.1 ชุมชนมีการรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชนชน					
7.1 ชุมชนมีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย					
7.2 เสริมสร้างประสิทธิภาพในการรักษาความสงบปลอดภัยแก่ชุมชน					
7.3 การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม อบายมุขและสิ่งเสพติด					
7.4 กระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันความสงบ					
8. การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย					
8.1 ส่งเสริมให้ประชาชนรวมกันจัดกิจกรรมด้านสุขภาพในรูปของชมรมด้านสุขภาพ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มประชาคม ชมรมสร้างสุขภาพ เป็นต้น					
8.2 ส่งเสริมให้ประชาชนออกกำลังกาย					
8.3 ส่งเสริมให้เลือกซื้อและบริโภค อาหาร ที่สะอาดมีคุณค่า และปลอดสารปนเปื้อน					
8.4 ส่งเสริมให้ประชาชนให้สร้างอนามัย สิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อความสะอาดปลอดภัยของที่อยู่อาศัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อสุขภาพ					
8.5 ส่งเสริมให้ลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อลดปัญหาสุขภาพที่เกิดจากบุหรี่ สุรา สารเสพติดและการพนันในชุมชน					
8.6 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน เช่น จัดสิ่งแวดล้อมในบ้านให้น่าอยู่ จัดตั้งชมรมหรือจัดตั้งกิจกรรมรณรงค์สิ่งแวดล้อมในชุมชน					
9. การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล					
9.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะในครัวเรือน การคัดแยกขยะเปียก ขยะอันตราย และขยะแห้ง					
9.2 การสร้างความรับผิดชอบและจิตสำนึกของคนในชุมชน เช่น คัด					

การบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
แยกขยะ หรือทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง					
9.3 มีการจัดการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลอย่างถูกสุขลักษณะ					
9.4 มีการจัดการกำจัดขยะอันตรายอย่างถูกสุขลักษณะ					
9.5 การอำนวยความสะดวกของจุดหรือหลุมทิ้งขยะ และสิ่งปฏิกูลที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คนในชุมชนและภายนอกชุมชน					
9.6 มีการจัดตั้งธนาคารขยะ					
9.7 การให้ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่ การนำมาแก้ไขหรือซ่อมแซมใช้ใหม่ การนำมาแปรรูปตามประเภทของยะ และหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก					
9.8 การจัดตั้งศูนย์คัดแยกขยะและสิ่งปฏิกูลในชุมชน					

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ลงในช่อง ☐ หน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

แนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. โครงสร้างการบริหารจัดการ					
1.1 รูปแบบการจัดแบ่งฝ่ายงานในโครงการไฟฟ้า พลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน					
1.2 การกำหนดอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจนของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน					
1.3 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีความหยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน					

แนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. ด้านกลยุทธ์					
2.1 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว วิเคราะห์สภาพของชุมชนทั้งภายในและภายนอกเพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อน					
2.2 การทบทวนแผนงานโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว อย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสภาพของชุมชน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน					
2.3 การวางแผนงานโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว สามารถกำหนดทิศทางการบริหารจัดการของชุมชน					
3. รูปแบบการบริหารจัดการ					
3.1 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีรูปแบบวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานในการบริหารจัดการชุมชน					
3.2 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการชุมชน					
3.3 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีมาตราการลดผลกระทบของการบริหารจัดการชุมชน ตลอดจนนรักษาสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น					
4. ระบบการปฏิบัติงาน					
4.1 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ การจัดเตรียมและการตรวจสอบแผนการตั้งถิ่นฐานของชุมชน					
4.2 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการจัดเตรียมการตั้งถิ่นฐานใหม่ ของชุมชน					
4.3 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการตรวจสอบแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชุมชน					
4.4 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการประเมินแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชุมชน					

แนวทางการบริหารจัดการของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5. บุคลากร					
5.1 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานในการบริหารจัดการชุมชน					
5.2 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการพัฒนาบุคลากร เพื่อสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามกฎหมายในการบริหารจัดการชุมชน					
5.3 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเป็นประโยชน์ต่อโครงการในการบริหารจัดการชุมชน					
6. ทักษะ ความรู้ ความสามารถ					
6.1 ทักษะด้านการบริหารจัดการในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาวของบุคลากร ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน					
6.2 ความรู้ด้านการบริหารจัดการในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาวของบุคลากร ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน					
6.3 ความสามารถด้านการบริหารจัดการในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาวของบุคลากร ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน					
7. ค่านิยม					
7.1 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว สร้างบรรทัดฐาน และค่านิยมร่วมกันกับประชาชน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน					
7.2 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว สร้างการยอมรับร่วมกับประชาชน ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน					
7.3 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สปป.ลาว ส่งเสริมการพัฒนาประชาชนให้มีชีวิตที่ดีขึ้น					

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนภายใต้โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ปัญหาการบริหารจัดการของชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

อุปสรรคการบริหารจัดการของชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการของชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ภาพประกอบการวิจัย

ภาพที่ 6 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพที่ 7 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพที่ 8 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพที่ 9 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพที่ 10 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพที่ 11 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพที่ 12 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพที่ 13 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพที่ 14 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพที่ 15 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพที่ 16 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพที่ 17 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเทิน 2 แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล Miss Salika Onsy

เกิดเมื่อ 8 มกราคม 2522

ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2540 - 2545 คณะศึกษาครูภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

พ.ศ. 2555 - 2558 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประวัติการทำงาน พ.ศ. 2545 - ปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์สังคม มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

พ.ศ. 2566 - ปัจจุบัน หัวหน้าแผนกค้นคว้าและบริการวิชาการ คณะวิทยาศาสตร์สังคม มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว